

Біблія або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту — Новий Заповіт

1988

Exported from Wikisource on 18 січня 2021 р.

НОВИЙ ЗАПОВІТ

ГОСПОДА І СПАСИТЕЛЯ НАШОГО

ІСУСА ХРИСТА

ІЗ ГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ
НАНОВО ПЕРЕКЛАДЕНИЙ

988-1988
ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ
з нагоди
ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА
В УКРАЇНІ

КНИГИ НОВОГО ЗАПОВІТУ

I. ЧОТИРИЄВАНГЕЛІЯ

1. [Євангелія від св. Матвія](#) Мт. 1185
2. [Євангелія від св. Марка](#) Мр. 1231
3. [Євангелія від св. Луки](#) Лк. 1260
4. [Євангелія від св. Івана](#) Ів. 1308

II. КНИГА ІСТОРИЧНА

1. [Дії святих апостолів](#) Дії 1343

III. ПОСЛАННЯ АПОСТОЛА ПАВЛА

1. [Послання св. апостола Павла до римлян](#) Рим. 1388
2. [Перше послання св. апостола Павла до коринтян](#) 1 Кор. 1405
3. [Друге послання св. апостола Павла до коринтян](#) 2 Кор. 1422
4. [Послання св. апостола Павла до галатів](#) Гал. 1432
5. [Послання св. апостола Павла до ефесян](#) Еф. 1438
6. [Послання св. апостола Павла до филип'ян](#) Фил. 1444
7. [Послання св. апостола Павла до колосян](#) Кол. 1448
8. [Перше послання св. апостола Павла до солунян](#) 1 Сол. 1452
9. [Друге послання св. апостола Павла до солунян](#) 2 Сол. 1455
10. [Перше послання св. апостола Павла до Тимофія](#) 1 Тим. 1458
11. [Друге послання св. апостола до Тимофія](#) 2 Тим. 1462
12. [Послання св. апостола Павла до Тита](#) Тит. 1466
13. [Послання св. апостола Павла до Филимона](#) Филим. 1468
14. [Послання до євреїв](#) Євр. 1469

IV. СОБОРНІ ПОСЛАННЯ

1. [Соборне послання св. апостола Якова](#) Як. 1482
2. [Перше соборне послання св. апостола Петра](#) 1 Петр. 1486
3. [Друге соборне послання св. апостола Петра](#) 2 Петр. 1491
4. [Перше соборне послання св. апостола Івана](#) 1 Ів. 1494
5. [Друге соборне послання св. апостола Івана](#) 2 Ів. 1499
6. [Третє соборне послання св. апостола Івана](#) 3 Ів. 1499
7. [Соборне послання св. апостола Юди](#) Юд. 1500

V. КНИГА ПРОРОЦЬКА

1. [Об'явлення св. Івана Богослова](#) Об. 1501

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАТВІЯ

Книга родово́ду Ісуса Христа

1 Книга родово́ду Ісуса Христа, Сина Давидового, Сина Авраамового:

2 Авраа́м породив Ісака, а Ісак породив Якова, а Яків породив Юду й братів його.

3 Юда ж породив Фареса́ та За́ру від Тама́ри. Фарес́ же породив Еср́ома, а Еср́ом породив Арама́.

4 А Ара́м породив Амінада́ва, Амінада́в же породив Наассона́, а Наассо́н породив Салмона́.

5 Салмо́н же породив Воо́за від Раха́ви, а Воо́з^[1] породив Йові́да від Рути, Йові́д же породив Єссе́я.

6 А Єссе́й породив царя́ Дави́да, Давид же породив Соломона́ від Урі́євої.

7 Соломо́н же породив Ровоа́ма, а Ровоа́м породив Авію́, а Аві́я породив Аса́фа.

8 Аса́ф же породив Йо́сафата, а Йо́сафа́т породив Йо́рама, Йо́ра́м же породив Озію́.

9 Озі́я ж породив Йо́атама, а Йо́ата́м породив Аха́за, Аха́з же породив Єзекі́ю.

10 А Єзекі́я породив Манасі́ю, Манасі́я ж породив Амоса́, а Амо́с породив Йо́сію.

11 Йо́сі́я ж породив Йо́які́ма, Йо́які́м породив Єхоні́ю й братів його́ за вавилонського переселе́ння.

12 А по вавилонські́м переселе́нні Єхоні́я породив Сала́тіїля, а Сала́тіїль породив Зо́роваве́ля.

13 Зо́роваве́ль же породив Авію́да, а Авію́д породив Елі́якіма, а Елі́які́м породив Азо́ра.

14 Азо́р же породив Садо́ка, а Садо́к породив Ахі́ма, а Ахі́м породив Елі́юда.

15 Еліюд же породив Елеазара, а Елеазар породив Маттана, а Маттан породив Якова.

16 А Яків породив Йосипа, мужа Марії, що з неї родився Ісус, званий Христос.
[\[2\]](#)

17 А всіх поколінь від Авраама аж до Давида — чотирнадцять поколінь, і від Давида аж до вавилонського переселення — чотирнадцять поколінь, і від вавилонського переселення до Христа — поколінь чотирнадцять.

Народження Ісуса Христа

18 Наро́дження ж Ісуса Христа сталося так. Коли Його матір Марію заручено з Йосипом, то перш, ніж зійшлися вони, виявилось, що вона має в утробі від Духа Святого.

19 А Йосип, муж її, будучи праведний, і не бажавши ославити її, хотів тайкомá відпустити її.

20 Коли ж він те подумав, ось з'явивсь йому ангел Господній у сні, промовляючи: „Йосипе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію, дружину свою, бо зачатé в ній — то від Духа Святого.

21 І вона вродить Сина, ти ж даси Йому ймєння Ісус, [\[3\]](#) бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів.

22 А все оце сталося, щоб збулось сказане пророком від Господа, який провіщає:

23 „Ось діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвуть Йому Ймєння Еммануїл“, [\[4\]](#) що в перекладі є: З нами Бог“.

24 Як прокинувся ж Йосип зо сну, то зробив, як звелів йому ангел Господній, — і прийняв він дружину свою.

25 І не знав він її, аж Сина свого первородженого вона породила, а він дав Йому ймєння Ісус.

Мудреці зо сходу поклоняються Ісусові

2 Коли ж народився Ісус у Вифлеємі Юдейським, за днів царя Ірода, то ось мудреці прибули до Єрусалиму зо сходу,

2 і питали: „Дé на́рoджений Цар Юдейський? Бо на сході ми бачили зóрю Його́, і прибу́ли поклонитись Йому́“.

3 І, як зачув це цар Ірод, занепокі́вся, і з ним увесь Єрусалим.

4 І, зібравши всіх первосвящеників і книжників ^[5] лю́дських, він випитував у них, де́ має Христос народитись?

5 Вони ж відказали йому́: „У Вифле́емі Юдейськім, бо в пророка написано так:

6 „І ти, Вифле́еме, земле Юдина, не менший нічим між осадами Юдиними, бо з тебе з'я́виться Вождь, що буде Ві́н па́сти наро́д Мій ізраїльський“.

7 Тоді Ірод покликав таємно *отих* мудреців, і докладно випі́тував їх про час, коли з'явилась зоря́.

8 І він відіслав їх до Вифле́ему, говорячи: „Ідіть, і пильно розвідайтесь про Дитя́тко; а як зна́йдете, спові́стіть мене, щоб і я міг піти й поклонитись Йому́“.

9 Вони ж царя вислухали й відійшли. І ось зоря́, що на сході вони її бачили, ішла перед ними, аж прийшла й стала зверху́, де Дитя́тко бу́ло.

10 А бачивши зóрю, вони надзвичайно зраділи.

11 І, ввійшовши до дому, знайшли *там* Дитя́тко з Марією, Його́ матір'ю. І вони впали ницьма, і вклонились Йому́. І, відчині́вши скарбниці свої, підне́сли Йому́ свої да́ри: золото, ладан та смирну.

12 А вві́сні остережені, щоб не верта́тись до Ірода, відійшли вони іншим шляхо́м до своєї землі.

Йóсип та Марія втікають до Єгипту

13 Як вони ж відійшли, ось ангол Господній з'явивсь у сні Йóсипові та й сказав: „Уставай, візьми Дитя́тко та матір Його́, і втікай до Єгипту, і там зоставайся, аж поки скажу́ тобі, бо Дитя́тка шукатиме Ірод, щоб Його́ погубити“.

14 І він устав, узяв Дитя́тко та матір Його́ вночі, та й пішов до Єгипту.

15 І він там зоставався аж до смерті Іродової, щоб збу́лося сказане від Господа пророком, який провіщає: „Із Єгипту покликав Я Сина Свого́“.

Ірод побиває немовлят

16 Спостеріг тоді Ірод, що *ті* мудреці насміялися з нього, та й розгнівався дуже, і послав повбивати в Вифлеємі й по всій тій околиці всіх дітей від двох років і менше, за часом, що його в мудреців він був випитав.

17 Тоді справділось те, що сказав Єремія пророк, промовляючи:

18 „Чути голос у Рамі, плач і ридання та голосіння велике: Рахиль плаче за дітьми своїми, і не дається розважити себе, бо нема їх“.

Йосип та Марія вертаються до Назарету

19 Коли ж Ірод умер, ось ангел Господній з'явився в Єгипті вві сні Йосипові, та й промовив:

20 „Уставай, візьми Дитя́тко та матір Його́, та йди в землю Ізраїлеву, бо вимерли ті, хто шука́в душу^[6] Дитини“.

21 І він устав, узяв Дитя́тко та матір Його́, і прийшов у землю Ізраїлеву.

22 Та прочувши, що царює в Юдеї Архелай, — замість Ірода, батька свого, — побоявся піти туди він. А вві сні остережений, відійшов до країв галілейських.

23 А прибувши, оселився у місті, на ім'я Назарет, щоб збулося пророками сказане, що Він Назарянин буде званий.^[7]

Проповідь Івана Христителя

3 Тими ж днями приходить Іван Христитель, і проповідує в пустині юдейській,
2 та й каже: „Покайтесь, бо наблизи́лось Царство Небесне!“

3 Бо він той, що про нього сказав Іса́я пророк, промовляючи: „Голос того, хто кличе: В пустині готуйте дорогу для Господа, рівняйте стежки Йому́!“

4 Сам же Іван мав одежу собі з верблї́жого вóлосу, і пояс ремінний на стéгнах своїх; а пожива для нього була́ сарана́ та мед польовий.

5 Тоді до нього виходив Єрусалим, і вся Юдея, і вся йорда́нська око́лиця,

6 і в річці Йорда́ні христились від нього, і визнавали гріхи свої.

7 Як побачив же він багатьох фарисеї́в^[8] та саддукеї́в,^[8] що приходять на хрищення, то промовив до них: „Роде зміїний, — хто вас надоумів утікати від

гніву майбутнього?

8 Отож, — учиніть гідний плід покайння!

9 І не думайте говорити в собі: „Ми маємо отця Авраама“. Кажу бо я вам, що Бог може піднести дітей Авраамові з цього каміння!

10 Бо вже до коріння дерев і сокира прикладена: кожне ж дерево, що доброго плоду не родить, буде зрубане та й в огонь буде вкинене.

11 Я хрищу вас водою на покайння, але Той, Хто йде по мені, потужніший від мене: я недостойний понести взуття Йому! Він христитиме вас Святим Духом й огнем.

12 У руці Своїй має Він віячку, і перечистить Свій тік: пшеницю Свою Він збере до засіків, а полову попалить ув огні негасимім“.

Хрищення Ісуса

13 Тоді прибуває Ісус із Галілеї над Йордан до Івана, щоб христитись від нього.

14 Але перешкоджав він Йому й говорив: „Я повинен христитись від Тебе, і чи Тобі йти до мене?“

15 А Ісус відповів і сказав йому: „Допусти *це* тепер, бо так годиться нам вівновнити усю праведність“. Тоді допустив він Його.

16 І охристившись, Ісус зараз вийшов із води. І ось небо розкрилось, і побачив Іван Духа Божого, що спускався, як голуб,^[9] і схова́в на Нього.

17 І ось голос почувся із неба: „Це Син Мій Улюблений, що Його Я вподобав!“

Диявол спокушує Ісуса

4 Потому Ісус був поведений Духом у пустиню, щоб диявол Його спокушав.

2 І по́стив Він сорок день і сорок ночей, а вкінці зголоднів.

3 І ось приступив до Нього спокусник, і сказав: „Коли Ти Син Божий, скажи, щоб каміння це стало хлі́бами!“

4 А Він відповів і промовив: „Написано: Не хлібом самим буде жити людина, але кожним словом, що походить із уст Божих“.

5 Тоді забирає диявол Його в святе місто, і ставить Його на наріжника храму,

6 та й каже Йому: „Коли Ти Син Божий, то кинься додолу, бо ж написано: „Він накаже про Тебе Своїм Ангелам, і вони на руках понесуть Тебе, щоб об камінь коли не спіткнув Ти Своєї ногі“.

7 Ісус відказав йому: „Ще написано: Не спокушуй Господа Бога свого!“

8 Знов диявол бере Його на височезную гору, і показує Йому всі царства на світі та їхню славу,

9 та й каже до Нього: „Це все Тобі дам, якщо впадеш і мені Ти поклонишся!“

10 Тоді каже до нього Ісус: „Відійди, сатано! Бо ж написано: Господеві Богові своєму вклоняйся, і служи Одному Йому!“

11 Тоді позоставив диявол Його. І ось анголі приступили, і служили Йому.

Ісус обирає Капернаум для Свого побуту

12 Як довідався Ісус, що Івана ув'язнено, перейшов у Галілею.

13 І, покинувши Він Назарета, прийшов й оселився в Капернаумі приморським, на границі країн Завулонової й Нефталімової,

14 щоб справдилось те, що сказав Ісая пророк, промовляючи:

15 „Завулонова земле, і Нефталімова земле, за Йорданом при морській дорозі, Галілеє поганська!

16 Нарód, що в темноті сидів, світло велике побачив, а тим, хто сидів у країні смертельної тіні, засяло світло“.

Ісус розпочинає проповідь, і вибирає Собі перших учнів

17 Із того часу Ісус розпочав проповідувати й промовляти: „Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне!“

18 Як проходив же Він поблизу Галілейського моря, то побачив двох братів: Сімона, що зветься Петром, та Андрія, його брата, що невода в море закидали,

— бо рибалки були.

19 І Він каже до них: „Ідіть за Мною, — Я зроблю вас ловцями людей!“

20 І вони зараз покинули сіті, та й пішли вслід за Ним.

21 І, далі пішовши звідти, Він побачив двох інших братів, — Зеведеевого сина Якова та Івана, його брата, із Зеведеем, їхнім батьком, що лагодили свого невода в чівні, — і покликав Він їх.

22 Вони зараз залишили чівна та батька свого, — та й пішли вслід за Ним.

Перша подорож Ісуса по Галілеї

23 І ходив Він по всій Галілеї, по їхніх синагогах навчаючи, та Євангелію^[10] Царства проповідуючи, і вздоровлюючи всяку недугу, і всяку неміч між людьми.

24 А чутка про Нього пішла по всій Сирії. І водили до Нього недужих усіх, хто терпів на різні хвороби та муки, і біснуватих, і сновид, і розслаблених,^[11] — і Він їх уздоровляв.

25 І багато людей ішло за Ним і з Галілеї, і з Десятимістя, і з Єрусалиму, і з Юдеї, і з Зайордання.

Провідь на горі

5 І, побачивши натовп, Він вийшов на гору. А як сів, підійшли Його учні до Нього.

2 І, відкривши уста Свої, Він навчати їх став, промовляючи:

Хто блаженний

3 „Блаженні^[12] вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне.

4 Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені.

5 Блаженні лагідні, бо землю впадкують вони.

6 Блаженні голодні та спрагнені праведности, бо вони нагодовані будуть.

7 Блаженні милостиві, бо помилувані вони будуть.

8 Блаженні чисті́ серцем, бо вони будуть бачити Бога.

9 Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть.^[13]

10 Блаженні вигнані за праведність, бо їхнє Царство Небесне.

11 Блаженні ви, як ганьбіти та гнати вас будуть, і будуть облудно на вас наговорювати всяке слово лихе ради Мене.

12 Радійте та веселіться, — нагорода бо ваша велика на небесах! Бо так гнали й пророків, що були перед вами.

Завдання апостолів

13 Ви — сіль землі. Коли сіль ізвітріє, то чим насолити її? Не придасться вона вже нінащо, хіба щоб надвір була висипана та потоптана людьми.

14 Ви світло для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на верховині гори.

15 І не запалюють світла, щоб поставити його під посудину, але на світільник, — і світить воно всім у домі.

16 Отак ваше світло нехай світить перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла, та прославляли Отця вашого, що на небі.

Ісус і Старий Заповіт

17 Не подумайте, ніби Я руйнувати Закон чи Пророків прийшов, — Я не руйнувати прийшов, але виконати.^[14]

18 Поправді ж кажу вам: доки небо й земля не минеться, — ані йота^[15] єдина, ані жоден значок із Закону не минеться, аж поки не збудеться все.

19 Хто ж порушить одну з найменших цих заповідей, та й людей так навчить, той буде найменшим у Царстві Небеснім; а хто виконає та й навчить, той стане великим у Царстві Небеснім.

20 Кажу бо Я вам: коли праведність ваша не буде рясніша, як книжників та фарисеїв, то не ввійдете в Царство Небесне!

Не гнівайтеся на свого ближнього

21 Ви чули, що було стародавнім наказане: „Не вбивай, а хто вб'є, підпадає він судо́ві“.

22 А Я вам кажу́, що кожен, хто гнівається на брата свого, підпадає *вже* судові. А хто скаже на брата свого: „рака́“, ^[16] підпадає верховному судо́ві, а хто скаже „дурний“, підпадає геєнні огне́ній. ^[17]

23 Тому́, коли принесеш ти до жерті́вника свого да́ра, та тут ізгадаєш, що брат твій щось має на тебе, —

24 залиши́ отут да́ра свого перед жерті́вником, і піди, прими́рись перше з братом своїм, — і тоді поверта́йся, і прино́сь свого да́ра.

25 Зо своїм супро́тивником швидко ми́рися, доки з ним на дорозі ^[18] ще ти, щоб тебе супро́тник судді́ не віддав, а суддя́ щоб прислужникові тебе не передав, і щоб тебе до в'язни́ці не вкинули.

26 Поправді кажу́ тобі: Не вийдеш ізві́дти, поки не віддасі́ ти їй останнього шеля́га ^[19]!

Про пожа́дливість, перелю́б та розві́д

27 Ви чули, що сказано: „Не чини перелю́бу“.

28 А Я вам кажу́, що кожен, хто на жінку поді́виться із пожа́дливістю, той уже вчинив із нею перелю́б у серці своїм.

29 Коли праве око твоє спокуша́є тебе, — його ви́бери, і кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твої́х члені́в, ані́ж до геєнни все тіло твоє було вки́нене.

30 І як прави́ця твоя спокуша́є тебе, — віді́тні її́ й кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твої́х члені́в, ані́ж до геєнни все тіло твоє було вки́нене.

31 Також сказано: „Хто дру́жину свою відпус́кає, нехай дасть їй листа́ розводо́вого“.

32 А Я вам кажу́, що кожен, хто пускає дру́жину свою, крім провину́ розпу́сти, той доводить її́ до перелю́бу. І хто з відпущеною побере́ться, той чинить перелю́б.

Не кляніться

33 Ще ви чули, що було стародавнім наказане: „Не клянись неправдиво“, але „викобнуй клятви свої перед Господом“.

34 А Я вам кажу не клястися зовсім: ані небом, бо воно престол Божий;

35 ні землею, бо підніжок для ніг Його *це*; ані Єрусалимом, бо він місто Царя Великого;

36 не клянись головою своєю, — бо навіть однієї волосінки ти не можеш учинити білою чи чорною.

37 Ваше ж слово хай буде: „так-так“, „ні-ні“. А що більше над це, то *те* від лукавого.

Не противтеся злomu

38 Ви чули, що сказано: „Око за око, і зуб за зуб“.

39 А Я вам кажу не протівитись злomu. І коли вдарить тебе хто у праву щокую твою, — підстав йому й другу.

40 А хто хоче тебе позивати й забрати сорочку твою, — віддай і плаща йому.

41 А хто силувати тебе буде відбути подорожнє^[20] на милю^[21] одну, — іди з ним навіть дві.

42 Хто просить у тебе — то дай, а хто хоче позичити в тебе — не відвертайсь від нього.

Любіть і ворогів своїх

43 Ви чули, що сказано: „Люби свого ближнього, і ненавидь свого ворога“.

44 А Я вам кажу: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть добро тим, хто ненавидить вас, і моліться за тих, хто вас переслідує,

45 щоб вам бути синами Отця вашого, що на небі, що наказує сходити сонцю Своєму над злими й над добрими, і дощ посилає на праведних і на неправедних.

46 Коли бо ви любите тих, хто вас любить, то яку нагороду ви маєте? Хіба не те саме й митники^[22] роблять?

47 І коли ви вітаєте тільки братів^[23] своїх, то що ж особливого робите? Чи й погáни не чинять отак?

48 Отож, будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний!

Про мiлостиню

6 Стережіться виставляти свою мiлостиню перед людьмi, щоб бачили вас; а як нi, то не матимете нагороди від Отця вашого, що на небi.

2 Отож, коли чиниш ти мiлостиню, не сурмi перед себе, як то роблять *отi* лицемiри^[24] по синагогах та вулицях, щоб хвалили їх люди. Поправдi кажú вам: вони мають уже нагороду свою!

3 А як ти чиниш мiлостиню, — хай не знатиме лiва рука твоя, що робить правiця твоя,

4 щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твiй, що бачить таємне, вiддасть тобі явно.

Про молитву

5 А як мóлитесь, то не будьте, як *тi* лицемiри, що люблять ставати й молитися по синагогах та на перехрестях, щоб їх бачили люди. Поправдi кажú вам: вони мають уже нагороду свою!

6 А ти, коли мóлишся, „увiйди до своєї комiрчини, зачини свої дверi, i помолися“ Отцевi своєму, що в таїні; а Отець твiй, що бачить таємне, вiддасть тобі явно.

7 А як молитесь, не прока́зуйте за́йвого, як *тi* погани, — бо дúмають, нiби вони бúдуть вiслуханi за своє велемóвство.

8 Отож, не вподобляйтесь їм, бо знає Отець ваш, чого потребу́єте, ще ранiше за ваше прохáння!

9 Ви ж молiться отак: „Отче наш, що на небi! Нехай святиться Ім'я Твоє,

10 нехай прiйде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небi, *так* i на землi.

11 Хлiба нашого щоденного^[25] дай нам сьогоднi.

12 І прости нам довгі наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим.

13 І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого. Бо^[26] Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь^[27]“.

14 Бо як лю́дям ви прѣстите прѣгріхи їхні, то прѣстить і вам ваш Небесний Отець.

15 А коли ви не будете лю́дям прощати, то й Отець ваш не простить вам прѣгріхів ваших.

Про піст

16 А як по́стите, то не будьте сумні́, як *оті* лицеміри: вони бо змінюють обличчя свої, щоб бачили люди, що по́стять вони. Поправді каж́у вам: вони мають уже нагороду свою!

17 А ти, коли по́стиш, намасти́ свою голову, і лице своє вмий,

18 щоб ти по́сту свого не виявив лю́дям, а Отцеві своєму, що в таїні́; і Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно.

Складайте собі скарби на небі

19 Не складайте ска́рбів собі на землі, де нищить їх міль та іржа, і де злоді́ї підко́пуються й викрадають.

20 Складайте ж собі ска́рби на небі, де ні міль, ні іржа їх не нищить, і де злоді́ї до них не підко́пуються та не кра́дуть.

21 Бо де скарб твій, — там бу́де й серце твоє!

22 Око — то світи́льник для тіла. Тож як око твоє буде здорове, то й усе тіло твоє буде світле.

23 А коли б твоє око лихе було, то й усе тіло твоє буде темне. Отож, коли сві́тло, що в тобі, є те́мрява, — то яка ж то велика *та* те́мрява!

Покладіть на Бога надію свою!

24 Ніхто двом панам служити не може, — бо або одно́го знена́видить, а дру́гого буде любити, або буде трима́тись одно́го, а другого знéхтує. Не можете Богові служити й мамо́ні.^[28]

25 Через те вам кажú: Не журіться про життя^[29] своє — щó будете їсти та щó будете пити, ні про тіло своє, — у щó зодягнётесь. Чи ж не більше від їжі життя, а від одягу тіло?

26 Погляньте на птахів небесних, що не сіють, не жнуть, не збирають у клуні, та проте ваш Небесний Отець їх годує. Чи ж ви не багато вартніші за них?

27 Хто ж із вас, коли журіться, зможе додати до зросту свого *бодай* ліктя одного?

28 І про одяг чого ви клопочетесь? Погляньте на польові лілеї, як зростають вони, — не працюють, ані не прядуть.

29 А Я вам кажú, що й сам Соломóн у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них.

30 І коли польову́ ту траву, що сьогодні ось є, а завтра до пéчі вкидається, Бог отак зодягає, — скільки ж краще *зодягне* Він вас, маловірні!

31 Отож, не журіться, кажучи: Щó ми будемо їсти, чи: Щó будемо пити, або: У щó ми зодягнемось?

32 Бож *усьóго того́* погани шукають; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно.

33 Шукайте ж найперш Царства Божого й праведности Йогó, — а все цé вам додасться.

34 Отож, не журіться про за́втрашній день, — бо завтра за себе самó поклопóчесь. Кожний день має дóсить своєї турбóти!

Не судіть своїх ближніх

7 Не судіть, щоб *і* вас не судили;

2 бо яким судом судити будете, *таким же* осудять *і* вас, *і* якою мірою будете міряти, *такою* відміряють вам.

3 І чогó в оці брата свого ти за́скалку^[30] бачиш, колóди^[31] ж у власному оці не чуєш?

4 Або як ти скажеш до брата свого: „Давай вийму я за́скалку з ока твого́“, коли он колода у власному оці?

5 Лицеміре, — вийми перше колóду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти за́скалку з ока брата твого.

6 Не давайте святого псам, і не розсипайте пéрел^[32] своїх перед свиньми́, щоб вони не потопта́ли їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматува́ли й вас...

Усе потрібне просіть у Отця вашого Небесного

7 Просіть — і бу́де вам да́но, шукайте — і зна́йдете, стукайте — і відчинять вам;

8 бо кожен, хто просить — одéржує, хто шукає — знахо́дить, а хто стукає — відчинять йому́.

9 Чи ж то серед вас є люди́на, що подасть своєму синові каменя, коли хліба проситиме він?

10 Або коли риби проситиме, то подасть йому́ га́дину?^[33]

11 Тож як ви, будши злі, потра́пите добрі дарі своїм дітям давати, — скільки ж більше Отець ваш Небесний подасть добра́ тим, хто проситиме в Нього!

12 Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому Зако́н і Пророки.

Ходіть дорогою вузько́ю

13 Увіходьте тісними ворітьми, бо простóрі ворóта й широка дорога, що веде до погибелі, — і нею багато-хто ходять.

14 Бо тісні́ ті ворота, і вузька́ та дорога, що веде до життя́, — і мало таких, що знахо́дять її!

Стережіться фальшивих пророків

15 Стережіться фальшиві́х пророків, що приходять до вас ув одежі овечій, а всере́дині — хижі вовкі.

16 По їхніх плодах ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на терніні збирають, або фіги — із будяків?

17 Так ото родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі.

18 Не може родить добре дерево плóду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити.

19 Усяке ж дерево, що доброго плóду не родить, — зрубується та в огонь укидається.

20 Ото ж бо, — по їхніх плодах ви пізнаєте їх!

Чинить волю Отця вашого Небесного

21 Не кожен, хто каже до Мене: „Господи, Господи!“ увійде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі.

22 Багато-хто скажуть Мені того дня: „Господи, Господи, хіба ми не Ім'ям Твоїм пророкували, хіба не Ім'ям Твоїм дэмонів^[34] ми виганяли, або не Ім'ям Твоїм чуда великі творили?“

23 І їм оголошу Я тоді: „Я ніколи не знав вас. Відійдіть від Мене, хто чинить беззаконня!“

Не будуйте на піску

24 Отож, кожен, хто слухає цих Моїх слів і виконує їх, подібний до чоловіка розумного, що свій дім збудував на камені.

25 І лінула злива, і розлилися річки, і буря знялася, і на дім отой кинулась, — та не впав, бо на камені був він заснований.

26 А кожен, хто слухає цих Моїх слів, та їх не виконує, — подібний до чоловіка того необачного, що свій дім збудував на піску.

27 І лінула злива, і розлилися річки, і буря знялася й на дім отой кинулась, — і він упав. І велика була та руїна його!“

Закінчення проповіді на горі

28 І ото, як Ісус закінчив ці слова, то народ дивувався з науки Його.

29 Бо навчав Він їх, як можновладний, а не як ті книжники їхні.

Уздоровлення слабого на проказу

8 А коли Він зійшов із гори, услід за Ним ішов натовп великий.

2 І ось підійшов прокажений, уклонився Йому та й сказав: „Коли, Господи, хочеш, — Ти можеш очистити^[35] мене!“

3 А Ісус простяг руку, і доторкнувся до нього, говорячи: „Хочу, — будь чистий!“ І тієї хвилини очистився той від своєї прокази.

4 І говорить до нього Ісус: „Гляди, — не розповідай нікому. Але йди, покажися священикові, та дар принеси, якого Мойсей заповів, їм на свідощтво^[36]“.

Уздоровлення сотникового слуги

5 А коли Він до Капернаїму увійшов, то до Нього наблизився сотник, та й благи зачав Його,

6 кажучи: „Господи, мій слуга лежить удома розслаблений, і тяжко страждає“.

7 Він говорить йому: „Я прийду й уздоровлю його“.

8 А сотник Йому відповів: „Недостойний я, Господи, щоб зайшов Ти під стріху мою. Та промов тільки слово, — і відужає мій слуга!

9 Бо й я — людина підвладна, і вояків під собою я маю; і одному кажу: піди — то йде він, а тому: прийди — і приходить, або рабові своєму: зроби те — і він зробить“.

10 Почувши таке, Ісус здивувався, і промовив до тих, хто йшов услід за Ним: „Поправді кажу вам: навіть серед Ізраїля Я не знайшов був такої великої віри!

11 Кажу ж вам, що багато-хто прийдуть від сходу та заходу, і засядуть у Царстві Небеснім із Авраамом, Ісаком та Яковом.

12 Сини ж Царства — повкидані будуть до темряви зовнішньої — буде там плач і скрегіт зубів“!

13 І сказав Ісус сотникові: „Иди, і як повірив ти, нехай так тобі й станеться!“ І тієї ж години одужав слуга його.

Уздоровлення Петрової теці й багатьох біснுவатих

14 Як прийшов же Ісус до Петрового дому, то побачив тещу його, що лежала в гарячці.

15 І Він доторкнувся руки її, — і гарячка покинула ту... І встала вона, та й Йому прислугувувала!

16 А коли настав вечір, привелі багатьох біснуватих^[37] до Нього, — і Він словом *Своїм* вигнав дүхів, а недужих усіх уздоровів,

17 щоб справдилось, що сказав був Ісая пророк, промовляючи: „Він узяв наші немочі, і недүги поніс“.

Яких учнів бажає Собі Ісус

18 А як угледів Ісус навколо Себе багато наро́ду, наказав переплінути на то́й бік.

19 І приступив один книжник та й до Нього сказав: „Учителю, я підү за Тобою, хоч би куди ти пішов!“

20 Промовляє до нього Ісус: „Мають нори лисиці, а гнізда небесні пташкі, — Син же Лю́дський^[38] не має де й голові прихиліти“.

21 А інший із учнів промовив до Нього: „Дозволь мені, Господи, перше піти та ба́тька свого поховати“.

22 А Ісус йому каже: „Иди за Мною, і зостав мертвим ховати мерців своїх!“

Утихомі́рення бурі на морі

23 І коли Він до чо́вна вступив, за Ним увійшли Його учні.

24 І ось буря велика зірва́лась на морі, аж чо́вен зачав заливáтися хві́лями. А Він спав.

25 І кинулись учні, і збудили Його та й благали: Рятуй, Господи, — гінемо!“

26 А Він відповів їм: „Чого полохливі ви, малові́рні?“ Тоді встав, наказав бурі й морю, — і тиша велика настала.

27 А народ дивувався й казав: „Хто ж це такий, що вітри та море слухняні Йому?“

Уздоровлення двох біснுவатих

28 І, як прибув Він на той бік, до землі Гадарінської, ^[39] перестріли Його два біснуваті, що вийшли з могильних печер, дуже люті, так що ніхто не міг переходити тією дорогою.

29 І ось, вони стали кричати, говорячи: „Що Тобі, Сину Божий, до нас?^[40] Прийшов Ти сюди передчасно нас мучити?“

30 А оподаль від них пасся гурт великий свиней.

31 І просилися дѣмони, кажучи: „Коли виженеш нас, то пошли нас у той гурт свиней“.

32 А Він відповів їм: „Ідіть“. І вийшли вони, і пішли в гурт свиней. І ось кинувся з кручі до моря весь гурт, — і потопівся в воді.

33 Пастухи ж повтікали; а коли прибули вони в місто, то про все розповіли, і про біснуватих.

34 І ось, усе місто вийшло назустріч Ісусові. Як Його ж угледіли, то стали благати, щоб пішов *Собі* з їхнього краю!

Уздоровлення розслабленого

9 І, сівши до човна, Він переплінув, і до міста Свого прибув.

2 І ото, принесли до Нього розслабленого, що на ложі лежав. І, як побачив Ісус їхню віру, сказав розслабленому: „Будь бадьорий, сину! Прощаються тобі гріхи твої!“

3 І ось, дехто із книжників стали казати про себе: „Він богозневажає“.

4 Ісус же думки їхні знав і сказав: „Чого думаєте ви лукаве в серцях своїх?“

5 Що легше, — сказати: „Прощаються тобі гріхи“, чи сказати: „Уставай та й ходи“?

6 Але щоб ви знали, що прощати гріхи на землі має владу Син Людський, — тож каже Вій розслабленому: „Уставай, візьми ложе своє, та й іди у свій дім!“

7 Той устав і пішов у свій дім.

8 А натовп, побачивши *це*, налякався, — і славив Бога, що людям Він дав таку владу!

Покликання Матвія. Ісус не цурається грішників

9 А коли Ісус звідти прохóдив, побачив чоловіка, на ймєння Матвія, що сидів на митниці, та й каже йому: „Иди за Мною!“ Той устав, і пішов услід за Ним.

10 І сталось, як Ісус сидів при столі у домі, ось зійшлося багато митників і грішників, і вони посідали з Ним та з Його учнями.

11 Як побачили ж *те* фарисеї, то сказали до учнів Його: „Чому́ то Вчитель ваш їсть із митниками та із грішниками?“

12 А Він *це* почув та й сказав: „Лікаря не потребують здорові, а слабі!

13 Ідіть же, і навчіться, щó то є: „Милости хóчу, а не жертви“. Бо Я не прийшов кликати праведних, але грішників до пока́ння“.

Про піст

14 Тоді приступили до Нього Іванові учні та й кажуть: „Чому́ по́стимо ми й фарисеї, а учні Твої не по́стять?“

15 Ісус же промовив до них: „Хіба можуть гості весільні сумувати, поки з ними *ще* є молодий? Але прійдуть *ті* дні, коли заберуть молодого від них, — тоді й по́стити б́дуть вони.

16 До одежі ж старої ніхто не вставляє латки з сукна сировóго, — бо збіж́ться воно, і дірка стане *ще* гірша.

17 І не вливають вина молодого в старі бурдюкі, а то бурдюкі розірв́уться, і вино розілл́ється, і бурдюкі пропадуть; а вливають вино молоде до нових бурдюків, — і одне й друге збер́ежене б́де“.

Уздоровлення кровотечівої. Воскресіння дочки старшóго синагоги

18 Коли Він говорив *це* до них, підійшов ось один із старш́их, уклонився Йому та й говорить: „Дочка моя хвилі цієї померла. Та прийди, поклади Свою руку на неї, — і вона оживе“.

19 І підвівся Ісус, і пішов услід за ним, також учні Його.

20 І ото одна жінка, що дванадцять літ хворою на кровотечу була, приступила ззаду, і доторкнулась до краю одежі Його.

21 Бо вона говорила про себе: „Коли хоч доторкнуса одежі Його, то одужаю“.

22 Ісус, обернувшись, побачив її та й сказав: „Будь бадьорою, дбчко, — твоя віра спасла тебе!“ І одужала жінка з тієї години.

23 А Ісус, як прибув до господи старшого, і вздрів дударів та юрбу́ голосільників,

24 то сказав: „Відійдіть, бо не вмерло дівча́, але спить“. І насміхалися з Нього.

25 А коли наро́д випроваджено, Він увійшов, узяв за руку її, — і дівчина встала!

26 І вістка про це розійшлася по всій тій країні.

Ісус уздоровляє очі двом сліпцям

27 Коли ж Ісус звідти вертався, ішли за Ним два сліпці, що кричали й казали: „Змилуйсь над нами, Сину Давидів!“

28 І коли Він додому прийшов, приступили до Нього сліпці. А Ісус до них каже: „Чи ж вірите ви, що Я мі́жу вчинити оце?“ Говорять до Нього вони: „Так, Господи“.

29 Тоді Він доторкнувся до їхніх очей і сказав: „Нехай станеться вам згідно з вашою вірою!“

30 І очі відкрилися їм. А Ісус наказав їм суворо, гово́рячи: „Глядіть, — щоб ніхто не дові́дався *про це!*“

31 А вони відійшли, та й розголосили про Нього по всій тій країні.

Уздоровлення німого

32 Коли ж ті виходили, то ось привелі до Нього чоловіка німого, що був біснுவатий.

33 І як дэмон був вигнаний, німий заговорив. І дивувався нарód і казав: „Ніко́ли таке не траплялося серед Ізраїля!“

34 Фарисеї ж казали: „Виганяє Він дэмонів силою князя дэмонів“.

Ісус обходить міста галілейські

35 І обходив Ісус всі міста́ та оселі, навчаючи в їхніх синагогах, та Єва́нгелію Царства проповідуючи, і вздорóвлюючи всяку недóгу та неміч усяку.

36 А як бачив людей, змило́сэрджувався Він над ними, бо були вони змучені та розпорóшені, „як ті вівці, що не мають пастуха“.

37 Тоді Він казав Своїм учням: „Жні́во справді велике, та робі́тників мало;

38 тож благайте Госпо́даря жні́ва, щоб на жні́во Своє Він робі́тників вислав“.

Ісус посилає дванадцять апóстолів Своїх на проповідь

10 І заклі́кав Він дванадцятьо́х Своїх учнів, і вла́ду їм дав над нечистими ду́хами, щоб їх виганяли вони, і щоб уздоровля́ли всіляку недóгу та неміч всіляку.

2 А ймення апóстолів дванадцятьо́х отакі: перший Сі́мон, що Петро́м прозивається, і Андрі́й, брат його; Які́в, син Зеведе́їв, та Іван, брат його;

3 Пили́п і Вартоломе́й, Хома́ й мі́тник Матві́й; Які́в, син Алфе́їв, і Таде́й;

4 Сі́мон Канані́т, та Юда Іскаріо́тський, ^[41] що й видав Йо́го.

Нака́зи Ісуса апóстолам на дорогу

5 Цих Дванадцятьо́х Ісус вислав, і їм наказав, промовляючи: „На путь до поган не ходіть, і до самаря́нського міста не входьте,

6 але йдіть радні́ш до овечок загинулих дому Ізраї́левого.

7 А ходячи, пропові́дуйте та говоріть, що набли́зилось Царство Небесне.

8 Уздоровля́йте недужих, воскреша́йте померлих, очища́йте прокаже́них, виганя́йте дэмонів. Ви да́рмо дістали, дармо й да́вайте.

9 Не беріть ані золота, ані срі́бла, ані мідякі́в до своїх поясів,

10 ані торби в дорогу, ані двох одеж, ні сандаль, ані палиці. Бо вартий робітник своєї поживи.^[42]

11 А як зайдете в місто якесь чи в село, то розвідайте, хто там достойний, — і там перебудьте, аж поки не вийдете.

12 А входячи в дім, вітайте його, промовляючи: „Мир^[43] дому цьому!“

13 І коли буде достойний той дім, — нехай зійде на нього ваш мир; а як недостойний він буде, то мир ваш нехай до вас вернеться.

14 А як хто вас не прийме, і ваших слів не послухає, то, виходячи з дому чи з міста того, обтрусить порох із ніг своїх.

15 Поправді кажіть вам: легше буде країні содомській й гоморській дня судного, аніж місту тому!

Апостолів будуть переслідувати

16 Оце посилаю Я вас, як овець між вовкі. Будьте ж мудрі, як змії, і невинні, як голубки.

17 Стережіться ж людей, бо вони на суді видаватимуть вас, та по синагогах своїх бичувати вас будуть.

18 І до правителів та до царів поведуть вас за Мене, на свідчення їм і поганам.

19 А коли видаватимуть вас, не журіться, як або що говорити: тієї години буде вам дане, що маєте ви говорити,

20 бо не ви промовлятимете, але Дух Отця вашого в вас промовлятиме.

21 І видасть на смерть брата брат, а батько — дитину. І „діти повстануть супроти батьків“, і їх повбивають.

22 І за Ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти. А хто витерпить аж до кінця, той буде спасений.

23 А коли будуть вас переслідувати в одному місті, утікайте до іншого. Поправді кажіть вам, — не встигнете ви обійти міст Ізраїлевих, як прийде Син Людський.

Проповідуючи, не бійтеся

24 Учень не більший за вчителя, а раб — понад пана свого.

25 Дово́лі для учня, коли буде він, як учитель його, а раб — як господа́р його. Коли Вельзеву́лом^[44] назвали господаря дому, — скільки ж більше *назвуть так* домашніх його!

26 Але не лякайтеся їх. Немає нічого захованого, що воно не відкриється, ані потаємного, що не вийдеться.

27 Що́ кажу Я вам по́темки, — говоріть те при сві́тлі, що ж на вухо ви чуєте — проповідуйте те на даха́х.^[45]

28 І не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі́ вбити не може; але бійтеся більше того, хто може й душу, і тіло *вам* занапасти́ти в геєнні.

29 Чи не два горобці продаються за гріш?^[46] А на землю із них ні один не впаде́ без *волі* Отця вашого.

30 А вам і волосся все на голові пораховано.

31 Отож, не лякайтесь, — бо вартніші ви за багатьох горобців.

32 Отже, кожного, хто Мене візнає перед людьми́, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я.

33 Хто ж Мене відцурається перед людьми́, того й Я відцураюся перед Небесним Отцем Моїм.

Любіть Ісуса над усе

34 Не ду́майте, що Я прийшов, щоб мир на землю принести, — Я не мир принести прийшов, а меч.

35 Я ж прийшов „порізнити чоловіка з батьком його, дочку́ з її матір'ю, і невістку з свекру́хою її“.

36 І: „ворогі чоловікові — домашні його!“

37 Хто більш, як Мене, любить батька чи матір, той Мене недостойний. І хто більш, як Мене, любить сина чи дочку, той Мене недостойний.

38 І хто не ві́зьме свого хреста, і не пі́де за Мною слідом, той Мене недостойний.

39 Хто душу^[47] свою зберігає, той погубить її, хто ж за Мене погубить душу^[47] свою, — той знайде її.

40 Хто вас приймає — приймає Мене, хто ж приймає Мене, — приймає Того, Хто послав Мене.

41 Хто приймає пророка, як пророка, той дістане нагороду проробчу, хто ж приймає праведника, як праведника, той дістане нагороду праведничу.

42 І хто напобіть, як учня, кого з малих цих бодай кúхлем водиці холодної, поправді кажú вам, — той не згубить нагороди своєї“.

Посольство від Івана Христителя

1 1 І сталося, коли Ісус перестав навчати дванадцятьох Своїх учнів, Він звідти пішов, щоб учити, і по їхніх містах проповідувати.

2 Прочувши ж Іван у в'язниці про дії Христові, послав через учнів своїх,

3 щоб Його запитати: „Чи Ти Той, Хто має прийти, чи чекати нам Іншого?“

4 Ісус же промовив у відповідь їм: „Ідіть, і перекажіть Іванові, щó ви чуєте й бачите:

5 „Сліпі прозрівáють“, і криві ходять, стають чистими прокажені, і чують глухі, і померлі встають, а „вбогим звіщається Добра Новіна“.

6 І блаженний, хто через Мене спокúси не мáтиме!“

Ісусове свідчення про Івана Христителя

7 Як вони ж відійшли, Ісус про Івана почав говорити наро́дові: „На щó ви ходили в пустиню дивитися? Чи на очерет, що вітер гойда́є його́?

8 Та на щó ви дивитись ходили? Може на чоловіка, у м'які шати одя́гненого? Аджеж ті, хто носить м'яке́, — по палатах царськи́х.

9 По щó ж ви ходили? Може бачити пророка? Так, кажу вам, — навіть більш, як пророка.

10 Бо це ж той, що про нього написано: „Ось перед обличчя Твоє поси́лаю Свого посланця́, який перед Тобою дорогу Твою приготує!“

11 Поправді кажу вам: Між наро́дженими від жінок не було більшого над Івана Христителя! Та найменший у Царстві Небеснім — той більший від нього!

12 Від днів же Івана Христителя й досі Царство Небесне здобува́ється силою, і ті, хто вживає зусилля, хапа́ють його.

13 Усі бо Пророки й Зако́н до Івана прові́щували.

14 Коли ж хочете знати, — то Ілля він, що має прийти.

15 Хто́ має ву́ха, — нехай слухає!

Ісус докоряє невірним

16 До кого ж цей рід прирівняю? — До хлоп'ят він подібний, що на ринку сидять та вигукують іншим,

17 і кажуть: „Ми вам грали, а ви не танцювали, ми співали вам жалібно, та не плакали ви“.

18 Бо прийшов був Іван, що не їв і не пив, вони ж кажуть: „Він де́мона має“.

19 Прийшов же Син Лю́дський, що їсть і п'є, вони ж кажуть: „Чоловік ось, ласу́н і п'яні́ця, Він прі́ятель мітників і грішників“. І виправдалася мудрість своїми діла́ми“.^[48]

Ісус прорікає долю невірних міст

20 Ісус тоді став докоряти містам, де відбу́лося найбільш Його чуд, що вони не пока́ялись:

21 „Горе тобі, Хоразі́не, горе тобі, Вефсаї́до! Бо коли б то в Ті́рі й Сидо́ні були відбу́лися ті чу́да, що сталися в вас, то давно б вони ка́ялися в волосяні́ці^[49] та в по́пелі.

22 Але кажу́ вам: Легше буде дня судного Тиру й Сидону, ніж вам!

23 А ти, Каперна́уме, що „до неба підні́сся, — аж до аду^[50] ти зійдеш“. Бо коли б у Содомі були відбу́лися ті чу́да, що в тобі вони стались, то лишився б він був по сьогодні́шній день.

24 Але кажу́ вам, що содо́мській землі буде легше дня судного, аніж тобі!“

Прийдіть до Мене, працею зморені!

25 Того часу, навчаючи, промовив Ісус: „Прославляю Тебе, Отче, Господи неба й землі, що втаїв Ти оце від премудрих і розумних, та його немовлятам відкрив.

26 Так, Отче, — бо Тобі так було до вподоби!

27 Передав Мені все Мій Отець. І Сина не знає ніхто, крім Отця, і Отця не знає ніхто, окрім Сина, та кому Син захоче відкрити.

28 Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, — і Я вас заспокою!

29 Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, — і „знайдете спокій душам своїм“.

30 Бож ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!“

Ісус боронить Своїх учнів, що рвали колосся в суботу

12 Того часу Ісус переходив ланами в суботу. А учні Його зголодніли були, і стали зривати колосся та їсти.

2 Побачили ж *це* фарисеї, та й кажуть Йому: „Он учні Твої роблять те, чого не годиться робити в суботу“.

3 А Він відповів їм: „Чи ж ви не читали, що зробив був Давид, коли сам зголоднів і ті, хто був із ним?“

4 Як він увійшов до Божого дому, і спожив хліби показні, яких їсти не можна було ні йому, ані тим, хто був із ним, а тільки самим священикам?

5 Або ви не читали в Законі що в суботу священики порушують ^[51] суботу у храмі, — і невинні вони?

6 А Я вам кажу, що тут Більший, як храм!

7 Коли б знали ви, що то є: „Милости хочу, а не жертви“, то ви не судили б невинних.

8 Бо Син Людський Господь і суботи“!

Ісус уздоровляє в суботу сухорукого

9 І, вийшовши звідти, прибув Він до їхньої синагоги.^[52]

10 І ото, *був там* чоловік, що мав суху руку. І, щоб обвиніти Ісуса, запитали Його: „Чи вздоровляти годіться в суботу?“

11 А Він їм сказав: „Чи знайдеться між вами людина, яка, одну мавши вівцю, не піде по неї, і не врятує її, як вона впаде в яму в суботу?“

12 А скільки ж людина вартніша *за ту* овечку! Тому можна чинити добро *й* у суботу“!

13 І каже тоді чоловікові: „Простягни свою руку!“ Той простяг, — і стала здорова вона, як і друга.

14 Фарисеї ж пішли, і зібрали нараду на Нього, — як би Його погубити?

15 А Ісус, розізнавши, пішов *Собі* звідти.

Ісус уздоровляє недужих

І багато пішло вслід за Ним, — і Він їх уздоровив усіх.

16 А Він наказав їм суворо Його не виявляти,

17 щоб справдилось те, що сказав був Ісая пророк, промовляючи:

18 „Ото Мій Слуга, що Я вибрав Його, Мій Улюблений, що Його полюбила душа Моя! Вкладу Свого Духа в Нього, — і Він суд проголосить поганам.

19 Він не буде змагатися, ані кричати, і на вулицях чути не буде ніхто Його голосу.

20 Він очеретіни надломленої не доломить, і гнотá догасаючого не погасить, поки не допровадить присуду до перемоги.

21 І погани надіятись будуть на Ймення Його“!

Ісус поборює виступи фарисеїв проти чуд Його

22 Тоді привели до Нього німого сліпця, що був біснуватий, — і Він уздоровив його, так що німий став говорити та бачити.

23 І дивувались усі люди й казали: „Чи ж не Син це Давидів?“

24 Фарисеї ж, почувши, сказали: „Він дэмонів не виганяє інакше, тільки як Вельзевулом, ^[53] князем дэмонів“.

25 А Він знав думки їхні, і промовив до них: „Кожне царство, поділене супроти себе, запустіє. І кожне місто чи дім, поділені супроти себе, не втримаються.

26 І коли сатана ^[54] сатану виганяє, то ділиться супроти себе; як же втримається царство його?

27 І коли Вельзевулом виганяю Я дэмонів, то ким виганяють сини ваші? Тому вони стануть вам суддями.

28 А коли ж Духом Божим вигоню Я дэмонів, то настало для вас Царство Боже.

29 Або як то хто може вдэртися в дім дужого, та пограбувати добро його, якщо перше не зв'яже дужого? І аж тоді він госпóду його пограбує.

Зневага Духа Святого не прости́ться

30 Хто не зо Мною, той супроти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає.

31 Тому то кажу вам: усякий гріх, *навіть* богозневага, ^[55] прóститься лю́дям, але богозневага на Духа не прóститься!

32 І як скаже хто слово на Лю́дського Сина, то йому́ прости́ться *те*; а коли скаже проти Духа Святого, — не прóститься *того* йому́ ані в цім віці, ані в майбу́тнім!

Чим серце наповнене, те говорять уста

33 Або ві́ростіть дерево добре, то й плід його добрий, або ві́ростіть дерево зле, то й плід його злий. Пізнається бо дерево з пло́ду!

34 Рóде зміїний! Як ви можете мовити добре, будиши злі? Бо чим серце наповнене, те говорять уста́.

35 Добра лю́дина з доброго скáрбу добре вино́сить, а лукава лю́дина зо ска́рбу лихого вино́сить лихé.

36 Кажу́ ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня!

37 Бо зо слів своїх будеш виправданий, і зо слів своїх будеш засуджений“.

Лукаві не побачать чуда

38 Тоді дехто із книжників та фарисеїв озвались до Нього й сказали: „Учителю, — хочемо побачити ознаку від Тебе“.

39 А Ісус відповів їм: „Рід лукавий і перелюбний шукає ознаки, — та ознаки йому не дадуть, окрім ознаки пророка Йіона.

40 Як Йіона перебув у середині китовій три дні і три ночі, так перебу́де три дні та три ночі й Син Лю́дський у серці землі.^[56]

41 Ніневітяни стануть на суд із цим родом, — і осудять його, вони бо покалися через Йіонину проповідь. А тут ото Більший, ніж Йіона!

42 Цариця з півдня на суд стане з родом оцим, — і засудить його, бо вона з кінця світу прийшла Соломонову мудрість послухати. А тут ото Більший, аніж Соломон!

Що станеться з лукавим родом

43 А коли дух нечистий виходить із лю́дини, то блукає місцями безвідними, відпочинку шукаючи, та не знаходить.

44 Тоді він говорить: „Вернуся до дому свого, звідки вийшов“. А як вернеться він, то *хату* знаходить порожню, заметену й прибрану.

45 Тоді він іде, та й приводить сімох духів інших, лютіших за себе, — і входять вони та й живуть тут. І буде останнє лю́дині тій гірше за перше... Так буде й лукавому родові цьому!“

Хто рідня Ісусова

46 Коли Він іще промовляв до наро́ду, аж ось мати й брати Його о́сторонь стали, бажаючи з Ним говорити.

47 І сказав хтось Йому́: „Ото мати Твоя й Твої бра́ття стоять *онде* о́сторонь, і говорити з Тобою бажають“.

48 А Він відповів тому́, хто Йому говорив, і сказав: „Хто́ мати Моя? І хто́ брата́ Мої?“

49 І, показавши рукою Своєю на учнів Своїх, Він промовив: „Ото Моя мати та брата́ Мої!“

50 Бо хто волю Мого Отця, що на небі, чинітиме, той Мені брат, і сестра, і мати!“

Ісус навчає народ притчами

13 Того ж дня Ісус вийшов із дому, та й сів біля моря.

2 І безліч наро́ду зібралась до Нього, так що Він увійшов був до чо́вна та й сів, а весь на́товп стояв понад берегом.

3 І багато навчав Він їх притчами, ^[57] кажучи:

Притча про сіяча́

„Ось вийшов сіяч, щоб посіяти.

4 І як сіяв він зёрна, упали одні край дороги, — і пташкі налетіли, та їх повідзьобували.

5 Другі ж упали на ґрунт кам'яністий, де не мали багато землі, — і негайно посходили, бо земля неглибо́ка була́;

6 а як сонце зійшло, — то зів'яли, і коріння не мавши, — посохли.

7 А інші попадали в те́рен, — і вигнався терен, і їх поглишив.

8 Інші ж упали на добрую землю — і зродили: одне в сто раз, друге в ші́стдесят, а те втри́дцатеро.

9 Хто має в́уха, щоб слухати, нехай слухає!“

Чому Ісус навчав народ притчами

10 І учні Його приступили й сказали до Нього: „Чому́ притчами Ти промовляєш до них?“

11 А Він відповів і промовив: „Тому, що вам дано пізнати таємниці Царства Небесного, — їм же не дано.

12 Бо хто має, то дасться йому та додасться, хто ж не має, — забереться від нього й те, що він має.

13 Я тому говорю до них притчами, що вони, дивлячися, не бачать, і слухаючи, не чують, і не розуміють.

14 І над ними збувається пророцтво Ісаї, яке промовляє: „Почуєте слухом, — і не зрозумієте, дивитися будете оком, — і не побачите.

15 Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують вухами вони, і зажмурили очі свої, щоб коли не побачити очима й не почути вухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!“

16 Очі ж ваші блаженні, що бачать, і вуха ваші, що чують.

17 Бо поправді кажу вам, що багато пророків і праведних бажали побачити, що бачите ви, — та не бачили, і почути, що чуєте ви, — і не чули.

Віяснення притчі про сіяча

18 Послухайте ж притчу про сіяча.

19 До кожного, хто слухає слово про Царство, але не розуміє, приходить лукавий, і краде посіяне в серці його; це те, що посіяне понад дорогою.

20 А посіяне на кам'яністому ґрунті, — це той, хто слухає слово, і з радістю зараз приймає його;

21 але кореня в ньому нема, тому він непостійний; коли ж утиск або переслідування настають за слово, то він зараз спокушується. [\[58\]](#)

22 А між терен посіяне, — це той, хто слухає слово, але клопоти віку цього та омана багатства заглушують слово, — і воно застається без пліду.

23 А посіяне в добрій землі, — це той, хто слухає слово й його розуміє, і плід він приносить, і дає один у сто раз, другий у шістдесят, а той утридцять“.

Притча про кукіль

24 Іншу притчу подав Він їм, кажучи: „Царство Небесне подібне до чоловіка, що посіяв був добре насіння на полі своїм.

25 А коли люди спали, прийшов ворог його, і куколю між пшеницю насіяв, та й пішов.

26 А як виросло збіжжя та кинуло колос, тоді показався і кукіль.

27 І прийшли господареві раби, та й кажуть йому: „Пане, чи ж не добре насіння ти сіяв на полі своїм? Звідки ж узявся кукіль?“

28 А він їм відказав: „Чоловік супротивник накоїв оце“. А раби відказали йому: „Отож, — чи не хочеш, щоб пішли ми і його повиполювали?“

29 Але він відказав: „Ні, — щоб, виполюючи *той* кукіль, ви не вирвали разом із ним і пшеницю.

30 Залишіть, — хай разом обоє ростуть аж до жнив; а в жнив'я накажу я женцям: Зберіть перше кукіль і його пов'яжіть у снопки, щоб їх попаліти; пшеницю ж спровадьте до клуні моєї“.

Притча про гірчичне зёрно й про рóзчину

31 Іншу притчу подав Він їм, кажучи: „Царство Небесне подібне до зёрна гірчичного, що взяв чоловік і посіяв на полі своїм.

32 Воно найдрібніше з усього насіння, але, коли віросте, більше воно за зілля, і стає деревом, так що птаство небесне злітається, і кублиться в віттях його“.

33 Іншу притчу Він їм розповів: „Царство Небесне подібне до рóзчини, що її бере жінка, і кладе на три мірі^[59] муки, аж поки все вкїсне“.

Ще чому Ісус навчав притчами

34 Це все в притчах Ісус говорив до людей, і без притчі нічого Він їм не казав,

35 щоб справділось те, що сказав був пророк, промовляючи: „Відкрию у притчах уста Свої, розповім таємниці від почину *світу*!“

Пояснення притчі про кукіль.

36 Тоді відпустив Він народ і додому прийшов. І підійшли Його учні до Нього й сказали: „Поясни нам притчу про кукіль польовий“.

37 А Він відповів і промовив до них: „Хто добре насіння посіяв був, — це Син Людський,

38 а поле — це світ, добре ж насіння — це сини Царства, а кукіль — сини лукавого;

39 а ворог, що всіяв його — це диявол, жнив́а — кінець віку, а женці — анголі.

Що буде наприкінці світу

40 І як збирають кукіль, і як па́лять в огні, так буде й наприкінці віку цього.

41 Пошле Людський Син Своїх анголів, і вони позбирають із Царства Його всі спокуси, і тих, хто чинить беззаконня,

42 і їх повкидають до печі огнєнної, — буде там плач і скрегіт зубів!

43 Тоді праведники, немов сонце, засяють у Царстві свого Отця. Хто має в́уха, нехай слухає!

Притча про скарб, перліну, невода й господа́ря

44 Царство Небесне поді́бне ще до захо́ваного в полі ска́рбу, що лю́дина, знайшовши, ховає його, і з радости з того йде, та й усе, що має, продає та купує те поле.

45 Поді́бне ще Царство Небесне до того купця, що пошу́кує пе́рел до́брих,

46 а як зна́йде одну дорогоці́нну перлі́ну, то йде, і все продає, що має, і купує її.

47 Поді́бне ще Царство Небесне до не́вода, у море заки́неного, що зібрав він усячину.

48 Коли він наповни́ться, тягнуть на берег його, і, сівши, вибирають до по́суду добре, непотрі́б же геть викидають.

49 Так буде й наприкінці віку: анголі повиходять, і вилучать злих з-поміж праведних,

50 і їх повкидають до печі огнєнної, — буде там плач і скрегіт зубів!

51 Чи ви зрозуміли це все?“ — „Так!“ відказали Йому.

52 І Він їм сказав: „Тому́ кожен книжник, що навч́ений про Царство Небесне, поді́бний до того господа́ря, що з скарбни́ці своєї вино́сить нове́ та старе“.

Ісуса холодно приймають у Назарéті

53 І стало́сь, як скінчи́в Ісус притчі оці, Він звідти пішов.

54 І прийшов Він до Своєї ба́тьківщини, і навчав їх у їхній синаго́зі, так що стали вони дивувати́ся й пита́ти: „Зві́дки в Нього ця мудрі́сть та си́ли чудоді́йні?

55 Чи ж Він не син те́слі? Чи ж мати Його не Марією зветься, а брати Його — Яків, і Йо́сип, і Симон та Юда?

56 І чи ж се́стри Його не всі з нами? Зві́дки ж Йо́му́ все оте?“

57 І вони спокуша́лися Ним. А Ісус їм сказав: „Пророка нема́ без пошани, — хіба́ тільки в ві́тчизні свої́й та в до́мі свої́м!“

58 І Він не вчинив тут чуд ба́гатьо́х через їхню неві́ру.

Ув'язнення й смерть Івана Христителя

14 Того ча́су прочув Ірод чотиривла́сник^[60] чу́ткі про Ісуса,

2 і сказав свої́м слуга́м: „Це Іван Христитель, — він із мертвих воскрес, і тому́ чуда твóря́ться ним“.

3 Бо Ірод схо́пив був Івана, і зв'язав його́, і посадив у в'язни́цю через Іродіа́ду, дру́жину брата свого Пилипа.

4 Бо до нього Іван говорив: „Не годі́ться то́бі її́ мати!^[61]“

5 І хоті́в Ірод сме́рть заподі́яти йому́, та боя́вся наро́ду, бо того́ за пророка вважали.

6 А як був де́нь наро́дження Ірода, танцювала посеред *гостей* дочка Іродіа́дина, та й Іродові догоди́ла.

7 Тому́ під прися́гою він обі́цявся їй да́ти, чо́го тільки попроси́ть вона.

8 А вона, за намовою матері своєї: „Дай мені — проказала — отут на полумиску голову Івана Христителя!“

9 І цар засмутився, алé через клятву та тих, хто сидів при столі^[62] з ним, звелів дати.

10 І послав стяти Івана в в'язниці.

11 І принесли на полумисковí його голову, та й дали дівчині, а та віднесла її своїй матері.

12 А учні його прибулі, взяли тіло, і поховали його, та прийшли й сповістили Ісуса.

Чудо нагодування п'яти тисяч народу

13 Як Ісус *те* почув, Він відплив звідти човном у місце пустинне й самотнє. І, прочувши, народ із міст пішов пішки за Ним.

14 І, як вийшов Ісус, Він побачив багато народу, — і змилосердивсь над ними, і їхніх слабих уздоровив.

15 А коли настав вечір, підійшли *Його* учні до Нього й сказали: „*Тут* місце пустинне, і година вже пізня; відпусти народ, — хай по селах розійдуться, і куплять поживи собі“.

16 А Ісус їм сказав: „Непотрібно відходити їм, — нагодуйте їх ви!“

17 Вони ж кажуть Йому: „Не маємо *чим* тут, — тільки п'ятеро хліба й дві риби“.

18 А Він відказав: „Принесіть Мені їх сюди“.

19 І, звелівши натовпові посідати на траві, Він узяв п'ятеро хліба й дві риби, споглянув на небо, поблагословив й поламав *ті* хліби, і дав учням, а учні народові.

20 І всі їли й наситились, а з кусків позоставих назбирали дванадцятро повних кошів.

21 Їдців же було мужа тисяч із п'ять, крім жінок і дітей.

Ісус іде по воді

22 І зараз звелів Ісус учням до човна сідати, і переплісти на той бік раніше Його, аж поки нарód Він відпустить.

23 Відпустівши ж народ, Він на гóру пішов помолитися насамоті; і як вечір настав, був там Сам.

24 А чóвен вже був на середині моря, і кидали хвилі його, бо вітер зірвавсь супротивний.

25 А о четвертій сторóжі нічній^[63] Ісус підійшов до них, ідúчи по морю.

26 Як побачили ж учні, що йде Він по морю, то настрашилися та й казали: „Марá!“ І від страху вони закричали...

27 А Ісус до них зараз озвався й сказав: „Заспокойтесь, — це Я, не лякайтесь!“

28 Петро ж відповів і сказав: „Коли, Господи, Ті це, то звели, щоб прийшов я до Тебе по воді“.

29 А Він відказав йому: „Іди“. І, вилізши з човна, Петро став іти по воді, і пішов до Ісуса.

30 Але, бачачи велику бурю, злякався, і зачав потопáти, і скричав: „Рятуй мене, Господи!“

31 І зараз Ісус простяг руку й схопив його, і каже до нього: „Маловірний, чогó усумнівся?“

32 Як до човна ж вони ввійшли, буря вщúхнула.

33 А приявні в чóвні вклонились Йому та сказали: „Ти справді Син Божий!“

Ісус уздоровляє недужих у землі Генісаретській

34 Перепливши ж вони, прибулі в землю Генісарétську.

35 А люди тієї місцевости, пізнавши Його, сповістили по всій тій окóлиці, і до Нього принесли всіх хворих.

36 І благали Його, щоб бодай доторкнутися краю одежі Його. А хто доторкався, — уздоровлений був.

Накáз Божий і передáння старших

15 Тоді до Ісуса прийшли фарисеї та книжники з Єрусалиму н сказали:

2 „Чого Твої учні ламають передання старших? Бо не миють вони своїх рук, коли хліб споживають“.

3 А Він відповів і промовив до них: „А чого й ви порушуєте Божу заповідь ради передання вашого?“

4 Бо Бог заповів: „Шануй батька та матір“, та: „Хто злорічить на батька чи матір, — хай смертю помре“.

5 А ви кажете: Коли скаже хто батьку чи матері: „Те, чим би ви скористались від мене хотіли, то дар *Богові*“,

6 то може *вже* й не шанувати той батька свого або матір свою. Так ви ради передання вашого знівечили Боже Слово.

7 Лицеміри! Про вас добре Ісая пророкував, говорячи:

8 „Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далéко від Мене!“

9 Та однак надарéмне шанують Мене, бо навчають наук — людських заповідей“.

Що сквернить людину

10 І Він покликав наро́д, і промовив до нього: „Послухайте та зрозумійте!“

11 Не те, що вхóдить до уст, людину сквернить, але те, що вихо́дить із уст, те людину сквернить“.

12 Тоді учні *Його* приступили й сказали Йому: „Чи Ти знаєш, що фарисеї, почуши *це* слово, спокусілися?“

13 А Він відповів і сказав: „Усяка рослі́на, яку насадив не Отець Мій Небесний, буде вирвана з коренем.“

14 Залишіть ви їх: це сліпі повода́тарі для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, — обóбе до ями впаду́ть“.

15 А Петро відповів і до Нього сказав: „Поясни нам цю прі́тчу“.

16 А Він відказав: „Чи ж і ви розумі́ння не маєте?“

17 Чи ж ви не розумієте, що все те, щб входить до уст, вступає в живіт, та й назовні^[64] виходить?

18 Що ж виходить із уст, те походить із серця,^[65] — і воно опоганює людину.

19 Бо з серця^[65] виходять лихі думки, душогубства, перелюби, розпуста, крадіж, неправдиві засвідчення, богозневаги.

20 Оце те, що людину опоганює. А їсти руками невмитими, — не опоганює це людини!“

Уздоровлення дочки хананеянки

21 І, вийшовши звідти, Ісус відійшов у землі тирські й сидонські.

22 І ось жінка *одна* хананеянка, із тих околиць прийшовши, заголосила до Нього й сказала: „Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, — дэмон тяжко дочку мою мучить!“

23 А Він їй не казав ані слова. Тоді учні Його, підійшовши, благали Його та казали: „Відпусти її, бо кричить услід за нами!“

24 А Він відповів і сказав: „Я посланий тільки до овечок загинулих дому Ізраїлевого“.

25 А вона, підійшовши, уклонилаь Йому та й сказала: „Господи, допоможи мені!“

26 А Він відповів і сказав: „Не годіться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам“.

27 Вона ж відказала: „Так, Господи! Але ж і щенята їдять ті кришки, що спадають зо столу їхніх панів“.

28 Тоді відповів і сказав їй Ісус: „О жінко, твоя віра велика, — нехай буде тобі, як ти хочеш!“ І тієї години дочка її відужала.

Уздоровлення багатьох недужих

29 І, відійшовши звідти, Ісус прибув до Галілейського моря, і, зійшовши на гору, сів там.

30 І приступило до Нього багато наро́ду, що мали з собою кривих, калік, сліпих, німих і інших багато, і клали^[66] їх до Ісусових ніг. І Він уздорóвлював їх.

31 А наро́д не вихóдив із дива, бо бачив, що говорять німі, каліки *стають* здорові, криві ходять, і бачать сліпі, — і сла́вив він Бога Ізраїлевого!

Чудесне нагодува́ння чотирьох тисяч народу

32 А Ісус Своїх у́чнів покликав і сказав: „Жаль Мені цих людей, що вже три дні зо Мною знаходяться, але їсти не мають чо́го; відпустити їх без їжі не хóчу, щоб вони не ослабли в дорозі“.

33 А учні Йому відказали: „Де нам *узяти* стільки хлі́ба в пустині, щоб нагодувати стільки наро́ду?“

34 А Ісус запитав їх: „Скільки маєте хлі́ба?“ Вони ж відказали: „Семеро, та трохи рибок“.

35 І Він ізвелів на землі посідати наро́дові.

36 І, взявши сім хлі́бів і риби, віддавши *Богу* подяку, поламав і дав у́чням Своїм, а учні наро́дові.

37 І всі їли й насі́тилися, а з позосталих кусків назбирали сім ко́шиків по́вних...

38 Їдців же було чотири тисячі мужа, окрім жінок та дітей.

39 І, відпустивши наро́д, усів Він до чо́вна, і прибув до землі Магдалі́нської.

Рід лукавий не одержить небесної ознаки

16 І підійшли фарисеї та саддукеї, і, випробóвуючи, просили Його показати ознаку їм із неба.

2 А Він відповів і промовив до них: „Ви звéчора кажете: „Буде погóда, — червоніє бо небо“.

3 А ра́нком: „Сьогодні негóда, — червоніє бо небо похму́ре“. Розпізна́ти небесне обличчя ви вмі́єте, ознак ча́су ж не можете!

4 Рід лукавий і перелю́бний шукає озна́ки, та ознаки йому не дадуть, окрім озна́ки пророка Йони“. І, їх полишивши, Він відійшов.

Стережіться фарисейської науки

5 А учні Його, перейшовши на той бік, забули взяти хліба.

6 Ісус же промовив до них: „Стережіться уважливо фарисейської та саддукейської рózчини“!

7 Вони ж міркували собі й говорили: „Ми ж хлібів не взяли“.

8 А Ісус, знавши *те*, запитав: „Чого між собою міркуєте ви, маловірні, що хлібів не взяли?“

9 Чи ж ви щé не розумієте й не пам'ятаєте про п'ять хлібів на п'ять тисяч, — і скільки кошів ви зібрали?

10 Ані про сім хлібів на чотири тисячі, — і скільки кошиків ви назбирали?

11 Як ви не розумієте, що Я не про хліб вам сказав? Стережіться не рózчини фарисейської та саддукейської!“

12 Тоді зрозуміли вони, що Він не казав стерегтися їм рózчини хлібної, але фарисейської та саддукейської науки.

Учні визнають Ісуса за Христа

13 Прийшовши ж Ісус до землі Кесарії Пиліпової, питав Своїх учнів і казав: „За ко́го наро́д уважає Мене́, Сина Лю́дського?“

14 Вони ж відповіли: „Одні за Івана Христителя, одні за Іллію, інші ж за Єремію або за одного з пророків“.

15 Він каже до них: „А ви за ко́го Мене маєте?“

16 А Сімон Петро відповів і сказав: „Ти — Христос, Син Бога Живого!“

17 А Ісус відповів і до нього промовив: „Блаженний ти, Сімоне, сину Йбнин, бо не тіло і кров^[67] тобі *оце* виявили, але Мій Небесний Отець.

18 І кажу Я тобі, що Петро ти^[68], і на скелі оцій побудую Я Церкву Свою, — і сили^[69] а́дові не переможуть її.

19 І ключі тобі дам від Царства Небесного, і щó на землі ти зв'яжеш, те зв'язане буде на небі, а щó на землі ти розв'яжеш, те розв'язане буде на небі“!

20 Тоді наказав Своїм учням, щоб нікому не казали, що Він — Христос.

Ісусові треба багато страждати

21 Із того часу Ісус став виказувати Своїм учням, що Він мусить іти до Єрусалиму, і постраждати багато від старших, і первосвящеників, і книжників, і вбитому бути, — і воскреснути третього дня.

22 І, набік відвівши Його, Петро став Йому докоряти й казати: „Змилуйся, Господи, — такого Тобі хай не буде!“

23 А Він обернувся й промовив Петрові: „Відступися від Мене, сатані, — ти спокуса Мені, бо думаєш не про Боже, а про людське!“

Як спасти свою душу

24 Промовив тоді Ісус учням Своїм: „Коли хоче хто йти вслід за Мною, — хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною.

25 Бо хто хоче спасти свою душу, той погубить її, хто ж за Мене свою душу погубить, той знайде її.

26 Яка ж користь людині, що здобуде весь світ, але душу свою занапастить? Або що дасть людина взамін за душу свою?

Ісус прийде в славі Отця Свого

27 Бо прийде Син Людський у славі Свого Отця з ангелами Своїми, і тоді „віддасть кожному згідно з ділами його“.

28 Поправді кажі вам, що деякі з тут-о приївних не скуштують смерти, аж поки не побачать Сина Людського, що йде в Царстві Своім“.

Переображення Господнє

17 А через шість день забирає Ісус Петра, і Якова, і Івана, брата його, та й веде їх осібно на гору високу.

2 І Він перед ними переобразився^[70]: обличчя Його, як те сонце, засяло, а одежа Його стала біла, як світло.

3 І ось з'явилися до них Мойсей та Ілля, і розмовляли із Ним.

4 І озвався Петро та й сказав до Ісуса: „Господи, дóбре бути нам тут! Коли хочеш, поста́влю оту́т три шатра: для Тебе одне, і одне для Мойсея, і одне для Іллі“.

5 Як він ще говорив, ось хмара ясна заслоні́ла їх, і ось голос із хмари почувсь, що казав: „Це Син Мій Улю́блений, що Його Я вподо́бав. Його слухайтеся!“

6 А почувши, попада́ли учні до́лілиць, і полякалися сильно.

7 А Ісус підійшов, доторкнувся до них і промовив: „Уставайте й не бійтеся!“

8 Звівши ж очі свої, ні́кого вони не побачили, окрім Само́го Ісуса.

9 А коли з гори схóдили, заповів їм Ісус і сказав: „Не кажіть ні́кому про це виді́ння, аж поки Син Лю́дський із мертвих воскресе́не“.

Перед Ісусом мав прийти Іван

10 І запитали Його учні, говорячи: „Що́ це книжники кажуть, ні́би треба Іллі́ перш прийти?“

11 А Він відповів і сказав: „Іллі́, правда, прійде, і все приготу́є.

12 Але́ кажу вам, що Іллі́ вже прийшов був, — та його не пізнали, але з ним зробили, що тільки хотіли. Так і Син Лю́дський має страждати від них“.

13 Учні тоді зрозуміли, що Він їм говорив про Івана Христителя.

Уздоровлення сновидного

14 І як вони до на́рòду прийшли, то до Нього *один* чоловік приступив, і навко́лішки впав перед Ним,

15 і сказав: „Господи, змилуйсь над сином моїм, що біснується у новомі́сяччі, і мучиться тяжко, бо по́часту падає він ув огонь, і по́часту в воду.

16 Я його був привів до учнів Твоїх, — та вони не могли вздоровіти його“.

17 А Ісус відповів і сказав: „О роде неві́рний і розбе́щений, доки бу́ду Я з вами? Доки вас Я терпі́тиму? Приведіть до Мене сюди його!“

18 Потóму Ісус погрози́в йому, і де́мон вийшов із нього. І видужав хлопець тієї години!

Хто вірує, той не має нічого неможливого

19 Тоді підійшли учні насамоті до Ісуса й сказали: „Чому ми не могли його вигнати?“

20 А Він їм відповів: „Через ваше невірство. Бо поправді кажу вам: коли будете ви мати віру, хоч як зёрно гірчичне, і горі оцій скажете: „Переїди звідси туди“, то й переїде вона, і нічого не матимете неможливого!

21 Цей же рід не виходить інакше, як тільки молитвою й по́стом“.

Ісус удруге заповідає Свою смерть

22 Коли пробували вони в Галілеї, то сказав їм Ісус: „Людський Син буде віданий лю́дям до рук,

23 і вони Його вб'ють, але третього дня Він воскресне“. І тяжко вони зажурились.

Ісус дає податок на храм

24 Як прийшли ж вони в Каперна́ум, до Петра підійшли збирачі дидра́хм на храм, та й сказали: „Чи не запла́тить ваш Учитель дидра́хми?“^[71]

25 Він відказує: „Так“. І як він увійшов до дому, то Ісус попередив його та сказав: „Як ти думаєш, Сімоне: царі зёмні з кого беруть мито або податки: від синів своїх, чи чужих?“

26 А як той відказав: „Від чужих“, то промовив до нього Ісус: „Тож вільні сини!

27 Та щоб їх не спокусити, піди над море, та вудку закинь, і яку першу рибу ізловиш, візьми, і рота відкрий їй, — і знайдеш статіра;^[72] візьми ти його, — і віддай їм за Мене й за себе“.

Хто найбільший у Царстві Небеснім

18 Підійшли до Ісуса тоді *Його* учні, питаючи: „Хто найбільший у Царстві Небеснім?“

2 Він же дитину покликав, і поставив її серед них,

3 та й сказав: „Поправді кажу вам: коли не навérнетесь, і не станете, як ті діти, — не ввійдете в Царство Небесне!

4 Отже, хто впокóриться, як дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім.

5 І хто прийме таку дитину одну в Моє Ймення, той приймає Мене.

6 Хто ж спокусить одне з цих маліх, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жóрно млинóве на шию йому почепіти, — і його потопіти в морській глибині.

7 Від спокус горе світові, — бо мусять спокуси прийти; надто горе людині, що від неї приходить спокуса!

Як увійти в Царство Небесне

8 Коли тільки рука твоя, чи нога твоя спокушає тебе, — відітни її й кинь від себе: краще тобі увійти в життя одноруким або одноногим, ніж з обома руками чи з обома ногами бути вкиненому в огонь вічний.

9 І коли твоє око тебе спокушає — його вибери й кинь від себе: краще тобі однооком увійти в життя, ніж з обома очима бути вкиненому до геєнни огнєнної.

10 Стережіться, щоб ви не погордували ані одним із маліх цих; кажу бо Я вам, що їхні Анголі повсякчасно бачать у небі обличчя Мого Отця, що на небі.

Ісус спасає загинулих

11 Син бо Людський прийшов, щоб спасти загинуле.

12 Як вам здається: коли має який чоловік сто овець, а одна з них заблудить, то чи він не покине дев'ятдесятьох і дев'ятьох у горах, і не піде шукати заблудлої?

13 І коли пощастить відшукати її, поправді кажу вам, що радіє за неї він більше, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох незаблудлих.

14 Так волі нема Отця вашого, що на небі, щоб загинув один із цих малих.

Як ставитись до прогріхів брата

15 А коли прогрішіться твій брат проти тебе, іди й йому вікажи поміж тобою та ним самим; як тебе він послухає, — ти придбав свого брата.

16 А коли не послухає він, то візьми з собою ще одного чи двох, щоб „справа всіляка ствердилась устами двох чи трьох свідків.“

17 А коли не послухає їх, — скажи Церкві; коли ж не послухає й Церкви, — хай буде тобі, як поганин і митник!

18 Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на небі.

19 Ще поправді кажу вам, що коли б двоє з вас на землі погодилися про всяку річ, то коли вони будуть просити за неї, — станеться їм від Мого Отця, що на небі!

20 Бо де двоє чи троє в Ім'я Моє зібрані, — там Я серед них“.

Скільки разів прощати гріхи братові

21 Петро приступив тоді та запитався Його: „Господи, — скільки разів брат мій може згрішити проти мене, а я маю прощати йому? Чи до семи раз?“

22 Ісус промовляє до нього: „Не кажу тобі — до семи раз, але аж до сорока раз по семи!“

Притча про немилосердного боржника

23 Тим то Царство Небесне подібне одному цареві, що захотів обрахунок зробити з своїми рабами.

24 Коли ж він почав обраховувати, то йому привели одного, що винен був десять тисяч талантів.^[73]

25 А що він не мав із чого віддати, наказав пан продати його, і його дружину та діти, і все, що він мав, — і заплатити.

26 Тоді раб той упав до ніг, і вклонявся йому та благав: „Потерпи мені, — я віддам тобі все!“

27 І змилосердився пан над рабом тим, — і звільнив його, і простив йому борг.

28 А як вийшов той раб, то спіткав він одного з своїх співтоваришів, що був винен йому сто динаріїв.^[73] І, схопивши його, він душив та казав: „Віддай, що ти винен!“

29 А товариш його впав у ноги йому, і благав його, кажучи: „Потерпи мені, — і я віддам тобі!“

30 Та той не схотів, а пішов і всадив до в'язниці його, — аж поки він боргу не верне.

31 Як побачили ж товариші його те, що сталося, то засмутилися дуже, і прийшли й розповіли своєму панові все, що було.

32 Тоді пан його кличе його, та й говорить до нього: „Рабе лукавий, — я простив був тобі весь той борг, бо просив ти мене.

33 Чи й тобі не належало змилюватись над своїм співтоваришем, як і я над тобою був змилювався?“

34 І прогнівався пан його, — і катам його видав, аж поки йому не віддасть всього боргу.

35 Так само й Отець Мій Небесний учинить із вами, коли кожен із вас не прости́ть своєму братові з серця свого їхніх про́гріхів^[74]“.

Ісус уздоровляє народ в Юдеї

19 І сталось, як Ісус закінчив ці слова, то Він вірушив із Галілеї, і прибув до країни Юдейської, на той бік Йордану.

2 А за Ним ішла безліч наро́ду, — і Він уздорóвив їх тут.

Що Бог спарував, людина нехай не розлучує

3 І підійшли фарисеї до Нього, і, випробóвуючи, запитали Його: „Чи дозволено дру́жину свою відпускати з причини всякої?“

4 А Він відповів і сказав: „Чи ви не читали, що Той, Хто створив споконві́ку людей, „створив їх чоловіком і жінкою?“

5 І сказав: „Покине то́му чоловік батька й матір, і пристане до дру́жини своєї, — і стануть обо́є вони одним тілом“,

6 то́му то немає вже двох, але́ одне тіло. Тож, що Бог спарува́в, — людина нехай не розлу́чує!“

7 Вони кажуть Йому: „А чо́му ж Мойсей заповів дати листа розводо́вого, та й відпускати?“

8 Він говорить до них: „То за ваше жорстокосéрдя дозволив Мойсей відпускати дру́жин ваших, споча́тку ж так не було́.

9 А Я вам кажу́: Хто дру́жину відпустить свою не з причини перéлюбу, і одру́житься з іншою, той чинить перéлюб. І хто одру́житься з розвéденою, той чинить перéлюб“.

10 Учні говорять Йому: „Коли справа така чоловіка із дру́жиною, то не добре одру́жуватись“.

11 А Він їм відказав: „Це слово^[75] вміщають не всі, але ті, кому да́но.

12 Бо бувають скопці, що з утрóби ще матерньо́ї народилися так; є й скопці, що їх люди оскопíли, і є скопці, що самі оскопíли себе ради Царства Небесного. Хто може вмістити, — нехай вмістить“.

Ісус благословляє діток

13 Тоді привели Йому ді́ток, щоб поклав на них руки, і за них помолився, учні ж їм докоряли.

14 Ісус же сказав: „Пустіть ді́ток, і не бороніть їм прихóдити до Мене, — бо Царство Небесне належить таким“.

15 І Він руки на них поклав, та й пішов звідтіля.

Ісус і багатий юнак

16 І підійшов ось один, і до Нього сказав: „Учителю Добрий, що маю зробити я доброго, щоб мати життя вічне?“

17 Він же йому відказав: „Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, крім Бога Самого. Коли ж хочеш ввійти до життя, то виконай заповіді“.

18 Той питає Його: „Які саме!“ А Ісус відказав: „Не вбивай, не чини перелюбу, не краді, не свідкуй неправдиво.“

19 Шануй батька та матір“, і: „Люби свого ближнього, як самого себе“.

20 Говорить до Нього юнак: „Це я виконав все. Чого ще бракує мені?“

21 Ісус каже йому: „Коли хочеш бути досконалим, — піди, продай добра свої та й убогим роздай, — і матимеш скарб ти на небі. Потому прихось та й іди вслід за Мною“.

22 Почувши ж юнак *таке* слово, відійшов, зажурившись, — бо великі маєтки він мав.

23 Ісус же сказав Своїм учням: Поправді кажу вам, що багатому трудно ввійти в Царство Небесне.

24 Іще вам кажу: Верблюдові легше пройти через гóлчине вúшко, ^[76] ніж багатому в Боже Царство *ввійти*!“

25 Як учні ж Його *це* зачули, здивувалися дуже й сказали: „Хто ж тоді може спастись?“

26 А Ісус позирнув і сказав їм: „Неможливе це людям, та можливе все Богові“.

Нагорода вірним

27 Тоді відізвався Петро та до Нього сказав: „От усе ми покинули, та й пішли за Тобою слідом; що ж нам буде *за це*?“

28 А Ісус відказав їм: „Поправді кажу вам, що коли, при відновленні світу, Син Людський засяде на престолі слави Своєї, тоді сядете й ви, що за Мною пішли, на дванадцять престолів, щоб судити дванадцять племён Ізраїлевих.“

29 І кожен, хто за Ймення Моє кине дім, чи братів, чи сестер, або батька, чи матір, чи діти, чи землі, — той багатократно одержить і успадкує вічне життя.

30 І багато-хто з перших останніми стануть, а останні — першими.

Притча про робітників у винограднику

20 Бо Царство Небесне подібне одному господареві, що вдосвіта вийшов згодити робітників у свій виноградник.

2 Згодившись ж він із робітниками по динарію за день, послав їх до свого виноградника.

3 А вийшовши коло години десь третьої, ^[77] побачив він інших, що стояли без праці на ринку,

4 та й каже до них: „Ідіть і ви до мого виноградника, і щоб буде належати, дам вам“.

5 Вони ж відійшли. І вийшов він знов о годині десь шостій й дев'ятій, і те саме зробив.

6 А вийшовши коло години одинадцятої, знайшов інших, що стояли *без праці*, та й каже до них: „Чого тут стоїте цілий день безробітні?“

7 Вони кажуть до нього: „Бо ніхто не найняв нас“. Відказує їм: „Ідіть і ви в виноградник“.

8 Коли ж вечір настав, то говорить *тоді* до свого управителя пан виноградника: „Поклич робітників, і дай їм заплату, почавши з останніх до перших“.

9 І прийшли ті, що з години одинадцятої, і взяли по динарію.

10 Коли ж прийшли перші, то думали, що вони візьмуть більше. Та й вони по динару взяли.

11 А взявши, вони почали нарікати на господаря,

12 кажучи: „Ці останні годину одну працювали, а ти прирівняв їх до нас, що витерпіли тягар дня та спекоту“.

13 А він відповів і сказав до одного із них: „Не кривджу я, друже, тебе, — хіба не за динарія згодився зо мною?

14 Візьми ти своє та й іди. Але я хочу дати й цьому ось останньому, як і тобі.

15 Чи ж не вільно мені зо своїм, що я хочу, зробити? Хіба око твоє заздре від того, що я добрий?“

16 Отак будуть останні першими, а перші — останніми!“

Ісус утретє провіщає Свою смерть та воскресення

17 Побажавши ж піти до Єрусалиму, Ісус взяв осібно Дванадцятьох, і на дорозі їм сповістив:

18 „Оце в Єрусалим ми йдемо́, — і первосвященикам і книжникам віданий буде Син Людський, — і засудять на смерть Його.

19 І поганам Його вони видадуть — на наругу та на катува́ння, і на розп'яття́, — але третього дня Він воскресне!“

Проха́ння матері Зеведеєвих синів

20 Тоді приступила до Нього мати синів Зеведеєвих, і вклонилась, і просила від Нього чогось.

21 А Він їй сказав: „Чого хочеш?“ Вона каже Йому́: „Скажи, щоб обідва сини мої ці сіли в Царстві Твоїм — праворуч один, і ліворуч від Тебе один“.

22 А Ісус відповів і сказав: „Не знаєте, чого просите. Чи ж можете ви пити чашу,^[78] що Я її питиму (або христі́тися хрищенням, що я ним хрищу́ся^[79])?“ „Вони кажуть Йому: „Можемо“.

23 Він говорить до них: „Ви питимете Мою чашу^[78] (і бу́дете христитися хрищенням, що Я ним хрищуся). А сидіти праворуч Мене та ліворуч — не Моє це давати, а кому від Мого Отця *те* вгото́вано“.

24 Як почули це де́сятеро, стали гніватися на обох *тих* братів.

Хто першим із вас хоче бути, — нехай буде той вам за раба

25 А Ісус їх покликав і промовив: „Ви знаєте, що князі наро́дів панують над ними, а вельможі їх тиснуть.

26 Не так буде між вами, але хто великим із вас хоче бути, — хай буде слугою він вам.

27 А хто з вас бути першим бажає, — нехай буде він вам за раба.

28 Так само й Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, а щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох!

Уздоровлення двох сліпих

29 Як вони ж з Єрихону виходили, за Ним ішов натовп великий.

30 І ось двоє сліпих, що сиділи при дорозі, почувши, що переходить Ісус, стали кричати, благаючи: „Змилуйсь над нами, Господи, Сину Давидів!“

31 Нарód же сварився на них, щоб мовчали, вони ж іще більше кричали, благаючи: „Змилуйсь над нами, Господи, Сину Давидів!“

32 Ісус же спинився, — покликав їх та й сказав: „Що хочете, щоб Я вам зробив?“

33 Вони Йому кажуть: „Господи, — нехай нам розкриються очі!“

34 І змилосердивсь Ісус, доторкнувся до їхніх очей, — і зараз прозріли їм очі, і вони подалися за Ним.

Славний в'їзд Ісуса до Єрусалиму

21 А коли вони наблизились до Єрусалиму, і прийшли до Вітфагії, до гори до Олівної, тоді Ісус вислав двох учнів,

2 до них, кажучи: „Ідіть у село, яке перед вами, і знайдете зараз ослицю прив'язану та з нею осля; відв'яжіть, і Мені приведіть їх.

3 А як хто вам що скаже, відкажіть, що їх потребує Господь, — і він зараз пошле їх“.

4 А це сталося, щоб справдилось те, що сказав був пророк, промовляючи:

5 „Скажіте Сіонській доньці: Ось до тебе йде Цар твій! Він покірливий, і всів на осла, — на осля, під'ярёмної сина“.

6 А учні пішли та й зробили, як звелів їм Ісус.

7 Вони привелі до Ісуса ослицю й осля, і одежу поклали на них, — і Він сів на них.

8 І багато народу стелили одежу свою по дорозі, інші ж різали віття з дерев і стелили дорогою.

9 А нарід, що йшов перед Ним і позаду, викрикував, кажучи: „Осання^[80] Сину Давидовому! Благословенний, хто йде у Господне Ім'я! Осання на висоті!“

10 А коли увійшов Він до Єрусалиму, то здвигнулося ціле місто, питаючи: „Хто це такий?“

11 А нарід говорив: „Це Пророк, — Ісус із Назарету Галілейського!“

Очищення храму

12 Потому Ісус увійшов у храм Божий, і вигнав усіх продавців і покупців у храмі, і поперевертав грошомінам столи, та ослони — продавцям голубів.

13 І сказав їм: „Написано: „Дім Мій — буде домом молитви,“ а ви робите з нього „печеру розбійників“.

14 І приступили у храмі до Нього сліпі та киві, — і Він їх уздоровив.

Із уст немовлят учинив Ти хвалу

15 А первосвященики й книжники, бачивши чуда, що Він учинив, і дітей, що в храмі викрикували: „Осання Сину Давидовому“, обурилися,

16 та й сказали Йому: „Чи ти чуєш, що кажуть вони?“ А Ісус відказав їм: „Так. Чи ж ви не читали ніколи: „Із уст немовлят, і тих, що ссуть, учинив Ти хвалу“?

17 І покинувши їх, Він вийшов за місто в Віфанію, — і там ніч перебув.

Неплідне фігове дерево

18 А вранці, до міста вертаючись, Він зголоднів.

19 І побачив Він при дорозі одне фігове дерево, і до нього прийшов, та нічого, крім листя самого, на нім не знайшов. І до нього Він каже: „Нехай пліду із тебе не буде ніколи повіки!“ І фігове дерево зараз усохло.

20 А учні, побачивши це, дивувалися та говорили: „Як швидко всохло *це* фігове дерево!“

21 Ісус же промовив у відповідь їм: „Поправді кажіть вам: Коли б мали ви віру, і не мали сума́ніу, то вчинили б не тільки як із фіговим деревом, а якби й цій горі ви сказали: „Порушся та кинься до моря“, — то й станеться *те*!“

22 І все, чого ви в молитві попросите з вірою, — то одержите“.

Якою владою чинить Ісус

23 А коли Він прийшов у храм і навчав, поприхóдили первосвященики й старші наро́ду до Нього й сказали: „Якою Ти владою чиниш оце? І хто Тобі вла́ду цю дав?“

24 Ісус же промовив у відповідь їм: „Запитаю й Я вас одне слово. Як про нього дасте Мені відповідь, то й Я вам скажу́, якою владою Я це чиню́.“

25 Іванове хрищення звідки було: із неба, чи від людей?“ Вони ж міркували собі й говорили: „Коли скажемо: „Із неба“, відкаже Він нам: „Чого ж ви йому не повірили?“

26 А як скажемо: „Від людей“, — боїмося наро́ду, бо Івана вважають усі за пророка“.

27 І сказали Ісусові в відповідь: „Ми не знаємо“. Відказав їм і Він: „То й Я вам не скажу́, якою владою Я це чиню́.“

Притча про слухняного й неслухняного сина

28 А як вам здається? Один чоловік мав двох синів. Прийшовши до першого, він сказав: „Піди но, дитино, сьогодні, працюй у винограднику!“

29 А той відповів і сказав: „Готовий, панотче“, — і не пішов.

30 І, прийшовши до другого, так само сказав. А той відповів і сказав: „Я не хочу“. А потім покаявся, і пішов.

31 Котрий *же* з двох учинив волю батькову?“ Вони кажуть: „Останній“. Ісус промовляє до них: „Поправді кажу вам, що митники та блудодійки випереджують вас у Боже Царство.“

32 Бо прийшов був до вас дорогою праведности Іван, та йому не повірили ви, а митники та блудодійки йняли йому віри. А ви бачили, та проте не покаялися й опісля, щоб повірити йому.

Притча про злочинних винарі́в

33 Послухайте іншої притчі. Був госпóдар один. Насадив виноградника він, обгородив його муром, видовбав у ньому чаві́ло, башту поставив, — і віддав його винаря́м, та й пішов.

34 Коли ж надійшов час плоді́в, він до винарі́в послав рабі́в своїх, щоб прийняти плоді́ свої.

35 Винарі́ ж рабі́в його похапали, — і одні́го побили, а другого замордували, а того вкаменували.

36 Знов послав він інших рабі́в, бі́льш як перше, — та й їм учинили те саме.

37 Нарешті́ послав до них сина сво́го і сказав: „Посорóмляться сина мого“.

38 Але винарі́, як побачили сина, міркувати собі стали: „Це спадко́ємець; ходім, замордуймо його, — і заберемо його спадщину!“

39 І, схопі́вши його, вони вивели за виноградник його, та й убили.

40 Отож, як прибу́де той пан виноградника, щó зробить він тим винаря́м?“

41 Вони кажуть Йо́му: „Злочинці́в погуби́ть жорсто́ко, виноградника ж віддасть іншим винаря́м, що будуть плоді́ віддавати йому своєча́сно“.

42 Ісус промовляє до них: „Чи ви не читали ніко́ли в Писа́нні: Ка́мінь, що його буді́вничі відкинули, — той нарі́жним став каменем; від Господа стало́ся це, і дивне воно в очах наших!“

43 Тому́ кажу вам, що від вас Царство Бо́же віді́ймється, і дасться наро́дові, що плоді́ його буде прино́сити.

44 І хто впаде́ на цей ка́мінь — розі́б'ється, а на кого він сам упаде́ — то розча́вить його́“.

45 А як первосвященики та фарисеї́ почули ці притчі Йо́го, то вони зрозуміли, що про них Ві́н гово́рить.

46 І намагались схопити Його, але побоялись людей, бо вважали Його за Пророка.

Притча про гостей весільних

22 А Ісус, відповідаючи, знов почав говорити їм притчами, кажучи:

2 „Царство Небесне подібне одному цареві, що весілля справляв був для сина свого.

3 І послав він своїх рабів покликати тих, хто був на весілля запрошений, — та ті не хотіли прийти.

4 Знову послав він інших рабів, наказуючи: „Скажіть запрошеним: Ось я приготував обід свій, закололи бики й відгодіване, — і все готове. Ідіть на весілля!“

5 Та вони злегковажили та порозхóдилися, — той на поле своє, а той на свій торг.

6 А останні, похапавши рабів його, знущалися, та й повбивали їх.

7 І розгнівався цар, і послав своє військо, — і вигубив тих убійників, а їхнє місто спалив.

8 Тоді каже рабам своїм: „Весілля готове, але недостойні були *ті* покликані.

9 Тож підіть на роздоріжжя, і кого тільки спіткаєте, — кличте їх на весілля“.

10 І вийшовши раби ті на роздоріжжя, зібрали всіх, кого тільки спіткали, — злих і добрих. І весільна кімната гістьми переповнилась.

11 Як прийшов же *той* цар на гостей подивитись, побачив там чоловіка, в одержу весільну не вбраного,

12 та й каже йому: „Як ти, друже, ввійшов сюди, не маючи одержу весільної?“ Той же мовчав.

13 Тоді цар сказав своїм слугам: „Зв'яжіть йому ноги та руки, та й киньте до зовнішньої темряви, — буде плач там і скрегіт зубів“.

14 Бо багато покликаних, — та вибраних мало“.

Віддайте кесареve кесареві, а Богові Боже

15 Тоді фарисеї пішли й умовлялись, як зловити на слові Його.

16 І посилають до Нього своїх учнів із іродіянами,^[81] і кажуть: „Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і наставляєш на Божу дорогу правдиво, і не зважаєш ні на кого, бо на людське обличчя^[82] не дивишся Ти.

17 Скажи ж нам, як здається Тобі: чи годиться давати податок для кесаря, чи ні?“

18 А Ісус, знаючи їхнє лукавство, сказав: „Чого ви, лицеміри, Мене випробовуєте?

19 Покажіть Мені гріш податковий“. І принесли динарія Йому.

20 А Він каже до них: „Чий це образ і напис?“

21 Ті відказують: „Кесарів“. Тоді каже Він їм: „Тож віддайте кесареve — кесареві, а Богові — Боже“.

22 А почувши таке, вони диву далися. І, лишивши Його, відійшли.

Воскресіння мертвих

23 Того дня приступили до Нього саддукеї,^[83] що твердять, ніби нема воскресіння, і запитали Його,

24 та й сказали: „Учителю, Мойсей наказав: „Коли хто помре, не маючи дітей, то нехай його брат візьме вдову його, — і відновить насіння для брата свого“.

25 Було ж у нас сім братів. І перший, одружившись, умер, і, не маючи насіння, залишив дружину свою братові своєму.

26 Так само і другий, і третій, — аж до сьомого.

27 А по всіх вмерла й жінка.

28 Отож, у воскресенні котрому з сімох вона дружиною буде? Бо всі мали її“.

29 Ісус же промовив у відповідь їм: „Помиляєтесь ви, не знаючи Писання, ні Божої сили.

30 Бо в воскресінні ні женяться, ані заміж виходять, але як Анголі *ті* на небі.

31 А про воскресіння померлих хіба не читали прорéченого вам від Бога, що каже:

32 „Я Бог Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яковів; Бог не є Богом мертвих, а живих“.

33 А нарóд, чувши це, дивувався науці Його.

Котра́ заповідь найбільша в Законі

34 Фарисеї ж, почувши, що Він уста замкнув саддукéям, зібралися разóм.

35 І спитався один із них, учитель Закóну, Його випробóвуючи й кажучи:

36 „Учителю, котра́ заповідь найбільша^[84] в Закóні?“

37 Він же промовив йому́: „Люби Господа Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією своєю думкою“.^[85]

38 Це найбільша й найперша заповідь.

39 А друга однакова^[86] з нею: „Люби свого ближнього, як самого себе“.

40 На двох оцих заповідях увесь Закóн і Пророки стоять“.^[87]

Чий син Христос

41 Коли ж фарисеї зібрались, Ісус їх запитав,

42 і сказав: „Щó ви думаєте про Христа? Чий Він син?“ Вони Йому кажуть: „Давидів“.

43 Він до них промовляє: „Як же то *силою* Духа Давид Його Господом зве, коли каже:

44 „Промовив Господь Господéві моєму: сядь правóруч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів підніжком ногам Твоїм“.

45 Тож, коли Давид зве Його Господом, — як же Він йому син?“

46 І ніхто не спромігся відповісти Йому ані слова... І ніхто з того дня не наважувався більш питати Його.

Хто такі книжники й фарисеї

23 Тоді промовив Ісус до народу й до учнів Своїх,

2 і сказав: „На сидінні Мойсеевим усілися книжники та фарисеї.

3 Тож усе, що вони скажуть вам, — робіть і виконуйте; та за вчинками їхніми не робіть, бо говорять вони — *та* не роблять *того*!

4 Вони ж в'яжуть тяжкі тягарі, і кладуть їх на людські рамена, самі ж *навіть* пальцем своїм не хотять їх порушити.

5 Усі ж учинки свої вони роблять, щоб їх бачили люди, і богомільця^[88] свої розширяють, і здовжують кітиці.

6 І люблять вони передніші місця на бенкетах, і передніші лавки в синагогах,

7 і привіти на ринках, і щоб звали їх люди: Учителю!

Хто підноситься, буде впокорений

8 А ви вчителями не звіться, — бо один вам Учитель, а ви всі браті.

9 І не називайте нікого отцем на землі, — бо один вам Отець, що на небі.

10 І не звіться наставниками, — бо один вам Наставник, — Христос.

11 Хто між вами найбільший, хай слугою вам буде!

12 Хто бо підноситься, — буде понижений, хто ж понижується, той піднесеться.

Горе лицемірам

13 Горе ж вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що перед людсьмй зачиняєте Царство Небесне, — бо й самі ви не входите, ані тих, хто хоче увійти, увійти не пускаєте!

14 (Горе ж вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що вдовіні хати поїдаєте, і напóказ молитесь довго, — через те осуд тяжчий ви приймете!)^[89]

15 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що обходите море та землю, щоб придбати нововірця одного; а коли *те* стається, то робите його сином геєнни, вдвоє гіршим від вас!

Фарисейська клятва

16 Горе вам, проводирі́ *ви* сліпі, що говорите: „Коли хто поклянеться храмом, то нічого; а хто поклянеться золотом храму, то той винуватий“.

17 Нерозумні й сліпі, — що бо більше: чи золото, чи той храм, що освячує золото?

18 І: „Коли хто поклянеться жертовником, — то нічого, а хто поклянеться жертвою, що на нім, то він винуватий“.

19 Нерозумні й сліпі, — що бо більше: чи жертва, чи той жертовник, що освячує жертву?

20 Отож, хто клянеться жертовником, — клянеться ним та всім, що на ньому.

21 І хто храмом клянеться, — клянеться ним та Тим, Хто живе в нім.

22 І хто небом клянеться, — клянеться Божим престолом і Тим, Хто на ньому сидить.

Не занедбуйте найважливішого в Законі

23 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що даєте десятину із м'яти, і ганусу й кмїну, але найважливіше в Законі покинули: суд, милосердя та віру; це треба робити, і того не кидати.

24 Проводирі́ *ви* сліпі, що відціджуєте комаря, а верблюда ковтаєте!

25 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що чистите зовнішність кúхля та миски, а всередині повні вони здирства й кривди!

26 Фарисею сліпий, — очисти перше серéдину кухля, щоб чистий він був і назóвні!

27 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечїстости!

28 Так і ви, — назовні здаєтеся лю́дям за праведних, а всере́дині повні лицемі́рства та беззаконня!

Кара синам убійників пророків

29 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що пророкам надгробники ставите, і праведникам прикрашаєте пам'ятники,

30 та говорите: „Якби ми жили за днів наших батьків, то ми не були б спільника́ми їхніми в крові пророків“.

31 Тим самим на себе свідкуєте, що сини ви убивців пророків.

32 Доповніть і ви міру *провини* ваших батьків!

33 О змії, о ро́де гадю́чий, — як ви втечете від за́суду до ге́єнни?

34 І ось то́му поси́лаю до вас Я пророків, і мудрих, і книжників; частину їх ви повбиваєте та розіпне́те, а частину їх ви бичува́тимете в синагогах своїх, і будете гнати з міста до міста.

35 Щоб спала на вас уся праведна кров, що пролита була на землі, від крові Авеля праведного, аж до крові Заха́рія, Варахі́йного^[90] сина, що ви замордували його між храмом і жерті́вником!

36 Поправді кажу вам: Оце все спаде на рід цей!

37 Єрусалиме, Єрусалиме, що вбиваєш пророків та каменуєш посланих до тебе! Скільки разів Я хотів зібрати діти твої, як квочка збирає під крила курчаток своїх, — та ви не захотіли!

38 Ось ваш дім залиша́ється порожні́й для вас!

39 Говорю́ бо Я вам: Відтепер ви Мене не побачите, аж поки не скажете: „Благословенний, Хто йде у Господне ім'я!“

Доля єрусалимського храму

24 І вийшов Ісус і від храму пішов. І підійшли Його учні, щоб Йому показати будинки хра́мові.

2 Він же промовив у відповідь їм: „Чи бачите ви все оце? Поправді кажу́ вам: Не зали́шиться тут *навіть* ка́мінь на камені, який не зруйнується!“

Ознаки кінця віку

3 Коли ж Він сидів на Олівній горі, підійшли Його учні до Нього са́мóтньо й спитали: „Скажи нам, — коли станеться це? І яка буде ознака прихóду Твого й кінця віку?“

Ознаки наблі́ження кінця віку

4 Ісус же промовив у відповідь їм: „Стережіться, щоб вас хто не звів!

5 Бо багато хто прійде в Ім'я Моє, кажучи: „Я Христос“. І зведуть багатьох.

6 Ви ж про війни почуєте, і про военні чуткі, — глядіть, не лякайтесь, бо „статись належить тому“. Але це не кінець ще.

7 Бо „повстане наро́д на народ, і царство на царство“, і голод, мор та землетруси настануть місцями.

8 А все це — почáток терпінь *породільних*.

9 На муки тоді видаватимуть вас, і вбиватимуть вас, і вас будуть нена́видіти всі народи за Ймення Моє.

10 І багато-хто в той час спокусяться, і видавати один óдного будуть, і один óдного будуть нена́видіти.

11 Поста́не багато фальшивих пророків, — і зведу́ть багатьо́х.

12 І через розрі́ст беззаконства любов багатьох охолóне.

13 А хто витерпить аж до кінця, — той буде спасéний!

14 І проповідана буде ця Євангелія Царства по цілому світові, на свідóцтво наро́дам усім. І тоді прійде кінець!

Спустóшення Єрусалиму

15 Тож, коли ви побачите ту „гидоту спустóшення“, що про неї звіщав був пророк Даниїл, на місці святому, — хто читає, нехай розуміє, —

16 тоді ті, хто в Юдеї, нехай в гóри втікають.

17 Хто на покрівлі, нехай той не сходить узяти речі з дому свого.

18 І хто на полі, — хай назад не вертається взяти одержу свою.

19 Горе ж вагітним і тим, хто годує грудьми, за днів тих!

20 Моліться ж, щоб ваша втеча не стала зимою, ані в суботу.

По'явлення неправдивих христів і пророків

21 Бо скорбота велика настане тоді, „якої не було з первотпочину світу аж досі“ й не буде.

22 І коли б не вкоротились ті дні, не спаслася б ніяка людина; але через вибраних дні ті вкоротяться.

23 Тоді, як хто скаже до вас: „Ото, Христос тут" чи „Отам“, — не йміть віри.

24 Бо постануть христі неправдиві, і неправдиві пророки, і будуть чинити великі ознаки та чуда, що звели б, коли б можна, і вибраних.

25 Оце Я наперед вам сказав.

26 А коли скажуть вам: „Ось Він у пустині“ — не виходьте, „Ось Він у криївках“ — не вірте!

27 Бо як блискавка *та* вибігає зо сходу, і з'являється аж до заходу, так буде і прихід Сина Людського.

28 Бо де труп, — там зберуться орли.

З'явлення Сина Людського

29 І зараз, по скорботі тих днів, „сонце затьмиться, і місяць не дасть свого світла“, і зорі попадають з неба, і сили небесні порушуються.

30 І того часу на небі з'явиться знак Сина Людського, і тоді „заголосять всі земні племена“, і побачать вони „Сина Людського, що йтиме на хмарах небесних" із великою потугою й славою.

31 І пошле анголів Своїх Він із голосним сурмовим гуком, і зберуть Його вибраних — „від вітрів чотирьох, від кінців неба аж до кінців його“.

32 Від дерева ж фігового навчиться прикладу: коли віття його вже розпукується, і кінеться листя, то ви знаєте, що близько *вже* літо.

33 Так і ви: коли все це побачите, знайте, що близько, — під дверима!

34 Поправді кажú вам: не пере́йде цей рід, аж усе оце станеться.

35 Небо й земля проминéться, але не минуться слова Мої!

Будьмо готові, бо ча́су кінця світу ніхто не знає

36 А про день той й годину не знає ніхто: ані анголі небесні, ані Син, — лишé Сам Отець.

37 Як було за днів Нб́євих, так буде і прі́хід Сина Лю́дського.

38 Бо так само, як за днів до потопу всі їли й пили, женилися й заміж вихо́дили, аж до дня, „коли Ной увійшов до ковче́гу“,

39 і не знали, аж поки потоп прийшов та й усіх забрав, — так буде і прі́хід Сина Лю́дського.

40 Будуть двоє на полі тоді, — один ві́зьметься, а другий поли́шиться.

41 Дві будуть молоти на жорнах, — одна ві́зьметься, а друга поли́шиться.

42 Тож пильнуйте, бо не знаєте, котрого дня прі́йде Господь ваш.

43 Знайте ж це, що коли б знав господа́р, о котрі́й сторожі прі́йде зло́дій, то він пильнував би, і підкопа́ти свого дому не дав би.

44 Тому бу́дьте готові й ви, — бо прі́йде Син Лю́дський тієї години, коли ви не ду́маєте!

Раб вірний і злий

45 Хто ж вірний і мудрий раб, якого пан поставив над своїми челя́дниками давати своєчасно поживу для них?

46 Блаженний той раб, що пан його прі́йде та зна́йде, що робить він так!

47 Поправді кажú вам, що над цілим маєтком своїм він поставить його.

48 А як той злий раб скаже у серці своїм: „Забáриться пан мій прийти“,

49 і зачне бити товаришів своїх, а їсти та пити з п'яні́цями,

50 то пан того раба прийде дня, якого він не сподівається, і о годині, якої не знає.

51 І він пополовіні розітне його́, і визначить долю йому з лицемірами, — буде плач там і скрегіт зубів!

Притча про мудрих і нерозумних дів

25 Тоді Царство Небесне буде подібне до десяти дів, що побрали каганці свої, та й пішли зустрічати молодого.

2 П'ять же з них нерозумні були, а п'ять мудрі.

3 Нерозумні ж, узявши каганці́, не взяли́ із собою оливи.

4 А мудрі набрали оливи в посудинки разом із своїми каганцями́.

5 А коли забарі́всь молодий, то всі задрімали й поснули.

6 А опівночі крик залуна́в: „Ось молодий, — виходьте назустріч!“

7 Схопи́лись тоді всі ті дів, і каганці́ свої наготува́ли.

8 Нерозумні ж сказали до мудрих: „Дайте нам із своєї оливи, бо наші каганці́ ось гаснуть“.

9 Мудрі ж відповіли та сказали: „Щоб, бува, нам і вам не забракло, — краще вдайтеся до продавців, і купіть собі“.

10 І як вони купувати пішли, то прибув молодий; і готові ввійшли на весілля з ним, — і за́мкнені двері були́.

11 А по́тім прийшла й решта дів і казала: „Пане, пане, — відчини нам!“

12 Він же в відповідь їм проказав: „Поправді кажу вам, — не знаю я вас!“

13 Тож пильнуйте, бо не знаєте ні дня, ні години, коли прийде Син Лю́дський!

Притча про таланти

14 Так само ж *один* чоловік, як відходив, покликав своїх рабів і передав їм добро своє.

15 І одні́му він дав п'ять талантів, а другому два, а тому один, — кожному за спромóжністю його. І віді́йшов.

16 А той, що взяв п'ять талантів, негайно пішов і орудував ними, — і набув він п'ять інших талантів.

17 Так само *ж* і той, що *взяв* два — і він *ще* два інших набув.

18 А той, що одні́го *взяв*, пішов та й закопав його в землю, — і сховав срі́бло пана свого.

19 По довгому ж часі вернувся пан тих рабів, та й від них зажадав обрахунку.

20 І прийшов той, що взяв п'ять талантів, — приніс іще п'ять талантів і сказав: „Пане *мій*, п'ять талантів мені передав ти, — ось я здобу́в інші п'ять талантів“.

21 Сказав же йому його пан: „Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малóму був вірний, над великим поставлю тебе, — увійди до радощів пана свого!“

22 Підійшов же й той, що *взяв* два таланти, і сказав: „Два таланти мені передав ти, — ось іще два талáнти здобу́в я“.

23 Сказав йому пан його: „Гаразд, рабе добрий і вірний! Ти в малóму був вірний, над великим поставлю тебе, — увійди до радощів пана свого!“

24 Підійшов же і той, що одного таланта взяв, і сказав: „Я знав тебе, па́не, що тверда́ ти люді́на, — ти жнеш, де не сіяв, і збираєш, де не розсі́пав.

25 І я побоявся, — пішов і таланта твого сховав у землю. Ото маєш своє“.

26 І відповів його пан і сказав йому: „Рабе лукавий і лінивий! Ти знав, що я жну, де не сіяв, і збираю, де не розсі́пав?

27 Тож тобі було треба віддати гроші мої грошомінам, і, вернувшись, я взяв би з прибúтком своє.

28 Візьміть же від нього таланта, і віддайте то́му, що десять талантів він має.

29 Бо кожному, хто має, дасться йому та й додасться, хто ж не має, — забереться від нього й те, що він має.

30 А раба непотрібного вкиньте до зóвнішньої темряви, — буде плач там і скрегіт зубів!

Останній суд

31 Коли ж прийде Син Людський у славі Своїй, і всі анголі з Ним, тоді Він засяде на престолі слави Своєї.

32 І перед Ним усі на́роди зберуться, і Він відділить одного від одного їх, як відділяє вівчар овець від козлів.

33 І поставить Він вівці праворуч Себе, а козлята — ліворуч.

34 Тоді скаже Цар тим, хто праворуч Його: „Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закла́дин світу.

35 Бо Я голодував був — і ви нагодували Мене, пра́гнув — і ви напоїли Мене, мандрівником^[91] Я був — і Мене прийняли́ ви.

36 Був нагі́й — і Мене зодягли ви, слабував — і Мене ви відвідали, у в'язни́ці Я був — і прийшли ви до Мене“.

37 Тоді відпові́дять Йому праведні й скажуть: „Господи, коли то Тебе ми голодного бачили — і нагодували, або спрагненого — і напоїли?

38 Коли то Тебе мандрівником^[91] ми бачили — і прийняли́, чи нагі́м — і зодягли?

39 Коли то Тебе ми недужого бачили, чи в в'язни́ці — і до Тебе прийшли?“

40 Цар відповість і промовить до них: „Поправді кажу́ вам: щó тільки вчинили ви одні́му з найменших братів Моїх цих, — те Мені ви вчинили“.

41 Тоді скаже й тим, хто ліворуч: „Ідіть ви від Мене, прокля́ті, у вічний огонь, що дияволу́ві та його посланця́м пригото́ваний.

42 Бо Я голодував був — і не нагодували Мене, пра́гнув — і ви не напоїли Мене,

43 мандрівником Я був — і не прийняли́ ви Мене, був нагі́й — і не зодягли ви Мене, слабий і в в'язни́ці — і Мене не відвідали ви“.

44 Тоді відпові́дять і вони, промовляючи: „Господи, коли то Тебе ми голодного бачили, або спра́гненого, або мандрівником, чи наго́го, чи недужого, чи в в'язни́ці — і не послужили Тобі?“

45 Тоді Він відповість їм і скаже: „Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших цих ви не вчинили, — Мені не вчинили!“

46 І ці підуть на вічну муку, а праведники — на вічне життя“.

Ісус ізнов нагадує про Свою муку

26 І сталось, коли закінчив Ісус усі ці слова, Він сказав Своїм учням:

2 „Ви знаєте, що через два дні буде Пасха, — і Людський Син буде виданий на розп'яття“.

Синедріон ухвалює забити Ісуса

3 Тоді первосвященики, і книжники, і старші народу зібралися в домі первосвященика, званого Кайяфою,

4 і радилися, щоб підступом взяти Ісуса й забити.

5 І вони говорили: „Та не в свято, щоб *бува* колотнеча в народі не сталась“.

Наміщення Ісуса миром

6 Коли ж Ісус був у Віфанії, у домі Сїмона прокаженого,

7 підійшла *одна* жінка до Нього, маючи алябастрову пляшечку дорогоцінного міра, — і вилила на Його голову, як сидів при столі^[92] Він.

8 Як побачили ж учні *це*, то обурилися та й сказали: „Нащо таке марнотратство?“

9 Бо дорого можна було б це продати, і віддати убогим“.

10 Зрозумівши Ісус, промовив до них: „Чого прикрість ви робите жінці? Вона ж добрий учинок зробила Мені.

11 Бо вбогих ви маєте завжди з собою, а Мене не постійно ви маєте.

12 Бо, виливши миро оце на тіло Моє, вона *те* вчинила на похорон Мій.

13 Поправді кажі вам: де тільки оця Євангелія проповідувана буде в цілому світі, — на пам'ятку їй буде сказане й те, що зробила вона!“

Юдина зрада

14 Тоді один із Дванадцятьох, званий Юдою Іскаріотським, подався до первосвящеників,

15 і сказав: „Що хочете дати мені, — і я вам Його видам?“ І вони йому виплатили тридцять срібняків.^[93]

16 І він відтоді шукав слушного часу, щоб видати Його.

Таємна Вечеря

17 А першого дня Опрісноків учні підійшли до Ісуса й сказали Йому: „Дё хочеш, щоб ми приготували пасху спожити Тобі?“

18 А Він відказав: „Ідіть до такого то в місто, і перекажіть йому: каже Вчитель: час Мій близький, — справлю Пасху з Своїми учнями в тебе“.

19 І учні зробили, як звелів їм Ісус, і зачали пасху готувати.

20 А коли настав вечір, Він із дванадцятьма учнями сів за стіл.

21 І, як вони споживали, Він сказав: „Поправді кажу вам, що один із вас видасть Мене“.

22 А вони засмутилися тяжко, і кожен із них став питати Його: „Чи не я то, о Господи?“

23 А Він відповів і промовив: „Хто руку *свою* вмочить у миску зо Мною, той видасть Мене“.

24 Людський Син справді йде,^[94] як про Нього написано; але горе тому чоловікові, що видасть Людського Сина! Було б краще йому, коли б той чоловік не родився!“

25 Юда ж, зрадник Його, відповів і сказав: „Чи не я то, Учителю?“ Відказав Він йому: „Ти сказав“.^[95]

26 Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і давав Своїм учням, і сказав: „Прийміть, споживайте, це — тіло Моє“.

27 А взявши чашу, і подяку вчинивши, Він подав їм і сказав: „Пийте з неї всі,

28 бо це — кров Моя Нового Заповіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів!

29 Кажу ж вам, що віднині не питиму Я від оцього плоду виноградного аж до дня, коли з вами його новим питиму в Царстві Мого Отця“.

Учні наостанку спокусяться

30 А коли відспівали вони, то на гору Оливну пішли.

31 Промовляє тоді їм Ісус: „Усі ви через Мене спокуситесь ночі цієї. Бо написано: „Уражу Пастиря, — і розпоробяться вівці отари“.

32 По воскресенні ж Своім Я вас випереджу в Галілеї“.

33 А Петро відповів і сказав Йому: „Якби й усі спокусились про Тебе, — я не спокушуся ніколи“.

34 Промовив до нього Ісус: „Поправді кажу тобі, що ночі цієї, перше ніж заспіває півень, — відречешся ти тричі від Мене“.

35 Говорить до Нього Петро: „Коли б мені навіть умерти з Тобою, — я не відречуся від Тебе!“ Так сказали й усі учні.

Страждання в Гефсиманії

36 Тоді з ними приходить Ісус до місцевости, званої Гефсиманія, і промовляє до учнів: „Посидьте ви тут, аж поки підую й помолюся отам“.

37 І, взявши Петра й двох синів Зеведеєвих, зачав сумувати й тужити.

38 Тоді промовляє до них: „Обгорнена сумом смертельним душа Моя! Залишіться тут, і попильнуйте зо Мною“.

39 І, трохи далі пройшовши, упав Він долілиць, та молився й благав: „Отче Мій, коли можна, нехай обмине ця чаша^[96] Мене. Та проте, — не як Я хочу, а як Ти“.

40 І, вернувшись до учнів, знайшов їх, що спали, і промовив Петрові: „Отак, — не змогли ви й однієї години попильнувати зо Мною?“

41 Пильнуйте й моліться, щоб не впасти на спробу, — бадьорий бо дух, але немічне тіло“.

42 Відійшовши ще вдруге, Він молився й благав: „Отче Мій, як ця чаша не може минути Мене, щоб не пити її, — нехай станеться воля Твоя!“

43 І, прийшовши, знову знайшов їх, що спали, бо зважні́ли їм очі були.

44 І, залиші́вши їх, знов пішов, і помолився втрéте, те саме слово промовивши.

45 Потому приходить до учнів і їм промовляє: „Ви ще далі спите й спочиваєте? Ось година набли́зилась, — і до рук грішникам виданий буде Син Лю́дський.

46 Уставайте, ходім, — ось набли́звся Мій зра́дник!“

*Страждáння і смерть Ісуса Христа.
Схо́плення Ісуса*

47 І коли Він іще говорив, аж ось прийшов Юда, один із Дванадцятьо́х, а з ним люду багато від первосвящеників і старших наро́ду з мечами та кія́ми.

48 А зрадник Його дав був знака їм, кажучи: „Кого поці́люю, то^[97] Він, — беріть Його“.

49 І зараз Він підійшов до Ісуса й сказав: Раді́й,^[98] Учителю!“ І поці́лював Його.

50 Ісус же йому відказав: „Чого, друже, прийшов ти?“ Тоді приступили та руки наклали на Ісуса, — і схо́пили Його.

51 А ось один із тих, що з Ісусом бу́ли, витягнув руку, і меча свого віхо́пив та й рубо́нув раба первосвященика, — і відтяв йому вухо.

52 Тоді промовляє до нього Ісус: „Сховай свого меча в його місце, бо всі, хто ві́зьме меча, — від меча і загинуть.

53 Чи ти ду́маєш, що не мо́жу тепер упросити Свого Отця, — і Він дасть Мені зараз більше дванадцяти ле́гіонів анго́лів?

54 Але як має збутись Писáння, що так статися мусить?“

55 Тієї години промовив Ісус до наро́ду: „Немов на розбі́йника вийшли з мечами та кія́ми, щоб узяти Мене! Я щоденно у храмі сидів і навчав, — і Мене

не взяли ви.

56 Це ж сталося усе, щоб збулися писання пророків“. Усі учні тоді залишили Його й повтікали.

Нічний суд у Кайяфі

57 А вони схопили Ісуса, і повели до первосвященника Кайяфи, де зібралися книжники й старші.

58 Петро ж здалека йшов услід за Ним аж до двору первосвященника, і, увійшовши всередину, сів із службою, щоб бачити кінець.

59 А первосвященники та весь синедрион^[99] шукали на Ісуса неправдивого свідчення, щоб смерть заподіяти Йому,

60 і не знаходили, хоч кривосвідків багато підходило. Аж ось накінець з'явилися двоє,

61 і сказали: „Він говорив: Я можу зруйнувати храм Божий, — і за три дні збудувати його“.

62 Тоді первосвященик устав і до Нього сказав: „Ти нічого не відповідаєш *на те*, що свідчать супроти Тебе?“

63 Ісус же мовчав. І первосвященик сказав Йому: „Заприсягаю Тебе Живим Богом, щоб нам Ти сказав, — чи Христос Ти, Син Божий?“

64 Промовляє до нього Ісус: „Ти сказав... А навіть повім вам: відтепер ви побачите Людського Сина, що сидітиме праворуч сили *Божої*, і на хмарах небесних приходитиме!“

65 Тоді первосвященик роздер одержу свою^[100] та й сказав: „Він богозневажив! Навщо нам іще свідки потрібні? Ось ви чули тепер *Його* богозневагу!“

66 Як вам здається?“ Вони ж відповіли та сказали: „Повинен умерти!“

Знищення над Ісусом у Кайяфі

67 Тоді стали плювати на обличчя Йому, та бити по щоках Його, інші ж киями били,

68 і казали: „Пророкуй нам, Христэ, хто то вдарив Тебе?“

Петро тричі відрікається Ісуса

69 А Петро перед домом сидів на подвір'ї. І приступила до Нього служниця одна та й сказала: „І ти був з Ісусом Галілеянином!“

70 А він перед всіма відрікся, сказавши: „Не відаю я, що ти кажеш“.

71 А коли до воріт він підходив, побачила інша його та й сказала приявним там *людям*: „Оцей був з Ісусом Назаряніном!“

72 І він знову відрікся та став присягатись: „Не знаю Цього Чоловіка!“

73 Підійшли ж трохи згодом присутні й сказали Петрові: „І ти справді з отих, та й мова твоя виявляє тебе“.

74 Тоді він став клястись та божитись: „Не знаю Цього Чоловіка!“ І заспівав півень хвили тієї.

75 І згадав Петро сказане слово Ісусове: „Перше ніж заспіває півень, — відречешся ти тричі від Мене“. І, вийшовши звідти, він гірко заплакав.

Видача Ісуса Пилатові

27 А коли настав ранок, усі первосвященики й старші народу зібрали нараду супроти Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть.

2 І, зв'язавши Його, повелі, та й Понтію Пилату^[101] намісникові віддали.

Спізнене Юдине каяття

3 Тоді Юда, що видав Його, як побачив, що Його засудили, розкався, і вернув тридцять срібняків первосвященикам і старшим,

4 та й сказав: „Я згрішив, невинну кров видавши“. Вони ж відказали: „А нам що до того? Дивись собі сам“.

5 І, кинувши в храм срібнякі, відійшов, а *потому* пішов, — та й повісився.

6 А первосвященики, як взяли срібнякі, то сказали: „Цього не годітьсЯ покласти до сховку церковного, — це ж бо заплата за кров“.

7 А порадившись, купили на них поле ганчарське, щоб мандрівників ховати,

8 чому й зветься те поле „полем крові“ аж до сьогодні.

9 Тоді справдилось те, що сказав був пророк Єремія, промовляючи: „І взяли вони тридцять срібняків, заплату Оціненого, що Його оцінили сини Ізраїлеві,

10 і дали їх за поле ганчарське, як Господь наказав був мені“.

Суд над Ісусом у Понтія Пилата

11 Ісус же став перед намісником.^[102] І намісник Його запитав і сказав: „Чи Ти Цар Юдейський?“ Ісус же йому відказав: „Ти кажеш“.^[103]

12 Коли ж первосвященики й старші Його винували, Він нічого *на те* не відказував.

13 Тоді каже до Нього Пилат: „Чи не чуєш, — як багато на Тебе свідкують?“

14 А Він ні на одне слово йому не відказував, так що намісник був дуже здивований.

15 Мав же намісник звичай відпускати на свято народів в'язня одного, котрого хотіли вони.

16 Був тоді в'язень відомий, що звався Варавва.

17 І, як зібрались вони, то сказав їм Пилат: „Котрого бажаєте, щоб я вам відпустив: Варавву, чи Ісуса, що зветься Христос?“

18 Бо він знав, що Його через заздрощі видали.

19 Коли ж він сидів на суддівім сидінні, його дружина прислала сказати йому: „Нічого не май з отим Праведником, бо сьогодні вві сні я багато терпіла з-за Нього“.

20 А первосвященики й старші попідмовляли нарід, щоб просити за Варавву, а Ісусові смерть заподіяти.

21 Намісник тоді відповів і сказав їм: „Котрого ж із двох ви бажаєте, щоб я вам відпустив?“ Вони ж відказали: „Варавву“.

22 Пилат каже до них: „А що ж маю зробити з Ісусом, що зветься Христос?“ Усі закричали: „Нехай розп'ятий буде!“

23 А намісник спитав: „Яке ж зло Він зробив?“ Вони ж зачали ще сильніше кричати й казати: „Нехай розп'ятий буде!“

24 І, як побачив Пилат, що нічого не вдіє, а неспокій ще більший стається, набрав він води, та й перед народом умив *свої* руки й сказав: „Я невинний у крові Його!^[104] Самі ви побачите“.

25 А весь народ відповів і сказав: „На нас Його кров і на наших дітей!“

26 Тоді відпустив їм Варавву, а Ісуса, збичувавши, він видав, щоб розп'ятий був.

Знуцання над засудженим Ісусом

27 Тоді то намісникові воякі, до преторія^[105] взявши Ісуса, зібрали на Нього весь відділ.

28 І, роздягнувши Його, багрянцю^[106] наділи на Нього.

29 І, сплівши з терніни вінка, поклали Йому на голову, а тростину в правіцю Його. І, навкóлішки падаючи перед Ним, сміялися з Нього й казали: „Радій,^[107] Царю Юдейський!“

30 І, плювавши на Нього, хапали тростину, та й по голові Його били.

Розп'яття Ісуса

31 А коли назнущалися з Нього, зняли з Нього плащ, і зодягнули в одержу Його. І повелі Його на розп'яття.

32 А виходячи, стріли одного кірінеянина, — Сімон на ймєння, — його змусили нести для Нього хреста.

33 І, прибувши на місце, що зветься Голгофа,^[108] цебто сказати „Черепóвище“,

34 дали Йому пити вина, із гіркóтою змішаного,^[109] — та, покуштувавши, Він пити не схотів.

35 А розп'явши Його, вони поділили одержу Його, кинувши жéреба.

36 І, посідавши, стерегли Його там.

37 І напис провини Його помістили над Його головою: „Це Ісус, Цар Юдейський“.

38 Тоді розп'ято з Ним двох розбійників: одного праворуч, а одного ліворуч.

Глузування з розп'ятого Ісуса

39 А хто побіч проходив, Його лихослівили та головами своїми хитали,

40 і казали: „Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, — спаси Самого Себе! Коли Ти Божий Син, то зійди з хреста!“

41 Так само ж і первосвященики з книжниками та старшими, насміхаючися, говорили:

42 „Він інших спасав, — а Самого Себе не може спасти! Коли Цар Він Ізраїлів, нехай зійде тепер із хреста, — і ми повіримо Йому!“

43 Покладав Він надію на Бога, — нехай Той Його тепер визволить, якщо Він угодний Йому. Бо Він говорив: „Я — Син Божий“.

44 Також насміхалися з Нього й розбійники, що з Ним були розп'яті.

Ісусова смерть

45 А від години шостої аж до години дев'ятої — темрява сталась по цілій землі!

46 А коло години дев'ятої скрикнув Ісус гучним голосом, кажучи: „Елі, Елі, ламá савахта́ні?“^[110] цебто: „Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?“

47 Дехто ж із тих, що стояли там, це почули й казали, що Він кличе Іллію.

48 А один із них зараз побіг і взяв губку та, оцтом її наповнивши, настромив на тростину й давав Йому пити.^[111]

49 Інші казали: „Чекай но, побачмо, — чи прийде Ілля^[112] визволяти Його“.

50 А Ісус знову голосом гучним скрикнув, — і духа віддав.

51 І ось завіса у храмі роздерлась надвоє — від верху аж додолу, і земля потряслася, і зачали розпадатися скелі,

52 і повідкривались гробі, і повставало багато тіл спочилих святих,

53 а з гробів повиходивши, по Його воскресінні, до міста святого ввійшли, і багатьом з'явилися.

54 А сотник та ті, що Ісуса з ним стерегли, як землетруса побачили, і те, що там сталося, налякалися дуже й казали: „Він був справді Син Божий!“

55 Було там багато й жінок, що дивилися здалека, і що за Ісусом прийшли з Галілеї, і Йому прислугували.

56 Між ними була Марія Магдалина, [\[113\]](#) і Марія, мати Якова й Йосипа, і мати синів Зеведеєвих.

Похорон Ісуса

57 А коли настав вечір, то прийшов муж багатий із Ариматії, на ім'я Йосип, що й сам був навчався в Ісуса.

58 Він прийшов до Пилата й просив тіла Ісусового. Пилат ізвелів тоді видати.

59 І взяв Йосип Ісусове тіло, обгорнув його в чисте полотно,

60 і поклав його в гробі новому своїм, що був висік у скелі. До дверей гробових привалив він великого каменя, та й відійшов.

61 Була ж там Марія Магдалина та інша Марія, що сиділи насупроти гробу.

Сторожа біля гробу Ісусового

62 А наступного дня, що за п'ятницею, до Пилата зібралися первосвященики та фарисеї,

63 і сказали: „Пригадали ми, пане, собі, що обмáнець отой, як живий іще був, то сказав: „По трьох днях Я воскресну“.

64 Звели ж гріб стерегти аж до третього дня, щоб учні Його не прийшли, та й не вкрали Його, і не сказали наро́дові: Він із мертвих воскрес! І буде остання обмана гірша за першу“.

65 Відказав їм Пилат: „Сторожу ви маєте, — ідіть, забезпечте, як знаєте“.

66 І вони відійшли, і, запечатавши каменя, біля гробу сторожу поставили.

*Воскресіння й вознесіння Ісуса Христа
Ангол сповіщає жінкам про воскресіння Ісуса*

28 Як минула ж субота, на світанку дня першого в тижні, ^[114] прийшла Марія Магдалина та інша Марія побачити гріб.

2 І великий ось ставсь землетрус, бо зійшов із неба Ангол Господній, і, приступивши, відвалив від гробу каменя, та й сів на ньому.

3 Його ж постать була, як *та* блискавка, а шати його *були* білі, як сніг.

4 І від страху перед ним затряслася сторожа, та й стала, як мертва.

5 А ангол озвався й промовив жінкам: „Не лякайтеся, бо я знаю, що Ісуса розп'ятого *це* ви шукаєте.

6 Нема Його тут, — бо воскрес, як сказав. Підійдіть, — подивіться на місце, де знаходився Він.

7 Ідіть же хутко, і скажіть Його учням, що воскрес Він із мертвих, і ото випереджує вас в Галілеї, — там Його ви побачите. Ось, вам я звістив!“

З'явлення Ісуса жінкам

8 І пішли вони хутко від гробу, зо страхом і великою радістю, і побігли, щоб учнів Його сповістити.

9 Аж ось перестрів їх Ісус і сказав: „Радійте!“^[115] Вони ж підійшли, обняли Його ноги і вклонились Йому до землі.

10 Промовляє тоді їм Ісус: „Не лякайтесь! Ідіть, повідомте братів Моїх, — нехай вони йдуть у Галілею, — там побачать Мене!“

Первосвященики й старші підкуплюють сторожу

11 Коли ж вони йшли, ось дехто зо сторожі до міста прийшли та й первосвященикам розповілі все, що сталося.

12 І, зібравшись зо старшими, вони врадили раду, і дали сторожі чимало срібняків,

13 і сказали: „Розповідайте: Його учні вночі прибулі, — і вкрали Його, як ми спали.

14 Як почує ж намісник про це, то його ми переконаємо, і від клопоту вівільоимо вас“.

15 І, взявши вони срібнякі, зробили, як навчено їх. І пронеслося слово оце між юдеями, і *тримáється* аж до сьогодні.

Ісус з'являється Своім учням

16 Одинадцять же учнів пішли в Галілею на гóру, куди звелів їм Ісус.

17 І як вони Його вгледіли, поклонились Йому до землі, а дехто вагався.

18 А Ісус підійшов і промовив до них та й сказав: „Дána Мені всяка влáда на небі й на землі.

19 Тож ідіть, і навчіть^[116] всі нарóди, христячи їх в ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа,

20 навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ото, Я *перебуватиму* з вами повсякдénно аж до кінця віку“! Амінь.

1. ↑ Багато грецьких текстів дають Βόες.
2. ↑ Грецьке Χριστός, Христос — Помазанець, гебрейське Месія. „Званий Христос“ — це: що був Христос, пор. Мт. 5. 9. Ісус — Спаситель.
3. ↑ Ім'я Ἰησοῦς, Ісус, визначає Спаситель.
4. ↑ Гебрейське Immanu-El визначає „З нами Бог“.
5. ↑ Книжники — це вчителі Закону Божого, належали до фарисейської секти, пор. Мт. 23. 1-39.
6. ↑ „Шукати душу“ — чигати на життя, бажаючи забити. У біблійній мові слово „душа“ часто замість „життя“.
7. ↑ „„Буде званий“ — грецизм: κληθήσεται. цебто: буде. Пор. далі 5. 9.
8. ↑ 8.08.1 Фарисеї — юдейська секта, що сильно дотримувала зовиднене виконання Мойсеевого Закону, пор. Мт. 23. 1-39. Про саддукеїв див. Мт. 22. 23.
9. ↑ Давні тексти дають тут жіночий рід : голубка.
10. ↑ Грецьке Εὐαγγέλιον — Благовістя, Добра Звістка, Добра Новина, Євaнгелія.
11. ↑ Грецьке παρὰλυτικῶς — спаралізованих або розслаблених.
12. ↑ Блаженний, грецьке μακάριος — щасливий, благословенний.
13. ↑ В оригіналі „названі будуть“, а це гебраїзм-грецизм, треба: будуть, стануть; пор. Мт. 21. 13, Мр. 11. 17, Лк. 1. 76, Рим. 9. 26, 1 М. 2. 23, 3 М.

13. 45 і ін.

14. ↑ Грецьке πληρωσαι, церковно-слов'янське исполнити. Перекладають і „доповнити“. Пор. Мт. 23. 32.
15. ↑ Йота в тодішньому арамейському письмі (jod) була найменшою буквочкою (як ').
16. ↑ Рака — ледащо, нікчемний, блазень, виродок, пустий.
17. ↑ Геєнна, або геєнна огненна — місце мук для грішників, пор. Мт. 10. 28, Мр. 9. 43, 45.
18. ↑ Доки з ним зустрічаєшся ще.
19. ↑ Грецьке κοδράντην, — дрібна монета, 1/4 римського асса, дві лепті, пор. Мр. 12. 72.
20. ↑ Грецьке ἀγγαρεῦσαι — відбувати подорожню повинність. Від слова ἀγγαρος — урядовий кур'єр, який розносить накази.
21. ↑ Грецьке μίλιον — тисяча кроків.
22. ↑ Митник чи митар — збирачі державного мита (податків), зненавиджені народом.
23. ↑ Деякі грецькі тексти дають φίλους — друзів.
24. ↑ Грецьке ὑποκριτής — відповідаючий, актор; а звідси: облудник, лукавий, той хто вдає, хто прикидається.
25. ↑ Грецьке ἐπιούσιος — надістотний, церковнослов'янське насущний: на суть нам. Пор. Ів. 6. 32, 33, 34, 35, 48, 51, 58.
26. ↑ У деяких давніх грецьких списках цього закінчення 13-го віршу: „Бо Твоє... Амінь“ нема.
27. ↑ А м і н ь — це слово староеврейське, визначає: так, справді так, вірно.
28. ↑ М а м о н а — це: маєток, багатство, земне добро.
29. ↑ „Д у ш а“ — тут це життя; пор. вище 2. 20.
30. ↑ Грецьке κάρφος — соломинка, прутик, церк. слов. сучець.
31. ↑ Грецьке δοκός — колода, деревина, церк. слов. бервно (бревно).
32. ↑ Грецьке μαργαρίτης — перли, жемчуг, ц.сл. бисерь.
33. ↑ Грецьке όφιν — вуж, не труйлива гадинка.
34. ↑ Грецьке δαίμων, демон, злий дух, народне біс.
35. ↑ Прокажений уважався нечистим, тому очистити — уздоровити від прокази.
36. ↑ Священики видавали свідоцтво, що прокажений видужав і може входити в свою громаду.
37. ↑ Грецьке δαμονιζομένων — захоплених демоном чи демонами.
38. ↑ „Син Людський“ — так часто зве Себе Ісус, грецьке Υιός τοῦ Ἀνθρώπου, гебрейське Ben Adam (у пророків).
39. ↑ Деякі списки дають: Гєргєсинськoї.

40. ↑ Грецьке і церковно-слов'янське: „что намъ и Тебе“ — це гебраїзм, по-українському: що Тобі до нас. Те саме і в Мр. 1. 27, 5. 7, Лк. 8. 28, Ів. 2. 4.
41. ↑ Іскаріотський, це — із міста Каріоту.
42. ↑ У деяких грецьких текстах — нагороди.
43. ↑ Мир чи спокій — це велика ласка Бога, яку мав принести Месія. Пор. Іс. 9. 6-7, 52. 7, 53. 5, Мих. 5. 5.
44. ↑ Вельзевул — князь бісів, начальник злих духів, пор. Мт. 12. 24.
45. ↑ Доми на Сході мають покрівлю пласку. Пор. Мт. 24. 17.
46. ↑ У грецькому тексті ασσάριον — дрібна римська монетка, ас. Динар рівнявся 16 асам. Пор. Лк. 12. 6.
47. ↑ [47.047.1](#) Тут душа — життя.
48. ↑ Деякі грецькі тексти мають τῶν τέκνων αὐτῆς — своїми дітьми. Пор. Лк. 7. 35.
49. ↑ Грецьке σάκκος — мішок, ц.сл. вретище. Це жалобний одяг у гебреїв, з сирового полотна. На знак жалоби голову посипали попелом.
50. ↑ Грецьке слово ад визначає місце перебування грішників по смерті; гебрейське шеол; те саме геенна огненна, преісподня.
51. ↑ Грецьке βεβηλοῦσι — оскверняють, профанують.
52. ↑ Грецьке συναγωγή — збори, місце зборів євреїв для молитви.
53. ↑ Грецьке Βεελζεβούλ — князь злих духів. Слово гебрейське, визначає „пан мух“, „пан бджіл“, „пан аду“, а звідси — демон, диявол, сатана.
54. ↑ Сатана — диявол, противник, спокусник.
55. ↑ Хула або богозневага, святозневага.
56. ↑ „Серце землі“ — гебраїзм, це середина землі, сама земля.
57. ↑ Притча, грецьке παραβολή — це оповідання, яке треба розуміти алегорично (інослівно).
58. ↑ Грецьке σκανδαλίζεται — затується в гріх, спокушується, зводиться.
59. ↑ Грецьке σάτον, арамейське sata — міра сипкого в гебреїв. Повна сата — 13. 5 літрів, мала сата — половина повної. У гебреїв на одне печиво хліба звичайно вживалося три саті.
60. ↑ Чотиривласник — правитель чотирьох провінцій, грецьке тетрарх.
61. ↑ Іродіяда, дочка Аристовула, онука Ірода І, покинула свого чоловіка Ірода-Пилипа й одружилася з його братом Іродом Антипою.
62. ↑ „Возлежав“ — сидів, півлежачи, при столі.
63. ↑ Це була година десь четверта над ранком.
64. ↑ Грецьке ἀφεδρών — геть, до нечистого місця.
65. ↑ [65.065.1](#) „Серце“ в біблійній мові часто це центр розумового життя.
66. ↑ Грецьке ἐξέψαλιν — скидали.
67. ↑ „Тіло й кров“ (плоть і кров) — людина, гебраїзм.
68. ↑ По-грецькому Πέτρος церк. сл. Петръ, це камінь, а гр. πέτρα це — скеля.

69. ↑ Грецьке πύλαι ворота чи брами, це — сили.
70. ↑ Грецьке μεταμορφώθε, латинське, transfiguratus est церк. слов.
Превобразисж, — змінився, прийняв інший вигляд.
71. ↑ Дидра́хма — монета в дві драхмі. Це був річний податок на святиню, якого обов'язаний був давати кожен ізраїльтянин.
72. ↑ Статир — грецька срібна монета на 4 драхмі, гебрійське шекель, сребренник, приблизно 66 центів.
73. ↑ [73.073.1](#) Тала́нт — 60 мин чи 9.7 юнів, міра грошей. Дина́рій чи драхма — срібна монета.
74. ↑ Закінчення „іхніх прогріхів“ нема в деяких
75. ↑ „Це слово вміщають“ — цю заповідь сприймають.
76. ↑ Це тогочасна гіпéрболя (перебільшення), ще була тоді приказкою неможливого. Пор. Мт. 23. 24.
77. ↑ Це наша година дев'ята ранку. Наші години на шість годин випереджують гебрійські.
78. ↑ [78.078.1](#) „Чаша“ — це гебраїзм, визначає долю, пор. Пс. 22.5 74.9, 115.4, Іс. 51, 17, 22, Плач 4. 21, Ез. 23. 31, а також Мт. 26. 39-42, Ів. 11. 18 і ін.
79. ↑ У деяких грецьких текстах подається й те, що тут узятє в ().
80. ↑ О с а н н а — це в гебреїв окрик радості при зустрічі царів, або високих осіб, наше „слава!“ Визначас (hoši'anna): спаси, просимо; пор. Пс. 118. 25.
81. ↑ І р о д і я н и — політична партія галілейська, яка підтримувала владу царя Ірода; були проти фарисеїв.
82. ↑ О б л и ч ч я — тут особа.
83. ↑ С а д д у к е ї — секта юдейська, що складалася з аристократії. Це були раціоналісти, і відкидали воскресіння мертвих, життя душі позагробове й т. ін.
84. ↑ Грецьке μεγάλη — велика. Це гебраїзм: найбільша.
85. ↑ У біблійній мові серце — це розумовий центр, а душа часто життя.
86. ↑ Грецьке όμοία — однакова, рівна, така сама. Пор. Гал. 5. 14, 1 Ів. 4. 21, Рим. 13. 9.
87. ↑ Грецьке κρέματαί — висять, основуються.
88. ↑ Це пов'язки на чолі та на руках із виписками з Закону.
89. ↑ По багатьох грецьких текстах цього 14-го віршу нема.
90. ↑ Деякі тексти подають „сина Йояди“. Це Захарій, якого гебреї побили камінням за царя Йоаша, пор. 2 Хр. 24. 21, 22.
91. ↑ [91.091.1](#) Грецьке ξένος — мандрівник, блукач, чужоземець, не горожанин, чужаниця, чужинець.
92. ↑ Возлежав, пор. Мт. 9. 10.
93. ↑ С р і б н я к , грецьке ἀργύριον — срібна гебрійська монета, статир срібний шекель, рівняється 4 драхмам.

94. ↑ Грецьке ὑπάγει — іде, підлягає.
95. ↑ „Ти сказав“ — це підтвердження запиту, цебто: так. Пор. Лк. 22. 70.
96. ↑ Чаша — гебраїзм: доля, наступаюча доля.
97. ↑ Цебто привітаю поцілунком, за тодішнім звичаєм.
98. ↑ Радій — це звичайний привіт у греків при зустрічі, наше: здоров будь!
Пор. Лк. 1. 28.
99. ↑ Синедріон — сейм гебрейський, найвища влада церковна, судова й політична.
100. ↑ На знак великого смутку, чи болю, чи обурення у гебреїв був звичай роздирати одіж свою.
101. ↑ Грецьке Πόντιος Πιλάτος, латинське Pontius Pilatus, церк.слов. Понтійскій Пілатъ Понтій — ім'я, а Пилат — прізвище.
102. ↑ Це намісник римського імператора на Юдею.
103. ↑ „Ти кажеш“ чи „Ти сказав“ — це стверджуюча відповідь, цебто: так; пор. Мт. 26. 25, 64, Мр. 19. 2, Лк. 23. 3, 22. 70, Ів. 18. 37.
104. ↑ Умивання рук на знак невинности — це старозавітний звичай, пор. 5 М. 21. 1-9.
105. ↑ Преторій — це подвір'я намісництва (Пор. Мр. 15. 16), а також дім намісника, пор. Ів. 18. 28.
106. ↑ Порфіра, верхня багряна одіж, яку носили імператори та військові провідники.
107. ↑ Це тодішній привіт.
108. ↑ Голгофа або Голгота (див. Мр. 15., 22, Ів. 19. 17).
109. ↑ Це вино, заправлене дуже гіркою миррою, — воно знечулювало болі розп'ятого.
110. ↑ Це з Пс. 21 (22). З: Елі — мій Боже, Елі — мій Боже, lamach — нащо azavetani — позоставив мене.
111. ↑ Розп'ятому давали оцет, щоб не млів.
112. ↑ По-гебрейському Елі — „Боже мій“, а вояки це приймають за ім'я пророка Іллі (Elijahu).
113. ↑ Магдалина — із міста Магдали в Галілеї.
114. ↑ Цебто, — на світанку в неділю, див. Ів. 20. 1.
115. ↑ „Радійте, грецьке χαίρετε — це слово привіту при зустрічі, наше „добридень“. Латинське ave, гебрейське šalom (мир, спокій!).
116. ↑ Грецьке μαθητεύσατε — зробіть учнями.

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД МАРКА

Іван Христитель

1 Почáток Євáнгелії Ісуса Христа, Сина Божого.

2 Як у пророка Ісаї написано: „Ось перед обличчя Твоє посилаю Свого посланця, який перед Тобою дорогу Твою приготує.

3 Голос того, хто кличе: У пустині готуйте дорогу для Господа, рівняйте стежки Йому!“ —

4 виступив був *так* Іван, що в пустині христив та проповідував хрищення на пока́ння — для про́щення гріхів.

5 І до нього прихóдила вся країна Юдейська та всі єрусали́мляни, і в річці Йорда́ні від нього христились вони, і визна́вали гріхи свої.

6 А Іван зодягався в одєжу з верблѹжого во́лосу, і *мав* пояс ремі́нний на стѣгнах своїх, а їв сарану́ та мед польовий.

7 І він проповідував, кажучи: „Услід за мною йде Потѹжніший від мене, що Йому я негідний, нагнувшись, розв'язати ремі́нця від узуття Його.

8 Я христив вас водою, а Той вас христі́тиме Духом Святим“.

Хрищення Ісуса

9 І сталося тими днями, — прийшов Ісус з Назаре́ту Галілейського, і від Івана христився в Йорда́ні.

10 І зараз, коли Він виходив із води, то побачив *Іван* небо розкрите, і Духа, як голуба, що схóдив на Нього.

11 І голос із неба почувся: „Ти Син Мій Улю́блений, що Я вподо́бав Його!“

Ісус у пустині

12 І зараз повів Його Дух у пустиню.

13 І Він був сорок днів у пустині, випробóвуваний від сатані, і перебував зо звіри́ною. І служили Йому анго́лі.

Ісус проповідує Єв́ангелію

14 А коли Іван віданий був, то прийшов Ісус до Галілеї, і проповідував Божу Єв́ангелію,

15 і говорив: „Збулися часи, — і Боже Царство наблізилось. Покайтеся, і віруйте в Єв́ангелію!“

Поклі́кання перших учнів

16 А коли Він проходив біля Галіле́йського моря, то побачив Сімона та Андрія, брата Сімонового, що *не́вода* в море закида́ли, — бо рибалки були́.

17 І сказав їм Ісус: „Ідіть услід за Мною, — і зроблю́, що станете ви ловця́ми людей“.

18 І зараз вони свого не́вода кинули, — та й пішли вслід за Ним.

19 А коли недалеко прийшов, то побачив Він Якова Зеведе́євого та брата його Івана, що й вони в чо́вні не́вода ла́годили.

20 І зараз покликав Він їх. І вони залишили батька свого Зеведе́я в чо́вні з робі́тниками, — і пішли вслід за Ним.

Перші чуда в Капернау́мі

21 І приходять вони в Капернау́м. І негайно в суботу ввійшов Він у синагогу, і навчати зачав.

22 І дивувались науці Його, бо навчав Він їх, як можновла́дний, а не як *ті* книжники.

23 І зараз у їхній синагозі знайшовся *один* чоловік, що мав духа нечистого, і він закричав,

24 і сказав: „Що́ Тобі до нас, Ісусе Назаряні́не? Ти прийшов погубити нас. Я знаю Тебе, хто́ Ти, — Божий Святий“.

25 Ісус же йому наказав: „Замовчи, і вийди з нього!“

26 І затряс дух нечистий того, і, скрикнувши голосом гучні́м, вийшов із нього.

27 І жажну́лися всі, — аж питали вони один óдного, кажучи: „Що це таке? Нова наука із потугою! Навіть ду́хам нечистим наказує Він, — і вони Його слухають“.

28 І чутка про Нього пішла хвилі тієї по всій Галіле́йській країні.

29 І вийшли вони із синагоги неба́вом, і прийшли з Яковом та Іваном до дому Сімонового й Андрієвого.

30 А те́ща Сімонова лежала в гаря́чці; і зараз сказали про неї Йому.

31 І Він підійшов і підвів її, узявши за руку, — і гаря́чка покинула ту, — і вона зачала́ прислуго́вувати їм.

32 А як ве́чір настав, коли сонце зайшло, то стали прино́сити до Нього недужих усіх та біснува́тих.

33 І все місто зібралося перед двері́ма.

34 І Він уздорóвив багатьох, на різні хвороби недужих, і багатьох де́монів повиганяв. А демонам не дозволяв Він казати, що знають Його.

Проповідь по Галілеї

35 А над ранком, як дуже *ще* темно бу́ло, уставши, Він вийшов і пішов у місце са́мітне, і там молився.

36 А Сімон та ті, що *були* з ним, поспішили за Ним.

37 І, знайшовши Його, вони кажуть Йому: „Усі шукають Тебе“.

38 А Він промовляє до них: „Ходім в інше місце, до сіл та око́лишніх міст, щоб і там проповідувати, бо на те Я прийшов“.

39 І пішов, і проповідував в їхніх синаго́гах по всій Галілеї. І демонів Він виганяв.

Уздорóвлення слабóго на проказу

40 І приходить до Нього прокаже́ний, благає Його, і на коліна впадає та й каже Йому: „Коли хочеш, — Ти можеш очі́стити мене!“

41 І зми́лосердився Він, — простяг руку *Свою*, і доторкнувся до нього, та й каже йому: „Хóчу, — будь чистий!“

42 І проказа зійшла з нього хвилі тієї, — і чистим він став.

43 А Він, погро́зівши йому, зараз вислав його,

44 і йому́ наказав: „Гляди, — не оповіда́й нічо́го ні́кому. Але йди, покажися священикові, і принеси за своє очи́щення, що Мойсей заповів, їм на свідо́цтво“.

45 А він, вийшовши, став багато оповіда́ти й говори́ти про подію, так що Він не міг явно ввійти вже до міста, але перебува́в віддалік по са́мітних місцях. І схóдилися звідусюди до Нього.

Уздоровлення розсла́бленого

2 Коли ж Він по кількох днях прийшов знов до Каперна́уму, то чутка пішла, що Він удома.

2 І зібрало́сь багато, аж вони не вміщалися навіть при двéрях. А Він їм виголошував слово.

3 І прийшли *ось* до Нього, несучи розсла́бленого, якого несли четверо.

4 А що через наро́д до Ньóго наблі́зитися не могли, то стелю розкри́ли, де Він був, і пробравши, звісили ложе, що на ньому лежав розсла́блений.

5 А Ісус, віру їхню побачивши, каже розсла́бленому: „Відпускаються, сину, гріхи тобі!“

6 Там же сиділи дехто з книжників, і в серцях ^[1] своїх думали:

7 „Чого Він говорить отак? Зневажає Він Бога. Хто може прощати гріхи, окрім Бога Са́мо́го?“

8 І зараз Ісус відчув Духом Сво́їм, що вони так міркують собі, і сказав їм: „Щó таке ви в серцях своїх дума́єте?“

9 Щó легше: сказати розсла́бленому: „Гріхи відпускаються тобі“, чи сказати: „Уставай, візьми ложе своє та й ходи“?

10 Але щоб ви знали, що Син Лю́дський має вла́ду прощати гріхи на землі“, — каже розсла́бленому:

11 „Тобі Я наказую: Уставай, візьми ложе своє, та й іди у свій дім!“

12 І той устав, і негайно взяв ложе, — і вийшов перед усіма, так що всі дивувались і славили Бога, й казали: „Ніко́ли такого не бачили ми!“

Поклі́кання Матвія. Ісус не цурається грішників

13 І вийшов над море Він знов. А весь на́товп до Нього прихо́див, — і Він їх навчав.

14 А коли Він прохóдив, то побачив Леві́я Алфі́євого, що сидів на митниці, і каже йому: „Иди за Мною!“ Той устав, і пішов услід за Ним.

15 Коли ж Він сидів при столі^[2] в його домі, то багато митників і грішників сиділи з Ісусом та з учнями Його; бо було їх багато, і вони ходили за Ним.

16 Як побачили ж книжники та фарисеї, що Він їсть із грішниками та з митниками, то сказали до учнів Його: „Чому́ то Він їсть із митниками та з грішниками?“

17 А Ісус, як почув, промовляє до них: „Лікаря не потребують здорові, а слабі. Я не прийшов кликати праведних, але грішників (на пока́ння).“

Про піст

18 А учні Іванові та фарисейські по́стили. І приходять вони, та й говорять до Нього: „Чому́ учні Іванові та фарисейські по́стять, а учні Твої не по́стять?“

19 Ісус же промовив до них: „Хіба по́стити можуть гості весі́льні, поки з ними *ще* є молоді́й? Доки мають вони молодóго з собою, то по́стити не можуть.

20 Але прийдуть ті дні, коли заберуть молодóго від них, — то й по́стити б́удуть вони за тих днів.

21 І не пришива́є ніхто до старої одежі ла́тки з сукна сировóго, а як ні, то край ла́тки новóї оді́рветься *там* від старо́го, — і дірка стане *ще* гірша.

22 І ніхто не вливає вина молодого в старі бурдюки, а то попрориває вино бурдюки, — і вино й бурдюки пропаду́ть, а *вливають* вино молоде до нові́х бурдюків“.

Ісус боронить Своїх учнів, що рвали колосся в суботу

23 І сталося, як Він переходив ланами в суботу, Його учні дорогою йшли, та й стали колобся зривати.

24 Фарисеї ж казали Йому: Подивись, чому роблять у суботу вони, чого не годиться?“

25 А Він їм відказав: „Чи ж ви не читали ніколи, що зробив був Давид, як потребу він мав та сам зголоднів був і ті, що були з ним?“

26 Як він увійшов був до Божого дому — за первосвященика Авіятара, — і спожив хліби показні, яких їсти не можна було, — тільки священикам, — і дав він і тим, хто був із ним?“

27 І сказав Він до них: „Субота постала для чоловіка, а не чоловік для суботи,

28 а тому то Син Людський Господь і суботі“.

Ісус уздоровляє в суботу сухорукого

3 І Він знову до синагоги ввійшов. І був там *один* чоловік, який мав суху руку.
2 І, щоб обвинуватити Його, наглядали за Ним, чи Він у суботу того не вздоровить.

3 І говорить Він до чоловіка з сухою рукою: „Стань посередині!“

4 А до них промовляє: „У суботу годиться робити добре, чи робити лихе, життя зберегти, чи погубити?“ Вони ж мовчали.

5 І споглянув Він із гнівом на них, засмучений закам'янілістю їхніх сердець, і сказав чоловікові: „Простягни *свою* руку!“ І *той* простяг, — і рука йому стала здорова!

6 Фарисеї ж негайно пішли та з іродіянами^[3] раду зробили на Нього, — як Його погубити.

Ісус уздоровляє недужих

7 А Ісус із Своїми учнями вийшов над море. І натовп великий ішов вслід за Ним із Галілеї й з Юдеї,

8 і з Єрусалиму, і з Ідумеї, і з-за Йорданя, і з Тіру й Сидону. Натовп великий, прочувши, як багато чинив Він, зібрався до Нього.

9 І сказав Він до учнів Своїх наготівити човна Йому, через натовп, щоб до Нього не тіснулись.

10 Бо Він багатьох уздоровив, так що хто тільки немочі мав, то тіслись до Нього, щоб Його доторкнутись.

11 І ду́хи нечисті, як тільки вбачали Його, то падали ницьма перед Ним, і кричали й казали: „Ти Син Божий!“

12 А Він їм суворо наказував, щоб вони Його не виявляли.

Вибір дванадцятьох апостолів

13 І Він вийшов на гору, і покликав, кого Сам хотів; вони ж приступили до Нього.

14 І визначив Дванадцятьох, щоб із Ним перебували, і щоб послати на проповідь їх,

15 і щоб мали вони владу вздоровляти недуги й вигонити демонів.

16 І визначив Він *оцих* Дванадцятьох: Сімона, і дав йому ймення Петро,

17 і Якова Зеведеевого, і Івана, брата Якова, і дав їм імена Воанергес, цебто „сини грóмові“, ^[4]

18 і Андрія, і Пилипа, і Вартоломія, і Матвія, і Хому́, і Якова Алфієвого, і Тадéя, і Сімона Канані́та

19 та Юду Іскаріотського, що й видав Його.

Ісус виступає проти фарисеїв

20 І приходять до дому вони. І знову зібралось наро́ду, що вони не могли навіть хліба з'їсти.

21 І коли Його ближчі почули, то вийшли, щоб узяти Його, бо говорено, ніби Він несамовітий.

22 А книжники, що поприходили з Єрусалиму, казали: Має Він Вельзеву́ла, і виганяє демонів силою князя демонів.

23 І, закликавши їх, Він у притчах до них промовляв: „Як може сатанá сатану́ виганяти?

24 І коли царство поділиться супроти себе, — не може встояти те царство.

25 І коли дім поділиться супроти себе, — не може встояти той дім.

26 І коли б сатана сам на себе повстав і поділився, то не зможе встояти він, але згине.

27 Ніхто бо не може вдертись у дім дужого, та й пограбувати добро його, якщо перше не зв'яже дужого, і аж тоді пограбує господа його.

28 Поправді кажіть вам, що про́стяться людським синам усі про́гріхи та богозневаги, хоч би як вони богозневажали.

29 Але, хто богознева́жить Духа Святого, — повіки йому не відпуститься, але гріху вічному він підпадає“.

30 Бож казали вони: „Він духа нечистого має“.

Хто рідня Ісусова

31 І поприхóдили мати Його та брати Його, і, óсторонь ставши, послали до Нього і Його виклика́ли.

32 А наро́д кругом Нього сидів. І сказали Йому: „Ото мати Твоя, і брати Твої, і сестри Твої *он* про Тебе питаються óсторонь“.

33 А Він їм відповів і сказав: „Хто́ Моя мати й брати?“

34 І поглянув на тих, що круг Нього сиділи, і промовив: „Ось мати Моя та бра́ття Мої!

35 Бо хто Божу волю чинитиме, то́й Мені брат, і сестра, і мати“.

Ісус навчав народ притчами

4 І знову почав Він навчати над морем. І зібралось до Нього багато наро́ду, так що Сам Він до чо́вна на морі ввійшов і сидів, а наро́д увесь був на землі покрай моря.

2 І багато навчав Він їх притчами, і в науці Сво́йй їм казав:

Притча про сіяча

3 „Слухайте, — вийшов сіяч ось, щоб сіяти.

4 І як сіяв, упало *зёрно* одне край дороги, — і налетіли пташки, і його повидзьобували.

5 Друге ж упало на ґрунт кам'янистий, де не мало багато землі, — і негайно зійшло, бо земля неглибока була;

6 а як сонце зійшло — то зів'яло, і, коріння не мавши, усохло.

7 А інше впало між *тёрен*, і вигнався терен, і його поглишив, — і плóду воно не далó.

8 Інше ж упало на добрую землю, — і дало плід, що посхóдив і ріс; і видало *втридцят*еро, у *шістдеся́т* і в *сто раз*“.

9 І сказав: „Хто має в́уха, щоб слухати, — нехай слухає!“

10 І, як остався Він насамоті, Його запитали найближчі з Дванадцятьма́ про *цю* прітчу.

11 І Він їм відповів: „Вам да́но *пізнати* таємніці^[5] Божого Царства, а тим, що за вами, усе відбувається в прітчах,

12 щоб „оком дивились вони — і не бачили, в́ухом слухали — і не зрозуміли, щоб коли вони не наверну́лися, і відпу́щені бу́дуть гріхи їм!“

13 І Він їх запитав: „Ви не розумієте притчі цієї? І як вам зрозуміти всі притчі!

14 Сіяч сіє слово.

15 А котрі́ край дороги, де сіється слово, — це ті, що як тільки почують, то зараз приходить *до них* сатана, і забирає слово, посіяне в них.

16 Так само й посіяні на кам'яністому ґрунті, — вони, як почують *те* слово, то з радістю зараз приймають його,

17 та коріння не мають у собі й непостійні; а зго́дом, як у́тиск або переслі́дування наступає за слово, вони спокушаються зараз.

18 А між терен посіяне, — це ті, що слухають слово,

19 але кло́поти цьогосві́тні й омана багатства та різні бажáння вві́ходять, та й заглу́шують слово, — і пло́ду воно не дає.

20 А посія́не в добру́ю землю́ — це ті, що слуха́ють слово й прийма́ють, — і родя́ть утри́дцятьо, у ші́стдесят і в сто *раз*“.

Не хова́йте сві́тла

21 І сказа́в Він до них: „Чи сві́тло прино́сять на те, щоб постави́ти його́ під посу́дину, чи може́ під лі́жко? А не щоб постави́ти на світи́льнику?

22 Бо нема́є нічого́ захова́ного, що не ви́явиться, і нема́є таємного́, що не вийде́ на́яв.

23 Хто ма́є ву́ха, щоб слухати́, — нехай слуха́є!“

24 І сказа́в Він до них: „Уважа́йте, що чу́єте: Якою́ мірою́ будете́ міряти́, тако́ю відмі́ряють вам, і дода́дуть вам.

25 Бо хто ма́є, то да́сться йому́, хто ж не ма́є, — забереться́ від нього́ й те, що він ма́є“.

Притча́ про зрі́ст насіння́

26 І сказа́в Він: „Так і Бо́же Царство́, як *той* чолові́к, що кида́є в землю́ насі́ння,

27 і чи спить, чи вста́є він уде́нь та вночі́, а насі́ння пуска́є па́ростки та росте́, хоч не зна́є він, я́к.

28 Бо родить́ земля́ сама́ з себе́: перше́ вру́на, поті́м ко́лос, а тоді́ повне́ збі́жжя на ко́лосі.

29 А коли́ плід до́спіє, зара́з він „посила́є серпа́, бо наста́ли жнива́“.

Притча́ про гірчи́чне зерно́

30 І сказа́в Він: „До чо́го прирі́вняємо́ Царство́ Бо́же? Або в я́кій притчі́ предста́вим його́?

31 Воно́ — як *те* зе́рно гірчи́чне, яке́, коли́ сі́ється в землю́, найдрі́бніше́ за всі́ зе́мні насі́ння.

32 Як посіяне ж буде, виростає, і стає над усі зілля більше, і віття пускає велике таке, що кублитись може в тіні його птаство небесне“.

33 І такими притчами багатьомá Він їм слово звіщав, поскільки вони могли слухати.

34 І без притчі *нічого* Він їм не казав, а учням Своїм самотою вияснював усе.

Утихомірення бурі на морі

35 І сказав Він до них того дня, коли вечір настав: „Перепліньмо на той бік“.

36 І, лишивши наро́д, узяли із собою Його, як у човні Він був; і інші човні були з Ним.

37 І зня́лася *ось* буря велика, а хвилі вливалися в човен, аж човен *водою* вже був перепóвнився!

38 А Він спав на кормі́ на подушці... І вони розбудили Його та й сказали Йому: „Учителю, чи Тобі байдуже, що ми гинемо?“

39 Тоді Він устав, і вітрові заборонив, і до моря сказав: „Мовчи, перестань!“ І стих вітер, — і тиша велика настала.

40 І сказав Він до них: „Чо́го ви такі полохливі? Чому віри не маєте?“

41 А вони налякалися стра́хом великим, і говорили один до одні́го: „Хто ж це такий, що вітер і море слухняні Йому?“

Уздоровлення біснуватого

5 І на другий бік моря вони прибу́лі, до землі Гадарі́нської.

2 І як вийшов Він із човна, то зараз Його перестрів чоловік із могильних пече́р, що мав духа нечистого.

3 Він ме́шкання мав у гроба́х, і ніхто й ланцюга́ми зв'язати не міг його,

4 бо часто кайда́нами та ланцюга́ми в'язали його, але він розривав ланцю́гі та кайда́ни торóщив, — і ніхто не міг угамува́ти його.

5 І він повсякча́с перебува́в день і ніч у гроба́х та в гора́х, — і кричав, і бився об ка́мі́ння.

- 6 А коли він Ісуса побачив здалека, то прибіг, і вклонився Йому,
- 7 і закричав гучним голосом, кажучи: „Що до мене Тобі, Ісусе, Сину Бога Всевишнього? Богом Тебе заклинаю, — не муч Ти мене!“
- 8 Бо сказав Він йому: „Вийди, ду́ше нечистий, із людини!“
- 9 І запитав Він його: „Як тобі на ім'я?“ А той відповів: „Легіон^[6] мені ймєння — багато бо нас“.
- 10 І він Його дуже просив, щоб їх не вислав із тієї землі.
- 11 Пасся ж там на горі гурт великий свиней.
- 12 І просилися *демони*, кажучи: „Пошли нас у свиней, щоб у них ми ввійшли“.
- 13 І дозволив Він їм. І повиходили духи нечисті, і в свиней увійшли. І гурт кинувся з кручі до моря, — а було зо дві тисячі їх — і вони потопилися в морі.
- 14 А їхні пастухи повтікали та в місті й по селах звістили. І повиходили *люди* побачити, що́ сталося.
- 15 І прийшли до Ісуса й побачили, що той біснுவатий, що мав легіона, убраний сидів, і при умі, — і полякались вони.
- 16 Самовідці ж їм розповіли, що́ сталося з *тим* біснуватим, також про свиней.
- 17 І вони стали благодіти Його, щоб пішов *Собі* з їхнього краю.
- 18 А як Він сів до човна, то біснуватий став просити Його, щоб залишитися з Ним.
- 19 Ісус же йому не дозволив, а промовив до нього: „Іди до дому свого, до своїх, і їм розповіж, які речі великі Господь учинив тобі, і як змилювався над тобою!“
- 20 І пішов він та в Десятимісті^[7] зачав проповідувати, які речі великі Ісус учинив йому. І всі дивувались!

Уздоровлення кровотечивої. Воскресіння дочки старшого синагоги Яіра

- 21 І коли переплив Ісус човном на той бік ізнов, то до Нього зібралось багато народу. І був Він над морем.

22 І приходить один із старших синагоги, на ймення Яїр, і, як побачив Його, припадає до ніг Йому,

23 і дуже благає Його та говорить: „Моя дочка кінчається. Прийди ж, поклади Свої руки на неї, щоб видужала та жила!“

24 І пішов Він із ним. За Ним натовп великий ішов, і тиснувся до Нього.

25 А жінка *одна*, що дванадцять років хворою на кровотечу була,

26 що чимало натерпілася від багатьох лікарів, і витратила все добро своє, та ніякої помочі з *того* не мала, а прийшла ще до гіршого,

27 як зачула вона про Ісуса, підійшла через натовп іззаду, і доторкнулась до одежі Його.

28 Бо вона говорила *про себе*: „Коли хоч доторкнуся до одежі Його, то одужаю“.

29 І висохло хвилі тієї джерело кровотечі її, і тілом відчула вона, що видужала від недуги!

30 І в ту мить Ісус вичув у Собі, що вийшла з Нього сила. І Він до народу звернувся й спитав: „Хто доторкнувся до Моєї одежі?“

31 І відказали Йому Його учні: „Ти бачиш, що тисне на Тебе народ, а питаєшся: Хто доторкнувся до Мене?“

32 А Він навкруги поглядав, щоб побачити ту, що зробила оце.

33 І жінка злякалась та затрусилась, бо знала, що сталося їй. І вона підійшла, і впала ницьма перед Ним, — і всю правду Йому розповіла.

34 А Він їй сказав: „Твоя віра, о дбчко, спасла тебе; іди з миром, і здоровою будь від своєї недуги!“

35 Як Він ще говорив, приходять *ось* від старшини синагоги та й кажуть: „Дочка твоя вмерла; чого ще турбуєш Учителя?“

36 А Ісус, як почув слово сказане, промовляє до старшини синагоги: „Не лякайся, — тільки віруй!“

37 І Він не дозволив іти за Собою нікому, тільки Петрові та Якову, та Іванові, братові Якова.

38 І приходять у дім старшини синагоги, і Він бачить метушню та людей, що плакали та голосили.

39 А ввійшовши, сказав Він до них: „Чого ви метушитеся та плачете? Не вмерло дівча, але спить!“

40 І вони насміхалися з Нього. А Він усіх випровадив, узяв батька дівчати та матір, та тих, хто був із Ним, і ввійшов, де лежало дівча.

41 І взяв Він за руку дівча та й промовив до нього: „Таліта, кумі“^[8] що значить: „Дівчатко, кажу тобі — встань!“

42 І в ту мить підвелось й ходило дівча; а років мало з дванадцять. І всі зараз жахнулися з дива великого!

43 А Він наказав їм суворо, щоб ніхто не довідався про це. І дати їй їсти звелів.

Ісуса холодно приймають у Назареті

6 І, вийшовши звідти, Він прийшов до Своєї батьківщини,^[9] а за Ним ішли учні Його.

2 Як настала ж субота, Він навчати почав у синагозі. І багато-хто, чувши, дивуватися стали й питали: „Звідки в Нього оце? І що за мудрість, що дана Йому? І що за чуда, що стаються руками Його?“

3 Хіба ж Він не тєсля, син Маріїн, брат же Якову, і Йосипу, і Юді та Симонові? А сестри Його хіба тут не між нами?“ І вони спокушались Ним.

4 А Ісус їм сказав: „Пророка нема без пошани, — хіба тільки в вітчизні своїй, та в родині своїй, та в домі своїм“.

5 І Він тут учинити не міг чуда жодного, тільки деяких хворих, руки поклавши на них, уздоровів.

6 І Він дивувався їх невірству. І ходив Він по селах навкруг та навчав.

Ісус посилає 12 апостолів Своїх на проповідь

7 І, закликавши Дванадцятьох, зачав їх по двох посилати, і владу їм дав над нечистими дүхами.

8 І звелів їм нічого в дорогу не брати, крім палиці тільки самої: ні торби, ні хліба, ані мідяків у *свій* чéрес,

9 а ходити в сандáлях, „і двох убрань не носити“.

10 І промовив до них: „Коли ви де ввійдете в дім, залишáйтеся там, аж поки не вийдете звідти.

11 А як місто яке вас не прийме, і не послухають вас, то, виходячи звідти, обтрусіть порошок, що в вас під ногами, на свідчення супроти них. Поправді кажú вам, — легше бúде Содóму й Гомóррі дня судного, аніж місту томú!“

12 І вийшли вони, і проповідували, щоб кáялися.

13 І багато вигóнили дéмонів, і оливою хворих багато нама́щували — і вздоровляли.

Ув'язнення й смерть Івана Христителя

14 І прочув *про Ісуса* цар Їрод, — бо ім'я Його стало *загáльно* відóме, — і сказав, що то Іван Христитель із мертвих воскрес, і тому твóряться чúда від нього.

15 Інші впевн́яли, що Ілля Він, а знов інші казали, що пророк, або як один із пророків.

16 А Ірод, прочувши, сказав: „Іван, якому я голову стяв був, — оце він воскрес!“

17 Той бо Ірод, пославши, схопів був Івана, і в в'язниці закув його, через Іродіяду, дружину брата свого Пилипа, бо він одружівся був із нею.

18 Бо Іван казав Іродові: „Не годі́ться тобі мати *за дружину* жінку брата свого!“

19 А Іродіяда лóтилась на нього, і хотіла йому смерть заподіяти, та не могла.

20 Бо Ірод боявся Івана, знавши, що він муж праведний і святий, і беріг його. І, його слухаючи, він дуже бентéжився, але слухав його залюбки.

21 Та настав день догідний, коли дня наро́дження Ірод справляв був бенке́та вельмо́жам своїм, і тисячникам, і галілейській старшіні,

22 і коли прийшла дочка́ тієї Іродіади, і танцювала, і сподобалася Іродові та присутнім із ним при столі, — тоді цар промовив до дівчини: „Проси в мене, чого хочеш, — і дам я тобі!“

23 І поклявся він їй: „Чого тільки від мене попросиш, то дам я тобі, — хоча б і півцарства мо́го!“

24 Вона ж вийшла, і спиталася матері своєї: „Чого маю просити?“ А та відказала: „Голови Івана Христителя“.

25 І зараз квапли́во верну́лась вона до царя, і просила, говорячи: „Я хочу, щоб дав ти негайно мені на полумиску голову Івана Христителя!“

26 І засмутився цар, але через клятву й з-за тих, що з ним були́ при столі, не схотів їй відмовити.

27 І цар зараз послав вояка́, і звелів принести *Іванову* голову.

28 І пішов він, і стяв у в'язниці *Івана*, і приніс його го́лову на полумискові, і дівчаті віддав, а дівча віддало́ її своїй матері.

29 А коли його учні зачули, то прийшли, і взяли його тіло, і до гробу поклали його.

Чудо нагодува́ння п'яти тисяч наро́ду

30 І посхобилися до Ісуса апосто́ли, і розповіли́ Йому все, — як багато зробили вони, і як багато навчили.

31 І сказав Він до них: „Ідіть осібно самі до безлюдного місця, та трохи спочиньте“. Бо багато *народу* прихобило та відбувало, аж навіть не мали коли й поживитись.

32 І відпливли вони чо́вном окремо до місця безлюдного.

33 І побачили їх, коли плінули, і багато-хто їх розпізнали. І пішки побігли туди з усіх міст, та й їх випередили.

34 І, як вийшов Ісус, Він побачив багато наро́ду, — і змілувався над ними, бо були, „немов вівці, що не мають пастуха“. І зачав їх багато навчати.

35 І, як минуло вже часу доволі, підійшли Його учні до Нього та й кажуть: „*Це* місце безлюдне, а година вже пізня.

36 Відпусти їх, — нехай підуть в осáди та сéла близькі́, і куплять собі чого їсти“.

37 А Він відповів і сказав їм: „Дайте їсти їм ви“. Вони ж відказали Йому: „Чи ми маємо піти та хліба купити на двісті дина́ріїв, і дати їм їсти?“

38 А Він їх запитав: „Скільки маєте хліба? Ідіть, побачте!“ І розізнавши, сказали: „П'ять *хлібів* та дві риби“.

39 І звелів їм усіх на зеленій траві посадити один біля óдного.

40 І розсілись рядами вони, по сто та по п'ятдеся́т.

41 І Він узяв п'ять хлібів та дві риби, споглянув на небо, поблагословив, і поламав *ті* хліби́, і дав учням, щоб клали перед ними, і дві риби на всіх поділив.

42 І всі їли й наїлися!

43 А з кусків позоставих та з риб назбирали дванадцять повних кошів.

44 А тих, хто хліб споживав, було тисяч із п'ять чоловіка!

Ісус іде по воді

45 І зараз звелів Своїм учням до чо́вна сідати, і на то́й бік поплінути до Віфсаїди, раніше Його, поки Сам Він відпустить наро́д.

46 І Він їх відпустив, та й пішов помолитись на го́ру.

47 А як вечір настав, чо́вен був серед моря, а Він Сам один на землі.

48 Коли ж Він побачив, як вони веслува́нням мордуються, — бо вітер їм був супро́тивний, — о четвертій сторо́жі вночі^[10] підійшов Він до них, по морю йдучи́, і хотів їх минути.

49 А вони, як побачили, що йде Він по морю, поду́мали, що то ма́ра, та й стали кричати,

50 бо Його всі побачили та налякались. А Він зараз до них обізвався й сказав їм: „Будьте смілі, — це Я, не лякайтесь!“

51 І ввійшов Він у човен до них, і вітер зтих. А вони здивувалися дуже в собі,
52 бо не зрозуміли *чуда* про хліб, бо серце їхнє було затверділе.

Ісус уздоровляє недужих у землі Генісаретській

53 Перепливши ж вони, прибулі в землю Генісаретську й причадили.

54 І, як вони повиходили з човна, *люди* зараз пізнали Його,

55 і порозбігались по всій тій околиці, і стали на ложах недужих принести, де тільки прочули були, що Він є.

56 І куди тільки Він прибував — до сіл, чи до міст, чи до осель, — клали недужих на майданах, і благали Його, щоб могли доторкнутись хоч краю одежі Його. І хто тільки до Нього доторкувався, той був уздоровлений!

Наказ Божий і передання старших

7 І зібрались до Нього фарисеї та деякі з книжників, які прибулі із Єрусалиму,

2 і побачили, що деякі з учнів Його їли хліб руками „нечистими“, цебто невмитими.

3 Бо фарисеї й усі юдеї, зберігаючи передання старших, не їдять, як старанно не виміють рук;

4 а *вернувшись* з ринку, вони не їдять, поки не вмиються. Багато є й іншого, що вони прийняли, щоб додержувати: миття чаш, і глеків, і мідяного посуду.

5 І запитали Його фарисеї та книжники: „Чому учні Твої не живуть за переданням старших, але хліб споживають руками нечистими?“

6 А Він їм відказав: „Добре пророкував про вас, лицемірів, Ісая, як написано: „Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене.

7 Та однак надаремне шанують Мене, бо навчають наук — людських заповідей“.

8 Занеха́вши заповідь Божу, передань людських ви трима́єтесь: обмиваєте глеки та чаші, і багато такого подібного й іншого робите ви“.

9 І сказав Він до них: „Спритно відкидаєте ви заповідь Божу, аби зберегти своє передання.

10 Бо Мойсей наказав: „Шануй батька свого та матір свою“, та: „Хто злорічить на батька чи матір, нехай смертю помре“.

11 А ви кажете: „Коли скаже хто батьку чи матері: Корв́ан, ^[11] чи дар *Богові* те, чим би ти скористатись від мене хотів,

12 то вже вільно йому не робити нічого для батька чи матері,

13 порушуючи Боже Слово вашим переданням, що його ви *самі* встановили. І багато такого ви іншого робите“.

Що скверніть людину

14 І Він знову покликав народ і промовив до нього: „Послухайте Мене всі, і зрозумійте!

15 Немає нічого назовні людини, що, увіходячи в неї, могло б опоганити її; що ж із неї виходить, — те людину опоганює.

16 Коли має хто в́уха, щоб слухати, — нехай сл́ухає!“

17 А коли від народу ввійшов Він до дому, тоді учні Його запиталися в Нього про пр́йтчу.

18 І Він їм відказав: „Чи ж і ви розум́іння не маєте? Хіба ж не розумієте ви, що все те, що входить іззовні в людину, — не може опоганити її?

19 Бо не входить до серця йому, але до живот́а, і виходить назовні, очищуючи всяку їжу“.

20 А далі сказав Він: „Що з людини виходить, — те людину опоганює.

21 Бо зсер́едини, із лю́дського серця^[12] виходять лихі думкі, розпуста, краді́ж, душогу́бства,

22 пер́елюби, зді́рства, лукавства, під́ступ, безсти́дства, завидю́щеє око, богознева́га, го́рдоші́, бе́зум.

23 Усе зле це виходить зсер́едини, — і людину опоганює!“

Уздоровлення дочки хананеянки

24 І встав^[13] Він, і звідти пішов у землю тірську й сидонську. І, ввійшовши до дому, Він хотів, щоб ніхто не довідавсь, та не міг утаїтись.

25 Негайно бо жінка *одна*, якої дочка мала духа нечистого, прочула про Нього, і прийшла, та й припала до ніг Йому.

26 А ця жінка грекіня була, родом сирофінікіянка. Вона стала благати Його, щоб із дочкі її дэмона вигнав.

27 А Він їй сказав: „Дай, щоб перше наїлися діти, — не годиться бо хліб забирати в дітей, і кинути щенятам!“

28 А вона Йому в відповідь каже: „Так, Господи! Але навіть щенята їдять під столом від дитячих кришók“.

29 І Він їй сказав: „За слово оце йди собі, — дэмон вийшов із твоєї дочкі!“

30 А коли вона в дім свій верну́лась, то знайшла, що дочка́ на постелі лежала, а демон вийшов *із неї*.

Уздоровлення глухонімого

31 І вийшов Він знов із країв тірських і сидонських, і подався шляхом на Сидон над море Галілейське, через око́лиці Десятимі́стя.

32 І приводять до Нього глухого немову, і благають Його, щоб руку на нього поклав.

33 І взяв Він його від на́рбду са́мого, і вклав пальці Свої йому в в́уха, і, сплюнувши, доторкнувся його язика́.

34 І, на небо споглянувши, Він зідхнув і промовив до нього: „Еффата́“^[14]; цебто: „Відкрийся!“

35 І відкрилися в́уха йому, і путо його язика розв'язало́сь негайно, — і він став говорити ви́разно!

36 А Він їм звелів, щоб нікому *цього* не розповіда́ли. Та що більше наказував їм, то ще більш розголо́шували.

37 І дуже всі дивувалися та говорили: „Він добре все робить: глухим дає чути, а німим — говорити!“

Чудесне нагодування чотирьох тисяч народу

8 Тими днями, коли було знову багато народу, а їсти не мали чого, покликав Він учнів Своїх та й промовив до них:

2 „Жаль мені тих людей, що вже три дні зо Мною знаходяться, та їсти не мають чого.“

3 А коли відпущу їх голодних до їхніх домівок, то ослабнуть у дорозі, бо деякі з них поприходили здалека“.

4 І відказали Йому Його учні: „Звідки зможе хто нагодувати їх хлібом отут у пустині?“

5 А Він їх запитав: „Скільки маєте хліба?“ Вони ж повідомили: „Сéмеро“.

6 Тоді Він народу звелів на землі посідати. І, взявши сéмеро хліба, віддавши подяку, Він поламав і дав учням Своїм, щоб роздати. А вони роздавали народові,

7 І мали вони трохи рибок; і Він їх поблагословив, і роздати звелів також їх.

8 І всі їли й наїлися, а з позосталих кусків сім кошів назбирали.

9 А їдців було тисяч з чотири!

Фарисеї вимагають ознаки з неба

10 І всів Він негайно до човна з Своїми учнями, та й прибув до землі далманутської.

11 І вийшли фарисеї, і почали сперечатися з Ним, і, Його випробовуючи, хотіли від Нього ознаки із неба.

12 А Він *тяжко* зідхнув у Своїм дусі й промовив: „Якої ознаки цей рід вимагає? Поправді кажу вам, що родові цьому ознака не буде дана!“

13 І покинув Він їх, усів знову до човна, і на той бік відбув.

Стережіться фарисейської науки

14 І забули вони взяти хліба, і крім одного буханця, у чобні не мали з собою нічого.

15 А Він їм наказував та говорив: „Стережіться уважливо фарисейської розчїни й розчини Іродової!“

16 Вони ж міркували й казали один до одного, що хліба не мають вони.

17 А Ісус, знаючи *те*, промовляє до них: „Чогó ви міркуєте, що хліба не маєте? Чи ви ще не знаєте й не розумієте? Чи ще маєте серце своє затверділим?“

18 „Мавши очі — не бачите, і мавши вуха — не чуєте?“ І не пам'ятаєте,

19 коли п'ять хлібів Я ламав на п'ять тисяч, — скільки повних кошів із кусків ви зібрали?“ Вони кажуть до Нього: „Дванадцять“.

20 „А як сім на чотири тисячі, — скільки кошиків повних з кусків ви зібрали?“ І відказують: „Сім“.

21 І сказав Він до них: „Ви ще не розумієте?“

Уздоровлення сліпого в Віфсаїді

22 І приходять вони в Віфсаїду. І приводять до Нього сліпого, і благають Його, щоб доторкнўся до нього.

23 І взяв Він сліпого за руку, та й вивів його за село. І послїнивши очі йому, поклав руки на нього, і питався його, чи що бачить.

24 І, зиркнувши, сказав той: „Я бачу людей, які ходять, немов би дере́ва“.

25 Потім знов Він поклав *Свої* руки на очі йому, — і прозрів той, і одужав, і виразно став бачити все!

26 І послав Він додому його й наказав: „До села й не заходь, і нікому в селі не розповідай!“

Учні визнають Ісуса за Христа

27 Потому пішов Ісус й учні Його до сіл Кесарїї Пилипової, а в дорозі питав Своїх учнів, говорячи їм: „За кого Мене люди вважають?“

28 Вони ж відповіли Йому, кажучи: „За Івана Христителя, другі — за Іллію, а інші — за одного з пророків“.

29 І Він запитав їх: „А ви за кого Мене маєте?“ Петро Йому в відповідь каже: „Ти — Христос!“

30 І Він заборонив їм, щоб нікому про Нього вони не казали!

Ісусові треба багато страждати

31 І почав їх навчати, що Синові Людському треба багато страждати, і Його відцураються старші, і первосвященики, і книжники, і Він буде вбитий, — але третього дня Він воскресне.

32 І *те* слово казав Він відкрито. А Петро узяв на́бік Його, і Йому́ став перечити.

33 А Він обернувся й поглянув на учнів Своїх, та й Петру докорів і сказав: „Відступись, сатано, від Мене, бо думаєш ти не про Боже, а про людське!“

Як спасти́ свою душу

34 І Він покликав народ із Своїми учнями, та й промовив до них: „Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста та й за Мною йде!“

35 Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто згубить душу свою ради Мене та Єв́ангелі́ї, той її збереже.

36 Яка ж ко́ристь лю́дині, що здобу́де весь світ, але душу свою занапа́стить?

37 Або що́ наза́мін дасть лю́дина за душу свою?

38 Бо хто буде Мене та Моєї науки соромитися в роді цім перелю́бнім та грішнім, того посоромиться також Син Людський, як прийде у славі Свого Отця з анго́лами святими“.

9 І сказав Він до них: „Поправді каж́у вам, що деякі з тут-о при́явних не скушту́ють смерті, аж поки не ба́читимуть Царства Божого, що при́йшло воно в силі“.

Переобра́ження Господнє

2 А через шість день забирає Ісус Петра, і Якова, і Івана, та й веде їх осібно на гору високу самих. І Він переобразивсь перед ними.

3 І стала одежа Його осяйна́, дуже біла, як сніг, якої білільник не зміг би так вибілити на землі!

4 І з'явивсь їм Ілля та Мойсей, і розмовляли з Ісусом.

5 І озвався Петро та й сказав до Ісуса: „Учителю, добре бути нам тут! Поставмо ж собі три шатра: для Тебе одне, і одне для Мойсея, і одне для Іллі“.

6 Бо не знав, що казати, бо були перелякані.

7 Та хмара ось їх заслоніла, і голос почувся із хмари: „Це Син Мій Улюблений, — Його слухайтеся!“

8 І зараз, звівши очі свої, вони вже нікого з собою не бачили, крім Самого Ісуса.

9 А коли з гори сходили, Він їм наказав, щоб нікому того не казали, що бачили, аж поки Син Людський із мертвих воскресне.

Ілля приготує Ісусові все

10 І вони заховали *те* слово в собі, сперечаючися, що то є: „воскреснути з мертвих“.

11 І вони запитали Його та сказали: „Що це книжники кажуть, ніби треба Іллі перш прийти?“

12 А Він відказав їм: „Тож Ілля, коли прийде попереду, усе приготує. Та як же про Людського Сина написано, що мусить багато Він вітерпіти, і буде зневажений?“

13 Але вам кажу, що й Ілля був прийшов, — та зробили йому, що тільки хотіли, як про нього написано“.

Уздоровлення сновидного

14 А коли повернулись до учнів, коло них вони вгледіли безліч народу та книжників, що сперечалися з ними.

15 І негайно ввесь на́товп, як побачив Його, сполохну́вся із дива, і назустріч побіг, і став вітати Його.

16 І запитався Він їх: „Про що спереча́єтесь з ними?“

17 І Йому відповів один із на́товпу: „Учителю, привів я до Тебе *ось* сина свого, що духа німого він має.

18 А як він де схопить його, то об землю кидає ним, — і він піну пускає й зубами скрегоче та сохне. Я казав Твоїм учням, щоб прогнали його, — та вони не змогли“.

19 А Він їм у відповідь каже: „О, роде невірний, — доки буду Я з вами? Доки вас Я терпітиму? Приведіть до Мене його!“

20 І до Нього того привелі. І як тільки побачив Його, то дух зараз затряс ним. А той, повалившись на землю, став качатися та заливатися піною.

21 І Він запитав його батька: „Як давно йому сталося це?“ Той сказав: „Із дитинства.

22 І побасту кидав він ним і в огонь, і до води, щоб його погубити. Але коли можеш що Ти, то змилуйсь над нами, і нам поможи!“

23 Ісус же йому відказав: „Щодо того *твого* „коли можеш“, — то тому́, хто вірує, все можливе!“

24 Зараз батько хлоп'яти з слізьми закричав і сказав: „Вірую, Господи, — поможи недовірству моєму!“

25 А Ісус, як побачив, що на́товп збігається, то нечистому духові наказав, і сказав йому: „Душе німий і глухий, тобі Я наказую: вийди з нього, і більше у нього не входи!“

26 І, закричавши та міцно затрясши, той вийшов. І він став, немов мертвий, — аж багато-хто стали казати, що помер він.

27 А Ісус узяв за руку його та й підвів його, — і той устав.

28 Коли ж Він до дому прийшов, то учні питали Його самото́ю: „Чому ми не могли його вигнати?“

29 А Він їм сказав: „Цей рід не виходить інакше, як тільки від молитви та по́сту“.

Ісус удруге заповідає Свою смерть і воскресіння

30 І вони вийшли звідти, і проходили по Галілеї. А Він не хотів, щоб довідався хто.

31 Бо Він Своїх учнів навчав і казав їм: „Людський Син буде виданий лю́дям до рук, і вони Його вб'ють, але вбитий, — воскресне Він третього дня!“

32 Вони ж не зрозуміли *цього* слова, та боялись Його запитати.

Хто найбільший у Царстві Небеснім

33 І прибулі вони в Каперна́ум. А як був Він у домі, то їх запитав: „Про що міркува́ли в дорозі?“

34 І мовчали вони, — сперечалися бо проміж себе в дорозі, хто найбільший.

35 А як сів, то покликав Він Дванадцятьо́х, і промовив до них: „Коли хто бути першим бажає, — нехай буде найменшим із усіх і слуга всім!“

36 І взяв Він дитину, і поставив її серед них. І, обнявши її, Він промовив до них:

37 „Коли хто в Ім'я Моє прийме одне з дітей таких, той приймає Мене. Хто ж приймає Мене, — не Мене він приймає, а Того, Хто послав Мене!“

Хто не супроти нас, — той за нас

38 Обізвався до нього Іван: „Учителю, ми бачили одно́го *чоловіка*, який з нами не ходить, що виганяє Ім'ям Твоїм де́монів; і ми заборонили йому, бо він із нами не ходить“.

39 А Ісус відказав: „Не забороняйте йому, бо немає такого, що Ім'ям Моїм чудо зробив би, і зміг би неба́ром лихосло́вити Мене́.“

40 Хто бо не супроти нас, — той за нас!

41 І коли хто напо́їть вас кúхлем води в Ім'я Моє ради того, що ви Христові, поправді кажу́ вам: той не згубить своєї нагоро́ди!

42 Хто ж споку́сить одно́го з мали́х цих, що ві́рять, то краще б такому було, коли б жорно́ млино́ве на шию́ йому́ почепити, та й кинути в море!

Як увійти до Царства Божого

43 І коли рука твоя спокуша́є тебе, — відітни її: краще тобі ввійти до життя однору́ким, ніж з обома руками ввійти до геєнни, до огню невгасі́мого,

44 де „їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь“.

45 І коли нога твоя спокуша́є тебе, — відітни її: краще тобі ввійти до життя одноно́гим, ніж з обома ногами бути вкиненому до геєнни, [до огню невгасі́мого], ^[15]

46 де „їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь“.

47 І коли твоє око теб́е спокуша́є, — вибери його: краще тобі одноо́ким ввійти в Царство Боже, ніж з обома очима бути вкиненому до геєнни огне́нної,

48 де „їхній червяк не вмирає, і не гасне огонь“!

49 Бо посóлється кожен огнем, і кожна жертва посóлється сіллю.

50 Сіль — добра річ. Коли ж сіль несолоною стане, — чим поправити її? Майте сіль у собі, майте й мир між собою!“

Що Бог спарував, людина нехай не розлучує

10 І, вийшовши звідти, Він приходить у землю Юдейську, на той бік Йорда́ну. І знову зібралися юрби до Нього, і знов Він навчав їх, зви́чаєм Своїм.

2 І підійшли фарисеї й спитали, Його випробóвуючи: „Чи дозволено чолові́кові дру́жину сво́ю відпустити?“

3 А Він відповів і сказав їм: „Що Мойсей заповів вам?“

4 Вони ж відказали: „Мойсей заповів написати листа розводóвого, та й відпустити“.

5 Ісус же промовив до них: „То за ваше жорстокосéрдя він вам написав оцю заповідь.

6 Бог же з почáтку творіння „створив чолові́ком і жі́нкою їх.

7 Покине тому чоловік свого батька та матір,

8 і стануть об'є вони одним тілом“, — тим то немає вже двох, але одне тіло.

9 Тож, що Бог спарував, — людина нехай не розлучує!“

10 А вдома про це учні знов запитали Його.

11 І Він їм відказав: „Хто дружину відпустить свою, та й одружиться з іншою, той чинить перелюб із нею.

12 І коли дружина покине свого чоловіка, і вийде заміж за іншого, то чинить перелюб вона“.

Ісус благословляє діток

13 Тоді поприносили діток до Нього, щоб Він доторкнувся до них, учні ж їм докоряли.

14 А коли спостеріг *це* Ісус, то обурився, та й промовив до них: „Пустіть діток до Мене приходити, і не бороніть їм, — бо таких Царство Боже!

15 Поправді кажу вам: Хто Божого Царства не прийме, немов *те* дитя, той у нього не ввійде“.

16 І Він їх пригорнув, і поблагословив, на них руки поклавши.

Ісус і багатий юнак

17 І коли вирушав Він у путь, то швидко наблизивсь один, упав перед Ним на коліна, і спитався Його: „Учителю Добрий, ^[16] — що робити мені, щоб вічне життя впадкувати?“

18 Ісус же йому відказав: „Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, крім Бога Самого.

19 Знаєш заповіді: „Не вбивай, не чини перелюбу, не краді, не свідкуй неправдиво“, не кривді, „шануй свого батька та матір“.

20 А він відказав Йому: „Учителю, — це все виконав я *ще* змалку“.

21 Ісус же поглянув на нього з любов'ю, і промовив йому: „Одного бракує тобі: іди, розпродай, що маєш, та вбогим роздай, — і матимеш скарб ти на небі!

Потому приходь *та й* іди вслід за Мною, узявши хреста“.

22 А він засмутився тим словом, і пішов, зажурившись, — бо великі маетки він мав!

23 І поглянув довкóла Ісус, та й сказав Своїм учням: „Як тяжко отим, хто має багáтство, увійти в Царство Боже!“

24 І учні жахнулись від слів Його. А Ісус знов у відповідь каже до них: „Мої діти, як тяжко отим, хто надію кладе на багатство, увійти в Царство Боже!“

25 Верблюдові легше пройти через гóлчине вúшко, ніж багатому в Боже Царство ввійти!“

26 А вони здивувалися дуже, і казали один до одного: „Хто ж *тоді* може спастися?“

27 Ісус же поглянув на них і промовив: „Неможливе це лю́дям, а не Богові. Бо „для Бога можливе все!“

Нагорода апóстолам

28 А Петро став казати Йому: „От усе ми покинули, та й пішли за Тобою слідóм“.

29 Ісус відказав: „Поправді кажу вам: Немає такого, щоб дím полишив, чи братів, чи сестёр, або матір, чи бáтька, або діти, чи поля ради Мене та ради Євáнгелії,

30 і не одержав би в сто раз більше тепер, цього ча́су, серед переслідувань, — домів, і братів, і сестёр, і матерів, і дітей, і піль, а в віці наступному — вічне життя.

31 І багато-хто з перших стануть останніми, а останні — першими“.

Ісус утретє провіщає Свою смерть та воскресіння

32 Були ж у дорозі вони, простуючи в Єрусалім. А Ісус ішов попереду них, — аж дуже вони дивувались, а ті, що йшли вслід за Ним, боялись. І, взявши знов Дванадцятьóх, почав їм розповідати, щó з Ним статися має:

33 „Оце в Єрусалім ми йдемо́, і первосвященикам і книжникам віданий буде Син Лю́дський, і засудять на смерть Його, і поганам Його видадуть,

34 і насміхатися будуть із Нього, і будуть плювати на Нього, і будуть Його бичувати, і вб'ють, — але третього дня Він воскресне!“

Прохання Зеведеєвих синів

35 І підходять до Нього Яків та Іван, сини Зеведеєві, та й кажуть Йому: „Учителю, — ми хочемо, щоб Ти зробив нам, про що будемо просити Тебе“.

36 А Він їх поспитав: „Чого ж хочете, щоб Я вам зробив?“

37 Вони ж відказали Йому: „Дай нам, щоб у славі Твоїй ми сиділи праворуч від Тебе один, і ліворуч один“!

38 А Ісус відказав їм: „Не знаєте, чого просите. Чи ж можете ви пити чашу^[17], що Я її п'ю, і хреститися хрищенням, що Я ним хрищуся?“

39 Вони відказали Йому: „Можемо“. А Ісус їм сказав: „Чашу, що Я її п'ю, ви питимете, і хрищенням, що Я ним хрищуся, ви охреститесь.

40 А сидіти праворуч Мене та ліворуч — не Моє це давати, а кому уготовано“.

41 Як почули ж *це* Дєсятеро, то обурились на Якова та на Івана.

Хто хоче бути першим, нехай буде він вам за раба

42 А Ісус їх покликав, і промовив до них: „Ви знаєте, що ті, що вважають себе за князів у народів, панують над ними, а їхні вельможі їх тиснуть.

43 Не так буде між вами, але хто з вас великим бути хоче, — нехай буде він вам за слугу.

44 А хто з вас бути першим бажає, — нехай буде всім за раба.

45 Бо Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, але щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох“.

Уздоровлення сліпого

46 І приходять вони в Єрихон. А коли з Єрихону виходив Він разом із Своїми учнями й з безліччю люду, сидів і просив при дорозі сліпий Вартимей, син Тимеїв.^[18]

47 І, прочувши, що то Ісус Назарянін, почав кликати та говорити: „Сину Давидів, Ісусе, — змилуйся надо мною!“

48 І сварились на нього багато-хто, щоб мовчав, а він іще більше кричав: „Сину Давидів, — змилуйся надо мною!“

49 І спинився Ісус та й сказав: „Покличте його!“ І кличуть сліпого та й кажуть йому: „Будь бадьбрий, устань, — Він кличе тебе“.

50 А той скинув плаща свого, і скочив із місця, — і прибіг до Ісуса.

51 А Ісус відповів і сказав йому: „Що ти хочеш, щоб зробив Я тобі?“ Сліпий же Йому відказав: „Учителю, — нехай я прозрю!“

52 Ісус же до нього промовив: „Іди, — твоя віра спасла тебе!“ І той зараз прозрів, і пішов за Ісусом дорогою.

Славний в'їзд Ісуса до Єрусалиму

11 І коли вони наблизились до Єрусалиму, до Вітфагії й Віфанії, на Оливній горі, тоді Він посилає двох учнів Своїх,

2 і каже до них: „Ідіть у село, яке перед вами, і, входячи в нього, ви знайдете зараз прив'язане осля, що на нього ніхто ще з людей не сідав. Відв'яжіть його, і приведіть.

3 Коли ж скаже хто вам: „Що це ви робите?“ відкажіть: „Господь потребує його, — і відішле його сюди зараз“.

4 І вони відійшли, і знайшли те осля, що прив'язане коло воріт ізнадвору було при дорозі, — і відв'язали його.

5 А деякі з тих, що стояли там, сказали до них: „Що ви робите? *Пощо* осля ви відв'язуєте?“

6 Вони ж їм відказали, як звелів їм Ісус, — і відпущено їх.

7 І вони привели до Ісуса осля, і поклали на нього плащі свої, а Він сів на нього.

8 Багато ж *народу* стелили одержу свою по дорозі, а інші стелили дорогою зéлень, натяту в полях.

9 А ті, що йшли перед Ним і поза́ду, викрикували: „Оса́нна! Благослове́нний, хто йде у Господне Ім'я!

10 Благословенне Царство, що надходить, Отця нашого Давида! Оса́нна на висоті!“

11 Потому ввійшов Він до Єрусалиму, і в храм. А оглянувши все, як година вже пізня була, Він пішов у Віфа́нію з Дванадцятьма.

Неплідне фігове дерево

12 А на завтра, коли вони вийшли з Віфа́нії, Він зголоднів.

13 І, побачивши зда́лека фігове дерево, вкрите листями, Він підійшов, чи не зна́йде на ньому чо́го. І, прийшовши до нього, не знайшов нічого, крім листя са́мого, — не пора бо на фіги була́.

14 І озвався Ісус і промовив до нього: „Щоб більше ніхто твого плóду не з'їв аж повіки!“ А учні Його *все те* чули.

Очищення храму

15 І прийшли вони в Єрусалим. А як Він у храм увійшов, то став виганяти продавців і покупців у храмі, і попереверта́в столи грошо́мінам та ослóни — продавцям голубів.

16 І Він не дозволяв, щоб хто річ *яку* носив через храм.

17 І Він ї́х навчав і казав їм: „Хіба не написано: „Дім Мій — бу́де домом молитви в наро́дів усіх“, ви ж із нього зробили „печеру розбійників!“

18 І почули *це* первосвященики й книжники, і шукали, як Його погубити, бо боялись Його, — увесь бо наро́д дивувався науці Його.

19 А як пізно ставало, вони поза місто вихóдили.

Коли молитва буде вислухана

20 А прохóдячи вранці, побачили фігове дерево, усохле від кореня.

21 І, згадавши, Петро говóрить Йому: „Учителю, глянь — фігове дерево, що прокляв Ти, усохло!“

22 А Ісус їм у відповідь каже: „Майте віру Божу!

23 Поправді кажу вам: Як хто скаже горі цій: „Порушся та й кинься до моря“, і не матиме сумніву в серці своїм, але матиме віру, що станеться так, як говорять, — то буде йому!

24 Через це говорю вам: Усе, чого ви в молитві попросите, вірте, що одержите, і сповниться вам.

25 І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші.

26 Коли ж не прощаєте ви, то й Отець ваш Небесний не простить вам прогріхів ваших“.

Якою владою чинить Ісус

27 І знову прийшли вони в Єрусалим. Коли ж Він у храмі ходив, поприходили первосвященики й книжники, і старшини до Нього,

28 і сказали Йому: „Якою Ти владою все оце чиниш? І хто Тобі владу цю дав, щоб Ти це робив?“

29 А Ісус відказав їм: „Запитаю й Я вас одне слово, і відповідайте Мені, то й Я відкажу вам, якою Я владою це *все* чиню“.

30 Іванове хрищення з неба було, чи від людей? Відповідайте Мені!“

31 Вони ж міркували собі й говорили: Коли скажемо: „Із неба“, відкаже: „Чого ж ви йому не повірили?“

32 А як скажемо: „Від людей“, — то боялись народу, бо всі вважали, що Іван був поправді пророк.

33 І сказали Ісусові в відповідь: „Не знаємо“. А Ісус їм відказує: „То й Я не скажу вам, якою Я владою це *все* чиню“.

Притча про злочинних винарів

12 І почав Він у притчах до них промовляти: „Насадив був один чоловік виноградника, муром обгородив, видовбав у ньому чавило, башту поставив, — і віддав його винарям, та й пішов.

2 А певного часу послав він раба до *своїх* винарів, щоб прийняти частину плоду з виноградинка в *тих* винарів.

3 Та вони схопили його та й побили, і відіслали ні з чим.

4 І зно́ву послав він до них раба іншого, — та й того вони зранили в голову та знева́жили.

5 Тоді вислав він іншого, — і того вони вбили. І багатьо́х *іще* інших, — набили одні́х, а одні́х повбивали.

6 І він мав ще одно́го, — сина улю́бленого. Наоста́нок послав і тогó він до них і сказав: „Посоромля́ться сина мого́!“

7 А ті винарі міркували собі: „Це спадкоємець; ходім, заморду́ймо його, — і нашою спа́дщина бу́де!“

8 І вони схопили його та й убили, і викинули його за виноградник.

9 Отож, що́ пан виноградинка зробить? — Він прибуде та й вигубить тих винарів, і віддасть виноградинка іншим.

10 Чи ви не читали в Писа́нні: „Ка́мінь, що його будівні́чі відкинули, — той нарі́жним став ка́менем!“

11 Від Господа стало́ся це, — і дивне воно в оча́х наших“.

12 І шукали Йо́го, щоб схо́пити, але побоялись наро́ду. Бо вони зрозуміли, що про них Він *цю* прі́тчу сказав. І, лишивши Йо́го, відійшли.

Віддайте кесаре́ве кесаре́ві, а Бого́ві Бо́же

13 І вони вислали деяких із фарисеї́в та іроді́янів до Нього, щоб зловити на слові Йо́го.

14 Ті ж прийшли та й говорять Йо́му: „Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і не зважаєш *зовсім* ні на ко́го, бо на лю́дське обличчя не диви́шся, а наставляєш на Бо́жу доро́гу правдиво. Чи годі́ться давати податок для кесаря, чи ні? Давати нам, чи не давати?“

15 А Ісус, знавши їх лицемі́рство, сказав їм: „Чого ви Мене випробóвуете? Принесіть Мені грі́ш податковий, щоб бачити“.

16 І принесли вони. А Він каже до них: „Чий це образ і напис?“ Ті ж Йому відказали: „Кесарів“.

17 Ісус тоді каже в відповідь їм: „Віддайте кесареве — кесареві, а Богові — Боже!“ І дивувалися з Нього вони.

Воскресіння мертвих

18 І прийшли до Нього ті саддукеї, що твердять, ніби нема воскресіння, і запитали Його та сказали:

19 „Учителю, Мойсей написав нам: „Як помре кому брат, і полишить дружину, а дитини не лишить, то нехай його брат візьме дружину *його*, та й відновить насіння для брата свого“.

20 Було сім братів. І перший взяв дружину й умер, не лишивши дітей.

21 Другий теж її взяв та й помер, — і він не лишив дітей. Так само і третій.

22 І *всі* семеро не полишили дітей. А по всіх вмерла й жінка.

23 А в воскресінні, як воскреснуть вони, то котро́му із них вона дружиною буде? Бо семеро мали за дружину її“.

24 Ісус їм відказав: „Чи ви не тому помиляєтесь, що не знаєте ані Писання, ані Божої сили?

25 Бо як із мертвих воскреснуть, то не будуть женитись, ані заміж виходити, але будуть, немов анголі *ті* на небі.

26 Що ж до мертвих, що воскреснуть, чи ж ви не читали в Мойсеевій книзі, як — при ку́щі — сказав йому Бог, промовляючи: „Я Бог Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яковів“,

27 *Бо Він є* Бог не мертвих, а живих! Тим то ви помиляєтесь дуже“.

Котра заповідь найбільша в Законі

28 А один із тих книжників, що чув, як вони сперечались, та бачив, як добре Він відповідав їм, приступив та й спитався Його: „Котра заповідь перша з усіх?“

29 Ісус відповів: Перша: „Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог — Бог єдиний“.

30 І: „Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї!“ (Це заповідь перша!)

31 А друга (однакова з нею): „Люби свого ближнього, як самого себе!“ Нема іншої більшої заповіді над оці!“

32 І сказав Йому книжник: „Добре, Учителю! Ти поправді сказав, що „Один Він, і нема іншого, окрім Нього“,

33 і що „Любити Його всім серцем, і всім розумом, (і всією душею), і з цілої сили“, і що „Любити *свого* ближнього, як самого себе“, — це важливіше за всі цілопалення й жертви!“

34 Ісус же, побачивши, що розумно той відповідь дав, промовив до нього: „Ти недалеко від Божого Царства!“ І ніхто не наслідювався вже питати Його.

Чий син Христос

35 Потому Ісус відповів і промовив, у храмі навчаючи: „Як то книжники кажуть, що ніби Христос — син Давидів?

36 Адже той Давид Святим Духом сказав: „Промовив Господь Господіві моему: сядь праворуч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів підніжком ногам Твоїм!“

37 Сам Давид Його Господом зве, — як же Він йому син?“

Хто такі книжники й фарисеї

І багато людей залюбки Його слухали.

38 Він же казав у науці Своїй: „Стережіться тих книжників, що люблять у довгих одежах прохджуватись, і привіти на ринках,

39 і перші лавки в синагогах, і перші місця на прийняттях,

40 що вдовині хати поїдають, і моляться довго напоказ, — вони тяжче осудження приймуть!“

Вдовина лепта

41 І сів Він навпроти скарбниці, і дививсь, як народ мідяки до скарбниці вкидає. І багато заможних укидали багато.

42 І підійшла одна вбога вдовиця, і поклала дві лепти, ^[19] цебто гріш.

43 І покликав Він учнів Своїх та й промовив до них: „Поправді кажу вам, що ця вбога вдовиця поклала найбільше за всіх, хто клав у скарбницю.

44 Бо всі клали від лішка свого, а вона поклала з убо́зтва свого все, що мала, — свій прожиток увесь“.

Доля єрусалимського храму

13 І коли Він виходив із храму, говорить Йому один із учнів Його: „Подивися, Учителю — якé то каміння та щó за будівлі!“

2 Ісус же до нього сказав: „Чи ти бачиш великі будинки оці? — Не залишиться тут *навіть* камінь на камені, який не зруйнується!“

Ознаки кінця віку

3 Коли ж Він сидів на Оливній горі, проти храму, питали Його насамоті Петро, і Яків, і Іван, і Андрій:

4 „Скажи нам, коли станеться це? І яка *буде* озна́ка, коли все те ви́конатись має?“

Ознаки наблі́ження кінця віку

5 Ісус же почав промовляти до них: „Стережіться, щоб вас хто не звів.

6 Бо багато-хто прийдуть в Ім'я Моє, кажучи: „Це Я“. І зведуть багатьох.

7 І як про війни почуєте ви, і про воєнні чуткі, — не лякайтесь, бо статись належить *тому́*“. Та це ще не кінець.

8 „Бо повстане наро́д на наро́д, і царство на царство“, будуть землетруси місця́ми, буде голод. Це почáток терпінь *породільних*.

9 Пильнуйте ж самі, бо вас на суди видаватимуть, і бичуватимуть вас у синагогах, і поведуть до правителів та до царів ради Мене, на свідчення їм.

10 Але перше Єва́нгелія мусить бути наро́дам усім проповідувана.

11 Коли ж видадуть вас і поведуть, — не турбуйтеся заздалегі́дь, щó вам говорити, — а щó дане вам буде тієї години, то те говоріть: бо не ви

промовлятимете, але Дух Святий.

12 І видасть на смерть брата брат, а батько — дитину. І „діти повстануть навпроти батьків“, — і їм смерть заподіють.

13 І за Ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти. А хто витерпить аж до кінця, той буде спасений!

Спустошення Єрусалиму

14 Коли ж ви побачите ту „гидоту спустошення“, — що про неї звіщав пророк Даниїл, — що вона залягла, де не слід, — хто читає, нехай розуміє, — тоді ті, хто в Юдеї, нехай в гори втікають.

15 І хто на покрівлі, нехай той не сходить, і нехай не входить узяти щось із дому свого.

16 І хто на полі, — хай назад не вертається взяти одіж свою.

17 Горе ж вагітним і тим, хто годує грудьми, у ті дні!

18 Моліться ж, щоб не трапилося *це* зимою!

Появлення неправдивих христів і пророків

19 Будуть бо ті дні такою „скорботою, що її не було з первопочину світу“, що його Бог створив, „аж досі“, і не буде.

20 І коли б Господь не вкоротив тих днів, — не спаслася б ніяка людина; але ради вибраних, кого вибрав, укоротив Він *ті* дні.

21 Тоді ж, як хто скаже до вас: „Ото, Христос тут“, „Ото там“, — не йміть віри.

22 Бо повстануть христі неправдиві, і неправдиві пророки, і будуть чинити ознаки та чуда, щоб спокусити, як можна, *і* вибраних.

23 Але ви стережіться! Я сказав вам усе наперед.

З'явлення Сина Людського

24 Але за тих днів, по скорботі отій, „сонце затьмиться, і місяць не дасть свого світла.

25 і зорі спадатимуть з неба, і сили небесні порушаться.

26 І побачать тоді „Сина Людського, що йтиме на хмарах“ із великою потугою й славою.

27 І тоді Він пошле Анголів і зберуть Його вибраних „від вітрів чотирьох, від краю землі до краєнеба“.

28 Від дерева ж фігового навчіться прикладу: коли віття його вже розпукується, і кинеться листя, то знаєте, що близько літо.

29 Так і ви: коли тільки побачите, що діється це, то знайте, що близько, — під дверима.

30 Поправді кажу вам: не перейде цей рід, аж усе оце станеться!

31 Небо й земля проминуться, але не минуться слова Мої!

Будьмо готові, бо часу кінця віку ніхто не знає

32 Про день же той чи про годину не знає ніхто: ні анголі на небі, ні Син, — тільки Отець.

33 Уважайте, чувайте й моліться: бо не знаєте, коли час *той* настане!

34 Як той чоловік, що від'їхав, і залишив свій дім, і дав рабам своїм владу й кожному працю свою, а воротареві звелів пильнувати.

35 Тож пильнуйте, — не знаєте бо, коли прийде пан дому: увечері, чи опівночі, чи як півні співатимуть, чи ранком.

36 Щоб вас не застав, що спите, коли вернеться він несподівано.

37 А що вам Я кажу, те всім Я кажу: Пильнуйте!“

Синедріон ухвалює забити Ісуса

14 За два ж дні була Пасха й Опрісноки. А первосвященики й книжники стали шукати, як би підступом взяти Його та забити.

2 Вони говорили: „Та не в свято, щоб бува́ колотнеча в народі не сталась“.

Наміщення Ісуса миром

3 Коли ж Ісус був у Віфанії, у домі Сїмона, на проказу слабого, і сидів при столі, підійшла *одна* жінка, алябастрову пляшечку маючи щирого на́рдового дуже цінного мира. І розбила вона алябастрову пляшечку, і вилила *миро* на голову Йому!

4 А дехто обурювались між собою й ка́зали: „На́що таке марнотра́тство на миро?

5 Бо можна було б це миро продати більше, як за три сотні динаріїв, ^[20] і вбогим роздати“. І нарікали на неї.

6 Ісус же сказав: „Залишіть її! Чого при́крість їй робите? Вона добрий учинок зробила Мені.

7 Бо вбогих ви маєте за́вжди з собою, і коли схочете, можете їм робити добро, — Мене ж не постійно ви маєте.

8 Що могла, те зробила вона: за́здальгідь намасти́ла Моє тіло на по́хорон.

9 Поправді кажу́ вам: де тільки ця Єва́нгелія проповідувана буде в цілому світі, — на пам'ятку їй буде сказане й те, що зробила вона!“

Юдина зрада

10 Юда ж Іскаріо́тський, один із Дванадцятьо́х, подався до первосвящеників, щоб їм Його видати.

11 А вони, як почули, зраділи, і обі́цяли йому срі́бняків *за те* дати. І він став вишукувати, я́к би слушного ча́су їм видати Його.

Та́ємна Вечеря

12 А першого дня Опрі́сноків, коли пасху приношено в жертву, сказали Йому Його учні: „Куди хочеш, щоб пішли й приготува́ли ми Тобі пасху спожити?“

13 І поси́лає Він двох із Свої́х учнів, і каже до них: „Підіть до міста, і стріне вас чоловік, що не́стиме в гле́кові воду, — то йдіть за ним.

14 І там, куди він уві́йде, скажіть до господа́ря дому: „Учитель питає: „Де кімна́та Моя, в якій Я споживу́ зо Своїми у́чнями пасху?“

15 І він вам покаже велику го́рницю, вістелену та готову: там приготуйте для нас“.

16 І учні пішли, і до міста прийшли, і знайшли, як Він їм сказав, — і зачали вони пасху готувати.

17 А коли настав вечір, Він приходить із Дванадцятьма.

18 І як сиділи вони при столі й споживали, промовив Ісус: „Поправді кажу вам, що один з-поміж вас, „який споживає зо Мною“, видасть Мене“.

19 Вони зачали сумувати, і один по одному питати Його: „Чи не я?“

20 А Він їм сказав: „Один із Дванадцятьох, що в миску мачає зо Мною.

21 Людський Син справді йде, як про Нього написано; та горе тому чоловікові, що видасть він Людського Сина! Було б краще тому чоловікові, коли б він не родився!“

22 Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і дав їм, і сказав: „Прийміть, споживайте, це — тіло Моє!“

23 І взяв Він чашу, і, вчинивши подяку, подав їм, — і пили з неї всі.

24 І промовив до них: „Це — кров Моя *Нового* Заповіту, що за багатьох проливається.

25 Поправді кажу вам, що віднині не п'їтиму Я від плоду виноградного до того дня, як новім буду пити його в Царстві Божім!“

Учні наостанку спокусяться

26 А коли відспівали вони, на гору Оливну пішли.

27 Промовляє тоді їм Ісус: „Усі ви спокуситесь ночі цієї, як написано: „Уражу Пастиря, — і розпоробяться вівці!“

28 По воскресінні ж Своім Я вас випереджу в Галілеї“.

29 І відізвався до Нього Петро: „Хоч спокусяться й усі, — та не я!“

30 Ісус же йому відказав: „Поправді кажу тобі, що сьогодні, цієї *ось* ночі, перше ніж заспіває півень двічі, — відречешся ти тричі від Мене!“

31 А він ще сильніш запевняв: „Коли б мені й умерти з Тобою, — я не відречуся Тебе!“ Так же само сказали й усі.

Страждання в Гефсиманії

32 І приходять вони до місцевости, на ім'я Гефсиманія, і каже Він учням Своїм: „Посидьте ви тут, поки Я помолюся“.

33 І, взявши з Собою Петра, і Якова та Івана, Він зачав сумувати й тужити.

34 І сказав Він до них: „Обгорнена сумом смертельним душа Моя! Залишіться тут і пильнуйте!“

35 І Він відійшов трохи далі, припав до землі, та й благав, щоб, як можна, минула Його ця година.

36 І благав Він: „Авва^[21]-Отче, — Тобі все можливе: пронеси мимо Мене цю чашу! А проте, — не чого хочу Я, але чого Ти“.

37 І вернувся, і знайшов їх, що спали, та й каже Петрові: „Симоне, спиш ти? Однієї години не зміг попильнувати?“

38 Пильнуйте й моліться, щоб не впасти в спокусу, — бадьорий бо дух, але немічне тіло!“

39 І знову пішов і молився, те саме промовивши слово.

40 А вернувшись, ізнову знайшов їх, що спали, бо зважніли їм очі були. І не знали вони, що Йому відказати.

41 І вернувсь Він утретє, та й каже до них: „Ви ще далі спите й спочиваєте? Скінчено, — надійшла *та* година: у руки грішникам ось видається Син Людський!“

42 Уставайте, ходім, — ось наблизивсь Мій зрадник“.

Страждання і смерть Ісуса Христа. Схоплення Ісуса

43 І зараз, як Він ще говорив, прийшов Юда, один із Дванадцятьох, а з ним люди з мечами та кіями від первосвящеників, і книжників, і старших.

44 А зрадник Його дав був знака їм, кажучи: „Кого я поцілую, то Він, — беріть Його, і обережно ведіть“.

45 І, прийшовши, підійшов він негайно та й каже: „Учителю!“ І поцілував Його.

46 Вони ж руки свої наклали на Нього, — і схопили Його.

47 А один із тих, що стояли навколо, меча віхопив та й рубонув раба первосвященика, — і відтяв йому вухо.

48 А Ісус їм промовив у відповідь: „Немов на розбійника вийшли з мечами та кіями, щоб узяти Мене.

49 Я щодня був із вами у храмі, навчаючи, — і Мене не взяли ви. Але, щоб збулися Писання“.

50 Тоді всі полишили Його й повтікали.

51 Один же юнак, по нагому загорнений у покривало, ішов услід за Ним. І хапають його.

52 Але він, покривало покинувши, утік нагій.

Нічний суд у Кайяфи

53 А Ісуса вони повели до первосвященика. І зійшлися всі первосвященики й старші та книжники.

54 Петро ж зда́лека йшов услід за Ним до середини двору первосвященика; і сидів він із службою, і грівсь при огні.

55 А первосвященики та весь синедріон шукали посвідчення на Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть, — і не знаходили.

56 Бо багато-хто свідчив фальшиво на Нього, але не було згідних свідчень.

57 Тоді деякі встали, і кривосвідчили супроти Нього й казали:

58 „Ми чули, як Він говорив: Я зруйную цей храм рукотворний, — і за три дні збудую інший, нерукотворний“.

59 Але й так не було їхнє свідчення згідне.

60 Тоді встав насередині первосвященик, та й Ісуса спитав і сказав: „Ти нічого не відповідаєш, що свідчать вони проти Тебе?“

61 Він же мовчав, і нічого не відповідав. Первосвященик ізно́ву спитав Його, до Нього говорячи: „Чи Христос Ти, Син Благослове́нного?“

62 А Ісус відказав: „Я! І побачите ви Сина Лю́дського, що сидітиме по прави́ці сили *Божої*, і на хмарах небесних прихóдитиме!“

63 Роздер тоді первосвященик одежу свою та й сказав: „На щó нам ще свідки потрі́бні?“

64 Ви чули *цю* богозневагу. Як вам здається?“ Вони ж усі присудили, що Він умерти повинен.

65 Тоді деякі стали плювати на Нього, і закривати обличчя Йому, і бити Його та казати Йому: „Пророкуй!“ Служба теж Його була по щóках.

Петро тричі зрікається Ісуса

66 А коли Петро був на подві́р'ї надóлі, приходить одна із служниць первосвященика,

67 і як Петра вона вгледіла, що грівся, подивилась на нього та й каже: „І ти був із Ісусом Назаря́ніном!“

68 Він же відрікся, говорячи: „Не відаю, і не розумію, щó кажеш“. І вийшов назóвні, на нереддві́р'я. І заспівав *тоді* півень.

69 Служниця ж, коли його вгледіла, стала знов говорити при́явним: „Цей із них!“

70 І він зно́ву відрікся. Незабáром же знов говорили при́явні Петрові: „Поправді, ти з них, — бо ти галіле́янин. Та й мо́ва тво́я така са́ма“.

71 А він став клясти́сь та божити́сь: „Не знаю Цього Чолові́ка, про Якого говорите ви!“

72 І заспівав півень хвилі тієї подруге. І згадав Петро слово, що Ісус був промовив йому: „Перше ніж заспіває півень двічі, — відречешся ти тричі від Мене“. І кинувся він, та й плакати став.

Суд над Ісусом у По́нтія Пилáта

15 А первосвященики з ста́ршими й книжниками, та весь синедріо́н, зараз уранці, нараду вчинивши, зв'язали Ісуса, повелі та й Пилатові видали.

2 А Пилат запитався Його: „Чи Ти Цар Юдейський?“ А Він йому в відповідь каже: „Сам ти кажеш“.

3 А первосвященики міцно Його винуватили.

4 Тоді Пилат знову Його запитав і сказав: „Ти нічого не відповідаєш? Дивись, — як багато проти Тебе свідкують!“

5 А Ісус більш нічого не відповідав, так що Пилат дивувався.

6 На свято ж він їм відпускав був одного із в'язнів, котрого просили вони.

7 Був же *один*, що звався Варавва, ув'язнений разом із повстанцями, які за повстання вчинили були душогубство.

8 Коли ж натовп зібрався, він став просити *Пилата зробити*, як він завжди робив їм.

9 Пилат же сказав їм у відповідь: „Хочете, — відпущу вам Царя Юдейського?“

10 Бо він знав, що Його через заздрощі видали первосвященики.

11 А первосвященики натовп підмовили, щоб краще пустив їм Варавву.

12 Пилат же промовив знов їм у відповідь: „А що ж я чинитиму з *Тим*, що Його ви Юдейським Царем називаєте?“

13 Вони ж стали кричати знов: „Розіпні Його!“

14 Пилат же сказав їм: „Яке ж зло вчинив Він?“ А вони ще сильніше кричали: „Розіпні Його!“

15 Пилат же хотів догодити народові, — і відпустив їм Варавву. І видав Ісуса, збичувавши, щоб розп'ятий був.

Знущання над засудженим Ісусом

16 Вояки ж повелі Його до середини двору, цебто в преторій, і цілий відділ скликають.

17 І вони зодягли Його в багрянцю і, сплівши з терніни вінка, поклали на Нього.

18 І вітати Його зачали: „Радій, Царю Юдейський!“

19 І тростіною по голові Його били, і плювали на Нього. І навколішки кидалися та вклонялись Йому.

20 І коли назнущалися з Нього, зняли з Нього багрянницю, і наділи на Нього одєжу Його. І Його повелі, щоб розп'ясти Його.

21 І одного перехожого, що з поля вертався, Сімона Кірінєянина, батька Олександра та Рұфа, змусили, щоб хреста Йому ніс.

22 І Його привелі на місце Голгóфу, що значить „Черепóвище“.

23 І давали Йому пити вина, із мїррою змішаного, але Він не прийняв.

24 І Його розп'ялі, і „поділили одєжу Його, кинувши жéреб про неї“, хто що візьме.

25 Була ж третя^[22] година, як Його розп'ялі.

26 І був написаний náпис провини Його: „Цар Юдейський“.

27 Тоді рóзп'ято з Ним двох розбійників, — одного правóруч, і одного лівóруч Його.

28 І збулося Писáння, що каже: „До злочінців Його зарахóвано!“^[23]

29 А хто побіч прохóдив, то Його лихослóвили, „головáми своїми хитали“ й казали: „Отак! Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, —

30 зійди із хреста, та спаси Самого Себе!“

31 Теж і первосвященики з книжниками глузува́ли й один до одного казали: „Він інших спасав, — а Самого Себе не може спасти!“

32 Христос, Цар Ізраїлів, — нехай зійде тепер із хреста, щоб побачили ми та й увірували“. Навіть ті, що рáзом із Ним були рóзп'яті, насміхалися з Нього.

Ісусова смерть

33 А як шоста^[24] година настала, то аж до години дев'ятої тёмрява стала по цілій землі.

34 О годині ж дев'ятій Ісус скрикнув голосом гучнім та й вимовив: „Елої, Елої, — лама́ савахта́ні“, що в перекладі значить: „Боже Мій, Боже Мій, — нащо Мене Ти покинув?“^[25]

35 Дехто ж із тих, що стояли навколо, це почули й казали: „Ось Він кличе Ілля!“

36 А один із них побіг, намочив губку о́цтом, настромів на тростіну, і давав Йому пити й казав: „Чекайте, побачим, — чи прийде Ілля Його зняти!“

37 А Ісус скрикнув голосом гучнім, — і духа віддав!

38 І в храмі завіса роздёрлась надво́є, — від ве́рху аж додолу.

39 А сотник, що насупроти Нього стояв, як побачив, що Він отак духа віддав, то промовив: „Чоловік Цей був справді Син Божий!“

40 Були ж і жінкі, що дивились здалека, між ними Марія Магдаліна, і Марія, мати Якова Молодшого та Йосії, і Саломія,

41 що вони, як Він був у Галілеї, ходили за Ним та Йому прислугували; і інших багато, що до Єрусалиму прийшли з Ним.

По́хорон Ісуса

42 А коли настав вечір, — через те, що було Пригото́влення, це́бто перед суботою, —

43 прийшов Йо́сип із Аримате́ї, радник поважний, що сам сподівався Царства Божого, і сміливо ввійшов до Пилата, — і просив тіла Ісусового.

44 А Пилáт здивувався, щоб Він міг уже вмерти. І, покликавши сотника, запитався його, чи давно вже *Розп'я́тий* помер.

45 І, дізнавшись від сотника, він подарував тіло Йо́сипові.

46 А Йо́сип купив полотно, і, знявши Його, обгорнув полотном та й покла́в Його в гробі, що в скелі був вісічений. І каменя привалив до моги́льних дверей.

47 Марія ж Магдаліна й Марія, мати Йо́сієва, дивилися, де ховали Його.

Воскресіння і вознесіння Ісуса Христа́.

Ангол сповіщає жінкам про воскресіння Ісуса

16 Як минула ж субота, Марія Магдаліна, і Марія Яковава, і Саломія накупили пахощів, щоб піти й намастити Його.

2 І на світанку дня першого в тижні, як сходило сонце, до гробу вони прибулі,

3 і говорили одна одній: „Хто відвалить нам каменя від могильних дверей?“

4 А зиркнувши, побачили, що камінь відвалений; був же він дуже великий.

5 І, ввійшовши до гробу, побачили *там* юнака, що праворуч сидів, і був одягнений в білу одежу, — і жахнулись вони.

6 А він промовляє до них: „Не жахайтесь! Ви шукаєте Розп'ятого, Ісуса Назаряніна. Він воскрес, — нема Його тут! Ось місце, де Його поховали були.

7 Але йдіть, скажіть учням Його та Петрові: Він іде в Галілею попереду вас, — там Його ви побачите, як Він вам говорив“.

8 А як вийшли вони, то побігли від гробу, бо їх трепет та страх обгорнув. І не сказали нікому нічого, — бо боялись.

Ісус з'являється Своїм учням

9 Як воскрес Він уранці дня першого в тижні, [\[26\]](#) то з'явився найперше Марії Магдаліні, із якої був вигнав сім демонів.

10 Пішовши вона, повідомила тих, що були з Ним, які сумували та плакали.

11 А вони, як почули, що живий Він, і вона Його бачила, не йняли *тому* віри.

12 По цьому з'явився Він двом із них у постаті іншій в дорозі, як ішли вони на село.

13 А вони, як вернулися, інших про те сповістили, але не повірено їм.

14 Нарешті, Він з'явився Одинадцятьом, як сиділи вони при столі, і докоряв їм за недовірство їхнє та твердосердя, що вони не йняли віри тим, хто воскреслого бачив Його.

15 І казав Він до них: „Ідіть по цілому світові, та всьому створінню Євангелію проповідуйте!

16 Хто увірує й охрїститься, — буде спасєний, а хто не ввірує — засуджений буде.

17 А тих, хто ввірує, супроводити будуть ознаки такі: у Ім'я Моє дємонів будуть вигонити, говоритимуть мовами новими,

18 братимуть змій; а коли смертодійне що вип'ють, — не буде їм шкідити; кластимуть руки на хворих, — і добре їм буде!*[27]

Вознесіння Ісуса на небо й проповідь апостолів

19 Господь же Ісус, по розмові із ними, вознісся на небо, — і сів по Божій правіці.

20 І пішли вони, і скрізь проповідували. А Господь помагав їм, і стверджував слово ознаками, що його супроводили. Амінь.

1. ↑ У біблійній мові „серце" часто визначає розум.
2. ↑ В о з л е ж а в — півлежав, за східнім звичаєм, при їжі; пор. Мт. 9. 10.
3. ↑ І р о д і я н и, див. Мт. 22. 16.
4. ↑ А власне bene regez — сини грому.
5. ↑ Грецьке μυστήριον таємницю, церковнослов'янський текст дає тайни, як і Мт. 13. 11 та Лк. 8. 10.
6. ↑ Латинське слово legio — легіон (4200-6000 вояків), військо.
7. ↑ Десятимістя, гр. Δεκάπολις — союз десяти огречених міст за Йорданом, вилучених із гебрейської території.
8. ↑ ταλιθά — дівча, κοῦμι (частіше κοῦμ) — уставай. Це з живої арамейської мови.
9. ↑ Цебто до Назарету, пор. Мр. 1. 9, 24, Лк. 4. 16.
10. ↑ Це була година десь четверта над ранком.
11. ↑ Єврейське קורבן — дар, жертва для храму Божого.
12. ↑ У біблійній мові слово „серце“ часто визначає розум.
13. ↑ Таке „встав“ — це гебраїзм, що визначав початок руху. Пор. 1 М. 13. 17.
14. ↑ ἐφφατά — відкрийся, це по-аремейсько-галілейському, бо цією живою мовою говорив Ісус Христос.
15. ↑ У віршах 45 і 47 взятє в [] читається тільки в деяких грецьких текстах.
16. ↑ Грецьке ἀγαθός — добрий у всьому і всім, найвищий ступінь доброти.
17. ↑ Ч а ш а — це доля.
18. ↑ „Вартимей“ у перекладі визначає „син Тимея“.
19. ↑ Найдрібніша мідяна монета в Палестині звалася по-грецькому λεπτόν лєпта.

20. [↑](#) Дина́рій — римська монета. Робітникам за день праці платили динарія, пор. Мт. 20. 2.
21. [↑](#) Арамейське abba значить отець, батько.
22. [↑](#) Це старе єврейське означення, по-нашому це година дев'ята.
23. [↑](#) У багатьох грецьких текстах вірша 28 нема.
24. [↑](#) По-нашому це буде година дванадцята, а година дев'ята — це година третя пополудні.
25. [↑](#) Це Псалом 21. 2 (22. 2), по-гебрейському: Eli, Eli, lamah azav'tani. Тут Ісус виголошує по-арамейському: Елої, Елої.
26. [↑](#) Цебто, у неділю вранці.
27. [↑](#) Старослов'янський текст дає: „і здоровими будуть“.

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД ЛУКИ

Передмова

1 Через те, що багато-хто брались складати оповість про справи, які стались між нами,

2 як нам ті розповіли, хто спочатку були самовідцями й слугами Слѡва,

3 тому й я, все від першої хвилі докладно розвідавши, забажав описати за порядком для тебе, високодостойний Теобфіле,

4 щоб пізнав ти істоту науки, якої навчився.

Ангол звіщає про народження Івана Христителя

5 За днів царя юдейського Ірода був один священик, на ім'я Захарій, з денної черги^[1] Авія, та дружина його із дочок Ааронових, а ім'я їй Єлисавета.

6 І обое вони були праведні перед Богом, бездоганно сповняючи заповіді й постанови Господні.

7 А дитини не мали вони, бо Єлисавета неплідна була, — та й віку старого обое були.

8 І ось раз, як у порядку своєї черги він служив перед Богом,

9 за звичаєм священства, жеребком йому випало до Господнього храму ввійти й покадити.

10 Під час же кадіння вся безліч народу молилась знадвору.

11 І з'явивсь йому ангол Господній, ставши праворуч кадильного жертовника.

12 І стривоживсь Захарій, побачивши, і острах на нього напав.

13 А ангол до нього промовив: „Не бійся, Захаріє, бо почута молитва твоя, і дружина твоя Єлисавета сина породить тобі, ти ж даси йому ймення Іван.

14 І він буде на радість та втіху тобі, і з його народження багато-хто втішаться.

15 Бо він буде великий у Господа, „ні вина, ні п'яного напою не питиме“, і наповниться Духом Святим ще з утроби своєї матері.

16 І багато синів із Ізраїля він навёрне до їхнього Господа Бога.

17 І він сам перед Ним буде йти в духу й силі Іллі, „щоб серця батьків поверну́ти до дітей“, і неслухняних — до мудрости праведних, щоб готових людей спорядіти для Господа“.

18 І промовив Захарій до Ангола: „Із чо́го пізнаю я це? Я ж старий, та й дружина моя *вже* похілого віку“.

19 А ангол прорік йому в відповідь: „Я Гавриїл, що стою перед Богом; мене по́слано, щоб говорити з тобою, і звістити тобі про цю Добру Новіну.“

20 І замовкнеш ось ти, і говорити не зможеш аж до дня, коли станеться це, за те, що ти віри не йняв був словам моїм, які збудуться ча́су свого!“

21 А люди чекали Захарія, та й дивувались, чо́го забаривсь він у храмі.

22 Коли ж вийшов, не міг говорити до них, і вони зрозуміли, що видіння він бачив у храмі. А він тільки знакі їм давав, — і залишився німий.

23 І як дні його служби скінчили́сь, він вернувся до дому свого́.

24 А після тих днів зачала́ його дру́жина Єлисавета, і таїлась п'ять місяців, кажучи:

25 „Так для мене Господь учинив за тих днів, коли зглянувся Він, щоб зняти наругу мою між людьми!“

Благовіщення діві Марії

26 А шостого місяця^[2] від Бога був по́сланий ангол Гавриїл у галілейське місто, що йому на ім'я Назарёт,

27 до діви, що заручена з мужем бу́ла, на ім'я йому Йо́сип, із дому Давидового, а ім'я діві — Ма́рія.

28 І, ввійшовши до неї, промовив: „Ра́дій, благодáтна, ^[3] Госпо́дь із тобою! Ти благослове́нна між жо́нами!“

29 Вона ж затривóжилась словом, та й стала роздóмувати, щó б то значило це привіта́ння.

30 А ангол промовив до неї: „Не бійся, Маріє, — бо в Бога благодáть^[4] ти знайшла́!

31 І ось ти в утрóбі зачне́ш, і Сина породи́ш, і даси Йому́ йме́ння Ісус.

32 Він же буде Великий, і Сином Всеви́шнього зва́ний, і Господь Бог дасть Йому́ престола́ Його ба́тька Давида.

33 І повік царюватиме Він у домі Якова, і царюва́нню Його не буде кінця“.

34 А Марія озвалась до ангола: „Як же станеться це, коли мужа не знаю?“

35 І ангол промовив у відповідь їй: „Дух Святий зліне на тебе, і Всеви́шнього сила обго́рне тебе, через те то й Святе, що наро́диться, бу́де Син Божий!

36 А ото твоя родичка Єлиса́вета — і вона зачала́ в своїй старості сина, і оце шостий місяць для неї, яку звуть неплідною.

37 Бо „для Бога нема неможливо́ї жодної́ речі!“

38 А Марія промовила: „Я ж Господня раба: нехай буде мені згідно з словом твоїм!“ І відійшов а́нгол від неї.

Марія відвідує Єлисавету

39 Тими днями зібралась Марія й пішла, поспішаючи, у гірську око́лицю, у місто Юдине.

40 І ввійшла вона в дім Захарія, та й поздоровила^[5] Єлисавету.

41 Коли ж Єлисавета зачула Марі́їн приві́т,^[5] затріпотала дитина в утрóбі її. І Єлисавета наповнилась Духом Святим,

42 і скрикнула голосом гучним, та й прорекла́: „Благослове́нна Ти між жо́нами, і благослове́нний Плід утрóби твоєї́!

43 І звідкіля́ мені це, що до мене прийшла мати мого Господа?

44 Бо як тільки в ву́хах моїх голос приві́ту твого забрині́в, — від ра́дощів затріпотала дитина в утрóбі моїй!

45 Блаженна ж та, що повірила, бо сповниться проречене їй від Господа!“

Хвала діви Марії для Господа

46 А Марія промовила: „Величає душа моя Господа,

47 і радіє мій дух у Бозі, Спасі моїм,

48 що зглянувся Він на покору Своєї раби, бо ось від часу цього всі роди мене за блаженну вважатимуть,

49 бо велике вчинив мені Потужний! Його ж Ім'ення святе,

50 і милість Його з роду в рід на тих, хто боїться Його!

51 Він показує міць Свого рамена, розпорошує тих, хто пишається думкою серця свого!

52 Він могутніх скидає з престолів, підіймає покірливих,

53 удовольняє голодних добром, а багатих пускає ні з чим!

54 Пригорнув Він Ізраїля, Свого слугу, щоб милість згадати,

55 як прорік був Він нашим отцям, — Аврааму й насінню його аж повіки!“

56 І залишалась у неї Марія щось місяців зб три, та й вернулась до дому свого.

Народження Івана Христителя

57 А Єлисаветі настав час родити, — і сина вона породила.

58 І почули сусіди й родина її, що Господь Своєю милістю велику на неї послав, — та й утішались разом із нею.

59 І сталося восьмого дня, прийшли, щоб обрізати дитя, і хотіли назвати його ім'енням батька його — Захарій.

60 І озвалася мати його та й сказала: „Ні, — нехай названий буде Іван!“

61 А до неї сказали: „Таж у родині твоїй нема жодного, який названий був тим ім'ям!“

62 І кивали до батька його, — як хотів би назвати його?

63 Попросивши ж табличку, написав він слова: „Іван^[6] імення йому“. І всі дивувались.

64 І в тій хвилі уста та язик розв'язались йому, — і він став говорити, благословляючи Бога!

65 І страх обгорнув усіх їхніх сусідів, і по всіх верховінах юдейських пронёслася чутка про це все.

66 А всі, що почули, розважали у серці своїм та казали: „Чим то буде дитина оця?“ І Господня рука була з нею.

Пророцтво Захарія

67 Його ж батько Захарій наповнився Духом Святим, та й став пророкувати й казати:

68 „Благословенний Господь, Бог Ізраїлів, що зглянувся й визволив люд Свій!

69 Він ріг^[7] спасіння підніс нам у домі Давида, Свого слуги,

70 як був заповів відвіку устами святих пророків Своїх,

71 що від ворогів наших визволить нас, та з руки всіх наших ненависників,

72 що вчинить Він милість нашим отцям, і буде пригадувати Свій святий заповіт,

73 що дотримає й нам ту присягу, якою Він присягавсь Авраамові, отцю нашому,

74 щоб ми, визволившись із руки ворогів, служили безстрашно Йому

75 у святості й праведності перед Ним по всі дні життя нашого.

76 Ти ж, дитино, станеш пророком Всевишнього, бо будеш ходити перед Господом, щоб дорогу Йому приготувати,

77 щоб наро́ду Його дати пізнати спасіння у відпущенні їхніх гріхів,

78 через велике милосердя нашого Бога, що ним Схід із висоти нас відвідав,

79 щоб світити *всім* тим, хто перебуває в темряві й тіні смертельній, щоб спрямувати наші ноги на дорогу спокою!”

80 А дитина росла, і скріплялась на душі, і перебувала в пустинях до дня свого з'явлення перед Ізраїлем.

Народження Ісуса

2 І трапилося тими днями, — вийшов наказ царя Августа переписати всю землю.

2 Цей перепис перший відбувся тоді, коли владу над Сирією мав Квіріній.

3 І всі йшли записатися, кожен у місто своє.

4 Пішов теж і Йосип із Галілеї, із міста Назарету, до Юдеї, до міста Давидового, що зветься Вифлеєм, бо походив із дому та з роду Давидового,

5 щоб йому записатись із Марією, із ним зарученою, що була вагітна.

6 І сталося, як були вони там, то настав їй день породити.

7 І породила вона свого Первенця Сина, і Його сповила, і до ясел поклала Його, — бо в заїзді^[8] місця не стало для них.

8 А в тій стороні були пастухи, які пильнували *на полі*, і нічні пори вартували отару свою.

9 Аж ось ангел Господній з'явивсь коло них, і слава Господня осіяла їх. І вони перестрашилися страхом великим,

10 Та ангел промовив до них: „Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім.

11 Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь.

12 А ось вам ознака: Дитину сповиту ви знайдете, що в яслах лежатиме“.

13 І ось раптом з'явилася з анголом сила велика небесного війська, що Бога хвалили й казали:

14 „Слава Богу на висоті, і на землі спокій, у людях добра воля!“

15 І сталося, коли анголі відійшли від них в небо, пастухи зачали́ говорити один́ одному: „Ходім до Вифлеєму й побачмо, що́ сталося там, про що́ сповістив нас Господь“.

16 І прийшли, поспішаючи, і знайшли *там* Марію та Йосипа, та Дитинку, що в яслах лежала.

17 А побачивши, розповіли про *все* те, що́ про Цю Дитину було́ їм звіщено.

18 І всі, хто почув, дивувались тому, що́ їм пастухи говорили.

19 А Марія оці всі слова^[9] зберігала, розважаючи, у серці своїм.

20 Пастухи ж повернулись, прославляючи й хвалячи Бога за все, що почули й побачили, так як їм було сказано.

Обрі́зання Ісуса. Праведний Семен. Проро́чця Анна

21 Коли ж віповнилися вісім день, щоб обрізати Його, то Ісусом назвали Його, як був ангол назвав, перше ніж Він в утробі зачався.

22 А коли — за Зако́ном Мойсея — минулися дні їхнього очищення, то до Єрусалиму принесли Його, щоб поставити Його перед Господом,

23 як у Зако́ні Господнім написано: „Кожне дитя чоловічої ста́ті, що розкриває утробу, має бути посвя́чене Господу“,

24 і щоб жертву скла́сти, як у Зако́ні Господньому сказано, — „пару горлича́т або двоє голубе́нят“.

25 І ото був в Єрусалимі *один* чоловік, йому ймення Семен, — людина праведна та благочестіва, — що потіхи чекав для Ізраїля. І Святий Дух був на ньому.

26 І від Духа Святого йому було звіщено смерти не бачити, перше ніж побачить Христа Господнього.

27 І Дух у храм припрова́див його. І як внесли Дитину Ісуса батькі́, щоб за Нього вчинити звича́єм зако́нним,

28 тоді взяв він на руки Його, хвалу Богу віддав та й промовив:

29 „Нині відпускаєш раба Свого́, Владико, за словом Твоїм із миром,

30 бо побачили очі мої Спасіння Твоє,

31 яке Ти приготував перед всіма народами,

32 Світло на просвіту поганам і на славу народу Твого Ізраїля!“

33 І дивувалися батько Його й мати тим, що про Нього було розповіджене.

34 А Семен їх поблагословив та й прорік до Марії, Його матері: „Ось призначений Цей багатом на падіння й установа в Ізраїлі, і на знак сперечання, —

35 і меч душу прошиє самій же тобі, — щоб відкрились думки сердець багатьох!“

36 Була й Анна пророчиця, дочка Фануїлова з племені Асірового, — вона дожила до глибокої старости, живши з мужем сім років від свого дівування,

37 удова років вісімдесяти й чотирьох, що не відлучалась від храму, служачи Богові вдень і вночі постами й молитвами.

38 І години тієї вона надійшла, Бога славила та говорила про Нього всім, хто визволення Єрусалиму чекав.

39 А як виконали за Законом Господнім усе, то вернулись вони в Галілею, до міста свого Назарету.

40 А Дитина росла та зміцнялася духом, набираючись мудрости. І благодать Божа на Ній пробувала.

Дванадцятирічний Ісус у храмі

41 А батькі Його щорічно ходили до Єрусалиму на свято Пасхи.

42 І коли мав Він дванадцять років, вони за звичаєм на свято пішли.

43 Як дні ж *свята* скінчились були, і вертались вони, молодий Ісус в Єрусалимі лишівся, а Йосип та мати Його не знали *того*.

44 Вони думали, що Він із подорожніми йде; пройшли день дороги, та й стали шукати Його поміж родичами та знайомими.

45 Але, не знайшовши, вернулись в Єрусалим, та й шукали Його.

46 І сталося, що третього дня відшукали у храмі Його, як сидів серед учителів, і вислухував їх, і запитував їх.

47 Усі ж, хто слухав Його, дивувалися розумові та Його відповідям.

48 І як вони Його вгледіли, то здивувались, а мати сказала до Нього: „Дитино, — чому так Ти зробив нам? Ось Твій батько та я із журбою шукали Тебе“.

49 А Він їм відказав: „Чого ж ви шукали Мене? Хіба ви не знали, що повинно Мені бути в тому, що належить Моему Отцеві?“

50 Та не зрозуміли вони того слова, що Він їм говорив.

51 І пішов Він із ними, і прибув у Назарет, і був їм слухняний. А мати Його зберігала оці всі слова^[10] в своїм серці.

52 А Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога й людей.

Проповідь Івана Христителя

3 У п'ятнадцятий рік панування Тиверія кесаря, коли Понтій Пилат панував над Юдеєю, коли в Галілеї тетрархом був Ірод, а Пилип, його брат, був тетрархом Ітурії й землі Трахонітської, за тетрарха Лісанія в Авіліні,

2 за первосвящеників Анни й Кайяфи було Боже слово в пустині Іванові, сину Захарія.

3 І він перейшов усю землю Йорданську, проповідуючи хрищення покаяння для прощення гріхів,

4 як написано в книзі пророцтва пророка Ісаї: „Голос того, хто кличе: У пустині готуйте дорогу для Господа, рівняйте стежки Йому!“

5 Нехай кожна долина наповниться, гора ж кожна та пригорок знизиться, що нерівне, нехай випростовується, а дороги вибіїсті стануть гладенькі, —

6 і кожна людина побачить Боже спасіння!“

7 А Іван говорив до людей, хто приходив, христитися в нього: Роді зміїний, — хто навчив вас тікати від гніву майбутнього?

8 Отож, учиніть гідний плід покаяння. І не починайте казати в собі: „Маємо батька Авраама“. Бо кажу вам, що Бог може піднести дітей Авраамові з цього

каміння.

9 Бо вже он до коріння дерев і сокира прикладена: кожне ж дерево, що доброго плёду не родить, буде зрубане та до огню буде вкинене“.

10 А люди питали його й говорили: „Що ж нам робити?“

11 І сказав він у відповідь їм: „У кого дві сорочці, — нехай дасть немаючому; а хто має поживу, — нехай робить так само“.

12 І прихóдили й митники, щоб христитись від нього, і питали його: „Учителю, що́ ми маємо робити?“

13 А він їм казав: „Не стягайте нічого над те, що вам звéлено“.

14 Питали ж його й воякі й говорили: „А нам що робити?“ І він їм відповів: „Нікого не кривдьте, ані не оскаржайте фальшиво, удовольняйтесь платнею своєю“.

15 Коли ж усі люди чекали, і в серцях^[11] своїх думали всі про Івана, чи то він не Христос,

16 Іван відповідав усім, кажучи: „Я хрищу вас водою, але йде ось Потужніший за мене, що Йому́ розв'язати ремінця від Його взуття я негідний, — Він христитиме вас Святим Духом й огнем!

17 У руці Своїй має Він віячку, — і перечистить Свій тік: пшеницю збере до засіків Своїх, а полову попалить ув огні негасімим“.

18 Тож багато навчав він і іншого, звіщаючи Добру Новину народів.

19 А Ірод тетрарх, що *Іван* докоряв йому за Іродіяду, дружину брата свого, і за все зло, яке заподіяв був Ірод,

20 до всього додав іще й те, що Івана замкнув до в'язниці.

Хрищення Ісуса

21 І сталося, як христились усі люди, і як Ісус, охристившись, молився, розкрилося небо,

22 і Дух Святий злінув на Нього в тілесному вігледі, як голуб, і голос із неба почувся, що мовив: „Ти Син Мій Улюблений, що Я вподобав Тебе!“

Родовід Ісуса

23 А Сам Ісус, розпочинаючи, мав років із тридцять, бувши, як думано, сином Йосипа, Ілія,

24 сина Маттатового, сина Левїїного, сина Мелхїїного, сина Яннаєвого, сина Йосипового,

25 сина Маттатієвого, сина Амосова, сина Наумового, сина Еслієвого, сина Наггеевого,

26 сина Маатового, сина Маттатієвого, сина Семенієвого, сина Йосихового, сина Йодаєвого,

27 сина Йоананового, сина Рисаєвого, сина Зоровавелевого, сина Салатїїлового, сина Нирієвого,

28 сина Мелхієвого, сина Аддієвого, сина Косамового, сина Елмадамового, сина Ірового,

29 сина Ісуєвого, сина Еліезерового, сина Йоримового, сина Маттатієвого, сина Левієвого,

30 сина Семенового, сина Юдиного, сина Йосипового, сина Йонамового, сина Еліякимового,

31 сина Мелеаєвого, сина Меннаєвого, сина Маттатаєвого, сина Натамового, сина Давидового,

32 сина Єссеєвого, сина Йовидового, сина Воозового, сина Салаєвого, сина Наассонового,

33 сина Амінадавового, сина Адмінієвого, сина Арнієвого, сина Есромового, сина Фаресового, сина Юдиного,

34 сина Яковлевого, сина Ісакового, сина Авраамового, сина Тариного, сина Нахорового,

35 сина Серухового, сина Рагавового, сина Фалекового, сина Еверового, сина Салиного,

36 сина Каїнамового, сина Арфаксадового, сина Симового, сина Нбевого, сина Ламехового,

37 сина Матусалового, сина Ено́хового, сина Яретового, сина Малелеїлового, сина Каїнамового,

38 сина Еносового, сина Ситового, сина Ада́мового, — С и н о м Б о ж и м .

Диявол споку́шує Ісуса

4 А Ісус, повний Духа Святого, вернувся з-над Йорда́ну, і Дух на пустиню Його попровáдив.

2 Сорок день там диявол Його спокуша́в, і за тих днів Він нічого не їв, а коли закінчили́сь вони, то вкінці зголодні́в.

3 І диявол до Нього сказав: „Якщо Ти Син Божий, — скажи цьому ка́меневі, щоб хлі́бом він став!“

4 А Ісус відповів йому: „Написано: Не хлі́бом самим буде жити люди́на, але кожним Словом Божим!“^[12]

5 І він вивів Його на го́ру висо́ку, і за хвилину ча́су показав Йому всі царства на світі.

6 І диявол сказав Йому: „Я дам Тобі всю оцю владу та їхню славу, бо мені це пере́дане, і я даю, кому хочу, її.

7 Тож коли Ти поклони́шся передо мною, то все буде Твоє!“

8 І промовив Ісус йому в відпові́дь: „Написано: Господеві Богові своєму вклоня́йся, і служи Одно́му Йому!“

9 І повів Його в Єрусалим, і на нарі́жнику храму поставив, та й каже Йому: „Як Ти Син Божий, — кинься звідси додолу!“

10 Бо написано: „Він накаже про Тебе Своїм Ангола́м, щоб Тебе берегли!“

11 і: „Вони на руках понесуть Тебе, щоб коли не спіткнув Ти об ка́мінь Своєї но́ги!“

12 А Ісус відказав йому в відпові́дь: „Сказано: Не спокуша́й Господа Бога свого!“

13 І диявол, скінчивши все це́є споку́шування, відійшов від Нього до ча́су.

Наука Ісуса в Галілеї

14 А Ісус у силі Духа вернувся до Галілеї, і чутка про Нього рознеслась по всій тій країні.

15 І Він їх навчав по їхніх синагогах, і всі Його славили.

Ісуса холодно приймають на батьківщині

16 І прибув Він до Назарету, де був вихований. І звичаєм Своім Він прийшов дня суботнього до синагоги, і встав, щоб читати.

17 І подали Йому книгу пророка Ісаї. Розгорнувши ж Він книгу, знайшов місце, де було *так* написано:

18 „На Мені Дух Господній, бо Мене Він помазав, щоб Добру Новину звіщати вбогим. Послав Він Мене проповідувати полонієм визволення, а незрячим прозріння, відпустити на волю помучених,

19 щоб проповідувати рік Господнього змилювання“.

20 І, книгу згорнувши, віддав службі й сів. А очі всіх у синагозі звернулись на Нього.

21 І почав Він до них говорити: „Сьогодні збулося Писання, яке ви почули!“

22 І всі Йому стверджували й дивувались словам благодаті, що лінули з уст Його. І казали вони: „Чи ж то Він не син Йосипів?“

23 Він же промовив до них: „Ви Мені конче скажете приказку: „Лікарю, — уздоров самого себе! Учини те й тут, у вітчизні Своїй, що сталося — чули ми — у Капернаумі“.

24 І сказав Він: „Поправді кажу вам: Жоден пророк не буває приємний у вітчизні своїй.

25 Та правдиво кажу вам: Багато вдовиць перебувало за днів Іллі серед Ізраїля, коли на три роки й шість місяців небо було зачинилося, так що голод великий настав був по всій *тій* землі,

26 а Ілля не до жодної з них не був посланий, тільки в Сарепту Сидонську до овдовілої жінки.

27 І багато було прокажених за Єлісея пророка в Ізраїлі, але жоден із них не очістився, крім Неємана сиріянина“.

28 І всі в синагозі, почувши оце, переповнилися гнівом.

29 І, вставши, вони Його вигнали за місто, і повелі аж до краю гори, на якій їхнє місто було побудоване, щоб скинути додолу Його.

30 Але Він перейшов серед них, і віддалився.

Уздоровлення біснுவатого в Капернаумі

31 І прийшов Він у Капернаум, галілейське місто, і там їх навчав по суботах.

32 І дивувались науці Його, бо слово Його було владне.

33 І був чоловік у синагозі, що мав духа нечистого демона, і він закричав гучним голосом:

34 „Ах, що нам до Тебе, ^[13] Ісусе Назарянине? Ти прийшов погубити нас. Я знаю Тебе, хто Ти, — Божий Святий“.

35 А Ісус заборонив йому, кажучи: „Замовчи, і вийди з нього!“ І, кинувши демон того насередину, вийшов із нього, нічого йому не пошкодивши.

36 І всіх жах обгорнув, і питали вони один одного, кажучи: „Що то за наука, що духам нечистим наказує з владою й силою, — і виходять вони?“

37 І неслася чутка про Нього по всіх місцях краю.

Уздоровлення Петрової теці й багатьох біснуватих

38 А як вийшов Він із синагоги, увійшов у дім Сімона. Теща ж Сімонова в великій гарячці лежала. І просили за неї Його.

39 І, ставши над нею, Він заборонив тій гарячці, — і вона полишила її. І, зараз уставши, *теща* їм прислугувувала.

40 Коли ж сонце заходило, то всі, хто мав яких хворих на різні недуги, до Нього приводили їх. Він же клав *Свої* руки на кожного з них, — та їх уздоровляв.

41 Із багатьох же виходили й демони, кричачі та говорючи: „Ти Син Божий!“ Та Він їм забороняв, і не давав говорити, що знали вони, що Христос Він.

Проповідь по Галілеї

42 Коли ж настав день, Він вийшов, і подався до самотнього місця. А люди шукали Його. І прийшовши до Нього, Його затримували, щоб від них не відходив.

43 Він же промовив до них: „І іншим містам Я повинен звіщати Добру Новину про Боже Царство, — бо на те Мене по́слано“.

44 І Він проповідував по синагогах Галілеї.^[14]

Чудесна ловітва риби

5 І сталось, як тіснувся натовп до Нього, щоб почути Слово Боже, Він стояв біля озера Генісаретського.

2 І Він побачив два човни, що стояли край озера. А рибалки, відійшовши від них, полоска́ли не́вода.

3 І Він увійшов до одного з човнів, що був Сімонів, і просив, щоб він трі́хи відплив від землі. І Він сів, та й навчав наро́д із човна.

4 А коли перестав Він навчати, промовив до Сімона: „Попливи на глиби́нь, — і закиньте на по́лов свій не́від“.

5 А Сімон сказав Йому в відповідь: „Наставнику, — цілу ніч ми працюва́ли, і не вловили нічо́го, — та за словом Твоїм укину не́вода“.

6 А зробивши оце, вони безліч риби набрали — і їхній не́від почав прорива́тись...

7 І кива́ли вони до товаришів, що були в другім човні, щоб прийшли допомогти їм. Ті прийшли, та й наповнили обі́два човні, — аж стали вони потопа́ти.

8 А як Сімон Петро *це* побачив, то припав до колін Ісусових, кажучи: „Господи, — вийди від мене, бо я грішна людина!“

9 Бо від по́лову риби, що зловили вони, обгорнув жах його та й усіх, хто з ним був,

10 також Якова й Івана, синів Зеведеєвих, що були спільника́ми Сімона. І сказав Ісус Сімонові: „Не ляка́йся, — від цього ча́су ти будеш ловити людей!“

11 І вони повитягали на землю човні, покинули все, — та й пішли вслід за Ним.

Уздоровлення слаб́ого на проказу

12 А як Він перебува́в в одні́му з міст, ось один чоловік, увесь укритий проказою, Ісуса побачивши, упав ницьма, та й благав Його, кажучи: „Господи, коли хочеш, — Ти можеш очістити мене!“

13 А Він руку простяг, доторкнувся до нього й сказав: „Х́очу, — будь чистий!“ І зараз із нього проказа зійшла.

14 І звелів Він йому не казати ні́кому *про це*. „Але йди, покажися священикові, і принеси за своє очіщення, як Мойсей наказав, на свідчення їм“.

15 А чутка про Нього ще більше пішла, і багато наро́ду прихóдило слухати та вздоровля́тись від Нього з недугів своїх.

16 Він же відходив на місце самотнє й молився.

Уздоровлення розсла́бленого

17 І сталось одного із днів, коли Він навчав, і сиділи фарисеї й законовчі́телі, що посхóдилися зо всіх сіл Галілеї й Юдеї та з Єрусалиму, а сила Господня *готова* була вздоровляти їх,

18 і ось люди на ложі принесли чоловіка, що розсла́блений був, і намагалися в́нести його, і перед Ним покла́сти.

19 Не знайшовши ж кудю про́нести його з-за наро́ду, злізли на дім, і крізь стелю спустили із ложем його на се́редину перед Ісуса.

20 І, побачивши їхню віру, сказав Він йому: „Чолові́че, прощаються тобі грі́хи твої!“

21 А книжники та фарисеї почали міркувати й казати: „Хто ж Оцей, що богознева́гу говорить? Хто може прощати грі́хи, окрім Бога Самого?“

22 Відчувши ж Ісус думкі́ їхні, промовив у відпові́дь їм: „Що́ міркуєте ви в серцях ваших?“

23 Що́ легше: сказати: „Прощаються тобі грі́хи твої“, чи сказати: „Уставай та й ходи“?

24 Але щоб ви знали, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи“, — тож каже Він розслабленому: „Кажу Я тобі: Уставай, візьми ложе своє, та й іди у свій дім!“

25 І той зараз устав перед ними, узявши те, на чому лежав, і пішов у свій дім, прославляючи Бога.

26 І всіх жах обгорнув, — і славили Бога вони. І переповнилися страхом, говорячи: „Дивні речі сьогодні ми бачили!“

Покликання Матвія. Ісус не цурається грішників

27 Після цього ж Він вийшов, і побачив митника, на ймення Левія, що сидів на митниці, та й промовив йому: „Иди за Мною!“

28 І, покинувши все, той устав, і пішов услід за Ним.

29 І справив Левій у своїм домі велику гостину для Нього. І був натовп великий митників й інших, що сиділи з Ним при столі.

30 Фарисеї ж та книжники їхні нарікали на Нього, та учням Його говорили: „Чому з митниками та із грішниками ви їсте та п'єте?“

31 А Ісус відповів і промовив до них: „Лікаря не потребують здорові, а слабі.

32 Не прийшов Я, щоб праведних кликати до покайння, а грішних“.

Про піст

33 Вони ж відказали до Нього: „Чому учні Іванові часто по́стять та моляться, також і фарисейські, а Твої споживають та п'ють?“

34 Ісус же промовив до них: „Чи ж ви можете змусити, щоб по́стили гості весільні, поки з ними *ще* є молодій?“

35 Але прийдуть ті дні, коли заберуть молодого від них, — тоді й по́стити будуть тих днів“.

36 Розповів же і приказку їм: „Ніхто латки з одежі нові в одержу стару не вставляє, а то подерé й нову́, а латка з нові́ старій не надасться.

37 І ніхто не вливає вина молодого в старі бурдюкі, а то попрориває вино молоде бурдюкі, — і вино розіллється, і бурдюкі пропадуть.

38 Але треба вливати вино молоде до новіх бурдюків.

39 І ніхто, старе пивши, молодого не схоче, бо каже: „Старе ліпше!“

Ісус боронить Своїх учнів, що рвали колосся в суботу

6 І сталось, як Він перехідив ланами, у суботу, Його учні зривали колосся та їли, розтерши руками.

2 А деякі з фарисеїв сказали: „Нащо робите те, чого не годіться робити в суботу?“

3 І промовив Ісус їм у відповідь: „Хіба ви не читали того, що зробив був Давид, коли сам зголоднів, також ті, хто був із ним?“

4 Як він увійшов був до Божого дому, і, взявши хліб показні, яких їсти не можна було, тільки самим священикам, споживав, і дав тим, хто був із ним?“

5 І сказав Він до них: „Син Людський — Господь і суботі!“

Ісус уздоровляє в суботу сухорукого

6 І сталось, як в іншу суботу зайшов Він до синагоги й навчав, знаходився там чоловік, що правіця йому була всохла.

7 А книжники та фарисеї вважали, чи в суботу того не вздорівить, щоб знайти проти Нього оскáрження.

8 А Він знав думки їхні, і сказав чоловікові, що мав суху руку: „Підведися, і стань посередині!“ Той підвівся — і став.

9 Ісус же промовив до них: „Запитаю Я вас: Що годіться в суботу — робити добре, чи робити лихе, душу спасти, чи згубити?“

10 І, позирнувши на всіх них, сказав чоловікові: „Простягни свою руку!“ Той зробив, — і рука його стала здорова!

11 А вони перепóвнилились лютістю, і один з óдним змовлялись, щó робити з Ісусом?

Вибір дванадцятьох апóстолів

12 І сталося, що часу того Він вийшов на гору молитися, і перебув цілу ніч на молитві до Бога.

13 А коли настав день, покликав Він учнів Своїх, і обрав із них Дванадцятьох, яких і апостолами Він назвав:

14 Сімона, якого й Петром Він назвав, і Андрія, брата його, Якова й Івана, Пилипа й Варфоломія,

15 Матвія й Хому́, Якова Алфієвого й Сімона, зва́ного Зило́том, [\[15\]](#)

16 Юду Якового, й Юду Іскаріотського, що й зрадником став.

Ісус уздоровляє недужих

17 Як зійшов Він із ними, то спинився на рівному місці, також на́товп густий Його учнів, і безліч людей з усієї Юдеї та з Єрусалиму, і з приморського Тиру й Сидону,

18 що посходилися, щоб послухати Його та вздоровитися із недугів своїх, також ті, хто від духів нечистих страждав, — і вони вздоровлялися.

19 Увесь же наро́д намагався *бодáй* доторкнутись до Нього, бо від Нього виходила сила, і всіх уздоровляла.

*Проповідь на горі.
Хто блаженний*

20 А Він, звівши очі на учнів Своїх, говорив: „Блаженні убогі, — Царство Боже бо ваше.

21 Блаженні голодні тепер, бо ви нагодовані будете. Блаженні засмучені зараз, бо втішитесь ви.

22 Блаженні ви будете, коли люди зненавидять вас, і коли проженуть вас, і ганьбитимуть, і знеславлять, як зле, ім'я ваше за Людського Сина.

23 Ра́дійте того дня й веселіться, нагоро́да бо ваша велика на небеса́х. Бо так само чинили пророкам батькі́ їхні.

24 Горе ж вам, багаті́ям, бо втіху свою ви вже маєте.

25 Горе вам, тепер ситим, бо зазнаєте го́лоду ви. Горе вам, що тепер потішаєтеся, бо бўдете ви сумувати та плакати.

26 Горе вам, як усі люди про вас говоритимуть добре, бо так само чинили фальшивим пророкам батькі їхні!

Любіть і ворогів своїх

27 А вам, хто слухає, Я кажу́: „Любіть своїх ворогів, добро робіть тим, хто нена́видить вас.

28 Благословляйте тих, хто вас проклинає, і моліться за тих, хто кривду вам чинить.

29 Хто вдарить тебе по щоці́, підстав йому й другу, а хто хоче плаща твого взяти, — не забороняй і сорочки.

30 І кожному, хто в тебе просить — подай, а від того, хто твоє забирає, — назад не жадай.

31 І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви.

32 А коли любите тих, хто любить вас, — яка вам *за те* ласка? Люблять бо й грішники тих, хто їх любить.

33 І коли добре чините тим, хто добро чинить вам, — яка вам *за те* ласка? Бо те саме і грішники роблять.

34 А коли позичаєте тим, що й від них сподіваєтесь взяти, — яка вам *за те* ласка? Позичають бо й грішники грішникам, щоб одержати стільки ж.

35 Тож любіть своїх ворогів, робіть добро, позичайте, не ждучи нічого *назад*, — і ваша *за це* нагоро́да великою буде, і синами Всеви́шнього станете ви, — добрий бо Він до невдячних і злих!

36 Будьте ж милосердні, як і Отець ваш милосердний!

Не судіть своїх ближніх

37 Також не судіть, щоб не су́джено й вас; і не осуджуйте, щоб і вас не осу́джено; прощайте, то простять і вам.

38 Давайте — і дадуть вам; мірою доброю, натоптаною, стру́сненою й переповненою вам у подóлок дадуть. Бо якою ви мірою міряєте, *такою* відміряють вам“.

39 Розповів також пріказку їм: „Чи ж може водити сліпого сліпий? Хіба не обідва в яму впадуть?

40 Учень не більший за вчителя; але, удоскона́лившись, кожен буде, як учитель його.

41 Чогó ж в оці брата свого ти за́скалку бачиш, ко́лоди ж у власному оці не чуєш?

42 Як ти можеш сказати до брата свого: Давай, брате, я за́скалку вийму із ока твогó, сам колоди, що в оці твоїм, не вбача́ючи? Лицеми́ре, — вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти за́скалку з ока брата твогó!

Дерево з пло́ду свого пізнається

43 Нема доброго дерева, що родило б злий плід, ані дерева злого, що родило б плід добрий.

44 Кожне ж дерево з пло́ду свого пізнається. Не збирають бо фіг із терніни, винограду ж на глóду не рвуть.

45 Добра лю́дина із доброї скарбни́ці серця добре винóсить, а лиха із лихої винóсить лихе. Бо чим серце напов́нене, те говорять уста́ його!

Не будуйте на піску

46 Що зветé ви Мене: „Господи, Господи“, та не робите того, що Я говорю́?

47 Скажу́ вам, до ко́го поді́бний усякий, хто до Мене приходить та слів Моїх слухає, і виконує їх :

48 Той поді́бний тому чоловікові, що, будуючи дім, він глі́боко ви́копав, і основу на ка́мінь поклав. Коли ж злі́ва настала, вода кинулася на той дім, — та однак не змогла захитати його, бо збудований добре він був!

49 А хто слухає та не виконує, той поді́бний тому́ чоловікові, що *свій* дім збудував на землі без основи. І напе́рла на нього рі́ка, — і зараз упав він, і велика бу́ла того дому руїна!“

Уздоровлення сотникового раба

7 А коли Він скінчив усі слова Свої до наро́ду, що слухав *Його*, то ввійшов у Каперна́ум.

2 У одного ж сотника тяжко раб^[16] занедужав, що був дорогий йому́, і вмирати вже мав.

3 А коли про Ісуса почув, то послав він до Нього юдейських старші́х, і благав Його, щоб прийшов, і вздо́рбив раба́ його.

4 Вони ж прибу́ли до Ісуса, та й ревно благали Його й говорили: „Він достойний, щоб Ти це зробив йому́.

5 Бо він любить наро́д наш, та й для нас синагогу поставив“.

6 І пішов Ісус із ними. І коли недалéко від дому вже був, сотник друзів послав, щоб сказати Йому: „Не турбу́йся, о Господи, бо я недостойний, щоб зайшов Ти під стрі́ху мою́.

7 Тому́ то й себе не вважав я за гідного, щоб до Тебе прийти. Та промов *тільки* слово, — і раб мій одужає.

8 Бо й я — лю́дина підвладна, і вояків під собою я маю; і одному кажу: піди, — то йде він, а тому: прийди, — і прихóдить, а своєму рабо́ві: зроби теє — і зробить“.

9 Почувши ж таке, Ісус здивувався йому́, і, звернувшись до náтовпу, що йшов слéдом за Ним, промовив: „Кажу вам: навіть серед Ізраїля Я не знайшов був такої великої віри!“

10 А коли посланці́ повернулись додому, то знайшли, що одужав той раб!

Воскресі́ння сина наї́нської вдови

11 І стало́сь, — насту́пного дня Він відправивсь у місто, що зветься Наї́н, а з Ним ішли учні́ Його та багато наро́ду.

12 І ось, як до брами міськóї наблізився Він, вино́сили вмерлого, одинака́ в своєї матері, що вдовою була. І з нею був náтовп великий із міста.

13 Як Господь же побачив її, то зми́лосéрдивсь над нею, і до неї промовив: „Не плач!“

14 І Він підійшов, і доторкнувся до мар, носії ж зупинились. Тоді Він сказав: „Юначе, кажу тобі: встань!“

15 І мертвий устав, і почав говорити. І його Він віддав його матері.

16 А всіх бстрах пройняв, і Бога хвалили вони й говорили: „Великий Пророк з'явився між нами, і зглянувся Бог над наро́дом Своїм!“

17 І розійшлася ця чутка про Нього по цілій Юдеї, і по всій тій країні.

Посольство від Івана Христителя

18 Про все ж те сповістили Івана учні його. І покликав Іван двох із учнів своїх,

19 і послав їх до Господа з за́питом: „Чи Ти Той, Хто має прийти, чи чекати нам Іншого?“

20 А мужі, прийшовши до Нього, сказали: „Іван Христитель послав нас до Тебе, питаючи: Чи Ти Той, Хто має прийти, чи чекати нам Іншого?“

21 А саме тоді багатьох уздоровив був Він від недугів і мук, і від духів злих, і сліпим багатьом вернув зір.

22 І промовив Ісус їм у відповідь: „Ідіть, і перекажіть Іванові, що́ ви бачили й чули: „Сліпі прозрівають“, криві ходять, очищуються слабі на проказу, і чують глухі, воскресають померлі, „убогим звіщається Добра Новина“.

23 І блаженний, хто через Мене спокуси не матиме!“

Ісусове свідчення про Івана Христителя

24 А коли відійшли посланці Іванові, Він почав говорити про Івана наро́дові: „На що́ ви дивитись ходили в пустиню? Чи на очерёт, що вітер гойдає його?

25 Та на що́ ви дивитись ходили? Може на чоловіка, у м'які шати одягненого? Аджеж ті, хто одягається славно, і розкішно живе, — по палатах царських.

26 На що́ ж ви ходили дивитись? На пророка? Так, кажу вам, — навіть більше, аніж на пророка.

27 Це той, що про нього написано: „Ось перед обличчя Твоє посилаю Свого посланця, який перед Тобою дорогу Твою приготує!“

28 Кажу вам: Між наро́дженими від жінок нема більшого понад Івана. Та найменший у Божому Царстві — той більший за нього“.

29 І всі люди, що слухали, і митники визнали Божу волю за слушну, — і охристились Івановим хрищенням.

Ісус докоряє невірним

30 А фарисеї й закóнники відкинули Божу волю про себе, — і не христились від нього.

31 І промовив Господь: „До кого ж уподóблю людей цього роду? І до ко́го подібні вони?

32 Подібні вони до дітей, що на ринку сидять й один óдного кличуть та кажуть: „Ми вам грали були, а ви не танцювали, ми співали вам жа́лібно, та не плакали ви“.

33 Бо прийшов Іван Христитель, що хліба не їсть і вина не п'є, а ви кажете: „Має він де́мона“.

34 Прийшов же Син Лю́дський, що їсть і п'є, а ви кажете: „Чоловік Цей ласу́н і п'яни́ця, Він прі́ятель митників і грішників“.

35 І ви́правдалася мудрість усіма́ своїми діла́ми“.^[17]

Нама́щення Ісуса миром

36 А один із фарисеїв просив Його, щоб спожив Він із ним. І, прийшовши до дому *того* фарисея, Він сів при столі.

37 І ось жінка одна, що була в місті, грішниця, як дізналась, що, Він у фарисеє́вм домі засів при столі, аляба́строву пляшечку мира принесла,

38 і, припавши до ніг Його зза́ду, плачучи́, почала обливати слізьми́ Йому ноги, і волóссям своїм витирала, но́ги Йому цілувала та миром масті́ла.

39 Побачивши *це*, фарисей, що покликав Його, міркував собі, ка́жучи: „Коли б був Він пророк, Він би знав, хтó ото й яка жінка до Нього торкається, — бож то грішниця!“

40 І озвався Ісус та й говорить до нього: „Маю, Сі́моне, де́що сказати тобі“. А той відказав: „Кажи, Учителю“.

41 І промовив Ісус: „Були два боржники в одного вірителя; один був винен п'ятсот динаріїв, а другий — п'ятдесят.

42 Як вони ж не могли заплатити, простив він обом. Скажи ж, котрій із них більше полюбить його?“

43 Відповів Сімон, говорячи: „Думаю, — той, кому більше простив“. І сказав Він йому: „Розсудив ти правдиво“.

44 І, обернувшись до жінки, Він промовив до Сімона: „Чи ти бачиш цю жінку? Я прибув у твій дім, — ти на ноги Мої не подав і води, а вона окропила слізьми Мої ноги й обтерла волоссям своїм.

45 Поцілунку не дав ти Мені, — а вона, відколи ввійшов Я, Мої ноги цілує невпинно.

46 Голови ти Моєї оливою не намастив, — а вона миром ноги мої намастила.

47 Ось тому говорю Я тобі: „Численні гріхи її прощені, бо багато вона полюбила. Кому ж мало прощається, такий мало любить“.

48 А до неї промовив: „Прощаються тобі гріхи!“

49 А ті, що сиділи з Ним при столі, почали гомоніти про себе: „Хто ж це Такий, що прощає й гріхи?“

50 А до жінки сказав Він: „Твоя віра спасла тебе, — іди з миром собі!“

Жінки прислужують Ісусові

8 І сталось, що Він після того проходив містами та селами, проповідуючи та звіщаючи Добру Новину про Боже Царство. Із ним Дванадцять були,

2 та дехто з жінок, що були вздоровлені від злих духів і хвороб: Марія, Магдаліною^[18] звана, що з неї сім демонів вийшло,

3 і Іванна, дружина Худзи, урядника Іродового, і Сусанна, і інших багато, що маєтком своїм їм служили.

Ісус навчає народ притчами

4 І, як зібралось багато народу, і з міста до Нього поприходили, то Він промовляти став притчею.

Притча про сіяча

5 „Ось вийшов сіяч, щоб посіяти зёрно своє. І, як сіяв, упало одне край дороги, — і було повитобпуване, а птахи небесні його повидзьобували.

6 Друге ж упало на ґрунт кам'яністий, — і, зійшовши, усохло, не мало бо вогкості.

7 А інше упало між терен, — і вигнався терен, і його поглишив.

8 Інше ж упало на добру землю, — і, зійшовши, уродило стократно“. Це сказавши, закликав: „Хто має вуха, щоб слухати, — нехай слухає!“

9 Запитали ж Його Його учні, говорячи: „Що визначає ця притча?“

10 А Він відказав: „Вам дано пізнати таємниці Божого Царства, а іншим у притчах, щоб „дивились вони — і не бачили, слухали — і не розуміли“.

11 Ось що означає ця притча: Зёрно — це Боже Слово.

12 А котрі край дороги, — це ті, хто слухає, але потім приходить диявол, і забирає слово з їхнього серця, щоб не ввірували й не спаслися вони.

13 А що на кам'яністому ґрунті, — це ті, хто тільки почує, то слово приймає з радістю; та кореня не мають вони, вірують дочасно, — і за час випробовування відпадають.

14 А що впало між терен, — це ті, хто слухає *слово*, але, ходячи, бувають придушені клопотами, та багатством, та життєвими розкошами, — і плоду вони не дають.

15 А те, що на добрій землі, — це оті, хто як слово почує, береже його в щирому й доброму серці, — і плід приносять вони в терпеливості.

Не ховайте світла

16 А світла засвіченого ніхто не покриває посудиною, і не ставить під ліжку, але ставить його на світильник, щоб бачили світло, хто входить.

17 Немає нічого захованого, що не виявиться, ні таємного, що воно не пізнається, і не вийде наяв.

18 Тож пильнуйте, як слухаєте! Бо хто має, то дасться йому́, хто ж не має, — забереться від нього і те, що, здається йому́, ніби має“.

Хто рідня Ісусова

19 До Нього ж прийшли були мати й брати Його, та через наро́д не могли доступі́тись до Нього.

20 І сповістили Йому: „Твоя мати й брати Твої *он* стоять о́сторонь, і бажають побачити Тебе“.

21 А Він відповів і промовив до них: „Моя мати й брати Мої — це ті, хто слухає Боже Слово, і виконує!“

Утихоми́рення бурі на морі

22 І стало́сь, одні́го з тих днів увійшов Він до чо́вна, а з Ним Його у́чні. І сказав Він до них: „Переплі́ньмо на други́й бік озера“. І відча́лили.

23 А коли вони плі́вли, Він заснув. І зняла́ся на озері буря велика, аж вода заливати їх стала, і були в небезпе́ці вони.

24 І вони підійшли, і розбудили Його та й сказали: „Учителю, Учителю, гинемо!“ Він же встав, наказав бурі й хвилям, — і вони вщухнули, і тиша настала!

25 А до них Він сказав: „Де ж ваша віра?“ І дивувались вони, перестра́шені, і говорили один до одні́го: „Хто ж це такий, що вітра́м і воді Він наказує, а вони Його слухають?“

Уздоровлення біснувато́го

26 І вони припливлі́ до землі Гада́рінської, що навпроти Галіле́ї.

27 І, як на землю Він вийшов, перестрів Його один чолові́к із міста, що довгі ро́ки мав він де́монів, не вдягався в одежу, і мешкав не в домі, а в гроба́х.

28 А коли він Ісуса побачив, то закричав, повали́всь перед Ним, і голосом гучним закликав: „Що до мене Тобі, Ісусе, Сину Бога Всеви́шнього? Благаю Тебе, — не муч мене!“

29 Бо звелів Він нечистому духові вийти з люди́ни. Довгий час він хапа́в був його́, — і в'язали його ланцюга́ми й кайда́нами, і стерегли його́, але він розривав

ланцюгі, — і демон гнав по пустині його.

30 А Ісус запитався його: „Як тобі на ім'я?“ І той відказав: „Легіон“, бо багато увійшло в нього демонів.

31 І благали Його, щоб Він їм не звелів іти в безодню.

32 Пасся ж там на горі гурт великий свиней. І просилися *демони ті*, щоб дозволив піти їм у них. І дозволив Він їм.

33 А як демони вийшли з того чоловіка, то в свиней увійшли. І череда кинулась із кручі до озера, — і потопилась.

34 Пастухи ж, як побачили теє, що сталося, повтікали, та в місті й по селах звістили.

35 І вийшли побачити, що сталося. І прийшли до Ісуса й знайшли, що той чоловік, що демони вийшли із нього, сидів при ногах Ісусових вдягнений та при умі, — і полякались.

36 Самовідці ж їм розповілі, як видужав той біснுவатий.

37 І весь народ Гадаринського краю став благати Його, щоб пішов Він від них, — великий бо страх обгорнув їх. Він же до човна увійшов і вернувся.

38 А той чоловік, що демони вийшли із нього, став благати Його, щоб бути при Ньому. Та Він відпустив його, кажучи:

39 „Вернися до дому свого, і розповіж, які речі великі вчинив тобі Бог!“ І той пішов, і по цілому місту звістив, які речі великі для нього Ісус учинив!

Уздоровлення кровотечивої. Воскресіння дочки старшого синагоги

40 А коли повернувся Ісус, то люди Його прийняли, бо всі чекали Його.

41 Аж ось прийшов муж, Яір на ім'я, що був старшим синагоги. Він припав до Ісусових ніг, та й став благати Його завітати до дому його.

42 Бо він мав одиначку дочку, років десь із дванадцять, — і вмирала вона. А коли Він ішов, народ тиснув Його.

43 А жінка *одна*, що дванадцять років хворою на кровотечу була, що ніхто вздоровити не міг її,

44 підійшовши ззаду, доторкнулась до краю одежі Його, — і хвилі тієї спинилася їй кровотеча.

45 А Ісус запитав: „Хто доторкнувся до Мене?“ Коли ж відмовлялися всі, то Петро відказав: „Учителю, народ коло Тебе он товпиться й тисне“.

46 Ісус же промовив: „Доторкнувсь хтось до Мене, бо Я відчув силу, що вийшла з Мене“.

47 А жінка, побачивши, що вона не втаїлась, трясучись, підійшла та й упала перед Ним, і призналася перед усіма людьми, чому доторкнулась до Нього, і як хвилі тієї одужала.

48 Він же промовив до неї: „Дбчко, твоя віра спасла тебе; іди з миром *собі!*“

49 Як Він ще промовляв, приходить *ось* від старшини синагоги один та й говорить: „Дочка твоя вмерла, — не турбуй *же* Вчителя!“

50 Ісус же, почувши, йому відповів: „Не лякайсь, тільки віруй, — і буде спасена вона“.

51 Прийшовши ж до дому, не пустив Він нікого з Собою увійти, крім Петра, та Івана, та Якова, та батька дівчати, та матері.

52 А всі плакали та голосили за нею. Він же промовив: „Не плачте, — не вмерла вона, але спить!“

53 І насміхалися з Нього, бо знали, що вмерла вона.

54 А Він узяв за руку її та й скрикнув, говорячи: „Дівчатко, вставай!“

55 І вернувся їй дух, — і хвилі тієї вона ожилá. І звелів дати їй їсти.

56 І здивувались батьки її. А Він наказав їм нікому не розповідати, що́ сталося.

Ісус посилає апóстолів Своїх на проповідь

9 І скликав Він Дванадцятьох, і дав їм силу та владу над усіма дéмонами, і вздоровляти недуги.

2 І послав їх проповідувати Царство Боже та вздоровляти недужих.

3 І промовив до них: „Не беріть нічого в дорогу: ані палиці, ані торби, ні хліба, ні срібла, ані майте по двоє убрانی.

4 І в який дім увійдете, — залишайтеся там, і звідти відходьте.

5 А як хто вас не прийме, то, виходячи з міста того, обтрусіть від ніг ваших пірох на свідчення супроти них“.

6 І вийшли вони, та й ходили по селах, звіщаючи Добру Новину та всюди оздоровляючи.

Занепокоєння Ірода

7 А Ірод тетрарх прочув усе, що сталося було, і вагався, бо дехто казали, що Іван це із мертвих устав,

8 а інші, що Ілля то з'явився, а знов інші, що ожив це один із стародавніх пророків.

9 Тоді Ірод сказав: „Іванові стяг я голову; хто ж Оцей, що я чую про Нього речі такі?“ І він намагався побачити Його.

Чудо нагодування п'яти тисяч народу

10 А коли повернулись апостоли, вони розповіли Йому, що зробили. І Він їх узяв, та й пішов самотою на місце безлюдне, біля міста, що зветься Віфсаїда.

11 А як люди довідалися, то пішли вслід за Ним. І Він їх прийняв, і розповідав їм про Боже Царство, та тих оздоровляв, хто потребував оздоровлення.

12 А день став схилятися. І Дванадцятро підійшли та й сказали Йому: „Відпусти вже людей, — нехай вони йдуть у довколишні села й оселі спочити й здобути поживи, бо ми тут у місці безлюдному!“

13 А Він їм сказав: „Дайте їсти їм ви“. Вони ж відказали: „Немає в нас більше, як п'ятеро хліба й дві риби. Хіба підемо та купимо поживи для всього народу цього“.

14 Бо було чоловіків десь тисяч із п'ять. І сказав Він до учнів Своїх: „Розсадить їх рядами — по п'ятидесяти“.

15 І зробили отак, і всіх їх розсадили.

16 І Він узяв п'ять хлібів та дві риби, споглянув на небо, поблагословив їх, і поламав, і дав учням, щоб клали наро́дові.

17 І всі їли й насі́тились! А з кусків позосталих зібрали дванадцять кошів.

Учні визнають Ісуса за Христа

18 І сталося, як наса́моті Він молився, з Ним учні бу́лі. І спитав Він їх, кажучи: „За кого Мене люди вважають?“

19 Вони ж відпові́лі та сказали: „За Івана Христителя, а ті за Іллю́, а інші, — що воскрес один із давніх пророків“.

20 А Він за́питав їх: „А ви за кого Мене маєте?“ Петро ж відпові́в та сказав: „За Христа Божого!“

21 Він же їм за́казав, і звелі́в не казати ніко́му про це.

Ісусові треба багато страждати

22 І сказав Він: „Сино́ві Лю́дському треба багато страждати, і Його відцураються старші́, і первосвященники, і книжники, і буде Він убитий, — але третього дня Він воскресне!“

Як спасти свою душу

23 А до всіх Він промовив: „Коли хоче хто йти вслі́д за Мною, хай зрече́ться са́мого себе, і хай ві́зьме щоденно свого́ хреста, та й за Мною йде.

24 Бо хто хоче ду́шу свою́ зберегти, той погуби́ть її́, а хто ради Мене згуби́ть ду́шу свою́, той її́ збереже́.

25 Яка ж ко́ристь лю́дині, що здобу́де весь сві́т, але́ занапа́стись чи згуби́ть себе́?

26 Бо хто буде Мене та Моє́ї науки соро́митися, того посоро́миться тако́ж Син Лю́дський, як при́йде у славі Сво́йй, і Отчій, і святих а́нголі́в.

27 Пrawdę ж кажу́ вам, що деякі́ з тут-о при́явних не скушту́ють сме́рти, аж поки не побача́ть Ца́рства Божого“.

Переобра́ження Господне

28 І сталося після оцих слів днів за вісім, узяв Він Петра, і Івана, і Якова, та й пішов помолитись на гóру.

29 І коли Він молився, то вигляд лиця Його переобразівся, а одежа Його стала біла й блискуча.

30 І ось два мўжі з Ним розмовляли, — були то Мойсей та Ілля,

31 що з'явилися в славі, і говорили про кінець Його, який в Єрусалимі Він мав докінчити.

32 А Петро та приявні з ним були змóрені сном, але, пробудівшись, бачили славу Його й обох мўжів, що стояли при Ньому.

33 І сталося, як із Ним розлучались вони, то промовив Петро до Ісуса: „Учителю, добре нам бути отут! Поставмо ж *отут* три шатра: для Тебе одне, і Мойсею одне, і одне для Іллі!“ Він не знав, що говорить...

34 А як він говорив це, насúнула хмара та їх заслоніла. І вони полякались, як стали ті вхóдити в хмару.

35 І почувся ось голос із хмари, який промовляв: „Це Син Мій Улюблений, — Його слухайтеся!“

36 А коли *оцей* голос лунав, Ісус Сам позостався. А вони промовчали, і нікому нічо́го тих днів не казали, щó бачили.

Уздоровлення сновидного

37 А наступного дня, як спустились з гори, перестрів Його náтовп великий.

38 І закричав ось *один* чоловік із нарóду й сказав: Учителю, благаю Тебе, — зглянься над сином моїм, бо одина́к він у мене!

39 А ото дух хапає його, і він нагло кричить, і трясе ним, аж той піну пускає. І, вимучивши він його, насилу відхóдить.

40 І ўчнів Твоїх я благав його вигнати, та вони не змогли“.

41 А Ісус відповів і промовив: „О, роде невірний й розбéщений, — доки бóду Я з вами, і терпітиму вас? Приведі свого сина сюди!“

42 А як той іще йшов, дѣмон кинув його та затряс. Та Ісус наказав тому духу нечистому, — і вздорівив дитину, і віддав її батькові її.

43 І всі дивувалися вѣличі Божій!

Ісус удруге заповідає Свою смерть

А як усі дивувались усьому, що чинив був Ісус, Він промовив до учнів Своїх:

44 „Вкладіть до вух своїх ці ось слова: Людський Син буде виданий людям до рук“.

45 Протѣ не зрозуміли вони цього слова, було бо закрито від них, щоб його не збагнули, та боялись Його запитати про це слово.

Хто найбільший у Царстві Небеснім

46 І прийшло їм на думку: хто б найбільший з них був?

47 А Ісус, думку серця їх знавши, узяв дитину, і поставив її біля Себе.

48 І промовив до них: „Як хто прийме дитину оцю в Ім'я Моє, Мене він приймає, а як хто Мене прийме, приймає Того, Хто послав Мене. Хто бо найменший між вами всіма, — той великий!“

Хто не супроти вас — той за вас

49 А Іван відповів і сказав: „Учителю, ми бачили одного чоловіка, що Ім'ям Твоїм дѣмонів виганяв, і ми заборонили йому, бо він з нами не ходить“.

50 Ісус же йому відказав: „Не забороняйте, — бо хто не проти вас, той за вас!“

Самаряни не приймають Ісуса

51 І сталось, коли дні вознесіння Його наближались, Він постановив піти в Єрусалим.^[19]

52 І Він посланців вислав перед Собою. І пішли вони, та й прибулі до села самарянського, щоб ночівлю Йому приготівити.

53 А ті не прийняли Його, бо йшов Він у напрямі Єрусалиму.^[20]

54 Як побачили ж *те* учні Яків й Іван, то сказали: „Господи, — хочеш, то ми скажемо, „щоб огонь зійшов з неба та винищив“ їх, як і Ілля був зробив“.

55 А Він обернувся до них, їм докорив та й сказав: „Ви не знаєте, якого ви духа.

56 Бо Син Людський прийшов не губить душі людські, а спасати!“ І пішли вони в інше село.

Яких учнів бажає Собі Ісус

57 І сталось, як дорогою йшли, сказав був до Нього один: „Я підú за Тобою, хоч би куди Ти пішов“.

58 Ісус же йому відказав: „Мають нóри лисиці, а гнізда — небесні пташкі, — Син же Людський не має нідé й голови прихиліти!“

59 І промовив до другого Він: „Іди за Мною“. А той відказав: „Дозволь мені перше піти, і батька свого поховати“.

60 Він же йому відказав: „Зостав мертвим ховати мерців своїх. А ти йди та звіщай Царство Боже“.

61 А інший сказав був: „Господи, я підú за Тобою, та дозволь мені перш попрощатись із своїми домашніми“.

62 Ісус же промовив до нього: „Ніхто з *тих*, хто кладé свою руку на плуга та назад озирається, не надається до Божого Царства!“

Ісус посилає апóстолів Своїх на проповідь

10 Після того призна́чив Господь і інших Сімдеся́т, і послав їх по двох перед Себе до кожного міста та місця, куди Сам мав іти.

2 І промовив до них: „Хоч жні́во велике, та робі́тників мало; тож благайте Господаря жні́ва, щоб робі́тників вислав на жні́во Своє.

3 Ідіть! Оце посилаю Я вас, як ягнят між вовкі.

4 Не носіть ні калі́тки, ні торби, ні сандáль, і не вітайте в дорозі ніко́го.

5 Як до дому ж якого ви ввійдете, то найперше кажіть: „Мир дому цьому́!“

6 І коли син миру там буде, то спочіне на ньому ваш мир, коли ж ні — до вас вёрнеться.

7 Зоставайтеся ж у домі тим самим, споживайте та пийте, що є в них, — бо вартий робітник своєї зарплати. Не ходіть з дому в дім.

8 А як прийдете в місто яке, і вас приймуть, — споживайте, що вам подадуть.

9 Уздорóвлюйте хворих, що в нім, промовляйте до них: „Наблізилося Царство Боже до вас!“

10 А як прийдете в місто яке, і вас не приймуть, то вийдіть на вулиці його та й кажіть:

11 „Ми обтру́шуємо вам навіть порошок, що прилип до нас із вашого міста. Та знайте оце, що наблизилося Ца́рство Боже!“

12 Кажу вам: того дня легше буде содóблянам, аніж місту тому́!“

Доля невірних міст

13 „Горе тобі, Хоразі́не, горе тобі, Віфсаїдо! Бо коли б то у Тирі й Сидоні були відбу́лися ті чу́да, що сталися в вас, то давно б вони пока́лися в волося́нці та в попелі!“

14 Але на суді відрадні́ш буде Тиру й Сидону, як вам.

15 А ти, Каперна́уме, що „до неба підні́сся, — аж до аду ти зійдеш!“

16 Хто слухає вас — Мене слухає, хто ж погорджує вами — погорджує Мною, хто ж погорджує Мною — погорджує Тим, Хто послав Мене“.

Поворот апóстолів

17 А ті Сімдеся́т повернулися з радістю, кажучи: „Господи, — навіть де́мони ко́ряться нам у Ім'я́ Твоє!“

18 Він же промовив до них: „Я бачив того сатану, що з неба спада́в, немов блиска́вка.

19 Ось Я вла́ду вам дав наступати на змі́й та скорпіо́нів, і на всю силу ворожу, — і ніщо вам не зашко́дить.

20 Та не тіштеся тим, що вам кóряться духи, але тіштеся, що ваші ймення записані в небі!“

Блаженні ті очі, що бачать Ісуса

21 Того ча́су Ісус звеселився був Духом Святим і промовив: „Прославляю Тебе, Отче, Господи неба й землі, що втаїв Ти оце від премудрих і розумних, та його немовлятам відкрив. Так, Отче, бо Тобі так було до вподоби!“

22 Передав Мені все Мій Отець. І не знає ніхто, хто є Син, — тільки Отець, і хто Отець — тільки Син, та кому Син захоче відкрити“.

23 І, звернувшись до учнів, наодинці їм сказав: „Блаженні ті очі, що бачать, що́ бачите ви!“

24 Кажу ж вам, що багато пророків і царів бажали побачити, що бачите ви — та й не бачили, і почути, що́ чуєте ви — і не чули!“

Як осягнути вічне життя

25 І підвівсь ось за́ко́нник один, і сказав, Його випробóвуючи: „Учителю, що́ робити мені, щоб вічне життя осягну́ти?“

26 Він же йому відказав: „Що́ в Зако́ні написано, як ти читаєш?“

27 А той відповів і сказав: „Люби Господа Бога свого́ всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом“, і свого ближнього, як само́го себе“.

28 Він же йому́ відказав: „Правильно ти відповів. Роби це, — і будеш жити“.

Хто наш ближній.

Притча про милосердного самаряні́на

29 А той бажав сам себе ви́правдати, та й сказав до Ісуса: „А хто то мій ближній?“

30 А Ісус відповів і промовив: „Один чоловік ішов з Єрусалиму до Єрихо́ну, і попався розбійникам, що обдерли його, і завдали́ йому́ рани, та й утеклі́, покинувши ле́две живого його́.“

31 Прохо́див випадком тією дорогою священик один, побачив його, — і проминув.

32 Так само й Левит надійшов на те місце, поглянув, — і *теж* проминув.

33 Проходив же *там* якийсь самарянин, та й натрапив на нього, і, побачивши, змилосердився.

34 І він підійшов, і обв'язав йому рани, наливши оливи й вина. Потому його посадив на худобину власну, і приставив його до гостиниці, та й клопотався про нього.

35 А другого дня, від'їжджавши, вийняв він два динарії, та й дав їх господареві й проказав: „Заопікуйся ним, а як більше що витратиш, — заплачу тобі, як вернуся“.

36 Котрий же з цих трьох — на думку твою — був ближній тому, хто попався розбійникам?“

37 А він відказав: „Той, хто вчинив йому мілість“. Ісус же сказав йому: „Іди, — і роби так і ти!“

Ісус у Марти й Марії

38 І сталось, коли вони йшли, Він прийшов до одного села. Одна ж жінка, Марта їй на ім'я, прийняла Його в дім свій.

39 Була ж в неї сестра, що звалась Марія; вона сіла в ногах у Ісуса, та й слухала слова Його.

40 А Марта великою по́слугою клопоталась, а спинившись, сказала: „Господи, чи байдуже Тобі, що на мене саму́ полишила служити сестра моя? Скажи ж їй, щоб мені помогла“.

41 Господь же промовив у відповідь їй: „Марто, Марто, — турбуєшся й журишся ти про багато чого́,

42 а потрібне одне. Марія ж обрала найкращу частку, яка не відбереться від неї“.

Про молитву

11 І сталось, як молився Він у місці одному, і коли перестав, озвався до Нього один із Його учнів: „Господи, навчи нас молитися, як і Іван навчив своїх учнів.“

2 Він же промовив до них: „Коли молитесь, говоріть: „Отче наш, що на небі! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі.

3 Хліба нашого щоденного дай нам на кожний день.

4 І прости нам наші гріхи, бо й самі ми прощаємо кожному боржникові нашому. І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого!“

Просіть, — і буде вам дане

5 І сказав Він до них: „Хто з вас матиме приятеля, і піде до нього опівночі, і скаже йому: „Позич мені, друже, три хліби,

6 бо прийшов із дороги до мене мій приятель, я ж не маю, що дати йому“.

7 А той із середини в відповідь скаже: „Не роби мені клопоту, — уже замкнені двері, і мої діти зо мною на ліжкові. Не можу я встати та дати тобі“.

8 Кажу вам: коли він не встане, і не дасть ради дружби йому, то за докучання його він устане та й дасть йому, скільки той потребує.

9 І Я вам кажу: просіть, — і буде вам дано, шукайте — і знайдете, стукайте — і відчинять вам!

10 Бо кожен, хто просить — одержує, хто шукає — знаходить, а тому, хто стукає — відчинять.

11 І котрій з вас, батьків, як син хліба проситиме, подасть йому каменя? Або, як *проситиме* риби, замість риби подасть йому гадину?

12 Або, як яйця він проситиме, дасть йому скорпіона?

13 Отож, коли ви, буди злі, потрапите добрі дари своїм дітям давати, — скільки ж більше Небесний Отець подасть Духа Святого *всім* тим, хто проситиме в Нього?“

Ісус поборює виступи фарисеїв проти чуд Його

14 *Раз* вигонив Він демона, який був німий. І коли демон вийшов, німий заговорив. А народ дивувався.

15 А деякі з них гомоніли: „Виганяє Він дёмонів *силою* Вельзевула, князя дёмонів“.

16 А інші, випробовуючи, хотіли від Нього ознаки із неба.

17 Він же знав думки їхні, і промовив до них: „Кожне царство, само проти себе поділене, запустіє, і дім на дім упаде“.

18 А коли й сатанá поділився сам супроти себе, — як стоятиме царство його? А ви кажете, що Вельзевулом вигоню Я демонів.

19 Коли ж Вельзевулом вигоню Я демонів, то чим виганяють їх ваші сини? Тому вони стануть вам сўдьями.

20 А коли пальцем Божим вигоню Я дёмонів, то справді прийшло до вас Боже Царство.

21 Коли сильний збройно свій двір стереже, то в безпéці маєток його.

22 Коли ж дужчий від нього його нападе й переможе, то всю зброю йому забере, на яку покладався був той, і роздасть свою здóбич.

23 Хто не зо Мною, той проти Мене; і хто не збирає зо Мною, той розкидає!

Що станеться з лукавим родом

24 Коли дух нечистий виходить з людини, то блукає місцями безвідними, відпочинку шукаючи, але, не знаходячи, каже: „Верну́ся до хати своєї, звідки я вийшов“.

25 А як вернеться він, то *хату* знаходить за́метену й при́брану.

26 Тоді він іде та й приводить сімох інших духів, лютіших за себе, — і входять вони та й живуть там. І буде останнє людині тій гірше за перше!“

Блаженні, що слухають Божого Слова

27 І сталось, як Він це говорив, одна жінка з народу *свій* голос піднесла й сказала до Нього: „Блаженна утрóба, що носила Тебе, і груди, що Ти ссав їх!“

28 А Він відказав: „Так. Блаженні ж і ті, хто слухає Божого Слова і його береже!“

Пророк Йона — провісник Христа

29 А як люди збира́лися, Він почав промовляти: „Рід цей — рід лукавий: він ознаки шукає, та ознаки йому не дадуть, крім ознаки проро́ка Йо́ни.

30 Бо як Йо́на ознакою був для ніневі́тян, так буде й Син Лю́дський для роду цього́.

31 Цариця півде́нна на суд стане з му́жами роду цього́, — і їх засудить, бо вона з кінця світу прийшла Соломо́нову мудрість послухати. А тут ось Хтось більший, аніж Соломо́н!

32 Ніневі́тяни стануть на суд із цим родом, — і засудять його, вони бо пока́ялися через Йонину проповідь. А тут ось Хтось більший, ніж Йона!

Світла не сховаєш

33 Засвіченого світла ніхто в схóвок не ставить, ані під посúдину, але на світи́льника, щоб бачили світло, хто входить.

34 Око твоє — то світи́льник для тіла; тому́, як око твоє буде дуже, то й усе тіло твоє буде світле. А коли б твоє око нездатне було́, то й усе тіло твоє буде темне.

35 Отож, уважай, щоб те світло, що в тобі, не сталося те́мрявою!

36 Бо коли твоє тіло все світле, і не має жа́дної темної частини, то все буде світле, неначе б світильник ося́яв блиском тебе́“.

Не зане́дбуйте найважливішого в Законі

37 Коли Він говорив, то один фарисей став благати Його пообідати в нього. Він же прийшов та й сів при столі.^[21]

38 Фарисей же, побачивши *це*, здивувався, що перед обідом Він перш не обмився.

39 Господь же промовив до нього: „Тепер ви, фарисеї, он чистите зовнішність ку́хля та миски, а ваше нутро́ повне зди́рства та кривди!

40 Нерозумні, — чи ж Той, Хто створив *оте* зовнішнє, не створив Він і внутрішнє?

41 Тож милостиню подавайте з унутрішнього, — і ось все буде вам чисте.

42 Горе вам, фарисеям, — бо ви десятину даєте з м'яти та рути й усякого зілля, але обминаєте суд та Божу любов; це треба робити, і тогó не лишати!

43 Горе вам, фарисеям, що любите перші лавкі в синагогах та привіти на рінках!

44 Горе вам, — бо ви як гробі непомітні, — люди ж ходять по них і не знають того“.

Горе й закóнникам неправдивим

45 Озався ж один із закóнників, і каже Йому: „Учителю, кажучи це, Ти і нас ображаєш!“

46 А Він відказав: „Горе й вам, закóнникам, бо ви на людей тягарі накладаєте, які важко носити, а самі й одним пальцем своїм не дотóркуєтесь тягарів!

47 Горе вам, бо надгрóбки пророкам ви ставите, — ваші ж батькі були їх повбивали.

48 Так, — визнаєте ви й хвалите вчинки батьків своїх: бо вони їх повбивали, а ви їм надгрóбки будуєте!

49 Через те й мудрість Божа сказала: „Я пошлю їм пророків й апóстолів, — вони ж декого з них повбивають, а декого віженуть,

50 щоб на роді оцім відомстилася кров усіх пророків, що пролита від ствóрення світу,

51 від крові Авеля аж до крові Захáрія, що загинув між жéртівником і храмом“! Так, кажу вам, — відомстíться *це все* на цім роді!

52 Горе вам, закóнникам, бо взяли ви ключá розуміння: самі не ввійшли, і тим, хто хотів увійти, бороніли!“

53 А коли Він вихóдив ізвідти, стали книжники та фарисеї сильно тиснути та від Нього допитуватись про багато речей, —

54 вони чатува́ли на Нього, щоб зловити що з уст Його (і щоб оскáржити Йогó).

Проповідуючи, не бійтеся!

12 Того часу, як зібралися десятитисячні натовпи народу, — аж топтали вони один одного, — Він почав промовляти перш до учнів Своїх: „Стережіться рózчини фарисейської, що є лицемірство!

2 Бо немає нічого захованого, що не відкриється, ні таємного, що не виявиться.

3 Тому все, щó казали ви пóтемки, — при світлі почується, щó ж шептали на вухо в коморах, — на дахах проповідане бóде.

4 Кажу ж вам, Своїм друзям: Не бійтеся тих, хто тіло вбиває, а потім більш нічого не може вчинити!

5 Але вкажу вам, кого *треба* боятися: Бійтесь того, хто має владу, убивши, укинути в геєнну. Так, кажу вам: Того бійтеся!

6 Чи ж не п'ять горобців продають за два грóші? Та проте перед Богом із них ні один не забутий.

7 Але навіть волóсся вам на голові пораховане все. Не бійтесь: вартніші ви за багатьох горобців!

8 Кажу ж вам: Кожного, хто перед людьмі Мене визнає, того визнає й Син Людський перед Анголáми Божими.

9 Хто ж Мене відцурається перед людьмі, того відцураються перед анголáми Божими.

10 І кожному, хто скаже слово на Людського Сина, йому прóститься; а хто зневажáтиме Духа Святого, — не прóститься.

11 А коли вас водитимуть до синагог, і до урядів, і до влад, — не турбуйтеся, як або щó відповідати чи щó говорити, —

12 Дух бо Святий вас навчíть тієї години, щó потрібно казати!“

Багатійте в Бога, — притча про багача

13 І озвався до Нього один із народу: „Учителю, скажи братові моєму, щóб він спáдщиною поділився зо мною“.

14 А Він відказав йому: „Чоловіче, хто поставив над вами Мене за суддю або за подільника?“

15 І промовив до них: „Глядіть, остерігайтеся всякої зажерливості, — бо життя чоловіка не залежить від достатку маєтку його“.

16 І Він розповів їм притчу, говорячи: „В одного багача гойно нива вродила була“.

17 І міркував він про себе й казав: „Що робити, що не маю куди зібрати плодів своїх?“

18 І сказав: „Оце я зроблю, — порозв'ялюю клуні свої, і просторніші поставлю, і позбираю туди пашню свою всю та свій достаток“.

19 І скажу я душі своїй: „Душе, маєш багато добра, на багато років складеного. Спочивай, їж та пий, і веселися!“

20 Бог же до нього прорік: „Нерозумний, — ночі цієї ось душу твою зажадають від тебе, і кому позостанеться те, що ти був наготовив?“

21 Так *буває і з тим*, хто збирає для себе, та не багатіє в Бога“.

Покладіть на Бога надію свою

22 І промовив Він учням Своїм: „Через це кажу вам: Не журіться про життя, — щó ви будете їсти, і ні про тіло, — у щó ви зодягнетесь.

23 Бо більше від їжі життя, а тіло від одягу.

24 Погляньте на гайвороння, що не сіють, не жнуть, нема в них комори, ні клуні, — проте Бог їх годує. Скільки ж більше за птахів ви варті!

25 Хто ж із вас, коли журиться, додати зможе до зросту свого *бодай* ліктя одного?

26 Тож коли ви й найменшого не подолаєте, то чого ж ви про інше клопочетесь?

27 Погляньте на *ті он* лілєї, як вони не прядуть, ані тчуть. Алé говорю вам, що й *сам* Соломон у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них!

28 І коли он траву, що сьогодні на полі, а взавтра до пєчі вкидається, Бог так зодягає, скільки ж краще *зодягне* Він вас, маловірні!

29 І не шукайте, щó будете їсти, чи щó будете пити, і не клопочіться.

30 Бо всього цього й люди світу оцього шукають, Отець же ваш знає, що того вам потрібно.

31 Шукайте ото ж Його Царства, а це вам додасться!

Збирайте собі скарби в небі

32 Не лякайся, черідко малá, бо сподобалося Отцю вашому дати вам Царство.

33 Продавайте достатки свої та мїлостиню подавайте. Робіть калітки собі не старіючі, — невічерпний скарб той у небі, куди не закрадається злодій, і міль де не тóчить.

34 Бо де скарб ваш, там буде й серце ваше!

Будьмо готові, бо часу кінця світу не знає ніхто

35 Нехай підперезані будуть вам стєгна, а світла *ручні* позасвічувані!

36 І *будьте* подібними до людей, що очікують пана свого, коли вернеться він із весілля, щоб, як прийде й застукає, відчинити негайно йому.

37 Блаженні раби ті, що пан, коли прийде, то знайде, що пильнують вони! Поправді кажу вам: підпережеться він і їх посадить, і, підійшовши, буде їм послугувати.

38 І коли прийде о другій^[22] чи прийде о третій сторожі, та знайде так само, — блаженні вони!

39 Знайте ж це, що коли б знав господар, о котрій то годині підкрадеться злодій, то він пильнував би, і свого б дому не дав підкопати.

40 Тому будьте готові і ви, — бо прийде Син Людський тієї години, коли ви не думаєте!“

41 Озвався ж Петро: „Господи, чи до нас кажеш притчу оцю, чи до всіх?“

42 А Господь відказав: „Хто ж тоді вірний і мудрий домоправитель, що пан настановить його над своїми челядниками, щоб давати харч визначену своєчасно?“

43 Блаженний той раб, що пан його прийде та знайде, що робить він так!

44 Поправді кажу вам, що над всім маєтком своїм він поставить його.

45 А коли раб той скаже у серці своїм: „Забариться пан мій прийти“, і зачне бити слуг та служниць, їсти та пити та напиватися,

46 то прийде раба того пан за дня, якого він не сподівається, і о годині, якої не знає, — і розітне його пополювині, і визначить долю йому з невірними!

47 А раб той, що знав волю свого господаря, але не приготував, ані не вчинив згідно волі його, буде тяжко побитий.

48 Хто ж не знав, а вчинив каригідне, буде мало він битий. Тож від кожного, кому дано багато, багато від нього й жадатимуть. А кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть.

49 Я прийшов огонь кинути на землю, — і як Я прагну, щоб він уже запалав!

50 Я ж маю христитися хрищенням, — і як Я мучуся, поки те сповниться!

51 Чи ви думаете, що прийшов Я мир дати на землю? Ні, кажу вам, але поділ!

52 Віднині бо п'ятеро в домі одному поділені будуть: троє супроти двох, і двоє супроти трьох.

53 Стане батько на сина, а син проти батька, мати проти дочкі, а дочка проти матері, свекруха навпроти невістки своєї, а невістка навпроти свекрухи!“

Судить по собі про справедливе

54 Промовив же Він і до народу: „Як побачите хмару, що з заходу суне, то кажете зразу: Зближається дощ“, — і так і буває.

55 А коли віє вітер південний, то кажете: „Буде спекота“, — і буває.

56 Лицеміри, — лице неба й землі розпізнати ви вмієте, чому ж не розпізнаєте часу цього?

57 Чого ж і самі по собі ви не судите, що справедливе?

58 Бо коли до уряду ти йдеш зо своїм супротивником, попилнуй з ним залагодити по дорозі, щоб тебе до судді не потяг він, а суддя щоб прислужникові не віддав тебе, а прислужник щоб не посадив до в'язниці тебе.

59 Поправді кажу тобі: Не вийдеш ізвідти, поки не віддаси й останнього шеляга!“

Коли не покається, то загинете

13 Того часу прийшли були дехто, та й розповіли Йому про галілеян, що їхню кров Пилат змішав був із їхніми жертвами.

2 Ісус же сказав їм у відповідь: „Чи ви думаете, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян?

3 Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!

4 Або ті вісімнадцять, що башта на них завалилась була в Сілоамі й побила їх, — чи думаете, що ті винні були більш за всіх, що в Єрусалимі живуть?

5 Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!“

Притча про фігове дерево

6 І Він розповів оцю притчу: „Один чоловік у своїм винограднику мав посажене фігове дерево. І прийшов він шукати на ньому плоду, але не знайшов.

7 І сказав винареві: „Оце третій рік, відколи прихóджу шукати плоду на цім фіговім дереві, але не знахóджу; зрубай його, — нащо й землю марнує воно?“

8 А той йому в відповідь каже: „Позостав його, пане, і на цей рік, аж поки його обкопаю довкола, і обкладу його гноєм, —

9 чи року наступного плóду не вродить воно. Коли ж ні, то зрубаєш його“.

Уздоровлення в суботу скорченої жінки

10 І навчав Він в одній з синагог у суботу.

11 І ось там була одна жінка, що вісімнадцять рóків мала духа нémочі, і була скорчена, і не могла ніяк ви́простатись.

12 А Ісус, як побачив її, то покликав до Себе. І сказав їй: „Жінко, — звільнена ти від недуги своєї“.

13 І Він руки на неї поклав, — і вона зараз ви́просталась, — і стала сла́вити Бога!

14 Озався ж старший синагоги, обурений, що Ісус уздоровив у суботу, і сказав до наро́ду: „Є шість день, коли працювати належить, — приходьте тоді та вздоровлюйтеся, а не дня суботнього“.

15 А Господь відповів і промовив до нього: „Лицеміре, — хіба ж не відв'язує кожен із вас у суботу свого вола чи осла від ясел, і не веде напоїти?

16 Чи ж цю дочку́ Авраамову, яку сатана був зв'язав вісімнадцять ось рóків, не належить звільнити її суботнього дня від цих пут?“

17 А як Він говорив це, — засорóмилися всі Його супротивники. І тішився весь наро́д всіма славними вчинками, які Він чинив!

Притча про гірчи́чне зéрно й про рóзчину

18 Він же промовив: „До чо́го поді́бне Царство Боже, і до чо́го його прирівняю?

19 Подібне воно до гірчічного зёрна, що взяв чоловік і посіяв його в своїм саді. І воно виросло, і деревом стало, і „ку́блилось птаство небесне на ві́ттях його“.

20 І зно́ву сказав Він: „Із чим порівняю Я Боже Царство?“

21 Подібне до рóзчини, що її бере жінка, і кладе на три мірки муки, аж поки все вкíсне“.

Хто буде спасений

22 І прохóдив містами та сéлами Він і навчав, до Єрусалиму просту́ючи.

23 І озвався до Нього один: „Господи, — хіба буде мало спасéних?“ А Він відказав їм:

24 „Силку́йтеся ввійти тісними ворі́тьми, бо кажú вам, — багато-хто будуть намагáтися ввійти, — та не зможуть!“

25 Як устане Госпóдар та двері замкне́, ви зачне́те вистóювати ізнадво́ру, та стукати в двері й казати: „Господи, — відчини нам!“ А Він вам у відповідь скаже: „Не знаю Я вас, звідки ви!“

26 Тоді станете ви говорити: „Ми їли й пили перед Тобою і на вулицях наших навчав Ти“.

27 А Він *вам* відкаже: „Говорю́ вам, — не знаю Я, звідки ви. „Ві́дійдіть від Мене всі, хто чинить неправду!“

28 Буде плач там і скре́гіт зубів, як побачите ви Авраама, та Ісака та Якова, та пророків усіх в Царстві Божім, себе ж — вигнаних геть.

29 І при́йдуть *інші* від сходу й за́ходу, і півночі й півдня, і при столі́ в Царстві Божім засядуть!

30 І ось, є останні, що стануть за перших, і є перші, що стануть останніми!“

Ірод хоче вбити Ісуса

31 Тієї години підійшли дехто з фарисеїв, і сказали Йому: „Вийди собі, і піди звідси, — хоче бо Ірод убити Тебе“.

10 Але як ти будеш запрошений, то приходь, і сідай на останньому місці, щоб той, хто покликав тебе, підійшов і сказав тобі: „Пріятелю, — сідай вище!“ Тоді буде честь тобі перед покликаними з тобою.

11 Хто бо підноситься — буде впокóрений, а хто впокоряється — той піднесётся“.

12 А тому, хто Його був покликав, сказав Він: „Коли ти справляєш обід чи вечерю, не клич друзів своїх, ні братів своїх, ані своїх рóдичів, ні сусідів багатих, щоб так само й вони коли не запросили тебе, — і буде взаёмна відплата тобі.

13 Але, як справляєш гостіну, клич убогих, калік, кривих та сліпих,

14 і будеш блаженний, бо не мають вони чим віддати тобі, — віддасться ж тобі за воскресіння праведних!“

15 Як почув це один із отих, що сиділи з Ним при столі, то до Нього сказав: „Блаженний, хто хліб споживатиме в Божому Царстві!“

Притча про багату вечерю

16 Він же промовив до нього: „Один чоловік спорядів був велику вечерю, і запросив багатьох.

17 І послав він свого раба часу вечері сказати запрошеним: „Ідіть, бо вже все наготóвано“.

18 І зараз усі почали відмовлятися. Перший сказав йому: „Поле купив я, і маю потребу піти та оглянути його. Прошу́ тебе, — вибач мені!“

19 А другий сказав: „Я купив собі п'ять пар волів, — і йду спробувати їх. Прошу́ тебе, — вибач мені!“

20 І знов інший сказав: „Одружився ось я, і через те я не можу прийти“.

21 І вернувся той раб і па́нові своєму про все розпóвів. Розгнівавсь госпóдар тоді, та й сказав до свого раба: „Піди швидко на вулиці та на завулки міські, і приведи сюди вбогих, і калік, і сліпих, і кривих“.

22 І згодом раб повідóмив: „Пане, сталося так, як звелів ти, та місця є ще“.

23 І сказав пан рабові: „Піди на дороги й на за́городи, та й сілуй прийти, щоб наповнився дім мій.

24 Кажу́ бо я вам, що жоден із запрошених му́жів тих не покушту́є моєї вечері. Бо багато поклі́каних, та ви́браних мало!“

Хто може бути учнем Ісуса

25 Ішло ж з Ним багато людей. І, звернувшись, сказав Він до них:

26 „Коли хто прихóдить до Мене, і не знена́видить свого батька та матері, і дру́жини й дітей, і братів і сесте́р, а до того й своєї душі^[24], — той не може бути учнем Моїм!

27 І хто свого хреста не несе, і не йде вслі́д за Мною, — той не може бути учнем Моїм!

28 Хто бо з вас, коли башту поставити хоче, перше не сяде й вида́тків не ві́рахує, — чи має потрі́бне на ви́конання,

29 щоб, коли покладе він основу, але докі́нчити не зможе, усі, хто побачить, не стали б смі́ятися з нього,

30 говорячи: „Чолові́к цей почав будувати, але докі́нчити не міг“.

31 Або який цар, іду́чи на війну супро́ти царя іншого, перше не сяде пора́дитися, чи спро́можен він із десяти́ма тисячами стрі́ти того, хто йде з два́дцятьма тисячами проти нього?

32 Коли ж ні, то, як той ще да́леко, шле посольство до нього та й просить про мир.

33 Так ото й кожен із вас, який не зрече́ться усьо́го, що має, не може бути учнем Моїм.

34 Сі́ль — добра річ. Коли ж сі́ль несолоною стане, чим приправити її?

35 Ні на землю, ні на гні́й не потрі́бна вона, — її геть викидають. Хто має ву́ха, щоб слухати, — нехай слу́хає!“

Притча про загублену вівцю й загублену драхму

15 Наближа́лись до Нього всі мі́тники й грі́шники, щоб послу́хати Його.

2 Фарисе́ї ж та книжники нарі́кали й казали: „Приймає Він грі́шників та з ними ї́сть“.

3 А Він їм розповів оцю притчу, говорячи:

4 „Котрий з вас чоловік, мавши сотню овець і загубивши одну з них, не покине в пустині тих дев'ятидесяти й дев'яти, та й не піде *шукати* загинулої, аж поки не знайде її?

5 А знайшовши, кладе на рамена свої та радіє.

6 І, прийшовши додому, скликає він друзів і сусідів, та й каже до них: „Радійте зо мною, бо знайшов я вівцю свою *тую* загублену“.

7 Говорю вам, що так само на небі радітимуть *більш* за одного грішника, що кається, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох праведників, що не потребу́ють пока́ння!...

8 Або яка жінка, що має десять драхм, коли згубить драхму одну, не засвічує світла, і не мете хати, і не шукає уважно, аж поки не знайде?

9 А знайшовши, кличе пріятельок та сусідок та каже: „Радійте зо мною, бо знайшла я загублену драхму!“

10 Так само, кажу вам, радість буває в Божих анголів за одного грішника, який кається“.

Притча про блудного сина

11 І Він оповів: „У чоловіка одного було два сини.

12 І молодший із них сказав батькові: „Дай мені, батьку, належну частину маєтку!“ І той поділив поміж ними маєток.

13 А по небагатьох днях зібрав син молодший усе, та й подавсь до далекого краю, і розтратив маєток свій там, живучи марнотратно.

14 А як він усе прожив, настав голод великий у тім краї, — і він став бідувати.

15 І пішов він тоді і пристав до одного з мешканців тієї землі, а той вислав його на поля свої пасти свиней.

16 І бажав він наповнити шлунка свого *хоч* стручкамими, що їли їх свині, та ніхто не давав їх йому“.

17 Тоді він спам'ятався й сказав: „Скільки в батька мого наймитів мають хліба аж надмір, а я отут з голоду гину!

18 Устану, і піду я до батька свого, та й скажу йому: „Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе.

19 Недостойний я вже зватись сином твоїм; прийми ж мене, як одного з своїх наймитів“.

20 І, вставши, пішов він до батька свого. А коли він далеко ще був, його батько вгледів його, — і переповнився жалем: і побіг він, і кинувсь на шию йому, і зачав цілувати його!

21 І озвався до нього той син: „Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе, і недостойний вже зватися сином твоїм“.

22 А батько рабам своїм каже: „Принесіть негайно одержу найкращу, і його зодягніть, і персня подайте на руку йому, а сандалі на ноги.

23 Приведіть теля відгодоване та заколіть, — будемо їсти й радіти,

24 бо цей син мій був мертвий — і ожив, був пропав — і знайшовся!“ І почали веселитись вони.

25 А син старший його був на полі. І коли він ішов й наближався до дому, почув музики та танці.

26 І покликав одного зо слуг, та й спитав: „Що це таке?“

27 А той каже йому: „То вернувся твій брат, і твій батько звелів заколоти теля відгодоване, — бож здоровим його він прийняв“.

28 І розгнівався той, — і ввійти не хотів. Тоді вийшов батько його й став просити його.

29 А той відповів і до батька сказав: „Ото, стільки років служу я тобі, і ніколи наказу твого не порушив, — ти ж ніколи мені й козеняти не дав, щоб із приятелями своїми потішився я.

30 Коли ж син твій вернувся оцей, що проїв твій маєток із блудницями, — ти для нього звелів заколоти теля відгодоване“.

31 І сказав він йому: „Ти завжди зо мною, дитино, і все моє — то твоє!

32 Веселитись та тішитись треба було, бо цей брат твій був мертвий — і ожив, був пропав — і знайшовся!“

Притча про несправедливого управителя

16 Оповів же Він й учням Своїм: „Один чоловік був багатий, і мав управителя, що оскаржений був перед ним, ніби він переводить маєток його.

2 І він покликав його, і до нього сказав: „Що це чую про тебе? Дай звіт про своє управительство, бо більше не зможеш рядити“.

3 І управитель почав міркувати собі: „Що я маю робити, коли пан управительство відійме від мене? Копати не можу, просити соромлюсь.

4 Знаю, що я зроблю, щоб мене прийняли до домів своїх, коли буду я скінений із управительства“.

5 І закликав він нарізно кожного з боржників свого пана, та її питається першого: „Скільки винен ти панові моєму?“

6 А той відказав: „Сто кадок оливи“. І сказав він йому: „Візьми ось розписку свою, швидко сідай та й пиши: п'ятдесят“.

7 А потім питається другого: „А ти скільки винен?“ І той відказав: „Сто кірців пшениці“. І сказав він йому: „Візьми ось розписку свою й напиши: вісімдесят“.

8 І пан похвалив управителя цього невірного, що він мудро вчинив. Бо сини цього світу в своїм поколінні мудріші, аніж сини світла.

9 І Я вам кажу: „Набувайте друзів собі від багатства^[25] несправедного, щоб, коли проминеться воно, прийняли вас до вічних осель.

10 Хто вірний в найменшому, — і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому, — і в великому несправедливий.

11 Отож, коли в несправедливім багатстві ви не були вірні, — хто вам правдиве довірить?

12 І коли ви в чужому не були вірні, — хто ваше вам дасть?

Не можна служити Богові й мамоні

13 Жа́ден раб не може служи́ть двом панам, — бо або одно́го знена́видить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого зне́хтує. Не можете Богові й мамо́ні^[26] служити!“

14 Чули все це й фарисеї, що були́ сріблoлюбці, та й стали сміятися з Нього.

15 Він же промовив до них: „Ви себе видаєте за праведних перед людьми́, але ваші серця знає Бог. Що бо високе в людей, те перед Богом гидо́та.

16 Зако́н і Пророки *були* до Івана; відтоді Царство Боже благові́ститься, і кожен силку́ється втиснутись в ньо́го.

17 Легше небо й земля промині́ться, аніж одна риса з Зако́ну загине.

18 Кожен, хто дру́жину свою відпускає, і бере *собі* іншу, той чинить перелю́б. І хто побереться з тією, яку хто відпустив, той чинить перелю́б.

Про багатого й Ла́заря

19 Один чоловік був багатий, і зодягався в порфі́ру й віссон, і щоденно розкішно бенкетува́в.

20 Був і вбогий один, на ім'я *йому* Ла́зар, що лежав у воріт його, стру́пами вкритий,

21 і бажав годувáтися кри́шками, що зо сто́лу багатого падали; пси ж прихо́дили й рани лизали йому́.

22 Та ось сталось, що вбогий умер, — і на Авраамове ло́но^[27] відне́сли його анго́лі. Умер же й багатий, — і його поховали.

23 І, те́рплячи муки в аду́, звів він очі свої, та й побачив здаля Авраама та Лазаря на лоні його.

24 І він закричав та сказав: „Змилуйся, отче Аврааме, надо мною, і пошли *мені* Ла́заря, — нехай умочить у воду кінця свого пальця, і мого язика́ прохолóдить, бо я мучуся в по́лум'ї цім!“

25 Авраам же промовив: „Згадай, сину, що ти вже прийняв за життя свого добре своє, а Лазар так само — лихе; тепер він тут ті́шиться, а ти мучи́шся.

26 А крім того всьогó, поміж нами та вами велика безóдня поста́влена, так що ті, що хóчуть, перехóдити не можуть ізвідси до вас, ані не переходять ізвідти до нас“.

27 А він відказав: „Отож, отче, благаю тебе, щоб його ти послав у дiм ба́тька мого,

28 бо п'ятох братів маю, — хай він їм засвiдчить, щоб і вони не прийшли на це місце страждáння!“

29 Авраам же сказав: „Вони мають Мойсея й Пророків, — нехай слухають їх!“

30 А він відказав: „Ні ж бо, отче Аврааме, — але коли прійде хто з мертвих до них, то покаються“.

31 Йому ж він відказав: „Як Мойсея й Пророків не слухають, то коли хто й із мертвих воскресне, — не йня́тимуть віри!“

Не спокушуйте. Прощайте братові своєму. Майте віру

17 І сказав Він до учнів Своїх: „Неможливо, щоб спокуси не мали прийти; але горе тому́, через кого приходять вони!

2 Краще б такому було́, коли б жóрно млинóве на шию йому́ почепити та й кинути в море, аніж щоб спокусив він одно́го з мали́х цих!

3 Уважайте на себе! Коли провини́ться твій брат, докорі́ йому, а коли він покається, то вибач йому́.

4 І хоча б сім раз денно він провинивсь проти тебе, і сім раз звернувся до тебе, говорячи: „Каюся“, — вибач йому́!“

5 І сказали апóстоли Господу: „Дода́й Ти нам віри!“

6 А Господь відказав: „Коли б мали ви віру, хоч як зéрно гірчі́чне, і сказали шовкóвиці цій: „Вірвися з коренем і посади́ся до моря“, — то й послухала б вас!

Ми — нікчемні раби

7 Хто ж із вас, мавши раба, що оре́ чи пасе, скаже йому́, як він ве́рнеться з поля: „Негайно йди та сідай до столу“?

8 Але чи ж не скаже йому: „Приготуй що вечєрати, і підпережись, і мені прислугóвуй, аж поки я їстиму й питиму, а потóму ти сам будеш їсти та пити“?

9 Чи ж він дякує тому рабові, що наказане виконав?

10 Так і ви, коли зробите все вам наkáзане, то кажіть: „Ми — нікчемні раби, бо зробили *лиш* те, що повинні зробити були!“

Уздоровлення десятиох прокажєних

11 І сталось, коли Він ішов до Єрусалиму, то проходив поміж Самарією та Галілеєю.

12 І, коли вхóдив до однóго села, перестріли Його десять мужів, слабїх на проказу, що стали здалека.

13 І голос піднесли вони та й казали: „Ісусе, Наставнику, — змилуйсь над нами!“

14 І, побачивши їх, Він промовив до них: „Підіть і покажіться священикам!“ І сталось, коли вони йшли, то очїстились.

15 Один же з них, як побачив, що видужав, то вернўвся, і почав гучнім голосом славити Бога.

16 І припав він обличчям до ніг Його, складаючи дяку Йому. А то самарянин був...

17 Ісус же промовив у відповідь: „Чи не десять очїстилось, — а дев'ять же дє?“

18 Чомў не вернулись вони хвалў Богові віддати, крім цьогó чужинця?“

19 І сказав Він йому: „Підведися й іди: твоя віра спасла тебе!“

Будьмо готові, бо чáсу кінця віку ніхто не знає

20 А як фарисеї спитали Його, коли Царство Боже прійде, то Він їм відповів і сказав: „Царство Боже не прійде помітно,

21 і не скажуть: „Ось тут“, або: „Там“. Бо Боже Царство всерєдині вас!“

22 І сказав Він до учнів: „Прийдуть дні, коли побажаєте бачити один з днів Сина Лїдського, — та не побачите.

23 І скажуть до вас: „Ось тут“, чи: „Ось там“, — не йдіть, і *за ним* не біжіть!

24 Бо як блискавка, блиснувши, світить із *одного* краю під небом до другого краю під небом, так буде Свого дня й Син Людський.

25 А перше належить багато страждати Йому, і відцурається рід цей від Нього.

26 І, як було за днів Нбєвих, то буде так само й за днів Сина Людського:

27 їли, пили, женилися, заміж виходили, аж до того дня, коли „Ной увійшов до ковчєгу“; прийшов же потоп, — і всіх вигубив.

28 Так само, як було за днів Лбтових: їли, пили, купували, продавали, садили, будували;

29 того ж дня, як Лот вийшов із Содому, — огонь із сіркою з неба линув, і всіх погубив.

30 Так буде й того дня, як Син Людський з'явиться!

31 Хто буде того дня на *домі*, а речі його *будуть* у *домі*, нехай їх забрати не злázить. Хто ж на полі, так само нехай назад не вертається, —

32 пам'ятайте про Лбтову дружину!

33 Хто дбáтиме зберегти свою душу^[28], — той погубить її, а коли хто погубить, — той оживить її.

34 Кажу вам: удвох будуть ночі тієї на *одному* ліжкові: один візьметься, а другий полишиться.

35 Дві молóтимуть *разом*, — одна візьметься, а друга полишиться.

36 Двоє будуть на полі, — один візьметься, а другий полишиться!“

37 І казали вони Йому в відповідь: „Де, Господи?“ А Він відказав їм: „Де труп, там зберуться й орли“.

Притча про несправедливого суддю та вдовицю

18 І Він розповів їм і притчу про те, що треба молитися *завжди*, і не занепа́дати духом,

2 говорячи: „У місті якомусь суддя був один, що Бога не боявся, і людей не соромився.

3 У тому ж місті вдова перебувала, що до нього ходила й казала: „Оборони мене від мого супротивника!“

4 Але він довгий час не хотів. А згодом сказав сам до себе: „Хоч і Бога я не боюся, і людей не соромлюся,

5 але через те, що вдовиця оця докучає мені, то візьму в оборону її, щоб вона без кінця не ходила, і не докучала мені“.

6 І промовив Господь: „Чи чуєте, що говорить суддя цей несправедливий?

7 А чи ж Бог в оборону не візьме обраних Своїх, що голосять до Нього день і ніч, хоч і б'ються Він щодо них?

8 Кажу вам, що Він їм незабаром подасть оборону! Та Син Людський, як прийде, чи Він на землі знайде віру?“

Притча про митника й фарисея

9 А для деяких, що були себе певні, що вони ніби праведні, і за ніщо мали інших, Він притчу оцю розповів.

10 „Два чоловіки до храму увійшли помолитись, — один фарисей, а другий був митник.

11 Фарисей, ставши, так молився про себе: „Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здірщики, несправедливі, перелюбні, або як цей митник.

12 Я пошу два рази на тиждень, даю десятину з усього, що тільки надбаю!“

13 А митник здалека стояв, та й очей навіть звести до неба не смів, але бив себе в груди й казав: „Боже, будь милостивий до мене грішного!“

14 Говорю вам, що цей повернувся до дому свого більш виправданий, аніж той. Бо кожен, хто підноситься, — буде понижений, хто ж понижється, — той піднесеться“.

Ісус благословляє діток

15 До Нього ж принісли й немовлят, щоб до них доторкнувся, а учні, побачивши, їм докоряли.

16 А Ісус їх покликав та й каже: „Пустіте дітей, щоб до Мене приходили, і не забороняйте їм, — бо таких Царство Боже.

17 Поправді кажіть вам: Хто Божого Царства не прийме, як дитя, той у нього не увійде!“

Ісус і багатий юнак

18 І запитався Його один із начальників, говорячи: „Учителю Добрий, що робити мені, щоб успадкувати вічне життя?“

19 Ісус же йому відказав: „Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, — тільки Сам Бог!

20 Знаєш заповіді: „Не чини перелюбу, не вбивай, не краді, не свідкуй неправдиво, шануй свого батька та матір“.

21 А він відказав: „Усе це я виконав від юнацтва свого!“

22 Як почув це Ісус, то промовив до нього: Одного тобі ще бракує: Розпродай усе, що ти маєш, і вбогим роздай, — і матимеш скарб *свій* на небі. Вертайся тоді, та й іди вслід за Мною!“

23 А він, коли почув це, то засумував, бо був вельми багатий.

24 Як побачив Ісус, що той засумував, то промовив: „Як тяжко багатим увійти в Царство Боже!

25 Бо верблюдові легше пройти через голчине^[29] вушко, ніж багатому в Боже Царство увійти“.

26 Ті ж, що чули, спитали: „Хто ж тоді може спастися?“

27 А Він відповів: „Неможливе людям — можливе для Бога!“

Нагорода апостолам

28 І промовив Петро: „От усе ми покинули, — та й пішли за Тобою слідом“.

29 А Ісус відказав їм: „Поправді кажú вам: Немає такого, щоб покинув *свій* дім, або дружину, чи братів, чи батьків, чи дітей ради Божого Царства,

30 і не одержав би значно більш цього часу, а в віці наступнім — життя вічне“.

Ісус утретє провіщає Свою смерть та воскресіння

31 І, взявши Дванадцятьох, промовив до них: „Оце в Єрусалим ми йдемо́, і все здійсниться, що писали Пророки про Людського Сина.

32 Бо Він виданий буде поганам, і буде осміяний, і покривджений, і опльований.

33 і, збичувавши, уб'ють Його, — але третього дня Він воскресне!“

34 Та з цього нічого вони не збагну́ли, і ця річ^[30] перед ними закрита була, і сказаного вони не розуміли.

Уздоровлення сліпого

35 І сталось, як Він наближався був до Єрихону, один невидючий сидів при дорозі й просив.

36 А коли він прочув, що проходить на́рід, то спитався: „Що це таке?“

37 А йому відказали, що проходить Ісус Назарянін.

38 І став він кричати й казати: „Ісусе, Сину Давидів, — змилуйся надо мною!“

39 А ті, що попереду йшли, сварились на нього, щоб він замовк, а він іще більше кричав: „Сину Давидів, — змилуйся надо мною!“

40 І спинився Ісус, і привести його до Себе звелів. А коли той наблизивсь до Нього, то Він запитався його:

41 „Що ти хочеш, щоб зробив Я тобі?“ А той відповів: „Господи, — нехай стану видючим!“

42 Ісус же до нього сказав. „Стань видючий! Твоя віра спасла тебе!“

43 І зараз видючим той став, і пішов вслід за Ним, прославляючи Бога. А всі люди, бачивши *це*, віддали хвалу Богові.

19 І, ввійшовши Ісус, переходив через Єрихон.

2 І ось чоловік, що звався Закхей, — він був старший над митниками, і був багатий, —

3 бажав бачити Ісуса, хто Він, але з-за натовпу не міг, — бо малий був на зріст.

4 І, забігши вперед, він виліз на фігове дерево, щоб бачити Його, бо Він мав побіч нього проходити.

5 А коли на це місце Ісус підійшов, то поглянув угору до нього й промовив: „Закхейю, — зійди зараз додолу, бо сьогодні потрібно Мені бути в домі твоїм!“

6 І той зараз додолу ізліз, і прийняв Його з радістю.

7 А всі, як побачили *це*, почали нарікати, і казали: „Він до грішного мужа в гостину зайшов!“

8 Став же Закхей та й промовив до Господа: „Господи, половину маєтку свого я віддам ось убогим, а коли кого скривдив був чим, — верну вчетверо“.

9 Ісус же промовив до нього: „Сьогодні на дім цей спасіння прийшло, бо й він син Авраамів.“

10 Син бо Людський прийшов, щоб знайти та спасти, що загинуло!“

Притча про десять мін срібла

11 Коли ж вони слухали це, розповів Він іще одну притчу, бо Він був недалеко від Єрусалиму, вони ж думали, що об'явиться Боже Царство тепер.

12 Отож Він сказав: „Один чоловік, роду славного, відправлявся в далеку країну, щоб царство прийняти й вернутись.“

13 І покликав він десятьох своїх рабів, дав їм десять мін^[31], і сказав їм: „Торгуйте, аж поки вернуся“.

14 Та його громадяни його ненавиділи, і послали посланців услід за ним, кажучи: „Не хочемо, щоб він був над нами царем“.

15 І сталося, коли він вернувся, як царство прийняв, то звелів покликати рабів, яким срібло роздав, щоб довідатися, хто що набув.

16 І перший прийшов і сказав: „Пане, міна твоя принесла десять мін“.

17 І відказав він йому: „Гаразд, рабе добрий! Ти в малому був вірний, — володів десятима містами“.

18 І другий прийшов і сказав: „Пане, твоя міна п'ять мін принесла“.

19 Він же сказав і тому: „Будь і ти над п'ятьма містами“.

20 І ще інший прийшов і сказав: „Пане, ось міна твоя, що я мав її сховану в хустці.

21 Я бо боявся тебе, — ти ж бо людина жорстока: береш, чого не поклав, і жнеш, чого не посіяв“.

22 І відказав той йому: „Устами твоїми, злий рабе, суджу я тебе! Ти знав, що я — жорстока людина, беру, чого не поклав, і жну, чого не посіяв.

23 Чому ж не віддав ти мініальникам срібла мого, — і я, повернувшись, узяв би своє із прибутком?“

24 І сказав він присутнім: „Візьміть міну від нього, та дайте тому, хто десять мін має“.

25 І відказали йому: „Пане, — він десять мін має“.

26 Говорю бо я вам: „Кожному, хто має, то дасться йому, хто ж не має, — забереться від нього і те, що він має.

27 А тих ворогів моїх, які не хотіли, щоб царював я над ними, приведіте сюди, — і на очах моїх їх повбивайте“.

28 А як це оповів, Він далі пішов, простуючи в Єрусалим.

Славний в'їзд Ісуса в Єрусалим

29 І ото, як наблизився до Вітфагії й Віфанії, на горі, що Олівною зветься, Він двох учнів послав,

30 наказуючи: „Ідіть у село, яке перед вами; увійшовши до нього, знайдете прив'язане осля, що на нього ніколи ніхто із людей не сідав. Відв'яжіть його, і приведіть.

31 Коли ж вас хто спитає: „Нащо відв'язуєте?“, відкажіть тому так: „Господь потребує його“.

32 Посланці ж відійшли, — і знайшли, як Він їм був сказав.

33 А коли осля стали відв'язувати, хазяї його їх запитали: „Нащо осля ви відв'язуєте?“

34 Вони ж відказали: „Господь потребує його“.

35 І вони привели до Ісуса його, і, поклавши одягу свою на осля, посадили Ісуса.

36 Коли ж Він їхав, вони простилали одягу свою по дорозі.

37 А як Він наближався вже до сходу з гори Оливної, то весь натовп учнів, радіючи, почав гучним голосом Бога хвалити за всі чуда, що бачили,

38 кажучи: „Благословенний Цар, що йде у Господнє Ім'я! Мир на небесах, і слава на висоті!“

39 А деякі фарисеї з народу сказали до Нього: „Учителю, — заборони Своїм учням!“

40 А Він їм промовив у відповідь: „Кажу вам, що коли ці замовкнуть, то каміння кричатиме!“

Ісус плаче за Єрусалимом

41 І коли Він наблизився, і місто побачив, то заплакав за ним,

42 і сказав: „О, якби й ти хоч цього дня пізнало, що *потрібне* для миру тобі! Та тепер від очей твоїх сховане *це*.

43 Бо прийдуть на тебе *ті* дні, і твої вороги тебе в'ялом оточать, і обляжуть тебе, і стиснуть тебе звідусюди.

44 І зрівняють з землею тебе, і *поб'ють* твої діти в тобі, і не позоставлять у тобі каменя на камені, бо не зрозуміло ти часу відвідин твоїх“.

Очищення храму

45 А коли Він у храм увійшов, то почав виганяти продавців,

46 до них кажучи: „Написано: „Дім Мій — дім молитви“, а ви з нього зробили „печэру розбійників“.

47 І Він кожного дня у храмі навчав. А первосвященики й книжники й найважніші з наро́ду шукали, щоб Його погубити,

48 але не знахóдили, що вчинити Йому, бо весь наро́д горнувся до Нього та слухав Його.

Якою вла́дою чинить Ісус

20 І сталось одного з тих днів, як навчав Він у храмі людей, та Добру Новіну звіщав, прийшли первосвященики й книжники з старшими,

2 та й до Нього промовили, кажучи: „Скажи нам, якою вла́дою Ти чиниш оце? Або хто Тобі вла́ду цю дав?“

3 І промовив до них Він у відповідь: „Запитаю й Я вас одну річ, — і відповідайте Мені:

4 Іванове хрищення з неба було, чи від людей?“

5 Вони ж міркували собі й говорили: „Коли скажемо: „З неба“, відкаже: „Чого ж ви йому не повірили?“

6 А як скажемо: „Від людей“, то всі люди камінням поб'ють нас, бо були перекóнані, що Іван — то пророк“.

7 І вони відповіли, що не знають, ізвідки.

8 А Ісус відказав їм: „То й Я не скажу́ вам, якою вла́дою Я це чиню“.

Притча про злочинних винарів

9 І Він розповідати почав людям прі́тчу оцю. „Один чоловік насадив виноградника, і віддав його винаря́м, та й відбув на час довший.

10 А певного ча́су послав він раба до своїх винарі́в, щоб дали йому частку з плоді́в виноградника. Та побили його винарі, і відіслали ні з чим.

11 І знову послав він до них раба іншого, а вони й того збили й зневажили, — та й відіслали ні з чим.

12 І послав він ще третього, а вони й того зранили й вигнали.

13 Сказав тоді пан виноградника: „Що маю робити? Пошлю свого сина улюбленого, — може його посоромляться“.

14 Винарі ж, як його вгледіли, міркували собі та казали: „Це спадкоємець; ходім, замордуймо його, щоб спадщина наша була“.

15 І вони його вивели за виноградника, та й убили... Що ж зробить їм пан виноградника?

16 Він прийде та й вигубить цих винарів, виноградника ж іншим віддасть“. Слухачі ж повілі: „Нехай цього не станеться!“

17 А Він глянув на них та й сказав: „Що ж оце, що написане: „Камінь, що його будівничі відкинули, той наріжним став каменем!“

18 Кожен, хто впаде на цей камінь — розіб'ється, а на кого він сам упаде, — то розчавить його“.

19 А книжники й первосвященики руки на Нього хотіли накласти тієї години, але побоялись народу. Бо вони розуміли, що про них Він цю притчу сказав.

Віддайте кесареве кесареві, а Богові Боже

20 І вони слідували за Ним, і підіслали підглядачів, які праведних із себе вдавали, щоб зловити на слові Його, і Його видати урядові й владі намісника.

21 І вони запитали Його та сказали: „Учителю, знаємо ми, що Ти добре говориш і навчаєш, і не дивишся на обличчя, але наставляєш на Божу дорогу правдиво.

22 Чи годіться давати податок для кесаря, чи ні?“

23 Знаючи ж їхню хитрість, сказав Він до них: „Чого ви Мене випробовуєте?

24 Покажіте динарія Мені. Чий образ і напис він має?“ Вони відказали: „Кесарів“.

25 А Він їм відказав: „Тож віддайте кесареве — кесареві, а Богові — Боже!“

26 І не могли вони перед людьмі зловити на слові Його. І дивувáлись вони з Його відповіді, та й замовкли.

Воскресіння мертвих

27 І підійшли дехто із саддукеїв, що твердять, ніби немає воскресіння, і запитали Його,

28 та сказали: „Учителю, Мойсей написав нам: „Як умре кому брат, який має дружину, а помре бездітний, — то нехай його брат візьме дружину, і відновить насіння для брата свого“.

29 Було ж сім братів. І перший, узявши дружину, бездітний умер.

30 І другий узяв був ту дружину, та й той вмер бездітний.

31 І третій узяв був її, так само й усі се́меро, — і вони дітей не позоставили, та й повмирали.

32 А по всіх умерла й жінка.

33 А в воскресінні котро́му із них вона дружи́ною буде? Бо се́меро мали за дружину її“.

34 Ісус же промовив у відповідь їм: „Женяться й заміж виходять сини цього віку.

35 А ті, що будуть достойні того віку й воскресіння з мертвих, — не будуть ні женитись, ні заміж виходити,

36 ні вмерти вже не можуть, бо рівні вони анго́лам, і вони сини Божі, синами воскресіння будучи.

37 А що мертві встають, то й Мойсей показав — при кущі, — коли він назвав Господа „Богом Авраамовим, і Богом Ісаковим, і Богом Якововим“.

38 Бог же не є *Богом* мертвих, а живих, бо всі в Нього живуть.“

39 Дехто ж із книжників відповіли та сказали: „Учителю, — Ти добре сказав!“

40 І вже не насмілювалися питати Його ні про що́.

Чий син Христос

41 І сказав Він до них: „Як то кажуть, що Христос син Давидів?

42 Таж Давид сам говорить у книзі Псалмів: „Промовив Господь Господéві
моєму: сядь правóруч Мене,

43 поки не покладу́ Я Твоїх ворогів підніжком ногам Твоїм!“

44 Отже, Давид Його Господом зве, — як же Він йому син?“

Хто такі книжники й фарисеї

45 І, як увесь наро́д слухав, Він промовив до учнів Своїх:

46 „Стережіться книжників, що хочуть у довгих одежах ходити, і люблять
привіти на ринках, і перші лавкі в синагогах, і перші місця на бенке́тах,

47 що вдові́ні хаті поїдають, і моляться довго напо́каз, — вони тяжче
осудження приймуть!“

Вдові́на лепта

21 І поглянув Він уго́ру, і побачив заможних, що кидали да́ри свої до
скарбни́ці.

2 Побачив і вбо́гу вдовицю одну, що дві ле́пти^[32] туди вона вкинула.

3 І сказав Він: „Поправді кажу вам, що ця вбога вдовиця вкинула більше за
всіх!

4 Бо всі клали від лишка свого в дар Богові, а вона покла́ла з убо́зтва свого
ввесь прожиток, що мала“.

Доля єрусалимського храму

5 Коли ж дехто казав про храм, що прикрашений дорогоцінним камінням та
дарами, тоді Він прорік:

6 „Наді́йдуть ті дні, коли з того, що́ бачите, не зоста́неться й каменя на камені,
який не зруйнується“.

Ознаки кінця віку

7 І запитали Його та сказали: „Учителю, коли ж оце станеться? І, яка *буде* ознака, коли має початися це?“

Ознаки набліження кінця віку

8 Він же промовив: „Стережіться, щоб вас хто не звів. Бо багато-хто прийдуть в Ім'я Моє, кажучи: „Це Я“, і „Час наблизився“. Та за ними не йдіть!

9 І, як про війни та рбзрухи почуєте ви, — не лякайтесь, бо перш „статись належить тому“. Але це не кінець ще“.

10 Тоді промовляв Він до них: „Повстане наро́д на наро́д, і царство на царство“.

11 І будуть землетруси великі та голод, та по́мір місцями, і страшні та великі ознаки на небі.

12 Але перед усім тим накладуть на вас руки свої, і переслідувати будуть, і видаватимуть вас у синагоги й в'язниці, і поведуть вас до царів та правителів — через Ім'я Моє.

13 Але *це* стане вам на свідо́цтво.

14 Отож, покладіть у серця свої — наперед не гада́ти, що́ будете відповідати,

15 бо дам Я вам мову та мудрість, що не зможуть противитись чи суперечити їй всі противники ваші.

16 І будуть вас видавати і батьки, і брати, і рідня, і друзі, а декому з вас заподіють і смерть.

17 І за Ім'я Моє будуть усі вас нена́видіти.

18 Але й волосина вам із голови не загине!

19 Терпеливістю вашою ду́ші^[33] свої ви здобу́дете.

Спусто́шення Єрусалиму

20 А коли ви побачите Єрусалим, військом оточений, тоді знайте, що до нього наблізилося спусто́шення.

21 Тоді ті, хто в Юдеї, нехай у гóри втікають; хто ж у серéдині *міста*, нехай вийдуть; хто ж в околицях, — хай не вертаються в нього!

22 Бо то будуть дні помсти, щоб віконалося все написане.

23 Горе ж вагітним та тим, хто годує грудьмі, у ті дні, бо буде велика нужда на землі та гнів над цим лю́дом!

24 І поляжуть під гострим мечем, і заберуть до неволі поміж усі нарóди, і погани топтатимуть Єрусалим, аж поки не скінчиться час *тих* поган.

З'явлення Сина Людського

25 І будуть ознаки на сонці, і місяці, і зорях, і тривога людей на землі, і збентéження від шуму моря та хвиль,

26 коли люди будуть мертвіти від стра́ху й чекáння того, що йде на ввесь світ, бо сили небесні пору́шаться.

27 І побачать тоді „Сина Лю́дського, що йтиме на хмарах “із сілою й великою славою!

28 Коли ж стане збуватися це, то віпростуйтесь, і підійміть свої голови, — бо зближається ваше визво́лення!“

29 І розповів Він їм притчу: „Погляньте на фі́гове дерево, і на всілякі дере́ва:

30 як вони вже розпу́куються, то, бачивши *це*, самі знаєте, що близько вже літо.

31 Так і ви, як побачите, що діється це, то знайте, що Боже Царство *вже* близько!

32 Поправді кажу вам: Не пере́йде цей рід, аж усе оце станеться.

33 Небо й земля промину́ться, але не минуться слова Мої!

Будьмо готові, бо останнього ча́су ніхто не знає

34 Уважайте ж на себе, щоб ваші серця не обтяжувалися ненаже́рством та п'янством, і життєвими кло́потами, і щоб день той на вас не прийшов несподівано,

35 немов сітка; бо він прийде на всіх, що живуть на поверхні всієї землі.

36 Тож пильнуйте, і кожного часу моліться, щоб змогли ви уникнути всього того, що має відбутись, та стати перед Сином Людським!“

Останні дні Ісуса в Єрусалимі

37 За дня ж Він у храмі навчав, а на ніч виходив та перебував на горі, що зветься Олівна.

38 А зранку всі люди до Нього приходили в храм, щоб послухати Його.

Синедріон ухвалює забити Ісуса

22 Наближалося ж свято Опрісноків, що Пасхою зветься.

2 А первосвященики й книжники стали шукати, як би вбити Його, та боялись народу.

Юдина зрада

3 Сатана ж увійшов у Юду, званого Іскаріот, одного з Дванадцятьох.

4 І він пішов, і почав умовлятися з первосвящениками та начальниками, як він видасть Його.

5 Ті ж зраділи, і погодились дати йому срібняків.

6 І він обіцяв, і шукав відповідного часу, щоб їм видати Його без народу.

Таємна Вечеря

7 І настав день Опрісноків, коли пасху принести в жертву належало.

8 І послав Він Петра та Івана, говорячи: „Підіть, і приготуйте нам пасху, щоб її спожилі ми“.

9 А вони запитали Його: „Ді Ти хочеш, щоб ми приготували?“

10 А Він їм відказав: „Ось, як будете вхідити в місто, стріне вас чоловік, воду несучи у глекові, — ідіть за ним аж до дому, куди він увійде.“

11 І скажіть до госпóдаря дому: Учитель питає тебе: „Де кімнáта, в якій споживу́ зо Своїми учнями пасху?“

12 І він вам покаже велику гóрницю вистелену: там приготуйте“.

13 І вони відійшли, і знайшли, як Він їм говорив, — і зачали́ там готувáти пасху.

14 А коли настав час, сів до стóлу, і апóстоли з Ним.

15 І промовив до них: „Я дúже бажав спожíти цю пасху із вами, перш ніж муки прийму́.

16 Бо кажú вам, що вже споживати не буду її, поки спóвниться в Божому Царстві вона“.

17 Узявши ж чашу, і вчинивши подяку, Він промовив: „Візьміть її, і поділіть між собою.

18 Кажú ж вам, що віднині не питиму Я від оцього плóду виноградного, доки Боже Царство не прийде“.

19 Узявши ж хліб і вчинивши подяку, поламав і дав їм, проказуючи: „Це тіло Моє, що за вас віддається. Це чиніть на спóмин про Мене!“

20 По вечéрі так само ж і чашу, говорячи: „Оця чаша — Новій Заповіт у Моїй крові, що за вас проливається.

21 Та однак, — за столом ось зо Мною рука Мого зра́дника.

22 Бо Син Лю́дський іде, як призна́чено; але горе тому чоловікові, хто Його видає!“

23 А вони почали́ між собою питати, котрій з них мав би це вчинити?

Хто хоче бути першим, нехай буде вам слугою

24 І сталось між ними й змагання, котрий з них уважатися має за більшого.

25 Він же промовив до них: „Царі народів панують над ними, а ті, що ними володіють, доброчíнцями звуться.

26 Але не так ви: хто найбільший між вами, нехай буде, як менший, а начальник — як слуга,

27 Бо хто більший: чи той, хто сидить при столі, чи хто прислугує? Чи не той, хто сидить при столі? А Я серед вас, як слуга.

28 Ви ж оті, що перетривали зо Мною в спокусах Моїх,

29 і Я вам заповітую Царство, як Отець Мій Мені заповів,

30 щоб ви в Царстві Моїм споживали й пили за столом Моїм, і щоб ви на престолах засіли судити дванадцять племён Ізраїлевих“.

Учні наостанку спокіються

31 І промовив Господь: „Сімоне, Сімоне, — ось сатана жадав вас, щоб вас пересіяти, мов ту пшеницю.

32 Я ж молився за тебе, щоб не змёншилась віра твоя; ти ж колись, як навёрнешся, зміцни браттю свою!“

33 А той відказав Йому: „Господи, я з Тобою готовий іти до в'язниці й на смерть!“

34 Він же прорік: „Говорю тобі, Петре, — півень не заспіває сьогодні, як ти тричі зречешся, що не знаєш Мене“...

До злочинців Його зараховано

35 І Він їм сказав: „Як Я вас посилав без калітки, і без торби, і без сандаль, — чи вам бракувало чого?“ Вони ж відказали: „Нічого“.

36 „А тепер — каже їм — хто має калитку, нехай візьме, теж і торбу; хто ж не має, нехай продасть одіж свою та й купить меча.

37 Говорю бо Я вам, що віконатися на Мені має й це ось написане: „До злочинців Його зараховано“. Бо те, що про Мене, виконується“.

38 І сказали вони: „Господи, ось тут два мечі“. А Він їм відказав: „Дбсить!“

*Страждання й смерть Ісуса Христа.
Страждання в Гефсиманії*

39 І Він вийшов, і пішов за звичаєм на гору Оливну. А за Ним пішли учні Його.

40 А прийшовши на місце, сказав їм: „Моліться, щоб не впасти в спокусу“.

41 А Він Сам, відійшовши від них, як докинути каменем, на коліна припав та й молився,

42 благаючи: „Отче, як волієш, — пронеси мимо Мене цю чашу! Та проте — не Моя, а Твоя нехай станеться воля!“

43 І Ангол із неба з'явився до Нього, — і додавав Йому сили.

44 А як був у смертельній тривозі, ще пильніш Він молився. І піт Його став, немов каплі крові, що спливали на землю.

45 І, підвівшись з молитви, Він до учнів прийшов, і знайшов їх, що спали з журбї.

46 І промовив до них: „Чогó ви спите? Уставайте й моліться, щоб не впасти в спокусу!“

Схóплення Ісуса

47 І, коли Він іще говорив, ось наро́д з'явився, і один із Дванадцятьо́х, що Юдою зветься, ішов перед ними. І він підійшов до Ісуса, щоб поцілувати^[34] Його. [Бо він знака їм дав був: кого я поцілую, то Він!“]^[35].

48 Ісус же промовив до нього: „Чи *оце* поцілу́нком^[34] ти, Юдо, видаєш Сина Лю́дського?“

49 А ті, що були́ з Ним, як побачили, що́ має статись, сказали Йому: „Господи, — чи мече́м нам не вдарити?“

50 І, один із них рубо́ну́в раба первосвященникового, — та й відтяв праве вухо йому́.

51 Та Ісус відізвався й сказав: „Лишіть, — уже до́сить!“ І, доторкнувшись до вуха його, у здоро́вив його.

52 А до первосвященників і вла́ди сторожі храму та старших, що прийшли проти Нього, промовив Ісус: „Немов на розбі́йника вийшли з мечами та кі́ями.

53 Як щоденно Я з вами у храмі бував, не піднесли на Мене ви рук. Та це ваша година тепер, і влада темряви“.

Петро тричі відрікається Ісуса

54 А схопивши Його, повелі й привелі у дім первосвященика. Петро ж зда́лека йшов слідкомá.

55 Як розклали ж огонь серед двóру, і вкупі сиділи, сидів і Петро поміж ними.

56 А служни́ця одна його вгледіла, як сидів коло світла, і, придивившись до нього, сказала: „І цей був із Ним!“

57 І відрікся від Нього він, твёрдячи: „Не знаю я, жінко, Його!“

58 Незабáром же другий побачив його та й сказав: „І ти від отих“. А Петро відказав: „Ні, чоловіче!“

59 І як ча́су минуло з годину, хтось інший твердив і казав: „Поправді, — і цей був із Ним, бо він галілеянин“.

60 А Петро відказав: „Чоловіче, — не відаю, про щó ти говориш“... І зараз, як іще говорив він, півень заспівав.

61 І Господь обернувся й подививсь на Петра. А Петро згадав слово Господнє, як сказав Він йому: „Перше, ніж заспіває півень, — відречешся ти тричі від Мене“.

62 І, вийшовши звідти, він гірко заплакав!

Зну́щання над ув'язненим Ісусом

63 А люди, які ув'язніли Ісуса, знущáлися з Нього та били.

64 І, закривши Його, вони били Його по обличчі, і питали Його, приговорюючи: „Пророкуй, хтó то вдарив Тебе?“

65 І багато інших богозневáг говорили на Нього вони...

Суд перед синедріоном

66 А коли настав день, то зібралися старші наро́ду, первосвященики й книжники, і повелі Його в синедріо́н свій,

67 і казали: „Коли Ти Христос, скажи нам“. А Він їм відповів: „Коли Я вам скаж́у, — не повірите ви.

68 А коли й поспитаю вас Я, — не дасте Мені відповіді.

69 Незаб́аром Син Лю́дський сидітиме по праві́ці сили Божої!“

70 Тоді всі запитали: „То Ти Божий Син?“ А Він їм відповів: „Самі кажете ви, що то Я“.

71 А вони відказали: „На́що потрібні ще свідки для нас? Бо ми чули самі з Його уст!“

Перший суд над Ісусом у Понтія Пилата

23 І зня́лися всі їхні збори, і повели до Пилата Його.

2 І зачали оскаржа́ти Його й говорити: „Ми стверди́ли, що Цей ворохо́бить народ наш, і забороняє податок давати кесаре́ві, та й говорить, що Він, — Христос Цар“.

3 І Пила́т запитав Його, кажучи: „Чи Ти Цар Юдейський?“ А Він відказав йому в відпові́дь: „Сам ти кажеш“...

4 І Пилат сказав первосвященикам та до народу: „Я не знахо́джу жо́дної провини в Цій Люди́ні“.

5 А вони намагались, говорячи: „Він бунтує наро́д, навчаючи в усій Юдеї, від Галілеї почавши аж по́сі“.

6 А Пилат, вчувши про Галілею, спитав: „Хіба Він галіле́янин?“

7 І, дізнавшись, що Він із влади Ірода, відіслав Його Іродові, бо той в Єрусали́мі також перебува́в тими днями.

Ісус перед Іродом

8 Коли ж Ірод побачив Ісуса, то дуже зрадів, бо він від давнього ча́су бажав Його бачити, — багато за Нього чував, і сподівався побачити чудо яке, що буває від Нього.

9 І багато питався Його, та нічого не відпові́дав Він йому.

10 І стояли *тут* первосвященики й книжники, та завзято Його оскаржували.

11 Тоді Ірод із військом своїм ізневажив Його й насміявся, зодягнувши Його в яснобілу одіж, і відіслав до Пилата Його.

12 І того дня стали Ірод із Пилатом за пріятелів між собою, бо давніш ворожнеча між ними була.

Другий суд над Ісусом у Понтія Пилата

13 А Пилат скликав первосвящеників, і старшин, і нарód,

14 і промовив до них: „Привелі ви мені Чоловіка Цьогó, як тогó, що бунтує нарód. А ось я перед вами розвідав, — і не знахóджу в Людіні Оцій ані однієї провини такої, про що ви оскаржуєте.

15 Також Ірод, бо він відіслав Його нам. І ось нічого, що на смерть заслугóвувало б, Він не вчинив.

16 Отже я покараю Його й відпущу“.

17 Бо повінен був їм відпустити однóго на свято.

18 А нарód став кричати й казати: Візьми Цьогó, — відпусти ж нам Варáвву!“

19 А той за повста́ння одне, яке сталося в місті, і за вбивство посаджений був до в'язниці.

20 І зно́ву сказав їм Пилат, хоча́чі відпустити Ісуса.

21 Та кричали вони й говорили: „Розіпни, розіпни Його!“

22 Він же втретє промовив до них: „Яке ж зло вчинив Він? Я нічого, що на смерть заслугóвувало б, на Нім не знайшов. Отже я покараю Його й відпущу“.

23 А вони сильним криком *свого* дома́галися, та вимагали розп'ясти Його. І взяв го́ру крик їхній та первосвящеників.

24 І Пилат присудив, щоб бу́ло, як просили вони:

25 відпустив їм *Варáвву*, поса́дженого за повста́ння та вбивство в в'язницю, за якого просили вони, а Ісуса віддав їхній волі...

Путь на Голгофу

26 І як Його повелі, то схопили якогось Сїмона із Кірінїї, що з поля вертався, і поклали на нього хреста, щоб він ніс за Ісусом!

27 А за Ним ішов натовп великий людей і жінок, які плакали та голосили за Ним.

28 А Ісус обернувся до них та й промовив: „Дочки єрусалимські, не ридайте за Мною, — за собою ридайте й за дітьми своїми!

29 Бо ось дні настають, коли скажуть: „Блаженні неплідні, та утроби, які не родили, і груди, що не годували“.

30 Тоді стануть казати горам: „Поспадайте на нас“, а узгір'ям: „Покрийте нас!“

31 Бо коли таке роблять зеленому дереву, то щό буде сухому?“

32 І велі з Ним також двох злочинників інших, щоб убити.

Розп'яття Ісуса

33 А коли прибулі на те місце, що звуть „Череповище“, розп'ялі тут Його та злочинників, — одного праворуч, а одного ліворуч.

34 Ісус же промовив: „Отче, відпусти їм, — бо не знають, що чинять вони!“ А як Його одіж ділили, то кидали жереба.

Глузування з розп'ятого Ісуса

35 А люди стояли й дивились... Насміхалися з ними й старшіни, говорячи: „Він інших спасав, — нехай Сам Себе візволить, коли Він Христос, Божий Обранець!“

36 І воякі глузували з Нього: приступаючи, бцет Йому подавали,

37 і казали: „Коли Цар Ти Юдейський, — спаси Себе Сам!“

38 Був же й напис над Ним письмом грецьким, латинським і гебрейським написаний: „Це — Цар Юдейський“.

Два злочинники, розп'яті з Ісусом

39 А один із розп'ятих злочинників став зневажати Його й говорити: „Чи Ти не Христос? То спаси Себе й нас!“

40 Обізвався ж той другий, і докоряв йому, кажучи: „Чи не боїшся ти Бога, коли й сам на те саме засуджений?“

41 Але ми справедливо *засуджені*, і належну заплату за вчинки свої беремо, — Цей же жодного зла не вчинив“.

42 І сказав до Ісуса: „Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє!“

43 І промовив до нього Ісус: „Поправді кажу тобі: ти будеш зо Мною сьогодні в раю!“

Ісусова смерть

44 Наближалася шоста година, — і темрява стала по цілій землі аж до години дев'ятої.

45 І сонце затьмилось, і в храмі завіса роздерлась надвоє.

46 І, скрикнувши голосом гучним, промовив Ісус: „Отче, у руки Твої віддаю Свого духа!“ І це прорікши, Він духа віддав.

47 Коли ж сотник побачив, що сталося, він Бога прославив, говорячи: „Дійсно праведний був Чоловік Цей!“

48 І ввесь натовп, який зійшовсь на видовище це, як побачив, що сталося, — бив у груди себе та вертався.

49 Усі ж знайомі Його й ті жінки, що прийшли були з Ним із Галілеї, здалека стояли й дивились на це.

Похорон Ісуса

50 І ось муж, на ім'я йому Йосип, що був радником *синедріону*, людина шановна і праведна, —

51 не пристав він до ради та чину їх, — із Ариматії, юдейського міста, що й сам сподівався Божого Царства, —

52 цей прийшов до Пилата, і тіла Ісусового став просити.

53 І Йо́сип, знявши Йо́го, обгорнув у полотно, і покла́в Йо́го в грóбі, що в скелі був ви́січений, і що в ньому ніко́ли ніхто не лежав.

54 Де́нь той був Приго́тува́ння, і наставала субо́та.

55 А жі́нкі, що прийшли були з Ним із Гали́леї, ішли слідо́м, і вони бачили грóба, і як покладене ті́ло Йо́го.

56 Поверну́вшись, вони наго́тува́ли па́хощів і мира, а в субо́ту, за за́повіддю, спочивали.

*Воскресіння та вознесіння. Ісуса Христа́.
Анго́лі сповіщають жі́нкам про воскресіння Ісуса*

24 А дня першого в тижні^[36] прийшли вони рано вранці до грóбу, несучи́ наго́товані па́хощі,

2 та й застали, що ка́мінь від грóбу відва́лений був.

3 А ввійшовши, вони не знайшли ті́ла Госпо́да Ісуса.

4 І стало́сь, як безра́дні були вони в ці́м, ось два мужі́ в одежа́х блискучих з'явили́сь при них.

5 А коли наля́кались вони й посхи́ляли обличчя до́долу, ті́ сказали до них: „Чо́го ви шука́єте Жи́вого між мертвими?”

6 Не́ма Йо́го тут, бо воскрес! Пригада́йте собі, як Ві́н вам говори́в, коли ще перебува́в в Гали́леї.

7 Ві́н ка́зав: „Сину́ Лю́дському треба́ бути ви́даному до рук грі́шних лю́дей, і розп'я́тому бути, і воскресе́нути тре́тього дня“.

8 І згада́ли вони ті́ слова Йо́го!

9 А верну́вшись від грóбу, про все те спові́стили Оди́надцято́х та всі́х інших.

10 То бу́лі: Ма́рія Магдалі́на, і Іва́нна, і Ма́рія, мати Я́кова, і інші́ з ними, — і вони розпові́ли апо́столам це.

11 Та слова́ їхні́ зда́лися ї́м вигадко́ю, — і не пові́рено ї́м.

12 Петро ж устав та до гробу побіг, і, нахилившись, бачить — лежать самі тільки покривала. І вернувсь він до себе, і дивувався, що сталося.

Ісус з'являється Своїм учням на дорозі в Еммаус

13 І ото, двоє з них того ж дня йшли в село, на ім'я Еммаус, що від Єрусалиму лежало на стадій^[37] із шістдесят.

14 І розмовляли вони між собою про все те, що сталося.

15 І ото, як вони розмовляли, і розпитували один одного, підійшов Сам Ісус, — і пішов разом із ними.

16 Очі ж їхні були стрімані, щоб Його не пізнали.

17 І спитався Він їх: „Що за речі такі, що про них між собою в дорозі міркуєте, і чого ви сумні?“

18 І озвався один, йому ймення Клеопа, та й промовив до Нього: „Ти хіба *тут* у Єрусалимі єдиний захожий, що не знає, що сталося в нім цими днями?“

19 І спитався Він їх: „Що таке?“ А вони розповіли Йому: „Про Ісуса Назаряніна, що Пророк був, могутній у ділі й у слові перед Богом і всім наро́дом.

20 Як первосвященики й наша старші́на Його віддали́ на суд смертний, — і Його розп'яли́.

21 А ми сподівались були́, що Це Той, що має Ізраїля візволити. І до того, оце третій день вже сьогодні, як усе оте сталося.

22 А дехто з наших жінок, що рано були́ коло гробу, нас здивували:

23 вони тіла Його не знайшли, та й вернулися й оповідали, що бачили й з'явлення анголі́в, які кажуть, що живий Він.

24 І пішли дехто з наших до гробу, і знайшли так, як казали й жінкі; та Його не побачили“.

25 Тоді Він сказав їм: „О, безумні й запеклого серця, щоб повірити всьому, про що сповіщали Пророки!

26 Чи ж Христові не це перетерпіти треба було, і ввійти в Свою славу?“

27 І Він почав від Мойсея, і від Пророків усіх, і вияснював їм зо всього Писання, щоб про Нього було.

28 І наблизились вони до села, куди йшли. А Він удавав, ніби хоче йти далі.

29 А вони не пускали Його й намовляли: „Зостанься з нами, бо вже вечоріє, і кінчається день“. І Він увійшов, щоб із ними побути.

30 І ото, коли сів Він із ними до столу, то взяв хліб, поблагословив, і, ламаючи, їм подавав.

31 Тоді очі відкрилися їм, — і пізнали Його. Але Він став для них невидимий...

32 І говорили вони один одному: „Чи не пала́ло нам серце обом, коли промовляв Він до нас по дорозі, і коли вияснював нам Писання?“

33 І зараз устали вони, і повернулись до Єрусалиму, і знайшли *там* у зборі Одинадцятьох, і тих, що з ними були,

34 які розповідали, що Господь дійсно воскрес, і з'явився був Симонові.

35 А вони розповіли, щоб сталося було на дорозі, і як пізнали Його в ламанні хліба.

З'явлення Ісуса учням у Єрусалимі

36 І, як вони говорили оце, Сам Ісус став між ними, і промовив до них: „Мир вам!“

37 А вони налякалися та перестра́шилися, і думали, що бачать духа.

38 Він же промовив до них: „Чого́ ви стривóжились? І пощо́ ті думки до сердець ваших входять?“

39 Погляньте на руки Мої та на ноги Мої, — це ж Я Сам! Доторкніться до Мене й дізнайтесь, — бо не має дух тіла й костей, а Я, бачите, маю“.

40 І, промовивши це, показав Він їм руки та ноги.

41 І, як ще не йняли вони віри з радощів та дивувались, Він сказав їм: „Чи не маєте тут чогось їсти?“

42 Вони ж подали́ Йому́ кúсника риби печено́ї та сті́льника́ медово́го.

43 І, взявши, Він їв перед ними.

Остання Ісусова наука учням

44 І промовив до них: „Це слова́, що казав Я до вас, коли був іще з вами: Потрібно, щоб ви́коналось усе, що про Мене в Зако́ні Мойсее́вім, та в Пророків, і в Пса́лмах написане“.

45 Тоді розум розкрив їм, щоб вони розуміли Писа́ння.

46 І сказав Він до них: „Так написано є, і так потрібно бу́ло постраждати Христові, і воскреснути з мертвих дня третього,

47 і щоб у Йме́ння Його проповідува́лось пока́йння, і про́щення гріхів між наро́дів усіх, від Єрусалиму почавши.

48 А ви сві́дки то́го.

49 І ось Я поси́лаю на вас обі́тницю Мого Отця; а ви позоста́ньтесь в місті, аж поки зодя́гнетесь си́лою з висоти́“.

Вознесі́ння Ісуса на небо

50 І Він виві́в за місто їх аж до Віфа́нії; і, знявши руки Сво́ї, поблагословив їх.

51 І стало́сь, як Він благословля́в їх, то за́чав відступати́ від них, і на небо возно́ситись.

52 А вони поклони́лись Йому́, і повернули́сь до Єрусалиму з вели́кою раді́стю.

53 І постійно вони перебува́ли в храмі, переславля́ючи й хва́лячи Бога. Амінь.

1. ↑ Усі священики єрусалимського храму були поділені на 24 черги чи зміни, кожна по 7 день, від суботи до суботи. Пор. 1 Хр. 24. 3-10.

2. ↑ Шостого, — від зачаття Івана Христителя. Пор. Луки 1. 36.

3. ↑ Грецьке Κεχαρίτωμένη, латинське gratia plena — повна благодаті Божої, благодатна.

4. ↑ Грецьке χάρις — благодать, цебто ласка Бога з Його дарами.

5. ↑ [5.05.1](#) У грецькому оригіналі: поцілувала, поцілунок. Пор. Луки 22. 47.

6. ↑ Ім'я Іван визначає „благодать Господня“, а Захарій — „пам'ять Господня“.

7. ↑ Р і г — у мові біблійній це сила.

8. ↑ Грецьке καταλύμα — заїжджий двір, гостиниця.
9. ↑ Тут гебраїзм: „слова“ — це речі, випадки. Пор. Луки 2. 51.
10. ↑ Ρήματα — слова, а також: речі, події. Пор. Луки 2. 19.
11. ↑ Це гебраїзм, тут „серце“ — це розум, як то часто в Св. Писанні.
12. ↑ Останнього речення: „але...“ по багатьох грецьких текстах тут нема.
13. ↑ В оригіналі частий гебраїзм: „Що нам і тобі“. Пор. Ів. 2. 4.
14. ↑ По деяких грецьких текстах: Юдеї.
15. ↑ Грецьке Ζηλωτής — ревнитель, горливий.
16. ↑ По деяких грецьких текстах дається παῖς, отрок, хлопець, слуга.
17. ↑ Грецькі тексти часто мають тут τοὺν τέκνων αὐτῆς — своїми дітьми, а інші мають τοὺν ἐργῶν αὐτῆς — своїми ділами. Пор. Мт. 11. 19.
18. ↑ Бо походила з місцевости Магдала, що на західнім березі Тиверіядського озера.
19. ↑ В оригіналі: „Він поставив лице Своє піти в Єрусалим“; це гебраїзм, — пор. Дан. 11. 17.
20. ↑ Між самарянами та євреями була велика давня незгода (пор. Ів. 4. 9), тому самаряни не пропускали через свою землю євреїв, прочан до Єрусалиму.
21. ↑ В озліг — засів при столі, — за східнім звичаєм, — півлежачи.
22. ↑ Друга сторожа — це година 9-12 вечора, а третя сторожа — це година 12-3 ночі.
23. ↑ Деякі джерела подають — син.
24. ↑ В євангельській мові, як і в мові Старого Заповіту, слово „душа“ часто визначає „життя“.
25. ↑ Від мамони, пор. Мт. 6. 27.
26. ↑ Мамона — гроші, набуток, з арамейського μάμωνᾱ. Тут уосіблений божок грошоловства. Пор. Матвія 6. 24.
27. ↑ Грецьке κόλπος — лоно, груди.
28. ↑ „Душа“ — тут „життя“.
29. ↑ Грецьке βελόνη — хірургічна голка.
30. ↑ Грецьке ῥῆμα — слово, річ, випадок. Пор. Лк. 2. 19.
31. ↑ Міна — фунт срібла, 100 драхм.
32. ↑ Лепта, гр. λεπτόν, — найдрібніша мідна монета.
33. ↑ Душа — тут життя.
34. ↑ [34,034,1](#) Поцілунком вітали поважаних осіб. Тому поцілувати — привітати, пор. Луки 1. 40.
35. ↑ У багатьох грецьких текстах узятого в [] нема.
36. ↑ Цебто в неділю рано вранці, див. Ів. 20. 1.
37. ↑ Стадія — міра на 600 стіп. Деякі грецькі тексти й давні переклади подають тут 160 стадій.

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД ІВАНА

Бог Слово

1 На початку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово.

2 Воно в Бога було на початку.

3 Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього.

4 І життя було в Нім, а життя було Світлом людей.

5 А Світло у темряві світить, і темрява не обгорнула його.

6 Був один чоловік, що від Бога був посланий, — йому ймення Іван.

7 Він прийшов на свідощтво, щоб засвідчити про Світло, щоб повірили всі через нього.

8 Він тим Світлом не був, але свідчити мав він про Світло.

9 Світлом правдивим був Той, Хто просвічує кожну людину, що приходить на світ.

10 Воно в світі було, і світ через Нього повстав, але світ не пізнав Його.

11 До свого Воно прибуло, — та свої відцурались Його.

12 А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірять у Ймення Його,

13 що не з крові, ані з пожадливості тіла, ані з пожадливості мужа, але народились від Бога.

14 І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його, славу як Однородженого від Отця.

15 Іван свідчить про Нього, і кликав, говорячи: „Це був Той, що про Нього казав я: Той, Хто прийде за мною, існував передо мною, бо був перше, ніж я“.

16 А з Його повноти ми одержали всі, — а то благодать на благодать.

17 Закон бо через Мойсея був даний, а благодать та правда з'явилися через Ісуса Христа.

18 Ніхто Бога ніколи не бачив, — Однороджений Син, що в лоні Отця, Той Сам виявив був.

Іван Христитель і його свідчення про Ісуса

19 А це ось свідцтво Іванове, як юдеї послали були з Єрусалиму священників та Левитів, щоб спитали його: „Хто ти такий?“

20 І він визнав, і не зрікся, а визнав: „Я — не Христос“.

21 І запитали його: „А хто ж? Чи Ілля?“ І відказує: „Ні!“ „Чи пророк?“ І дав відповідь: „Ні!“

22 Сказали ж йому: „Хто ж ти такий, щоб дати відповідь тим, хто послав нас? Що ти кажеш про себе самого?“

23 Відказав: „Я голос того, хто кличе: В пустині рівняйте дорогу Господню“, як Ісая пророк заповів“.

24 Посланці ж із фарисеїв були.

25 І вони запитали його та сказали йому: „Для чого ж ти христиш, коли ти не Христос, ні Ілля, ні пророк?“

26 Відповів їм Іван, промовляючи: „Я водою хрищу, а між вами стоїть, що Його ви не знаєте.

27 Він Той, Хто за мною йде, Хто до мене був, Кому розв'язати ремінця від узуття Його я негідний“.

28 Це в Віфанії діялося, на тім боці Йордану, де христив був Іван.

Як Іван Христитель пізнав Христа

29 Наступного дня Іван бачить Ісуса, що до нього йде, та й каже: „Оце Агнець Божий, що *на Себе* гріх світу бере!“

30 Це Той, що про Нього казав я: За мною йде Муж, що передо мною Він був, бо був перше, ніж я.

31 І не знав я Його́; та для того прийшов я, хрестивши водою, щоб Ізраїлеві Він з'явився“.

32 І свідчив Іван, промовляючи: „Бачив я Духа, що схова́в, як голуб, із неба, та зоставався на Ньому.

33 І не знав я Його, але Той, Хто хрестити водою послав мене, мені оповів: „Над Ким Духа побачиш, що сходить і зостається на Ньому, — це Той, Хто хреститиме Духом Святим“.

34 І я бачив, і засвідчив, що Він — Божий Син!“

Перші учні Ісуса

35 Наступного дня стояв знову Іван та двоє з учнів його.

36 І, поглянувши на Ісуса, що проходив, він сказав: „Ото А́гнецъ Божий!“

37 І почули два учні, як він говорив, та й пішли за Ісусом.

38 А Ісус обернувся й побачив, що вони йшли за Ним, та й каже до них: „Чого́ ви шукаєте?“ А вони відказали Йому: „Равві́ — перекладене це визначає: „Учителю“, — де Ти живеш?“

39 Він говорить до них: „Ходіть і побачте!“ Ті пішли та й побачили, де Він жив, і в Нього той день перебу́ли. Було ж коло години десятої.^[1]

40 А один із тих двох, що чули від Івана та йшли вслід за Ним, був Андрій, брат Сімона Петра.

41 Він знайшов перше Сімона, брата свого, та й говорить до нього: „Знайшли ми Месію, що визначає: Христос“.

42 І привів він його до Ісуса. На нього ж споглянувши, промовив Ісус: „Ти — Сімон, син Йобнин; будеш званий ти Кі́фа, що визначає: камінь“.^[2]

43 Наступного дня захотів Він піти в Галілею. І знайшов Він Пилипа та й каже йому: „Иди за Мною!“

44 А Пилип із Віфсаїди похóдив, із міста Андрія й Петра.

45 Пилип Натанаїла знахóдить та й каже йому: „Ми знайшли Того, що про Нього писав був Мойсей у Зако́ні й Пророки, — Ісуса, сина Йосипового, із

Назарету“.

46 І сказав йому Натанаїл: „Та хіба ж може бути з Назарету що добре?“ Пилип йому каже: „Прийди та побач“.

47 Ісус, угледівши Натанаїла, що до Нього Йде, говорить про нього: „Ото справді ізраїльтянин, що немає в нім підступу!“

48 Говорить Йому Натанаїл: „Звідки знаєш мене?“ Ісус відповів і до нього сказав: „Я бачив тебе ще давніш, ніж Пилип тебе кликав, як під фіговим деревом був ти“.

49 Відповів Йому Натанаїл: „Учителю, Ти — Син Божий, Ти — Цар Ізраїлів!“

50 Ісус відповів і до нього сказав: „Через те віриш ти, що сказав Я тобі, що під фіговим деревом бачив тебе? Більш від цього побачиш!“

51 І Він каже йому: „Поправді, поправді кажу вам: Відтепер ви побачите небо відкрите та анголів Божих, що на Людського Сина підіймаються та спускаються“.

Весілля в Кані Галілейській

2 А третього дня весілля справляли в Кані Галілейській, і була там Ісусова мати.

2 На весілля запрошений був теж Ісус та учні Його.

3 Як забракло ж вина, то мати Ісусова каже до Нього: „Не мають вина!“

4 Ісус же відказує їй: „Що тобі, жбно, до Мене?^[3] Не прийшла ще година Моя!“

5 А мати Його до слуг каже: „Зробіть усе *те*, що Він вам скаже!“

6 Було тут шість камінних посудин на воду, що стояли для очіщення юдейського, що відер по дві чи по три вміщали.

7 Ісус каже до *слуг*: „Наповніть водою посудини“. І їх поналивали вщерть.

8 І Він каже до них: „Тепер зачерпніть, і занесіть до весільного старости“. І занесли.

9 Як весільний же староста скуштува́в воду, що сталась вином, а він не знав, звідки воно, — знали ж слуги, що води наливали, — то староста кличе тоді молодого

10 та й каже йому: „Кожна людина подає перше добре вино, а як понапиваються, тоді гірше; а ти добре вино аж на досі зберіг“.

11 Такий початок чудам зробив Ісус у Кані Галілейській, — і виявив славу Свою. І ввірували в Нього учні Його.

Очищення храму

12 Після цього відправивсь Він Сам, і мати Його, і брати Його, і Його учні до Каперна́уму, і там перебули небагато днів.

13 А зближалася Пасха юдейська, і до Єрусалиму подався Ісус.

14 І знайшов Він, що продавали у храмі волів, і овець, і голубів, та сиділи міняльники.

15 І, зробивши бича́ з мотузків, Він вигнав із храму всіх, — вівці й воли, а міняльникам гроші розсіпав, і попереверта́в їм столі́.

16 І сказав продавця́м голубів: „Заберіть оце звідси, і не робіть із дому Отця Мого дому торго́вого!“

17 Тоді учні Його згадали, що написано: „Ревність до дому Твого з'їдає Мене!“

18 І обізва́лись юдеї́ й сказали Йому: „Яке нам знаме́но покажеш, що Ти можеш робити таке?“

19 Ісус відповів і промовив до них: „Зруйную́те цей храм, — і за три дні Я поставлю́ його!“

20 Відказали ж юдеї́: „Сорок шість літ будувався цей храм, а Ти за три дні постави́ш його?“

21 А Він говорив про храм тіла Свого.

22 Коли ж Він із мертвих воскрес, то учні Його згадали, що Він говорив це, і ввірували в Писа́ння та в слово, що сказав був Ісус.

23 А як в Єрусалимі Він був у свято Пасхи, то багато-хто ввірували в Його Ім'єння, побачивши чуда Його, що чинив.

24 Але Сам Ісус їм не звірявся, бо Сам знав усіх,

25 і потреби не мав, щоб хто свідчив *Йому* про людину, — бо знав Сам, що в людині було.

Розмова Ісуса з Никодимом

3 Був один чоловік із фарисеїв Никодім на ім'я, начальник юдейський.

2 Він до Нього прийшов уночі, та й промовив Йому: „Учителю, знаємо ми, що прийшов Ти від Бога, як Учитель, — бо не може ніхто таких чуд учинити, які чиниш Ти, коли Бог із ним не буде“.

3 Ісус відповів і до нього сказав: „Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згорі, то не може побачити Божого Царства“.

4 Никодім Йому каже: „Як може людина родитися, буди старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись?“

5 Ісус відповів: „Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже.

6 Що вродилося з тіла — є тіло, що ж уродилося з Духа — є Дух.

7 Не дивуйся тому, що сказав Я тобі: Вам необхідно родитись згорі.

8 Вітер віє, де хоче, і його голос ти чуєш, та не відаєш, звідкіля він приходить, і куди він іде. Так буває і з кожним, хто від Духа народжений“.

9 Відповів Никодім і до Нього сказав: „Як це статися може?“

10 Ісус відповів і до нього сказав: „Ти — учитель ізраїльський, — то чи ж цього не знаєш?

11 Поправді, поправді кажу Я тобі: Ми говоримо те, що ми знаємо, а свідчимо про те, що ми бачили, але свідчення нашого ви не приймаєте.

12 Коли Я говорив вам про з'ємне, та не вірите ви, то як же повірите ви, коли Я говоритиму вам про небесне?

13 І не сходи́в на небо ніхто, тільки Той, Хто з неба зійшов, — Людський Син, що на небі.

14 І, як Мойсей підні́с змія в пустині, так мусить піднесений бути й Син Людський,

15 щоб кожен, хто вірує в Нього, мав вічне життя.

16 Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однорóдженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне.

17 Бо Бог не послав Свого Сина на світ, щоб Він світ засуді́в, але щоб через Нього світ спасся.

18 Хто вірує в Нього, не буде засуджений; хто ж не вірує, — той вже засуджений, що не повірив в Ім'я Однорóдженого Сина Божого.

19 Суд же такий, що світло на світ прибуло́, люди ж те́мряву більш полюбили, як світло, — лихі бо були́ їхні вчинки!

20 Бо кожен, хто робить лихе, нена́видить світло, і не приходить до світла, щоб не зганено вчинків його.

21 А хто робить за правдою, той до світла йде, щоб діла його виявились, бо зроблені в Бозі вони“.

Іванове свідóцтво про Ісуса

22 По цьому прийшов Ісус та учні Його до країни Юдейської, і з ними Він там проживав та христив.

23 А Іван теж христив в Ено́ні побли́зу Сали́му, бо було там багато води; і прихóдили *люди* й христились,

24 бо Іван до в'язниці не був ще поса́джений.

25 І зчинилось змага́ння Іванових учнів з юдеями — про очи́щення.

26 І прийшли до Івана вони та й сказали йому: „Учителю, Той, Хто був із тобою по то́й бік Йо́рдáну, про Якого ти свідчив, — ото христить і Він, і до Нього всі йдуть“.

27 Іван відповів і сказав: „Людіна нічого приймати не може, як їй з неба не дасться.

28 Ви самі мені свідчите, що я говорив: я — не Христос, але по́сланий я перед Ним.

29 Хто має заручену, той молодий. А дружко́ молодого, що стоїть і його слухає, дуже тішиться з голосу молодого. Така радість моя оце здійснилась!

30 Він має рости, я ж — малі́ти.

31 Хто звéрху приходить, — Той над усіма́. Хто походить із землі, то той зéмний, і говорить по-зéмному. Хто приходить із неба, Той над усіма́,

32 і що бачив і чув, те Він свідчить, — та свідóцтва Його не приймає ніхто.

33 Хто ж прийняв свідóцтво Його, той ствердів *тим*, що Бог правдивий.

34 Бо Кого Бог послав, Той Божі слова́ промовляє, — бо Духа дає Бог без міри.

35 Отець любить Сина, і дав усе в Його руку.

36 Хто вірує в Сина, той має вічне життя; а хто в Сина не вірує, той життя не побачить — а гнів Божий на нім перебуває“.

Ісус кидає Юдею

4 Як Господь же довідався, що почули фарисеї, що Ісус учнів більше збирає та христить, як Іван,

2 хоч Ісус не христив Сам, а учні Його,

3 Він покинув Юдею та зно́ву пішов у Галілею.

Ісус і самарянка

4 І потрібно було Самарію Йому перехóдити.

5 Отож, прибуває Він до самарійського міста, що зветься Сіха́р, недалеко від поля, яке Яків був дав своєму синові Йóсипові.

6 Там же була Яковава криниця. І Ісус, дорогою змóрений, сів отак край криниці. Було коло години десь шостої.^[4]

7 Надхóдить ось жінка одна з Самарії набрати води. Ісус каже до неї: „Дай напиться Мені!“

8 Бо учні Його відійшли були в місто, щоб купити поживи.

9 Тоді каже Йому самаря́нка: „Як же Ти, юде́янин бувши, та просиш напиться від мене, самаря́нки?“ Бо юдеї не сходяться із самарянами.

10 Ісус відповів і промовив до неї: „Коли б знала ти Божий дар, і Хто Той, Хто говорить тобі: „Дай напиться Мені“, — ти б у Нього просила, і Він тобі дав би живої води“.

11 Каже жінка до Нього: „І черпака́ в Тебе, Пане, нема, а криниця глибока, — звідки ж маєш Ти воду живу^[5]“?

12 Чи Ти більший за нашого отця Якова, що нам дав цю криницю, і він сам із неї пив, і сини його, і худоба його?“

13 Ісус відповів і сказав їй: „Кожен, хто воду цю п'є, буде пра́гнути зно́ву.

14 А хто питиме воду, що Я йому дам, пра́гнути не буде повік, бо вода, що Я йому дам, стане в нім джерелом тієї води, що тече в життя вічне“.

15 Каже жінка до Нього: „Дай мені, Пане, цієї води, щоб я пити не хотіла, і сюди не прихóдила брати“.

16 Говорить до неї Ісус: „Іди, поклич чоловіка свого та й вертайся сюди“.

17 Жінка відповіла та й сказала: „Чоловіка не маю“. Відказав їй Ісус: „Ти добре сказала: Чоловіка не маю.

18 Бо п'ятох чоловіків ти мала, а той, кого маєш тепер, — не муж він тобі. Це ти правду сказала“.

19 Каже жінка до Нього: „Бачу, Пане, що Пророк Ти.

20 Отці наші вклоня́лися *Богу* на цій ось горі, а ви твёрдите, що в Єрусалимі *те* місце, де потрібно вклонятись“.

21 Ісус промовляє до неї: „Повір, жінко, Мені, що надхóдить година, коли ні на горі цій, ані в Єрусалимі вклоня́тись Отцеві не бóдете ви.

22 Ви вклоня́єтесь тому, чого ви не зна́єте, ми вклоня́ємось тому, що зна́ємо, бо спасіння — від юдеї́в.

23 Але наступає година, і тепер вона є, коли богомíльці правдиві вклоня́тись бóдуть Отцеві в ду́сі та в правді, бо Отець Собі прагне таких богомíльців.

24 Бог є Дух, і ті, що Йо́му вклоня́ються, повинні в ду́сі та в правді вклоня́тись“.

25 Відказує жінка Йо́му: „Я знаю, що прійде Месі́я, що зветься Христóс, ^[6] — як Він прійде, то все розпо́вість нам“.

26 Промовляє до неї Ісус: „Це Я, що розмовляю з тобою“.

27 І тоді надійшли Йо́го учні, і дивувались, що з жінкою Він розмовляв. Проте жоден із них не спитав: „Чого хочеш?“ або: „Про що з нею говóриш?“

28 Покинула жінка тоді водонóса свого, і побігла до міста, та й людям говóрить:

29 „Ходіть но, побачте Того Чолові́ка, що сказав мені все, щó я вчинила. Чи Він не Христос?“

30 І вони повихóдили з міста, і до Нього прійшли.

Готові ниви для жнив

31 Тим ча́сом же учні просили Йо́го та й казали: „Учителю, їж!“

32 А Він їм відказав: „Я маю по́живу на ї́дження, якої не зна́єте ви“.

33 Питали тоді один óдного учні: „Хіба хто приніс Йо́му їсти?“

34 Ісус каже до них: „Пожива Моя — чинити волю Того, Хто послав Мене, і справу Йо́го доверші́ти.

35 Чи не кажете ви: „Ще чотири *от* місяці, — і наста́нуть жнивá?“ А Я вам кажу́: Підійміть свої очі, та гляньте на ніви, — як для жнив уже пополові́ли вони!

36 А хто жне, той заплату бере, та збирає врожай в життя вічне, щоб хто сіє й хто жне — разом раділи.

37 Бо про це поговірка правдива: „Хто інший сіє, а хто інший жне“.

38 Я вас жати послав, де ви не працювали: працювали інші, ви ж до їхньої праці ввійшли“.

Увірування самарян

39 З того ж міста багато-хто із самарян в Нього ввірували через слово жінки, що свідчила: „Він сказав мені все, що я вчинила була!“

40 А коли самаряни до Нього прийшли, то благали Його, щоб у них позостався. І Він перебув там два дні.

41 Значно ж більш вони ввірували через слово Його.

42 А до жінки казали вони: „Не за слово твоє ми вже віруємо, — самі бо ми чули й пізнали, що справді Спаситель Він світу!“

Ісус вертається до Галілеї

43 Як минуло ж два дні, Він ізвідти пішов в Галілею.

44 Сам бо свідчив Ісус, що не має пошани пророк у вітчизні своїй.

45 А коли Він прийшов в Галілею, Його прийняли галілеяни, побачивши все, що вчинив Він в Єрусалимі на святі, бо ходили на свято й вони.

Уздоровлення сина царедворця

46 Тоді знову прийшов Ісус у Кану Галілейську, де перемінив був Він воду на вино. І був там один царедворець, що син його хворів у Капернаумі.

47 Він, почувши, що Ісус із Юдеї прибув в Галілею, до Нього прийшов і благав Його, щоб пішов і сина йому вздоровив, бо мав той умерти.

48 Ісус же промовив до нього: „Як знамен тих та чуд не побачите, — не ввіруєте!“

49 Царедворець говорить до Нього: „Піди, Господи, поки не вмерла дитина моя!“

50 Промовляє до нього Ісус: „Іди, — син твій живе!“ І повірив той слову, що до нього промовив Ісус, — і пішов.

51 А коли ще в дорозі він був, то раби його перестріли його й сповістили, говорячи: „Син твій живе“.

52 А він їх запитав про годину, о котрій стало легше йому. Вони ж відказали до нього: „Учора о сьомій^[7] годині гарячка покинула його“.

53 Зрозумів тоді батько, що була то година, о котрій до нього промовив Ісус: „Син твій живе“. І ввірував сам і весь його дім.

54 Це знов друге знамено Ісус учинив, як вернувся до Галілеї з Юдеї.

Уздоровлення слабóго при Віфесді

5 Після того юдейське Свято було, і до Єрусалиму Ісус відійшов.

2 А в Єрусалимі, біля брами Овечої, є купальня, Віфесда^[8] по-єврейському зветься, що мала п'ять г'янків.

3 У них лежало багато слабих, сліпих, кривих, сухих, що чекали, щоб воду порушено.

4 Бо ангол Господній часами спускався до купальні, і порушував воду, і хто перший улазив, як воду порушено, той здоровим ставав, хоч би яку мав хворобу.

5 А був там один чоловік, що тридцять і вісім років був недужим.

6 Як Ісус його вгледів, що лежить, та, відаючи, що багато він часу слабує, говорить до нього: „Хочеш бути здоровим?“

7 Відповів Йому хворий: „Пане, я не маю людіни, щоб вона, як порушено воду, до купальні всадила мене. А коли я прихóджу, то передо мною *вже* інший улазить“.

8 Говорить до нього Ісус: „Уставай, візьми ложе своє — та й ходи!“

9 І зараз одужав оцей чоловік, і взяв ложе своє — та й ходив. Того ж дня субота була,

10 тому то сказали юдеї вздорóвленому: „Є субота, і не годиться тобі брати ложа свого“.

11 А він відповів їм: „Хто мене вздорівив, Той до мене сказав: Візьми ложе своє — та й ходи“.

12 А вони запитали його: „Хто Той Чоловік, що до тебе сказав: Візьми ложе своє — та й ходи?“

13 Та не знав уздорівлений, Хто то Він, бо Ісус ухилився від нарόδ, що був на тім місці.

14 Після того Ісус стрів у храмі його, та й промовив до нього: „Ось відужав ти. Не гріши ж уже більше, щоб не сталося тобі чого гіршого!“

15 Чоловік же пішов і юдеям звістив, що Той, Хто вздорівив його, то Ісус.

Ісус виявляє Себе, як Сина Божого

16 І тому зачали юдеї переслідувати Ісуса, що таке Він чинив у суботу.

17 А Ісус відповів їм: „Отець Мій працює аж досі, — працюю і Я“.

18 І тому то юдеї ще більш намагалися вбити Його, що не тільки суботу порушував Він, але й Бога Отцем Своїм звав, *тим* роблячись Богові рівним.

19 Відповів же Ісус і сказав їм: „Поправді, поправді кажу вам: Син нічого робити не може Сам від Себе, тільки те, що Він бачить, що робить Отець; бо що робить Він, те так само й Син робить.

20 Бо Отець любить Сина, і показує все, що Сам робить, Йому. І покаже Йому діла більші від цих, щоб ви дивувались.

21 Бо як мертвих Отець воскрешає й оживлює, так і Син, кого хоче, оживлює.

22 Бо Отець і не судить нікого, а весь суд віддав Синові,

23 щоб усі шанували і Сина, як шанують Отця. Хто не шанує Сина, — не шанує Отця, що послав Його.

24 Поправді, поправді кажу вам: Хто слухає слова Мого, і вірує в Того, Хто послав Мене, — життя вічне той має, і на суд не приходить, але перейшов він від смерти в життя.

Майбутнє воскресіння

25 Поправді, поправді кажú вам: Наступає година, і тепер уже є, коли голос Божого Сина почують померлі, а ті, що почують, оживуть.

26 Бо як має Отець життя Сам у Собі, так і Синові дав життя мати в Самому Собі.

27 І Він дав Йому силу чинити і суд, бо Він — Людський Син.

28 Не дивуйтесь цьому, бо надхóдить година, коли всі, хто в гробáх, — Його голос почують,

29 і повихóдять ті, що чинили добро, на воскресення життя, а котрі зло чинили, на воскресення Сúду.

30 Я нічого не мóжу робіти Сам від Себе. Як Я чую, суджú, і Мій суд справедливий, — не шукаю бо волі Своєї, але волі Отця, що послав Мене.

Свiдок про Исуса

31 Коли свiдчу про Себе Я Сам, то свiдоцтво Моє неправдиве.

32 Є Інший, Хто свiдчить про Мене, і Я знаю, що правдиве свiдоцтво, яким свiдчить про Мене.

33 Ви послали були́ до Івана, і він свiдчив про правду.

34 Та Я не від людини свiдоцтва приймаю, але це говорю́, щоб були ви спасені.

35 Він свiтильником був, що горів і свiтив, та ви тільки хвилю хотіли потішитись свiтлом його.

36 Але Я маю свiдчення більше за Іванове, бо ті справи, що Отець Мені дав, щоб Я виконав їх, ті справи, що Я їх чиню́, самі свiдчать про Мене, що Отець Мене послав!

Отець свiдчить про Сина

37 Та й Отець, що послав Мене, Сам засвiдчив про Мене; але ви ані голосу Його не чули ніколи, ані виду Його не бачили.

38 Навіть слóва Його ви не маєте, щоб у вас перебувало, бо не вірите в Тóго, Кого Він послав.

39 Дослідіть но Писання, бо ви думаете, що в них маєте вічне життя, — вони ж свідчать про Мене!

40 Та до Мене прийти ви не хочете, щоб мати життя.

41 Від людей не приймаю Я слави,

42 але вас Я пізнав, що любови до Бога в собі ви не маєте.

43 Я прийшов у Ймення Свого Отця, та Мене не приймаєте ви. Коли ж прийде інший у ймення своє, того приймете ви.

44 Як ви можете вірувати, коли славу один від одного приймаєте, а слави тієї, що від Бога Єдиного, не прагнете ви?

45 Не думайте, що Я перед Отцем буду вас винуватити, — є, хто вас винуватити буде, — Мойсей, що на нього надієтесь ви!

46 Коли б ви Мойсеєві вірили, то й Мені б ви повірили, бо про Мене писав він.

47 Якщо писанням його ви не вірите, то як віри поймете словам Моїм?“

Чудо нагодування п'яти тисяч

6 Після того Ісус перейшов на той бік Галілейського чи Тіверіядського моря.
2 А за Ним ішла безліч народу, бо бачили чуда Його, що чинив над недужими.

3 Ісус же на гору зійшов, і сидів там зо Своїми учнями.

4 Наближалася ж Пасха, свято юдейське.

5 А Ісус, звівши очі Свої та побачивши, яка безліч народу до Нього йде, говорить Филипові: „Де ми купимо хліба, щоб вони поживілись?“

6 Він же це говорив, його випробовуючи, бо знав Сам, що Він має робити.

7 Филип Йому відповідь дав: „І за двісті динаріїв їм хліба не стане, щоб кожен із них бодай трішки дістав“.

8 Говорить до Нього Андрій, один з учнів Його, брат Сімона Петра:

9 „Є тут хлопчіна один, що має п'ять ячних хлібів та дві риби, але щó то на бѣзліч таку!“

10 А Ісус відказав: „Скажіть лю́дям сідати!“ А була на тім місці велика трава. І засіло чоловіка числом із п'ять тисяч.

11 А Ісус узяв хлібі, і, подяку вчинивши, роздав тим, хто сидів. Так само і з риб, скільки хотіли вони.

12 І, як наїлись вони, Він говорить до учнів Своїх: „Позбирайте куски позоста́лі, щоб ніщо не загинуло“.

13 І зібрали вони. І дванадцять повних кошів наклали кусків, що лишилися їдця́м із п'яти ячних хлібів.

14 А люди, що бачили чудо, яке Ісус учинив, гомоніли: „Це Той справді Пророк, що повинен прийти на світ!“

15 Спостерігши ж Ісус, що вони мають за́мір прийти та забрати Його, щоб настановіти царем, знов на го́ру пішов Сам один.

Ісус іде по воді

16 А як вечір настав, то зійшли Його учні над море.

17 І, ввійшовши до чо́вна, на другий бік моря вони попливлі, до Каперна́уму. І те́мрява вже наступила була́, а Ісус ще до них не прихо́див.

18 Від великого ж вітру, що віяв, хвилюва́лося море.

19 Як вони ж пропливлі стадій із двадцять п'ять або з тридцять, то Ісуса побачили, що йде Він по морю, і до чо́вна зближається, — і їх страх обгорну́в.

20 Він же каже до них: „Це Я, — не лякайтесь!“

21 І хотіли вони взяти до чо́вна Його; та чо́вен зараз пристав до землі, до якої пливлі.

Хліб життя

22 А наступного дня той наро́д, що на тім боці моря стояв, побачив, що там іншого чо́вна, крім одні́го тогó, що до нього ввійшли були учні Його, не бу́ло, і що до чо́вна не вхо́див Ісус із Своїми учнями, але відпливлі самі учні.

23 А тим часом із Тіверіяди припливли човні інші близько до місця того, де вони їли хліб, як Господь учинив був подяку.

24 Отож, як побачили люди, що Ісуса та учнів Його там нема, то в човні посідали самі й прибули до Капернауму, — і шукали Ісуса.

25 І, на тім боці моря знайшовши Його, сказали Йому: „Коли Ти прибув сюди, Учителю?“

26 Відповів їм Ісус і сказав: „Поправді, поправці кажуть вам: Мене не тому ви шукаєте, що бачили чуда, а що їли з хлібів і наситились.

27 Пильнуйте не про поживу, що гине, але про поживу, що застається на вічне життя, яку дасть вам Син Людський, бо запечатав Його Бог Отець“.

28 Сказали ж до Нього вони: „Що ми маємо почати, щоб робити діла Божі?“

29 Ісус відповів і сказав їм: „Оце діло Боже, — щоб у Того ви вірували, Кого Він послав“.

30 А вони відказали Йому: „Яке ж знамено Ти чиниш, щоб побачили ми й поняли Тобі віри? Що Ти робиш?“

31 Наші отці їли мánну в пустині, як написано: „Хліб із неба їм дав на поживу“.

32 А Ісус їм сказав: „Поправді, поправді кажуть вам: Не Мойсей хліб із неба вам дав, — Мій Отець дає вам хліб правдивий із неба.

33 Бо хліб Божий є Той, Хто сходить із неба й дає життя світові“.

34 А вони відказали до Нього: „Давай, Господи, хліба такого нам завжди!“

35 Ісус же сказав їм: „Я — хліб життя. Хто до Мене приходить, — не голодуватиме він, а хто вірує в Мене, — ніколи не прагнутиме.

36 Але Я вам сказав, що Мене хоч ви й бачили, та не віруєте.

37 Усе прийде до Мене, що Отець дає Мені, а того, хто до Мене приходить, Я не вижену геть.

38 Бо Я з неба зійшов не на те, щоб волю чинити Свою, але волю Того, Хто послав Мене.

39 Оце ж воля Того, Хто послав Мене, — щоб з усього, що дав Мені Він, Я нічого не стратив, але воскресів те останнього дня.

40 Оце ж воля Мого Отця, — щоб усякий, хто Сина бачить та вірує в Нього, мав вічне життя, — і того воскресію Я останнього дня“.

41 Тоді стали юдеї ремствувати на Нього, що сказав: „Я той хліб, що з неба зійшов“.

42 І казали вони: „Хіба Він не Ісус, син Йосипів, що ми знаємо батька та матір Його? Як же Він каже: Я з неба зійшов?“

43 А Ісус відповів і промовив до них: „Не ремствуйте ви між собою!

44 Ніхто бо не може до Мене прийти, як Отець, що послав Мене, не притягне його, — і того воскресію Я останнього дня.

45 У Пророків написано: „І всі будуть від Бога навчені.“ Кожен, хто від Бога почув і навчився, приходить до Мене.

46 Це не *значить*, щоб хтось Отця бачив, — тільки Той Отця бачив, Хто походить від Бога.

47 Поправді, поправді кажу Вам: Хто вірує в Мене, — життя вічне той має.

48 Я — хліб життя!

49 Отці ваші в пустині їли манну, — і померли.

50 То є хліб, Який сходить із неба, — щоб не вмер, хто Його споживає.

51 Я — хліб живий, що з неба зійшов: коли хто споживатиме хліб цей, той повік буде жити. А хліб, що дам Я, то є тіло Моє, яке Я за життя світу дам“.

52 Тоді між собою змагатися стали юдеї, говорячи: „Як же Він може дати нам тіла спожити?“

53 І сказав їм Ісус: „Поправді, поправді кажу вам: Якщо ви споживати не будете тіла Сина Людського й пити не будете крові Його, то в собі ви не будете мати життя.

54 Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той має вічне життя, — і того воскресію Я останнього дня.

55 Бо тіло Моє — то правдиво пожива, Моя ж кров — то правдиво пиття.

56 Хто тіло Моє споживає та кров Мою п'є, той в Мені перебуває, а Я в ньому.

57 Як Живий Отець послав Мене, і живу Я Отцем, так і той, хто Мене споживає, і він житиме Мною.

58 То є хліб, що з неба зійшов. Не як ваші отці їли мánну й померли, — хто цей хліб споживає, той жити буде повік!“

59 Оце Він говорив, коли в Капернаумі навчав у синагозі.

Відступництво учнів Ісусових

60 А багато-хто з учнів Його, як почули оце, гомоніли: „Жорстока це мова! Хто слухати може її?“

61 А Ісус, Сам у Собі знавши це, що учні Його на те рёмствують, промовив до них: „Чи оце вас спокушує?

62 А що ж, як побачите Людського Сина, що сходить туди, де перше Він був?

63 То Дух, що оживлює, тіло ж не помагає нічого. Слова́, що їх Я говорив вам, то дух і життя.

64 Але є дехто з вас, хто не вірує“. Бо Ісус знав спочátку, хто ті, хто не вірує, і хто видасть Його.

65 І сказав Він: „Я тому́ й говорив вам, що до Мене прийти не може ніхто, як не буде йому від Отця да́не *те*“.

66 Із того ча́су відпали багато-хто з учнів Його, і не ходили вже з Ним.

67 І сказав Ісус Дванадцятьом: „Чи не хочете й ви відійти?“

68 Відповів Йому Сýмон Петро: „До ко́го ми підемо, Господи? Ти маєш слова́ життя вічного.

69 Ми ж увірували та пізнали, що Ти — Христос, Син Бога Живого!“

70 Відповів їм Ісус: „Чи не Дванадцятьом Я вас вибрав? Та один із вас дия́вол“.

71 Це сказав Він про Юду, сина Сімонового, Іскаріота. Бо цей мав Його видати, хоч він був один із Дванадцятьох.

Ісус тайкомá прибуває до Єрусалиму

7 Після цього Ісус ходив по Галілеї, не хотів бо ходіти по Юдеї, бо юдеї шукали *нагóди*, щоб убити Його.

2 А надхóдило свято юдейське — Кúчки.

3 І сказали до Нього брати Його: „Піди звідси, і йди до Юдеї, щоб і учні Твої побачили вчинки Твої, що Ти робиш.

4 Тайкомá бо не робить нічо́го ніхто, але сам прагне бути відомий. Коли Ти такє чиниш, то з'явї Себе світові“.

5 Бо не вірували в Нього навіть брати Його!

6 А Ісус промовляє до них: „Не настав ще Мій час, але зáвжди готовий час ваш.

7 Вас ненáвидіти світ не може, а Мене він ненáвидить, бо Я свідчу про нього, що діла його злі.

8 Ідіть на це свято, Я ж іще не підú на це свято, бо не віповнився ще Мій час“.

9 Це сказавши до них, Він зоставсь у Галілеї.

10 Коли ж вийшли на свято брати Його, тоді й Сам Він пішов, — не відкрито, алé ніби пóтай.

11 А юдеї за свята шукали Його та питали: „Де Він?“

12 І поголósка велика про Нього в народі була. Одні говорили: „Він добрий“, а інші казали: „Ні, — Він зводить з дороги нарóд“.

13 Та відкрито про Нього ніхто не казав, — бо боялись юдеїв.

Наука Ісуса в святині в свято Кучок

14 У половині вже свята Ісус у храм увійшов і навчав.

15 І дивувались юдеї й казали: „Як Він знає Писáння, не вчившись?“

16 Відповів їм Ісус і сказав: „Наука Моя — не Моя, а Того, Хто послав Мене.

17 Коли хоче хто волю чинити Його, той довідається про науку, чи від Бога вона, чи від Себе Самого кажú Я.

18 Хто говорить від себе самого, той власної слави шукає, а Хто слави шукає Того, Хто послав Його, Той правдивий, — і в Ньому несправедности нема.

19 Чи ж Закóна вам дав не Мойсей? Та ніхто з вас Закóна *того* не виконує. Нащо хочете вбити Мене?“

20 Нарóд відповів: „Чи Ти дéмона маєш? Хто Тебе хоче вбити?“

21 Ісус відповів і сказав їм: „Одне діло зробив Я, — і всі ви дивуєтесь.

22 Через це Мойсей дав обрі́зання вам, — не тому́, що воно від Мойсея, але від отців, — та ви й у суботу обрі́зуєте чоловіка.

23 Коли ж чоловік у суботу приймає обрі́зання, щоб Закóну Мойсеєвого не порушити, чого ж ре́мствуєте ви на Мене, що Я всю лю́дину в суботу вздорóбив?

24 Не судіть за обличчям, але суд справедливий чиніть!“

Фарисеї хотять убити Ісуса

25 Дехто ж з ерусали́млян казали: „Хіба́ це не Той, що Його шукають убити?

26 Бо говорить відкрито ось Він, — і нічого не кажуть Йому. Чи то справді дізналися старші, що Він дійсно Христос?

27 Та ми знаєм Цього, звідки Він. Про Христа ж, коли прійде, ніхто знати не буде, звідки Він“.

28 І скликнув у храмі Ісус, навчаючи й кажучи: „І Мене знаєте ви, і знаєте, звідки Я. А Я не прийшов Сам від Себе; правдивий же Той, Хто послав Мене, що Його ви не знаєте.

29 Я знаю Його, — Я бо від Нього, і послав Мене Він!“

30 Тож шукали вони, щоб схо́пити Його, та ніхто не наклав рук на Нього, — бо то ще не настала година Його́.

31 А багато з народу в Нього ввірували та казали: „Коли прийде Христос, чи ж Він чуда чинитиме більші, як чинить Оцей?“

32 Фарисеї прочули такі поголоски про Нього в народі. Тоді первосвященики та фарисеї послали *свою* службу, щоб схопити Його.

Я підú до Отця

33 Ісус же сказав: „Ще недовго побúду Я з вами, та й до Того підú, Хто послав Мене.

34 Ви бúдете шукати Мене, — і не знайдете; а туди, де Я є, ви прибути не можете“.

35 Тоді говорили юдеї між собою: „Куди це Він хоче йти, що не знайдемо Його? Чи не хоче йти до виселенців між греки, та й греків навчати?“

36 Що за слово, яке Він сказав: „Ви бúдете шукати Мене, — і не знайдете; а туди, де Я є, ви прибути не можете?“

37 А останнього великого дня свята Ісус стояв і кликав, говорячи: „Коли прагне хто з *вас* — нехай прийде до Мене та й п'є!

38 Хто вірує в Мене, як каже Писання, то ріки живої води потечуть із утроби його“.

39 Це ж сказав Він про Духа, що мали прийняти Його, хто ввірував у Нього. Не було бо ще Духа *на них*, — не був бо Ісус ще прославлений.

Незгода в народі через Ісуса

40 А багато з народу, почувши слова ті, казали: „Він справді пророк!“

41 Інші казали: „Він Христос“. А ще інші казали: „Хіба прийде Христос із Галілеї?“

42 Чи ж не каже Писання, що Христос прийде з роду Давидового, і з села Вифлеєму, звідкіля був Давид?“

43 Так повстала незгода в народі з-за Нього.

Невдалий замір схопити Ісуса

44 А д́екотрі з них мали замір схо́піти Йо́го, — та ніхто не поклав рук на Нього.

45 І вернулася сл́ужба до первосвящеників та фарисе́їв, а ті їх запитали: „Чому не привели́ ви Йо́го?“

46 Відказала *та* сл́ужба: „Чоловік ще ніко́ли так не промовляв, як Оце́й Чоловік“.

47 А їм відповілі фарисе́ї: „Чи й вас із дороги не зве́дено?“

48 Хиба́ хто з старші́х або з фарисе́їв увірував у Нього?

49 Та прокля́тий народ, що не знає Зако́ну!“

50 Говорить до них Никоді́м, що приходив до Нього вночі, і що був один із них:

51 „Хиба судить Зако́н наш люди́ну, як перше її не вислухає, і не дізнається, що́ вона робить?“

52 Йо́му відповіли та сказали вони: „Чи й ти не з Гали́леї? Досліди та побач, що не прійде Пророк із Гали́леї“.

53 І до дому свого́ пішов кожен.

Ісус прощає грішниці

8 Ісус же на гору Олі́вну пішов.

2 А над ранком прийшов знов у храм, — і всі люди збігались до Нього. А Він сів і навчав їх.

3 І ось книжники та фарисе́ї приводять до Нього в перелюбі́ схоплену жі́нку, і посере́дині ставлять її,

4 та й говорять Йо́му: „Оцю жі́нку, Учителю, зло́влено на гарячому вчинку^[9] перелю́бу.“

5 Мойсей же в Зако́ні звелів нам таких побива́ти ка́мінням. А Ти що гово́риш?“

6 Це ж казали вони, Його спокушуючи, та щоб мати на Нього оскáрження. А Ісус, нахилившись додóлу, по землі писав пальцем.

7 А коли ті не переставали питати Його, Він підвівся й промовив до них: „Хто з вас без гріха́, — нехай перший на неї той каменем кине!“

8 І Він знов нахили́вся додóлу, і писав по землі.

9 А вони, *це* почувши й сумлінням докóрені, стали один по одному вихóдити, почавши з найстарших та аж до останніх. І zostавсь Сам Ісус і *та* жінка, що стояла всере́дині.

10 І підвівся Ісус, і нікого, крім жінки, не бачивши, промовив до неї: „Де́ ж ті, жінко, що тебе оскаржа́ли? Чи ніхто тебе не засудив?“

11 А вона відказала: „Ніхто, Господи“. І сказав їй Ісус: „Не засуджую й Я тебе. Іди *собі*, але більш не гріши!“

Ісус — Світло для світу

12 І зно́ву Ісус промовляв до них, кажучи: „Я Світло для світу. Хто йде вслі́д за Мною, не бу́де ходити у те́мряві той, але́ матиме сві́тло життя“.

13 Фарисеї ж Йому відказали: „Ти Сам сві́дчиш про Себе, — тим свідо́цтво Твоє неправдиве“.

14 Відповів і сказав їм Ісус: „Хоч і сві́дчу про Себе Я Сам, — та правдиве свідо́цтво Моє, бо Я знаю, звідкі́ля Я прийшов і куди Я йду. Ви ж не ві́даєте, відкі́ля Я прихóджу, і куди Я йду.“

15 Ви за ті́лом судите, — Я не суджу́ нікого.

16 А коли Я суджу́, то правдивий Мій суд, бо не Сам Я, а Я та Отець, що послав Він Мене!

17 Та й у вашім Зако́ні написано, що сві́дчення двох чоловіків правдиве.

18 Я Сам сві́дчу про Себе Самого, і сві́дчить про Мене Отець, що послав Він Мене“.

19 І сказали до Нього вони: „Де Отець Твій?“ Ісус відповів: „Не знаєте ви ні Мене, ні Мого Отця. Якби знали Мене, то й Отця Мого знали б“.

20 Ці слова Він казав при скарбниці, у храмі навчаючи. І ніхто не схопив Його, бо то ще не настала година Його.

Ісус вияснює фарисеям, що Він — Предвічний Син Божий

21 І сказав Він їм знову: „Я відходжу, ви ж шукати Мене будете, і помрете в гріху своїм. Куди Я йду, *туди* ви прийти не можете“.

22 А юдеї казали: „Чи не вб'є Він Сам Себе, коли каже: Куди Я йду, *туди* ви прийти не можете?“

23 І сказав Він до них: „Ви — від долу, Я — звисока^[10], і ви зо світу цього, Я не з цього світу.

24 Тому Я сказав вам, що помрете в своїх гріхах. Бо коли не ввіруєте, що то Я, то помрете в своїх гріхах“.

25 А вони запитали Його: „Хто Ти такий?“ І Ісус відказав їм: „*Той, Хто* спочатку, як і говорю Я до вас.

26 Я маю багато про вас говорити й судити; правдивий же Той, Хто послав Мене, і Я світові те говорю, що від Нього почув“.

27 *Але* не зрозуміли вони, що то Він про Отця говорив їм.

28 Тож Ісус їм сказав: „Коли ви підіймете Людського Сина, тоді зрозумієте, що то Я, і що Сам Я від Себе нічого не дію, але те говорю, як Отець Мій Мене був навчив.

29 А Той, Хто послав Мене, перебуває зо Мною; Отець не залишив Самого Мене, бо Я завжди чиню, що Йому до вподоби“.

30 Коли Він говорив це, то багато-хто в Нього ввірували.

31 Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього ввірували: „Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете,

32 і пізнаєте правду, — а правда вас вільними зробить!“

33 Вони відказали Йому: „Авраамів ми рід, і нічийми невольниками не були ми ніколи. То як же Ти кажеш: „Ви станете вільні?“

34 Відповів їм Ісус: „Поправді, поправді кажу вам, що кожен, хто чинить гріх, той раб гріха.

35 І не застається раб у домі повік, *але* Син застається повік.

36 Коли Син отже зробить вас вільними, то справді ви будете вільні.

Ви не Авраамові діти

37 Знаю Я, що ви рід Авраамів, але хочете смерть заподіяти Мені, бо наука Моя не вміщається в вас.

38 Я те говорю, що Я бачив в Отця, та й ви робите те, що ви бачили в батька свого“.

39 Сказали вони Йому в відповідь: „Наш отець — Авраам“. Відказав їм Ісус: „Коли б ви Авраамові діти були, то чинили б діла Авраамові.

40 А тепер ось ви хочете вбити Мене, Чоловіка, що вам казав правду, яку чув Я від Бога. Цього Авраам не робив.

Ваш батько — диявол

41 Ви робите діла батька свого“. Вони ж відказали Йому: „Не родилися ми від перелюбу, — одного ми маєм Отця — то Бога“.

42 А Ісус їм сказав: „Якби Бог був Отець ваш, — ви б любили Мене, бо від Бога Я вийшов і прийшов, — не від Себе ж Самого прийшов Я, а Мене Він послав.

43 Чому мови Моєї ви не розумієте? Бо не можете чути ви слова Мого.

44 Ваш батько — диявол, і пожадливості батька свого ви виконувати хочете. Він був душогу́б споконві́ку, і в правді не встояв, бо правди нема в нім. Як говорить неправду, то говорить зо свого, — бо він неправдомовець і батько неправді.

45 А Мені ви не вірите, бо Я правду кажу.

46 Хто з вас може Мені докоріти за гріх? Коли ж правду кажу, чом Мені ви не вірите?

Ви не від Бога

47 Хто від Бога, той слухає Божі слова; через те ви не слухаєте, що ви не від Бога“.

48 Відізвились юдеї й сказали Йому: „Чи ж не добре ми кажемо, що Ти самарянїн і дёмона маєш?“

49 Ісус відповів: „Не маю Я дёмона, та шаную Свого Отця, ви ж Мене зневажаєте.

50 Не шукаю ж Я власної слави, — є Такий, Хто шукає та судить.

51 Поправді, поправді кажу вам: Хто слово Моє берегтиме, не побачить той смерти повік!

Я знаю Його

52 І сказали до Нього юдеї: „Тепер ми дізнались, що дёмона маєш: умер Авраам і пророки, а Ти кажеш: Хто науку Мою берегтиме, не скуштує той смерти повік.

53 Чи ж Ти більший, аніж отець наш Авраам, що помер? Та повмирали й пророки. Ким Ти робиш Самого Себе?“

54 Ісус відповів: „Як Я славлю Самого Себе, то ніщо Моя слава. Мене прославляє Отець Мій, про Якого ви кажете, що Він Бог ваш.

55 І ви не пізнали Його, а Я знаю Його. А коли Я скажу, що не знаю Його, — буду неправдомовець, подібний до вас. Та Я знаю Його, — і слово Його зберігаю.

56 Отець ваш Авраам прагнув із радістю, щоб побачити день Мій, — і він бачив, і тішився“.

57 А юдеї ж до Нього сказали: „Ти й п'ятидесяти років не маєш іще, — і Авраама Ти бачив?“

58 Ісус їм відказав: „Поправді, поправді кажу вам: Перш, ніж був Авраам, — Я є“.

59 І схопили каміння вони, щоб кинути на Нього. Та сховався Ісус, і з храму пішов.

Уздоровлення сліпорóдженого

9 А коли Він проходив, побачив чоловіка, що сліпим був з народження.

2 І спитали Його учні Його, говорячи: „Учителю, хто згрішив: чи він *сам*, чи батьки його, що сліпим він родився?“

3 Ісус відповів: „Не згрішив ані він, ні батьки його, а щоб діла Божі з'явилися на ньому.

4 Ми мусимо виконувати діла Того, Хто послав Мене, аж поки є день. Надходить он ніч, коли жоден *нічого* не зможе виконувати.

5 Доки Я в світі, — Я Світло для світу“.

6 Промовивши це, Він сплюнув на землю, і з сліни грязіво зробив, і очі сліпому помазав грязівом,

7 і до нього промовив: „Піди, умийся в ставку Сілоам“^[11] (визначає це „Посланий“). Тож пішов той і вмився, — і вернувся видющим.

8 А сусіди та ті, що бачили перше його, як був він сліпий, говорили: „Чи ж не той це, що сидів та просив?“

9 Говорили одні, що це він, а інші казали: „Ні, — подібний до нього“. А він відказав: „Це я!“

10 І питали його: „Як же очі відкрились тобі?“

11 А той оповідав: „Чоловік, що Його звуть Ісусом, грязіво зробив, і очі помазав мені, і до мене сказав: „Піди в Сілоам та й умийся“. Я ж пішов та й умився, — і став бачити“.

12 І сказали до нього: „Де Він?“ Відказує той: „Я не знаю“.

13 Ведуть *тоді* до фарисеїв того, що був перше незрячий.

14 А була то субота, як грязіво Ісус учинив і відкрив йому очі.

15 І знов запитали його й фарисеї, як видющим він став. А він розповів їм: „Грязіво поклав Він на очі мені, а я вмився, — та й бачу“.

16 Тоді деякі з фарисеїв казали: „Не від Бога Оцей Чоловік, — бо суботи не дєржить“. А інші казали: „Як же чуда такі може грішна людина чинити?“ І незгода між ними була.

17 Тому зно́ву говорять сліпому: „Що́ ти кажеш про Нього, коли очі відкрив Він тобі?“ А той відказав: „Він Пророк!“

18 Юдеї протé йому не повірили, що незрячим він був і прозрів, аж поки не покликано батьків того прозрілого.

19 І запитали їх, кажучи: „Чи ваш оце син, про якого ви кажете, ніби родився сліпим? Як же він тепер бачить?“

20 А батьки його відповілі та сказали: „Ми знаємо, що цей — то наш син, і що він народився сліпим.

21 Але як тепер бачить, — не знаємо, або хто йому очі відкрив, — ми не відаємо. Поспитайте його, — він дорослий, хай сам скаже про себе“.

22 Таке говорили батьки його, бо боялись юдеїв: юдеї бо вже були змовились, — як хто за Христа Його визнає, щоб той був відлучений від синагоги.

23 Ось тому говорили батьки його: „Він дорослий, — його поспитайте“.

24 І покликали вдруге того чоловіка, що був сліпим, і сказали йому: „Віддай хвалу Богові. Ми знаємо, що грішний Отой Чоловік“.

25 Але він відповів: „Чи Він грішний — не знаю. Одне *тільки* знаю, що я був сліпим, а тепер бачу!“

26 І спитали його: „Що тобі Він зробив? Як відкрив тобі очі?“

27 Відповів він до них: „Я вже вам говорив, — та не слухали ви. Що́ бажаєте зно́ву почути? Може й ви Його учнями хочете стати?“

28 А вони його вилаяли та й сказали: „То ти Його учень, а ми учні Мойсеєві.

29 Ми знаємо, що Бог говорив до Мойсея, — звідки ж узявся Оцей, ми не відаємо“.

30 Відповів чоловік і сказав їм: „То́ ж воно й дивно, що не знаєте ви, звідки Він, — а Він мені очі відкрив!“

31 Та ми знаємо, що грішників Бог не послухає; хто ж богобійний, і виконує волю Його, — того слухає Він.

32 Відвіку не чувано, щоб хто очі відкрив був сліпому з народження.

33 Коли б не від Бога був Цей, Він нічого не міг би чинити“.

34 Вони відповіли та й сказали йому: „Ти весь у гріхах народився, — і чи тобі нас учити?“ І геть його вигнали.

35 Дізнався Ісус, що вони того вигнали геть, і, знайшовши його, запитав: „Чи віруєш ти в Сина Божого?“

36 Відповів той, говорячи: „Хто ж то, Пане, Такий, щоб я вірував у Нього?“

37 Промовив до нього Ісус: „І ти бачив Його, і Той, Хто говорить з тобою — то Він!“

38 А він відказав: „Я вірую, Господи!“ І вклонився Йому.

39 І промовив Ісус: „На суд Я прийшов у цей світ, щоб бачили темні, а видючі щоб стали незрячі“.

40 І почули це деякі з тих фарисеїв, що були з Ним, та й сказали Йому: „Чи ж і ми невидючі?“

41 Відказав їм Ісус: „Якби ви невидючі були, то не мали б гріха; а тепер ви говорите: „Бачимо“, — то й ваш гріх застається *при вас!*

Я — Пастир Добрий

10 Поправді, поправді кажу вам: Хто не входить дверима в кошару, але перелазить деінде, — той злодій і розбійник.

2 А хто входить дверима, — той вівцям пастух.

3 Воротар відчиняє йому, і його голосу слухають вівці; і свої вівці він кличе по йменню, і випроваджує їх.

4 А як вижене всі свої вівці, він іде перед ними, і вівці слідом за ним ідуть, бо знають голос його.

5 За чужим же не підуть вони, а будуть утікати від нього, — бо не знають вони чужого голосу“.

6 Оцю притчу повів їм Ісус, але не зрозуміли вони, про що їм говорив.

7 І знову промовив Ісус: „Поправді, поправді кажу вам, що Я — двері вівцям.

8 Усі, скільки їх перше Мене прихóдило, — то злодії й розбійники, але вівці не слухали їх.

9 Я — двері: коли через Мене хто ввійде, спасеться, і той ввійде та вийде, і пасóвисько знайде.

10 Злодій тільки на те закрадається, щоб красти й убивати та нищити. Я прийшов, щоб ви мали життя, і подостáтком щоб мали.

11 Я — Пастир Добрий! Пастир добрий кладé життя власне за вівці.

12 А наймит, і той, хто не вівчáр, кому вівці не свої, *коли* бачить, що вовк наближається, то кídaє вівці й тікає, а вовк їх хапає й полóшить.

13 А нáймит утікає томú, що він наймит, і не дбає про вівці.

14 Я — Пастир Добрий, і знаю Своїх, і Свої Мене знають.

15 Як Отець Мене знає, так і Я Отця знаю, і власне життя Я за вівці кладу́.

16 Також маю Я інших овець, які не з цієї кошáри, — Я повинен і їх припровáдити. І Мій голос почують вони, — і бóде отáра одна й Один Пáстир!

17 Через те Отець любить Мене, що Я власне життя віддаю, щоб ізно́ву прийняти його.

18 Ніхто в Мене його не берé, але Я Сам від Себе кладу́ його. Маю владу віддати його, і маю владу прийняти його зно́ву, — Я цю заповідь взяв від Свого Отця“.

19 З-за цих слів між юдеями зно́ву незгода зняла́ся.

20 І багато-хто з них говорили: „Він дéмона має, і несамовітий. Чого слухаєте ви Його?“

21 Інші казали: „Ці слова́ не того, хто демона має. Хіба дéмон може очі сліпим відкривати?“

Юдеї хóчуть укаменувати Ісуса

22 Було тоді *свято* Відно́влення в Єрусалимі. Стояла зима.

23 А Ісус у храмі ходив, у Соломоновім гáнку.

24 Юдеї тоді обступили Його та й казали Йому: „Доки будеш тримати в непевності нас? Якщо Ти Христос, — то відкрито скажи нам!“

25 Відповів їм Ісус: „Я вам був сказав, — та не вірите ви. Ті діла, що чиню їх у Ймення Свого Отця, — вони свідчать про Мене.

26 Та не вірите ви, — не з Моїх бо овець ви.

27 Мого голосу слухають вівці Мої, і знаю Я їх, і за Мною слідком вони йдуть.

28 І Я життя вічне даю їм, і вони не загинуть повік, і ніхто їх не віхопить із Моєї руки.

29 Мій Отець, що дав їх Мені, Він більший за всіх, — і віхопити ніхто їх не може Отцеві з рукі.

30 Я й Отець — Ми одне!“

31 Знов каміння схопили юдеї, щоб укаменувати Його.

32 Відповів їм Ісус: „Від Отця показав Я вам добрих учинків багато, — за котрій же з тих учинків хочете Мене каменувати?“

33 Юдеї Йому відказали: „Не за добрий учинок хочемо Тебе вкаменувати, а за богозневагу, — бо Ти, будши людиною, за Бога Себе видаєш“.

34 Відповів їм Ісус: „Хіба не написано в вашім Законі: „Я сказав: ви боги“?

35 Коли тих Він богами назвав, що до них слово Боже було, — а Писання не може порушене бути,

36 то Тому, що Отець освятив і послав Його в світ, закидаєте ви: „Зневажаєш Ти Бога“, через те, що сказав Я: „Я — Син Божий“?

37 Коли Я не чиню діл Свого Отця, то не вірте Мені.

38 А коли Я чиню, то хоч ви Мені віри й не ймете, повірте ділам, щоб пізнали й повірили ви, що Отець у Мені, а Я — ув Отці!“

39 Тоді знову шукали вони, щоб схопити Його, але вийшов із рук їхніх Він.

Ісус за Йорданом

40 І Він знову на той бік Йордану пішов, на те місце, де Іван найперше христив, та й там перебував.

41 І багато до Нього приходили та говорили, що хоч жадного чуда Іван не вчинив, але все, що про Нього Іван говорив, правдиве було.

42 І багато-хто ввірували в Нього там.

Смерть і воскресіння Лазаря

1 1 Був же хворий один, Лазар у Віфанії, із села Марії й сестри її Марти.

2 А Марія, що брат її Лазар був хворий, була та, що помазала Господа миром, і волоссям своїм Йому ноги обтерла.

3 Тоді сестри послали до Нього, говорячи: „Ось нездужає, Господи, той, що любиш його!“

4 Як почув же Ісус, то промовив: „Не на смерть ця недуга, а на Божу славу, — щоб Син Божий прославився нею“.

5 А Ісус любив Марту, і сестру її, і Лазаря.

6 А коли Він почув, що нездужає той, то залишився два дні на тім місці, де був.

7 Після ж того говорить до учнів: „Ходімо знову в Юдею“.

8 Йому учні сказали: „Учителю, таж допіру юдеї хотіли камінням побити Тебе, а Ти знов туди підеш?“

9 Ісус відповів: „Хіба дня не дванадцять годин? Як хто ходить за дня, не спіткнётся, — цьогосвітнє бо світло він бачить.

10 А хто ходить нічної пори, той спіткнётся, — бо немає в нім світла“.

11 Оце Він сказав, а по тому говорить до них: „Друг наш Лазар заснув, — та підү розбудити Його“.

12 А учні сказали Йому: „Як заснув, то він, Господи, відужає“.

13 Та про смерть його мовив Ісус, вони ж думали, що про сонний спочійнок Він каже.

14 Тоді просто сказав їм Ісус: „Умер Лазар.

15 І Я тішусь за вас, що там Я не був, щоб повірили ви. Та ходімо до нього“.

16 Сказав же Хома, називаний Близніок, до співучнів: „Ходімо й ми, щоб із Ним повмирати“.

17 Як прибув же Ісус, то знайшов, що чотири вже дні той у гробі.

18 А Віфанія поблизу Єрусалиму була, яких стадій з п'ятнадцять.

19 І багато з юдеїв до Марти й Марії прийшли, щоб за брата розважити їх.

20 Тоді Марта, почувши, що надходить Ісус, побігла зустріти Його, Марія ж удома сиділа.

21 І Марта сказала Ісусові: „Коли б, Господи, був Ти отут, — то не вмер би мій брат.

22 Та й тепер, — знаю я, — що чого тільки в Бога попросиш, то дасть Тобі Бог!“

23 Промовляє до неї Ісус: „Воскресне твій брат!“

24 Відказує Марта Йому: „Знаю, що в воскресіння останнього дня він воскресне“.

25 Промовив до неї Ісус: „Я воскресіння й життя. Хто вірує в мене, — хоч і вмере, буде жити.

26 І кожен, хто живе та хто вірує в Мене, — повіки не вмере. Чи ти віруєш в це?“

27 Вона каже Йому: „Так, Господи! Я вірую, що Ти Христос, Син Божий, що має прийти на цей світ“.

28 І промовивши це, відійшла, та й поклікала нишком Марію, сестру свою, кажучи: „Учитель тут, і Він кличе тебе!“

29 А та, як зачула, квапливо встала й до Нього пішла.

30 А Ісус не ввійшов був іще до села, а знаходивсь на місці, де Марта зустріла Його.

31 Юдеї тоді, що були з нею в домі й її розважали, як побачили, що Марія квапливо встала й побігла, подались за нею, гадаючи, що до гробу пішла вона, — плакати там.

32 Як Марія ж прийшла туди, де був Ісус, і Його вгледіла, то припала до ніг Йому та й говорила до Нього: „Коли б, Господи, був Ти отут, то не вмер би мій брат!“

33 А Ісус, як побачив, що плаче вона, і плачуть юдеї, що з нею прийшли, то в дусі розжалобився та й зворушився Сам,

34 і сказав: „Де його ви поклали?“ Говорять Йому: „Иди, Господи, та подивися!“

35 І заплакав Ісус.

36 А юдеї казали: „Дивись, як любив Він його!“

37 А з них дехто сказали: „Чи не міг же зробити Отой, Хто очі сліпому відкрив, щоб і цей не помер?“

38 Ісус же розжалобивсь знову в Собі, і до гробу прийшов. Була ж то печера, і камінь на ній налягав.

39 Промовляє Ісус: „Відваліть цього каменя!“ Сестра вмерлого Марта говорить до Нього: „Уже, Господи, чути, — бо чотири вже дні він у гробі“.

40 Ісус каже до неї: „Чи тобі не казав Я, що як будеш ти вірувати, — славу Божу побачиш?“

41 І зняли тоді каменя. А Ісус ізвів очі до неба й промовив: „Отче, дяку принішу Тобі, що Мене Ти почув.“

42 Та Я знаю, що Ти завжди почуєш Мене, але ради народу, що довкола стоїть, Я сказав, щоб увірували, що послав Ти Мене“.

43 І, промовивши це, Він скричав гучним голосом: „Лазарю, — вийди сюди!“

44 І вийшов померлий, по руках і ногах обв'язаний пасами, а обличчя у нього було перев'язане хусткою. Ісус каже до них: „Розв'яжіть його та й пустіть, щоб ходив“.

Синедріон постановлює забити Ісуса

45 І багато з юдеїв, що посходилися до Марії, та бачили те, що Він учинив, у Нього ввірували.

46 А деякі з них пішли до фарисеїв, і їм розповіли, що Ісус учинив.

47 Тоді первосвященики та фарисеї скликали раду й казали: „Що маємо робити, бо Цей Чоловік пребагато чуд чинить?“

48 Якщо так позоставимо Його, то всі в Нього ввірують, — і прийдуть римляни, та й візьмуть нам і край, і народ!“

49 А один із них, Кайяфа, що був первосвящеником року того, промовив до них: „Ви нічого не знаєте,

50 і не поміркуєте, що краще для вас, щоб один чоловік прийняв смерть за людей, аніж щоб увесь народ мав загинути!“

51 А того не сказав сам від себе, але, первосвящеником будучи в тім році, пророкував, що Ісус за народ мав умерти,

52 і не лише за народ, але й щоб сполучити в одне розпорішених Божих дітей.

53 Отож, від того дня вони змовилися, щоб убити Його.

54 І тому не ходив більш Ісус між юдеями явно, але звідти вдався до околиць поближче пустині, до міста, що зветься Єфрём, — і тут залишався з Своїми

учнями.

55 Наближалася ж Пасха юдейська, і багато-хто з краю вдались перед Пасхою в Єрусалим, щоб очістити себе.

56 І шукали Ісуса вони, а в храмі стоявши, гомоніли один до одного: „А як вам здається? Хіба Він не прийде на свято?“

57 А первосвященики та фарисеї наказали далі: як дізнається хто, де Він перебуватиме, нехай донесе, — щоб схопити Його.

Наміщення Ісуса миром

12 Ісус же за шість день до Пасхи прибув до Віфанії, де жив Лазар, що його воскресив Ісус із мертвих.

2 І для Нього вечерю там справили, а Марта прислугувувала. Був же й Лазар одним із тих, що до столу з Ним сіли.

3 А Марія взяла літру мира, — з найдорощого на́рду пахучого, і намастила Ісусові н́о́ги, і волóссям своїм Йому н́о́ги обтерла. І пахощі мира наповнили дім!

4 І говорить один з Його учнів, Юда Іскаріотський, що мав Його видати:

5 „Чому мира оцього за триста дина́рів не про́дано, та й не ро́здано вбогим?“

6 А це він сказав не тому́, що про вбогих журився, а тому́, що був зло́дій: він мав скриньку на гроші, — і крав те, що вкида́ли.

7 І промовив Ісус: „Позостав її ти, — це вона на день по́хорону заховала Мені.

8 Бо вбогих ви маєте за́вжди з собою, а Мене не постійно ви маєте!“

9 А на́товп великий юдеїв довідався, що Він там, та й поприхо́дили не з-за Ісуса Само́го, але щоб побачити й Лазаря, що його воскресив Він із мертвих.

10 А первосвященики змо́вилися, щоб і Лазареві смерть заподіяти,

11 бо багато з юдеїв з-за нього відхо́дили, та в Ісуса ввірували.

Славний в'їзд Ісуса в Єрусалим

12 А другого дня, коли безліч народу, що зібрався на свято, прочула, що до Єрусалиму надходить Ісус,

13 то взяли вони пальмове віття, і вийшли назустріч Йому та й кричали: „Осánна! Благословénний, хто йде у Господне Ім'я! Цар Ізраїлів!“

14 Ісус же, знайшовши ося, сів на нього, як написано:

15 „Не бійся, дб́чко Сіонська! Ото Цар твій іде, сидячі на ослі молодому!“

16 А учні Його спочатку́ того не зрозуміли були́, але, як прославивсь Ісус, то згадали тоді, що про Нього було так написано, і що цеє вчинили Йому́.

17 Тоді свідчив наро́д, який був із Ним, що Він викликав Лазаря з гробу, і воскресив його з мертвих.

18 Через це й зустрів náтовп Його, бо почув, що Він учинив таке чудо.

19 Фарисеї тоді між собою казали: „Ви бачите, що нічо́го не вдієте: ось пішов увесь світ услід за Ним!“

Отець прославляє Сина

20 А між тими, що в свято прийшли поклонитись, були й деякі геллени.

21 І вони підійшли до Пилипа, що з Віфсаїди Галілейської, і просили його та казали: „Ми хочемо, пане, побачити Ісуса“.

22 Іде Пилип та Андрієві каже; іде Андрій і Пилип та Ісусові розповідають.

23 Ісус же їм відповідає, говорячи: „Надійшла година, щоб Син Лю́дський просла́вивсь.

24 Поправді, поправді кажу́ вам: коли зёрно пшеничне, як у землю впаде́, не помре, то одне остається; як умре ж, плід рясний принесе́.

25 Хто кохає душу^[12] свою, той погубить її; хто ж нена́видить душу свою на цім світі, — збереже її в вічне життя.

26 Як хто служить Мені, хай іде той за Мною, і де Я, там буде й слуга Мій. Як хто служить Мені, того пошану́є Отець.

27 Затривожена зараз душа Моя. І що Я повім? Заступи Мене, Отче, від цієї години! Та на те Я й прийшов на годину оцю...

28 Прослав, Отче, Ім'я Своє!“ Залунав тоді голос із неба: „І прославив, — і знову прославлю!“

29 А нарід, що стояв і почув, говорив: „Загреміло"! Інші казали: „*Це* ангол Йому говорив“!

30 Ісус відповів і сказав: „Не для Мене цей голос лунав, а для вас.

31 Тепер суд цьому світові. Князь світу цього буде вигнаний звідси тепер.

32 І, як буду піднесений з землі, то до Себе Я всіх притягну“.

33 А Він це говорив, щоб зазначити, якою то смертю Він має померти.

34 А нарід відповів Йому: „Ми чули з Закону, що Христос перебуває повік, то чого ж Ти говориш, що Людському Сину потрібно піднесеному бути? Хто такий Цей Син Людський?“

35 І сказав їм Ісус: „Короткий ще час світло з вами. Ходіть, поки маєте світло, щоб вас темрява не обгорнула. А хто в темряві ходить, не знає, куди він іде.

36 Аж доки ви маєте світло, то віруйте в світло, щоб синами світла ви стали“. Промовивши це, Ісус відійшов, і сховався від них.

Чому не ввірували в Ісуса

37 І хоч Він стільки чуд перед ними вчинив був, та в Нього вони не ввірували,

38 щоб справдилось слово пророка Ісаї, який провіщав: „Хто повірив тому, що ми, Господи, чули, а Господнє рамено кому об'явилось?“

39 Тому не могли вони вірити, що знову Ісая прорік:

40 „Засліпив їхні очі, і скам'янив їхнє серце, щоб очима не бачили, ані серцем щоб не зрозуміли, і не навернулись, щоб Я їх уздоровив!“

41 Це Ісая сказав, коли бачив славу Його, і про Нього звіщав.

42 Проте багато-хто навіть із старших у Нього ввірували, та не признавались через фарисеїв, — щоб не вигнано їх із синагоги.

43 Бо любили вони славу людську більше, аніж славу Божу.

Заповідь Божя — то вічне життя

44 А Ісус підняв голос, та й промовляв: „Хто вірує в Мене, не в Мене він вірує, але в Того, Хто послав Мене.

45 А хто бачить Мене, той бачить Того, хто послав Мене.

46 Я, Світло, на світ прийшов, щоб кожен, хто вірує в Мене, у темряві не зоставався.

47 Коли б же хто слів Моїх слухав та не вірував, Я того не судж́у, бо Я не прийшов світ судити, але щоб спасти світ.

48 Хто цурається Мене, і Моїх слів не приймає, той має для себе судд́ю: те слово, що Я говорив, — останнього дня воно б́уде судити його!

49 Бо від Себе Я не говорив, а Отець, що послав Мене, — то Він Мені заповідь дав, щ́о Я маю казати та щ́о говорити.

50 І відаю Я, що Його *ота* заповідь — то вічне життя. Тож щ́о Я говорю́, то так говорю́, як Отець Мені розповіда́в.

Та́ємна Вечеря.

Ісус умиває ноги Сво́ім учням

13 Перед святом же Пасхи Ісус, знаючи, що настала годи́на Йо́му перейти до Отця з цього світу, полюбивши Сво́їх, що на світі були́, до кінця полюбив їх.

2 Під час же веч́ері, як диявол уже був укинув у серце синові Сімона — Юді Іскаріотському, щоб він видав Йо́го,

3 то Ісус, знаючи те, що Отець віддав все Йо́му в руки, і що від Бога прийшов Він, і до Бога відходить,

4 устає від веч́ері, і здіймає одежу, бере рушникá й підпері́зується.

5 Потóму налив Він води до вмивáльниці, та й зачав обмивати ноги учням, і витирати рушникóм, що ним був підперéзаний.

6 І підходить до Сїмона Петра, а той каже Йому: „Ти, Господи, мїтимеш нѳги менї?“

7 Ісус відказав і промовив йому: „Щѳ Я роблю, ти не знаєш тепер, але опісля зрозумієш“.

8 Говорить до Нього Петро: „Ти повік менї ніг не обмиєш!“ Ісус відповів йому: „Коли Я не вмию тебе, — ти не матимеш частки зо Мною“.

9 До Нього проказує Сїмон Петро: „Господи, — не самі мої нѳги, а й руки та гѳлову!“

10 Ісус каже йому: „Хто обмитий, тільки нѳги обмити потребує, бо він чистий увесь. І ви чисті, — та не всі“.

11 Бо Він знав Свого зрадника, тому то сказав: „Ви чисті не всі“.

12 Коли ж пообмивав їхні нѳги, і одежу Свою Він надів, засїв знову за стіл і промовив до них: „Чи знаєте ви, щѳ Я зробив вам?“

13 Ви Мене називаєте: Учитель і Госпѳдь, — і добре ви кажете, бо Я є.

14 А коли обмив ноги вам Я, Госпѳдь і Вчитель, то повинні й ви один ѳдному ноги вмивати.

15 Бо то Я вам прїклада дав, щѳб і ви те чинили, як Я вам учинив.

16 Поправді, поправді кажу вам: Раб не бїльший за пана свого, посланець же не бїльший від того, хто вислав його.

17 Коли знаєте це, то блаженні ви, якщо таке чините!

Вїявлення зрадника

18 Не про всіх вас кажу. Знаю Я, кого вибрав, але щѳб збулѳся Писання: „Хто хлїб споживає зо Мною, підняв той на Мене п'ятю свою!“

19 Уже тепер вам кажу, перше ніж *те* настане, щѳб як станеться, ви ввірували, що то Я.

20 Поправді, поправді кажу вам: Хто приймає Мого посланця, той приймає Мене; хто ж приймає Мене, той приймає Того, Хто послав Мене!“

21 Промовивши це, затривожився духом Ісус, і освідчив, говорячи: „Поправді, поправді кажі вам, що один із вас видасть Мене!“

22 І озиралися учні один на одного, непевними буди, про кого Він каже.

23 При столі, при Ісусовім лоні, був один з Його учнів, якого любив Ісус.

24 От цьому кивнув Сімон Петро та й шепнув: „Запитай, — хто б то був, що про нього Він каже?“

25 І, пригорнувшись до лоня Ісусового, той говорить до Нього: „Хто це, Господи?“

26 Ісус же відказує: „Це той, кому, умочивши, подам Я куска“. І, вмочивши куска, подав синові Сімона, — Юді Іскаріотському!

27 За тим же куском тоді в нього ввійшов сатана. А Ісус йому каже: „Що ти робиш — роби швидше“.

28 Але жоден із тих, хто був при столі, того не зрозумів, до чого сказав Він йому.

29 А тому, що тримав Юда скриньку на гроші, то деякі думали, ніби каже до нього Ісус: „Купи, що потрібно на свято для нас“, або щоб убогим подав що.

30 А той, узявши кусок хліба, зараз вийшов. Була ж ніч.

31 Тоді, як він вийшов, промовляє Ісус: „Тепер ось прославивсь Син Людський, і в Ньому прославився Бог.

32 Коли в Ньому прославився Бог, то і Його Бог прославить у Собі, і зараз прославить Його!

Заповідь любови

33 *Мої дітоньки*, не довго вже бути Мені з вами! Ви шукати Мене будете, але — як сказав Я юдеям: „Куди Я йду, *туди* ви прибути не можете“, — те й вам говорю Я тепер.

34 Нову заповідь Я вам даю: Любіть один одного! Як Я вас полюбив, так любіть один одного й ви!

35 По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою“.

Петро відречеться від Ісуса

36 А Симон Петро Йому каже: „Куди, Господи, ідеш Ти?“ Ісус відповів: „Куди Я йду, *туди* ті тепер іти за Мною не можеш, але по́тім ти підеш за Мною“.

37 Говорить до Нього Петро: „Чому, Господи, іти за Тобою тепер я не móжу? За Те́бе я душу свою покладу!“

38 Ісус відповідає: За Ме́не покладéш ти душу свою? Поправді, поправді кажú Я тобі: Півень не заспіває, як ти тричі зречешся Менé.

*Прощальна мова Ісуса.
Ісус потішає Своїх учнів*

14 Нехáй серце вам не тривожиться! Віруйте в Бога, і в Мене віруйте!

2 Багато осéль у домі Мого Отця; а коли б то не так, то сказав би Я вам, що йду приготувáти місце для вас?

3 А коли́ відійду́ й приготúю вам місце, Я зно́ву прийду́ й заберу́ вас до Себе, щоб де Я — були й ви.

4 А куди Я йду — дорогу ви знаєте“.

5 Говорить до Нього Хомá: „Ми не знаéмо, Господи, куди йдеш; як же можемо знати дорогу?“

6 Промовляє до нього Ісус: „Я — дорога, і правда, і життя. До Отця не приходить ніхто, якщо не через Мене.

7 Коли б то були ви пізна́ли Мене, ви пізнали були б і Мого Отця. Відтепéр Його знаєте ви, і Його бачили“.

8 Говорить до Нього Пилип: „Господи, покажи нам Отця, — і вй́стачить нам“!

9 Промовляє до нього Ісус: „Сті́льки ча́су Я з вами, ти ж не знаéш, Пилипе, Мене? Хто бачив Мене, той бачив Отця, то як же ти кажеш: „Покажи нам Отця?“

10 Чи не віруéш ти, що Я — в Отці, а Отець — у Мені? Слова́, що Я вам говорю́, говорю не від Се́бе, а Отець, що в Мені перебуває, Той чинить діла ті.

11 Повірте Мені, що Я — в Отці, а Отець — у Мені! Коли ж ні, то повірте за вчинки самі.

12 Поправді, поправді кажу́ вам: Хто вірує в Мене, той учинить діла, які чиню Я, і ще більші від них він учинить, бо Я йду до Отця.

13 І коли що просити ви будете в Ім'ення Моє, те вчиню, щоб у Сині прославивсь Отець.

14 Коли будете в Мене просити чого в Моє Ім'ення, то вчиню.

15 Якщо Ви Мене любите, — Мої заповіді зберігайте!

16 І вблагаю Отця Я, — і Втішителя іншого дасть вам, щоб із вами повік перебував, —

17 Духа правди, що Його світ прийняти не може, бо не бачить Його та не знає Його. Його знаєте ви, бо при вас перебуває, і в вас буде Він.

18 Я не кину вас сиротами, — Я прибуду до вас!

19 Ще недовго, і вже світ Мене не побачить, але ви Мене бачити будете, бо живу Я — і ви жити будете!

20 Того дня пізнаєте ви, що в Своїм Я Отці, а ви в Мені, і Я в вас.

21 Хто заповіді Мої має та їх зберігає, той любить Мене. А хто любить Мене, то полюбить його Мій Отець, і Я полюблю Його, і об'явлюсь йому Сам“.

22 Запитує Юда, не Іскаріотський, Його: „Що то, Господи, що Ти нам об'явитися маєш, а не світові?“

23 Ісус відповів і до нього сказав: „Як хто любить Мене, той слово Моє берегтиме, і Отець Мій полюбить його, і Ми прийдемо до нього, і оселю закладемо в нього.

24 Хто не любить Мене, той не береже Моїх слів. А слово, що чуєте ви, не Моє, а Отця, що послав Мене.

25 Говорив це Я вам, будучи з вами.

26 Утішитель же, Дух Святий, що Його Отець пошле в Ім'я Моє, Той навчить вас усього, і пригадає вам усе, що Я вам говорив.

27 Зоставляю вам мир, мир Свій вам даю! Я даю вам не так, як дає світ. Серце ваше нехай не тривожиться, ані не лякається!

28 Чули ви, що Я вам говорив: „Я відходжу, і вернуся до вас“. Якби ви любили Мене, то ви б тішилися, що Я йду до Отця, — бо більший за Мене Отець.

29 І тепер Я сказав вам, передніше, ніж сталося, щоб ви вірували, коли станеться.

30 Небагато вже Я говоритиму з вами, бо надходить князь світу цього, а в Мені він нічого не має,

31 та щоб світ зрозумів, що люблю Я Отця, і як Отець наказав Мені, так роблю. Уставайте, — ходім звідсіля!

Виноградина Я, ви — галуззя

15 Я правдива Виноградина, а Отець Мій — Виноградар.

2 Усяку галузку в Мене, що плоду не принісє, Він відтинає, але всяку, що плід родить, обчищає її, щоб рясніше родила.

3 Через Слово, що Я вам говорив, ви вже чисті.

4 Перебувайте в Мені, а Я в вас! Як та вітка не може вродити плоду сама з себе, коли не позостанеться на виноградині, так і ви, як в Мені перебувати не будете.

5 Я — Виноградина, ви — галуззя! Хто в Мені перебуває, а Я в ньому, той рясно зароджує, бо без Мене нічого чинити не можете ви.

6 Коли хто перебувати не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галузка, і всохне. І громадять їх, і кладуть на огонь, — і згорять.

7 Коли ж у Мені перебувати ви будете, а слова Мої позостануться в вас, то просіть, чого хочете, — і станеться вам!

8 Отець Мій прославиться в тому, якщо рясно зародите й будете учні Мої.

9 Як Отець полюбив Мене, так і Я полюбив вас. Перебувайте в любові Моїй!

10 Якщо будете ви зберігати Мої заповіді, то в любові Моїй перебуватимете, як і Я зберіг Заповіді Свого Отця, і перебуваю в любові Його.

11 Це Я вам говорив, щоб радість Моя була в вас, і щоб повна була ваша радість!

Любіть один одного

12 Оце Моя заповідь, — щоб любили один одного ви, як Я вас полюбив!

13 Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх.

14 Ви друзі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую.

15 Я вже більше не буду раба́ми вас звати, бо не відає раб, що пан його чинить. А вас назвав друзями Я, бо Я вам об'явив усе те, що почув від Мого Отця.

16 Не ви Мене вибрали, але Я вибрав вас, і вас настановів, щоб ішли ви й прині́сли плід, і щоб плід ваш зостався, щоб дав вам Отець, чого тільки попросите в Імення Моє.

17 Це Я вам заповідую, — щоб любили один одного ви!

Світ нена́видить вас і Мене

18 Коли вас світ нена́видить, знайте, що Мене він знена́видів перше, як вас.

19 Коли б ви зо світу були́, то своє світ любив би. А що ви не зо світу, але Я вас зо світу обрав, тому світ вас нена́видить.

20 Пригадайте те слово, яке Я вам сказав: „Раб не більший за пана свого“. Як Мене переслідували, — то й вас переслідувати будуть; як слово Моє зберігали, — берегти́муть і ваше.

21 Але все це робитимуть вам за Ім'я Моє, бо не знають Того, хто послав Мене.

22 Коли б Я не прийшов і до них не казав, то не мали б гріха́, а тепер вимовки не мають вони за свій гріх.

23 Хто Мене нена́видить, — і Мого Отця той нена́видить.

24 Коли б Я серед них не вчинив був тих діл, яких не чинив ніхто інший, то не мали б гріха́. Та тепер вони бачили, — і знена́виділи і Мене, і Мого Отця.

25 Та щоб справді́лось слово, що в їхнім Зако́ні написане: „Мене безпідставно знена́виділи!“

26 А коли Втішитель прибуде, що Його від Отця Я пошлю вам, — Той Дух правди, що походить від Отця, Він засвідчить про Мене.

27 Та засвідчте і ви, бо ви від початку зо Мною.

Щоб ви не спокусілись

16 Оце Я сказав вам, щоб ви не спокусілись.

2 Вас виженуть із синагог. Прийде *навіть* година, коли кожен, хто вам смерть заподіє, то думатиме, ніби службу приносить він Богові!

3 А це вам учинять, бо вони не пізнали Отця, ні Мене.

4 Але Я це сказав вам, щоб згадали про те, про що говорив був Я вам, як настане година. Цього вам не казав Я спочатку, бо з вами Я був.

Я пришлю вам Утішителя

5 Тепер же до Того Я йду, Хто послав Мене, — і ніхто з вас Мене не питає: „Куди йдеш?“

6 Та від того, що це Я сказав вам, серце ваше наповнилось смутком.

7 Та Я правду кажу вам: Краще для вас, щоб пішов Я, бо як Я не підую, Утішитель не прийде до вас. А коли Я підую, то пошлю вам Його.

8 А як прийде, Він світові виявить про гріх, і про праведність і про суд:

9 тож про гріх, — що не вірують у Мене;

10 а про праведність, — що Я до Отця Свого йду, і Мене не побачите вже;

11 а про суд, — що засуджений князь цього світу.

12 Я ще маю багато сказати вам, та тепер ви не можете знести.

13 А коли прийде Він, Той Дух правди, Він вас попровадить до цілої правди, бо не буде казати Сам від Себе, а що тільки почує, — казатиме, і що має настати, — звістить вам.

14 Він прославить Мене, бо Він візьме з Мого та й вам сповістить.

15 Усе, що має Отець, то Моє; через те Я й сказав, що Він візьме з Мого та й вам сповістить.

Сум ваш обернеться в радість

16 Незабаром, — і Мене вже не будете бачити, і знов незабаром — і Мене ви побачите, бо Я йду до Отця“.

17 А деякі з учнів Його говорили один до одного: „Що таке, що сказав Він до нас: „Незабаром, — і Мене вже не будете бачити, і знов незабаром — і Мене ви побачите“, та: „Я йду до Отця“?

18 Гомоніли також: „Що таке, що говорить: „Незабаром“? Про що каже, не знаємо“.

19 Ісус же пізнав, що хочуть поспитати Його, і сказав їм: „Чи про це між собою міркуєте ви, що сказав Я: „Незабаром, — і вже Мене бачити не будете ви, і знов незабаром — і Мене ви побачите“?

20 Поправді, поправді кажу вам, що ви будете плакати та голосити, а світ буде радіти. Сумувати ви будете, але сум ваш обернеться в радість!

21 Жұриться жінка, що рóдить, — бо настала година її. Як дитинку ж порóдить вона, то вже не пам'ятає терпіння з-за рáдощів, що людина зродíлась на світ.

22 Так сумуєте й ви ось тепер, та побачу вас зно́ву, — і серце ваше радітиме, і ніхто радості вашої вам не віді́йме!

Будьте відважні: Я світ переміг

23 Ні про що ж того дня ви Мене не спитаєте. Поправді, поправді кажу вам: Чого тільки попросите ви від Отця в Моє Ймєння, — Він дасть вам.

24 Не просили ви досі нічого в Ім'я Моє. Просіть — і отримаєте, щоб повна була ваша радість.

25 Оце *все* Я в прітчах до вас говорив. Настає година, коли прітчами Я вже не б́уду до вас промовляти, але явно звіщ́у про Отця вам.

26 Того дня ви просітимете в Моє Ймення, і Я вам не кажу́, що вблагаю Отця Я за вас, —

27 бо Отець любить Сам вас за те, що ви полюбили Мене та й увірували, що Я вийшов від Бога.

28 Від Отця вийшов Я, і на світ Я прийшов. І знов покидаю Я світ та й іду до Отця“.

29 Його учні відказують: „Ось тепер Ти говориш відкрито, і жодної притчі не кажеш.

30 Тепер відаємо ми, що Ти знаєш усе, і потреби не маєш, щоб Тебе хто питав. Тому віруємо, що Ти вийшов від Бога!“

31 Ісус їм відповів: „Тепер віруєте?

32 Ото настає година, і вже настала, що ви розпоробитесь кожен у власне своє, а Мене ви Самого покинете. Та не Сам Я, бо зо Мною Отець!

33 Це Я вам розповів, щоб мали ви мир у Мені. Страждання зазнаєте в світі, — але будьте відважні: Я світ переміг!“

Молитва Ісуса за учнів та за вірних на Таємній Вечері

17 По мові оцій Ісус очі Свої звів до неба й промовив: „Прийшла, Отче, година, — прослав Сина Свого, щоб і Син Твій прославив Тебе,

2 бо Ти дав Йому владу над тілом усяким, щоб Він дав життя вічне всім їм, яких дав Ти Йому.

3 Життя ж вічне — це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його.

4 Я прославив Тебе на землі, — довершив Я те діло, що Ти дав Мені виконати.

5 І тепер прослав, Отче, Мене Сам у Себе тією славою, яку в Тебе Я мав, поки світ не постав.

6 Я Ім'я Твоє виявив людям, що Мені Ти із світу їх дав. Твоїми були вони, і Ти дав їх Мені, і вони зберегли Твоє слово.

7 Тепер пізнали вони, що все те, що Ти Мені дав, від Тебе походить,

8 бо слова, що дав Ти Мені, Я їм передав, — і вони прийняли й зрозуміли правдиво, що Я вийшов від Тебе, і ввірували, що послав Ти Мене.

9 Я благаю за них. Не за світ Я благаю, а за тих, кого дав Ти Мені, — Твої бо вони!

10 Усе бо Моє — то Твоє, а Твоє — *то* Моє, і просла́вивсь Я в них.

11 І не на світі вже Я, а вони *ще* на світі, а Я йду до Тебе. Святий Отче, — заховай в Ім'я Своє їх, яких дав Ти Мені, щоб як Ми, єдине були!

12 Коли з ними на світі Я був, Я беріг їх у Йме́ння Твоє, тих, що дав Ти Мені, і зберіг, і ніхто з них не згинув, крім призначеного на загибіль, [\[13\]](#) щоб збу́лося Писа́ння.

13 Тепер же до Тебе Я йду, але це говорю Я на світі, щоб мали вони в собі радість Мою доскона́лу.

14 Я їм дав Твоє слово, але світ їх знена́видів, бо вони не від світу, як і Я не від світу.

15 Не благаю, щоб Ти їх зо світу забрав, але щоб зберіг їх від злого.

16 Не від світу вони, як *і* Я не від світу.

17 Освяти Ти їх правдою! Твоє слово — то правда.

18 Як на світ Ти послав Мене, так і Я на світ послав їх.

19 А за них Я посвячую *в жертву* Самого Себе, щоб освячені правдою стали й вони.

20 Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують у Мене,

21 щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я — у Тобі, щоб одно були в Нас і вони, — щоб увірував світ, що Мене Ти послав.

22 А ту славу, що дав Ти Мені, Я їм передав, щоб єдине були, як єдине *і* Ми.

23 Я — у них, а Ти — у Мені, щоб були́ досконалі в одно, і щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив.

24 Бажаю Я, Отче, щоб і ті, кого дав Ти Мені, там зо Мною були́, де знаходжуся Я, щоб бачили славу Мою, яку дав Ти Мені, — бо Ти полюбив Мене перше закла́дин світу.

25 Отче Праведний! Хоча не пізнав Тебе світ, та пізнав Тебе Я. І пізнали вони, що послав Мене Ти.

26 Я ж Ім'я Твоє їм об'явив й об'являтиму, щоб любов, що Ти нею Мене полюбив, була в них, а Я в них!“

*Страждання і смерть Ісуса Христа.
Схоплення Ісуса*

18 Промовивши це, Ісус вийшов із учнями Своїми на той бік потоку Кедрону, де був сад, до якого ввійшов Він та учні Його.

2 Але й Юда, що видав Його, знав те місце, бо там часто збирались Ісус й Його учні.

3 Отож Юда, узявши відділ війська та службу від первосвящеників і фарисеїв, приходить туди із смолоскіпами, та з ліхтарями, та з зброєю.

4 А Ісус, усе відавши, що з Ним статися має, виходить та й каже до них: „Кого ви шукаєте?“

5 Йому відповіли: „Ісуса Назарянина“. Він говорить до них: „Це Я“! А стояв із ними й Юда, що видав Його.

6 І як тільки сказав їм: „Це Я“, вони подаліся назад, та й на землю попадали.

7 І Він знов запитав їх: „Кого ви шукаєте?“ Вони ж відказали: „Ісуса Назарянина“.

8 Ісус відповів: „Я сказав вам, що це Я. Отож, як Мене ви шукаєте, то дайте оцим відійти“, —

9 щоб збулося те слово, що Він був сказав: „Я не втратив нікого із тих, кого дав Ти Мені“.

10 Тоді Сімон Петро, мечавши, його віхопив, і рубонув раба первосвященика, — і відтяв правé вухо йому́. А рабу́ на ім'я́ було Малх.

11 Та промовив Ісус до Петра: Всунь у піхви меч! Чи ж не мав би Я пити ту чашу, що Отець дав Мені?“

Суд над Ісусом у Анни. Петро відрікається Ісуса

12 Відділ же війська та тисяцький і служба юдейська схопили Ісуса, і зв'язали Його,

13 і повели Його перше до Анни, бо тестем доводивсь Кайяфі, що первосвящеником був того року.

14 Це ж був той Кайяфа, що порадив юдеям, що ліпше померти людині одній за нарбд.

15 А Симон Петро й інший учень ішли за Ісусом слідом. Той же учень відомий був первосвященикові, і ввійшов у двір первосвящеників із Ісусом.

16 А Петро за ворітьми стояв. Тоді вийшов той учень, що відомий був первосвященикові, і сказав воротарці, — і впровадив Петра.

17 І питає Петра воротарка служниця: „Ти хіба не з учнів Цього Чоловіка?“ Той відказує: „Ні!“

18 А раби й служба, розклавши огонь, стояли та й грілися, бо був холод. І Петро стояв із ними та грівся.

19 А первосвященик спитався Ісуса про учнів Його, і про науку Його.

20 Ісус Йому відповідь дав: „Я світові явно казав. Я постійно навчав у синагозі й у храмі, куди всі юдеї збираються, а таємно нічого Я не говорив.

21 Чого ти питаєш Мене? Поспитайся тих, що чули, що Я їм говорив. Отже, знають вони, про що Я говорив“.

22 А як Він це сказав, то один із присутньої там служби вдарив Ісуса в щок, говорячи: „То так відповідаєш первосвященикові?“

23 Ісус йому відповідь дав: „Якщо зле Я сказав, — покажи, що то зле; коли ж добре, — за що Мене б'єш?“

24 І відіслав Його Анна зв'язаним первосвященикові Кайяфі.

Петро вдруге й утретє відрікається Ісуса

25 А Симон Петро стояв, гріючись. І сказали до нього: „Чи й ти не з учнів Його?“ Він відрікся й сказав: „Ні!“

26 Говорить один із рабів первосвященика, родич томú, що йому Петро вухо відтяв: „Чи тебе я не бачив у садú з Ним?“

27 І зно́ву відрікся Петро, — і заспівав півень хвилі тієї.

Суд над Ісусом у Понтія Пилата

28 А Ісуса ведуть від Кайяфи в преторій. Був же ра́нок. Та вони не ввійшли до преторія, щоб не опогáнитись, а щоб їсти пасху.

29 Тоді вийшов Пилат назóвні до них і сказав: „Яку ска́ргу приносите ви на Цього Чоловіка?“

30 Вони відповіли та й сказали йому: „Ко́лі б Цей злочі́нцем не був, ми б Його тобі не видавали“.

31 А Пилат їм сказав: „Візьміть Його, та й за вашим Зако́ном судіть Його“. Юдеї сказали йому: „Нам не вільно нікого вбивати“, —

32 щоб збулося Ісусове слово, що його Він прорік, зазначаючи, якою то смертю Він має померти.

33 Тоді зно́ву Пилат увійшов у преторій, і покликав Ісуса, і до Нього сказав: „Чи Ти Цар Юдейський?“

34 Ісус відповів: „Чи від себе самого питаєш ти це, чи то інші тобі говорили про Мене?“

35 Пилат відповів: „Чи ж юде́янин я? Твій наро́д та первосвященики мені Тебе видали. Що таке Ти вчинив?“

36 Ісус відповів: „Моє Царство не із світу цьогó. Якби із цього світу було́ Моє Царство, то служба Моя воювала б, щоб не віданий був Я юдеям. Та тепер Моє Царство не звідси“.

37 Сказав же до Нього Пилат: „Так Ти Цар?“ Ісус відповів: „Сам ти кажеш, що Цар Я. Я на те народився, і на те прийшов у світ, щоб засві́дчити правду. І кожен, хто з правди, той чує Мій голос“.

38 Говорить до Нього Пилат: „Що є правда?“ І сказавши оце, до юдеїв знов вийшов, та й каже до них: „Не знахо́джу Я в Ньому провини ніякої“.

39 Та ви маєте звичай, щоб я випустив вам одного на Пасху. Чи хочете отже, — відпущу вам Царя Юдейського?”

40 Та знову вони зняли крик, вимагаючи: „Не Його, а Варавву!“ А Варавва був злочинець.

Знищення над Ісусом

19 От тоді взяв Ісуса Пилат, та й звелів збичувати Його.

2 Воякі ж, сплівши з терну вінка, Йому поклали на голову, та багрянницю наділи на Нього,

3 і приступали до Нього й казали: „Радій, Царю Юдейський!“ І били по щоках Його.

Ісус знов перед Понтієм Пилатом

4 Тоді вийшов назовні ізнову Пилат та й говорить до них: „Ось Його я виводжу назовні до вас, щоб ви переконались, що провини ніякої в Нім не знаходжу“.

5 І вийшов назовні Ісус, у терновім вінку та в багряннім плащі. А *Пилат* до них каже: „Оце Чоловік!“

6 Як зобачили ж Його первосвященики й служба, то закричали, говорячи: „Розіпні, розіпні!“ Пилат каже до них: „То візьміть Його ви й розіпніть, — бо провини я в Нім не знаходжу!“

7 Відказали юдеї йому: „Ми маємо Закона, а за Законом Він мусить умерти, — бо за Божого Сина Себе видавав!“

8 Як почув же Пилат оце слово, налякався ще більш,

9 і вернувся в преторій ізнову, і питає Ісуса: „Звідки Ти?“ Та Ісус йому відповіді не подав.

10 І каже до Нього Пилат: „Не говориш до мене? Хіба ж Ти не знаєш, що маю я владу розп'ясти Тебе, і маю владу Тебе відпустити?“

11 Ісус відповів: „Надо Мною ти жодної влади не мав би, коли б тобі звérху не да́но було; тому більший гріх має той, хто Мене тобі відав“.

12 Після цього Пилат намагався пустити Його, та юдеї кричали, говорячи: „Якщо Його пустиш, то не кесарів прїятель ти! Усякий, хто себе за царя видає, противиться кесареві“.

13 Як зачув же Пилат оце слово, то вивів назóвні Ісуса, і засів на судд́еве сиді́ння, на місці, що зветься літостротóн, по-гебрейському ж гавва́та. ^[14]

14 Був то ж день Приготóвлення Пасхи, година була — близько шостої. І він каже юдеям: „Ось ваш Цар!“

15 Та вони закричали: „Геть, геть із *Ним*! Розіпні́ Його!“ Пилат каже до них: „Царя вашого маю розп'ясти?“ Первосвященики відповіли: „Ми не маєм царя, окрім кесаря!“

16 Ось тоді він їм видав Його, щоб розп'ясти.

Розп'яття Ісуса

І взяли Ісуса й повелі...

17 І, ніши Свого хреста, Він вийшов на місце, Черепóвищем зване, по-гебрейському Голгóфа. ^[15]

18 Там Його розп'ялі, а з Ним ра́зом двох інших, з одно́го та з друго́го боку, а Ісуса всере́дині.

19 А Пилат написав і на́писа, та й умістив на хресті. Було ж там написано: „Ісус Назаряні́н, Цар Юдейський“.

20 І багато з юдеї́в читали цього написа, бо те місце, де Ісус був розп'я́тий, було близько від міста. А було по-гебрейському, по-грецькому *й* по-римському написано.

21 Тож сказали Пилатóв і юдейські первосвященики: „Не пиши: Цар Юдейський, але що Він Сам говорив: Я — Цар Юдейський.“

22 Пилат відповів: „Що я написав — написав!“

Поділ одéжі Ісусової

23 Розп'я́вши ж Ісуса, воякі взяли оді́ж Його, та й поділили на чотири частини, по частині для кожного вояка́, теж і хіто́на. А хіто́н був не шитий, а

вітканий цілий відвєрху.

24 Тож сказали один до одно́го: „Не будемо дерти його, але жєреба киньмо на нього, — кому припадє“. Щоб збуло́ся Писа́ння: „Поділили одежу Мою між собою, і метну́ли про шату Мою жеребка́“. Вояки ж це й зробили.

Розп'ятий Ісус опікується Своєю матір'ю

25 Під хрестом же Ісуса стояли — Його мати, і сестра Його матері, Марія Клебо́пова, і Марія Магдалі́на.

26 Як побачив Ісус матір та учня, що стояв тут, якого любив, то каже до матері: „Оце, жоно, твій син!“

27 Потім каже до учня: „Оце мати твоя!“ І з тієї години той учень узяв її до себе.

Ісусова смерть

28 Потім, знавши Ісус, що вже все довершилось, щоб збуло́ся Писа́ння, проказує: „Пра́гну!“

29 *Тут* стояла посуди́на, повна оцту. *Вояки* ж, губку оцтом наповнивши, і на трости́ну її настромивши, підне́сли до уст Його.

30 А коли Ісус оцту прийняв, то промовив: „Звершилось!“ І, голову схиливши, віддав *Свого* духа.

Йому́ кості ламати не б́удуть

31 Був же день Приго́товлення, тож юдеї, щоб тіла́ на хресті не zostалися в суботу, — був бо Великдень тієї суботи — просили Пилата зламати голі́нки *розп'я́тим*, і зняти.

32 Тож прийшли воякі й поламали голі́нки першому й другому, що розп'я́тий з Ним був.

33 Коли ж підійшли до Ісуса й побачили, що Він уже вмер, то голі́нок Йому не зламали,

34 та один з вояків списом бо́ка^[16] Йому проколов, — і зараз витекла звідти кров та вода.

35 І самовидець засвідчив, і правдиве свідощтво його; і він знає, що правду говорить, щоб повірили й ви.

36 Бо це сталося тому, щоб збулося Писання: „Йому кості ламати не будуть!“

37 І знов друге Писання говорить: „Дивитися будуть на Того, Кого проколбли“.

Похорон Ісуса

38 Потім Йбсип із Ариматей, що був учень Ісуса, але потайний, — бо боявся юдеїв, — став просити Пилата, щоб тіло Ісусове взяти. І дозволив Пилат. Тож прийшов він, і взяв тіло Ісусове.

39 Прибув також і Никодім, — що давніше приходив вночі до Ісуса, — і смірну приніс, із албем помішану, щось літрів із сто.

40 Отож, узяли вони тіло Ісусове, та й обгорнули його у полотно^[17] із пахощами, як є звичай ховати в юдеїв.

41 На тім місці, де Він був розп'ятий, знаходився сад, а в саду новий гріб, що в ньому ніколи ніхто не лежав.

42 Тож отут, — з-за юдейського дня Приготівлення — вони поклали Ісуса, бо поблизу був гріб.

Воскресіння Ісуса Христá. Марія Магдалина, Петро й Іван біля гробу Ісусового

20 А дня першого в тижні,^[18] рано вранці, як ще темно було, прийшла Марія Магдаліна до гробу, та й бачить, що камінь від гробу відв́алений.

2 Тож біжить вона та й прибуває до Сімона Петра, та до другого учня, що Ісус його любив, та й каже до них: „Взялі Господа з гробу, і ми не знаємо, де поклали Його!“

3 Тоді вийшов Петро й другий учень, і до гробу пішли.

4 Вони ж бігли обидва укупі, але другий той учень попереду біг, хутчіш від Петра, і перший до гробу прибув.

5 І, нахилившись, бачить — лежить полотно... Але він не ввійшов.

6 Прибуває і Сімон Петро, що слідком за ним біг, і входить до гробу, і полотно оглядає, що лежало,

7 і хустка, що була на Його голові, лежить не з плащаницею, але осторонь, згорнена, в іншому місці.

8 Тоді ж увійшов й інший учень, що перший до гробу прибув, і побачив, — і ввірував.

9 Бо ще не розуміли з Писання вони, що Він має воскреснути з мертвих.

10 І учні вернулися знову до себе.

Ісус являється Марії Магдалині

11 А Марія стояла при гробі назовні та й плакала. Плачучи, нахилилась до гробу.

12 І бачить два Анголі, що в білім сиділи, — один у головах, а другий у ніг, де лежало Ісусове тіло.

13 І говорять до неї вони: „Чого плачеш ти, жінко?“ Та відказує їм: „Узялі мого Господа, і я не знаю, де Його поклали.

14 І, сказавши оце, обернулась назад, і бачить Ісуса, що стояв, та вона не пізнала, що то Ісус.

15 Промовляє до неї Ісус: „Чого плачеш ти, жінко? Кого ти шукаєш?“ Вона ж, думаючи, що то садівник, говорить до Нього: „Якщо, пане, узяв ти Його, то скажи мені, де поклав ти Його, — і Його я візьму!“

16 Ісус мовить до неї: „Маріє!“ А вона обернулася та по-єврейському каже Йому: „Раббуні!“^[19] цебто: „Учителю мій!“

17 Говорить до неї Ісус: „Не торкайся до Мене, бо Я ще не зійшов до Отця. Але йди до братів Моїх та їм розповіж: Я йду до Свого Отця й Отця вашого, і до Бога Мого й Бога вашого!“

18 Іде Марія Магдалина, та й учням звіщає, що бачила Господа, і Він це їй сказав.

Ісус з'являється Своїм учням

19 Того ж дня — дня першого в тижні, — коли вечір настав, а двері, де учні зібрались були, були за́мкнені, — бо боялись юдеїв, — з'явився Ісус, і став посере́дині, та й промовляє до них: „Мир вам!“

20 І, сказавши оце, показав Він їм ру́ки та бо́ка. А учні зраділи, побачивши Господа.

21 Тоді зно́ву сказав їм Ісус: „Мир вам! Як Отець послав Мене, і Я вас поси́лаю!“

22 Сказавши оце, Він дихну́в, і говорить до них: „Прийміть Духа Святого!

23 Кому гріхи про́стите, — про́стяться їм, а кому затрі́маєте, — то затрі́маються!“

Ісус з'являється Своїм учням удруге в присутності Хоми

24 А Хома́, один з Дванадцятьох, званий Близню́к, із ними не був, як прихóдив Ісус.

25 Інші ж учні сказали йому: „Ми бачили Господа!“ А він відказав їм: „Коли на руках Його зна́ку відцв́яшного я не побачу, і пальця свого́ не вкляду́ до відцв́яшної рани, і своєї руки не вкляду́ до боку Його, — не вві́рю!“

26 За вісім же день знов удома були Його учні, а з ними й Хома́. І, як за́мкнені двері були, прийшов Ісус, і став посере́дині та й проказав: „Мир вам!“

27 Потім каже Хомі: „Простягні свого пальця сюди, та на руки Мої подивись. Простягни й свою руку, і вкляди до бо́ку Мого. І не будь ти неві́руючий, але ві́руючий!“

28 А Хома відповів і сказав Йому: „Господь мій і Бог мій!“

29 Промовляє до нього Ісус: „Тому вві́рував ти, що побачив Мене? Блаженні, що не бачили й уві́рували!“

Перша Іванова післямова

30 Багато ж і інших озна́к учинив був Ісус у присутності учнів Своїх, що в книзі о́цій не записані.

31 Це ж написано, щоб ви вві́рували, що Ісус є Христос, Божий Син, і щоб, ві́руючи, життя мали в Ім'я́ Його!

21 Після цього з'явивсь Ісус знов Своїм учням над морем Тіверіядським. А з'явився отак.

2 Укупі були Сімон Петро, і Хома́, званий Близню́к, і Натанаїл, із Кані Галілейської, і обидва сини Зеведе́єві, і двоє інших із учнів Його.

3 Говорить їм Сімон Петро: „Піду риби вловіти“. Вони кажуть до нього: „І ми підемо з тобою“. І пішли вони, і всіли до човна. Та ночі тієї нічого вони не влови́ли.

4 А як ра́нок настав, то Ісус став над берегом, але учні не знали, що то́ був Ісус.

5 Ісус тоді каже до них: „Чи не маєте, діти, якоїсь поживи?“ — „Ні“, вони відказали.

6 А Він їм сказав: „Закиньте не́вода правору́ч від човна, то й зна́йдете!“ Вони кинули, — і вже не могли його витягнути із-за безлічі риби.

7 Тоді учень, якого любив був Ісус, говорить Петрові: „Це ж Госпо́дь!“ А Сімон Петро, як почув, що Господь то, накинув на себе одéжину, — бо він був нагій, — та й кинувся в море.

8 Інші ж учні, що були недалеко від берега — якихось ліктів з двісті — припливли човником, тягнучи не́вода з рибою.

9 А коли вони вийшли на землю, то бачать розло́жений жар^[20], а на нім рибу й хліб.

10 Ісус каже до них: „Принесіть тієї риби, що оце ви влови́ли!“

11 Пішов Сімон Петро та й на землю вітягнув не́вода, повного риби великої, — сто п'ятдесят три. І хоч стільки було її, — не продерся проте не́від.

12 Ісус каже до *учнів*: „Ідіть, снідайте!“ А з учнів ніхто не нава́жився спитати Його: „Хто Ти такий?“ Бо знали вони, що Госпо́дь то.

13 Тож підходить Ісус, бере хліб і дає їм, так само ж і рибу.

14 Це вже втретє з'явився Ісус Своїм учням, як із мертвих воскрeс.

Прощення відступства і нове покликання Петра

15 Як вони вже поснідали, то Ісус промовляє до Сімона Петра: „Сімоне, сину Йонин, — чи ти любиш^[21] мене більше цих?“ Той каже йому: „Так, Господи, — відаєш Ти, що кохаю^[21] Тебе!“ Промовляє йому: „Паси ягнята^[22] Мої!“

16 І говорить йому Він удруге: „Сімоне, сину Йонин, — чи ти любиш Мене?“ Той каже йому: „Так, Господи, — відаєш Ти, що кохаю Тебе!“ Промовляє йому: „Паси вівці Мої!“

17 Утретє Він каже йому: „Сімоне, сину Йонин, — чи кохаєш Мене?“ Засмутився Петро, що спитав його втретє: „Чи кохаєш Мене?“ І він каже йому: „Ти все відаєш, Господи, — відаєш Ти, що кохаю Тебе!“ Промовляє до нього Ісус: „Паси вівці Мої!“

18 Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли був ти молодший, то ти сам підперізувався, і ходив, куді ти бажав. А коли постарієш, — свої руки простягнеш, і інший тебе підперіже, і поведє, куди не захочеш“.

19 А оце Він сказав, щоб зазначити, якою то смертю той Бога прославить. Сказавши таке, Він говорить йому: „Иди за Мною!“

Апостол Іван

20 Обернувся Петро, та й ось бачить, що за ним слідкомá йде той учень, якого любив Ісус, який на вечері до лоня йому був схилився й спитав: „Хто, Господи, видасть Тебе?“

21 Петро, як побачив того, говорить Ісусові: „Господи, — цей же що?“

22 Промовляє до нього Ісус: „Якщо Я схотів, щоб він позостався, аж поки прийду, — що до того тобі? Ти йди за Мною!“

23 І це слово рознеслось було між братами, що той учень не вмере. Протє Ісус не сказав йому, що не вмере, а: „Якщо Я схотів, щоб він позостався, аж поки прийду, — що до того тобі?“

24 Це той учень, що свідчить про це, що й оце написав. І знаємо ми, що правдиве свідцтво його!

Друга післямова

25 Багато є й іншого, що Ісус учинив. Але думую, що коли б написати про все те зокрема про кожне, то й сам світ не вмістив би написаних книг! Амінь.

1. ↑ Цебто, коло години четвертої дня.
2. ↑ Арамейське kefa — камінь. Грецьке πέτρος так само камінь, звідси Петро.
3. ↑ Див. Мт. 8. 29, примітка.
4. ↑ Цебто, коло години дванадцятої.
5. ↑ По-гебрейському „жива вода“ — джерельна вода.
6. ↑ Гебрейське Mešijah Месія, грецьке Χριστός.
7. ↑ Цебто, о першій дня.
8. ↑ Гебрейське Bet hesed — дім милосердя.
9. ↑ Грецьке ἐπ'αυτοφώρῳ — на гарячому вчинку.
10. ↑ Цебто з неба.
11. ↑ Гебрейське Šiloah — послання, або посланець.
12. ↑ „Душа“ часто визначає, як і в Старому Заповіті, „життя“.
13. ↑ Грецьке ὁ υἱὸς τῆς ἀπολείας — „син загибелі“, цебто: призначений на загибіть.
14. ↑ Грецьке λιθόστρωτον — камінне підвищення на площі перед домом намісника. По-арамейському gabbata або gibeta — підвищення.
15. ↑ Грецьке Γολγοθᾶ, з арамейського Gulgalta — трупна голова, череп.
16. ↑ Грецьке πλευράν — бока; церк. слов. **ребра**.
17. ↑ Грецьке ὀθονίοις — тонкими полотняними пеленами.
18. ↑ Грецьке τῇ δέ μιᾷ τῶν σαββάτων, дослівно: першого дня в тижні, а це буде: у неділю рано вранці. Грецьке τὰ σάββατα — тиждень.
19. ↑ Гебрейське Rabbuni — учителю мій, назва почесна.
20. ↑ Грецьке ἀνδρακιά — горюче вугілля, жар.
21. ↑ [21.021.1](#) Грецьке ἀγαπᾷς — любиш, грецьке φιλῶ — кохаю.
22. ↑ Грецьке ἀρνία — ягнята, а в вірші 16 і 17 πρόβατα — вівці.

ДІІ

СВЯТИХ АПОСТОЛІВ

Передмова

1 Першу книгу я був написав, о Тебфіле, про все те, що Ісус від початку чинив та навчав,

2 аж до дня, коли через Духа Святого подав Він на́кази апосто́лам, що їх ви́брав, і возні́сся.

3 А по муці Сво́йй Він ставав перед ними живий із засві́дченнями ба́гатьма, і сорок день їм з'явля́вся та про Бо́же Царство ка́зав.

Вознесі́ння Ісуса на небо

4 А зібравши́ся з ними, Він звелі́в, щоб вони не відхо́дили з Єрусалиму, а чекали обі́тницї Отчо́ї, „що про не́ї — ка́зав — ви чули від Мене.

5 Іван бо водою христив, — ви ж охрищені́ будете Духом Свя́тим через кілька́тих днів!“

6 А вони, зійшовши́сь, пита́ли Йо́го й говори́ли: „Чи не ча́су цьо́го відбуду́єш Ти, Господи, ца́рство Ізраї́леві?“

7 А Він їм відка́зав: „То не ва́ша *справа* знати ча́с та добу́, що Оте́ць покла́в у вла́ді Сво́йй.

8 Та ви при́ймете си́лу, як Дух Свя́тий зли́не на вас, і Мої́ми ви сви́дками бу́дете в Єрусали́мі, і в усій Юде́ї та в Самарі́ї, та аж до оста́ннього кра́ю землі“.

9 І, прорі́кши оце, як диви́лись вони, Він угору́ возно́сити́сь став, а хмара забра́ла Йо́го сперед їхні́х очей.

10 А коли вони пи́льно диви́лись на небо, як Він віддаля́вся, то два мужі́ у бі́лій оде́жі ось ста́ли при них,

11 та й сказа́ли: „Галі́лейські́ мужі́, — чо́го стої́те й задивля́єтесь на небо? Той Ісус, що возні́сся на небо від вас, при́йде так, як бачи́ли ви, як ішов Він на небо!“

12 Тоді вони поверну́лись до Єрусалиму́ з гори, що Оливно́ю зве́ться, і що знахо́диться по́близько Єрусалиму́, на відда́ль доро́ги суботнього́ дня.

13 А прийшовши, увійшли вони в гóрницю, де й перебували: Петро та Іван, та Яків та Андрій, Пилип та Фома, Варфоломій та Матвій, Яків Алфеїв та Сімон Зилót, та Юда Яковів.

14 Вони всі однодушно були на невпинній молитві, із жінка́ми, і з Марією, матір'ю Ісусовою, та з братами Його.

Кінець Юди

15 Тими ж днями Петро став посеред братів — а на́рбду було поіменно до ста двадцяти — та й промовив:

16 „Мужі-браття! Налéжало збутись Писа́нню то́му, що устами Давидовими Дух Святий був прорік про Юду, який показав дорогу для тих, хто Ісуса схо́пів,

17 бо він був зарахований з нами, і же́реб служі́ння о́цього прийма́в.

18 І він по́ле набув за за́плату злочі́нства, а впавши сторчма́, він трі́снув надво́є, і все ну́трó його вилило́сь.

19 І стало відо́ме це всі́м, хто замешкує в Єрусали́мі, тому й по́ле те на́зване їхнього мово́ю Акелдама́, ^[1] що є: По́ле кро́ви.

20 Бо написано в книзі Псалмі́в: „Нехай пусто́ю стане мешка́ння його́, і нехай по́жилця в нім не бу́де“, а також: „А служі́ння його́ заберé нехай інший“.

Вибір Матвія на апо́стола

21 Отже треба, щоб один із тих мужі́в, що схóдили́сь з нами повсякча́с, як Госпо́дь Ісус вхо́див і вихо́див між нами,

22 за́чавши від хри́щення Іванового аж до дня, коли Ві́н возні́сся від нас, щоб той ра́зом із нами був сві́дком Йо́го воскресі́ння“.

23 І поставили двох: Йо́сипа, що Варса́вою зве́ться, і що Ю́стом був на́званий, та Матті́я.

24 А моливши́сь, ка́зали: „Ти, Госпо́ди, знавче всі́х серде́ць, покажи з двох одно́го, котро́го Ти ви́брав,

25 щоб він зайня́в місце́ тієї служби́ й апо́сто́льства, що Ю́да від нього́ відпав, щоб іти в сво́є місце“.

26 І дали жеребкі їм, — і впав жеребók на Маттія, і він зарахований був до одинадцятьох апóстолів.

Дух Святий сходить на апóстолів

2 Коли ж почáвся день П'ятдесятниці^[2], всі вони однодушно знахóдилися вкупі.

2 І на́гло зчинився шум із не́ба, ніби буря рапто́ва зірва́лася, і перепóвнила увесь той дім, де сиділи вони.

3 І з'явилися їм яз́ики поді́лені, немов би огне́нні, та й на кожному з них по одно́му осів.

4 Усі ж вони спóвнились Духом Святи́м, і почали́ говорити іншими мо́вами, як їм Дух промовляти давав.

5 Перебува́ли ж в Єрусали́мі юде́ї, люди побожні, від усякого наро́ду під небом.

6 А коли оцей го́мін зчинився, зібралася бе́зліч наро́ду, — та й диву далися, бо кожен із них *тут* почув, що вони розмовляли їхньою власною мовою!

7 Усі ж побенте́жилися та дивувалися, та й казали один до одно́го: „Хіба ж не гали́леяни всі ці, що гово́рять?

8 Як же кожен із нас чує свою́ власну мову, що ми в ній наро́дїлись?

9 Парфя́ни та мідя́ни та еламі́ти, також ме́шканці Месопота́мії, Юде́ї та Каппадо́кії, Понту^[3] та Азі́ї,

10 і Фрі́гії та Памфі́лії, Єгипту й ліві́йських земель край Кіре́ни, і захожі римля́ни,

11 юде́ї й новові́рці, крі́тяни й араби, — *усі* чуємо ми, що говорять вони про великі діла Божі мовами нашими!“

12 І всі не вихóдили з дива, і безра́дні були, і говорили один до одно́го: „Що ж то статися має?“

13 А інші казали глузу́ючи: „Вони повпива́лись вином молодим!“

Пропові́дь Петро́ва й її наслідки

14 Ставши ж Петро із Одинадцятьма, свій голос підніс та й промовив до них: „Мужі юдейські та мешканці Єрусалиму! Нехай вам оце стане відоме, і послухайте слів моїх!

15 Бо не п'яні вони, як ви думаєте, — бо третя^[4] година дня,

16 а це те, що пророк Йоїл передрік:

17 „І буде останніми днями, говорить Господь: Я виллю від Духа Свого на всяке тіло, — і будуть пророкувати сини ваші та ваші доньки, юнаки ж ваші бачити будуть видіння, а старим вашим сни будуть снітися.

18 І на рабів Моїх і на рабинь Моїх за тих днів Я також виллю від Духа Свого, — і пророкувати вони будуть!

19 І дам чуда на небі вгорі, а внизу на землі *ці* знамена: кров, і огонь, і куряву диму.

20 Переміниться сонце на темряву, а місяць на кров, перше ніж день Господній настане, великий та славний!

21 І станеться, що кожен, хто покличе Господнє Ім'я, той спасеться“.

22 Мужі ізраїльські, послухайте ви оцих слів: Ісуса Назарянина, Мужа, що Його Бог прославив вам силою, і чудами, і тими знаменами, що Бог через Нього вчинив серед вас, як самі ви *те* знаєте,

23 Того, що був віданий певною волею та передбаченням Божим, ви руками беззаконників розп'яли та забили.

24 Та Бог воскресив Його, пута смерти усунувши, — вона бо тримати Його не могла.

25 Бо каже про Нього Давид: „Мав я Господа завжди перед очима своїми, бо Він по правиці моїй, щоб я не захитався.

26 Тому серце моє звеселилось, і зрадів мій язик, і тіло моє відпочине в надії.

27 Бо не позоставши Ти в аді моєї душі, і не даси Ти Своєму Святому побачити тління!

28 Ти дороги життя об'явив мені, Ти мене переповниш утіхою перед обличчям Своїм“!

29 Мужі-браття! Нехай буде вільно мені сміло сказати вам про патріярха Давида, що помер і похований, і знаходиться гріб його в нас аж до цього дня.

30 А бувши ж пророком, та відаючи, що „Бог клятвою клявся йому посадити на престолі його від плоду його стéгон“,

31 у передбáченні він говорив про Христове воскресення, що „не буде зоставлений в адú“, ані тіло Його „не зазнає зотління“.

32 Бог Ісуса Цього воскресив, чого свідки всі ми!

33 А ото ж, як правицею Божою був Він вознéсений, і обітницю Духа Святого прийняв від Отця, то й злив Він оте, що ви бачите й чуєте.

34 Не зійшов бо на небо Давид, але сам він говорить: „Промовив Госпóдь Господéві моєму: Сядь правóруч Мене,

35 доки не покладу́ Я Твоїх ворогів підніжком ногам Твоїм!“

36 Ото ж, нехай весь Ізраїлів дiм твердо знає, що і Господом, і Христом учинив Бог Його, Того Ісуса, що Його розп'ялі ви!“

37 Як почули ж *оце*, вони серцем розжáлобились, та й сказали Петрові та іншим апóстолам: „Що ж ми маємо робити, мужі-браття?“

38 А Петро до них *каже*: „Покайтеся, і нехай же охреститься кожен із вас у Ім'я Ісуса Христа на відпущення ваших гріхів, — і дáра Духа Святого ви приймете!

39 Бо для вас ця обітниця, і для ваших дітей, і для всіх, що „далéко *знаходяться*, кого б тільки покликав Госпóдь, Бог наш“.

40 І іншими багатьомá словами він засвідчував та вмовляв їх, говорячи: „Рятуйтеся від цього лукавого роду!“

41 Отож ті, хто прийняв його слово, охрестилися. І пристало *до них* того дня душ тисяч зо три!

Життя перших християн

42 І вони перебува́ли в науці апóстольській, та в спільно́ті *братéрській*, і в ламáнні хліба, та в моли́твах.

43 І був óстрах у кожній душі, бо багато чинили апóстоли чуд та знамён.

44 А всі віруючі були вкупі, і мали все спільним.

45 І вони продавали маєтки та дóбра, і всім їх ділили, як кому чого треба було.

46 І кожного дня перебува́ли вони однодушно у храмі, і, ломлячи хліб по домах, поживу приймали із радістю та в сердечній простóті,

47 вихваляючи Бога та маючи ласку в усього народу. І щоденно до Церкви Госпóдь додава́в тих, що спасалися.

Апостол Петро оздоровлює кривого

3 А Петро та Іван на дев'яту^[5] годину молитви йшли разóм у храм.

2 І не́сено *там* чоловіка одно́го, що кривий був з утрóби своєї матері. Його садові́ли щоденно в ворóтях храму, що Красними^[6] звалися, просити м́лостині від тих, хто до храму йшов.

3 Як побачив же він, що Петро та Іван хочуть у храм увійти, став просити в них милостині.

4 Петро ж із Іваном поглянув на нього й сказав: „Подивися на нас!“

5 І той подивився на них, сподіваючися щось дістати від них.

6 Та промовив Петро: „Срібла й золота в мене нема, але що я маю, даю тобі: У Ім'я Ісуса Христа Назаряні́на — устань та й ходи!“

7 І, узявши його за праві́цю, він підвів його. І хвилі тієї зміцні́лися но́ги й сугло́бці його!

8 І, зірвавшись, він устав та й ходив, і з ними у храм увійшов, ходячи та підскакуючи, і хвалячи Бога!

9 Нарóд же весь бачив, як ходив він та Бога хвалив.

10 І пізнали його, що це той, що при Красних ворóтях храму сидів ради милостині. І вони перепóвнилися жа́хом та пóдивом із того, щó стало́сь йому!

Промова Петра у храмі про Ісуса Христа

11 А тому́, що тримався він Петра та Івана, увесь наро́д зачудований збігся до них на той ганок, який Соломоновим зветься.

12 І, побачивши *це*, промовив Петро до наро́ду: „Мужі ізраїльські! Чого ви дивуєтесь цим, та чого ви на нас позира́єте так, ніби те, що він ходить, ми зробили своєю силою чи благоче́стям?”^[7]

13 „Бог Авраамів, та Ісаків, та Яковів, Бог наших батьків, Сина Свого прославив“, Ісуса, Якого ви відали, і відщуралися перед Пилатом, як він присудив був пустити *Його*.

14 Але ви відщурáлись Святого та Праведного, і домагалися видати вам душогубця.

15 Начальника ж життя ви забили, та Його воскресив Бог із мертвих, чого свідками — ми!

16 І через віру в Ім'я Його вздорóвило Ім'я Його того, кого бачите й знаєте. І віра, що від Нього, принéсла йому вздорóвлення це перед вами всіма́.

17 А тепер, браття, знаю, що вчинили ви це з несвідóмости, як і ваші начальники.

18 А Бог учинив так, як Він провіщав був уста́ми Своїх усіх пророків, щоб терпіти Христові.

19 Покайтеся ж та наверні́ться, щоб Він змилювався над вашими гріхами,

20 щоб часі відпочинку прийшли від обличчя Господнього, і щоб послав заповідженого вам Ісуса Христа,

21 що Його небо мусить прийняти аж до ча́су відно́влення всього, про що провіщав Бог від віку устами всіх святих пророків Своїх!

22 Бо Мойсей провіща́в: „Господь Бог вам Пророка піді́йме від ваших братів, як мене; у всім Його слухайтеся, про що тільки Він вам говоритиме!“

23 „І станеться, що кожна душа, яка не послухала б того Пророка, зні́щена буде з наро́ду“.

24 Так само всі пророки від Самуїла й наступних, скільки їх говорило, також провіщали ці дні.

25 Сини ви пророків і того заповіту, що Бог вашим батька́м заповів, промовляючи до Авраама: „І в насінні твоїм усі народи землі благословлені будуть!“

26 Воскресивши Свого Слугу, Бог послав Його перше до вас, щоб вас поблагословити, щоб кожен із вас відвернувся від злих своїх учинків!“

Ув'язнення Петра та Івана

- 4 А коли промовляли вони до наро́ду оц́е, до них приступили священики, і вла́да сторожі храму й саддукеї,
- 2 обурюючись, що навчають наро́д та звіщають в Ісусі воскресі́ння з мертвих.
- 3 І руки наклали на них, і до в'язниці всадили до ра́нку, бо вже вечір настав був.
- 4 І багато-хто з тих, хто слухав слово, увірували; число ж мужів та́ких було тисяч із п'ять.

Петро та Іван перед юдейським синаго́гом сміливо звіщають про Ісуса

- 5 І стало́сь, що ра́нком зібралися в Єрусалимі начальники їхні, і старші та книжники,
- 6 і Анна первосвященик, і Кайя́фа, і Іван, і Олександр, і скільки було їх із роду первосвященичого.
- 7 І, поставивши їх посере́дині, запиталися: „Якою ви силою чи яким ви ім'я́м те робили?“
- 8 Тоді Петро, переповнений Духом Святим, промовив до них: „Начальники люду та старшіни Ізраїлеві!
- 9 Як сьогодні беруть нас на до́пит про те доброді́йство недужі́й лю́дині, як вона вздорб́лена, -
- 10 нехай буде відомо всім вам, і всім лю́дям Ізраїлевим, що Ім'я́м Ісуса Христа Назаряні́на, що Його розп'яли́ ви, та Його воскресив Бог із мертвих, — Ним поставлений він перед вами здоровий!
- 11 Він „камінь, що ви, будівні́чі, відкинули, *але* каменем став Він нарі́жним!“

12 І нема ні в кім іншим спасіння. Бо під небом нема іншого Ймєння, даного людям, що ним би спастіся ми мали“.

13 А бачивши сміливість Петра та Івана, і спостерігши, що то люди обідва невчені та прбсті, дивувалися, і пізнали їх, що вони з Ісусом були.

14 Та бачивши, що вздорблений чоловік стоїть з ними, нічого навпроти сказати не могли.

Безсілля синедріону

15 І, звелівши їм вийти із синедріону,^[8] зачали радитися між собою,

16 говорячи: „Щб робити нам із цими людьмі? Бож усім мешканцям Єрусалиму відбмо, що вчинили вони явне чудо, і не можемо *того* заперечити.

17 Та щоб більш не поширювалось *це* в нарбді, то з погрозою заборонімо їм, щоб нікому з людей вони не говорили про Це Ім'я“.

18 І, закликавши їх, наказали їм не говорити, і взагалі не навчати про Ісусове Ймєння.

19 І відповілі їм Петро та Іван, та й сказали: „Розсудіть, чи це справедливе було б перед Богом, щоб слухатись вас більш, як Бога?

20 Бо не можемо ми не казати про те, щб ми бачили й чули!“

21 А вони пригрозили їм ще, і відпустили їх, не знайшовши нічого, щоб їх покарати, через людей, бо всі славили Бога за те, що сталося.

22 Бо рбків більш сорока мав той чоловік, що на нїм відбулося це чудо вздорблення.

Молитва перших християн

23 Коли ж їх відпустили, вони до своїх прибулі й сповістили, про щб первосвященики й старші до них говорили.

24 Вони ж, вислухавши, однодушно *свій* голос до Бога піднєсли й промовили: „Владико, що небо, і землю, і море, і все, що в них є, Ти створив!

25 Ти устами Давида, Свого слугі, отця нашого, сказав Духом Святим: „Чого люди бунтуються, а нарбди задумують марне?

26 Повстають царі зёмні, і збираються старші докупи на Господа та на Христа Його“.

27 Бо справді зібралися в місці оцім проти Отрока Святого Твого Ісуса, що Його намастив Ти, Ірод та Пóнтій Пилат із поганами та з наро́дом Ізраїлевим,

28 учинити *оте*, що рука Твоя й воля Твоя наперед встановили були, щоб збу́лося.

29 І тепер споглянь, Господи, на їхні погрози, і дай Своїм рабам із повною смі́лівістю слово Твоє повіда́ти,

30 коли руку Свою простягатимеш Ти на вздорóвлення, і щоб знаме́на та чуда чинились Ім'я́м Твого Святого Отрока Ісуса“.

31 Як вони ж помолились, затряслося те місце, де зібрались були, і перепóвнилися всі Святим Духом, — і зачали говорі́ти Слово Боже з смі́лівістю!

Перші християни живуть спільним життям

32 А люди, що ввірували, мали серце *одне* й одну душу, і жоден із них не вважав що з маєтку свого́ за своє, але в них усе спі́льним бу́ло.

33 І апóстоли з вели́кою силою свідчили про воскресіння Ісуса Господа, і благодать^[9] велика на всіх них була!

34 Бо жоден із них не терпів недостачі: бо, хто мав поле чи дім, продавали, і заплату за про́даж принóсили,

35 та й клали в ногах у апóстолів, — і роздавалося кожному, хто потре́бу в чім мав.

36 Так, Йóсип, що Варна́вою — що в перекладі є „син потіхи“ — був про́званий від апóстолів, Левит, родом кіпрянин,

37 мавши поле, продав, а гроші приніс, та й поклав у ногах у апóстолів.

Ананій і Сапфіра. Кара за неправду

5 А один чоловік, на йме́ння Ананій, із своєю дружи́ною Сапфі́рою, продав маєток,

2 та й з відома дружини своєї присвѣїв *частину* з заплати, а якусь там частину приніс та й поклав у ногах у апѳстолів.

3 І промовив Петро: „Ананію, чого сатанá твоє серце напѳвнив, щоб ти Духу Святому неправду сказав та присвѣїв із заплати за землю?

4 Хіба те, щѳ ти мав, не твоє *все* було, а прѳдане не в твоїй владі було? Чого ж в серце своє ти цю справу поклав? Ти не лю́дям неправду сказав, але Богові!“

5 Як Ананій зачу́в ці слова, то впав та й умер. І обгорнув жах великий усіх, що це чули!

6 Юнакі ж повставали, обгорну́ли його, і винесли та й поховали.

7 І сталось, годин через три прийшла й дружина його, про випадок нічо́го не знавши.

8 І промовив до неї Петро: „Скажи мені, чи за стільки ви землю *оту* продали?“ Вона ж відказала: „Так, за стільки“.

9 До неї ж Петро: „Чому це ви змѳвилися споку́шувати Господнього Духа? Он ті входять у двері, що чоловіка твого поховали, — і тебе вони винесуть“.

10 І вона зараз упала до ніг його, та й умерла. Як ввійшли ж юнакі, то знайшли її мертвою, і, винісши, біля мужа її поховали.

11 І обгорнув страх великий всю Церкву та всіх, що чули про це.

Чуда апѳстолів

12 А руками апѳстолів стались знаме́на та чуда великі в наро́ді. І були́ однодушно всі в Соломоновім ганку.

13 А з сторонніх ніхто приста́вати не важивсь до них, але люд прославляв їх.

14 І все збі́льшувалось тих, хто вірує в Господа, безліч чоловіків і жінок,

15 так що хворих стали винѳсити на вулиці, та й клали на ложа та ноші, щоб, як ітиме Петро, то хоч тінь його впала б на ко́го із них.

16 І безліч *люду* збиралась до Єрусалиму з довко́лишніх міст, і несли недужих та хворих від ду́хів нечистих, — і були́ вони всі вздорѳвлювані!

Переслідування апостолів. Чудесне врятування з в'язниці

17 А первосвященик, уставши, та й усі, хто був із ним, хто належав до саддукейської ересі, переповнилися заздрощами,

18 і руки наклали вони на апостолів, і до в'язниці громадської вкинули їх.

19 Але Ангол Господній вночі відчинив для них двері в'язничні, і, вивівши їх, показав:

20 „Ідіть, і, ставши, говоріть до народу у храмі всі слова цього життя“.

21 Як це вчули вони, то в храм рано ввійшли і навчали. А первосвященик і ті, хто був із ним, прийшовши, скликали синедріон і всіх старших з Ізраїлевих синів. І послали в в'язницю, щоб їх привелі.

22 А служба, прийшовши, не знайшла їх у в'язниці, а вернувшись, сповістила,

23 говорячи: „В'язницю знайшли ми з великою пильністю замкнену, і сторожу, що при дверях стояла; а коли відчинили, то нікого всередині ми не знайшли!“

24 Як почули слова ці начальник сторожі храму та первосвященики, не могли зрозуміти вони, що б то сталося.

25 Та прийшовши один, сповістив їх, говорячи: „Ось ті мужі, що ви їх до в'язниці всадили були, у храмі стоять та й навчають народ“.

26 Пішов тоді старший сторожі зо службою, та й привів їх без насильства, бо боялись народу, щоб їх не побили камінням.

27 Припровадивши ж їх, поставили перед синедріоном. І спитався їх первосвященик, говорячи:

28 „Чи ми не заборонили з погрозою вам, щоб про Те Ім'я не навчати? І ото, ви своєю наукою переповнили Єрусалим, і хочете кров Чоловіка Того припровадити на нас“.

29 Відповів же Петро та сказали апостоли: „Бога повинно слухатися більш, як людей!“

30 Бог наших отців воскресив нам Ісуса, Якому ви смерть були заповіді, повісивши на дереві.

31 Його Бог підвищив Своєю правицею — на Начальника й Спаса, щоб дати Ізраїлеві покайння і прощення гріхів.

32 А тих справ Йому свідками ми й Святий Дух, що Його Бог дав тим, хто слухняний Йому“.

33 Як зачули ж *оце*, запалилися гнівом вони, та й радилися, як їм смерть заподіяти?

Гамаліїлова порада

34 І встав у синадріоні один фарисей, Гамаліїл^[10] на ймення, учитель Закону, поважаний від усього народу, та й звелів на часінку апостолів вивести.

35 І промовив до них: „Мужі ізраїльські! Поміркуйте собі про людей цих, щоб з *ними* робити ви маєте.

36 Бо перед цими днями повстав був Тевда^[11] та й казав, що *великий* він хтось, і до нього пристало з чотиреста люда. Він забитий, а всі ті, хто слухав його, розпоробились та обернулись в ніщо.

37 Після нього повстав, під час перепису, Галілеянин Юда,^[12] та й багато людей потягнув за собою. Загинув і він, а всі ті, хто слухав його, розпоробились.

38 І тепер кажу вам: Відступіться від цих людей, і занехайте їх! Бо коли від людей оця рада чи справа ця буде, — розпадеться вона.

39 А коли те від Бога, то того зруйнувати не зможете, щоб випадком не стати і вам богобóрцями!“ І послухались *ради* його.

Апостолів знову побили

40 І, покликавши *знов* апостолів, вибили їх, наказали їм не говорити про Ісусове Ймення, та й їх відпустили.

41 А вони поверталися з синадріону, радіючи, що сподобились прийняти зневагу за Ймення Гóспода Ісуса.

42 І щоденно у храмі й домах безупинно навчали, і звіщали Євaнгелію Ісуса Христа.

Обрання перших диаконів

6 Тими ж днями, як учнів намно́жилось, зачали́ нарікати на євреїв огречені,
[13] що в щоденному служінні їхні вдовиці занедбані.

2 Тоді ті Дванадцять покликали багатьох учнів та й сказали: „Нам не лічить покинути Боже Слово, і служити при столах.

3 Отож, браття, ви́глядіть із-поміж себе сімох мужів доброї слави, повних Духа Святого та мудрости, — їх поставимо на службу оцю.

4 А ми перебуватимемо завжди в молитві та в служінні слову“.

5 І всім лю́дям сподобалося оце слово, і обрали Степа́на, мужа повного віри та Духа Святого, і Пилипа, і Прόхора та Никанόра, і Тімона та Парме́на, і нововірця [14] Миколу з Антіохії, —

6 їх поставили перед апóстолів, і, помолившись, вони руки поклали на них.

7 І росло Слово Боже, і дуже мно́жилося число учнів у Єрусалимі, і дуже багато священників були слухняні вірі.

Суд над дияконом Степаном

8 А Степан, повний віри та сили, чинив між наро́дом великі знаме́на та чуда.

9 Тому дехто повстав із синагоги, що зветься ліберті́нська, і кірінейська, і олександрійська, та з тих, хто походить із Кілікі́ї та з Азії, і зачали́ сперечатись із Степа́ном.

10 Але всто́яти вони не могли проти мудрости й Духа, що він Ним говорив.

11 Тоді вони підмовили людей, що казали, ніби чули, як він богозневажні слова́ говорив на Мойсея та Бога.

12 І людей по́дбурювали, і старших та книжників, і, напавши, схопи́ли його, і припрова́дили в синедріо́н.

13 Також свідків фальшивих поставили, які говорили: „Чоловік оцей богозневажні слова́ безпереста́нь говорить на це святе місце та проти Зако́ну.

14 Бо ми чули, як він говорив, що Ісус Назаряні́н зруйнує це місце та змінить звича́ї, які передав нам Мойсей“.

15 Коли всі, хто в синедріоні сидів, на нього споглянули, то бачили лице його, — як лице Ангола!

Промова Степанова — історія юдейського народу

7 Запитав тоді первосвященик: „Чи це так?“

Авраа́м

2 Степан же промовив: „Послухайте, мужі-браття й отці! Бог слави з'явивсь Авраамові, отцеві нашому, як він у Месопотамії був, перше ніж оселився в Харані,

3 і промовив до нього: „Вийди із своєї землі та від роду свого, та й піди до землі, що тобі покажу“.

4 Тоді він вийшов із землі халдейської, та й оселився в Харані. А звідти, як умер йому батько, Він переселив його в землю оцю, що на ній ви живёте тепер.

5 Та спадщини на ній Він не дав йому навіть на крок, але обіцяв „дати її на володіння йому й його родові по нім“, хоч дитини не мав він.

6 І сказав Бог отак, що насіння його буде прихóдьком у краї чужому, і понево́лять його, і будуть гно́бити чотириста ро́ків.

7 „Але Я — сказав Бог — буду судити наро́д, що його понево́лить. Опісля ж вони вийдуть, і будуть служити Мені на цім місці“.

8 І дав Він йому заповіта обрі́зання. І породив так Ісака, і вóсьмого дня він обрі́зав його. А Ісак *породив* Якова, а Яків — дванадцятьо́х патріархів.

Йóсип

9 А ті патріярхи позáздрили Йóсипові, і продали його до Єгипту. Але Бог був із ним,

10 і його визволив від усіх його ўтисків, і дав йому благодáть та мудрість перед фараоном, царем єгипетським, а він настановив його за правителя над Єгиптом та всім своїм домом.

11 А як голод прийшов на всю землю єгипетську та ханаа́нську, та велика біда, то пожіви *тоді* не знахóдили наші батькі.

12 Коли ж Яків зачув, що в Єгипті є збіжжя, то послав батьків наших уперше.

13 А як удруге *посла́в*, то був пізнаний Йóсип братами своїми, і фараонові знаний став Йóсипів рід.

14 Тоді Йóсип послав, щоб покликати Якова, ба́тька свого, та всю родину свою — сімдеся́т і п'ять душ.

15 І пода́вся Яків в Єгипет, та й умер *там* він сам та наші батьки.

16 І їх перене́сли в Сихе́м, і покла́ли до гробу, що Авраам був купив за ціну срібла від синів Еммора Сихемового.

Мойсе́й

17 А коли наближа́вся час обі́тниці, що нею Бог клявсь Авраамові, розрісся наро́д і намно́жився в Єгипті,

18 аж поки настав інший цар ув Єгипті, що не знав *уже* Йóсипа.

19 Він хитро наш люд обманив, і силою змушував наших отців викидати дітей своїх, щоб вони не лишались живі.

20 Того ча́су родився Мойсей, і га́рний він був перед Богом. Він годо́ваний був у домі батька свої́го три місяці.

21 А коли він був ви́кинений, то дочка фараона забрала його, та й за сина собі його ви́кохала.

22 І Мойсей був навче́ний всієї премудрости єгипетської, і був міцний у словах та в ділах своїх.

23 А коли йому спóвнилося сорок ро́ків, йому спало на серце відві́дати братів своїх, синів Ізраїлевих.

24 Як угле́дів же він, що одно́му з *них* діється кривда, заступився, і відомстíв за окривдженого, убивши єгі́птянина.

25 Він же ду́мав, що брати́ розуміють, що рукою його Бог дає їм визво́лення, та не зрозуміли вони.

26 А наступного дня, як сварились вони, він з'явився й хотів погоди́ти їх, кажучи: „Люди, ви — браття, чого один о́дного кривдите?“

27 А той, що ближнього кривдив, його відіпхну́в та сказав: „Хто наставив над нами тебе за старшого й суддю?

28 Чи хочеш убити й мене, як учора вбив ти єгиптянина?“

29 І втік Мойсей через слово оце, і стався прихóдьком у землі мадія́мській, де зродив двох синів.

Мойсей вивóдить ізраї́льтян із Єгипту

30 А коли сорок ро́ків проминуло, то з'явивсь йому Ангол Господній у пóлум'ї куща́ огняно́го в пустині Сінайської гори.

31 А Мойсей, як побачив, дивувався з видіння. А коли підійшов, щоб розглянути, був голос Господній до нього:

32 „Я Бог отців твоїх, — Бог Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яковів!“ І затрусився Мойсей, і не відваживсь погля́нути...

33 І промовив до нього Господь: „Скинь взуття́ з своїх ніг, бо те місце, на якому стоїш, то свята́ земля!

34 Добре бачив Я у́тиск наро́ду Свого, що в Єгипті, і стогін його Я почув, і зійшов, щоб їх ви́зволити. Тепер ось іди, — Я пошлю до Єгипту тебе“.

35 Цього Мойсея, що його відцурались вони, сказавши: „Хто наставив тебе за старшого й суддю“, цього Бог через Ангола, якому з'явився в куші́, послав за старшого й визво́льника.

36 Він їх вивів, чуда й знаме́на вчинивши в землі єгипетській, і на Червоному морі, і сорок ро́ків у пустині.

Ізраї́льтяни не слухались Бога на пустині

37 Це той Мойсей, що прорі́к Ізраї́левим синам: „Госпо́дь Бог вам підійме Пророка від ваших братів, як мене, — Його слухайте!“

38 Це той, що в пустині на зборах був з Анголом, який промовляв йому на Сінайській горі, та з отцями нашими, і що прийняв він живі слова́, щоб їх нам передати;

39 що його не хотіли отці́ наші́ слухати, але відіпхнули, і звернулися серцем своїм до Єгипту,

40 промовивши до Аарона: „Зроби нам богів, які йшли б перед нами, бо не знаємо, що сталося з тим Мойсеєм, який вивів нас із краю єгипетського“.

41 І зробили вони тими днями теля, — і бовванові жертви приносили та веселилися з діл своїх рук.

42 Але Бог відвернувся від них, і попустів їх вклонятися силі небесній, як написано в книзі Пророків: „Чи заклання й жертви Мені ви приносили сорок років у пустині, о доме Ізраїлів?

43 Ви ж носили намета Молохового, і зорю вашого бога Ромфана,^[15] зображення, що їх ви зробили, щоб вклонятися їм. Через те запроваджу вас аж за Вавилон!“

Дім Божий

44 У наших отців на пустині була скинія свідощтва, як Той ізвелів, Хто Мойсею казав, щоб зробив її за зразком, якого він бачив.

45 Її наші отці й узяли, і внесли з Ісусом у землю народів, яких вигнав Бог з-перед обличчя наших отців, аж до часу Давида.

46 Він у Бога знайшов благодать, і просив, щоб оселю знайти для Бога Якова.

47 І Соломон збудував Йому дім.

48 Але не в рукотворнім Всевишній живе, як говорить пророк:

49 „Мені небо — престол, а земля — то підніжок ногам Моїм! Який Мені дім ви збудуєте, — говорить Господь, — або місце яке для Мого відпочинку?

50 Хіба не рука Моя все це створила?“

Твердошії юдеї

51 О ви, твердошії, люди серця й вух необрізаних! Ви завжди противитесь Духові Святому, як ваші батьки, так і ви!

52 Котрого з пророків батьки ваші не переслідували? Вони ж тих повбивали, хто звіщав прихід Праведного, Якому тепер ви сталися зрадниками та убійниками,

53 ви, що Закона одержали через зарядження Анголів, та не зберігали його!“

Мученича смерть Степанова

54 Як зачули ж оце, вони запалилися гнівом у серцях своїх, і скреготали зубами на нього.

55 А *Степан*, повний Духа Святого, на небо споглянув, — і побачив Божу славу й Ісуса, що по Божій правиці стояв,

56 і промовив: „Ось я бачу відчинене небо, і Сина Людського, що по Божій правиці стоїть!“

57 Та вони гучнім голосом стали кричати та вуха собі затуляти, та й кинулися однодушно на нього!...

58 І за місто вони його вівели, і зачали побивати камінням його. А свідки плащі свої склали в ногах юнака, який звався Савлом.

59 І побивали камінням Степана, що молився й казав: „Господи Ісусе, — прийми духа мого!“

60 Упавши ж навкóлішки, скрикнув голосом гучнім: „Не залічі їм, о Господи, цього гріха!“ І, промовивши це, він спочив.

Переслідування християн

8 А Савл похваляв його вбійство. І утиск великий постав того дня проти єрусалимської Церкви, і всі, крім апóстолів, розпорóшилися по краях юдейських та самарійських.

2 І поховали Степана мýжі побожні, і плакали ревно за ним.

3 А Савл нищив Церкву, — вдирався в домí, витягав чоловіків і жінок та давав до в'язниці.

Пилип у Самарії

4 Ходили тоді розпорóшенці,^[16] та *Божє* Слово благовісти́ли.

5 Ось Пилип прийшов до самарійського міста, і проповідував їм про Христа.

6 А люди вважали на те, що Пилип говорив, і згідно слухали й бачили чуда, які він чинив.

7 Із багатьох бо, що мали їх, дүхи нечисті вихóдили з криком великим, і багато розсла́блених та кривих уздорові́лися.

8 І радість велика в тім місті бу́ла!

Ворожбит Симон

9 Був один чоловік, на ім'я *йому́* Сі́мон, що до того в цім місті займавсь ворожбі́тством та ду́рив самарі́йський наро́д, видаючи себе за якогось великого.

10 Його слухали всі, — від найменшого аж до найбільшого, кажучи: „Він — сила Божа, що зветься велика!“

11 Його ж слухалися, бо він їх довший час дивував ворожбі́тством.

12 Та коли йняли віри Пилипові, що благовістив про Боже Царство й Ім'я Ісуса Христа, чоловіки й жінки охристі́лися.

13 Увірував навіть сам Сі́мон, і, охристившись, тримався Пилипа; а бачивши чуда й знаме́на великі, він дуже дивувався.

14 Як зачули ж апóстоли, які в Єрусалимі були, що Боже Слово прийня́ла Самарі́я, то послали до них Петра та Івана.

15 А вони, як прийшли, помолились за них, щоб Духа Святого вони прийня́лі,

16 бо ще ні на óдного з них Він не схóдив, а були вони тільки охрищені в Ім'я Господа Ісуса.

17 Тоді на них руки поклали, і прийня́лі вони Духа Святого!

18 Як побачив же Сі́мон, що через накладáння апóстольських рук Святий Дух подається, то приніс він їм гроші,

19 і сказав: „Дайте й мені таку владу, щоб той, на ко́го покладу́ свої руки, одержав би Духа Святого!“

20 Та промовив до нього Петро: „Нехай згине з тобою те срібло твоє, бо ти дума́в набути дар Божий за гроші!“

21 У цім ділі нема тобі частки ні уділу, бо серце твоє перед Богом не слухне.

22 Тож покайся за це лихе діло своє, і проси Господа, — може про́щений буде тобі за́мір серця твого!

23 Бо я бачу, що ти пробува́єш у жовчі гіркі́й та в пу́тах неправди“.

24 А Сі́мон озвався й сказав: „Помолі́ться за мене до Господа, щоб мене не спіткало ні́чого з того, про що ви говорили“.

25 А вони ж, засвідчивши, і Слово Господнє звістивши, повернулись до Єрусалиму, і звіщали Єва́нгелію в багатьох самарі́йських оселях.

Етіопський вельможа

26 А ангол Господній промовив Пилипові, кажучи: „Устань та на південь іди, на дорогу, що від Єрусалиму до Га́зи спускається, — порожня вона“.

27 І, вставши, пішов він. І ось муж етіопський, скопе́ць, вельможа Канда́ки, цариці етіопської, що був над усіма́ її ска́рбами, що до Єрусалиму прибув поклонитись,

28 вертався, і, сидючі на повóзі своїм, читав пророка Ісаю.

29 А Дух до Пилипа промовив: „Підійди, та й пристань до цього повóзу“.

30 Пилип же підбіг і почув, що той читає пророка Ісаю, та й спитав: „Чи розумієш, що́ ти читаєш?“

31 А той відказав: „Як же мо́жу, як ніхто не напу́тить мене?“ І впросив він Пилипа піднятись та сісти з ним.

32 А слово Писа́ння, що його він читав, було це: „Як вівцю́ на зарі́з Його ве́дено, і як ягня супроти стри́жія безго́лосе, так Він не відкрив Сво́їх уст!“

33 У прини́женні суд Йому віднятий був, а про рід Його хто розпо́вість? Бо життя́ Його із землі забирається“.

34 Відізвався ж скопе́ць до Пилипа й сказав: „Благаю тебе, — це про ко́го говорить пророк? Чи про себе, чи про іншого ко́го?“

35 А Пилип відкрив уста свої, і, зачавши від цього Писа́ння, благовістив про Ісуса йому.

36 І, як шляхом вони їхали, прибулі до якоїсь води. І озвався скопець: „Ось вода. Що мені заважає христитись?“

37 А Пилип відказав: „Якщо віруєш із повного серця свого, то можна“. А той відповів і сказав: „Я вірую, що Ісус Христос — то Син Божий!“

38 І звелів, щоб повіз спинився. І обидва — Пилип та скопець — увійшли до води, і охрестив він його.

39 А коли вони вийшли з води, Дух Господній Пилипа забрав, і скопець уже більше не бачив його. І він їхав, радіючи, шляхом своїм.

40 А Пилип опинився в Азоті, і, переходячи, звіщав Євангелію всім містам, аж поки прийшов у Кесарію.

*Навернення Савла й його перша діяльність
Савл поспішає в Дамаск*

9 А Савл, іще дишучи грізбою й убивством на учнів Господніх, приступивши до первосвященика,

2 попросив від нього листів у Дамаск синагогам, щоб, коли знайде яких чоловіків та жінок, що тієї дороги вони, то зв'язати й привести до Єрусалиму.

Ісус з'явився Савлові

3 А коли він ішов й наближався до Дамаску, то ось нагло осяяло світло із неба його,

4 а він повалився на землю, і голос почув, що йому говорив: „Савле, Савле, — чому ти Мене переслідуєш?“

5 А він запитав: „Хто Ти, Пане?“ А Той: „Я Ісус, що Його переслідуєш ти. Трудно тобі бити ногою колючку!^[17]“

6 А він, затрусившись та налякавшись, каже: „Чого, Господи, хочеш, щоб я вчинив?“ А до нього Господь: „Уставай, та до міста подайся, а там тобі скажуть, що маєш робити!“

7 А люди, що йшли з ним, онімілі стояли, бо вони чули голос, та нікого не бачили.

Савл і Ананій

8 Тоді Савл підвівся з землі, і хоч очі розпліснені мав, нікого не бачив... І за руку його повелі й привелі до Дамаску.

9 І три дні невидючий він був, і не їв, і не пив.

10 А в Дамаску був учень один, на ймення Ананій. І Господь у видінні промовив до нього: „Ананію!“ А він відказав: „Ось я, Господи!“

11 Господь же до нього: „Устань, і піди на вулицю, що Простою зветься, і пошукай в домі Юдовім Савла на ймення, тарсянина, ось бо він молиться,

12 і мужа в видінні він бачив, на ймення Ананія, що до нього прийшов і руку на нього поклав, щоб став він видючий“.

13 Відповів же Ананій: „Чув я, Господи, від багатьох про цього чоловіка, скільки зла він учинив в Єрусалимі святим Твоїм!

14 І тут має владу від первосвящеників, щоб в'язати усіх, хто кліче Ім'я Твоє“.

15 І промовив до нього Господь: „Иди, бо для Мене — посудина вибрана він, щоб носити Ім'я Моє перед народами, і царями, і синами Ізраїля.

16 Бо Я покажучу йому, скільки має він витерпіти за Ім'я Моє“.

17 І Ананій пішов, і до дому увійшов, і руки поклавши на нього, промовив: „Савле брате, Господь Ісус, що з'явився тобі на дорозі, якою ти йшов, послав ось мене, щоб став ти видючий, і наповнився Духа Святого!“

18 І хвилі тієї відпала з очей йому ніби луска, і зараз видючий він став... І, вставши, охрестився,

19 і, прийнявши поживу, на силах зміцнів.

Проповідь Савла в Дамаску

20 І він зараз зачав у синагогах звіщати про Ісуса, що Він — Божий Син,

21 І дивом усі дивувалися, хто чув, і говорили: „Хіба це не той, що переслідував в Єрусалимі визнавців оцього Ім'я, та й сюди не на те він прибув, щоб отих пов'язати й привести до первосвящеників?“

22 А Савл іще більше зміцнявся, і непокоїв юдеїв, що в Дамаску жили, удовільнюючи, що Той — то Христос.

23 А як ча́су минуло доволі, юдеї змовилися його вбити,

24 та Са́влові стала відо́ма їхня змова. А вони день і ніч чатува́ли в ворóтях, щоб убити його.

25 Тому учні забрали його вночі, та й із муру спустили в коші́.

Савл в Єрусали́мі

26 А коли він до Єрусалиму прибув, то силкува́вся пристати до учнів, та його всі ляка́лися, не вірячи, що він учень.

27 Варнава тоді взяв його та й привів до апóстолів, і їм розповів, як дорогою той бачив Господа, і як Він йому промовляв, і як сміливо навчав у Дамаску в Ісусове Йме́ння.

28 І він із ними входив і вихо́див до Єрусалиму, і відважно звіщав в Ім'я Господа.

29 Він також розмовляв й сперечався з огре́ченими, а вони намагалися вбити його.

30 Тому браття, довідавшись, відвели́ його до Кесарії, і до Та́рсу його відіслали.

Петро вздоровлює Енея

31 А Церква по всій Юдеї, і Галілеї, і Самарії мала мир, будуючись і ходячи в стра́сі Господньому, і сповня́лася втіхою Духа Святого.

32 І сталося, як Петро всіх обходив, то прибув і до святих, що ме́шкали в Лі́дді.

33 Знайшов же він там чоловіка одно́го, на йме́ння Ене́й, що на ліжку лежав вісім років, — він розсла́блений був.

34 І промовив до нього Петро: „Енею, тебе вздоровляє Ісус Христос. Уставай, і постелі собі сам!“ І той зараз устав.

35 І його оглядали усі, хто мешкав у Лі́дді й Саро́ні, які навернулися до Господа.

Петро воскрешає Тавіту

36 А в Йоппії була одна учениця, на ймення Тавіта^[18], що в перекладі Сárною зветься. Вона повна була добрих вчинків та мїлостині, що чинила.

37 І трапилося тими днями, що вона занедужала й умерла. Обмили ж її й покла́ли в го́рниці.

38 А що Лї́дда лежить недалеко Йоппії, то учні, прочувши, що в ній пробуває Петро, послали до нього двох му́жів, що благали: „Не гайся прибути до нас!“

39 І, вставши Петро, пішов із ними. А коли він прибув, то ввели його в го́рницю. І обступили його всі вдови́ці, плачучи та показуючи *йому* су́кні й плащі, що їх Сарна робила, як із ними була́.

40 Петро ж із кімнати всіх ви́провадив, і, ставши навко́лішки, помолився, і, звернувшись до тіла, промовив: „Тавіто, вставай!“ А вона свої очі розплющила, і сіла, уздрівши Петра.

41 Він же руку подав *їй*, і підвів її, і закли́кав святих і вдовиць, та й поставив живою її.

42 А *це* стало відоме по ці́лій Йоппії, і багато-хто в Господа ввірували.

43 І сталось, що він багато днів пробув у Йоппії, в одного гарбарника Сїмона.

Наве́рнення сотника Корнілія. Богобійний Корні́лій

10 Проживав же один чоловік у Кесарії, на йме́ння Корні́лій, сотник по́лку, що звався Іта́лійським.

2 З усім домом своїм він побожний був та богобійний, подавав людям щедру мїлостиню, і за́вжди Богові молився.

3 Явно він у видінні, десь коло години дев'ятої^[19] дня, бачив Ангола Божого, що до нього зійшов і промовив йому: „Корні́лію!“

4 Він поглянув на нього й жахнувся, й сказав: „Що, Господи?“ Той же йому відказав: „Мо́літви твої й твоя мїлостиня перед Богом згадалися.

5 Тепер же пошли до Йоппії людей, та й приклич Сїмона, що зветься Петром.

6 Він гостює в одного гарбарника Сїмона, що дім має при морі. Він скаже тобі, що́ ти маєш робити“.

7 Коли ж Ангол, що йому говорив, відійшов, той закликав двох із своїх слуг домобих, і вояка́ богобійного з тих, що служили при ньому,

8 і розповів їм усе та й послав їх в Йопію.

Видіння Петрові

9 А наступного дня, як у дорозі були́ вони та наближа́лись до міста, Петро вийшов на гóрницю, щоб помолитись, о годині десь шостій.

10 І став він голодний, і їсти схотів. Як йому ж готували, захо́плення на нього найшло,

11 і бачить він небо відкрите, і якую́сь посу́дину, що схóдила, немов простира́ло велике, яка, за чотири кінці прив'язана, спускалась додолу.

12 У ній же знахóдились чотириногі всілякі, і зéмне гаддя, і небесні пташкі.

13 І голос почувся до нього: „Устань, заколи, Петре, і їж!“

14 А Петро відказав: „Жа́дним способом, Господи, — бо ніко́ли не їв я нічого огі́дного чи то нечистого!“

15 І знов голос удруге до нього: „Що від Бога очі́щене, не вважай за огі́дне того́!“

16 І це сталося тричі, і посу́дина знов була взята на небо.

Корнилієві посланці́ у Петра

17 Як Петро ж у собі бентéжився, що́ б то значило те видіння, що бачив, то ось посланці́ від Корнилія, розпитавши про Сі́монів дім, спинилися перед ворі́тми,

18 і спиталися, крикнувши: „Чи то тут сидить Сі́мон, що зветься Петро?“

19 Як Петро ж над видінням роздумував, Дух промовив до нього: „Онде три чоловіки шукають тебе.

20 Але встань і зійди, і піди з ними без жодного сýмніву, бо то Я їх послав!“

21 І зійшовши Петро до тих му́жів, промовив: „Ось я той, що його ви шукаєте. З якої причини прийшли ви?“

22 А вони відказали: „Сотник Корнілій, муж праведний та богобійний, слави доброї в усього люду юдейського, святим а́нголом був у видінні наставлений, щоб до дому свого покликати тебе та послухати слів твоїх“.

23 Тоді він покликав й гостинно прийняв їх. А другого дня він устав та й із ними пішов; також дехто з братів із Йоппії пішли з ним.

Петро у Корнилія

24 І назавтра прийшли вони до Кесарії. А Корнилій чекав їх, рідню й близьких друзів покликавши.

25 А як увіходив Петро, Корнилій зустрів його, і до ніг йому впав і вклонився.

26 Та Петро його підвів, промовляючи: „Устань, бо й сам я людина!“

27 І, розмовляючи з ним, увійшов, і знайшов багатьох, що зібралися,

28 і промовив до них: „Ви знаєте, що не вільно юдеєві приставати й прихóдити до чужани́ці. Та відкрив мені Бог, щоб я жодну людину не мав за огидну чи то за нечисту.

29 Тому я без вага́ння прибув, як покликано. Тож питаю я вас: З якої причини ви слали по мене?“

30 А Корнілій сказав: „Четвертого дня аж до цієї години я по́стив, а о дев'ятій годині молився я в домі своїм. І ото, перед мене став муж у блискучій одежі

31 й сказав: „Корнилію, почута молитва твоя, і твої мільостині перед Богом згадалися.

32 Тож пошли до Йоппії, і приклич Сімона, що зветься Петром. Він гостює в гарба́рника Сімона, у господа́ край моря, — він при́йде й розповість тобі“.

33 Я зараз по тебе послав, — ти добре зробив, що прийшов. Тож тепер перед Богом ми всі стоїмо́, щоб почути все те, що Господь наказав був тобі“.

Петрова наука у Корнілія

34 А Петро відкрив уста свої та й промовив: „Пізнаю я поправді, що „не дивиться Бог на обличчя“, ^[20]

35 але в кожному народі приємний Йому, хто боїться Його й чинить праведність.

36 Він слово послав для Ізраїлевих синів, благовістячи мир через Ісуса Христа, що Господь Він усім.

37 Ви знаєте справу, що по всій Юдеї була й зачалась з Галілеї, після хрищення, що Іван проповідував,

38 Ісуса, що був із Назарету, як помазав Його Святим Духом і силою Бог. І ходив Він, добро чинячи й усіх уздорбляючи, кого поневолив диявол, бо Бог був із Ним.

39 І ми свідки всьому, що Він учинив у Юдейському краї та в Єрусалимі, — та вбили Його, на дереві повісивши.

40 Але Бог воскресив Його третього дня, і дав Йому, щоб з'явився,

41 не всьому народові, але наперед Богом вибраним свідкам, нам, що з Ним їли й пили, як воскрес Він із мертвих.

42 І Він нам звелів, щоб народові ми проповідували та засвідчили, що то Він є призначений Богом Суддя для живих і для мертвих.

43 Усі пророки свідкують про Нього, що кожен, хто вірує в Нього, одержить прощення гріхів Його Іменням“.

Охрищення поган

44 Як Петро говорив ще слова ці, злінув Святий Дух на всіх, хто слухав слова.

45 А обрізані віруючі, що з Петром прибулі, здивувалися дивом, що дар Духа Святого пролився також на поган!

46 Бо чули вони, що мовами *різними* ті розмовляли та Бога звеличували... Петро тоді відповів:

47 „Чи хто може заборонити христитись водою оцим, що одержали Духа Святого, як і ми?“

48 І звелів охриститися їм у Імення Ісуса Христа. Тоді просили його позостатися в них кілька днів.

1 1 Почули ж апостоли й браття, що в Юдеї були, що й погани прийняли Слово Боже.

2 І, як Петро повернувся до Єрусалиму, з ним стали змагатися ті, хто з обрізання,

3 кажучи: „Чогó ти ходив до людей необрізаних та споживав із ними?“

4 Петро ж розпочав і їм розповів за порядком, говорячи:

5 „Був я в місті йоппійськiм і молився, і бачив в захо́пленні видіння: якась посу́дина схóдила, немов простира́ло велике, яка, за чотири кінці прив'язана, спускалася з неба й підійшла аж до мене.

6 Зазирнувши до неї, я поглянув, і побачив *там* чотириногих землі, і звірів, і гаддя, і небесних пташок.

7 І голос почув я, що мені промовляв: „Устань, Петре, заколи та й їж!“

8 А я відказав: „Жодним способом, Господи, — бо ніко́ли нічого огі́дного чи то нечистого в уста мої не вхо́дило!“

9 І відповів мені голос із неба вдруге: „Що від Бога очищене, не вважай за огі́дне тогó!“

10 І це сталося тричі, і все знов було взяте на небо.

11 І ось три чоловіки, посланці з Кесарії до мене, перед домом, де був я, спинилися з́раз.

12 І сказав мені Дух іти з ними без жодного сумніву. Зо мною ж пішли й оці шестеро браття, і ввійшли ми до дому *того* чоловіка.

13 І він нам розповів, як у домі своїм бачив ангола, який став і сказав: „Пошли до Йоппії, та приклич *того* Сімона, що зветься Петром,

14 він слова́ тобі скаже, якими спасешся *і* ти, і ввесь дім твій“.

15 А як я промовляв, злінуv на них Святий Дух, як споча́тку й на нас.

16 І я згадав слово Господнє, як Він говорив: „Іван ось водою христив, ви ж охрищені будете Духом Святим“.

17 Отож, коли Бог дав однаковий дар їм, як і нам, що ввірували в Господа Ісуса Христа, то хто ж я такий, щоб міг заперечити Богові?“

18 І, почувши таке, замовкли вони, і Бога хвалили, говорячи: „Отож, і поганам Бог дав покайння в життя!“

Перші християни в Антіохії

19 А ті, хто розпорішився від переслідування, що знялося було через Степана, перейшли навіть до Фінікії, і Кіпру, і Антіохії, не звіщаючи слова нікому, крім юдеїв.

20 А між ними були мужі деякі з Кіпру та з Кірінеї, що до Антіохії прийшли, і промовляли й до греків, благовістячи про Господа Ісуса.

21 І Господня рука була з ними; і велике число їх увірувало, і навернулось до Господа!

22 І вістка про них досягла до вух єрусалимської Церкви, і до Антіохії послали Варнаву.

23 А він, як прийшов і благодать Божу побачив, звеселився, і всіх став просити, щоб серцем рішучим трималися Господа.

24 Бо він добрий був муж, повний Духа Святого та віри. І прилучилось багато народу до Господа!

25 Після того подався Варнава до Тарсу, щоб Савла шукати.

26 А знайшовши, привів в Антіохію. І збирались у Церкві вони цілий рік, і навчали багато народу, і в Антіохії найперш християнами названо учнів.

27 Прибулі ж тими днями пророки від Єрусалиму до Антіохії.

28 І встав один з них, на ймення Агав, і Духом прорік, що голод великий у цілому світі настане, як за Клавдія був. ^[21]

29 Тоді учні, усякий із своєї спроможности, постановили послати допомогу братам, що в Юдеї жили.

30 Що й зробили, через руки Варнави та Сávла, пославши до старших.

Друге переслідування апóстолів в Єрусалимі

12 А Цар Їрод^[22] тоді підніс руки, щоб декого з Церкви гно́бити.

2 І мечем він стяв Якова, брата Іванового.

3 А бачивши, що подóбалось *це* юдеям, він задумав схо́пити й Петра. Були ж дні Опрі́сноків.

Ув'язнення апóстола Петра

4 І, схо́пивши його, посадив до в'язниці, і передав чотирьом чві́ркам воякі́в, щоб його стерегли, бажаючи вивести людям його по Па́сці.

5 Отож, у в'язниці Петра стерегли, а Церква ре́вно молилася Богові за нього.

6 А як Ірод хотів його вівести, Петро спав тієї ночі між двома́ вояка́ми, закутий у два ланцю́гі, і сторо́жа пильнувала в'язницю при двéрях.

Чудесне звільнення апостола Петра з в'язниці

7 І ось ангол Господній з'явився, і в в'язниці засяяло сві́тло. І, доторкнувшись до боку Петрового, він збудив його, кажучи: „Мерщій встава́й!“ І ланцю́гі йому з рук поспада́ли.

8 А ангол до нього промовив: „Підпережійся, і взуй санда́лі свої“. І він так учинив. І каже йому: „Зодягнися в плаща свого, та й за мною йди“.

9 І, вийшовши, він ішов услід за ним, і не знав, чи то правда, що робилось від ангола, бо ду́мав, що видіння він бачить.

10 Як сторо́жу минули вони першу й другу, то прийшли до залі́зної брами, що до міста веде, — і вона відчинилась сама ім. І, вийшовши, пройшли одну вулицю, — і відступив ангол зараз від нього.

11 Сказав же Петро, опритомнівши: „Тепер знаю правдиво, що Госпо́дь послав Свого ангола, і видер мене із рук Іродових та від усього чекáння народу юдейського“.

Петро в садибі Марії

12 А зміркувавши, він прийшов до садіби Марії, матері Івана, званого Мάρком, де багато зібралося й молилося.

13 І як Петро в фіртку брами постукав, то вийшла послухати служни́ця, що звалася Рóда,

14 та голос Петрів розпізнавши, вона з радощів не відчинила воріт, а прибігши, сказала, що Петро при ворóтях стоїть!

15 А вони їй сказали: „Чи ти навісна́?“ Та вона запевняла *сво́е*, що є так. Вони ж говорили: „То ангол його!“

16 А Петро й далі стукав. Коли ж відчинили, вони його вгледіли та й дивувалися.

17 Махнувши ж рукою до них, щоб мовчали, він їм розповів, як Господь його вивів із в'язниці. І сказав: „Сповістіть про це Якова й браттю“. І, вийшовши, він до іншого місця пішов.

18 Коли ж настав день, поміж вояка́ми зчинилась велика тривога, щó то сталося з Петром.

19 А Ірод, пошукавши його й не знайшовши, віддав варту під суд, і звелів їх стрáтити. А сам із Юдеї відбув в Кесарію, і *там* перебува́в.

Смерть Ірода

20 А Ірод розгніваний був на тиря́н та сидо́нjan. І вони однодушно до нього прийшли, і вблагали царськóго постельника Вла́ста, та й миру просили, бо їхня земля годувалась з царськóї.

21 Дня ж призначеного Ірод убрався в одержу царськú, і на підвищенні сів та й до нїх говорив.

22 А нáтовп кричав: „Голос Божий, а не людський!“

23 І ангол Господній ура́зив знена́цька його, бо він не віддав слави Богові. І черва́ його з'їла, і він умер.

Слово Боже зростає

24 Слово ж Боже росло та помно́жувалося.

25 А Варнава та Савл, службу виконавши, повернулись із Єрусалиму, узявши з собою Івана, що прозваний Марком.

Перша подорож Павлова до поган. Навернення проконсула на Кіпрі

13 А в Антіохії, у тамошній Церкві були ці пророки та вчителі: Варнава й Семен, званий Нігер, і кірінєянин Луцій, і Манаїл, що був вигодуваний із тетрархом Іродом, та ще Савл.

2 Як служили ж вони Господеві та постили, прорік Святий Дух: „Відділіть Варнаву та Савла для Мене на справу, до якої покликав Я їх!“

3 Тоді, пообістивши та помолившись, вони руки поклали на них, і відпустили.

4 Вони ж, послані будши від Духа Святого, прийшли в Селевкію, а звідти до Кіпру відплинули.

5 Як були ж в Саламіні, то звіщали вони Слово Боже по синагогах юдейських; до послуг же мали й Івана.

6 А коли перейшли аж до Пафі весь острів, то знайшли ворожбіта одного, лжепророка юдеянина, йому на ім'я Варісус.

7 Він був при проконсулі Сергії Павлі, чоловіку розумнім. Той закликав Варнаву та Савла, і прагнув послухати Божого Слова.

8 Але їм опирався Еліма^[23] ворожбіт той, — бо ім'я його перекладається так, — і намагавсь відвернути від віри проконсула.

9 Але Савл, що й Павло він, переповнився Духом Святим і на нього споглянув,

10 і промовив: „О сину дияволів, повний всякого підступу та всілякої злости, ти ворогу всякої правди! Чи не перестанеш ти плутати простих Господніх доріг?“

11 І тепер ось на тебе Господня рука, — ти станеш сліпий, і сонця бачити не будеш до часу!“ І миттю обняв того морок та темрява, і став він ходити навпомацки та шукати поведатора.

12 Тоді той проконсул, як побачив, що сталося, увірував, і дивувався науці Господній!

Проповідь Павла в Антіохії Пісідійській

13 І, як від Па́фа Павло й ті, хто з ним був, відпливлі, то вони прибулі в Памфілійську Пергію. А Іван, відлучившись від них, повернувся до Єрусалиму.

14 А вони, пішовши з Пергії, прийшли до Пісідійської Антіохії, і дня суботнього до синагоги ввійшли й посідали.

15 А по відчитанні Закону й Пророків, старші синагоги послали до них, переказуючи: „Мужі-браття, якщо маєте слово потіхи для люду, промовте!“

16 Тоді Павло встав, і давши знака рукою, промовив: „Послухайте, мужі ізраїльтяни, та ви, богобійні!

17 Бог цих Ізраїлевих людей вибрав *Собі* отців наших, і підвищив наро́д, як він перебува́в у єгипетськім краї, і рукою потужною вивів їх із нього,

18 і літ із сорок Він їх годував у пустині,

19 а вигубивши сім наро́дів в землі ханаанській, поділив жеребко́м їхню землю між ними,

20 ма́йже що по чотириста й п'ятидесяти ро́ках. Після того аж до Самуїла пророка Він їм судді́в дава́в.

21 А потім забажали царя, і Бог дав їм Сау́ла, сина Кі́сового, мужа з Веніамі́нового племені, на чотири десятки років.

22 А його віддаливши, поставив царем їм Даві́да, про якого й сказав, засвідчуючи: „Знайшов Я Давида, сина Єссее́вого, чоловіка за серцем Свої́м, що всю волю Мою він виконувати бу́де“.

23 За обітницею, із його насіння підняв Бог Ісуса, як спасі́ння Ізраїлеві,

24 як Іван — перед самим прихо́дом Його — усьо́му наро́дові Ізраїлевому проповідував хрищення на пока́йння.

25 А коли свою путь Іван виконав, то він промовляв: „Я не Той, за Когó ви мене вважаєте, але йде он за мною, що Йому розв'язати ремі́нця від узуття Його я недостойний“.

26 Мужі-браття, сини роду Авраа́мового, та хто богобо́язний із вас! Для вас було по́слане слово спасі́ння цьогó.

27 Бо мешканці Єрусалиму та їхня старшина Його не пізнали, а пророчі слова — які щосуботи читаються — вони сповнили присудом,

28 і хоч жадної провини смертельної в *Ісусі* вони не знайшли, все ж просили Пилата вбити Його.

29 Коли ж усе відбулось, що про Нього написано, то зняли *Його* з дерева, та й до гробу поклали.

30 Але Бог воскресив Його з мертвих!

31 Він з'являвся багато днів тим, що були поприходили з Ним із Галілеї до Єрусалиму, і що тепер вони свідки Його перед людьми.

32 І ми благовістимо вам ту обітницю, що дана була нашим отцям,

33 що їй *нам*, їхнім дітям, Бог виконав, воскресивши Ісуса, як написано в другім псалмі: „Ти Мій Син, — Я сьогодні Тебе породив!“

34 А що Він воскресив Його з мертвих, щоб більш не вернувся в зотління, те так заповів: „Я дам вам ті милості, що *обіцяні* вірно Давиду були!“

35 Тому то й деінде говорить: „Не даси Ти Своєму Святому побачити тління!“

36 Бо Давид, що часу свого послужив волі Божій, спочив, і злучився з отцями своїми, і тління побачив.

37 Але Той, що Бог воскресив Його з мертвих, тління не побачив.

38 Отже, мужі-браття, хай відомо вам буде, що прощення гріхів через Нього звіщається вам.

39 І в усім, у чому ви не могли виправдатись Законом Мойсеевим, через Нього виправдується кожен віруючий.

40 Отож, стережіться, щоб на вас не прийшло, що в Пророків провіщене:

41 „Дивіться, погордуючі, і дивуйтеся та пощезайте, бо Я діло роблю за днів ваших, те діло, що йому не повірите ви, якби хто розповів вам!“

42 А як стали виходити вони, то їх прощено, щоб на другу суботу до них говорили ті самі слова.

43 А коли розійшлась синагога, то багато з юдеїв та й із нововірців побожних пішли за Павлом та Варнавою, а вони промовляли до них і намовляли їх перебувати в благодаті Божій.

44 А в наступну суботу зібралося майже все місто послухати Божого Слѡва.

45 Як юдеї ж побачили натовп, то наповнилися заздрощів, і стали перечити мові Павла та богозневажати.

46 Тоді Павло та Варнава мужньо промовили: „До вас перших потрібно було говорити Слово Боже; та коли ви його відкидаєте, а себе вважаєте за недостойних вічного життя, то ось до поган ми звертаємось.

47 Бо так заповів нам Господь: „Я світлом поставив Тебе для поган, щоб спасінням Ти був аж до краю землі!“

48 А погани, почувши *таке*, раділи та Слово Господнє хвалили. І всі ті, хто призначений був в життя вічне, увірували.

49 І ширилось Слово Господнє по цілій країні.

50 Юдеї ж підбили побожних впливових жінок та значніших у місті, і зняли переслідування на Павла та Варнаву, та й вигнали їх із своєї землі.

51 Вони ж, обтрусивши із ніг своїх порох на них, подалися в Іконію.

52 А учні сповнілися радощів і Духа Святого.

Випадки в Іконії та в Лістрі

14 І трапилось, що в Іконії вкупі ввійшли вони до синагоги юдейської, і промовили так, що безліч юдеїв й огречених увірували.

2 Невірні ж юдеї підбурили та роз'ятрили душі поган на братів.

3 Та проте довгий час пробули вони *там*, промовляючи мужньо про Господа, що свідѡцтво давав слову благодаті Своєї і робив, щоб знамена та чуда чинились їхніми руками.

4 А в місті народ поділився, — і пристали одні до юдеїв, а інші трималися апѡстолів.

5 Коли ж кинулися ті погани й юдеї з своїми старšíми, щоб зневажити їх та камінням побити,

6 то, дізнавшись *про це*, вони повтікали до міст лікабнських, до Лістри та Дёрвії, та в околиці їхні,

7 і Євángелію там звіщали.

8 А в Лістрі сидів один чоловік, безвладний на ноги, що кривий був з утроби своєї матері, і ніко́ли ходити не міг.

9 Він слухав, як Павло́ говорив, який пильно на нього споглянув, і побачив, що має він віру вздоровленим бути,

10 то голосом гучнім промовив: „Устань просто на ноги свої!“ А той скочив, і ходити почав.

11 А люди, побачивши, що́ Павло́ вчинив, піднесли свій голос, говорячи полікабнському: „Боги людям вподі́бнились, та до нас ось зійшли!“

12 І Варнаву вони звали Зевсом, а Гермесом Павла, бо він провід мав у слові.

13 А жрець Зевса, що *святиня* його перед містом була, припрова́див бики та вінки до воріт, та й з наро́дом прино́сити жертву хотів.

14 Та коли *про це* почули апóстоли Варнава й Павло, то роздерли одежі свої, та й кинулися між наро́д, кричачи

15 та говорячи: „Що́ це робите, люди? Таж і ми такі самі смертєльні, подібні вам люди, і благовістимó вам, — від оцих ось марно́т наверну́тись до Бога Живого, що створив небо й землю, і море, і все, що в них є.

16 За минулих родів попустив Він усім народам, щоб ходили стежками своїми,

17 але́ не залишив Себе Він без свідчення, добро чинячи: подавав нам із неба дощі та врожайні часі, та наповнював їжею й радощами серця наші“.

18 І, говорячи це, заледве спинили наро́д не приносити їм жєртов.

19 А з Антіохії та з Іконії посхóдились юдеї, і, підбуривши на́товп, камінням побили Павла, та й за місто геть виволікли, мавши думку, що вмер він.

20 Коли ж учні його оточили, то він устав, та й вернувся до міста. А наступного дня він відбув із Варнавою в Дєрвію.

Повернення до Антіохії

21 І, як звістили Єв́ангелію тому містові, і учнів багато придбали, вони повернулися в Лі́стру, та в Іко́нію, та в Антіо́хію,

22 душі учнів зміцняючи, просячи перебувати в вірі, та *навча́ючи*, що через великі у́тиски треба нам вхóдити у Боже Царство.

23 І рукопокла́ли їм пресві́терів по Церквах, і помолилися з по́стом та й їх передали Господе́ві, в Якого ввірували.

24 Як вони ж перейшли Пісидію, прибули в Памфілію;

25 і, звістивши Господнє Слово в Пергії, вони в Атталію ввійшли,

26 а звідти поплинули в Антіохію, звідки були благодаті Божій віддані на діло, що його й закінчили.

27 А прибувши та скликавши Церкву, вони розповіли, як багато вчинив Бог із ними, і що відкрив двері віри поганам.

28 І перебува́ли вони немалій час із учнями.

Апостольський Собор в Єрусалимі

15 А дехто, що з Юдеї прийшли, навчали братів: „Якщо ви не обріжетеся за звича́єм Мойсеєвим, то спастися не можете“.

2 Коли ж суперечка повстала й чимале зма́гання в Павла́ та в Варнави з ними, то постановили, щоб Павло́ та Варнава, та дехто *ще* інший із них, пішли в справі цій до апóстолів й старших у Єрусалим.

3 Тож вони, відпроваджені Церквою, ішли через Фінікію та Самарію, розповідаючи про поганське навёрнення, і радість велику чинили всім браттям.

4 Коли ж в Єрусалим прибу́ли вони, були прийняті Церквою, та апóстолами, та старші́ми, і вони розпові́ли, як багато вчинив Бог із ними.

5 Але дехто, що вві́рували з фарисейської партії, устали й сказали, що потрібно *поганів* обрі́зувати й наказати, щоб Зако́на Мойсеевого берегли.

6 І зібрались апостоли й старші, щоб розглянути справу оцю^[24].

7 Як велике ж змагання повстало, Петро встав і промовив до них: „Мужі-браття, ви знаєте, що з давнішніх днів вибрав Бог поміж нами *менé*, щоб погани почули слово Єв́ангелії через ўста мої, та й увірували.

8 І засві́дчив їм Бог Серцезнавець, давши їм Духа Святого, як і нам,

9 і між нами та ними різни́ці Він жодної не вчинив, очистивши вірою їхні серця.

10 Отож, чого Бога тепер споку́шуєте, щоб учням на шию покласти ярмо́, якого ані наші отці, ані ми не здо́лали понéсти?

11 Та ми віруємо, що спасéмося благодáттю Господа Ісуса так само, як і вони“.

12 І вся громада замовкла, і слухали *пильно* Варнаву й Павла, що розповідали, які то зна́мена та чу́да вчинив через них Бог між поганами!

13 Як замовкли ж вони, то Яків озвався й промовив: „Мужі-браття, послушайте *також* мене.

14 Сімон *ось* розповів, як зглянувся Бог від початку, щоб вибрати люд із поганів для Йме́ння Свого.

15 І пророчі слова́ з цим погоджуються, як написано:

16 „Потому вернуся, і відбудую Давидову скі́нію занепалу, і відбудую руїни її, і наново поставлю її,

17 щоб шукали Господа люди зосталі та всі наро́ди, над якими Ім'я́ Моє кликано, — говорить Господь, що чинить це все!

18 Господе́ві відвіку відомі всі вчинки Його“.

19 Тому ду́маю я, щоб не турбувати поган, що до Бога наvertsаються,

20 але написати до них, щоб стрі́мувались від занечі́щення ідо́льського, та від блу́ду, і задуше́нни, і від крóви.

21 Бо своїх проповідників має Мойсей по містах здавенда́вна, і щосуботи читають його в синагогах“.

22 Тоді постановили апóстоли й старші з цілою Церквою вибрати му́жів із них, і послати до Антиохі́ї з Павло́м та Варна́вою Юду, що зветься Варса́вва,^[25] і Силу, му́жів проводирів між братами,

23 написавши своїми руками оц́е: „Апостоли й старші брати до братів, що з поган в Антиохі́ї, і Сі́рії, і Кілікі́ї: Вітаємо вас^[26]!

24 Через те, що ми чули, що деякі з вас, яким ми *того* не доручували, стурбували наукою вас, і захитали вам душі,

25 то ми постановили однодушно, зібравшись, щоб о́браних мужів послати до вас із коханими нашими — Варнавою та Павло́м,

26 людьмі́ тими, що ду́ші свої віддали́ за Ім'я́ Господа нашого Ісуса Христа.

27 Тож ми Юду та Силу послали, що вияснять усно те саме.

28 Бо звóлилось Духові Святому і нам, — тягару́ вже ніякого не накладáти на вас, окрім цього необхідного:

29 стрі́муватися від ідо́льських жертв та крові, і задуше́ніни, та від блу́ду. Оберега́ючися від того, ви зробите добре. Бувайте здорові!“

30 Посланці́ ж прийшли в Антио́хію, і, зібравши наро́д, доручили листа.

31 А перечитавши, раділи з поті́шення *того*.

32 А Юда та Сила, самі бу́вши пророками, частим словом підбадьо́рували та зміцняли братів.

33 А як перебу́ли вони *там якийсь* час, то брати їх відпустили з миром до тих, хто їх вислав.

34 Але Сила схотів лиші́тися там, а Юда вернувся до Єрусалиму.

35 А Павло з Варнавою в Антио́хії жили́, навчаючи та благові́стячи ра́зом із іншими багатьома́ Слово Господнє.

Друга подорож Павлова. Павло розлучається з Варнавою

36 А по декількох днях промовив Павло́ до Варнави: „Ходімо знов, і відвідаймо наших братів у кожному місті, де ми прові́щали Слово Господнє, — як вони пробува́ють“.

37 А Варнава хотів був узяти з собою Івана, що зва́ний був Ма́рком.

38 Та Павло́ вважав за потрібне не брати з собою того, хто від них відлучився з Памфілії, та з ними на пра́цю не йшов.

39 І повстала незгода, і розлучились вони між собою. Тож Варнава взяв Ма́рка, і поплі́нув до Кіпру.

40 А Павло ви́брав Силу й пішов, Божій благода́ті братами доручений.

41 І проходив він Сі́рію та Кілікі́ю, Церкві́ зміцнюючи.

Господь кличе Павла до Македонії

16 І прибув він у Де́рвію й Лі́стру. І ото був там один учень, на ім'я Тимофі́й, син наве́рненої однієї юде́янки, а ба́тько був ге́ллен.

2 Добре свідо́цтво про нього давали брати, що були в Лі́стрі та в Іконі́ї.

3 Павло захотів його взяти з собою, — і, взявши, обрізав його через юдеїв, що були в тих місцях, бо всі знали про батька його, що був геллен.

4 Як міста ж переходили, то їм передавали, щоб вони берегли оті постанови, які видали в Єрусалимі апостоли та старші.

5 А Церкви зміцнювалися в вірі, і щоденно зростали кількістю.

6 А що Дух Святий їм не звелів провіщати слово в Азії, то вони перейшли через Фрігію та через країну галатську.

7 Дійшовши ж до Мізії, хотіли піти до Вітінії, та їм не дозволив Дух Ісусів.

8 Обминувши ж Мізію, прибули до Троади.

9 І Павлові з'явилось видіння вночі: якийсь македонянин став перед ним і благав його, кажучи: „Прийди в Македонію, і нам поможи!“

10 Як побачив він це видіння, то ми зараз хотіли піти в Македонію, зрозумівши, що Господь нас покликав звіщати їм Євангелію.

Павло й Сила в Филипах

11 Тож відпливши з Троади, прибули ми навпрост у Самотракію, а другого дня до Неаполя,

12 звідтіля ж у Филипи, що є перше місто-осада в тій частині Македонії. І пробули ми в цім місті днів кілька.

13 Дня ж суботнього вийшли ми з міста над річку, де, за звичаєм, було місце молитви, і, посідавши, розмовляли з жінками, що посхобились.

14 Прислухалася й жінка одна, що звалася Лідія, купчиха кармазіном з міста Тятір, що Бога вона шанувала. Господь же їй серце відкрив, щоб уважати на те, що Павло говорив.

15 А коли охристилась вона й її дім, то благала нас, кажучи: „Якщо ви признали, що вірна я Господеві, то прийдіть до господи моєї й живіть“. І змусила нас.

16 І сталось, як ми йшли на молитву, то нас перестріла служниця одна, що мала віщунського духа, яка ворожбитством давала великий прибуток панам своїм.

17 Вона йшла слідкомá за Павлом та за нами, і кричала, говорячи: „Оці люди — це раби Всевишнього Бога, що вам провіщають дорогу спасіння!“

18 І багато днів вона це робила. І обурився Павло, і, обернувшись, промовив до духа: „У Ім'я Ісуса Христа велю я тобі — вийди з неї!“ І того часу той вийшов.

19 А пани її, бачивши, що пропала надія на їхній прибуток, схопили Павла й Силу, і потягли їх на ринок до старших.

20 Коли ж їх привели до начальників, то сказали: „Ці люди, юдеї, наше місто бунтують,

21 і навчають звичаїв, яких нам, римлянам, не годиться приймати, ані виконувати“.

22 І натовп піднявся на них. А начальники здерли одержу із них, та звели їх різками сікти.

23 І, завдавши багато їм ран, посадили в в'язницю, наказавши в'язничному дозборцеві, щоб їх пильно стеріг.

24 Одержавши такого наказу, той їх повкидав до внутрішньої в'язниці, а їхні ноги забив у колоди.

25 А північної пори Павло й Сила молилися, і Богові співали, а ув'язнені слухали їх.

26 І ось нагло повстало велике трясіння землі, аж основи в'язничні були захиталися! І повідчинялися зараз усі двері, а кайдани з усіх поспадали.

27 Як прокинувся ж сторож в'язничний, і побачив відчинені двері в'язниці, то витяг меча та й хотів себе вбити, мавши думку, що повтікали ув'язнені.

28 А Павло скрикнув голосом гучним, говорячи: „Не чини собі жодного зла, бо всі ми ось тут!“

29 Зажадавши ж той світла, ускочив, і тремтячий припав до Павла та до Сили.

30 І вивів їх звідти й спитав: „Добродії! Що треба робити мені, щоб спастися?“

31 А вони відказали: „Віруй в Господа Ісуса, — і будеш спасений ти *сам* та твій дім“.

32 І Слово Господнє звіщали йому та й усім, хто був у домі його.

33 І *сторож* забрав їх того ж часу вночі, їхні рани обмив, — і охристився негайно він сам та його всі *домашні*.

34 І він їх запровадив до дому свого, і поживу поставив, і радів із усім домом своїм, що ввірував у Бога.

35 А коли настав день, то прислали начальники слуг^[27] *поліційних*, наказуючи: „Відпусти тих людей!“

36 І сказав той в'язничний дозорець слова ці Павлові: що прислали начальники, щоб вас відпустити. „Отож, вийдіть тепер та й з міром ідіть!“

37 А Павло відказав їм: „Нас, римлян, незасуджених, різками сікли прилюдно, і до в'язниці всадили, а тепер нас таємно виводять? Але ні! Хай вони самі прійдуть, та й виведуть нас!“

38 Ці ж слова *поліційні* слуги донесли начальникам. А ті налякались, почувши, що римляни вони.

39 І прийшли, та їх перепросили, а вивівши, благали, щоб із міста пішли.

40 І, вийшовши з в'язниці, прибулі вони до Лідії, а з братами побачившись, потішили їх та й пішли.

Павло й Сила в Солуні та в Верії

17 Як вони перейшли Амфіпіль й Аполлонію, то прийшли до Солуня, де була синагога юдейська.

2 І Павло, за звичаєм своїм, до них увійшов, і з ними змагавсь три суботи з Писання,

3 виказуючи та доводячи, що мусів Христос постраждати й воскреснути з мертвих, і що Христос Той — Ісус, про Якого „я вам проповідую“.

4 І ввірували дехто з них і до Павла та до Сили пристали, — безліч побожних із гелленів та немало з шляхетних жінок.

5 А невірні юдеї були запалилися заздрістю, і якихсь негідних *людей* назбирали на вулицях, учинили збіговисько та й бунтували те місто, а набігши на хату Ясонову, шукали *апостолів*, щоб до натовпу вивести їх.

6 А як їх не знайшли, потягли до начальників міста Ясона та декого з братті, кричачі: „Ті, що світ сколотили, — і сюди ось вони поприходили!“

7 А Ясон їх *до себе* прийняв. Вони всі проти наказів кесаря чинять, гово́рячи, ніби інший є цар — Ісус“.

8 І вони зворохóбили наро́д та начальників міста, що слухали це.

9 Але, узявши поруку з Ясо́на та з інших, вони їх відпустили.

10 А брати відіслали негайно вночі Павла й Силу до Вéрії. І, прибувши, вони пішли в синагогу юдейську.

11 Ці були шляхетні́ші за солу́н'ян, — і слова́ прийняли з повним за́палом, і Писа́ння досліджували день-у-день, чи та́к воно є.

12 Тож багато із них тоді ввірували, і з почесних гéлленських жінок та немало із му́жів.

13 Як солунські ж юдеї довідалися, що Павло проповідує Боже Слово й у Вéрії, прибу́лі вони, і там баламутили та бунтували наро́д.

14 Тоді браття негайно Павла відпустили, щоб до моря йшов; а Сила та Тимофі́й позоста́лися там.

15 А ті, що Павла́ відпроваджували, провeли́ його аж до Ате́н, а прийнявши на́каза про Силу та Тимофі́я, щоб до нього вернулися якнайшвидше, відбу́ли.

Павло в Атенах. Промова його в ареопазі

16 Як Павло ж їх чекав у в Ате́нах, у ньóму кипів його́ дух, як бачив це місто, повне ідолів.

17 Тож він розмовляв у синагозі з юдеями та з богобійними, і на ринку щоденно зі стрі́чними.

18 А дехто з філóсофів епікуре́їв та стої́ків сперечалися з ним. Одні говорили: „Щó то хоче сказати оцей пустомóв?“ А інші: „Здається, він проповідник чужих богів“, бо він їм звіща́в Єва́нгелію про Ісуса й воскресення.

19 І, взявши його́, повели в ареопáг^[28] та й казали: „Чи можемо знати, щó то є ця наука нова́, яку проповідуєш ти?

20 Бо чудне́ щось вкладаєш до наших вух. Отже хочемо знати, щó то значити має?“

21 А всі атéняни та захожі чужинці́ нічим іншим радні́ш не займалися, як аби щось нове́ говорити чи слухати.

22 Тоді Павло став посéредині ареопáгу й промовив: „Му́жі атéнські! Із усьóго я бачу, що ви дуже побожні.

23 Бо, проходячи та оглядаючи святощі ваші, я знайшов також жертовника, що на ньому написано: „Незаному Богові“. Ось Того, Кого навмання ви шануєте, Того я проповідую вам.

24 Бог, що створив світ і все, що в ньому, будучи Господом неба й землі, проживає не в храмах, рукою збудованих,

25 і Він не вимагає служіння рук людських, ніби в чомусь Він мав би потребу, бо Сам дає всім і життя, і дихання, і все.

26 І весь людський рід Він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі замешкання їх,

27 щоб Бога шукали вони, чи Його не відчують і не знайдуть, хоч Він недалеко від кожного з нас.

28 Бо ми в Нім живемо, і рухаємось, і існуємо, як і деякі з ваших поетів казали: „Навіть рід ми Його!“

29 Отож, будучи Божим *тим* родом, не повинні ми думати, що Божество подібне до золота, або срібла, чи до каменю, твору мистецтва чи людської вигадки.

30 Не зважаючи ж Бог на часи невідомости, ось тепер усім людям наказує, щоб скрізь каялися,

31 бо Він визначив день, коли хоче судити поправді весь світ через Мужа, що Його наперед Він поставив, і Він подав докази всім, із мертвих Його воскресивши“.

32 Як почули ж вони про воскресення мертвих, то одні насміхатися стали, а інші казали: „Про це будемо слухати тебе іншим разом“.

33 Так вийшов Павло з-поміж них.

34 А деякі мужі пристали до нього й увірували, серед них і Діонісій Ареопагіт, і жінка, Дамара ім'ям, та інші із ними.

Павло в Коринті

18 Після цього він вийшов з Атен і прибув до Коринту.

2 І знайшов він одного юдея, на ймення Акілу, родом із Понту, що недавно прибув із Італії, та Прискиллу, його дружину, — бо Клавдій звелів усім юдеям, щоб покинули Рим. І до них він прийшов,

3 а що був він того ж ремесла́, то в них позостався та працював; ремесло́ ж їхне було — виробляти намети́.

4 І він щосуботи розмову точив у синагозі, переконуючи юдеїв та гелленів.

5 А коли прибули́ Сила та Тимофій з Македонії, Павло слову віддався, і він свідчив юдеям, що Ісус — то Христос.

6 Як вони ж спротивля́лися та богозневажа́ли, то він обтрусив одежу свою та промовив до них: „Ваша кров — на голову вашу! Я чистий. Відтепер я підú до поган“.

7 І, вийшовши звідти, він прибув до господа́ одно́го, на ім'я Тита^[29] Юста, що був богобійний, його ж дім межува́в із синагогою.

8 А Крисп, старший синагоги, увірував в Господа з усім домом своїм; і багато з коринтян, почувши, увірували й охристились.

9 Сказав же Павлові́ Господь у видінні вночі: „Не бійся, але говори й не мовчи,

10 бо з тобою ось Я, і на тебе ніхто не накинеться, щоб тобі заподіяти зло, — бо Я маю в цім місті багато людей“.

11 І позостався він рік і шість місяців, навчаючи в них Сло́ва Божого.

12 А коли Галліон^[30] був в Ахаї́ проконсулом, то проти Павла́ однодушно повстали юдеї́, і на суд привели́ його,

13 кажучи: „Цей людей намовляє, щоб Богові честь віддавали незгідно з Зако́ном!“

14 Як Павло ж хотів уста відкрити, сказав Галліон до юдеїв: „О юдеї́, якби сталася кривда яка, або злий учинок, то я б справедливо вас вислухав.

15 Та коли спір іде про слово та ймення й Зако́н ваш, то самі́ доглядайте, — я суддею цього бути не хóчу“.

16 І прогнав їх від су́ду.

17 Тоді́ всі схопи́ли Состéна, начальника над синагогою, та й перед судом його́ били. Галліон же на те зовсім не зважав.

Павло вертається до Антиохії

18 А Павло, перебувши доволі ще днів, попрощався з братами, і поплинув у Сірію, і з ним Прискілла й Акіла; він у Кенхреях обстриг собі голову, бо обітницю дав був.

19 І прибув він в Ефес, і там їх позоставив, а сам у синагогу ввійшов і розмовляв із юдеями.

20 Як просили ж його довший час позостатися в них, то він не згодився,

21 але попрощався й сказав: „Знов вернуса до вас, коли буде на те воля Божа!“ І відплив із Ефесу.

22 І, побувши в Кесарії, він піднявся, і, привіт склавши Церкві, відбув в Антіохію.

Третя подорож Павлова. Аполлос

23 І, пробувши там деякий час, він вибрався в подорож знову, за порядком проходячи через країну галатську та Фрігію, та всіх учнів зміцнюючи.

24 Один же юдей, на ім'я Аполлос, родом з Олександрії, красномовець та сильний в Писанні, прибув до Ефесу.

25 Він був навчений дороги Господньої, і, палаючи духом, промовляв і про Господа пильно навчав, знаючи тільки Іванове хрищення.

26 І він сміливо став промовляти в синагозі. Як Акіла й Прискілла почули його, то його прийняли, і докладніш розповіли йому про дорогу Господню.

27 А коли він схотів перейти до Ахії, брати написали до учнів, нагадуючи, щоб його прийняли. А прибувши, помагав він багато тим, хто ввірував благодаттю,

28 бо він переконував пильно юдеїв, Писанням прилюдно доводячи, що Ісус — то Христос.

Павло в Ефесі

19 І сталося, що коли Аполлос перебував у Коринті, то Павло, перейшовши горішні країни, прибув до Ефесу, і деяких учнів знайшов,

2 та й спитав їх: „Чи ви Духа Святого одержали, як увірували?“ А вони відказали йому: „Та ми навіть не чули, чи є Дух Святий!“

3 І він запитав: „Тож у щό ви христились?“ Вони ж відказали: В Іванове хрищення“.

4 І промовив Павло: „Таж Іван христив хрищенням на покаяння, говорячи лю́дям, щоб вірили в Того, Хто прійде по ньому, це́бто в Ісуса“.

5 Як почули ж́, то христились вони в Ім'я́ Господа Ісуса.

6 А коли Павло руки на них покла́в, то зійшов на них Дух Святий, — і рі́зними мовами стали вони промовляти та пророкувати!

7 А всіх їх бу́ло чоловіка з двана́дцять.

Павло проповідує ефесянам Слово Господнє

8 А до синагоги ввійшовши, промовляв він відважно, три місяці про Боже Царство навчаючи та переконуючи.

9 А коли опиралися дехто й не вірували, і дорогу Господню лихослóбили перед наро́дом, то він їх покинув і виділив учнів, і щодня проповідував у школі одно́го Ти́ра́на.

10 Це ж два роки продовжувалось, так що всі, хто замешкував в Азії, юдеї та геллени, слухали слово про Господа.

Павлові чуда в Ефесі

11 І Бог чуда чинив надзвичайні руками Павловими,

12 так що навіть хустки́ й пояси́ з його тіла принóсили хворим, — і хвороби їх кидали, і ду́хи лукаві вихóдили з них.

13 Дехто ж із мандрівні́х ворожбі́тів юдейських зачали́ закликати Ім'я́ Господа Ісуса над тими, хто мав злих духів, проказуючи: Заклинаємо вас Ісусом, Якого Павло́ проповідує!“

14 Це ж робили якісь сім синів юдейського первосвященника Ске́ви.

15 Відповів же злий дух і сказав їм: „Я знаю Ісуса, і знаю Павла, а ви хто такі?“

16 І ско́чив на них чоловік, що в ньому злий дух був, і, переми́гши обох, поду́жав їх так, що втекли вони з дому нагі́ та поране́ні.

17 І це стало відо́ме юдеям та гелленам, усім, що в Ефесі замешкують, — і о́страх напав на всіх їх, і сла́вилось Ім'я́ Господа Ісуса.

18 І багато-хто з тих, що ввірували, прихóдили, визна́ваючи та відкриваючи вчинки свої́.

19 І багато-хто з тих, що займалися чарами, позносили книги *свої* та й перед усіма попалили. І злічили ціну їх, і вийшло *на* срібло п'ятдесят тисяч *драхм*.

20 Так могутче росло та зміцнялося Вожеє Слово!

21 А як сповнилось це, Павло в Дусі задумав перейти Македонію та Ахаю, та й удатись у Єрусалим, говорячи: „Як побуду я там, то треба мені й Рим побачити“.

22 Тож він послав у Македонію двох із тих, що служили йому, Тимофія й Ераста, а сам позостався якийсь час ув Азії.

Заколот проти науки Павла

23 І рбзрух чималий був стався *там* часу того за Господню дорогу.

24 Бо один золотар, Дмитро на ім'я, що робив срібляні Артемідині храмки, та ремісникам заробіток чималий давав,

25 згромадив він їх і ще інших подібних робітників, та й промовив: „Ви знаєте, мужі, що з цього ремесла заробіток ми маємо.

26 І ви бачите й чуєте, що не тільки в Ефесі, але мало не в усій Азії — цей Павло збаламутив і відвернув багатенно народу, говорячи, ніби то не боги, що руками пороблені.

27 І не тільки оце нам загрожує, що прийде зайняття в упадок, а й храм богині великої Артеміди в ніщо зарахується, і буде зруйнована й велич тієї, що шанує її ціла Азія та цілий світ“.

28 Почувши ж *оце*, вони переповнились гнівом, та й стали кричати, говорячи: „Артеміда ефеська велика!“

29 І місто наповнилось заколотом. І кинулися однодушно до видовища, схопивши Павлових супутників — Гая та Аристарха, македонян.

30 Як Павло ж хотів у народ увійти, то учні його не пустили.

31 Також дехто з азійських начальників, що були йому приятелі, послали до нього й просили, щоб він не вдававсь на видовище.

32 І кожен що інше кричав, бо збори бурхливі були, і багатенно з них навіть не знали, чого ради зібралися.

33 А з народу взяли Олександра, бо юдеї його висували. І Олександр дав знака рукою, і хотів виправдатися перед народом.

34 А коли розпізнали, що юде́янин він, то *злилися* всі в один голос, і годин зо дві гукали: „Артеміда ефеська велика!“

35 А як писар міський заспокоїв наро́д, то промовив: „Мужі ефеські, яка ж то лю́дина не знає, що місто Ефес — то хра́мовий доглядач Артеміди великої й її образу, упалого з неба?“

36 Коли ж цьому перечити не можна, то потрібно вам бути спокійними, і не робіти необачно нічо́го.

37 А ви ж привелі цих людей, що ані святокрадці, ані вашої богині не зневажили.

38 Отож, як Дмитро та його ремісники мають справу на ко́го, то суди є на ринку й проконсули, — один о́дного хай позивають.

39 А коли чогось іншого допомина́єтеся, то те вирішиться на зако́ннім зібра́нні.

40 Бо ось є небезпека, що нас за сьогоднішній ро́зрух оскаржити можуть, і немає жа́дної причини, якою могли б виправдати це зборище“. І, промовивши це, розпустив він громаду.

З Ефесу до Троади

20 А як за́колот стих, то Павло скликав учнів, і, потішивши та попрощавшись із ними, вибрався йти в Македо́нію.

2 Перейшовши ж ті сто́рони та підбадьо́ривши їх довгим словом, прибув до Гелла́ди,

3 і прожив там три місяці. А як він захотів був відпли́нути в Сі́рію, то змову на нього вчинили юдеї, тому він узяв думку вертатись через Македонію.

4 Ра́зом із ним пішов Со́патер Піррив із Верії, Аристарх та Секунд із Солу́ня, і Гай дерв'янін, і Тимофій, а з азійців — Тіхик та Трохим.

5 Вони відбу́ли напе́ред, і нас дожидали в Троа́ді.

6 А ми відпливлі із Филипів по святах Опрі́сноків, і прибу́ли днів за п'ять у Троа́ду до них, де сім день прожи́ли.

Уздоровлення Євтиха в Троа́ді

7 А дня першого в тижні, ^[31] як учні зібралися на лама́ння хліба, Павло мав промову до них, бо вранці збирався відбути, і затягнув *своє* слово до пі́вночі.

8 А в гóрниці, де зібралися ми, було багато світел.

9 Юнак же один, Євтіх на ім'я, сидів на вікні. Його обгорнув міцний сон, бо задовго Павло промовляв, і він сонний хитнувся, і додолу упав із третього поверху, — і підняли його мертвого.

10 Зійшов же Павло та до нього припав, і, обнявши його, проказав: „Заспокойтесь, бо душа його в ньому!“

11 А вернувшись, він хліб переломив і спожив, і бесіду довго точив, — аж до дóсвітку, потім відбув.

12 А хлопця живим привелі, — і зраділи немало.

Павлове слово в Мілеті до ефёських пресвітерів

13 А ми наперед пішли до корабля, та в Асс попливлі, щоб звідти забрати Павла, — бо він так ізвелів, сам бажаючи пішки піти.

14 А коли він із нами зійшовся в Ассі, ми взяли його та прибулі в Мітілену.

15 І, відплинувши звідти, ми назавтра пристали навпроти Хіóсу, а другого дня припливлі до Самóсу, наступного ж ми прибулі до Мілету.

16 Бо Павло захотів поминути Ефёс, щоб йому не барітися в Азії, бо він кві́пився, коли буде можливе, бути в Єрусалимі на день П'ятдесятниці.

17 А з Мілету послав до Ефесу, і прикликав пресвітерів Церкви.

18 І, як до нього вони прибулі, він промовив до них: „Ви знаєте, як із першого дня, відколи прибув в Азію, я з вами весь час перебува́в,

19 і служив Господéві з усією покорою, і з рясніми слізьми́ та напáстями, що спіткали мене від юдейської змови,

20 як нічо́го корісного я не минув, щоб його вам звістити й навчити вас прилюдно і в дома́х.

21 І я свідчив юдеям та гелленам, щоб вони перед Богом покаялись, та вві́рували в Господа нашого Ісуса Христа.

22 І ось тепер, побуджений Духом, подаю́сь я в Єрусалим, не відаючи, що там трапитись має мені,

23 тільки Дух Святий в кожному місті засвідчує, кажучи, що кайдани та муки чекають мене.

24 Але я ні про що не турбуюсь, і свого життя^[32] не вважаю для себе цінним, аби но скінчити доробу свою та служіння, яке я одержав від Господа Ісуса, — щоб засвідчити Євангелію благодаті Божої.

25 І ось я знаю тепер, що обличчя мого більш не будете бачити всі ви, між якими ходив я, проповідуючи Царство Боже.

26 Тому дня сьогоднішнього вам свідкую, що я чистий від крові всіх,

27 бо я не вхилявся об'являти вам усю волю Божу!

28 Пильнуйте себе та всієї отари, в якій Святий Дух вас поставив єпископами, щоб пасти Церкву Божу, яку власною кров'ю набув Він.

29 Бо я знаю, що як я відійду, то ввійдуть між вас вовки люті, що отари щадити не будуть.

30 Із вас самих навіть мужі постануть, що будуть казати перекручене, аби тільки учнів тягнути за собою.

31 Тому то пильнуйте, пам'ятаючи, що я кожного з вас день і ніч безперестань навчав зо слізьми ось три роки.

32 А тепер доручаю вас Богові та слову благодаті Його, Який має силу будувати та дати спадщину, серед усіх освячених.

33 Ні срібла, ані золота, ні одежі чиєїсь я не побажав.

34 Самі знаєте, що ці руки мої послужили потребам моїм та отих, хто був зо мною.

35 Я вам усе показав, що, працюючи так, треба поміч давати слабим, та пам'ятати слова Господа Ісуса, бо Він Сам проказав: „Блаженніше давати, ніж брати!“

36 Проказавши ж оце, він навколошки впав, та й із ними всіма помолився.

37 І знявся між усіма плач великий, і вони припадали на Павлову шию, і його цілували.

38 А найтяжче вони сумували з-за слова, яке він прорік, що не бачитимуть більш обличчя його. І вони провели його до корабля.

21 А як ми розлучилися з ними й відплинули, то дорогою простою в Кос прибули, а другого дня до Родосу, а звідти в Патáру.

2 І знайшли корабля, що плив у Фінікію, увійшли та й поплинули.

3 А коли показався нам Кіпр, ми лишили ліворуч його та й попливли в Сірію. І пристали ми в Тирі, бо там корабель вантажів мав скласти.

4 І, учнів знайшовши, перебули тут сім день. Вони через Духа казали Павлові, щоб до Єрусалиму не йшов.

5 І, як дні побуту скінчилися, то ми вийшли й пішли, а всі нас проводили з дружинами й дітьми аж за місто. І, ставши навколошки, помолились на березі.

6 І, попрощавшись один із одним, ми ввійшли в корабель, а вони повернулись додому.

7 А ми, закінчивши від Тиру плавбу, пристали до Птолемаїди, і, братів привітавши, один день перебули в них.

8 А на завтра в дорогу ми вибрались, і прийшли в Кесарію. І ввійшли до господи благовісника^[33] Пилипа, одного з семи, і позосталися в нього.

9 Він мав чотири панні дочкі, що пророкували.

10 І коли ми багато днів у них зоставались, то прибув із Юдеї якийсь пророк, Агав на ім'я.

11 І прийшов він до нас, і взяв пояса Пáвлового, та й зв'язав свої руки та ноги й сказав: „Дух Святий так звіщає: Отак зв'яжуть в Єрусалимі юдеї того мужа, що цей пояс його, і видадуть в руки поган“...

12 Як почули ж оце, то благали ми та тамтешні *Павла*, щоб до Єрусалиму не йшов.

13 А Павло відповів: „Що робите ви, плачучи та серце мені розриваючи? Бо за Ім'я Господа Ісуса я готовий не тільки зв'язаним бути, а й померти в Єрусалимі“!

14 І не могли ми його вмовити, і замовкли, сказавши: „Нехай діється Божа воля!“

15 А після оцих днів приготувались ми, та до Єрусалиму вірушили.

16 А з нами пішли й деякі учні із Кесарії, ведучи якогось кіпрянина Мнасона, давнього учня, що ми в нього спинитися мали.

За порадою Якова Павло дає обітницю в Єрусалимі

17 А коли ми прийшли в Єрусалим, то браті прийняли нас гостінно.

18 А другого дня Павло з нами подався до Якова. І всі старші посхóдились.

19 Поздорóбивши ж їх, розповів він докладно, щó Бог через служіння його вчинив між поганами.

20 Як вони ж *це* почули, то сла́вили Бога, а до нього промовили: „Бачиш, брате, скільки тисяч серед юдеїв увірувало, і всі вони — ревні оборонці Закóну!

21 Вони ж чули про тебе, ніби ти всіх юдеїв, що живуть між поганами, навчаєш відстúплення від Мойсея, говорячи, щóб дітей не обрізували й не тримались звичаїв.

22 Що ж *почати*? Люд збереться напевно, бо почують, що прибув ти.

23 Отже, зроби це, що порадимо тобі. Ми маємо чотирьох мýжів, що обітницю склали на себе.

24 Візьми їх, та й із ними очисться, і видáтки за них заплаті́, щóб пострі́гли їм голови. І пізнають усі, що неправда про тебе їм сказане, та й *що* сам ти Закóна пильнуєш.

25 А про тих із поган, що ввірували, ми писали, розсудивши, щóб вони береглися від ідо́льських жертв та крові й задушеніни, та від блóду“.

26 Тоді взяв Павло мужів *отих*, і наза́втра очістився з ними, і ввійшов у храм, і звістив про ві́конання днів очіщення, *так*, аж за кожного з них бу́ла жертва принéсена.

Ув'язнення Павла в Єрусалимі

27 А коли ті сім день закінч́итися мали, то азійські юдеї, як побачили в храмі його, підбúрили весь на́рбд, та руки на нього наклали,

28 кричачі: „Ізраїльські мужі, рятуйте! Це лю́дина ота, що проти народу й Закóну та місця цього всіх усюди навчає! А до того у храм упровадив і гéлленів, — і занечістив це місце святе!“

29 Бо перед тим вони бачили в місті з ним ра́зом Трохима ефе́сянина, і гадали про нього, що Павло то його ввів у храм.

30 І порушилося ціле місто, і повстало збі́гівисько люду. І, схо́пивши Павла, потягли його поза храм, а двері негайно зачинено.

31 Як хотіли ж забити його, то вістка досталась до полкового тисяцького, що ввесь Єрусалим збунтувався!

32 І він зараз узяв вояків та сотників, і подався до них. А вони, як угледіли тисяцького й вояків, то бити Павла перестали.

33 Приступив тоді тисяцький, та й ухопив його, і двома ланцюгами зв'язати звелів, і допитувати став: хто такий він і що він зробив?

34 Але кожен що інше викрикував у натовпі. І, не мігши довідатись певного через заколот, він звелів відпровадити його до фортеці.

35 А коли він до сходів прийшов, то трапилося, що мусіли нести його вояки із-за натовпу людського,

36 бо безліч народу йшла слідком та кричала: „Геть із ним!“

37 А коли Павло входив до фортеці, то тисяцького поспитався: „Чи можна мені щось сказати тобі?“ А той відказав: „То ти вмієш по-грецькому?“

38 Чи не той ти єгиптянин, що перед цими днями призвів був до бунту, і вівпровадив до пустині чотири тисячі потаємних убійників?“

39 А Павло відказав: „Я юдеянин із Тарсу, громадянин відомого міста в Кілікії. Благаю тебе, — дозволь мені до нарóду промовити!“

40 А коли той дозволив, то Павло став на сходах, і дав знака рукою нарóдові. А як тиша велика настала, промовив єврейською мовою, ка́жучи:

Павлове оправдання перед народом

22 „Мужі-браття й батьки! Послухайте ось тепер віправдання мого перед вами!“

2 Як зачули ж вони, що до них він говорить єврейською мовою, то тиша ще більша настала. А він промовляв:

3 „Я юдеянин, що родився в кілікійському Тарсі, а вихований у цім місті, у ніг Гамалїїла докладно навчений Закону отців; горлівець я Божий, як і всі ви сьогодні.

4 Переслідував я аж до смерти цю путь, і в'язав, і до в'язниці вкидав чоловіків і жінок,

5 як засвідчить про мене первосвященик та вся старшина. Я від них був узяв навіть листів на братів, і пішов до Дамаску, щоб тамтешніх зв'язати й привести до Єрусалиму на кару.

6 І сталося, як у дорозі я був, і наближавсь до Дамаску опівдня, то ось мене нагло осяяло світло велике з неба!

7 І я повалився на землю, і голос почув, що мені говорив: „Савле, Савле, — чому ти Мене переслідуєш?“

8 А я запитав: „Хто Ти, Господи?“ А Він мені відказав: „Я Ісус Назарянин, що Його переслідуєш ти“.

9 А ті, що зо мною були, правда, бачили світло, але не почули вони того голосу, що мені говорив.

10 А я запитав: „Що я, Господи, маю робити?“ Господь же до мене промовив: „Уставай та й іди до Дамаску, а там тобі скажуть про все, що тобі призначено робити“.

11 А від ясности світла того невидіючим я став. І присутні зо мною за руку мене повелі, і до Дамаску прибув я.

12 А один муж Ананій, у Законі побожний, що добре свідощтво про нього дають усі юдеї в Дамаску,

13 до мене прибув, і, ставши, промовив мені: „Савле брате, — стань видіючий!“ І я хвилі тієї побачив його.

14 І озвався він до мене: „Бог отців наших вибрав тебе, щоб ти волю Його зрозумів, і щоб бачив ти Праведника, і почув голос із уст Його.“

15 Бо будеш ти свідком Йому перед усіма людьми про оте, що ти бачив та чув!

16 А тепер чого гаєшся? Уставай й охрестися, і обмий гріхи свої, прикликавши Ймення Його!“

17 І сталось, як вернувся я в Єрусалим, і молився у храмі, то в захоплення впав я,

18 і побачив Його, що до мене сказав: „Поспіши, і піди хутчій з Єрусалиму, бо не приймуть свідощтва твого про Мене“.

19 А я відказав: „Самі вони, Господи, знають, що я до в'язниць садовів та бив по синагогах отих, хто вірував у Тебе.“

20 А коли лилась кров Твого свідка Степана, то сам я стояв та вбивство його похваляв, і одержував його сторожів“.

21 Але Він до мене промовив: „Іди, бо пошлю Я далеко тебе, — до поган!“

Павлові терпіння в римській фортеці

22 І аж до слова цього його слухали. Аж ось піднесли вони голос свій, гукаючи: „Геть такого з землі, бо жити йому не годіться!“

23 І як вони верещали, і одержу шпурляли, і кидали порох у повітря,

24 то звелів тисяцький у фортецю його відвести, і звелів бичуванням його допитати, щоб довідатися, з якої причини на нього вони так кричали.

25 І як його розтягли для ремінних бичів, то Павло сказав сотникові, що стояв: „Хіба бичувати дозволено вам громадянина римського та *ще й* незасудженого?“

26 Якже сотник *це* почув, то подався до тисяцького, і завідомив, говорячи: „Що хочеш робити? Бож римлянин цей чоловік!“

27 Підійшов тоді тисяцький, та й поспитався його: „Скажи мені, чи ти римлянин?“ А він: „Так!“ відказав.

28 Відповів *на те* тисяцький: „За великі гроші громадянство оце я набув“. А Павло відказав: „А я в *нім* і родився!“

29 І відступили негайно від нього оті, що хотіли допитувати його. І злякався тисяцький, довідавшись, що той римлянин, і що він ізв'язав був його.

30 А другого дня, бажавши довідатись правди, у чому юдеї його оскаржують, він звільнив його та звелів, щоб зібралися первосвященики та весь синедріон. І він вивів Павла, і поставив його перед ними.

Павло перед юдейським синедріоном

23 І вп'явся очима Павло на *той* синедріон і промовив: „Мужі-браття, я аж по сьогоднішній день жив для Бога всім добрим сумлінням!“

2 Але первосвященик Ананій звелів тим, що стояли при ньому, щоб били його по устах.

3 Тоді промовив до нього Павло: „Тебе битиме Бог, ти *стіно* побілена... Ти ж сидиш, щоб судити мене за Законом, а наказуєш бити мене проти Закону?“

4 А присутні сказали: „То ти Божому первосвященикові лихословіш?“

5 І промовив Павло: „Не знав я, брати, що то первосвященик. Бо написано: На начальника люду твого не лихослов“.

6 І Павло, спостерігши, що частина одна — саддукеї, а друга — фарисеї, покликнув у синедріоні: „Мужі-браття, — я фарисей, і син фарисея. За надію на воскресіння мертвих мене судять!“

7 Якже він це промовив, колотнеча постала поміж саддукеями та фарисеями, — і розділилась юрба.

8 Саддукеї бо твердять, що немає воскресіння, ані а́нгола, ані духа, фарисеї ж оце визнають.

9 І галас великий зчинився. А деякі книжники, із фарисейської групи, уставши, почали сперечатися, кажучи: „У чоловікові цьому ми жодного ліха не знаходимо! А коли промовляв Дух до нього, чи ангол, не противмося Богові“.

10 А коли колотнеча велика зчинилась, то тисяцький, боячись, щоб Павла не роздерли, звелів воякам увійти та забрати його з-поміж них, і відвести в фортецю.

Павла висилають до Кесарії

11 А наступної ночі став Господь перед ним і промовив: „Будь бадьорий! Бо як в Єрусалимі про Мене ти свідчив, так треба тобі свідкувати й у Римі!“

12 А коли настав день, то дехто з юдеїв зібрались, та клятву склали, говорячи, що ні їсти, ні пити не будуть, аж доки Павла не заб'ють!

13 А тих, що закляття таке поклали, було більш сорока.

14 І вони приступили до первосвящеників та старших і сказали: „Ми клятву склали нічого не їсти, аж поки заб'ємо Павла!“

15 Отож разом із синедріоном передайте тисяцькому, щоб до вас він привів його, ніби хочете ви докладніш розізнати про нього. А ми, перше ніж він наблизиться, готові забити його“.

16 Як зачув же сестрінець Павлів про цю змову, то прибув, і ввійшов у фортецю, і Павла завідомив.

17 Павло ж зараз покликав одного з сотників, та й сказав: „Цього юнака запровадь до тисяцького, бо він має йому щось сказати“.

18 Той же взяв його, та й запровадив до тисяцького та сказав: „Павло в'язень покликав мене, і просив запровадити до тебе цього юнака, що має тобі щось сказати“.

19 І взяв тисяцький того за руку, і на́бік відвів і спитав: „Що́ ти маєш звістити мені?“

20 А той розповів: „Змову склали юдеї, — просити тебе, щоб ти взавтра до синедріону Павла припрова́див, ніби хочуть вони докладніш розпізнати про нього.

21 Отож, не послухайся їх, бо чигає на нього їх більш сорока чоловіка, що клятву скла́ли ні їсти, ні пити, аж доки його не заб'ють. І тепер он готові вони, і чекають твого прире́чення“.

22 Тоді тисяцький відпустив юнака́, наказавши йому — „не розповідати ані́ одному, що мені ти це в́иявив.“

23 І він закли́кав якихось двох із сотників, і наказав: „Пришикуйте на третю годину вночі дві сотні вояків, щоб іти до Кесарії, і кіннотників сімдеся́т, та дві сотні стрільців.

24 Приготуйте також в'ючаків і Павла посадіть, і здоровим його проведіть до намісника Фелікса. [\[34\]](#)

25 І листа написав він такого ось змісту:

26 „Кла́вдій Лі́сій намісникові вседостойному Феліксові — поздо́рвлення!

27 Цього́ мужа, що його юдеї схопи́ли бу́лі та хотіли забити, урятував я, із вояка́ми прийшовши, до́відавшись, що він ри́млянин.

28 І хотів я до́відатися про причину, що за не́ї його оскаржа́ли, та й привів був його до їхнього синедріо́ну.

29 Я знайшов, що його винуватять у спірних речах їхнього Зако́ну, і що провини не має він жа́дної, ва́ртої смерти або ланцю́гів.

30 Як доне́сли ж мені про ту змову, що юдеї вчинили на мужа *цього́*, я зараз до тебе його відіслав, наказавши також позива́льникам, щоб перед тобою сказали, що́ мають на нього. Будь здоровий!“

31 Отож вояки, як наказано їм, забрали Павли́, і вночі попровадили в Антипатри́ду.

32 А другого дня, полишивши кінно́тчиків, щоб ішли з ним, у форте́цю вони повернулись.

33 А ті прибулі в Кесарію, і, листа передавши намісникові, поставили також Павла перед ним.

34 Намісник листа прочитав і спитав, із якого він країю. А довідавшись, що з Кілікії, промовив:

35 „Я тебе переслухаю, як прийдуть і твої позивальники“. І звелів стерегти його в Іродовому Преторії.

Суд над Павлом у намісника Фелікса

24 А по п'яти днях прибув первосвященик Ананій з якимись старšíми, та з промовцем якимсь Тертілом, що перед намісником ска́ржилися на Павла.

2 Коли ж він був покликаний, то Тертил оскаржати зачав, промовляючи: „Через тебе великий мир маємо ми, і для народу цього добрі речі впроваджено через дбайливість твою, —

3 це ми за́вжди і скрізь визнаємо з подякою щирою, вседостойний *наш* Феліксе!

4 Та щоб довго тебе не турбувати, то благаю тебе, щоб ти коротко вислухав нас зо своєї ласка́вості.

5 Ми переконались, що цей чоловік — то зара́за, і що він колотнечу виклікує між усіма юдеями в цілому світі, і що він провіднік Назорейської ересі.

6 Він відважився навіть збезчестити храм, і його ми схопи́ли були, і судити хотіли за нашим Зако́ном.

7 Але тисяцький Лісій прибув, і з великим насі́льством видер його з наших рук,

8 а його винувальникам звелів йти до тебе. Ти сам зможеш від нього, розпитавши, дізнатись про все, у чо́му його ми вину́ємо“.

9 Юдеї також прилучились *до того*, говорячи, що то так.

10 І як намісник дав знака йому говорити, то Павло відповів: „Я знаю, що від літ багатьох ти суддя для народу цього, — тому буду сміліш боронитись.

11 Ти можеш довідатися, що нема більш дванадцяти день, як прийшов я до Єрусалиму вклонитися.

12 І вони ані в храмі, ані в синагогах, ні в місті мене не здиба́ли, щоб я з ким сперечався, або колотнечу в народі здійсмав.

13 І не можуть вони довести тобі *того*, у чому тепер оскаржають мене.

14 Але признаюсь тобі, що в дорозі оцій, яку звуть вони ерессю, я Богові отців служу так, що вірую всьому, що в Законі й у Пророків написане.

15 І маю надію я в Бозі, — чого й самі вони сподіваються, — що настане воскресіння праведних і неправедних.

16 І я пильно дбаю про те, щоб завсіди мати сумління невинне, щодо Бога й людей.

17 А по довгих роках я прибув, щоб подати моєму наро́дові милостиню та приноси.

18 Ось при цьому знайшли мене дехто з юдеїв азійських очищеного в храмі, а не з на́товпом чи з колотнечею.

19 Їм належало б ось перед тебе прибути й казати, коли мають вони що на мене.

20 Або самі ці нехай скажуть, чи якусь неправду знайшли на мені, як я в синедріоні стояв,

21 крім отого єдиного виразу, що я його крикнув, стоячі серед них: „За воскресіння мертвих приймаю від вас суд сьогодні!“

22 Але Фелікс, дуже добре дорогу цю знавши, відрічив їм *справу*, говорячи: „Розсуджу вашу справу, коли тисяцький Лісій прибу́де“.

23 І він сотникові наказав сторожити Павла́, але мати полегшу, і не боронити нікому з близьких його, щоб служили йому.

Дворічне ув'язнення Павла в Кесарії

24 А по декількох днях прийшов Фелікс із дружиною своєю Друзіллою, ^[35] що була юдеянка, і покликав Павла, та слухав від нього про віру в Ісуса Христа.

25 І як розповідав він про праведність, і про здержливість, та про майбутній суд, то Фелікса страх обгорнув, і він відповів: „Тепер іди собі, відповідного ж часу покличу тебе!“

26 Разом із тим і сподівався він, що дасть Павло грошей йому, тому й часто його прикликав і розмову з ним вів.

27 Як минуло ж два роки, то Фелікс одержав наступника, — Порція Феста.^[36] А Фелікс бажав догодити юдеям, — і в в'язниці Павла залишив.

Пересліхання Павла перед Фестом

25 А коли прибув Фест до *свого* намісництва, то він по трьох днях відійшов із Кесарії до Єрусалиму.

2 І поскаржилися йому на Павла первосвященики та головніші з юдеїв, і благали його,

3 і *ніби* милости просили для нього, щоб до Єрусалиму його припровадив, — вони змову вчинили, щоб смерть заподіяти йому по дорозі.

4 А Фест відповів, що Павла стережуть у Кесарії, і він сам незабаром туди подається.

5 „Отже, — сказав він, — хто спроможен із вас, нехай ті вирушають разом з мною, і коли є неправда яка в чоловікові цьому, нехай оскаржують його“.

6 І, пробувши в них днів не більше як вісім чи десять, він повернувся до Кесарії. А другого дня він засів на суддевім сидінні, і звелів, щоб привести Павла.

7 Як його ж привели, то стали навколо юдеї, що поприходили з Єрусалиму, і Павлу закидали багато тяжких винувачень, що їх не могли довести,

8 бо Павло боронився: „Я не провинився ні в чім ані проти Закону юдейського, ані проти храму, ані супроти кесаря“.

9 Тоді Фест, що бажав догодити юдеям, промовив Павлові на відповідь: „Чи ти хочеш до Єрусалиму піти, і там суд прийняти від мене про це?“

10 Та Павло відказав: „Я стою перед судом кесаревим, де належить мені суд прийняти. Юдеїв нічим я не скривдив, як і ти дуже добре *те* знаєш.

11 Бо коли допустився я кривди, або гідне смерти вчинив що, то не відмовляюся вмерти. Як нема ж нічого того, у чім вони винуватять мене, то не може ніхто мене видати їм. Відкликаюсь до кесаря!“

12 Тоді Фест, побалакавши з радістю, відповідь дав: „Ти відкликався до кесаря, — до кесаря підеш!“

Фест розповідає цареві Агріппі про Павла

13 Як минуло ж днів кілька, цар Агріппа^[37] й Верніка приїхали до Кесарії, щоб Феста вітати.

14 А що там багато днів вони пробулі, то Фест віклав справу Павлову цареві й промовив: „Є один чоловік — від Фелікса лишений в'язень,

15 на якого, як в Єрусалимі я був, первосвященики й старші юдейські принесли скаргу, домагаючись його о́суду.

16 Я їм відповів, що римляни не мають звичаю людину якусь видавати на згубу, поки пізваний перед собою не матиме обвинувачів, і не буде йому дано можности для оборони від закидів.

17 І як зішлись вони тут, то я, зволікання не роблячи жодного, сів наступного дня на сидіння судде́ве, і звелів привести *цього* мужа.

18 І винувальники стали круг нього, проте не вказали вини ані жодної з тих, яких я сподівався.

19 Та мали вони проти нього якісь суперечки про власне своє марновірство, і про якогось Ісуса померлого, про Якого Павло твердив, що живий Він.

20 І я був непевний у цьому змаганні й спитав, чи не хоче піти він до Єрусалиму, і там суд прийняти про це?

21 Через те ж, що Павло заявив, щоб залишений був він на кесарів розсуд, я звелів сторожити його, аж поки його не відправлю до кесаря“.

22 А Агріппа промовив до Феста: „Хотів би і я цього мұжа послухати!“ „Узавтра — сказав той — почуєш його“.

Павло перед царем Агріппою

23 А назавтра Агріппа й Верніка прийшли з превеликою пишнотою, і на залю судóву ввійшли разом з тисяцькими та значнішими мұжами міста. І як Фест наказав, то Павло був приведений.

24 І сказав *до них* Фест: „О царю Агріппо, та з нами присутні всі мұжі! Ви бачите того, що за нього весь люд юдейський мені докучав в Єрусалимі та тут, кричачі, що йому не повинно більш жити.

25 Я ж дізнавсь, що нічого, вартото смерти, він не вчинив; а що сам він відкликавсь до Августа, розсудив я послати *його*.

26 Нічого не маю я певного, що міг би про нього писати до пана. Тому я припровадив його перед вас, а найбільш перед тебе, царю Агріппо, щоб після переслухання мав що писати.

27 Бо здається мені нерозважливым ув'язненого посилати, і не означити обвинувачень на нього“.

Павлова оборона перед царем Агріппою

26 А Агріппа сказав до Павла: „Дозволяємо тобі говорити про себе самого“. Павло тоді простягнув руку, і промовив у своїй обороні:

2 „О царю Агріппо! Уважаю себе за щасливого, що сьогодні я перед тобою боронитися маю з усього, у чім мене винуватять юдеї,

3 особливо ж тому, що ти знаєш усі юдейські звичаї та суперечки. Тому я прошу мене вислухати терпляче.

4 А життя моє змалку, що спочатку точилося в Єрусалимі серед народу мого, знають усі юдеї,

5 які відають здавна мене, аби тільки схотіли засвідчити, — що я жив фарисеєм за найдокладнішою сектою нашої віри.

6 І тепер я стою *отут* суджений за надію обітниці, що Бог дав її нашим отцям,

7 а її виконання чекають побачити наші дванадцять племен, служачи *Богові* безперестанно вдень та вночі. За цю надію, о царю, мене винуватять юдеї!

8 Чому ви вважаєте за неймовірне, що Бог воскрешає померлих?

9 Правда, думав був я, що мені належить чинити багато ворожого проти Ймення Ісуса Назарянина,

10 що я в Єрусалимі й робив, і багато кого з святих до в'язниць я замкнув, як отримав був владу від первосвящеників; а як їх убивали, я голос давав *проти них*.

11 І часто по всіх синагогах караючи їх, до богозневаги примушував я, а лютуючи вельми на них, переслідував їх навіть по закордонних містах.

12 Коли в цих справах я йшов до Дамаску зо владою та припорученням первосвящеників,

13 то опівдні, о царю, на дорозі побачив я світло із неба, ясніше від світлості сонця, що осяяло мене та тих, хто разом зо мною йшов!

14 І як ми всі повалились на землю, я голос почув, що мені говорив єврейською мовою: „Савле, Савле, — чому ти Мене переслідуєш? Трудно тобі бити ногою колючку!“

15 А я запитав: „Хто Ти, Господи?“ А Він відказав: „Я Ісус, що Його переслідуєш ти.

16 Але підведіся, і стань на ноги свої. Бо на те Я з'явився тобі, щоб тебе вчинити слугою та свідком того, що ти бачив та що Я відкрию тобі.

17 Визволяю тебе від *твого* наробу та від поган, до яких Я тебе посилаю, —

18 відкрити їм очі, щоб вони навернулись від темряви в світло та від сатаніної влади до Бога, щоб вірою в Мене отримати їм дарування гріхів і насліддя з освяченими“.

19 Через це я, о царю Агріппо, не був супротивний видінню небесному,

20 але мешканцям перше Дамаску, *потім* Єрусалиму й усякого краю юдейського та поганам я проповідував, щоб покаялися й навернулись до Бога, і чинили діла, гідні покаєння.

21 Через це юдеї в святині схопили мене та й хотіли роздерти.

22 Але, поміч від Бога одержавши, я стою аж до дня сьогоднішнього та свідкую малому й великому, нічого не розповідаючи, окрім того, що сказали Пророки й Мойсей, що статися має, —

23 що має Христос постраждати, що Він, як перший воскреснувши з мертвих, проповідувати буде світло народам і поганам!“

Присуд Павлові: від'їхати до Риму на кесарів суд

24 Коли ж він боронився отак, то Фест проказав гучним голосом: „Дурієш ти, Павле! Велика наука доводить тебе до нерозуму“!

25 А Павло: „Не дурію — сказав, — о Фесте достойний, але провіщаю слова правди та щирого розуму.

26 Цар бо знає про це, — до нього з відвагою я й промовляю. Бо не гадаю я, щоб із цього щобудь сховалось від нього, — бо не в закутку діялось це.

27 Чи віруєш, царю Агріппо, Пророкам? Я знаю, що віруєш“.

28 Агріппа ж Павлові: „Ти мало що не намовляєш мене, щоб я став християнином“.

29 А Павло: „Благав би я Бога, щоб чи мало, чи багато, — не тільки но ти, але й усі, хто чує сьогодні мене, зробились такими, як і я, крім оцих ланцюгів“.

30 І встав цар та намісник, і Верніка та ті, хто з ними сидів.

31 І набік вони відійшли, і розмовляли один до одного й казали: „Нічого, вартото смерти або ланцюгів, чоловік цей не робить!“

32 Агріппа ж до Феста сказав: „Міг би бути відпущений цей чоловік, якби не відкликавсь був до кесаря“

*Павлова подорож на суд до Риму.
Тяжка плавба з Кесарії до острова Криту*

27 А коли постановлено, щоб відплинули ми до Італії, то віддано Павла та *ще* деяких інших ув'язнених сотників, Юлієві на ім'я, з полку Августа.

2 І посідали ми на корабля адрамітського, що пливті мав біля місць азійських, та й відчалили. Із нами був Арістарх македонець із Солуня.

3 А другого дня ми пристали в Сидоні. До Павла ж Юлій ставивсь по-людському, і дозволив до друзів піти, *та їхньої* опіки зазнати.

4 А вірушивши звідти, припливли ми до Кіпру, бо вітри супротивні були.

5 Коли ж переплинули море, що біля Кілікії й Памфілії, то ми прибули до Лікійської Міри.

6 І там сотник знайшов корабля олександрійського, що плів в Італію, і всадив нас на нього.

7 І днів багато помалу пливлі ми, і насилу насупроти Кніду приплинули, а що вітер нас не допускав, попливли ми додолу на Крит при Салмоні.

8 І коли ми насилу минули його, то припливли до одного місця, що зветься Доброю Пристанню, недалеко якого знаходиться місто Ласея.

9 А як часу минуло багато, і була вже плавба небезпечна, бо минув уже й піст, то зачав Павло радити,

10 говорячи їм: „О мужі! Я бачу, що буде плавба з перешкодами та з великим ущербком не лиш для вантажу й корабля, але й для наших душ“.

11 Та сотник довіряв більше стернічому та власникові корабля, ніж тому, що Павло говорив.

12 А що пристань була на зимівлю невігідна, то більшість давала раду відплинути звідти, щоб, як можна, дістатись до Фініка, і перезимувати в пристані критській, неприступній західнім вітрам із півдня та з півночі.

13 А як вітер південний повіяв, то подумали, що бажання вони досягли, тому витягли *кітви* й попливли покрай Криту.

Розбиття корабля й урятування

14 Але незабаром ударив на них рвучкий вітер, що зветься евроклідон. [\[38\]](#)

15 А коли корабель був підхоплений, і не міг противитись вітрові, то *йому* віддалися ми й понеслися.

16 І наїхали ми на один острівець, що Клавдою зветься, і човна насилу затримати змогли.

17 Коли ж його витягли, то засобів допоміжних добирали й корабля підв'язали. А боявшись, щоб не впасти на Сірт, попускали вітрила, і носилися так.

18 А коли зачалá буря міцно нас кидати, то другого дня стали ми розвантажуватись,

19 а третього *дня* корабельне знаряддя ми повикидали власноруч.

20 А коли довгі дні не з'являлось ні сонце, ні зорі, і буря чимала *на нас* напирала, то останню надію ми втратили, щоб нам урятуватись.

21 А як довго не їли вони, то Павло став тоді серед них і промовив: „О мужі, тож треба було мене слухатися та не відпливати від Криту, — і обминули б були ці терпіння та шкоди.

22 А тепер вас благаю триматись на дусі, бо ні одна душа з вас не згине, окрім корабля.

23 Бо ночі цієї з'явився мені Ангол Бога, Якому належу й Якому служу́,

24 та і прорік: „Не бійся, Пáвле, бо треба тобі перед кесарем стати, і ось Бог дарував тобі всіх, хто з тобою пливе“.

25 Тому́ то тримайтесь на дусі, о мужі, бо я вірую Богові, що станеться так, як було мені сказано.

26 І ми мусимо наткнутись на б́стрів якійсь“.

27 А коли надійшла чотирнадцята ніч, і ми носились по Адріати́цькому морю, то десь коло півночі стали домислюватись моряки, що наближуються до якоїсь землі.

28 І, запустивши олі́вницю, ^[39] двадцять сяжнів знайшли. А від ї́хавши трохи, запустити олі́вницю знову, — і знайшли сяжнів п'ятнадцять.

29 І боявшись, щоб не натрапити нам на скеля́сті місця́, ми закинули чотири кі́тви^[40] з корми́, і благали, щоб настав день.

30 А коли моряки намага́лись утекти́ з корабля́, і чо́вна спускали до моря, вдаючи́, ніби кі́тви закинути з носа хóчуть,

31 то сказав Павло сотникові й воякам: „Як вони в кораблі не зоста́нуться, то спасти́сь ви не зможете!“

32 Тоді воякі перері́зали мо́тузи в чо́вна, і дали́ йому впасти.

33 А коли розвидня́тися стало, то благав Павло всіх, щоб поживу при́йняти, і казав: „Чотирна́дцятий день ось сьогодні́ без їжі ви перебуваєте, очі́куючи та нічого не ї́вши.

34 Тому́ то благаю вас ї́жу при́йняти, бо це на рятунок вам буде, — бо жодному з вас не спаде з голови й волоси́на!“

35 А промовивши це, узяв хлі́б та подякував Богові́ перед усіма́, і, поламавши, став ї́сти.

36 Тоді всі підне́слись на ду́сі, і, стали поживу при́ймати.

37 А всіх душ нас було в кораблі́ — двісті сі́мдесят шість.

38 І як наї́лись вони, то стали полегшувати корабля́, викидаючи збі́жжя до моря.

39 А коли настав день, то вони не могли розпі́знати землі́, одна́че зато́ку якусь там у́гледіли, що берега пла́ского мала, до якого й ві́рішили, як можна, при́плисти́ з кораблем.

40 Підняли тоді кі́тви, і повкидали до моря, і порозв'язували поворо́зки в стерна́, і ві́трило мале за ві́тром поставили, — та й покерува́ли до берега.

41 Та ось ми натра́пили на місце, що мало з обох сторі́н море, і корабель опинивсь на мі́лкому: ніс за́груз й позоставсь нерухо́мий, а корма́ розбивалася силою хви́ль.

42 Воякі ж були змовилися повбивати в'язнів, щоб котрійсь не поплив і не втік.

43 Але сотник хотів урятувати Павла, і заборонив їхній намір, і звелів усім тим, хто плівати вміє, щоб скакали та перші на берег виходили,

44 а інші — хто на дошках, а хто на чімбудь з корабля. І таким чином сталося, що всі врятувались на землю!

Зимування на острові Меліті. Павло чинить чуда серед тубільців

28 А коли врятувалися ми, то довідалися, що острів *той* зветься Меліта.

2 Тубільці ж нам виявили надзвичайну людяність, бо вони запалили огонь, — ішов бо дощ і був холод, — і прийняли нас усіх.

3 Як Павло ж назбирав купу хмизу та й поклав на огонь, змія вискочила через жар, — і почепилась на руку йому.

4 Як тубільці ж угледіли, що змія почепилась на руку йому, зачали говорити один одному: „Либонь цей чоловік душогуб, що йому, від моря врятованому, Пómста жити не дозволила!“

5 Він струснув ту звірюку в огонь, — і ніякої шкоди не зазнав!

6 А вони сподівалися, що він спухне або впаде мертвий уміть. Коли ж довго чекали того та побачили, що ніякого лиха не сталося з ним, думку змінили й казали, що він бог.

7 Навкруги ж того місця знаходились добра начальника острова, на ім'я Публія, — він прийняв нас, і три дні ласкаво гостів.

8 І сталося, що Публіїв батько лежав, слабий на пропасницю та на червінку. До нього Павло ввійшов і помолився, і, руки на нього поклавши, уздоровив його.

9 Якже трапилось це, то й інші на острові, що мали хвороби, приходили та вздоровлялись.

10 Вони нас вшанували й великими почестями, а як ми відїжджали, понакладали, чого було треба.

Павло прибуває до Риму

11 А по трьох місяцях ми відпливли на олександрійському кораблі, що мав знака братів Діоскурів, і що на острові він перезимував.

12 І, як ми допливли в Сіраку́зи, пробули *там* три дні.

13 А звідти, плывучі понад берегом, прибулі ми до Рэгії, а що вітер південний повіяв за день, то другого дня прибули в Путе́блі,

14 де знайшли ми братів, вони ж нас ублагали сім день позостатися в *них*. І *ось* так прибулі ми до Риму.

15 А звідти брати, прочувши про нас, назустріч нам вийшли аж до Аппіфо́ру та до Тритаве́рни. Побачивши їх, Павло дякував Богові та посмілішав.

Дворічне перебування Павла в Римі

16 А коли прибулі ми до Риму, Павлові дозволено жити осібно, ураз із вояко́м, що його сторожів.

17 І сталось, по трьох днях Павло скликав знатніших з юдеїв. Як зійшлися ж вони, він промовив до них: „Мужі-браття! Не вчинив я нічого проти люду чи звичаїв отцівських, та протé мене відано з Єрусалиму ув'язненого в руки римля́н.

18 Вони мене вислухали та й хотіли пустити, бож провини смертельної ні однієї в мені не бу́ло.

19 Та юдеї противилися, тому змушений був я відклікатися на *суд* кéсарів, *але* не для того, щоб наро́д свій у чо́мусь оска́ржити.

20 Тож із цієї причини покликав я вас, щоб побачити й порозмовляти, — бо то за надію Ізраїлеву я обку́тий цими кайданами“.

21 А вони відказали йому: „Не одéржали ми ні листів із Юдеї про тебе, ані жоден із братів не прийшов, і не звістив, і не казав чого злого про тебе.

22 Але прагнемо ми, щоб почути від тебе, яку думку ти маєш, бо відомо про секту цю нам, що їй скрізь спротивляються“

23 А коли вони визначили йому день, то дуже багато прийшло їх до нього в госпо́ду. А він їм від ра́нку до вечора розповідав, та про Божеє Царство свідо́цтва давав, і переконував їх про Ісуса Зако́ном Мойсея й Пророками.

24 І одні вірили в те, про що він говорив, а інші не вірили.

25 Вони між собою незгідні були й повиходили, як промовив Павло одне слово, що добре прорік Дух Святий отцям нашим через пророка Ісаю,

26 промовляючи: „Піди до наро́ду цього та й скажи: Ви вухом почуєте, та розуміти не будете, дивитися будете оком, але не побачите!

27 Затовстіло бо серце людей цих, тяжко чують на в́уха вони, і зажмурили очі свої, щоб якимось не побачити очима, і не почути в́ухами, і не зрозуміти їм серцем, і не навернутись, щоб Я їх уздоровив!“

28 Тож нехай для вас буде відоме, що послано Боже спасіння оце до поган, — і почують вони!“

29 Як промовив він це, розійшлися юдеї, велику суперечку провадивши поміж собою.

30 І цілих два роки Павло пробув у найнятім домі своїм, і приймав усіх, хто прихóдив до нього,

31 і проповідував він Боже Царство, та з відвагою повною беззаборóнно навчав про Господа Ісуса Христа!

1. ↑ Арамейське: hekal — поле нива, dama — кров. Грецьке 'Ακελδαμάχ. Знаходилось на південному кінці Єрусалиму поблизу долини Гіннома. Це давнє кладовище.
2. ↑ Цебто, — п'ятдесятий день по воскресінні Ісуса Христа.
3. ↑ Понт — північносхідня частина Малої Азії, прилягала до понту Евксинського (Чорного моря).
4. ↑ По-нашому дев'ята година ранку. Наше числення годин — на шість годин уперед супроти гебрейського.
5. ↑ По-нашому — на третю годину дня.
6. ↑ Грецьке ώραίαν — цвітучі, хороші.
7. ↑ Грецьке εὐσεβεία, церк. слов. **благочестя**
8. ↑ Синедріон, гр. συνέδριον — вищий суд, палата вищого суду, гебрейський сенат.
9. ↑ Грецьке χάρις — благодать, цебто Божа ласка з Його дарами.
10. ↑ Гамаліїл І — член єрусалимського синедріону, великий учений свого часу. Помер десь 52-го року. Пор. Діяння 22. 3.
11. ↑ Тевда оголосив себе Месією, і мав чимало своїх прихильників. Римляни стяли йому голову.
12. ↑ Юда Галілеянин підняв велике повстання проти римлян, коли Квіриній прибув в Юдею переписати маєтки для оподаткування.
13. ↑ Грецьке ἑλληνιστής, — єврей, що говорив і жив по-грецькому.
14. ↑ Грецьке προσήλυτος, — той, хто перейшов з поганства в юдейство.
15. ↑ Грецькі тексти подають ім'я цього божка по-різному: Ромфа, Ромфан, Ремфам, і ін.

16. ↑ Грецьке διασπαρέντες — євреї, що жили поза Палестиною.
17. ↑ Грецьке κέυτρον, ц. слов. роже́нь, — загострений кілок.
18. ↑ Арамейське tabitha — сарна.
19. ↑ По-нашому це третьої. Супроти нашого гебрійське числення дня відстає на шість годин.
20. ↑ „На обличчя“ — на особу.
21. ↑ Клавдій — римський імператор 41-54 р.р.
22. ↑ Це Ірод Агрипа I, онук Ірода I Великого, цар Єрусалимський. Помер 44-го року по Христі. Пор. Діяння 12. 23.
23. ↑ Арамейське слово „еліма“ визначає „ворожбит“.
24. ↑ Це було десь 51-го року.
25. ↑ Арамейське, — „Син Савви“.
26. ↑ Грецьке χαίρειν, радіти — радійте! Це слово привіту.
27. ↑ Грецьке ραβδοῦχος — наглядач за порядком, ц. слов. **палочник**.
28. ↑ Пагірок в Атенах, де збиралися люди. Тут же була й найвища судова установа в Атенах. Або: повели на холм Ареса.
29. ↑ Грецькі тексти подають Τίτιος або Τίτος. А в деяких цього імени нема.
30. ↑ Це римський проконсул Ахаї, десь біля 54-20 року він жив у Коринті. Галліон — це брат знаного римського філософа Сенеки.
31. ↑ Цебто — в неділю.
32. ↑ В оригіналі: своєї душі.
33. ↑ Грецьке εὐαγγελιστής — проповідник науки Христової, ц. слов. **благовісник**.
34. ↑ Антоній Фелікс був прокуратором Юдеї за імператорів римських Клавдія та Нерона. Юдею покинув десь 60-го року по Христі.
35. ↑ Друзілла — рідна сестра юдейського царя Агриппи Ірода II. Зріклася юдейства й вийшла заміж за намісника Фелікса.
36. ↑ Порцій Фест римський — намісник Юдеї по Феліксі. Правив Юдеєю три роки, 60-62 роки.
37. ↑ Це останній цар юдейський Агриппа Ірод II, син Агрипи I. Верніка чи Вероніка — його рідна сестра.
38. ↑ Це північносхідний вітер, по-грецькому έυροκλύδων або έυρακύλων.
39. ↑ Грецьке βολίσαντες — запускати βολίς, олівницю (лота), щоб зміряти глибину.
40. ↑ Кітва — якір.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО РИМЛЯН

Павлів привіт римлянам

1 Павло, раб Ісуса Христа, покликаний апостол, вибраний для звіщання Євангелії^[1] Божої,

2 яку Він перед тим приобіцяв через Своїх пророків у святих Писаннях,

3 про Сина Свого, що тілом був із насіння Давидового,

4 і об'явився Сином Божим у силі, за Духом святости, через воскресіння з мертвих, *про* Ісуса Христа, Господа нашого,

5 що через Нього прийняли ми благодать і апостольство на послух віри через Ім'я Його між усіма народами,

6 між якими й ви, покликані Ісуса Христа, —

7 усім, хто знаходиться в Римі, улюбленим Божим, покликаним святим,^[2] — благодать вам та мир від Бога, Отця нашого, і Господа Ісуса Христа!

Павлове бажання відвідати римлян

8 Отже, насамперед дякую Богові моєму через Ісуса Христа за всіх вас, що віра ваша звіщається по всьому світові.

9 Бо свідок мені Бог, Якому служу духом своїм у звіщанні Євангелії Його Сина, що я безперестанно згадую про вас,

10 і в молитвах своїх завжди молюся, щоб воля Божа щасливо попровádила мене коли прийти до вас.

11 Бо прагну вас бачити, щоб подати вам якого дара духовного для зміцнення вас,

12 щобто потішитись разом між вами спільною вірою — і вашою, і моєю.

13 Не хочу ж, щоб ви не знали, браття, що багато разів мав я замір прийти до вас, але мені перешкоджувано аж досі, щоб мати який плід і в вас, як і в інших нарóдів.

14 А гелленам і чужоземцям, розумним і немудрим — я боржник.

15 Отже, щодо мене, я готовий і вам, хто знаходиться в Римі, звіщати Євангелію.

Сила Євангелії

16 Бо я не соромлюсь Євангелії, бож вона — сила Бога на спасіння кожному, хто вірує, перше ж юдееві, а *потім* гелленові.

17 Праведність бо Бога з'являється в ній з віри в віру, як написано: „А праведний житиме вірою“.

Гнів Божий на безбожників

18 Бо гнів Божий з'являється з неба на всяку безбожність і неправду людей, що правду гамують неправдою,

19 тому, що те, що можна знати про Бога, явне для них, бо їм Бог об'явив.

20 Бо Його невидіме від створення світу, *власне* Його вічна сила й Божество, думанням про твори стає видіме. Так що нема їм виправдання,

21 бо, пізнавши Бога, не прославляли Його, як Бога, і не дякували, але знікчемніли своїми думками, і запаморочилось нерозумне їхнє серце.

22 Називаючи себе мудрими, вони потуманіли,

23 і славу нетлінного Бога змінили на подобу образу тлінної людини, і птахів, і чотириногих, і гадів.

24 Тому то й видав їх Бог у пожадливостях їхніх сердець на нечистість, щоб вони самі знеславляли тіла свої.

25 Вони Божу правду замінили на неправду, і честь віддавали, і служили створінню більш, як Творцеві, що благословенний навіки, амінь.

26 Через це Бог їх видав на пожадливість ганебну, — бо їхні жінки замінили природне єднання на протиприродне.

27 Так само й чоловіки, позоставивши природне єднання з жіночою статтю, розпалилися своєю пожадливістю один до одного, і чоловіки з чоловіками соромчили. І вони прийняли в собі відплату, відповідну їхньому блудові.

28 А що вони не вважали за потрібне мати Бога в пізнанні, видав їх Бог на розум перевернений, — щоб чинили непристойне.

29 Вони повні всякої неправедности, лукавства, зажерливости, злоби, повні заздрости, убивства, суперечки, омани, лихих звичаїв,

30 обмовники, наклепники, богоненавидники, напасники, чваньки, пишні, винахідники зла, неслухняні батькам,

31 нерозумні, зрадники, нелюбовні, немилостиві.

32 Вони знають присуд Божий, що ті, хто чинить таке, варті смерти, а проте не тільки самі чинять, але й хвалять тих, хто робить *таке*.

Не дивиться Бог на особу

2 Ось тому без виправдання ти, кожний чоловіче, що судиш, бо в чому осуджуєш іншого, сам себе осуджуєш, бо чиниш те саме й ти, що судиш.

2 А ми знаємо, що суд Божий поправді на тих, хто чинить таке.

3 Чи ти думаєш, чоловіче, судячи тих, хто чинить таке, а сам робиш таке саме, — що ти втечеш від суду Божого?

4 Або погорджуєш багатством Його добрости, лагідности та довготерпіння, не знаючи, що Божа добрість провадить тебе до покаєння?

5 Та через жорстокість свою й нерозкаяність серця збираєш собі гнів на день гніву та об'явлення справедливого суду Бога,

6 що „кожному віддасть за його вчинками“:

7 тим, хто витривалістю в добрім ділі шукає слави, і чести, і нетління, — життя вічне,

8 а сварливим та тим, хто противиться правді, але кориться неправді, — лютість та гнів.

9 Недоля та утиск на всяку душу^[3] людини, хто чинить зле, юдея ж перше та геллена,

10 а слава, і честь, і мир усякому, хто чинить добре, юдеєві ж перше та гелленові.

11 Бо не дивиться Бог на обличчя!^[4]

Закон і його виконання

12 Котрі бо згрішили без Закону, без Закону й загинуть, а котрі згрішили в Законі, приймуть суд за Законом.

13 Бо не слухачі Закону справедливі перед Богом, але виконавці Закону виправдані будуть.

14 Бо коли погани, що не мають Закону, з природи чинять законне, вони, не мавши Закону, самі собі Закон,

15 що виявляють діло Закону, написане в серцях своїх, як свідчить їм сумління та їхні думки, що то осуджують, то виправдують одна одну,

16 дня, коли Бог, згідно з моїм благовістям, буде судити таємні речі людей через Ісуса Христа.

17 Ось ти звешся юдеєм, і спираєшся на Закона, і хвалишся Богом,

18 і знаєш волю Його, і розумієш, що краще, навчившись із Закону,

19 і маєш певність, що ти провідник для сліпих, світло для тих, хто знаходиться в темряві,

20 виховник нерозумним, учитель дітям, що ти маєш зразок знання й правди в Законі.

21 Отож, ти, що іншого навчаєш, себе самого не вчиш! Проповідуєш не красти, а сам крадеш!

22 Наказуючи не чинити перелюбу, чиниш перелюб! Гидуючи ідолами, чиниш святокрадство!

23 Ти, що хвалишся Законом, зневажаєш Бога переступом Закону!

24 Бо „через вас зневажається Боже Ймення в поган“, як написано.

Юдеєві не допоможе саме обрізання

25 Обрізання корисне, коли виконуєш Закона; а коли ти переступник Закону, то обрізання твоє стало необрізанням.

26 Отож, коли необрізаний зберігає постанови Закону, то чи не порахується його необрізання за обрізання?

27 І необрізаний з природи, виконуючи Закону, чи не осудить тебе, переступника Закону з Писанням і обрізанням?

28 Бо не той юдей, що є ним назовні, і не то обрізання, що назовні на тілі,

29 але той, що є юдей потаємно, *духово*, і обрізання — серця духом, а не за буквою; і йому похвала не від людей, а від Бога.

Юдеї й погани однаково грішні

3 Отож, що має більшого юдей, або яка користь від обрізання?

2 Багато, на всякий спосіб, а насамперед, що їм довірені були Слова Божі.

3 Бо що ж, що не вірували деякі? Чи ж їхнє недовірство знищить вірність Божу?

4 Зовсім ні! Бож Бог правдивий, а кожна людина неправдива, як написано: „Щоб був Ти виправданий у словах Своїх, і переміг, коли будеш судитися“.

5 А коли наша несправедливість виставляє праведність Божу, то що скажемо? Чи ж Бог несправедливий, коли гнів виявляє? Говорю по-людському.

6 Зовсім ні! Бож як Бог судитиме світ?

7 Бо коли Божа правда через мою неправду збільшилась на славу Йому, пощо судити ще й мене, як грішника?

8 І чи не так, як нас лають, і як деякі говорять, ніби ми кажемо: „Робімо зле, щоб вийшло добре?“ Справедливий осуд на таких!

9 То що ж? Маємо перевагу? Анітрохи! Бож ми перед тим довелі, що юдеї й геллени — усі під гріхом,

10 як написано: „Нема праведного ані одного;

11 нема, хто розумів би; немає, хто Бога шукав би, —

12 усі повідступали, разом стали непотрібні, нема добродієця, нема ні одного!

13 Гріб відкритий — їхнє горло, язиком своїм кажуть неправду, отрута зміїна на їхніх губах,

14 устá їхні повні прокляття й гіркóти!

15 Швидкі їхні ноги, щоб кров проливати,

16 руїна та злидні на їхніх дорогах,

17 а дороги миру вони не пізнали!

18 Нема страху Божого перед очима їхніми“.

19 А ми знаємо, що скільки говóрить Закóн, він говорить до тих, хто під Закóном, щоб замкнути всякі устá, і щоб став увесь світ винний Богові.

20 Бо жодне тіло ділами Закóну не віправдається перед Ним, — Закóном бо гріх пізнається.

Закон і віра в Христа

21 А тепер, без Закóну, праведність Божа з'вилась, про яку свідчать Закóн і Пророки.

22 А Божа праведність через віру в Ісуса Христа в усіх і на всіх, хто вірує, бо різниці немає,

23 бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави,

24 *але* дарма виправдуються Його благодáттю, через відкúплення, що в Ісусі Христі,

25 що Його Бог дав у жертву примі́рення в крові Його через віру, щоб виявити Свою праведність через відпúщення давніше вчинених гріхів,

26 за довготерпіння Божого, щоб виявити Свою праведність за теперішнього ча́су, щоб бути Йому праведним, і виправдувати того, хто вірує в Ісуса.

27 Тож де похвальба́? Виключена. Яким закóном? *Законом* діл? Ні, але закóном віри.

28 Отож, ми визнаємо, що людина виправдується вірою, — без діл Закóну.

29 Хіба ж Бог тільки для юдеїв, а не й для поган? Так, і для поган,

30 бо є один тільки Бог, що виправдає обрізання з віри й необрізання через віру.

31 Тож чи не нищимо ми Закону вірою? Зовсім ні, — але зміцнюємо Закон.

Авраам був виправданий з віри

4 Що ж, скажемо, знайшов Авраам, наш отець за тілом?

2 Бо коли Авраам виправдався ділами, то він має похвалу, та не в Бога.

3 Що бо Писання говорить? „Увірував Авраам Богові, і *це* йому залічено в праведність“.

4 А заплата виконавцеві не рахується з милости, але з обов'язку.

5 А тому, хто не виконує, але вірує в Того, Хто виправдує нечестивого, віра його порохується в праведність.

6 Як і Давид називає блаженною людину, якій рахує Бог праведність без діл:

7 „Блаженні, кому прощені беззаконня, і кому прикриті гріхи.

8 Блаженна людина, якій Господь не порохує гріхів!“

9 Чи ж це блаженство з обрізання чи з необрізання? Бо говоримо, що „віра залічена Авраамові в праведність“.

10 Як же залічена? Як був в обрізанні, чи в необрізанні? Не в обрізанні, але в необрізанні!

11 І прийняв він ознаку обрізання, — печать праведности через віру, що її в необрізанні *мав*, щоб йому бути отцем усіх віруючих, хоч були необрізані, щоб і їм залічено праведність,

12 і отцем обрізаних, не тільки тих, хто з обрізання, але й тих, хто ходить по слідах віри, що її в необрізанні *мав* наш отець Авраам.

13 Бо обітницю Авраамові чи його насінню, що бути йому спадкоємцем світу, дано не Законом, але праведністю віри.

14 Бо коли спадкоємці ті, хто з Закону, то спорожніла віра й знівечилась обітниця.

15 Бо Закон чинить гнів; де ж немає Закону, немає й переступу.

16 Через це з віри, щоб *було* з милости, щоб обітниця певна була всім нащадкам, не тільки тому, хто з Закону, але й тому, хто з віри Авраама, що отець усім нам,

17 як написано: „Отцем багатьох народів Я поставив тебе,“ — перед Богом, Якому він вірив, Який оживляє мертвих і кличе неіснуюче, як існуюче.

18 Він — проти надії — увірував у надію, що стане батьком багатьох народів, за сказаним: „Таке *численне* буде насіння твоє!“

19 І не знеміг він у вірі, і не вважав свого тіла за вже омертвіле, будучи майже сторічним, ні утроби Сариної за змертвілу,

20 і не мав сумніву в обітницю Божу через недовірство, але зміцнівся в вірі, і віддав славу Богові,

21 і був зовсім певний, що Він має силу й виконати те, що обіцяв.

22 Тому й „залічено *це* йому в праведність“.

23 Та не написано за нього одного, що залічено йому,

24 а за нас, — залічиться й нам, що віруємо в Того, Хто воскресив із мертвих Ісуса, Господа нашого,

25 що був виданий за наші гріхи, і воскрес для виправдання нашого.

Плоди виправдання з віри

5 Отож, виправдавшись вірою, майте мир із Богом через Господа нашого Ісуса Христа,

2 через Якого ми вірою одержали доступ до тієї благодаті, що в ній стоїмо, і хвалимось надією слави Божої.

3 І не тільки *нею*, але й хвалимося в утисках, знаючи, що утиски приносять терпелівість,

4 а терпеливість — досвід, а досвід — надію,

5 а надія не засоромить, бо любов Божа вилилася в наші серця Святим Духом, даним нам.

6 Бо Христос, коли ми були ще недужі, своєї пори помер за нечестивих.

7 Бо навряд чи помре хто за праведника, ще бо за доброго може хто й відважиться вмерти.

8 А Бог доводить Свою любов до нас *тим*, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками.

9 Тож тим більше спасемося Ним від гніву тепер, коли кров'ю Його ми віправдані.

10 Бо коли ми, будши ворогами, примирилися з Богом через смерть Сина Його, то тим більше, примирившись, спасемося життям Його.

11 І не тільки *це*, але й хва́лимося в Бозі через Господа нашого Ісуса Христа, що через Нього одержали ми тепер примірення.

Гріх Адамів і спасіння Христове

12 Тому́ то, як через одного чоловіка ввійшов до світу гріх, а гріхом смерть, так прийшла й смерть в усіх людей через те, що всі згрішили.

13 Гріх бо був у світі *й* до Закону, але гріх не ставиться в провину, коли немає Закону.

14 Та смерть панувала від Адама аж до Мойсея і над тими, хто не згрішив, подібно переступу Адама, який є образ майбутнього.

15 Але не такий дар благодаті, як переступ. Бо коли за переступ одного померло багато, то тим більш благодать Божа й дар через благодать однієї Людини, Ісуса Христа, щедро спливлі на багатьох.

16 І дар не такий, як те, що *сталось* від одного, що згрішив; бо суд за одін *прогріх* — на осуд, а дар благодаті — на віправдання від багатьох *прогріхів*.

17 Бо коли за переступ одного смерть панувала через одного, то тим більше ті, хто приймає рясноту благодаті й дар праведности, запанують у житті через одного Ісуса Христа.

18 Ось тому, як через переступ одного на всіх людей прийшов óсуд, так і через праведність Одного прийшло виправдання *для* життя на всіх людей.

19 Бо як через непóслух одного чоловіка багато-хто стали грішними, так і через пóслух Одного багато-хто стануть праведними.

20 Закóн же прийшов, щоб збільшився переступ. А де збільшився гріх, там зарясніла благодать,

21 щоб, як гріх панував через смерть, так само й благодать запанувала через праведність для життя вічного Ісусом Христом, Господом нашим.

Хто вмер для гріха, той житиме в Бозі

6 Що ж скажемо? Позостáнема в гріху́, щоб благодать примно́жилась? Зóвсім ні!

2 Ми, що вмерли для гріха, як ще будемо жити в нím?

3 Чи ви не знаєте, що ми всі, хто христився у Христа Ісуса, у смерть Його христилися?

4 Отож, ми поховані з Ним хрищенням у смерть, щоб, як воскрес Христос із мертвих славою Отця, так щоб і ми стали ходити в обнóвленні життя.

5 Бо коли ми з'єдна́лися подóбою смерти Його, то з'єдна́ємось і *подобою* воскресення,

6 знаючи те, що наш давній чоловік розп'я́тий із Ним, щоб зні́щилось тіло гріхóвне, щоб не бути нам більше рабами гріха,

7 бо хто вмер, той звільни́вся від гріха!

8 А коли ми померли з Христом, то віру́ємо, що й жити з Ним бóдемо,

9 знаючи, що Христос, воскреснувши з мертвих, уже бiльш не вмирає, — смерть над Ним не панує *вже* бiльше!

10 Бо що вмер Він, то один раз умер для гріха, а що живе, то для Бога живе.

11 Так само ж і ви вважайте себе за мертвих для гріха й за живих для Бога в Христі Ісусі, Господі нашiм.

12 Тож нехай не панує гріх у смертєльному вашому тілі, щоб вам слухатись його пожадлиностей,

13 і не віддавайте членів своїх гріхові за знаряддя неправедности, але віддайте себе Богові, як оживих із мертвих, а члени ваші — Богові за знаряддя праведности.

14 Бо хай гріх не панує над вами, — ви бо не під Законом, а під благодаттю.

15 Що ж? Чи будемо грішити, бо ми не під Законом, а під благодаттю? Зовсім ні!

16 Хіба ви не знаєте, що кому віддаєте себе за рабів на по́слух, то ви й раби того, кого слухаетесь, — або гріха на смерть, або послуху на праведність?

17 Тож дяка Богові, що ви, будши рабами гріха, від серця послухались того роду науки, якому ви себе віддали́.

18 А звільнівшись від гріха́, стали рабами праведности.

19 Говорю́ я по-лю́дському, через неміч вашого тіла. Бо як ви віддавали були члени ваші за рабів нечистості й беззаконню на беззаконня, так тепер віддайте члени ваші за рабів праведности на освячення.

20 Бо коли були ви рабами гріха, то були вільні від праведности.

21 Який же плід ви мали тоді? *Такі речі*, що ними соромитесь тепер, бо кінець їх — то смерть.

22 А тепер, звільнівшись від гріха й ставши рабами Богові, маєте плід ваш на освячення, а кінець — життя вічне.

23 Бо заплата за гріх — смерть, а дар Божий — вічне життя в Христі Ісусі, Господі нашім!

Тепер ми звільнилися з-під Закону

7 Чи ви не знаєте, браття, — бо говорю́ тим, хто знає Закону, — що Закон панує над людиною, поки вона живе?

2 Бо заміжня жінка, поки живе чоловік, прив'язана до нього Законом; а коли помре чоловік, вона звільняється від закону чоловіка.

3 Тому то, поки живе чоловік, вона буде вважатися перелюбницею, якщо стане *дружінною* іншому чоловікові; коли ж чоловік помре, вона вільна від Закону, і не буде перелюбницею, якщо стане *за дружину* іншому чоловікові.

4 Так, мої браття, і ви вмерли для Закону через тіло Христове, щоб належати вам іншому, Воскрéслому з мертвих, щоб принóсити плід Богові.

5 Бо коли ми жили за тілом, то прістрасті гріховні, що похóдять від Закону, діяли в наших членах, щоб принóсити плід смерти.

6 А тепер ми звільнілись від Закону, умерши для того, чим були зв'язані, щоб служити нам обнóвленням духа, а не старістю букви.

Гріх пізнається через Закóн

7 Що ж скажемо? Чи Закóн — то гріх? Зóвсім ні! Але я не пізнав гріха, як тільки через Закóн, бо я не знав би пожадливості, коли б Закон не наказував: „Не пожада́й“.

8 Але гріх, узявши прівід від заповіді, зробив у мені всяку пожадливість, бо без Закону гріх мертвий.

9 А я колись жив без Закону, але, коли прийшла заповідь, то гріх ожив,

10 а я вмер; і сталася мені та заповідь, що для життя, на смерть,

11 бо гріх, узявши причину від заповіді, звів мене, і нею вмертвів.

12 Тому́ то Закóн святий, і заповідь свята, і праведна, і добра.

13 Тож чи добре стало мені смертю? Зóвсім ні! Але гріх, щоб стати гріхом, приніс мені смерть добром, щоб гріх став мі́цно грішний через за́повідь.

Роздвоєння людини

14 Бо ми знаємо, що Закóн духовний, а я тілєсний, прóданий під гріх.

15 Бо щó я виконую, не розумію; я бо чиню не те, щó хочу, але щó нена́виджу, те я роблю́.

16 А коли роблю́ те, чого я не хóчу, то згоджуюсь із Законом, що він добрий,

17 а тому вже не я це виконую, але гріх, що живе в мені.

18 Знаю бо, що не живе в мені, цебто в тілі моїм, добре; бо бажання лежить у мені, але щоб виконати добре, того не знаходжу.

19 Бо не роблю я доброго, що хочу, але зле, чого не хочу, це чиню.

20 Коли ж я роблю те, чого не хочу, то вже не я це виконую, але гріх, що живе в мені.

21 Тож знаходжу закбна, коли хочу робити добро, — що зло лежить у мені.

22 Бо маю задоволення в Законі Божому за внутрішнім чоловіком,

23 та бачу інший закбн у членах своїх, що воює проти закону мого розуму, і полонить мене законом гріховним, що знаходиться в членах моїх.

24 Нещасна я людина! Хто мене вільволить від тіла цієї смерті?

25 Дякую Богові через Ісуса Христа, Господа нашого. Тому́ то я сам служу́ розумом Законові Божому, але тілом — закону гріховному.

Життя з Ісусом Христом

8 Тож немає тепер жодного осуду тим, хто ходить у Христі Ісусі не за тілом, а за Духом,

2 бо закбн Духа життя в Христі Ісусі визволив мене від закбну гріха й смерті.

3 Бо що було неможливе для Закону, у чбму був він безсилий тілом, — Бог послав Сина Свого в подобі гріховного тіла, і за гріх осудив гріх у тілі,

4 щоб виконалось виправдання Закону на нас, що ходимо не за тілом, а за Духом.

5 Бо ті, хто ходить за тілом, думують про тілесне, а хто за Духом — про духовне.

6 Бо думка тілесна — то смерть, а думка духовна — життя та мир,

7 думка бо тілесна — ворожнеча на Бога, бо не кориться Законові Божому, та й не може.

8 І ті, хто хбдить за тілом, не можуть догодити Богові.

9 А ви не в тілі, але в Дусі, бо Дух Божий живе в вас. А коли хто не має Христового Духа, той не Його.

10 А коли Христос у вас, то *хоч* тіло мертве через гріх, але дух живий через праведність.

11 А коли живе в вас Дух Того, Хто воскресив Ісуса з мертвих, то Той, хто підняв Христа з мертвих, оживить і смертельні тіла ваші через Свого Духа, що живе в вас.

12 Тому́ то, браття, ми не боржники́ тіла, щоб жити за тілом;

13 бо коли живёте за тілом, то маєте вмерти, а коли Духом умертвляєте тілесні вчинки, то бўдете жити.

14 Бо всі, хто водиться Духом Божим, вони сини Божі;

15 бо не взяли ви духа неволі знов на страх, але взяли ви Духа синівства, що через Нього кличемо: „Авва, ^[5] Отче!“

16 Сам Цей Дух свідчить разом із духом нашим, що ми — діти Божі.

17 А коли діти, то й спадкоємці, спадкоємці ж Божі, а співспадкоємці Христові, коли тільки разом із Ним ми терпимó, щоб разом із Ним і просла́витись.

18 Бо я думаю, що страждання теперішнього часу *нічого* не варті супроти тієї слави, що має з'явитися в нас.

19 Бо чекання створіння очікує з'явлення синів Божих,

20 бо створіння покори́лось марно́ті не добровільно, але через того, хто скорів *його*, в надії,

21 що й саме створіння візволиться від неволі тління на волю слави синів Божих.

22 Бо знаємо, що все створіння разом зідхає й разом мучиться аж досі.

23 Але не тільки *воно*, але й ми самі, маючи зачаток Духа, і ми самі в собі зідхаємо, очікуючи синівства, відкуплення нашого тіла.

24 Надією бо ми спасліся. Надія ж, коли бачить, не є надія, бо хто щó бачить, чому б того й надіявся?

25 А коли сподіваємось, чого не бачимо, то очікуємо того з терпеливістю.

26 Так само ж і Дух допомагає *нам* у наших нémочах; бо ми не знаємо, про що маємо молитись, як належить, але Сам Дух заступається за нас невимóвними зідхáннями.

27 А Той, Хто досліджує серця, знає, яка думка Духа, бо з *волі* Божої заступається за святих.

28 І знаємо, що тим, хто любить Бога, хто покликаний *Його* постановою, усе допомагає на добре.

29 Бо кого Він передбáчив, тих і призна́чив, щоб були подібні до образу Сина Його, щоб Він був перворíдним поміж багатьма́ братами.

30 А кого Він призна́чив, тих і покликав, а кого покликав, тих і ви́правдав, а кого ви́правдав, тих і просла́вив.

31 Що ж скажем на це? Коли за нас Бог, то хто проти нас?

32 Той же, Хто Сина Свого не пожалів, але видав Його за всіх нас, — як же не дав би Він нам із Ним і всього?

33 Хто оскáржувати буде Божих ви́бранців? Бог Той, що виправдує.

34 Хто *ж* той, що засóджує? Христос Ісус є Той, що вмер, надто й воскрес, — Він правóруч Бога, і Він і заступається за нас.

35 Хто нас розлучить від любови Христової? Чи недоля, чи утиск, чи переслі́дування, чи голод, чи наготá, чи небезпека, чи меч?

36 Як написано: „За Тебе нас цілий день умертвля́ють, нас уважають за овець, приречéних на за́коблення“.

37 Але в цьому всьому ми перемагаємо Тим, Хто нас полюбив.

38 Бо я пересвídчився, що ні смерть, ні життя, ні анголі, ні вла́ди, ні тепéрішнє, ні майбу́тнє, ні сили,

39 ні вишина́, ні глибина́, ані інше яке створіння не зможе відлучити нас від любови Божої, яка в Христі Ісусі, Господі нашім!

Скорбота Павлова за юдеїв

9 Кажу́ правду в Христі, не обманюю, як свідчить мені моє сумління через Духа Святого,

2 що маю велику скорбóту й невпинну му́ку для серця свого!

3 Бо я бажав би сам бути відлучений від Христа замість братів моїх, рідних мені тілом;

4 вони ізраїльтяни, що їм належить синівство, і слава, і заповіти, і законода́вство, і богослужба, і обі́тниці,

5 що їхні й отці, і від них же тілом Христос, що Він над усіма́ Бог, благословéнний, навіки, амінь.

Бог вибирає Собі, кого хоче

6 Не так, щоб Слово Боже не збу́лося. Бо не всі ті ізраїльтяни, хто від Ізраїля,

7 і не всі діти Авраамові, хто від насіння його́, але: „в Ісаку буде насіння тобі“.

8 Цебто, не тілесні діти — то діти Божі, але діти обі́тниці признаються за насіння.

9 А слово обі́тниці таке: „На той час прийду́, і бу́де син у Сарі“.

10 І не тільки це, але й Ревéкка зачала́ дітей від одні́го ложа отця нашого Ісака,

11 бо коли вони ще не народились, і нічо́го доброго чи злого не вчинили, — щоб позоста́лась постанова Божа у виб́ранні

12 не від учинків, але́ від То́го, Хто кличе, — сказано їй: „Більший служитиме меншому“,

13 як і написано: „Полюбив Я Якова, а Ісава зне́навидів“.

14 Що ж скажемо? Може в Бога неправда? Зо́всім ні!

15 Бо Він каже Мойсеєві: „Помилую, кого хочу помилувати, і змилосерджуся, над ким хочу змилосердитись“.

16 Отож, *не залежить* це ні від того, хто хоче, ні від того, хто біжить, але від Бога, що милує.

17 Бо Писання говорить фараонові: „Власне на те Я поставив тебе, щоб на тобі показати Свою силу, і щоб звістилось по цілій землі Моє Ймення“.

18 Отож, кого хоче — Він милує, і кого хоче — ожорсточує.

19 А ти скажеш мені: „Чого ж іще Він докоряє, бо хто може протівитись волі Його?“

20 Отже, хто ти, чоловіче, що ти сперечаєшся з Богом? Чи скаже твориво творцеві: Пощо ти зробив мене так?

21 Чи ганчар не має влади над глиною, щоб із того самого місця зробити одну посудину на честь, а одну на нечесть?

22 Тож Бог, бажаючи показати гнів і виявити могутність Свою, щадів із великим терпінням посудини гніву, що готові були на погибіль,

23 і щоб виявити багатство слави Своєї на посудинах милосердя, що їх приготував на славу,

24 на нас, що їх і покликав не тільки від юдеїв, але й від поган.

25 Як і в Осії Він говорить: „Назву Своїм народом не людей Моїх, і не улюблену — улюбленою,

26 і на місці, де сказано їм: Ви не Мій народ, там названі будуть синами Бога Живого!“

27 А Ісая взиває про Ізраїля: „Коли б число синів Ізраїлевих було, як морський пісок, то *тільки* останок спасеться,

28 бо вирок закінчений та скорочений у праведності учинить Господь на землі!“

29 І як Ісая віщував: „Коли б Господь Саваот не лишив нам насіння, то ми стали б, як Содом, і подібні були б до Гоморри!“

30 Що ж скажемо? Що погани, які не шукали праведности, досягли праведности, тієї праведности, що від віри,

31 а Ізраїль, що шукав Закону праведности, не досяг Закону праведности.

32 Чому? Бо *шукали* не з віри, але якби з учинків Закону; вони бо спіткнулись об камінь спотикання,^[6]

33 як написано: „Ось Я кладу на Сіоні камінь спотикання та скелю спокуси, і кожен, хто вірує в Нього, не посоромиться!“

Серцем віруємо для праведности

10 Браття, бажання мого серця й молитва до Бога за Ізраїля на спасіння.

2 Бо я свідчу їм, що вони мають рівність про Бога, але не за розумом.

3 Вони бо, не розуміючи праведности Божої, і силкуючись поставити власну праведність, не покорились праведності Божій.

4 Бо кінець Закону — Христос на праведність кожному, хто вірує.

5 Мойсей бо пише про праведність, що від Закону, що „людина, яка його виконує, буде ним жити“.

6 А про праведність, що від віри, говорить так: „Не кажи в своїм серці: Хто вийде на небо?“ цебто звести додолу Христа,

7 або: „Хто зійде в безодню?“ цебто вивести з мертвих Христа.

8 Але що каже *ще*? „Близько тебе слово, — в устах твоїх і в серці твоїм“, цебто слово віри, що його проповідуємо.

9 Бо коли ти устами своїми визнаватимеш Ісуса за Господа, і будеш вірувати в своїм серці, що Бог воскресив Його з мертвих, то спасешся,

10 бо серцем віруємо для праведности, а устами ісповідуємо для спасіння.

11 Каже бо Писання: „Кожен, хто вірує в Нього, не буде засоромлений“.

12 Бо нема різниці поміж юдеєм та гелленом, бо той же Господь є *Господом* усіх, багатий для всіх, хто кличе Його.

13 Бо „кожен, хто покличе Господнє Ім'я, буде спасений“.

Не всі послухались Євангелії

14 Але як покличуть *Того*, в Кого не ввірували? А як увірують у *Того*, що про Нього не чули? А як почують без проповідника?

15 І як будуть проповідувати, коли не будуть по́слані? Як написано: „Які гарні ноги благовісників миру, благовісників добра“.

16 Але не всі послухались Єва́нгелії. Бо Ісая каже: „Господи, хто повірив тому, що почув був від нас?“

17 Тож віра від слухання, а слухання через Слово Христове.

18 Та кажú: Чи не чули вони? Отож: „По всій землі їхній голос пішов, і їхні слова в кінці світу!“

19 Але кажú: Чи Ізраїль не знав? Перший Мойсей говорить: „Я викличу заздрість у вас ненародом, — роздражню вас нерозумним народом“.

20 А Ісая сміливо говорить: „Знайшли Мене ті, хто Мене не шукав, відкрився Я тим, хто не питався про Мене!“

21 А про Ізраїля каже: „Я руки Свої цілий день простягав до людей неслухняних і суперечних!“

Бог не відкинув Свого народу

11 Отож я питаю: Чи ж Бог відкинув наро́да Свого́? Зовсім ні! Бо й я ізраїльтянин, із насіння Авраамового, Веніамінового племені.

2 Не відкинув Бог наро́да Свого́, що його перше знав. Чи ви не знаєте, що говорить Писання „про Іллю“, як він ска́ржитья Богові на Ізраїля, кажучи:

3 „Господи, вони повбивали пророків Твоїх, і Твої жéртівники поруйнували, і лишився я сам, і шукають моєї душі“.^[7]

4 Та що каже йому *Божя* відповідь: „Я для Себе залишив сім тисяч мужа, що перед Ва́алом колін не схилили“.

5 Також і тепе́рішнього ча́су залиши́вся останок за ви́бором благодаті.

6 А коли за благодаттю, то не з учинків, інакше благодать не була б благодаттю. А коли з учинків, то *це* більше не благодать, інакше вчинок не є вже вчинок.

7 Що ж? Чого Ізраїль шукає, того не одержав, та одержали вибрані, а останні затверділи,

8 як написано: „Бог дав їм духа засипання, очі, щоб не бачили, і вуха, щоб не чули, аж до сьогоднішнього дня“.

9 А Давід каже: „Нехай станеться стіл^[8] їхній за сітку й за пастку, і на спокусу, та їм на заплату;

10 нехай потемніють їхні очі, щоб не бачили, хай назавжди зігнеться хребет їхній!“

Спасіння поган

11 Тож питаю: Чи ж спіткнулись вони, щоб упасти? Зовсім ні! Але з їхнього занепаду — спасіння поганам, щоб викликати заздрість у них.

12 А коли їхній занепад — багатство для світу, а їхнє упокорення — багатство поганам, — скільки ж більш повнота їхня?

13 Кажу бо я вам, поганам: через те, що я апостол поганів, я хвалю свою службу,

14 може як викличу заздрість у своїх за тілом, і спасу декого з них.

15 Коли ж відкинення їх — то примирення світу, то що *їхнє* прийняття, як не життя з мертвих?

16 А коли святий первісток, то й тісто *святе*; а коли святий корінь, то й віття *святе*.

17 Коли ж деякі з галузок відломілися, а ти, будучи дике оливне дерево, прищепівся між них і став спільником товщу оливного кореня,

18 то не вихваляйся перед галузками; а коли вихваляєшся, то *знай*, що не ти носиш кореня, але корінь тебе.

19 Отже скажеш: „Галузки відломілися, щоб я прищепівся“.

20 Добре. Вони відломились невірством, а ти тримаєшся вірою; не величайся, але бійся.

21 Бо коли Бог природних галузок не пожалував, то Він і тебе не пожалує!

22 Отже, бач добрість і суворість Божу, — на відпалих суворість, а на тебе добрість Божа, коли перебунеш у доброті, коли ж ні, то й ти будеш відтятий.

23 Та й вони, коли не зостануться в невірстві, прищепляться, бо має Бог силу їх знов прищепити.

24 Бо коли ти відтятий з оливки, дикої з природи, і проти природи зацплений до доброї оливки, то скільки ж більше ті, що природні, прищепляться до своєї власної оливки?

Бог наверне Свій народ

25 Бо не хочу я, браття, щоб ви не знали цієї таємниці, — щоб не були ви високої думки про себе, що жорстокість стала Ізраїлеві почасті, аж поки не ввійде повне число поган,

26 і так увесь Ізраїль спасеться, як написано: „Прійде з Сіону Спаситель, і відверне безбожність від Якова,

27 і це заповіт їм від Мене, коли відійму гріхи їхні!“

28 Тож вони за Євангелією вороги ради вас, а за вибором — улюблені ради отців.

29 Бо дари й покликання Божі невідмінні.

30 Бо як і ви були колись неслухняні Богові, а тепер помилувані через їхній непослух,

31 так і вони тепер спротивились для помилування вас, щоб і самі були помилувані.

32 Бо замкнув Бог усіх у непослух, щоб помилувати всіх.

33 О глибіно багатства, і премудрости, і знання Божого! Які невідомі присуди Його, і недосліджені дороги Його!

34 „Бо хто розум Господній пізнав? Або хто був дорадник Йому?

35 Або хто давніш Йому дав, і йому буде віддано?“

36 Бо все з Нього, через Нього і для Нього! Йому слава навіки. Амінь.

Розумна служба

12 Тож благаю вас, браття, через Боже милосердя, — повіддавайте ваші тіла на жертву живу, святу, приємну Богові, як розумну службу вашу,

2 і не стосуйтеся до віку цього, але перемініться відновою вашого розуму, щоб пізнати вам, що то є воля Божа, — добро, приємність та досконалість.

3 Через дану мені благодать кажу кожному з вас не думати *про себе* більш, ніж належить думати, але думати скромно, у міру віри, як кожному Бог наділів.

4 Бо як в однім тілі маємо багато членів, а всі члени мають не однакове діяння,

5 так багато нас є одне тіло в Христі, а зосібна ми один одному члени.

6 І ми маємо різні дари, згідно з благодаттю, даною нам: коли пророцтво — то виконуй його в міру віри,

7 а коли служіння — будь на служіння, коли вчитель — на навчання,

8 коли втішитель — на потішання, хто подає — у простоті, хто головує — то з пильністю, хто милосердствує — то з привітністю!

Любіть один одного

9 Любов нехай буде нелицемірна; ненавидьте зло та туліться до доброго!

10 Любіть один одного братньою любов'ю; випереджайте один одного пошаною!

11 У ревності не лінуйтеся, духом палайте, служіть Господеві,

12 тіштеся надією, утиски терпіть, перебувайте в молитві,

13 беріть уділ у потребах святих, будьте гостинні до чужинців!

14 Благословляйте тих, хто вас переслідує; благословляйте, а не проклинайте!

15 Тіштеся з тими, хто тішиться, і плачте з отими, хто плаче!

16 Думайте між собою однаково; не величайтеся, але наслідуйте слухняних; „не вважайте за мудрих себе!“

17 Не платіть нікому злом за зло, дбайте про добре перед усіма людьми!

18 Коли можливо, якщо це *залежить* від вас — живіть у мирі з усіма людьми!

19 Не мстіться самі, улюблені, але дайте місце гніву *Божому*, бо написано: „Мені помста *належить*, Я відплачу́, говорить Господь“.

20 Отож, як твій ворог голодний, — нагодуй його; як він прагне, — напій його, бо, роблячи це, ти згортаєш розпалене вугілля йому на голову.

21 Не будь переможений злом, але перемагай зло добром!

Коріться своїй владі

13 Нехай кожна людина коріться вищій владі, бо немає влади, як не від Бога, і влади існуючі встановлені від Бога.

2 Тому той, хто противиться владі, противиться Божій постанові; а ті, хто противиться, самі візьмуть осуд на себе.

3 Бо володарі — пострах не на добрі діла, а на злі. Хочеш не боятися влади? Роби добро, і матимеш похвалу від неї,

4 бо *володар* — Божий слуга, тобі на добро. А як чиниш ти зле, то бійся, бо недармо він носить меч, він бо Божий слуга, месник у гніві злочинцеві!

5 Тому треба корітися не тільки ради *страху* кари, але й ради сумління.

6 Через це ви й податки даєте, бо вони служителям Божі, саме тим завжди зайняті.

7 Тож віддайте належне усім: кому податок — податок, кому мито — мито, кому страх — страх, кому честь — честь.

Любов — виконання Закону

8 Не будьте винні нікому нічого, крім того, щоб любити один одного. Бо хто іншого любить, той виконав Закону.

9 Бо заповіді: „Не чини перелюбу“, „Не вбивай“, „Не краді“, „Не свідкуй неправдиво“, „Не пожадай“ й які інші, вони містяться *всі* в цьому слові: „Люби свого ближнього, як самого себе!“

10 Любов не чинить зла ближньому, тож любов — виконання Закону.

Пора пробудитись від сну

11 І це тому, що знаєте час, що пора нам уже пробудитись від сну. Бо тепер спасіння ближче до нас, аніж тоді, коли ми ввірували.

12 Ніч минула, а день наблизився, тож відкиньмо вчинки темряви й зодягнімось у зброю світла.

13 Як удень, поступаймо доброчесно, не в гульті *та* п'янстві, не в перелюбі та розпусті, не в сварні та заздрощах,

14 але зодягніться Господом Ісусом Христом, а догодження тілу не обертайте на пожадливість!

Не осуджуйте ближнього

14 Слабого в вірі приймайте, *але* не для суперечок про погляди.

2 Один бо вірує, що *можна* їсти все, а німічний споживає ярину.

3 Хто їсть, нехай не погорджує тим, хто не їсть. А хто не їсть, нехай не осуджує того, хто їсть, — Бог бо прийняв його.

4 Ти хто такий, що судиш чужого раба? Він для пана свого стоїть або падає; але він устоїть, бо має Бог силу поставити його.

5 Один вирізняє день від дня, інший же про кожен день судить *однаково*. Нехай кожен за власною думкою тримається свого переконання.

6 Хто вважає на день, — для Господа вважає, а хто не вважає на день, — для Господа не вважає. Хто їсть, — для Господа їсть, бо дякує Богові. А хто не їсть, — для Господа не їсть, і дякує Богові.

7 Бо ніхто з нас не живе сам для себе, і не вмирає ніхто сам для себе.

8 Бо коли живемо́ — для Господа живемо́, і коли вмираємо́ — для Господа вмираємо́. І чи живемо́, чи вмираємо́ — ми Господні!

9 Бо Христос на те й умер, і ожив, щоб панувати і над мертвими, і над живими.

10 А ти нащо осуджуєш брата свого? Чи чого ти погорджуєш братом своїм? Бо всі станемо перед судним престолом Божим.

11 Бо написано: „Я живу, каже Господь, і схилиться кожне коліно передо Мною, і візнає Бога кожен язик!“

12 Тому кожен із нас сам за себе дасть відповідь Богові.

13 Отож, не будемо більше осуджувати один одного, але краще судить про те, щоб не давати братові спотикання та спокуси.

Пильнуймо про мир

14 Я знаю, і пересвідчений у Господі Ісусі, що нема нічого нечистого в самому собі; тільки коли хто вважає що за нечисте, тому воно нечисте.

15 Коли ж через поживу сумує твій брат, то вже не за любов'ю поводишся ти, — не губи своєю поживою того, за кого Христос був умер.

16 Нехай ваше добре не зневажається.

17 Бо Царство Боже не пожива й питво́, але праведність, і мир, і радість у Дусі Святи́м.

18 Хто цим служить Христові, той Богові милий і шанований поміж людьми́.

19 Отож, пильнуймо про мир, та про те, що на збудування один одного!

Що не від віри, те гріх

20 Не руйнуй діла Божого ради поживи, — усе бо чисте, але зле людині, що їсть на спотикання.

21 Добре не їсти м'яса, ані пити вина, ані *робити* такого, від чого брат твій гірші́ться, або спокушується, або слабне.

22 Ти маєш віру? Май її сам про себе перед Богом. Блаженний той, хто не осуджує самого себе за те, про що випробовується!

23 А хто має сумнів, коли їсть, буде осуджений, бо не *робить* із віри, а що не від віри, те гріх.

Догоджаймо ближньому

15 Ми, сильні, повинні нести слабості безсилих, а не собі догоджати.

2 Кожен із нас нехай догоджає ближньому на добро для збудування.

3 Бо й Христос не Собі догоджав, але як написано: „Зневаги тих, хто Тебе зневажає, упали на Мене“.

4 А все, що давніше написане, написане нам на науку, щоб терпінням і потіхою з Писання ми мали надію.

5 А Бог терпеливості й потіхи нехай дасть вам бути однодумними між собою за Христом Ісусом,

6 щоб ви однодушно, одними устами славили Бога й Отця Господа нашого Ісуса Христа.

7 Приймайте тому один одного, як і Христос прийняв нас до Божої слави.

8 Кажу ж, що Христос для обрізаних став за службу ради Божої правди, щоб отцям потвердити обітниці,

9 а для поган — щоб славили Бога за милосердя, як написано: „Тому я хвалитиму Тебе, Господи, серед поган, і Ім'я Твоє буду виспівувати!“

10 І ще каже: „Тіштесь, погани, з нарбодом Його!“

11 І ще: „Хваліть, усі погани, Господа, виславляйте Його, усі люди!“

12 І ще каже Ісаїя: „Буде корінь Єссєїв, що постане, щоб панувати над поганами, — погани на Нього надіятись будуть!“

13 Бог же надії нехай вас наповнить усякою радістю й миром у вірі, щоб ви збагатились надією, силою Духа Святого!

Павло — апостол поган

14 І я про вас сам пересвідчений, браття мої, що й самі ви повні доброти, наповнені всяким знанням, і можете й один одного навчати.

15 А писав я вам почасти трохи сміліше, якби вам нагадуючи благодаттю, що дана мені від Бога,

16 щоб був я слугою Христа Ісуса між поганами, і виконував святу службу Євангелії Божої, щоб принішення поган стало приємне й освячене Духом Святим.

17 Тож маю я чим похвалитись у Христі Ісусі, щодо Божих речей,

18 бо не смію казати того, чого не зробив через мене Христос на послух поган, словом і чином,

19 силою ознак і чудес, силою Духа Божого, так що я поширив Євангелію Христову від Єрусалиму й околиць аж до Ілліріка.

20 При тому пильнував я звіщати Євангелію не там, де Христове Ім'я було знане, щоб не будувати на основі чужій,

21 але як написано: „Кому не звіщалося про Нього, побачать, і ті, хто не чув, зрозуміють!“

Павлове бажання прибути до римлян

22 Тому часто я мав перешкоди, щоб прибути до вас.

23 А тепер, не маючи більше місця в країнах оцих, але з давніх літ мавши бажання прибути до вас,

24 коли тільки підю до Еспанії, прибуду до вас. Бо маю надію, як буду проходити, побачити вас, і що ви проведете мене туди, коли перше почасти матиму я задоволення з вами *побути*.

25 А тепер я йду до Єрусалиму послужити святим,

26 бо Македонія й Ахія визнали за добре подати деяку поміч незаможним святим, що в Єрусалимі живуть.

27 Бо визнали за добре, та й боржники вони їхні. Бо коли погани стали спільниками в їх духовнім, то повинні й у тілеснім послужити їм.

28 Як це докінчу́ та достачу їм плід цей, тоді через ваше *місто* я піду́ до Еспа́нії.

29 І знаю, що коли прийду́ до вас, то прийду́ в повно́ті Христо́вого благослове́ння.

30 Благаю ж вас, браття, Господом нашим Ісусом Христом і любов'ю Духа, — помагайте мені в молитвах за мене до Бога,

31 щоб мені візволитися від неслухняних в Юдеї, і щоб служба моя в Єрусалимі була́ приємна святим,

32 щоб із волі Божої з радістю прийти до вас і відпочіти з вами!

33 А Бог миру *нехай буде* зо всіма́ вами. Амінь.

Привіт римлянам

16 Поручаю ж вам сестру́ нашу Фі́ву, служе́бницю Церкви в Кенхре́ях,

2 щоб ви прийняли́ її в Господі, як личить святим, і допомагайте їй, у якій речі́ буде вона *чого* потребува́ти від вас, бо й вона опіку́нка була багатьом і самому мені.

3 Вітайте Приски́ллу й Акі́лу, співробітників моїх у Христі Ісусі, —

4 що голови свої́ за душу мою клали, яким не я сам дякую, але й усі Церкви́ з поган, — і їхню домашню Це́ркву.

5 Вітайте улюбленого мого Епенéта, — він пéрвісток Азії́ для Христа.

6 Вітайте Марію, що напрацювалася багато для вас.

7 Вітайте Андрoні́ка й Юні́я, родичів моїх і співв'язнів моїх, що славні вони між апóстолами, що й у Христі́ були перше мене.

8 Вітайте Амплі́я, мого улюбленого в Господі.

9 Вітайте Урба́на, співробітника нашого в Христі́, і улюбленого мого Стахі́я.

10 Вітайте Апеллéса, випробуваного в Христі́. Вітайте Аристову́лових.

11 Вітайте мого рoдича Іродіoна. Вітайте Наркісових, що в Господі.

12 Вітайте Трифёну й Трифóсу, що працюють у Господі. Вітайте улюблену Персїду, що багато попрацювала в Господі.

13 Вітайте вибраного в Господі Ру́фа, і матір його та мою.

14 Вітайте Асинкрїта, Флégонта, Єрма, Патрóва, Єрмі́я і братів, що з ними.

15 Вітайте Філолóга та Юлію, Нірéя й сестру́ його, і Олімпі́яна, і всіх святих, що з ними.

16 Вітайте один óдного святим поцілунком. Вітають вас усі Церкві Христові!

Остерігайтеся тих, хто чинить незгоду

17 Благаю ж вас, браття, щоб ви остерігалися тих, хто чинить розді́лення й згі́ршення проти науки, якої ви навчилися, і уникайте їх,

18 бо такі не служать Господеві нашому Ісусу Христу, але власному череву; вони добрими та гарними словами звóдять серця простодушних.

19 Ваша ж слухняність дійшла до всіх. І я тішусь за вас, але хóчу, щоб були ви мудрі в доброму, а прóсті в злому.

20 А Бог миру потопче незаба́ром сатану під ваші но́ги. Благодáть Господа нашого Ісуса Христа *нехай буде* з вами! Амінь.

Привіти від Павлових співробітників

21 Вітає вас мій співробі́тник Тимофі́й, і Лукі́й, і Ясон, і Сосипáтр, мої родичі.

22 Вітаю вас у Господі й я, Тéртій, що цього листа написав.

23 Вітає вас Гай, гостінний для мене й цілої Церкви. Вітає вас міський доморядник Ера́ст і брат Кварт.

Закінчення листа

24^[9] Благодáть Господа нашого Ісуса Христа *нехай буде* зо всіма́ вами! Амінь.

25 А Тому́, хто може поставити вас міцно згідно з моєю Єва́нгелією й проповіддю Ісуса Христа, за об'я́вленням таємни́ці, що від вічних часі́в була замóвчана,

26 а тепер виявлена, і через пророцькі писання, з на́казу вічного Бога, на по́слух вірі по всіх наро́дах прові́щена, —

27 єдиному мудрому Богові, через Ісуса Христа, слава навіки! Амінь.

1. ↑ Грецьке εἰς εὐαγγέλιον, ц. слов. въблаговестіє, цебто — для благовістя.
2. ↑ „Святий“ у посланнях апостола Павла — це той, хто вірує в Ісуса Христа, або хто належить до Церкви Його, взагалі — християнин. Те саме в Діях І. 13, 32, 41, Іб. 10, 18 і ін. місцях.
3. ↑ „На всяку душу людини“ — на кожного.
4. ↑ „На обличчя“ — на особу.
5. ↑ Арамейське авва значить отець, батько.
6. ↑ Грецьке λίδος τοῦ προσκοµµατος, церк. слов. **Камень претыканія**, лат. lapis offensionis, — камінь перешкоди, спотикання, спокуси.
7. ↑ Шукати душу — чигати на кого, бажати вбити. Пор. Мт. 2. 20. Тут душа — життя.
8. ↑ Грецьке τράπεζα — стіл для їди, їжа.
9. ↑ Вірші 24-27 знаходяться не по всіх грецьких текстах. А в деяких текстах вони стоять на кінці розділу 14-20.

ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО КОРИНТЯН

Павлів привіт корінтянам

1 Павло, волею Божою покликаний за апостола Ісуса Христа, і брат Состен,
2 Божій Церкві, що в Коринті, посвяченим у Христі Ісусі, покликаним
святим, зо всіма, що на всякому місті прикликають Ім'я Господа нашого Ісуса
Христа, їхнього і нашого, —

3 благодать вам і мир від Бога Отця нашого й Господа Ісуса Христа!

Корінтяни одержали всі дари благодаті

4 Я завжди дякую моєму Богові за вас, через Божу благодать, що була вам
дана в Христі Ісусі,

5 бо ви всім збагатилися в Ньому, — словом усяким і всяким знанням,

6 бо свідощтво Христове між вами утвердилось,

7 так що не маєте недостатчі в жоднім дарі благодаті ви, що очікуєте з'явлення
Господа нашого Ісуса Христа.

8 Він вас утвердить до кінця неповинними бути дня Господа нашого Ісуса
Христа!

9 Вірний Бог, що ви через Нього покликані до спільноті Сина Його Ісуса
Христа, Господа нашого.

Хай незгоди між вами не буде!

10 Тож благаю вас, браття, Ім'ям Господа нашого Ісуса Христа, щоб ви всі
говорили те саме, і щоб не було поміж вами поділення, але щоб були ви поєднані
в одним розумінні та в думці одній!

11 Бо стало відомо мені про вас, мої браття, від Хлоїних, що між вами
суперечки.

12 А кажучи про те, що з вас кожен говорить: я ж Павлив, а я Аполлосів, а я
Кіфін, ^[1] а я Христів.

13 Чи ж Христос поділився? Чи ж Павло був розп'ятий за вас? Чи в Павло́ве ім'я ви христились?

14 Дякую Богові, що я ані одні́го з вас не христив, окрім Крі́спа та Га́я,

15 щоб ніхто не сказав, ніби я охристив був у йме́ння своє.

16 Охристив же був я й дім Степанів; більш не знаю, чи христив кого іншого я.

17 Бо Христос не послав мене, щоб христити, а звіщати Єва́нгелію, і *то* не в мудрості слова, щоб безсилим не став хрест Христа.

Щоб ніхто не хвалився перед Богом

18 Бож слово про хреста тим, що гинуть, — то глупо́та, а для нас, що спасаємо́сь, — Сила Божа!

19 Бо написано: „Я погублю́ мудрість премудрих, а розум розумних відкі́ну!“

20 Де мудрий? Де книжник? Де дослі́дувач віку цьо́го? Хіба Бог мудрість світу цьо́го не змінив на глупо́ту?

21 Через те ж, що світ мудрістю не зрозумів Бога в мудрості Божій, то Богові вгодно було́ спасти віруючих через ду́рість проповіді.

22 Бо й юдеї жадають ознак, і греки пошу́кують мудрости,

23 а ми проповідуємо Христа розп'я́того, — для юдеїв згі́ршення, а для греків — безу́мство,

24 а для самих покликаних юдеїв та греків — Христа, Божу силу та Божу мудрість!

25 Бо Боже *й* немудре — розумніше воно від людей, а Боже немі́чне — сильніше воно від людей!

26 Диві́ться бо, браття, на ваших покликаних, що небагато-хто мудрі за ті́лом, небагато-хто сильні, небагато-хто шляхе́тні.

27 Але Бог вибрав немудре світу, щоб засоро́мити мудрих, і немі́чне світу Бог вибрав, щоб засоромити сильне,

28 і прóстих світу, і погорджених, і незначні́х ви́брав Бог, щоб значне́ зні́вечити.

29 так щоб не хвалилося перед Богом жодне тіло.

30 А з Нього ви в Христі Ісусі, що став нам мудрістю від Бога, — пра́ведністю ж, і освя́ченням, і відку́пленням,

31 щоб *було*, як написано: „Хто хва́литься, нехай хва́литься Господом!“

Божжа мудрість

2 А я, як прийшов до вас, браття, не прийшов вам звіщати про Боже свідо́цтво з до́бріною мовою або мудрістю,

2 бо я наду́мався нічого між вами не знати, крім Ісуса Христа, і Того розп'я́того.

3 І я в вас був у немочі, і в страху́, і в великі́м тремті́нні.

4 І слово моє й моя проповідь — не в слова́х переко́нливих лю́дської мудрости, але́ в до́казі Духа та сили,

5 щоб була́ віра ваша не в мудрості́ лю́дській, але в силі Божій!

6 А ми гово́римо про мудрість між доскона́лими, але мудрість не віку цього, ані волода́рів цього віку, що гинуть,

7 але́ ми гово́римо Б о ж у мудрість у таємниці, прихо́вану, яку Бог перед ві́ками призначив нам на славу,

8 яку ніхто з волода́рів цього віку не пізнав; коли б бо пізнали були́, то не розп'я́ли б вони Господа слави!

9 Але, як написано: „Чого око не бачило й вухо не чуло, і що на серце лю́дині не впало, те Бог пригото́ував був тим, хто любить Його!“

10 А нам Бог відкрив *це* Своїм Духом, — усе бо досліджує Дух, навіть Божі гли́бини.

11 Хто бо з людей знає речі лю́дські, окрім лю́дського духа, що в нім проживає? Так само не знає ніхто й речей Божих, окрім Духа Божого.

12 А ми прийняли́ духа не світу, але Духа, що з Бога,^[2] щоб знати про речі, від Бога даровані нам,

13 що й говоримо не вивченими словами лю́дської мудрости, але вивченими від Духа Святого, порівнюючи духовне до духовного.

14 А людина тілесна не приймає речей, що від Божого Духа, бо їй *це* глупота, і вона зрозуміти їх не може, бо вони розуміються *тільки* духовно.

15 Духовна ж людина судить усе, а її судити не може ніхто.

16 Бо „хто розум Господній пізнав, який би його міг навчати?“ А ми маємо розум Христів!

Кожен одержить свою нагороду

3 І я, браття, не міг говорити до вас, як до духовних, але як до тілесних, як до немовлят у Христі.

2 Я вас годува́в молоком, а не *твердо́ю* їжею, бо ви не могли її *їсти*, та й тепер ще не можете,

3 бо ви ще тілесні. Бо коли за́здрість та суперечки між вами, то чи ж ви не тілесні, і хіба не по-лю́дському робите?

4 Бо коли хто каже: „Я ж Павлів“, а інший: „Я Аполлосів“, то чи ж ви не тілесні?

5 Бо хто ж Аполлос? Або хто то Павло? Вони тільки служітелі, що ви ввірували через них, і то скільки кому́ дав Господь.

6 Я посадив, Аполлос поливав, Бог же зростів,

7 тому́ ані той, хто са́дить, ані хто полива́є, є щось, але Бог, що ро́дить!

8 І хто са́дить, і хто полива́є — одне, і кожен одержить свою нагороду за працею своєю!

9 Бо ми співробітники Божі, а ви — Боже поле, Божа будівля.

10 Я за благодаттю Божою, що да́на мені, як мудрий будівничий, основу поклав, а інший будує на ній; але нехай кожен пильнує, як він будує на ній!

11 Ніхто бо не може покла́сти іншої основи, окрім покла́деної, а вона — Ісус Христос.

12 А коли хто на цій основі буде з золота, срібла, дорогоцінного ка́міння, із дерева, сіна, соломи,

13 то буде ві́явлене ді́ло кожного, бо виявить день, тому що він огнем об'явля́ється, і огонь ді́ло кожного ві́пробує, яке воно є.

14 *І* коли чиє ді́ло, яке збудував *хто*, устої́ть, то той нагороду одержить;

15 коли ж ді́ло згорить, той матиме шкоду, та сам він спасе́ться, але́ так, як через огонь.

Усі люди — Божий храм

16 Чи не знаєте ви, що ви — Божий храм, і Дух Божий у вас пробува́є?

17 Як хто ні́вечить Божого хра́ма, того зні́вечить Бог, бо храм Божий святий, а *храм* той — то ви!

Не хвалі́ся лю́дською му́дрістю

18 Хай не зводіть ніхто сам себе́. Як кому з вас здається, що він мудрий в цім ві́ці, нехай стане нерозумним, щоб бути премудрим.

19 Цьогосві́тня бо мудрість — у Бога глупо́та, бо написано: „Він ловить премудрих у хі́трощах їхніх!“

20 *І* зно́ву: „Знає Госпо́дь думки мудрих, що марно́тні вони!“

21 Тож нехай ніхто не хва́литься людьмі́, бо все ваше:

22 чи Павло, чи Аполло́с, чи Кі́фа, чи сві́т, чи життя́, чи сме́рть, чи тепе́рішне, чи майбутне — усе ваше,

23 ви ж Христові́, а Христос — Божий!

Не судіть передчасно нічого!

4 Нехай кожен нас так уважає, якби служі́телів Христових і доморя́дників Божих таємни́ць;

2 а щó ще шукається в доморядниках, — щоб кожен був знайдений вірним.

3 А для мене то найменше, щоб судили мене ви чи суд людський, бо я й сам не суджу себе.

4 Я бо проти себе нічого не знаю, але цим не виправдуюсь; Той же, Хто судить мене, то Господь.

5 Тому не судіть передчасно нічого, аж поки не прийде Господь, що й вісвітлить таємниці темряви та виявить задуми сердець, і тоді кожному буде похвала від Бога.

Не чваньтесь

6 Оце ж *усе*, браття, приклав я до себе й Аполлоса ради вас, щоб від нас ви навчилися думати „не більш, як написано“, щоб ви не чванились один за одним перед іншим.

7 Хто бо тебе вирізняє? Щó ти маєш, чого б ти не взяв? А коли ж бо ти взяв, чого чванішся, ніби не взяв?

8 Ви вже нагодовані, ви вже збагатілися, без нас ви царюєте. І коли б то ви стали царювати, щоб і ми царювали з вами!

9 Бо я думаю, що Бог нас, апостолів, поставив за найостанніших, мов на смерть засуджених, бо ми стали дивовищем світові, — і анголам, і людям.

10 Ми нерозумні Христа ради, а ви мудрі в Христі; ми слабі, ви ж міцні; ви славні, а ми безчесні!

11 Ми до цього часу і голодуємо, і прагнемо, і нагі ми, і катовані, і тиняємось,

12 і трудимось, працюючи своїми руками. Коли нас лихословлять, ми благословляємо; як нас переслідують, ми терпимо;

13 як лають, ми молимося; ми стали, як сміття *те* для світу, аж досі ми всім, як *ті* відкидки!

Будьте наслідувачами мене!

14 Не пишу це для того, щоб вас осоромити, але остерігаю, як своїх любих дітей.

15 Бо хоч би ви мали десять тисяч наставників у Христі, та отців не багато; а я вас породив у Христі Ісусі через Євangelію.

16 Тож благаю я вас: будьте наслідувачами мене!

17 Для цього послав я до вас Тимофія, що для мене улюблений і вірний син у Господі, — він вам нагадає шляхи мої в Христі Ісусі, як навчаю я скрізь у кожній Церкві.

18 Деякі згорділи, так немов би не мав я прийти до вас.

19 Та небавом прийду до вас, як захоче Господь, і пізнаю не слово згорділих, але силу.

20 Бо Царство Боже не в слові, а в силі.

21 Чого хочете? Чи прийти до вас з києм, чи з любов'ю та з духом лагідности?

Вистерігайтесь перелюбу!

5 Всюди чути, що між вами перелюб, і то такий перелюб, який і між поганями незнаній, — що хтось має *за дружину собі дружину батькову*.

2 І ви завеличалися, а не засмутились радніш, щоб був вилучений з-поміж вас, хто цей учинок зробив.

3 Отож я, відсутній тілом, та присутній духом, уже розсудив, як присутній *між вами*: того, хто так учинив це,

4 у Ім'я Господа Ісуса, як зберетеся ви та мій дух, із силою Господа нашого Ісуса, —

5 віддати такого сатані на погибіль тіла, щоб дух спасся Господнього дня!

6 Величання ваше не добре. Хіба ви не знаєте, що мала різчина все тісто заквашує?

7 Отож, очистьте стару різчину, щоб стати вам новим тістом, бо ви прісні, бо наша Пасха, Христос, за нас у жертву принесений.

8 Тому святкуймо не в давній різчині, ані в різчині злобі й лукавства, але в опрісноках чистоти та правди!

Вилучіть лукавого з-поміж себе!

9 Я писав вам у листі не єднатися з перелюбниками, —

10 але не взагалі з цьогосвітніми перелюбниками, чи з користолюбцями, чи з хижакáми, чи з ідолянами, бо ви мусіли були б відійти від світу.

11 А тепер я писав вам не єднатися з тим, хто зветься братом, та є перелюбник, чи користолюбець, чи ідолянин^[3], чи злоріка, чи п'яніця, чи хижáк, — із такими навіть не їсти!

12 Бо що ж мені судити й чужих? Чи ви не судите своїх?

13 А чужих судить Бог. Тож вилучіть лукавого з-поміж себе самих!

Не судіться в невірних

6 Чи посміє хто з вас, маючи справу до іншого, с'удитися в неправедних, а не в святих?

2 Хіба ви не знаєте, що святі світ судитимуть? Коли ж будете ви світ судити, то чи ж ви негідні судити незначні справи?

3 Хіба ви не знаєте, що ми будем судити анголів, а не тільки життєве?

4 А ви, коли маєте суд за життєве, то ставите *суддями* тих, хто нічого не значить у Церкві.

5 Я на сором *це* вам говорю. Чи ж між вами немає ні одного мудрого, щоб він міг розсудити між братами своїми?

6 Та брат с'удиться з братом, — і то перед невірними!

7 Тож уже для вас сором зовсім, що суди між собою ви маєте. Чому краще не терпите кривди? Чому краще не маєте шкоди?

8 Але ви самі кривду чините та обдираєте, та ще братів.

Неправедні Божого Царства не впадк'ють

9 Хіба ви не знаєте, що неправедні не впадк'ють Божого Царства? Не обманюйте себе: ні розп'усники, ні ідоляни, ні перелюбники, ні блудодійники, ні мужолóжники,

10 ні злодії, ні користолюбці, ні п'яніці, ні злоріки, ні хижакі — Царства Божого не впадкують вони!

11 І такими були дехто з вас, але ви обмились, але освятились, але виправдались Іменем Господа Ісуса Христа й Духом нашого Бога.

Утікайте від розпусти

12 Усе мені можна, та не все на пожиток. Усе мені можна, але мною, ніщо володіти не повинно.

13 Їжа для чéрева, і чéрево для їжі, але Бог одне й друге понійщить. А тіло не для розпусти, але для Господа, і Господь для тіла.

14 Бог же й Господа воскресив, воскресить Він і нас Своєю силою!

15 Хіба ви не знаєте, що ваші тіла — то члени Христові? Отож, узявши члени Христові, зроблю їх членами розпусниці? Зовсім ні!

16 Хіба ви не знаєте, що той, хто злучується з розпусницею, стає одним тілом із нею? Бо каже: „Обидва ви будете тілом одним“.

17 А хто з Господом злучується, стає одним духом із Ним.

18 Утікайте від розпусти. Усякий бо гріх, що його чинить людина, є поза тілом. А хто чинить розпусту, той грішить проти власного тіла.

19 Хіба ви не знаєте, що ваше тіло — то храм Духа Святого, що живе Він у вас, Якого від Бога ви маєте, і ви не свої?

20 Бо дорого куплені ви. Отож прославляйте Бога в тілі своєму та в дусі своєму, що Божі вони!

Про подружнє життя

7 А про що ви писали мені, то добре було б чоловікові не дотикатися жінки.

2 Але щоб уникнути розпусти, нехай кожен муж має дружину свою, і кожна жінка хай має свого чоловіка.

3 Нехай віддає чоловік своїй дружині потрібну любов, так же само й чоловікові дружина.

4 Дружина не володіє над тілом своїм, але чоловік; так же само й чоловік не володіє над тілом своїм, але дружина.

5 Не вхилийтесь одне від одного, хібащо дочасно за згодою, щоб бути в пості та молитві, та й сходьтеся знову до купи, щоб вас сатана не спокушував вашим нестриманням.

6 А це говорю вам як раду, а не як наказу.

7 Бо хочу, щоб усі чоловіки були, як і я; але кожен має від Бога свій дар, — один так, інший так.

8 Говорю ж неодруженим і вдовам: добре їм, як вони позостануться *так*, як і я.

9 Коли ж не втримаються, — нехай одружуються, бо краще женитися, ніж розпалятися.

10 А тим, що побрались, наказую не я, а Господь: Нехай не розлучається дружина з *своїм* чоловіком!

11 А коли ж і розлучиться, хай застається незаміжня, або з чоловіком своїм хай помірється, — і не відпускати чоловікові дружини!

12 Іншим же я говорю, не Господь: коли який брат має дружину невіруючу, і згідна вона жити з ним, — нехай він не лишає її.

13 І жінка, як має чоловіка невіруючого, а той згоден жити з нею, — нехай не лишає його.

14 Чоловік бо невіруючий освячується в дружині, а дружина невіруюча освячується в чоловікові. А інакше нечисті були б ваші діти, тепер же святі.

15 А як хоче невіруючий розлучитися, хай розлучиться, — не неволиться брат чи сестра в такому разі, бо покликав нас Бог до миру.

16 Звідки знаєш ти, дружино, чи не спасеш чоловіка? Або звідки знаєш, чоловіче, чи не спасеш дружини?

Будь тим, чим ти покликаний

17 Нехай тільки так ходить кожен, як кому Бог призначив, як Господь покликав його. І так усім Церквам я наказую.

18 Хто покликаний був в обрі́занні, — нехай він *того* не цурається; чи покликаний хто в необрі́занні, — нехай не обрі́зується.

19 Обрі́зання ніщо, і ніщо необрі́зання, а *важли́ве* — дотрі́мування Божих заповідей.

20 Нехай кожен лишається в стані такому, в якому покликаний був.

21 Чи покликаний був ти рабом? Не турбуйся *про те*. Але коли й можеш стати вільним, то вікористай краще *це*.

22 Бо покликаний в Господі раб — визволéнець Господній; так само покликаний і визволéнець — він раб Христа.

23 Ви дорого кúплєні, — тож не ставайте рабами людей!

24 Б р а т т я , кожен *із вас*, в яким стані покликаний був, хай у тім перед Богом лишається!

Вихід заміж дівчат

25 Про дівчат же не маю на́казу Господнього, але даю раду як той, хто одержав від Господа милість бути вірним.

26 Отож за сучасного утиску добрим уважаю я те, що чоловікові добре лишатися так.

27 Ти зв'язаний з дружи́ною? Не шукай розв'язання. Розв'язався від дружини? Не шукай дружини.

28 А коли ти й ожéнишся, то не згрішив; і як дівчина заміж пі́де, — вона не згрішить. Та муку тілесну такі будуть мати, а мені шкода вас.

29 А це, браття, кажу́ я, бо час позосталий короткий, щоб і ті, що мають дру́жін, були, як ті, що не мають,

30 а хто плаче, — як ті, хто не плаче, а хто тішиться, — як ті, хто не тішиться; і хто купує, — як би не набу́лі,

31 а хто цьогосві́тнім користується, — як би не користува́лись, бо минає стан світу цьогó.

32 А я х́очу, щоб ви безклопíтні бу́лі. Неодру́жений про речі Господні клопóчеться, як догодити Господéві,

33 а одру́жений про речі життéві клопоче́ться, як догодити *сво́йй* дру́жині,

34 і він поділений. Неза́міжня ж жінка та дівчина про речі Господні клопóчеться, щоб бути святою і тілом, і духом. А за́міжня про речі життєві клопоче́ться, як догодити чоловікові.

35 А це я кажу́ вам самим на пожиток, а не щоб сильце́ вам накинати, але щоб пристойно́ й горліво держались ви Господа.

36 А як ду́має хто про дівчину свою, що со́ромно, як вона переросте́, і так мала б лишатись, нехай робить, що хоче, — не згрішить: нехай за́між вихо́дять.

37 А хто в серці свої́м стоїть мі́цно, не має конечности, вла́ду ж має над своєю волею, і це постановив він у серці своєму — берегти свою дівчину, той робить добре.

38 Тому́ й той, хто віддає свою дівчину за́між, добре робить, а хто не віддає — робить краще.

39 Дру́жина зако́ном прив'язана, поки живе чоловік її; коли ж чоловік її вмере, вона вільна вихо́дити за́між, за ко́го захоче, аби тільки в Господі.

40 Блаженніша вона, коли так позоста́неться за моєю порадою, бо мірку́ю, що й я маю Божого Духа.

Стережі́мося ідо́льських жертв

8 А щодо ідо́льських жертв, то ми знаємо, що всі маємо знання́. Знання́ ж надимає, любов же будує!

2 Коли хто ду́має, ніби щось знає, той нічого не знає ще так, як знати повинно.

3 Коли ж любить хто Бога, той пі́знаний Ним.

4 Тож про спожива́ння ідо́льських же́ртв ми знаємо, що і́дол у світі ніщо, і що іншого Бога нема, окрім *Бога* Одно́го.

5 Бо хоч і існують так звані „боги“ чи на небі, чи то на землі, як існує багато богів і багато панів,

6 та для нас один Бог — Отець, що з Нього *походить* усе, ми ж для Нього, і один Господь — Ісус Христос, що все *сталось* Ним, і ми Ним.

7 Та не всі *таке* мають знання, бо деякі мають призвичаєння до ідола й досі, і їдять, як ідольську жертву, — і їхнє сумління, будши недуже, спога́нюється.

8 Їжа ж нас до Бога не зближує: бо коли не їмо, то нічого не тратимо, а коли ми їмо, то не набуваєм нічого.

9 Але стережіться, щоб ця ваша воля не стала якось за спотика́ння^[4] слабим!

10 Коли бо хто бачить тебе, маючого знання, як ти в ідольській божниці сидиш за столом, чи ж сумління його, будши слабé, не буде спону́кане їсти ідольські жертви?

11 І через знання твоє згине недужий твій брат, що за нього Христос був умер!

12 Грішачи так проти братів та вражаючи їхнє слабе сумління, ви проти Христа грішите́.

13 Ось тому́, коли їжа споку́шує брата мого, то повік я не їстиму м'яса, щоб не спокусити брата свого!

Хто служить вівтареві, з вівтаря має частку

9 Хіба ж я не вільний? Чи ж я не апóстол? Хіба я не бачив Ісуса Христа, Господа нашого? Хіба ви, — то не справа моя перед Господом?

2 Коли я не апóстол для інших, то для вас я *апостол*, — ви бо печáть мого апóсто́льства в Господі.

3 Оце оборона моя перед тими, хто судить мене.

4 Чи ми права не маємо їсти та пити?

5 Чи ми права не маємо водити з собою сестру́, дружину, як і інші апóстоли, і Господні брати, і Кіфа?^[5]

6 Хіба я один і Варна́ва не маємо права, щоб не працювати?

7 Хто коштом своїм коли служить у війську? Або хто виноградинка садить, — і не їсть з його плоду? Або хто отáру пасе, — і не їсть молока від отáри?

8 Чи я *тільки* по-людському це говорю? Хіба ж і Закон не говорить цього?

9 Бо в Законі Мойсеевим писано: „Не в'яжи рота волів, що молотить“. Хіба за волів Бог турбується?

10 Чи говорить Він зовсім для нас? Для нас, бо написано, що з надією мусить орати орач, а молотник — *молотити* з надією мати частку в своїм сподіванні.

11 Коли ми сіяли вам духовне, чи ж велика то річ, як пожнемо ми ваше тілесне?

12 Як право на вас мають інші, то тим більше ми. Але ми не вжи́ли цього права, та все терпимо, аби перешкоди якої Христовій Євангелії ми не вчинили.

13 Хіба ви не знаєте, що священнослужителі від святини годуються? Що ті, хто служить вівтареві, із вівтаря мають частку?

14 Так і Господь наказав проповідникам Євангелії жити з Євангелії.

15 Але з того нічого не вжив я. А цього не писав я *для того*, щоб для мене так було. Бо мені краще вмерти, аніж щоб хто знівечив хвалу мою!

Будь слугою для всіх

16 Бо коли я звіщаю Євангелію, то нема чим хвалитись мені, — це бо повинність моя. І горе мені, коли я не звіщаю Євангелії!

17 Тож коли це роблю добровільно, я маю нагороду; коли ж недобровільно, то *виконую* службу доручену.

18 Яка ж нагорода мені? — Та, що, благові́стячи, я безкорісливо проповідував Христову Євангелію, не використовуючи особистих прав щодо благові́стя.

19 Від усіх бувши вільний, я зробився рабом для всіх, щоб найбільше придбати.

20 Для юдеїв я був, як юдей, щоб юдеїв придбати; для підзаконних — був, як підзаконний, хоч сам підзаконним не бувши, щоб придбати підзаконних.

21 Для тих, хто без Закону, — я був беззаконний, не бувши беззаконний Богові, а законний Христові, щоб придбати беззаконних.

22 Для слабїх, — як слабїй, щоб придбати слабих. Для всіх я був усе, щоб спасти бодай деяких.

23 А це я роблю для Євангелії, щоб стати її спільником.

Робіть так, щоб перемогти

24 Хіба ви не знаєте, що ті, хто на перегонах біжить, усі біжать, але нагороду приймає один? Біжіть так, щоб одержали ви!

25 І кожен змагун від усього стримується; вони ж — щоб тлінний прийняти вінок, але ми — щоб нетлінний.

26 Тож біжу я не так, немов на непевне, борюся не так, немов би повітря б'ючі.

27 Але вмертвляю й неволю я тіло своє, щоб, звіщаючи іншим, не стати самому негідним.

Добрі приклади нам на науку

10 Не хочу я, браття, щоб ви не знали, що під хмарою всі отці наші були, — і всі перейшли через море,

2 і всі охристилися в хмарі та в морі в Мойсея,

3 і всі їли ту саму поживу духовну,

4 і пили всі той самий духовний напій, бо пили від духовної скелі, що йшла вслід за ними, а та скеля — був Христос!

5 Але їх багатьох не вподобав був Бог, бо „понищив Він їх у пустині“.

6 А це були приклади нам, щоб ми пожадливі на зло не були, як були пожадливі й вони.

7 Не будьте також ідолянами, як деякі з них, як написано: „Люди сіли, щоб їсти та пити, і встали, щоб грати“.

8 Не станьмо чинити блуду, як деякі з них блудодіяли, — і полягло їх одного дня двадцять три тисячі.

9 Ані не випробовуймо Христа, як деякі з них випробовували, — та й від зміїв загинули.

10 Ані не нарікайте, як деякі з них нарікали, — і загинули від погубителя.

11 Усе це трапилось з ними, як приклади, а написане нам на науку, бо за нашого *часу* кінець віку прийшов.

12 Тому́ то, хто думає, ніби стоїть він, нехай стережеться, щоб не впасти!

13 Досягла вас спроба не інша, тільки людська; але вірний Бог, Який не попустить, щоб ви випробовувалися більше, ніж можете, але при спробі й полєгшення дасть, щоб знєсти могли ви її.

Утікайте від служіння ідолам

14 Тому, мої любі, утікайте від служіння ідолам.

15 Кажу́, як розумним; судіть самі, що кажу́ я.

16 Чаша благословєння, яку благословляємо, — чи не спільнота *то* крові Христової? Хліб, який ломимо, чи не спільнота він тіла Христового?

17 Тому́ що один хліб, тіло одне — нас багато, бо ми всі спільники хліба одного.

18 Погляньте на Ізраїля за тілом: чи ж ті, що жертви їдять, не спільники вівтаря?

19 Тож що́ я кажу́? Що ідольська жертва є щось? Чи що ідол є щось?

20 Ні, але те, що в жертву приносять, „демонам, а не Богові в жертву приносять“. Я ж не хόчу, щоб ви спільника́ми для дємонів стали.

21 Бо не можете пити чаші Господньої та чаші дємонської; не можете бути спільника́ми Господнього сто́лу й столу дємонського.

22 Чи ми дратуватимем Господа? Хіба ми потужніші за Нього?

Усе на Божу славу робіть!

23 Усе мені можна, — та не все на пожіток. Усе мені можна, — та будує не все!

24 Нехай не шукає ніхто свого власного, але кожен — для ближнього!

25 Їжте все, що на ятках м'ясних продається, за сумління зовсім не турбуючись, —

26 Бо „Господня земля, і все, що на ній“!

27 Як покличе вас хтось із невіруючих, і ви захочете піти, — їжте все, що дадуть вам, за сумління зовсім не турбуючись.

28 Коли ж скаже вам хтось: „Це ідоольська жертва“, — не їжте тоді через того, хто сказав, та через сумління!

29 Говорю ж не про власне сумління, але іншого, — чого б моя воля судилась сумлінням чужим?

30 Коли я стаю спільником *їжі* з подякою, чому мене зневажають за те, за що дякую я?

31 Тож, коли ви їсте, чи коли ви п'єте, або коли інше що робите, — усе на Божу славу робіть!

32 Не робіть спокуси юдеям та гелленам, та Церкві Божій,

33 як догódжую й я всім у всьóму, не шукаючи *в тому* пожитку свого, але *пожитку* для багатьох, щоб спасліся вони.

Молитва жінки

1 1 Будьте наслідувачами мене, як і я Христа!

2 Похваляю ж вас, браття, що ви все моє пам'ятаєте, і захóвуете так передáння, як я вам передав.

3 Хóчу ж я, щоб ви знали, що всякому чоловікові голова — Христос, а жінці голова — чоловік, голова ж Христові — Бог.

4 Кожен чоловік, що молиться чи пророкує з головою покритою, — осоромлює він свою гóлову.

5 І кожна жінка, що молиться чи пророкує з головою відкритою, осоромлює *тим* свою гóлову, бо це є те саме, як була б вона виголена.

6 Бо коли жінка не покривається, хай стриждеться вона; коли ж жінці сором стрігтися чи голитися, нехай покривається!

7 Отож, чоловік покривати голови не повинен, бо він образ і слава Бога, а жінка — чоловікові слава.

8 Бо чоловік не походить від жінки, але жінка від чоловіка,

9 не створений бо чоловік ради жінки, але жінка ради чоловіка.

10 Тому жінка повина мати на голові *знака* вла́ди *над нею*, ради анголів.

11 Одначе в Господі ані чоловік без жінки, ані жінка без чоловіка.

12 Бо як жінка від чоловіка, так і чоловік через жінку; а все — від Бога.

13 Поміркуйте самі між собою, чи пристойне воно, щоб жінка молилася Богові непокрита?

14 Чи ж природа сама вас не вчить, що коли чоловік запускає волóсся, то безчестя для нього?

15 Коли ж жінка ко́су запускає, — *це* слава для неї, бо замість покрива́ла да́на ко́са їй.

16 Коли ж хто сперечатися хоче, — ми такого звича́ю не маємо, ані Церкви Божі.

Господня Вечеря

17 Пропонуючи це вам, я не хвалю́, що збираєтесь ви не на лі́пше, а на гі́рше.

18 Бо найперше, я чую, що як схóдитесь ви на збо́ри, то між вами бувають поді́лення, *у що* почасти я й вірю.

19 Бо мусять між вами й поділи бути, щоб відкрились між вами й досвідчені.

20 А далі, коли ви збираєтесь ра́зом, то не на те, щоб їсти Господню Вечéрю.

21 Бо кожен спішить з'їсти власну вечéрю, і один голодує, а другий впивається.

22 Хіба ж ви не маєте хат, щоб їсти та пити? Чи ви зневажаєте Божу Церкву, і осоромлюєте немаючих? Що маю сказати вам? Чи за це похвалю вас? Не похвалю!

23 Бо прийняв я від Господа, що й вам передав, що Господь Ісус ночі *тієї*, як віданий був, узяв хліб,

24 подяку віддав, і переломив, і сказав: „Прийміть, споживайте, це тіло Моє, що за вас ломається. Це робіть на спомин про Мене!“

25 Так само і чашу *взяв* Він по Вечері й сказав: „Ця чаша — Новій Заповіт у Моїй крові. Це робіть, коли тільки будете пити, на спомин про Мене!“

26 Бо кожного разу, як будете їсти цей хліб та чашу цю пити, — смерть Господню звіщаєте, аж доки Він прийде.

27 Тому то, хто їстиме хліб цей чи питиме чашу Господню негідно, — буде винний супроти тіла та крові Господньої!

28 Нехай же людина випробує себе, і так нехай хліб їсть і з чаші хай п'є.

29 Бо хто їсть і п'є негідно, не розважаючи про тіло, той суд собі їсть і п'є!

30 Через це поміж вами багато недужих та хворих, і багато-хто засну́ли.

31 Бо коли б ми самі судили себе, то засуджені ми не були б.

32 Та засуджені від Господа, караємося, щоб нас не засуджено з світом.

33 Ось тому́, мої браття, сходячись на поживу, чека́йте один одного.

34 А коли хто голодний, нехай вдома він їсть, щоб не сходилися ви на бсуд. А про інше, як прийду́, заряджу́.

Про духовні дари

12 А щодо духовних дарів, то не хочу я, браття, щоб не відали ви.

2 Знаєте, що коли ви поганами були́, то ходили до німих ідолів, ніби воджено вас.

3 Тому́ то кажу́ вам, що ніхто, хто говорить Духом Божим, не скаже: „Нехай ана́тема буде на Ісуса“, і не може сказати ніхто: „Ісус — то Господь“, як тільки

Духом Святим.

4 Є різниця між *да́рами* мѝлости, Дух же той Самий.

5 Є й різниця між служі́ннями, та Господь той же Самий.

6 Є різниця й між ді́ями, але Бог той же Самий, що в усіх робить усе.

7 І кожному дається ві́явлення Духа на ко́ристь.

8 Одно́му бо Духом дається слово мудрости, а дру́гому слово знання́ тим же Духом,

9 а іншому віра тим же Духом, а іншому да́ри вздорóвлення тим же Духом,

10 а іншому рóблення чуд, а іншому пророкува́ння, а іншому розпізнава́ння ду́хів, а тому різні мови, а іншому ви́яснення мов.

11 А все оце чинить один і той Самий Дух, уділя́ючи кожному осібно, як Він хоче.

12 Бо як тіло одне, але має членів багато, усі ж чле́ни ті́ла, хоч їх багато, то тіло одне, — так і Христос.

13 Бо ми всі одним Духом охрищені в тіло одне, — чи то юдеї, чи геллени, чи раби, чи то вільні, — і всі ми на́по́бені Духом одним.

14 Бо тіло не є один член, а багато.

15 Коли скаже нога, що я не від тіла, бо я не рука, — то хіба через це не від тіла вона?

16 І коли скаже вухо, що я не від тіла, бо я не око, — то хіба через це не від тіла воно?

17 Коли б оком *було* ці́ле тіло, то де *був би* слух? А коли б усе слух, то де *був би* нюх?

18 Та нині Бог розкла́в чле́ни в тілі, кожного з них, як хотів.

19 Якби всі одним чле́ном були́, — то де тіло *було б*?

20 Отож, тепер чле́нів багато, — та тіло одне.

21 Бо око не може сказати руці: „Ти мені непотрібна“; або голова знов ногам: „Ви мені непотрібні“.

22 Але члени тіла, що здаються слабіші, значно більше потрібні.

23 А тим, що вважаємо їх за зовсім нешановані в тілі, таким честь найбільшу приносимо, і брудкі наші *члени* отримують пристойність найбільшу,

24 а нашим пристойним того не — потрібно. Та Бог змішав тіло, і честь більшу дав нижчому *членові*,

25 щоб поділення в тілі не було, а щоб члени однаково дбали один про одного.

26 І коли терпить один член, то всі члени з ним терплять; і коли один член пошанований, то всі члени з ним тішаються.

27 І ви — тіло Христове, а зосібна — ви члени!

28 А інших поставив Бог у Церкві поперше — апостолами, подруге — пророками, потрете — учителями, потім *дав* сили, також *дари* вздоровлення, допомоги, управління, різні мови.

29 Чи ж усі апостоли? Чи ж усі пророки? Чи ж усі вчителі? Чи ж усі сили чудодійні?

30 Чи ж усі мають *дари* вздоровлення? Чи ж мовами всі розмовляють? Чи ж усі вияснюють?

31 Тож дбайте рівно про ліпші *дари*, а я вам покажу путь іще кращу!

Гімн про любов: Любов над усе!

13 Коли я говорю мовами людськими й ангоськими, та любови не маю, — то став я як мідь *та* дзвінка або бубон гудячий!

2 І коли маю *дара* пророкувати, і знаю всі таємниці й усе знання, і коли маю всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любови не маю, — то я ніщо!

3 І коли я роздам усі маєтки свої, і коли я віддам своє тіло на спалення, та любови не маю, — то пожитку не матиму жадного!

4 Любов довготерпить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається,

5 не повóдиться нечемно, не шукає *тільки* свого, не рветься до гніву, не думає лихóго,

6 не радіє з неправди, але тішиться правдою,

7 усе знóсить, вірить у все, сподіва́ється всього, усе те́рпить!

8 Ніко́ли любов не перестає! Хоч пророцтва й існують, — та припи́няться, хоч мови існують, — замóвкнуть, хоч існує знання, — та скасу́ється.

Доскона́ле понад частинне

9 Бо ми знаємо частинно, і пророкуємо частинно;

10 коли ж досконале настане, тоді зупиниться те, що частинне.

11 Коли я дитино́ю був, то я говорив, як дитина́, як дитина́ я дума́в, розумі́в, як дитина. Коли ж мужем я став, то відкинув дитя́че.

12 Отож, тепер бачимо ми ніби у дзе́ркалі, у за́гадці, але по́тім — обличчям в обличчя; тепер розумію частинно, а по́тім пізна́ю, як і пізнаний я.

13 А тепер залиша́ються віра, надія, любов, — оці три. А найбільша між ними — любов!

У Церкві говоріть тільки зрозумілою мовою!

14 Дбайте про любов, і про духовне пильнуйте, а найбільше — щоб пророкува́ти.

2 Як говóрить хто *чужою* мовою, ^[6] той не лю́дям говорить, а Богові, бо ніхто *його* не розуміє, і він духом говорить таємне.

3 А хто пророку́є, той лю́дям говорить на збудува́ння, і на умо́влений, і на розраду.

4 Як говорить хто *чужою* мовою, той будує *тільки самого себе*, а хто пророкує, той Церкву будує.

5 Я ж хóчу, щоб мовами говорили всі, а ліпше — щоб пророкува́ли: більший бо той, хто пророкує, аніж той, хто говорить мовами, хібащо пояснює, щоб будувáлася Церква.

6 А тепер, як прийду́ я до вас, браття, і до вас говорити буду *чужою* мовою, то який вам пожіток зроблю́, коли не поясню́ вам чи то відкриттям, чи знанням, чи пророцтвом, чи наукою?

7 Бо навіть і речі бездушні, що звук видають, як сопілка чи лі́тня, коли б не видавали вони різних звуків, — як пізнати б *тоді*, що бринить або грає?

8 Бо коли сурма́ звук неви́разний дає, — хто до бо́ю готóвитись бу́де?

9 Так і ви, коли мовою не подасте́ зрозумілого слова, — як пізнати, що́ кажете? Ви говоритимете на вітер!

10 Як багато, напри́клад, різних мов є на світі, — і жа́дна з них не без значення!

11 І коли я не знатиму значення слів, то я буду чужинцем промовцеві, і промóвець чужинцем мені.

12 Так і ви, що пильнуєте про духовні *дари*, — дбайте, щоб збагачуватись через них на збудува́ння Церкви!

13 Ось тому́, хто говорить *чужою* мовою, нехай молиться, щоб умі́в вияснити.

14 Бо коли я молюся *чужою* мовою, то молиться дух мій, а мій розум без плóду!

15 Ну, то що ж? Буду молитися духом, і буду молитися й розумом, співатиму духом, і співатиму й розумом.

16 Бо коли благословля́тимеш духом, то як той, що займає місце прóстої людини, промовить „амі́нь“ на подяку твою? Не знає бо він, що́ ти кажеш.

17 Ти дякуєш добре, але не будується інший.

18 Дякую Богові моєму, — розмовляю я мовами більше всіх вас.

19 Але в Церкві волю́ п'ять слів зрозумілих сказати, щоб і інших навчити, ані́ж десять тисяч слів *чужою* мовою!

20 Браття, не будьте дітьми́ *своїм* розумом, — будьте в лихóму дітьми́, а в розумі доскона́лими будьте!

21 У Законі написано: „Іншими мовами й іншими устами Я говоритиму людям оцим, та Мене вони й так не послухають“, каже Господь.

22 Отож, мови існують на знак не для віруючих, але для невіруючих, а пророцтво — для віруючих, а не для невіруючих.

23 А як зійдеться Церква вся разом, і всі говоритимуть *чужими* мовами, і ввійдуть туди й сторонні чи невіруючі, — чи ж не скажуть вони, що біснуєтесь ви?

24 Коли ж усі пророкують, а ввійде якийсь невіруючий чи сторонній, то всі докоряють йому, усі судять його,

25 і так таємниці серця його виявляються, і так він падає ницьма і вклоняється Богові й каже: „Бог справді між вами!“

26 То що ж, браття? Коли сходитесь ви, то кожен із вас псалом має, має науку, має мову, об'явлення має, має ви'яснення, — нехай буде все це на збудування!

27 Як говорить хто *чужою* мовою, *говорить* по двох, чи найбільше по трьох, і то за чергою, а один нехай перекладає!

28 А коли б не було перекладача, то нехай він у Церкві мовчить, а говорить нехай собі й Богові!

Пророки в Церкві

29 А пророки нехай промовляють по двох чи по трьох, а інші нехай розпізнають.

30 Коли ж відкриття буде іншому з тих, хто сидить, — нехай перший замовкне!

31 Бо можете пророкувати ви всі по одному, — щоб училися всі й усі тішилися!

32 І кóряться духи пророчі пророкам,

33 бо Бог не є *Богом* безладу, але миру.

Хай мовчить жінка в Церкві

Як по всіх Церквах у святих, —

34 нехай у Церкві мовчать жінки ваші! Бо їм говорити не позволено, — тільки корітись, як каже й Закон.

35 Коли ж вони хочуть навчитись чогось, нехай вдома питають своїх чоловіків, — непристойно бо жінці говорити в Церкві!

У Церкві нехай буде все благопристойно!

36 Хіба вийшло від вас Слово Боже? Чи прийшло воно тільки до вас?

37 Коли хто вважає себе за пророка або за духовного, нехай розуміє, щоб я пишу вам, — бо Господня *це* заповідь!

38 Коли б же хто не розумів, — нехай не розуміє!

39 Отож, браття мої, майте ревність пророкувати, та не бороніть говорити й мовами!

40 Але все нехай буде добропристойно і статечно!

Христос воскрес, то воскреснемо й ми!

15 Звіщаю ж вам, браття, Євангелію, яку я вам благовістив, і яку прийняли ви, в якій і стоїте.

2 Якою й спасаєтесь, коли пам'ятаєте, яким словом я благовістив вам, якщо тільки ви вірували не наобліп.

3 Бо я передав вам найперш, що й прийняв, - що Христос був умер ради наших гріхів за Писанням,

4 і що Він був похований, і що третього дня Він воскрес за Писанням,

5 і що з'явився Він Кіфі, потім Дванадцятьом.

6 А потім з'явився нараз більше як п'ятистам браттям, що більшість із них живе й досі, а дехто й спочіли.

7 Потому з'явився Він Якову, опісля - усім апостолам.

8 А по всіх Він з'явився й мені, мов якому недобродкові.

9 Я бо найменший з апостолів, що негідний зватись апостолом, бо я переслідував був Божу Церкву.

10 Та благодаттю Божою я те, що є, і благодать Його, що в мені, не даремна була, але я працював більше всіх їх, правда - не я, але Божа благодать, що з мною вона.

11 Тож чи я, чи вони, - ми так проповідуємо, і так ви ввірували.

12 Коли ж про Христа проповідується, що воскрес Він із мертвих, - як же дехто між вами говорять, що немає воскресіння мертвих?

13 Як немає ж воскресіння мертвих, то й Христос не воскрес!

14 Коли ж бо Христос не воскрес, то проповідь наша даремна, даремна також віра ваша!

15 Ми знайшлися б тоді неправдивими свідками Божими, бо про Бога ми свідчили, що воскресів Він Христа, Якого Він не воскресив, якщо не воскресають померлі.

16 Бо як мертві не воскресають, то й Христос не воскрес!

17 Коли ж бо Христос не воскрес, *тоді* віра ваша даремна, - ви в своїх ще гріхах,

18 тоді то загинули й ті, що в Христі упокоїлись!

Про воскресіння мертвих

19 Коли ми надіємося на Христа тільки в цьому житті, то ми найнещасніші від усіх людей!

20 Та нині Христос воскрес із мертвих, - первісток серед покійних.

21 Смерть бо через людину, і через Людину воскресіння мертвих.

22 Бо так, як в Адамі вмирають усі, так само в Христі всі оживуть,

23 кожен у своєму порядку: первісток Христос, потім *ті, що* Христові, під час Його приходу.

24 А потому кінець, коли Він передасть царство Богові й Отцеві, коли Він зруйнує всякий уряд, і владу всяку та силу.

25 Бо належить Йому царювати, аж доки Він не „покладе всіх Своїх ворогів під ногами Своїми!“

26 Як ворог останній - смерть зніщиться,

27 бо „під ноги Його Він усе впокорів“. Коли ж каже, що впокорено все, то ясно, що *все*, окрім Того, Хто впокорів Йому все.

28 А коли Йому все Він упокорить, тоді й Сам Син упокориться Тому, Хто все впокорив Йому, щоб Бог був у всьому все.

29 Бо що зроблять ті, хто христяться ради мертвих? Коли мертві не воскресають зовсім, то нащо вони ради мертвих і христяться?

30 Для чого й ми повсякчас наражаємось на небезпéки?

31 Я щодень умираю. Так свідчу, браття, вашою хвалою, що маю її в Христі Ісусі, Господі нашім.

32 Коли я зо звірами боровся в Ефесі, яка мені по-людському кóристь, коли мертві не воскресають? „Будем їсти та пити, бо ми вввзавтра вввмрем!“

33 Не дайте себе звéсти, — товариство лихе псує добрі звичаї!

34 Протверезітьсв правдиво, та й не грішіть, бо деякі Бога не знають, — говорю вам на сором!

35 Але дехто скаже: „Як мертві воскреснуть? І в яким тілі прийдуть?“

36 Нерозумний, — щó ти сієш, те не оживе, як не ввмре.

37 І коли сієш, то сієш не тіло майбутнє, але голе зérно, яке тра́питься, — пшениці або чого іншого,

38 і Бог йому тіло дає, як захоче, і кожному зérнятi тіло його.

39 Не кожне тіло однакове тіло, але ж інше в людéй, та інше тіло в скотини, та інше тіло в пташóк, та інше у риб.

40 Є небесні тіла й тіла зéмні, але ж інша слава небесним, а інша зéмним.

41 Інша слава для сонця, та інша слава для місяця, та інша слава для зір, — бо зор'я від зор'я відрізняється славою!

42 Так само й воскресіння мертвих: сіється в тління, — в нетління встає,

43 сіється в неславу, — у славі встає, сіється в немочі, — у силі встає,

44 сіється тіло звичайне, — встає тіло духовне. Є тіло звичайне, є й тіло духовне.

45 Так і написано: „Перша людина Адам став душею живою“, а останній Адам — то дух оживляючий.

46 Та не перше духовне, але звичайне, а потім духовне.

47 Перша людина — з землі, зємна, друга Людина — із неба Господь.

48 Який зємний, такі й земні, і Який небесний, такі й небесні.

49 І, як носили ми образ зємного, так і образ небесного будемо носити.

50 І це скажу, браття, що тіло й кров посісти Божого Царства не можуть, ані тління нетління не посяде.

51 Ось кажу я вам таємницю: не всі ми заснемо, та всі перемінимось, —

52 раптом, як оком змигнути, при останній сурмі: бо засурміть вона — і мертві воскреснуть, а ми перемінимось!

53 Мусить бо тлінне оце зодягнути в нетління, а смертне оце зодягтися в безсмертя.

54 А коли оце тлінне в нетління зодягнеться, і оце смертне в безсмертя зодягнеться, тоді збудеться слово написане: „Поглинута смерть перемогою“!

55 Де, смерте, твоя перемога? Де твоє, смерте, жалó?

56 Жалó ж смерти — то гріх, а сила гріха — то Закон.

57 А Богові дяка, що Він Господом нашим Ісусом Христом перемогу нам дав.

58 Отож, брати любі мої, будьте міцні, непохитні, збагачуйтесь завжди в Господньому ділі, знаючи, що ваша праця не марнотна у Господі!

Збирайте складки на вбогих

16 А щодо складок на святих, то й ви робіть так, як я постановив для Церков галатійських.

2 А першого дня в тижні^[7] нехай кожен із вас відкладає собі та збирає, згідно з тим, як ведеться йому, щоб складок не робити тоді, аж коли я прийду.

3 А коли я прийду, тоді тих, кого виберете, тих пошлю я з листами, щоб вони ваш дар любови віднесли до Єрусалиму.

4 А коли ж і мені випадатиме йти, то зо мною підуть.

Двері широкі мені відчинилися

5 Я прибуду до вас, коли перейду Македонію, бо проходжу через Македонію.

6 А в вас, коли трапиться, я поживу або й перезімую, щоб мене провели ви, куди я підуть.

7 Не хочу я бачитись з вами тепер мимохідь, але сподіваюся деякий час перебути у вас, як дозволить Господь.

8 А в Ефесі пробуду я до П'ятдесятниці,

9 бо двері великі й широкі мені відчинилися, та багато противників.

Шануйте церковних працівників!

10 Коли ж прийде до вас Тимофій, то пильнуйте, щоб він був безпечний у вас, бо діло Господнє він робить, як і я.

11 Тому то нехай ним ніхто не погорджує, але відпровадьте його з миром, щоб прийшов він до мене, бо чекаю його з братами.

12 А щодо брата Аполлоса, то я дуже благав був його, щоб прийшов до вас з братами, та охоти не мав він прибути тепер, але прийде, як матиме час відповідний.

13 Пильнуйте, стійте у вірі, будьте мужні, будьте міцні,

14 хай з любов'ю все робиться у вас!

15 Благаю ж вас, браття, — знаєте ви дім Степанів, що в Ахаїї він первісток, і що службі святим присвятились вони, —

16 і ви підкоряйтесь таким, також кожному, хто помагає та працює.

17 Я тішусь з приходу Степана, і Фортуната, і Ахаїка, бо вашу відсутність вони заступили,

18 бо вони заспокоїли духа мого й вашого. Тож шануйте таких!

Кінцеві привітання

19 Вітають вас азійські Церкві; Акіла й Прискілла з домашньою Церквою їхньою гаряче вітають у Господі вас.

20 Вітають вас усі брати. Вітайте один одного святим поцілунком.

21 Привітання моєю рукою Павловою.

22 Коли хто не любить Господа, нехай буде проклятий! Марана та!^[8]

23 Благодать Господа нашого Ісуса *нехай буде* з вами!

24 Любов моя з вами всіма у Христі Ісусі, амінь!

1. ↑ Арамейське слово kefa і грецьке πέτρος визначають те саме: камінь. Тому Кифа й Петро (назви Симона) визначають те саме: камінь. Пор. Ів. 1. 42.
2. ↑ Грецьке τό ἐκ τοῦ θεοῦ — з Бога.
3. ↑ Ідолянин — ідолослужитель, хто служить ідолам.
4. ↑ С п о т и к а н н я — спокуса.
5. ↑ К и ф а — апостол Петро-Симон. пор. Ів 1. 42.
6. ↑ Грецьке γλῶσσα — мова, говірка, чужа мова, незрозуміла мова.
7. ↑ Цебто — у неділю.
8. ↑ Марана та, арамейське marana tha: Господи, прийди! Пор. Об. 22. 20.

ДРУГЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО КОРИНТЯН

Привітання й потіха коринтян

1 Павло, з волі Божої апостол Христа Ісуса, та брат Тимофій, до Божої Церкви в Коринті, з усіма святыми в цілій Ах'ї, —

2 благодать вам і мир від Бога Отця нашого й Господа Ісуса Христа!

3 Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Отець милосердя й Бог потіхи всілякої,

4 що в усякій скорботі Він нас потішає, щоб змогли потішати й ми тих, що в усякій скорботі знаходяться, тією потіхою, якою потішує Бог нас самих.

5 Бо поскільки намножуються в нас терпіння Христові, — так через Христа й потішення наше намножується.

6 Бо як терпимо скорботи, то на вашу потіху й спасіння; коли потішаємось, то на вашу потіху в терпінні тих самих страждань, які терпимо й ми.

7 А наша надія певна про вас, бо ми знаємо, що ви спільники як у терпіннях, так само і в потісі.

8 Бо не хочемо, браття, щоб не відали ви про нашу скорботу, що в Азії трапилась нам, бо над міру й над силу були ми обтяжені, так що ми не надіялися навіть жити.

9 Та самі ми в собі мали присуд на смерть, щоб нам не покладати надії на себе, а на Бога, що воскрешує мертвих,

10 що від смерти такої нас визволив і визволяє, і на Нього й покладаємося, що й ще визволить Він,

11 як поможете разом і ви молитвою за нас, щоб за дар ласки, що нам виявлений багатьма, багато-хто дяку складала за нас.

12 Бо це нам хвала, — свідчення нашого сумління, що в святості й чистості Божій, не в тілесній мудрості, але в Божій благодаті жили ми на світі, особливо ж у вас.

13 Бо іншого вам ми не пишемо, тільки те, що читаєте та розумієте, а сподіваюсь, що ви й до кінця зрозумієте,

14 як частинно нас ви й зрозуміли, що ми вам похвалі, як і ви нам, у день Господа нашого Ісуса.

Чому апостол Павло не прибув до корінтян

15 І з певністю цією хотів я давніше прибути до вас, щоб мали ви благодать удруге,

16 і через вас перейти в Македонію, а з Македонії знову прибути до вас, а ви щоб в Юдею мене відпровідили.

17 Маючи задум такий, чи я чинив легковажно? Чи те, що задумую, за тілом задумую, щоб було в мене і „Так, так“, і „Ні, ні?“

18 Але вірний Бог, що наше слово до вас не було „Так“ і „Ні“.

19 Бо Син Божий Ісус Христос, що ми Його вам проповідували, я й Силуан, і Тимофій, не був „Так“ і „Ні“, але в Нім було „Так“.

20 Скільки бо Божих обітниць, то в Ньому „Так“, і в Ньому „Амінь“, — Богові на славу через нас.

21 А Той, Хто нас із вами в Христа утверджує, і Хто нас намастив, — то Бог,

22 Який і запечатав нас, і в наші серця дав завдаток Духа.

23 А я кличу Бога на свідка на душу мою, що я, щадячі вас, не прийшов у Коринт дотепер,

24 не тому, ніби ми беремо владу над вашою вірою, але вашої радості помічники ми, — бо ви встояли вірою!

Ми для Бога Христова запіиність

2 А я постановив у собі те, щоб до вас не прийти знов у смутку.

2 Бо коли я засмучую вас, то хто той, хто потішить мене, як не той, кого я засмутив?

3 І це саме писав я до вас, щоб, прийшовши, я смутку не мав би від тих, що від них мені тішитися налєжало, про всіх вас бувши певний, що радість моя — *то радість* усіх вас!

4 Бо з великого горя та з туги сердечної я написав вам з рясніми слізьми не на те, щоб були ви засмучені, але щоб пізнали любов, що в мене її пребагато до вас!

5 А як хто засмутив, не мене засмутив, а почáсти — щоб не пригнітити — і всіх вас.

6 Дóсить такому карáння того, що від багатьох,

7 через те навпакі, — краще простити й потішити, щоб смуток великий його не пожёр.

8 Через те вас благаю: зміцніть до нього любов!

9 Бо на це я й писав, щоб пізнати ваш дóсвід, чи в усім ви слухняні.

10 А кому ви прощаєте що, тому й я; бо й я, як простив що *кому*, то кому я простив, *зробив те* через вас від Особи Христа,

11 щоб нас сатана не перехитрував, — відомі бо нам його задуми!

12 А коли я прийшов до Троáди звіщати Христову Євáнгелію, і були двері для мене відчинені в Господі,

13 не мав я спокóю для духа свого, бо я не знайшов був свого брата Тита; але, попрощавшись з ними, я пішов в Македонію.

14 А Богові подяка, що Він постійно чинить нас переможцями в Христі, і запáшність знання про Себе через нас виявляє на всякому місці!

15 Ми бо для Бога Христова запáшність серед тих, хто спасається, і тих, які гинуть,

16 для одних бо смертельна запáшність на смерть, а для других запáшність життєва в життя. І хто здатен на це?

17 Бо ми не такі, як багато-хто, що Боже Слово фальшують, але ми провіщаємо, як із щирости, як від Бога, перед Богом, у Христі!

Де Дух Господній, там воля

3 Чи нам знов зачинати доручувати самих себе? Чи ми потребуємо, як дехто, листів доручальних до вас чи від вас?

2 Ви наш лист, написаний у наших серцях, якого всі люди знають і читають!

3 Виявляєте ви, що ви — лист Христів, нами вислужений, що написаний не чорнилом, але Духом Бога Живого, не на табличках камінних, але на тілесних табличках серця.

4 Таку ж певність до Бога ми маємо через Христа,

5 не тому, що ми здібні помислити щось із себе, як від себе, але наша здібність від Бога.

6 І Він нас зробив бути здатними служителями Нового Заповіту, не букви, а Духа, — бо буква вбиває, а Дух оживляє.

7 Коли ж служіння смерті, вирізане на каменях буквами, було таке славне, що Ізраїлеві сини не могли дивитись на обличчя Мойсея, через славу минушу обличчя його,

8 скільки ж більш буде в славі *те* служіння Духа!

9 Бо як служіння осуду — слава, то служіння праведности тим більше багате на славу!

10 Не прославилося бо прославлене, у цій частині, ради слави, що вона переважає,

11 бо коли славне *те*, що минає, то багато більш у славі *те*, що триває!

12 Тож, мавши надію таку, ми вживаємо великої сміливости,

13 а не як Мойсей, що покривало клав на обличчя своє, щоб Ізраїлеві сини не дивилися на кінець того, що минає.

14 Але засліпилися їхні думки, бо *те* саме покривало аж до сьогодні лишилось незняте в читанні Старого Заповіту, бо зникає воно Христом.

15 Але аж до сьогодні, як читають Мойсея, на їхньому серці лежить покривало,

16 „коли ж вони навернуться до Господа, тоді покривало здимається“.

17 Господь же — то Дух, а де Дух Господній, — там воля.

18 Ми ж відкритим обличчям, як у дзеркало, дивимося всі на славу Господню, і змінємося в той же образ від слави на славу, як від Духа Господнього.

Видіме — дочасне, невидіме ж — вічне

4 Ось тому, мавши за милосердям *Божим* таке служіння, ми не тратимо відваги,

2 але ми відреклися тайного сорому, не ходячи в хитрості та не перекручуючи Божого Слова, але з'явленням правди доручуємо себе кожному сумлінню людському перед Богом.

3 Коли ж наша Євангелія й закрита, то закрита для тих, хто гине, —

4 для невіруючих, яким бог цього віку засліпив розум, щоб для них не засіяло світло Євангелії слави Христа, а Він — образ Божий.

5 Бо ми не себе самих проповідуємо, але Христа Ісуса, Господа, ми ж самі — раби ваші ради Ісуса.

6 Бо Бог, що звелів був світлу засяяти з темряви, у серцях наших засяяв, щоб просвітити *нам* знання слави Божої — в Особі Христовій.

7 А ми маємо скарб цей у посудинах глиняних, щоб велич сили була Божа, а не від нас.

8 У всьому нас тиснуть, та не потиснені ми; ми в важких обставинах, але не впадаємо в розпач.

9 Переслідують нас, але ми не полишені; ми повалені, та не погублені.

10 Ми завжди носимо в тілі мертвасть Ісусову, щоб з'явилося в нашому тілі й життя Ісусове.

11 Бо завжди нас, що живемо, віддають на смерть за Ісуса, щоб з'явилося Ісусове в нашому смертельному тілі.

12 Тому то смерть діє в нас, а життя — у вас.

13 Та мавши того ж духа віри, за написаним: „Вірував я, через те говорив“, і ми віруємо, тому то й говоримо,

14 Знавши, що Той, Хто воскресив Господа Ісуса, воскресить з Ісусом і нас, і поставить із вами.

15 Усе бо для вас, щоб благодать, розмножена через багатьох, збагатіла подяку на Божу славу.

16 Через те ми відваги не тратимо, бо хоч ніщиться зовнішній наш чоловік, зате день-у-день відновляється внутрішній.

17 Бо теперішнє легке наше горе достачає для нас у безмірнім багатстві славу вічної ваги,

18 коли ми не дивимося на видіме, а на невидіме. Бо видіме - дочасне, невидіме ж - вічне!

Примиріться з Богом!

5 Знаємо бо, коли зёмний мешкальний намет наш зруйнується, то маємо будівлю від Бога на небі, - дім нерукотворний *та* вічний.

2 Тому́ то й зідхаємо, бажаючи приодягтись будівлею нашою, що з неба,

3 коли б тільки й одягнені ми не знайшлися нагі!

4 Бо ми, знаходячися в цьому наметі, зідхаємо під тягарём, бо не хочемо роздягтись, але одягтись, щоб смертне пожёрлось життям.

5 А Той, Хто на це саме й створив нас, то Бог, що й дав нам завда́ток Духа.

6 Отож, бувши відважні постійно, та знаючи, що, мавши дім у тілі, ми не перебуваємо в домі Господньому,

7 бо хódимо вірою, а не видінням,

8 ми ж відважні, і бажаємо краще покинути дім тіла й мати дім у Господа.

9 Тому́ ми й пильнуємо, - чи остаємося в домі *тіла*, чи вихódимо з дому, - бути Йому́ любими.

10 Бо мусимо всі ми з'явитися перед судовим престолом Христовим, щоб кожен прийняв згідно з тим, що́ в тілі робив він, - чи добре, чи лихё.

11 Отже, відаючи страх Господній, ми людей переконуємо, а Богові явні; але маю надію, що й у ваших сумліннях ми явні.

12 Бо не зно́ву себе ми дору́чуємо вам, але даємо вам привід хвалі́тися нами, щоб мали ви *що* проти тих, що хва́ляться обличчям, а не серцем.

13 Коли бо ми з розуму сходимо, - то Богові, коли ж при здоровому розумі, - то для вас.

14 Бо Христова любов спону́кує нас, що ду́мають так, що коли вмер Один за всіх, то всі померли.

15 А вмер Він за всіх, щоб ті, хто живе, не жили вже для себе самих, а для Того, Хто за них був умер і воскрес.

16 Через те відтепе́р ми ніко́го не знаємо за тілом; коли ж і знали за тілом Христа, то тепер ми не знаємо вже!

17 Тому́ то, коли хто в Христі, той створі́ння нове́, - стародавнє минуло, ото сталось нове́!

18 Усе ж від Бога, що нас примирив із Собою Ісусом Христом і дав нам служі́ння примі́рення,

19 бо Бог у Христі примирив світ із Собою Самим, не зважа́вши на їхні провини, і поклав у нас слово примі́рення.

20 Оце ми як посли замість Христа, ніби Бог благає через нас, благаємо замість Христа: примирі́ться з Богом!

21 Бо Того́, Хто не відав гріха, Він учинив за нас гріхом, щоб стали ми Божою праведністю в Нім!

Ви храм Бога Живого

6 А ми, як співробі́тники, благаємо, щоб ви Божої благодаті не брали надармо.
2 Бо каже: „Приємного ча́су почув Я тебе, - і поміг Я тобі в день спасі́ння!“ Ось тепер час приємний, ось тепер день спасіння!

3 Ні в чому ніякого спотика́ння не робимо, щоб служі́ння було бездога́нне,

4 а в усьому себе виявляємо, як служителів Божих, у великім терпінні, у скорботах, у бідах, у тіснотах,

5 у в'язницях, у розрухах, у працях, у недосипаннях, у постах,

6 у чистості, у розумі, у лагідності, у добрості, у Дусі Святій, у нелицемірній любові,

7 у слові правди, у силі Божій, зо зброєю праведности в правій і лівій,

8 через славу і безчестя, через ганьбу і хвалу, як обманці, але ми правдиві;

9 як незнані, та пізнані, як умираючі, та ось ми живі; як кáрані, та не забиті;

10 як сумні, але завжди веселі; як убогі, але багатьох ми збагачуємо; як ті, що нічого не мають, але всім володіємо.

11 Уста наші відкрились до вас, корінтяни, серце наше розширене!

12 У нас вам не тісно, але тісно вам у ваших серцях!

13 Такою ж відплатою — говорю, немов дітям — розширені будьте і ви!

14 До чужого ярма не впрягайтесь з невірними; бо що спільного між праведністю та беззаконням, або яка спільність у світла з темрявою?

15 Яка згода в Христа з белійя́ром? Або яка частка вірного з невірним?

16 Або яка згода поміж Божим храмом та ідолами? Бо ви храм Бога Живого, як Бог прорік: „Поселюсь серед них і ходитиму, і буду їм Богом, — а вони будуть наро́дом Моїм!

17 Вийдіть тому́ з-поміж них та й відлучі́ться, — каже Господь, — і не торкайтесь нечистого, — і Я вас прийму́,

18 і буду Я вам за Отця, а ви за синів і дочок Мені будете, — говорить Господь Вседержитель!“

Тішусь я, що можу покластись у всьому на вас!

7 Отож, мої любі, мавши ці обітниці, очистьмо себе від усякої нечисти тіла та духа, — і творімо святиню у Божім страху!

2 Дайте місце для нас! Ми нікого не скривдили, нікого не зіпсували, нікого не ошукали!

3 Говорю не на óсуд, бо я перед тим був сказав, що ви в серцях наших, щоб нам із вами чи померти чи жити.

4 У мене велика сміливість до вас, велика мені похвала з вас, я повний потіхи, збагачаюся радістю при всякому нашому горі.

5 Бо коли ми прийшли в Македонію, тіло наше не мало спочинку ніякого, у всьому бідуючи: назовні — бої, страхіття — всередині.

6 Але Бог, що тішить принижених, потішив нас приходом Тита,

7 і не тільки його прибуттям, а й потішенням, що ним він потішився з вас, коли розповідав нам про вашу журбу́, про ваш смуток, про вашу горливість до мене, так що я більше тішився.

8 Коли я й засмутив вас листом, то не каюся, хоч і каявся був, бо бачу, що той лист засмутив вас, хоч і часово.

9 Я радію тепер не тому́, що ви засмутились, а що ви засмутились на пока́ння, бо ви засмутились для Бога, щоб ні в чо́му не мати втрати від нас.

10 Бо смуток для Бога чинить каяття на спасіння, а про нього не жалуємо, а смуток світський — чинить смерть.

11 Бо ось саме це, що ви засмутились для Бога, яку пильність велику воно вам зробило, яку оборону, яке обурення, який страх, яке бажа́ння, яку горливість, яку по́мсту! Ви в усім показали, що чисті ви в справі.

12 А коли я й писав вам, то не через того, хто кривдить, і не через покривдженого, а щоб виявилася для вас наша пильність про вас перед Богом.

13 Тому́ то потіхою вашою втішились ми, а ще більше зраділи ми радістю Тита, що ви всі заспокоїли духа його.

14 Бо коли я про вас йому чим похвалився, то не осоробився; але як ми вам говорили все правду, так і наша хвала́ перед Титом правдива була́!

15 І серце його прихильніше до вас, коли згадує він про покору всіх вас, як його прийняли́ ви були зо стра́хом і тремті́нням.

16 Отож, тішуся я, що мбжу покластись у всьому на вас!

Дайте доказа своєї любови!

8 Повідомляємо ж вас, браття, про Божу благодать, що дана Церквám македбнським,

2 що серед великого досвду горя вони мають радсть ряснý, í глибоке їхне уббзтво збагáтилось багатством їхньої щирости;

3 бо вони добровільні в мíру сил *своїх*, í над силу, засвідчую, —

4 із ревним благáнням вони нас просили, щоб ми прийняли дар та спільність служіння святим.

5 Í не так, як надíялись ми, але віддали себе перш Господéві та нам із волі Божої,

6 щоб ми благали Тита, щоб він, як був перше зачав, так í скінчив би в вас оце добре дíло.

7 А ви, як у всім, збагачуєтесь: вірою, í словом, í розумом, í всякою пильністю, í вашою любов'ю до нас, — щоб збагачувались ви í в благодаті оцй.

8 Не кажú *це*, як наkáза, алé пильністю інших досвідчую щирість любови й вашої.

9 Бо ви знаєте благодать Господа нашого Исуса Христа, Який, будши багатий, збіднів ради вас, щоб ви збагатились Його уббзтвом.

10 Í раду даю вам про це, бо це вам на пожіток, що не тільки чинили, але перші ви стали й бажати з минулого рóку.

11 А тепер закінчіть роботу, щоб ви, як горліво бажали, так í виконали б у мíру можности.

12 Бо коли є охота, то приємна вона згідно з тим, щб хто має, а не з тим, чого хто не має.

13 Хай не буде для інших полегша, а тягар для вас, але рівність для всіх.

14 Чáсу теперішнього ваш достаток нехай нестáткові їхньому допоможе, щоб í їхній достаток був на ваш нестáток, щоб рівність була,

15 як написано: „Хто мав багато, той не мав зайвині, а хто мало, — не мав недостачі“.

16 Та Богові дяка, що Він таку пильність про вас дав у Тітове серце,

17 бо благання прийняв він, але, будучи горлівий, удався до вас добровільно.

18 А з ним разом послали ми брата, якого по всіх Церквах хвалять за Євангелію,

19 і не тільки *оце*, але вибраний був від Церкв бути товаришем нашим у дорозі для благодаті тієї, якій служимо ми на хвалу Самого Господа,

20 остерігаючись того, щоб хто не дорікав нам цим достатком, що ним служимо ми,

21 дбаючи про добро не тільки перед Богом, але й перед людьми.

22 А ми з ними послали були брата нашого, про пильність якого ми часто досвідчувались у речах багатьох, який ще пильніший тепер — через велике довір'я до вас.

23 Щодо Тита, то він мій товариш, а ваш співробітник; щождо наших братів — вони посланці від Церкв, вони слава Христова!

24 Отож, дайте їм доказу своєї любови й нашого хвалення вас перед Церквами!

Бог любить того, хто охоче дає!

9 А про службу святим мені зайво писати до вас,

2 бо відаю вашу охоту, і нею хвалюся за вас македонянам, що Ахая готова з минулого року, а ваша ревність заохотила багатьох.

3 А я послав братів, щоб моя похвала, щодо вас, не даремна була в цім випадкові, але, як казав, щоб були ви приготівані,

4 щоб, коли македоняни прийдуть зо мною та знайдуть, що ви неготові, щоб не осоромитись нам — не кажемо вам — у цій речі.

5 Отож, я надумався, що треба вблагати братів, щоб пішли перше до вас та приготували заздалегідь оголошений ваш щедрий дар, щоб був він приготіваний, як щедрий дар, а не річ примусова.

6 А до цього *кажу́*: Хто скупю сіє, — той скупю й жатиме, а хто сіє щедро, — той щедро й жатиме!

7 Нехай кожен *дає*, як серце йому дозволяє, — не в смутку й не з примусу, бо Бог любить того, хто з радістю дає!

8 А Бог має силу всякою благодаттю вас збагатіти, щоб ви, мавши завжди в усьому всілякий достаток, збагачувалися всяким добрим учинком,

9 як написано: „Розсіпав *та* вбогим роздав, — Його праведність триває навіки!“

10 А Той, Хто насіння дає сіячеві та хліб на поживу, — нехай дасть і примножить ваше насіння, і нехай Він зростить плоди праведности вашої,

11 щоб усім ви збагачувались на всіляку щирість, яка через нас чинить Богові дяку.

12 Бо діло служіння цього не тільки виповнює недостачі святих, але й багатіє багатьма подяками Богові.

13 Досвідченням цього служіння вони хвалять Бога за послух Христовій Євангелії, що ви визнаєте її, та за щирість учасництва з ними й усіма,

14 вони за вас моляться й тужать по вас із-за дуже великої Божої благодаті на вас.

15 Дяка Богові за невимовний дар Його!

Не хваліться над міру!

10 А я сам, Павло, благаю вас лагідністю й ласкавістю Христовою; я, *коли* присутній — слухняний між вами, а не бувши між вами — сміливий я супроти вас.

2 І благаю, щоб я, прибувши, не осмілився надією, що нею я думаю сміливим бути проти деяких, що про нас вони гадають, ніби ми поступаємось за тілом.

3 Бо ходячи в тілі, не за тілом воюємо ми, —

4 зброя бо нашого воювання не тілесна, але міцна Богом на зруйнування твердинь, — ми руйнуємо задуми,

5 і всяке вінесення, що підіймається проти пізнання Бога, і полонимо всяке знання на послух Христові,

6 і покарати ми готові всякий непослух, коли здійсниться послух ваш.

7 Чи на обличчя ви дивитеся? Як хто певний про себе, що Христовий він, нехай думає знов по собі, що як сам він Христовий, так само Христові й ми.

8 Бо коли б я ще більш став хвалитися нашою владою, яку дав нам Господь на збудування, а не на зруйнування ваше, то не осорблюсь.

9 Та щоб не здавалось, ніби хочу лякати вас листами.

10 „Бо листи його — кажуть — важкі та міцні, але особисто присутній — слабкий, а мова його незначна“,

11 такий нехай знає оце, що які ми на слові в листах, неприсутніми будши, такі ми й на ділі, присутніми будши.

12 Бо не сміємо вважати себе чи рівняти до інших, що самі себе хвалять, — вони нерозумно самі себе міряють собою, і рівняють з собою себе.

13 Ми ж не будем хвалитись над міру, а в міру мірила, що його Бог призначив на міру для нас, щоб і до нас досягти.

14 Бо ми не розтягуємося над міру, ніби не досягли ми до вас, бо ми досягли аж до вас із Євангелією Христовою.

15 Ми не хвалимось над міру у чужих працях, але маємо надію, що як буде рости ваша віра, то за нашим мірилом сильно звеличимось ми між вами,

16 щоб і в дальших за вами країнах звіщати Євангелію, а не хвалитись готовим, як це чужі твердять.

17 А „хто хвалиться, нехай хвалиться в Господі!“

18 Бо достойний не той, хто сам себе хвалить, але кого хвалить Господь!

Праця св. апостола Павла для Церков

11 О, коли б потерпіли ви трохи безумство моє! Але й терпите ви мене.

2 Бо пильную про вас пильністю Божою, заручив бо я вас одному чоловікові, щоб Христові привести *вас* чистою дівою.

3 Та боюсь я, — як змій звів був Єву лукавством своїм, щоб так не попсувалися ваші думки, *і ви не вхилилися* від простоти й чистоти, що в Христі.

4 Коли бо хто прийде й зачне проповідувати про Ісуса іншого, про якого ми не проповідували, або приймете іншого Духа, якого ви не прийняли, або іншу Євангелію, якої ви не прийняли, — то радо терпіли б ви те!

5 Та думаю я, що нічим не лишаюсь позад передніших апостолів.

6 Хоч і неук я словом, але не знанням, та всюди в усьому ми виявлені поміж вами.

7 Чи я гріх учинив, себе впокоряючи, щоб підвищити вас, бо я Божу Євангелію благовістив для вас дармо?

8 Оббирав я інші Церкви, приймаючи плату для служіння вам. А коли я прийшов до вас і терпів недостачу, то нікого я не обтяжив.

9 Бо мій нестаток поповнили брати, що прийшли з Македонії; і в усьому беріг я себе, щоб не бути для вас тягарем, і збережу.

10 Як правда Христова в мені, так оця похвала не замовчана буде про мене в країнах Ахаї.

11 Для чого? Тому, що я вас не люблю? Відомо *те* Богові!

12 А що я роблю, те й робитиму, щоб відтяти причину для тих, хто шукає причини, щоб у тому, чим хваляться, показалися такі, як і ми.

13 Такі бо фальшиві апостоли, лукаві робітники, що підроблюються на Христових апостолів.

14 І не дивно, бо сам сатана прикидається анголом світла!

15 Отож, не велика *це* річ, якщо й слуги його прикидаються слугами праведности. Буде їхній кінець згідно з учинками їхніми!

16 Знову кажу: хай ніхто не вважає мене за безумного! А як ні, то прийміть мене бодай як безумного, щоб хоч трохи й я похвалився!

17 А що я кажú, не кажú *того* в Господі, але ніби в безúмстві — у цій частині хвалі́.

18 Через те ж, що тілом багато-хто хваляться, то й я похвалюся.

19 Бо ви те́рпите радо безумних, самі мудрим**и** бувши.

20 Бо ви терпите, коли вас хто нево́лить, коли хто об'їдає, коли хто обдирає, коли хто підвищується, коли хто по щóках вас б'є.

21 На безчестя кажú, що ми ніби втратили сили. Коли хто відва́житься чим, то — скажú нерозумно — відважуюся й я.

22 Євреї вони? — То й я. Ізраїльтяни вони? — То й я. Насіння вони Авраамове? — То й я!

23 Слúги Христові вони? — Говорю нерозумне: більш я! Я був більш у пра́цях, у ранах над міру, частіш у в'язницях, часто при смерті.

24 Від юдеїв п'ять раз я прийняв був по сорок *удáрів* без óдного,

25 тричі кія́ми бито мене, один раз мене каменувáли, тричі розбивсь корабель, ніч і день я пробу́в у глибині *морськíй*;

26 у мандрі́вках я часто бувáв, *бував* у небезпеках на річках, у небезпеках розбійничих, у небезпеках свого наро́ду, у небезпеках поган, у небезпеках по міста́х, у небезпеках на пустині, у небезпеках на морі, у небезпеках між братами фальшивими,

27 у висна́жуванні та в праці, часто в недосипáнні, у голоді й спразі, часто в по́сті, у холоді та в наготі́.

28 Окрім зóвнішнього, налягають на мене денні повинності й журба про всі Церкві́.

29 Хто слабує, а я не слабую? Хто споку́шується, а я не палю́ся?

30 Коли треба хвалитись, то немі́чю я похвалюся.

31 Знає Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, — а Він благословéнний навіки, — що я не говорю неправди.

32 У Дамáску намі́сник царя Арéти^[1] стеріг місто Дамáск, щоб схо́пити мене.

33 але по мурі мене спу́щено в коші́ віко́нцем, — і я з рук його втік!

Собою хвалитись не буду!

12 Не корісно хвалитись мені, бо я прийду́ до видінь і об'явлень Господніх.

2 Я знаю чоловіка в Христі, що він чотирна́дцять ро́ків тому — чи в тілі, не знаю, чи без тіла, не знаю, знає Бог — був узятий до третього неба.

3 І чоловіка я знаю такого, — чи в тілі, чи без тіла, не знаю, знає Бог, —

4 що до ра́ю був узятий, і чув він слова́ невимовні, що не можна лю́дині їх висловити.

5 Отаким похвалюся, а собою хвалитись не буду, — хіба тільки своїми не́мочами.

6 Бо коли я захочу хвалитись, то безумний не бу́ду, бо правду казатиму; але стримуюсь я, щоб про мене хто бі́льш не поду́мав, ніж бачить у мені або чує від мене.

7 А щоб я через пребагато об'явлень не велича́вся, то да́но мені в тіло колючку, — посланця́ сатани, щоб бив в обличчя мене, щоб я не велича́вся.

8 Про нього три ра́зи благав я Господа, щоб він відступився від мене.

9 І сказав Він мені: „Досить тобі Моєї благодаті, — бо сила Моя здійснюється в немочі“. Отож, краще я буду хвалитись своїми не́мочами, щоб сила Христова вселилася в мене.

10 Тому люблю мені *перебува́ти* в неду́гах, у при́кростях, у бі́дах, у переслідуваннях, в утисках через Христа. Коли бо я сла́бій, тоді я си́льний.

11 Хва́лячися, я став нерозумний, — *до того* мене ви примусили. Бо хвалити мене мали б ви, — бо ні в чо́му я не залиши́вся поза́д від найперших апо́столів, хоч я й ніщо.

12 А ознаки апо́стола виявилися між вами в усякім терпінні, у знаме́нах і чу́дах та в силах.

13 Що бо є, що ним ви поні́зилися бі́льше від інших Церков? Хіба те, що я сам тяга́рем вам не був? Даруйте мені цю провину!

14 Ось утрéте готовий прийти я до вас, і не буду для вас тягарém, — не шукаю бо вашого я, тільки вас. Не діти повинні збирати маєток батька́м, але дітям батькі́.

15 Я ж з охотою вітрачуся й себе вітрачу за душі ваші, хоч що більше люблю вас, то менше я люблений.

16 Та нехай буде *так*, — тягара́ я на вас не поклав, але, бувши хитрий, я лукавством від вас брав.

17 Чи я використóвував вас через когось із тих, когó до вас посилав?

18 Ублагав я був Тита, і з ним послав брата. Чи Тит вікористав вас чим? Хіба ми ходили не в однóму дусі? Хіба не одніми стопа́ми?

19 Чи ви зно́ву не дúмаєте, що виправдуємось перед вами? Перед Богом, у Христі ми говоримо, а все, любі, на вашу будову!

20 Я ж боюся, щоб, прийшовши, не знайшов вас такими, якими не хóчу, і щоб мене не знайшли ви таким, якого не хочете, — хай не будуть *між вами* суперечка, заздрість, гніви, обмани, свáри, на́шепти, пихі́, безладдя,

21 щоб зно́ву, коли я прийду́, не принізив мене поміж вами мій Бог, і щоб мені не оплакувати багатьох, що перше згрішили були, і не покаялися в нечíстості, і в перéлюбі, і в розпусті, що ко́їли їх.

Христос сильний між нами

13 Оце втрéте до вас я йду. „Кожна справа хай станеться віроком двох чи трьох свідків“.

2 Поперéджував я й попереджу́ю, — як у вас був удрúге, так тепер неprisутній, — отих, що згрішили перед тим, і всіх інших, що коли прийду знову, то я не помилую,

3 через те, що шукаєте доказу, що в мені промовляє Христос, Який не безсилий до вас, але сильний у вас.

4 Бо хоч Він був і розп'ятий в нémочі, та живий із сили Божої. Так і ми, — хоча нémічні в Нім, та з Ним бúдемо жити з Божої сили у вас.

5 Випробовуйте самих себе, чи ви в вірі, пізнавайте самих себе. Хіба ви не знаєте самих себе, що Ісус Христос у вас? Хіба тільки, що ви не такі, якими мали б бути.

6 Але маю надію, що пізнаєте ви, що ми такі, якими мали б бути.

7 І ми молимо Бога, щоб ви не чинили ніякого лиха, не для того, щоб виявились ми досвідчені, а щоб учинили ви добре, а ми будем немов негідні.

8 Бо нічого не можемо ми проти правди, а за правду.

9 Ми тішимося, коли ми слабі, а ви сильні. Про це й молилось — щоб були досконалими ви!

10 Ось тому то, відсутній, пишу це, щоб прийшовши, не мав я вчинити суворо за владою, якої Господь мені дав на будування, а не на руйнування.

Закінчення

11 А накінець, браття, радійте, удосконалюйтесь, тіштеся, будьте єдинодумні, майте мир, — і Бог любови та миру буде з вами!

12 Вітайте один одного святим поцілунком! Усі святі вас вітають!

13 Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога й Отця, і спільність Святого Духа *нехай буде* зо всіма вами! Амінь.

1. [↑](#) Це Арета IV, цар набатейський (9 до Хр. — 40 по Хр.), на схід від Йордану. Набатей — арабське плем'я.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ГАЛАТІВ

Привітання галатам

1 Апостол Павло, *поставлений* ні від людей, ані від чоловіка, але від Ісуса Христа й Бога Отця, що з мертвих Його воскресив,

2 і присутня зо мною вся браття, до Церкв галатійських:

3 благодать вам і мир від Бога, Отця нашого, і Господа Ісуса Христа,

4 що за наші гріхи дав Самого Себе, щоб від злого сучасного віку нас визволити, за волею Бога й Отця нашого, —

5 Йому слава на віки вічні, амінь!

Євангелія — не від людей

6 Дивуюся я, що ви так скоро відхильюєтесь від того, хто покликав Христовою благодаттю вас, на іншу Євангелю,

7 що не інша вона, але деякі є, що вас непокоять, і хочуть перевернути Христову Євангелію.

8 Але якби й ми або ангел із неба зачав благовістити вам не те, що ми вам благовістили, — нехай буде проклятий!

9 Як ми перше казали, і тепер знов кажу: коли хто вам не те благовістить, що ви прийняли, — нехай буде проклятий!

10 Бо тепер чи я в людей шукаю признання чи в Бога? Чи людям дбаю я догоджати? Бо коли б догоджав я ще людям, я не був би рабом Христовим.

11 Звіщаю ж вам, браття, що Євангелія, яку я благовістив, — вона не від людей.

12 Бо я не прийняв, ні навчився її від людини, але об'явленням Ісуса Христа.

Початкова Павлова праця

13 Чули бо ви про моє поступовання перше в юдействі, що Божу Церкву жорстоко я переслідував та руйнував її.

14 І я перевищував в юдействі багатьох своїх ровесників роду мого, будучи запеклим прихильником моїх отцівських передань.

15 Коли ж Бог, що вибрав мене від утроби матері моєї і покликав благодаттю Своєю, уподобав

16 виявити мною Сина Свого, щоб благовістив я Його між поганями, — я не радився зараз із тілом та кров'ю,

17 і не відправився в Єрусалим до апостолів, що передо мною були, а пішов я в Арабію, і знову вернувся в Дамаск.

18 По трьох роках потім пішов я в Єрусалим побачити Кіфу, і в нього пробув днів із п'ятнадцять.

19 А іншого з апостолів я не бачив, крім Якова, брата Господнього.

20 А що вам пишу, ось кажу перед Богом, що я не обманюю!

21 Потім пішов я до сірських та кілійських країн.

22 Церквам же Христовим в Юдеї я знаний не був особисто, -

23 тільки чули вони, що той, що колись переслідував їх, благовістить тепер віру, що колись руйнував був її.

24 І славили Бога вони через мене!

Заява Павла на Єрусалимському Соборі: йому припоручена Євангелія для поган, а Петрові — для обрізаних

2 Потім, по чотирнадцяти роках, я знову ходив в Єрусалим із Варнавою, взявши й Тита з собою.

2 А пішов я за об'явленням. І подав їм Євангелію, що її проповідую між поганями, особливо знатнішим, чи не дарма змагаюся я чи змагався.

3 Але й Тит, що зо мною, будучи греком, не був до обрізання змушений.

4 А щодо прибулих фальшивих братів, що прийшли підглядати нашу вільність, яку маємо в Христі Ісусі, щоб нас понево́лити,

5 то ми їх не послухали ані на хвилю, і не піддали́ся були, щоб тривала в вас правда Єва́нгелії.

6 Що ж до тих, що за щось уважають себе, *та* якими колись вони були, то ні в чо́му різниці для мене нема, — не дивиться Бог на о́собу лю́дини! Бо ті, що *за щось* уважають себе, нічого мені не додали́,

7 але навпакі́, — побачивши, що мені припо́рúčена Єва́нгелія для необрі́заних, як Петрові для обрі́заних, -

8 бо Той, хто помагав Петрові в апо́сто́льстві між обрі́заними, помагав і мені між поганами, -

9 і, пізнавши ту благода́ть, що да́на мені, Яків, і Кифа, і Іван, що стовпа́ми вважаються, подали мені та Варна́ві праві́ці спі́льноти, щоб ми для поган *працювали*, вони ж — для обрі́заних,

10 тільки щоб ми пам'ята́ли про вбо́гих, що я й пильнував був чинити таке.

Павло виступає проти Петра

11 Коли ж Кі́фа прийшов був до Антио́хії, то відкрито я виступив супроти нього, — заслу́говував бо він на о́суд.

12 Бо він перед тим, як прийшли були дехто від Якова, споживав із поганами. А коли прибу́лі, став ховатися та відлучатися, боя́чися обрі́заних.

13 А з ним лицемі́рили й інші́ юдеї́, так що навіть Варна́ва пристав був до їхнього лицемі́рства.

14 А коли я побачив, що не йдуть вони рівно за єва́нгельською правдою, то перед усіма сказав Кифі: „Коли ти, бувши юдеєм, живеш по-поганському, а не по-юдейському, то на́що поган ти приму́шуєш жити по-юдейському“?

15 Ми юдеї́ природою, а не грішники з поган...

Жодна людина ділами Закону не буде виправдана!

16 А коли ми дізнались, що лю́дина не може бути виправдана ділами Зако́ну, але тільки вірою в Христа Ісуса, то ми ввірували в Христа Ісуса, щоб нам

виправдатися вірою в Христа, а не ділами Закону. Бо жодна людина ділами Закону не буде виправдана!

17 Коли ж, шукаючи виправдання в Христі, ми й самі показалися грішниками, то хіба Христос слуга гріху? Зовсім ні!

18 Бо коли я будую знов те, що був зруйнував, то самого себе роблю злочинцем.

19 Бо Законом я вмер для Закону, щоб жити для Бога. Я розп'ятий з Христом.

20 І живу вже не я, а Христос проживає в мені. А що я живу в тілі тепер, — живу вірою в Божого Сина, що мене полюбив, і видав за мене Самого Себе.

21 Божої благодаті я не відкидаю. Бо коли *набувається* праведність Законом, то Христос надармо умер!

Праведний житиме вірою

З О, ви нерозумні галати! Хто вас звів не корітися правді, *вас*, яким перед очима Ісус Христос переднакреслений був, *як ніби* між вами розп'ятий?

2 Це одне хочу знати від вас: чи ви прийняли Духа ділами Закону, чи із проповіді про віру?

3 Чи ж ви аж такі нерозумні? Духом почавши, кінчите тепер тілом?

4 Чи ви так багато терпіли надармо? Коли б тільки надармо!

5 Отже, Той, Хто вам Духа дає й чуда чинить між вами, — чи *чинить* ділами Закону, чи із проповіді про віру?

6 Так як Авраам „був увірував в Бога, — і *це* залічено за праведність йому“.

7 Тож знайте, що ті, хто від віри, — то сини Авраамові.

8 І Писання, передбачивши, що вірою Бог виправдає поган, благовістіло Авраамові: „Благословляться в тобі всі народи!“

9 Тому ті, хто від віри, будуть поблагословлені з вірним Авраамом.

10 А всі ті, хто на діла Закону покладається, — вони під прокляттям. Бо написано:, Проклятий усякий, хто не триває в усьому, що написано в книзі

Закону, щоб чинити оте!“

11 А що перед Богом Законом ніхто не виправдується, то *це* ясно, бо „праведний житиме вірою“.

12 А Закон не від віри, але „хто чинитиме те, той житиме ним“.

13 Христос відкупив нас від прокляття Закону, ставши прокляттям за нас, бо написано: „Проклятий усякий, хто вісить на дереві“,

14 щоб Авраамове благословення в Ісусі Христі поширилося на поган, щоб обітницю Духа прийняти нам вірою.

15 Браття, кажіть я по-людському: навіть людського затвердженого заповіту ніхто не відкидає та *до нього* не додає.

16 А обітниці дані були Авраамові й насінню його. Не говориться: „і насінням“, як про багатьох, але як про одного: „і Насінню твоєму“, яке є Христос.

17 А я кажіть це, що заповіту, від Бога затвердженого, Закон, що прийшов по чотириста тридцяти роках, не відкидає, щоб обітницю він зруйнував.

18 Бо коли від Закону спадщина, то вже не з обітниці; Авраамові ж Бог дарував із обітниці.

Закон — провідник до Христа

19 Що ж Закон? Він був даний з причини переступів, аж поки прийде Насіння, якому обітниця дана була; він учинений був англами рукою посередника.

20 Але посередник не є для одного, Бог же один.

21 Отож, чи ж Закон проти Божих обітниць? Зовсім ні! Якби бо був даний Закон, щоб він міг оживляти, то праведність справді була б від Закону!

22 Та все зачинило Писання під гріх, щоб віруючим була дана обітниця з віри в Ісуса Христа.

23 Але поки прийшла віра, під Законом стерезено нас, замкнених до *приходу* віри, що мала об'явитись.

24 Тому то Закон виховником був до Христа, щоб нам виправдатися вірою.

25 А як віра прийшла, то вже ми не під вихóвником.

26 Бо ви всі сини Божі через віру в Христа Ісуса!

27 Бо ви всі, що в Христа охристилися, у Христа зодягну́лися!

28 Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, — бо всі ви один у Христі Ісусі!

29 А коли ви Христові, то ви Авраамове насіння й за обітницею спадкоємці.

Ми сини, не раби

4 Тож кажу́ я: поки спадко́ємець дити́на, — він нічим від раба не різні́ться, хоч він пан над усім,

2 але під опіку́нами та кері́вника́ми *знаходить́ся* він аж до ча́су, що *визначив* ба́тько.

3 Так і ми, — поки дітьми́ були, то були поневолені стихі́ями світу.

4 Як настало ж ви́повнення ча́су, Бог послав Свого Сина, що родився від жони, та став під Зако́ном,

5 щоб викупити підзакóнних, щоб усинóвлення ми прийняли́.

6 А що ви сини́, Бог послав у ваші серця Духа Сина Свого, що викликує: „Авва, Отче!“

7 Тому ти вже не раб, але син. А як син, то й спадко́ємець Божий через Христа.

Пильнуйте про добре постійно!

8 Та тоді, не знаючи Бога, служили ви тим, що з істоти богáми вони не були́.

9 А тепер, як пізнали ви Бога, чи краще — як Бог вас пізнав, — як вертаєтесь знов до слабі́х та вбогих стихі́й, яким хочете знов, як давніше, служити?

10 Ви вважаєте пильно на дні та на місяці, і на по́ри та ро́ки.

11 Я боюся за вас, чи не да́рмо я працював коло вас?..

12 Прошу́ я вас, браття, — будьте, як я, бо й я *такий самий*, як ви. Нічим ви мене не покрівдили!

13 І знаєте ви, що в не́мочі тіла я перше звіщав вам Єва́нгелію,

14 ви ж моєю спокусою в тілі моїм не погóрдували, і мене не відкинули, але, немов а́нгола Божого, ви прийняли́ мене, як Христа Ісуса!

15 Тож де ваше *тодішнє* блаже́нство? Свідкую бо вам, що якби було можна, то ви вибрали б очі свої та мені віддали́ б!

16 Чи ж я став для вас ворогом, правду говóрячи вам?

17 Недобре пильнують про вас, але вас відлучити хóчуть, щоб ви пильнували про них.

18 То добре, — пильнувати про добре постійно, а не тільки тоді, як прихóджу до вас.

19 Ді́тки мої, — я зно́ву для вас терплі́в муки поро́ду, поки образ Христа не віді́б'ється в вас!

20 Я хотів би тепер бути в вас та змінити свій голос, бо маю я сýмнів за вас.

Ми сини вільної!

21 Скажіть мені ви, що хочете бути під Зако́ном: чи не слухаетесь ви Зако́ну?

22 Бо написано: „Мав Авраам двох синів, одно́го від рабині, а другого від вільної“.

23 Але той, хто був від рабині, народився за тілом, а хто був від вільної, — за обі́тницею.

24 Розуміти це треба інакше, бо це два заповіти: один від гори Сіна́й, що в ра́бство народжує, а він — то Ага́р.

25 Бо Ага́р — то гора Сіна́й в Ара́бії, а відповідає сучасному Єрусалимові, який у ра́бстві з своїми дітьми́.

26 А ви́шній Єрусали́м — вільний, він мати всім нам!

27 Бо написано: „Звеселися, непло́дна, ти, що не родиш! Гукай та викликуй ти, що в порóді не мучилась, бо в полишеної значно більше дітей, ніж у тієї, що має вона чоловіка!“

28 А ви, браття, діти обі́тницї за Ісаком!

29 Але як і тоді, — хто родився за тілом, переслідував тих, *хто родився за духом*, так само й тепер.

30 Та що каже Писа́ння? „Прожени рабиню й сина її, бо не буде спадкува́ти син рабині ра́зом із сином вільної“.

31 Тому́, браття, не сині ми рабині, але вільної!

Любов'ю служіть один одному!

5 Христос для волі нас визволив. Тож стійте *в ній* та не піддавайтеся зно́ву в ярмо ра́бства!

2 Ось я, Павло, кажу вам, що коли ви обрі́зуєтесь, — то нема вам *тоді* жодної ко́ристи від Христа.

3 І свідкую я зно́ву всякому чоловікові, який обрі́зується, що повинен він ви́конати увесь Зако́н.

4 Ви, що Зако́ном виправдуєтесь, — полишилися без Христа, відпали від благодаті!

5 Бо ми в Ду́сі з віри чекаємо надії пра́ведности.

6 Бо сили не має в Христі Ісусі ані обрі́зання, ані необрі́зання, — але віра, що чинна любов'ю.

7 Бігли ви добре. Хто заборонив вам корі́тися правді?

8 Таке перекóнання не від Того, Хто вас покликав.

9 Трохи ро́зчини квасить усе тісто!

10 Я в Господі маю надію на вас, що нічого іншого думати не будете ви. А хто вас непоко́їть, осуджений буде, хоч би він хто був!

11 Чого ж, браття, мене ще переслідують, коли я обрі́занн'я ще проповідую?
Тоді споку́са хреста в ніщо оберта́ється!

12 О, коли б були навіть відсі́чені ті, хто підбу́рює вас!

13 Бо ви, браття, на волю покликані, але щоб ваша воля не *стала* прі́водом
догоджати тілу, а любов'ю служіти один одному!

14 Бо весь Зако́н в однім слові місти́ться: „Люби свого ближнього, як само́го себе!“

15 Коли ж ви гризете́ та їсте один одного, то глядіть, щоб не знищили ви один
одного!

16 І кажу́: ходіть у Дусі, — і не вчі́ните пожадливості тіла,

17 бо тіло бажає противного Духові, а Дух противного тілу, і супротивні вони
один одному, щоб ви чинили не те, чого хочете.

18 Коли ж Дух вас провадить, то ви не під Зако́ном.

19 Учинки тіла явні, то є: перелю́б, нечисті́сть, розпу́ста,

20 ідолослуже́ння, ча́ри, ворожне́чі, сварка, заздрі́сть, гнів, суперечки,
незгоди, ересі,

21 за́видки, п'я́нство, гу́лянки й поді́бне до цього. Я про це попереджую вас, як
і попереджа́в був, що хто чинить таке, не впадку́ють вони Царства Божого!

22 А плід Духа: любов, раді́сть, мир, довготерпіння, ла́гідність, до́брість,
ві́рність,

23 тихі́сть, здержливі́сть: — Зако́ну нема на таких!

24 А ті, що Христові Ісусові, розп'я́ли вони тіло з пожадлі́востями та з
по́хотями.

25 Коли Духом живемо, то й Духом ході́мо!

26 Не будьмо чванлі́ві, не дражні́мо один одного, не заві́дуймо один одному!

Всім робімо добро!

6 Браття, як людина й упадє в якій прóгріх, то ви, духовні, виправляйте такого духом лагідности, сам себе доглядаючи, щоб не спокусився й ти!

2 Носіть тягарі́ один óдного, і так виконаєте закóна Христового.

3 Коли бо хто дýмає, що він щóсь, бувши ніщó, сам себе той обманює.

4 Нехай кожен досліджує діло своє, і тоді матиме тільки в собі похвалу́, а не в іншому!

5 Бо кожен не́стиме свій власний тяга́р!

6 А хто слóва навчається, нехай ділиться всяким добром із навчаючим.

7 Не обманюйтеся, — Бог осміяний бути не може. Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне!

8 Бо хто сіє для власного тіла свого, той від тіла тління пожне. А хто сіє для Духа, той від Духа пожне життя вічне.

9 А роблячи добре, не знúджуймося, бо ча́су свого пождемо́, коли не ослабнемо.

10 Тож тому́, поки маємо час, усім робімо добро, а найбільш однові́рним!

Остерігайтеся недобрих учителів

11 Погляньте, якими великими буквами я написав вам своєю рукою!

12 Усі ті, хто бажає хвалитися тілом, змушують вас обрізуватись, щоб тільки вони не були переслідувані за хреста Христового.

13 Бо навіть і ті, хто обрізується, самі не зберігають Закóна, а хочуть, щоб ви обрізувались, щоб хвалитися їм вашим тілом.

14 А щодо мене, то нехай нічим не хвалюся, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, що ним розп'ятий світ для мене, а я для світу.

15 Бо сили немає ані обрі́зання, ані необрі́зання, а створі́ння нове́.

16 А всі ті, хто пі́де за цим пра́вилем, — мир та милість на них, і на Ізраїля Божого!

17 Зрештою, хай ніхто не турбує мене, бо ношú я Ісусові рани на тілі своїм!

18 Благодать Господа нашого Ісуса Христа *нехай буде* з духом вашим, браття!
Амінь.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ЕФЕСЯН

Привіт ефесянам

1 Павло, з волі Божої апостол Христа Ісуса, святим, що в Ефесі, і вірним у Христі Ісусі, —

2 нехай буде вам благодать та мир від Бога, Отця нашого, і Господа Ісуса Христа!

Щоб усе об'єдналось у Христі!

3 Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що нас у Христі поблагословив усяким благословенням духовним у небесах,

4 так як вибрав у Ньому Він нас перше заложення світу, щоб були перед Ним ми святі й непорочні, у любові,

5 признавши наперед, щоб нас усиновити для Себе Ісусом Христом, за впадінням волі Своєї,

6 на хвалу слави благодаті Своєї, якою Він обдарував нас в Улюбленім,

7 що маємо в Ньому відкуплення кров'ю Його, прощення провин, через багатство благодаті Його,

8 яку Він намножив у нас у всякій премудрості й розважності,

9 об'явивши нам таємницю волі Своєї за Своїм уподобанням, яке постановив у Самому Собої,

10 для урядження виповнення часів, щоб усе об'єднати в Христі, — що на небі, і що на землі.

11 У Нім, що в Нім стали ми й спадкоємцями, будучи призначені наперед постановою Того, Хто все чинить за радою волі Своєї,

12 щоб на хвалу Його слави були ми, що перше надіялися на Христа.

13 У Ньому й ви, як почули були слово правди, Євангелію спасіння свого, та в Нього й увірували, запечатані стали Святим Духом обітниць,

14 Який є завда́ток нашого спа́дку, на викуп здобутого, на хвалу́ Його слави!

Христос — Голова Церкви

15 Тому й я, прочувши про вашу віру в Господа Ісуса, і про любов до всіх святих,

16 не перестаю за вас дякувати, і в молитвах своїх за вас згадую,

17 щоб Бог Господа нашого Ісуса Христа, Отець слави, дав вам Духа премудрости та об'явлення для пізнання Його,

18 просвітив очі вашого серця,^[1] щоб ви зрозуміли, до якої надії Він вас закликає, і який багатий Його славний спадок у святих,

19 і яка безмірна велич Його сили в нас, що віруємо за виявленням потужної сили Його,

20 яку виявив Він у Христі, воскресивши із мертвих Його, і посадивши на небі праворуч Себе,

21 вище від усякого уряду, і влади, і сили, і панування, і всякого ймення, що назване не тільки в цій віці, але й у майбутньому.

22 І все впокорив Він під ноги Йому́, і Його дав найвище за все — за Голову Церкви,

23 а вона — Його тіло, повня Того, що все всім наповняє!

Мертві через гріхи ожили в Христі

2 І вас, що мертві були через ваші провини й гріхи,

2 в яких ви колись проживали за звичаєм віку цього, за волею князя, що панує в повітрі, духа, що працює тепер у неслухняних,

3 між якими й усі ми проживали колись у пожадливостях нашого тіла, як чинили волю тіла й думок, і з природи були дітьми гніву, як і інші, -

4 Бог же, багатий на милосердя, через Свою превелику любов, що нею Він нас полюбив,

5 і нас, що мертві були через прогріхи, оживив разом із Христом, — спасені ви благодаттю, -

6 і разом із Ним воскресив, і разом із Ним посадив на небесних місцях у Христі Ісусі,

7 щоб у наступних віках показати безмірне багатство благодаті Своєї в добрості до нас у Христі Ісусі.

8 Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то дар Божий,

9 не від діл, щоб ніхто не хвалився.

10 Бо ми — Його твориво, створені в Христі Ісусі на добрі діла, які Бог наперед приготував, щоб ми в них перебували.

Ми будуємось на Христі

11 Отож, пам'ятайте, що ви, колись тілом погани, що вас так звані рукотворно „обрізані“ на тілі звать „необрізаними“,

12 що ви того часу були без Христа, відлучені від громади ізраїльської, і чужі заповітам обітниць, не мавши надії й без Бога на світі.

13 А тепер у Христі Ісусі ви, що колись далекі були, стали близькі Христовою кров'ю.

14 Він бо наш мир, що вчинив із двох одне й зруйнував середінну перегороду, ворожнечу, Своїм тілом, -

15 Він Своєю наукою знищив Закона заповідей, щоб з обох збудувати Собою одного нового чоловіка, мир чинивши,

16 і хрестом примирити із Богом обох в однім тілі, ворожнечу на ньому забивши.

17 І, прийшовши, „Він благовістив мир вам, далеким, і мир близьким“,

18 бо обоє Ним маємо пріступ у Дусі одним до Отця.

19 Отже, ви вже не чужі й це прихóдьки, а співгорожани святим, і домашні для Бога,

20 збудовані на основі апóстолів і пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос,

21 що на ньому вся^[2] будівля, улад побудована, росте в святий храм у Господі,

22 що на ньому і ви разом будуєтеся Духом на оселю Божу.

Павлові да́на благодáть провіщати поганам

З Через це я, Павло, є в'язень Ісуса Христа за вас, поган, —

2 якщо ви тільки чули про за́рядження Божої благодаті, що для вас мені да́на.

3 Бо мені об'явленням дано пізнати таємницю, як писав я вам коротко вище,

4 з чого можете ви, читаючи, пізнати моє розуміння таємниці Христової.

5 А вона за інших поколінь не була оголошена людським синáм, як об'явилась тепер через Духа Його святим апóстолам і пророкам, —

6 що погани співспадкоємці, і одне тіло, і співучасники Його обітниці в Христі Ісусі через Євáнгелію,

7 якій служителем я став через дар благодаті Божої, що дана мені чином сили Його.

8 Мені, найменшому від усіх святих, да́на була оця благодáть, — благовістити поганам недосліджене багатство Христове,

9 та вісвітлити, щó то є за́рядження таємниці, яка від віків захована в Бозі, Який створив усе,

10 щоб тепер через Церкву була оголошена початкам та владам на небі найрізніша мудрість Божа,

11 за відвічної постанови, яку Він учинив у Христі Ісусі, Господі нашім,

12 в Якім маємо відвагу та доступ у надії через віру в Нього.

Щоб Христос замешкав у ваших серцях

13 Тому́ то благаю я *вас* не занепада́ти духом через терпіння моє через вас, бо воно — ваша слава.

14 Для того схиляю коліна свої перед Отцем,

15 що від Нього має йме́ння кожен рід на небі й на землі, —

16 щоб Він дав вам за багатством слави Своєї силою зміцні́тися через Духа Його в чоловікові вну́трішнім,

17 щоб Христос через віру заме́шкав у ваших серцях, щоб ви, закорі́нені й основані в любові,

18 змогли зрозуміти зо всіма́ святими, що́ то шири́на й довжи́на, і глибини́ й ви́шина,

19 і пізнати Христову любов, яка перевищує знання́, щоб були ви напов́нені всякою повното́ю Божою.

20 А Тому́, Хто може зробити значно більш над усе, чого просимо або ду́маємо, силою, що діє в нас,

21 Тому слава в Церкві та в Христі Ісусі на всі покоління на вічні віки. Амі́нь.

Поводьтєся гідно поклікання

4 Отож, благаю вас я, в'язень у Господі, щоб ви повóдилися гідно поклікання, що до нього покликано вас,

2 зо всякою покорою та ла́гідністю, з довготерпінням, у любові те́рплячи один óдного,

3 пильнуючи зберігати єдність Духа в союзі спокою.

4 Одне тіло, один Дух, як і були ви покликані в одній надії вашого поклікання.

5 Один Госпо́дь, одна віра, одне хрищення,

6 один Бог і Отець усіх, що Він над усіма́, і через усіх, і в усіх.

7 А кожному з нас да́на благода́ть у міру дару Христового.

8 Тому й сказано: „Піднявши́ся на висоту́, Ти полоне́них набрав і лю́дям дав да́ри!“

9 А те, що „піднявся був“, що́ то, як не те, що *перше* й зійшов був до найнижчих місць землі?

10 Хто зійшов був, Той саме й піднявся висо́ко над усі небеса́, щоб наповнити́ все.

11 І Він, ото́ж, настанови́в одних за апо́столів, одних за пророків, а тих за благові́сників,^[3] а тих за па́стирів та вчителі́в,

12 щоб приготова́ти святих на ді́ло служби́ для збудува́ння тіла Христо́вого,

13 аж поки ми всі не дося́гнемо з'єднання віри й пізна́ння Сина Божого, Мужа до́сконалого, у мі́ру зросту Христо́вої повно́ті,

14 щоб бі́льш не були́ ми малолі́тками, що хитаються й захоплюються від усякого ві́тру науки́ за лю́дською ома́ною та за лукавством до хитрого блу́ду,

15 щоб були́ ми правдомовні́ в любові́, і в усьому́ зростали в Нього́, а Він — Голо́ва, Христос.

16 А з Нього́ все ті́ло, скла́дене й зв'язане всяким допо́мічним сугло́бом, у мі́ру чинности́ кожного окре́мого чле́на, чини́ть зрі́ст ті́ла на будува́ння само́го себе́ любов'ю́.

Зодягні́ться в но́вого чолові́ка

17 Отже, гово́рю я це й сві́дкую в Госпо́ді, щоб ви бі́льш не пово́дили́ся, як пово́дяться по́гани в ма́рноті́ сво́го розу́му, —

18 вони́ запáморочені́ розу́мом, відчу́жені́ від життя́ Божого́ за не́уцтво́, що в них, за стверді́лість їхні́х серде́ць,

19 вони́ отупі́ли й відда́лися́ розпу́сті, щоб чини́ти всяку́ не́чисть із заже́рливістю́.

20 Але ви не так пізна́ли Христа́,

21 якщо́ ви чу́ли про Нього́, і навчи́лися в Ні́м, бо пра́вда в Ісусі́,

22 щоб відкинути, за першим поступованням, старого чоловіка, який зотліває в зваблливих пожадливостях,

23 та відновлятися духом вашого розуму,

24 і зодягнутися в нового чоловіка, створеного за Богом у праведності й святості правди.

Говоріть тільки слово будівнє

25 Тому́ то, неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього, бо ми члени один для одного.

26 Гнівайтесь, та не грішіть, — сонце нехай не заходить у вашому гніві,

27 і місця дияволів не давайте!

28 Хто крав, нехай більше не краде, а краще нехай працює та чинить руками своїми добро, щоб мати подати нужденному.

29 Нехай жодне слово гниле не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудування, щоб воно подало́ благодать тим, хто чує.

30 І не засмучуйте Духа Святого Божого, Яким ви запечатані на день викупу.

31 Усяке подратування, і гнів, і лютість, і крик, і лайка нехай буде взято від вас *разом* із усякою злобою.

32 А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!

Поводьтеся, як діти світла

5 Отже, будьте наслідувачами Богові, як улюблені діти,

2 і поводьтеся в любові, як і Христос полюбив вас, і видав за нас Самого Себе, як дар і жертву Богові на приємні пахощі.

3 А розпуста та нечисть усяка й зажерливість нехай навіть не згадуються поміж вами, як лічить святим,

4 і гидота, і марнословство або жарти, що непристойні *вам*, але краще дякування.

5 Знайте бо це, що жоден розп'усник, чи нечистий, або зажерливий, що він ідолянин, не має спадку в Христовому й Божому Царстві!

6 Нехай вас не зводять ніхто словами марнотними, бо гнів Божий приходить за них на неслухняних, —

7 тож не будьте їм спільниками !

8 Ви бо були колись темрявою, тепер же ви світло в Господі, — поведіться, як діти світла,

9 бо плід світла знаходиться в кожній добрості, і праведності, і правді.

10 Допевняйтесь, що приємне для Господа,

11 і не беріть участі в неплідних ділах темряви, а краще й докоряйте.

12 Бо соромно навіть казати про те, що роблять вони потаємно!

13 Усе ж те, що світлом докоряється, стає явне, бо все, що явне стає, то світло.

14 Через це то й говорить: „Сплячий, вставай, і воскресни із мертвих, — і Христос освітлить тебе!“

Наповняйтесь Духом

15 Отож, уважайте, щоб поводитися обережно, не як немудрі, але як мудрі,

16 використовуючи час, — дні бо лукаві!

17 Через це не будьте нерозумні, але розумійте, що є воля Господня.

18 І не впивайтесь вином, в якому розпуста, але краще наповнюйтесь Духом,

19 розмовляючи поміж собою псалмами, і гімнами, і піснями духовними, співаючи й граючи в серці своєму для Господа,

20 дякуючи завжди за все Богові й Отцеві в Ім'я Господа нашого Ісуса Христа,

21 кóрячися один одному у Христовім страху.

Чоловік і жінка

22 Дружини, — корі́ться своїм чоловікам, як Господе́ві, —

23 бо чоловік — голова дружини, як і Христос — Голова Церкви, Сам Спаситель тіла!

24 І як ко́риться Церква Христові, так і дружини своїм чоловікам у всьому.

25 Чоловіки, — любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе,

26 щоб її освятити, очистивши водяним кúпелем у слові,

27 щоб поставити її Собі славною Церквою, що не має плями чи вади, чи чогось такого, але щоб була́ свята й непорочна!

28 Чоловіки повинні любити дружин своїх так, як власні тіла, бо хто любить дружину свою, той любить самого себе.

29 Бо ніко́ли ніхто не знена́видів власного тіла, а годує та гріє його, як і Христос Церкву,

30 бо ми — члени Тіла Його від тіла Його й від косте́й Його!

31 „Покине то́му чоловік батька й матір, і пристане до дружини своєї, — і бу́дуть обоє вони одним тілом“.

32 Ця таємниця велика, — а я говорю́ про Христа та про Церкву!

33 Отже, нехай кожен зокре́ма із вас любить так свою дружину, як самого себе, а дружина нехай бої́ться *свого* чоловіка!

Діти й батькі

6 Діти, — слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливе!

2 „Шануй свого батька та матір“ — це перша заповідь з обі́тницею, —

3 „щоб добре велóся тобі, і щоб ти був на землі довголітній!“

4 А батьки, — не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в на́помина́нні й остерéженні Божому!

Раби й пани

5 Раби, — слухайтеся тілесних панів зо стра́хом і тремті́нням у простоті́ серця вашого, як Христа!

6 Не працюйте тільки про *лю́дське* око, немов чоловіковго́дники, а як раби Христові, чиніть від душі волю Божу,

7 служіть із зичливістю, немов Господе́ві, а не лю́дям!

8 Знайте, що кожен, коли зробить що добре, те саме одержить від Господа, чи то раб, чи то вільний.

9 А пани, — чиніть їм те са́ме, занеха́йте погро́зи, знайте, що для вас і для них є на небі Госпо́дь, а Він на обличчя^[4] не дивиться!

Зміцняйтеся в Господі

10 Нарешті, мої брати, зміцняйтеся Господом та могутністю сили Його!

11 Зодягніться в повну Божу зброю, щоб могли ви стати проти хітрощів диявольських.

12 Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти вла́ди, проти світоправителів цієї те́мряви, проти піднебесних ду́хів зло́би.

13 Через це візьміть повну Божу збро́ю, щоб могли ви дати о́пір дня злого, і, все виконавши, витримати.

14 Отже, стійте, підперезавши стегна свої правдою, і зодягнувшись у броню праведности,

15 і взувши ноги в готовість Єва́нгелії миру.

16 А найбільш над усе візьміть щита́ віри, яким зможете погасити всі огне́нні стрі́ли лукавого.

17 Візьміть і шоло́ма спасіння, і меча духовного, який є Слово Боже.

18 Усякою молитвою й благанням кожного ча́су моліться у Дусі, а для того пильнуйте з повною витрива́лістю та молитвою за всіх святих,

19 і за мене, щоб да́не було́ мені слово відкрити уста́ свої, і зо сміливістю провіщати таємницю Єва́нгелії,

20 для якої посол я в кайданах, щоб сміливо про неї звіщати, як належить мені.

Посольство Тихика.

21 А щоб знали і ви щось про мене, та щоб я роблю, то все вам розповість Тихик, улюблений брат і в Господі вірний служитель,

22 якого послав я до вас на це саме, щоб довідалися ви про нас, і щоб ваші серця він потішив.

Закінчення

23 Мир братам і любов із вірою від Бога Отця й Господа Ісуса Христа!

24 Благодать зо всіма, що незмінно люблять Господа нашого Ісуса Христа! Амінь.

1. ↑ „Серце“ в біблійній мові часто розум.
2. ↑ Або: всяка.
3. ↑ Грецьке εὐαγγελιστής — проповідник Євангелії (доброї звістки).
4. ↑ Гебраїзм: на обличчя — на особу.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ФИЛИП'ЯН

Привіт филип'янам

1 Павло й Тимофі́й, раби Христа Ісуса, до всіх святих у Христі Ісусі, що знаходяться в Филіпах, ^[1] з єпіскопами та диякона́ми:

2 благодать вам і мир від Бога, Отця нашого, і Господа Ісуса Христá!

Щоб ваша любов примнож́алась ще більше!

3 Дякую Богові своєму при кожній згадці про вас,

4 і за́вжди в усякій молитві своїй за всіх вас чиню́ я молитву з радіощами, —

5 за участь вашу в Єва́нгелії від першого дня аж дотепе́р.

6 Я певний того, що той, хто в вас розпочав добре діло, виконає *його* аж до дня Христа Ісуса.

7 Бо то справедливо мені думати це про всіх вас, бо я маю вас у серці, а ви всі в кайданах моїх, і в обороні, і в утве́рденні Єва́нгелії — спільники мої в благодаті.

8 Бо Бог мені свідок, що тужу́ я за вами всіма́ в сердечній *любові* Христа Ісуса.

9 І молюсь я про те, щоб ваша любов примнож́алась ще більше та більше в пізнáнні й усякім дослідженні,

10 щоб ви досліджували те, що краще, щоб чисті та цілі були Христового дня,

11 наповнені плодів праведности через Ісуса Христа, на славу та на хвалу Божу.

Життя — то Христос, а смерть — то надба́ння

12 Бажаю ж я, браття, щоб відали ви, що те, що сталося мені, вийшло більше на успіх Єва́нгелії,

13 бо в усій преторії^[2] та всім іншим стали відомі кайдани мої за Христа.

14 А багато братів у Господі через кайдани мої посмілилися та ще більше відважилися Слово Боже звіщати безстрашно.

15 Одні, правда, і через заздрощі та колотнечу, другі ж із доброї волі Христа проповідують;

16 а інші з любови, знаючи, що я поставлений на оборону Євангелії;

17 а інші через підступ звіщають Христа нещиро, думаючи, що додадуть тягару до кайданив моїх.

18 Але що ж? У всякому разі, чи облудно, чи щиро, Христос проповідується, а тим я радію та й буду радіти.

19 Бо знаю, що це буде мені на спасіння через вашу молитву й допомогу Духа Ісуса Христа,

20 через чекання й надію мою, що я ні в чому не буду посоромлений, але цілою сміливістю, як завжди, так і тепер Христос буде звеличений у тілі моїм, чи то життям, чи то смертю.

21 Бо для мене життя — то Христос, а смерть — то надбання.

22 А коли життя в тілі — то для мене плід діла, то не знаю, що вибрати.

23 Тягнуть мене одне й друге, хоч маю я бажання померти та бути з Христом, бо це значно ліпше.

24 А щоб полишатися в тілі, то *це* потрібніш ради вас.

25 І оце знаю певно, що залишусь я, і пробуватиму з вами всіма вам на користь та на радість в вірі,

26 щоб ваша хвала через мене примножилася в Христі Ісусі, коли знову прийду я до вас.

27 Тільки живіть згідно з Христовою Євангелією, щоб, — чи прийду я й побачу вас, чи й не бувши — почув я про вас, що ви стоїте в одному дусі, борючись однодушно за віру євангельську,

28 і ні в чому не боячись противників; це їм доказ загибелі, вам же спасіння. А це від Бога!

29 Бо вчинено вам за Христа добродійство, — не тільки вірувати в Нього, але і страждати за Нього,

30 маючи таку саму боротьбу, яку ви бачили в мені, а тепер чуєте про мене.

Ісус Христос — то Господь

2 Отож, коли є в Христі яка заохота, коли є яка потіха любови, коли є яка спільнота духа, коли є яке серце та милосердя,

2 то доповніть радість мою: щоб думали ви одне й те, щоб мали ту саму любов, одну згоду й один розум!

3 Не *робіть* нічого підступом або з чванливости, але в покорі майте один одного за більшого від себе.

4 Нехай кожен дбає не про своє, але кожен і про інших.

5 Нехай у вас будуть ті самі думки, що й у Христі Ісусі!

6 Він, будши в Божій подобі, не вважав за захват бути Богові рівним,

7 але Він умілив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини; і подобою ставши, як людина,

8 Він упокорив Себе, будши слухняний аж до смерти, і то смерти хресної.

9 Тому й Бог повищив Його, та дав Йому Ім'я, що вище над кожне ім'я,

10 щоб перед Ісусовим Ім'ям вклонялося кожне коліно небесних, і зємних, і підзємних,

11 і щоб кожен язик визнавав: Ісус Христос — то Господь, на славу Бога Отця!

Будьте бездоганні та щирі

12 Отож, мої любі, як ви завжди слухняні були не тільки в моїй присутності, але значно більше тепер, у моїй відсутності, зо страхом і тремтінням виконуйте своє спасіння.

13 Бо то Бог викликає в вас і хотіння, і чин за доброю волею *Своєю*.

14 Робіть усе без нарікання та сумніву,

15 щоб були ви бездоганні та щирі, „невинні діти Божі серед лукавого та розпусного роду“, що в ньому ви сяєте, як світла в світі,

16 додержуючи слово життя на похвалу мені в день Христа, що я біг не надармо, що я працював не надармо.

17 Та хоч і стаю я жертвою при жертві і при службі вашої віри, я радію та тішуся разом із вами всіма.

18 Тіштесь тим самим і ви, і тіштеся разом зо мною!

Тимофій та Епафродит

19 Надіюся в Господі Ісусі незабаром послати до вас Тимофія, щоб і я зміцнів духом, розізнавши про вас.

20 Бо я однодумця не маю ні одного, щоб щиріше подбав він про вас.

21 Усі бо шукають свого, а не Христового Ісусового.

22 Та ви знаєте досвід його, бо він, немов батькові син, зо мною служив для Євангелії.

23 Отже, маю надію негайно послати цього, як тільки довідаюся, що буде зо мною.

24 Але в Господі маю надію, що й сам незабаром прибуду до вас.

25 Але я вважав за потрібне послати до вас брата Епафродита, свого співробітника та співбойовника, вашого апостола й служителя в потребі моїй,

26 бо він побивався за вами всіма, і сумував через те, що ви чули, що він хворував.

27 Бо смертельно він був хворував. Але змилювався Бог над ним, і не тільки над ним, але й надо мною, щоб я смутку на смуток не мав.

28 Отож, тим швидше послав я його, щоб тішились ви, його знову побачивши, і щоб без смутку я був.

29 Тож прийміть його в Господі з повною радістю, і майте в пошані таких,

30 бо за діло Христове наблизився був аж до смерти, наражаючи на небезпеку життя, щоб доповнити ваш нестаток служіння для мене.

Життя наше на небі

3 Зрештою, браття мої, радійте у Господі! Писати вам те саме не прикро мені, а для вас *це* навчальне.

2 Стережіться собак, — стережіться працівників лихих, стережіться обрізання!

3 Бо обрізання — то ми, що служимо Богові духом, а хвалимося Христом Ісусом, і не кладемо надії на тіло,

4 хоч і я міг би мати надію на тіло. Як хто інший на тіло надіятись думає, то тим більше я, —

5 обрізаний восьмого дня, з роду Ізраїля, з племені Веніяминового, єврей із євреїв, фарисей за Законом.

6 Через горлівість я був переслідував Церкву, будиши невинний, щодо праведности в Законі.

7 Але те, що для мене було за надбання, те ради Христа я за втрату вважав.

8 Тож усе я вважаю за втрату ради переважного познання Христа Ісуса, мого Господа, що я ради Нього відмовився всього, і вважаю все за сміття, щоб придбати Христа,

9 щоб знайти в Нім не з власною праведністю, яка від Закону, але з тією, що з віри в Христа, праведністю від Бога за вірою,

10 щоб пізнати Його й силу Його воскресіння, та участь у муках Його, уподоблюючись Його смерті,

11 аби досягнути якомусь воскресіння з мертвих.

12 Не тому, що я вже досягнув, або вже вдосконалився, але прагну, чи не досягну я того, чим і Христос Ісус досягнув був мене.

13 Браття, я себе не вважаю, що я досягнув. Та тільки, забуваючи те, що позаду, і спішачи до того, що попереду,

14 я женусь до мети за нагородою високого по́клику Божого в Христі Ісусі.

15 Тож усі, хто досконалий, думаймо це; коли ж думаєте ви щось інше, то Бог вам відкриє й це.

16 Та до чо́го дійшли ми, поступаймо в тім самим далі.

17 Будьте до мене подібні, браття, і дивіться на тих, хто поводиться так, як маєте ви за взір нас.

18 Багато бо хто, що про них я вам часто казав, а тепер говорю навіть пла́чучи, поводяться, як вороги хреста Христового.

19 Їхній кінець — то загибі́ль, шлу́нок — їхній бог, а слава — в їхньому соромі... Вони думають *тільки* про зе́мне!

20 Життя ж наше на небі, звідки ждемо́ й Спасітеля, Господа Ісуса Христа,

21 Який перемінить тіло нашого поні́ження, щоб стало подібне до славного тіла Його, силою, якою Він може і все підкорити Собі.

Тіштесь в Господі завсідн

4 Отож, мої браття улюблені, за якими так сильно тужу́, моя радосте й ві́нче, — так у Господі стійте, улюблені!

2 Благаю Евдо́дію, благаю й Синтіхію — думати однаково в Господі.

3 Так, благаю й тебе, товаришу вірний, допомагай тим, хто в боротьбі за Єва́нгелію помагали мені та Кліментові й іншим моїм співробі́тникам, яких іме́ння *записані* в Книзі Життя.

4 Радійте в Господі за́всиди, і зно́ву кажу́: радійте!

5 Ваша ла́гідність хай буде відо́ма всім лю́дям. Господь близько!

6 Ні про що не турбуйте́сь, а в усьо́му нехай виявляються Богові ваші бажа́ння молитвою й проха́нням з подякою.

7 І мир Божий, що вищий від усякого розуму, хай береже серця ваші та ваші думки́ у Христі Ісусі.

8 Наостáнку, браття, щó тільки правдиве, щó тільки чесне, що тільки праведне, щó тільки чисте, що тільки любе, щó тільки гідне хвалі, коли яка чеснóта, коли яка похвалá, — думайте про це!

9 Чого ви від мене й навчилися, і прийняли́, і чули та бачили, — робіть те! І Бог миру буде з вами!

Я привчився до всього

10 Я вельми потішився в Господі, що справді ви вже нові́х сил набу́ли піклува́тись про мене; ви й давні́ш піклува́лись, та ча́су сприятливого ви не мали.

11 Не за нестатком кажу́, бо навчився я бути задово́леним із то́го, що маю.

12 Умію я й бути в упоко́ренні, умію бути й у достатку. Я привчився до всьо́го й у всім: насища́тись й голод терпіти, мати достаток і бути в недостатчі.

13 Я все мо́жу в Тім, Хто мене підкрі́пляє, — в Ісусі Христі́.

14 Тож ви добре зробили, що участь узя́ли в мо́їм горі́.

15 І знаєте й ви, филип'яни, що на поча́тку благові́стя, коли я з Македонії́ вийшов, не прилучи́лась бу́ла жо́дна Церква до справи дава́ння й прийма́ння для мене, са́мі тільки ви,

16 що і раз, і вдруге мені на потреби мо́ї поси́лали й до Солу́ня.

17 Кажу́ це не то́му, щоб шукав я дава́ння, — я шукаю пло́ду, що примно́жується на річ вашу́.

18 Та все я одержав, і маю достаток. Маю повно, прийня́вши від Епафроді́та, щó ви послали, як па́хощі запа́шні, жертву прие́мну, Богові вго́дну.

19 А мій Бог нехай ви́повнить вашу́ всяку потре́бу за Сво́їм багатством у Славі́, у Христі́ Ісусі́.

20 А Богові й нашому Отцеві́ слава на ві́ки ві́ків. Амі́нь.

Закінчення

21 Віта́йте кожного свято́го у Христі́ Ісусі́. Вітають вас браття́, присутні́ зо мною́.

22 Вітають вас усі святі, а найбільше ті, хто з кесаревого дому.

23 Благодать Господа Ісуса Христа зо всіма вами! Амінь.

1. ↑ Місто Филипи знаходиться в Македонії, на кордоні з Тракією.
2. ↑ Цебто в преторіанській римській сторожі.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО КОЛОСЯН

Привіт колосянам

1 Павло, із волі Божої апостол Христа Ісуса, і брат Тимофій
2 до святих і вірних братів у Христі, що в Колосах: благодать вам і мир від Бога, Отця нашого!

Зростаємо в пізнанні Бога

3 Ми дякуємо Богові, Отцеві Господа нашого Ісуса Христа, завжди за вас молячись,

4 прочувши про вашу віру в Христа Ісуса та про любов, яку маєте до всіх святих

5 через надію, приготівану в небі для вас, що про неї давніше ви чули в слові правди Євангелії,

6 що до вас прибула, і на цілому світі плодоносна й росте, як і в вас, з того дня, коли ви почули й пізнали благодать Божу в правді.

7 Отак ви і навчилися від Епафра, улюбленого співробітника нашого, що за вас він вірний служитель Христа,

8 що й виявив нам про вашу духовну любов.

9 Через це то й ми з того дня, як почули, не перестаємо молитись за вас та просити, щоб для пізнання волі Його були ви наповнені всякою мудрістю й розумом духовним,

10 щоб ви поводилися належно щодо Господа в усякому догодженні, в усякому доброму ділі приносячи плід і зростаючи в пізнанні Бога,

11 зміцнюючись усякою силою за могутністю слави Його для всякої витривалості й довготерпіння з радістю,

12 дякуючи Отцеві, що вчинив нас достойними участі в спадщині святих у світлі,

13 що визволив нас із вла́ди те́мряви й переставив нас до Царства Свого
улюбленого Сина,

14 в Якім маємо відку́плення і про́щення гріхів.

15 Він є образ невидімого Бога, рódжений перш усякого твóрива.

16 Бо то Ним ствóрено все на небі й на землі, виді́ме й невиді́ме, чи то
престоли, чи то госпóдства, чи то влади, чи то начальства, — усе через Нього й
для Нього створено!

17 А Він є перший від усього, і все в Нім стоїть.

18 І Він — Голова тіла, Церкви. Він початок, перворóджений з мертвих, щоб у
всьому Він мав пéршенство.

19 Бо вгодно бу́ло, щоб у Нім перебува́ла вся повнотá,

20 і щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров'ю хреста Його, через
Нього, чи то зéмне, чи то небесне.

21 І вас, що були́ колись відчужені й вороги думкою в злих учинках,

22 тепер же примирив смертю в лю́дськiм тілі Його, щоб учинити вас святими,
і непорочними, і неповинними перед Собою,

23 якщо тільки пробува́єте в вірі тверді та ста́лі, і не відпадаєте від надії
Єва́нгелії, що ви чули її, яка проповідана всьому створі́нню під небом, якій я,
Павло, став служі́телем.

Будьмо досконалі у Христі

24 Тепер я радію в стражда́ннях своїх за вас, і доповнюю недостачу скорбóти
Христової і тілі своїм за тіло Його, що воно — Церква;

25 якій я став служі́телем за Божим за́рядженням, що для вас мені дане, щоб
виконати Слово Боже, —

26 Таємницю, захóвану від віків і поколінь, а тепер виявлену Його святим,

27 що їм Бог захотів показати, яке багатство слави цієї таємниці між
поганами, а вона — Христос у вас, надія слави!

28 Його ми проповідуємо, нагадуючи кожній людині й навчаючи кожну людину всякої мудрости, щоб учинити кожну людину досконалою в Христі.

29 У тому й працюю я, борючись силою Його, яка сильно діє в мені.

У Христі всі скарби премудрости

2 Я хочу, щоб ви знали, яку велику боротьбу я маю за вас і за тих, хто в Лаодикії, і за всіх, хто не бачив мого тілесного обличчя.

2 Хай потішаються їхні серця, у любові поєднані, для всякого багатства повного розуміння, для пізнання таємниці Бога, Христа,

3 в Якому всі скарби премудрости й пізнання заховані.

4 А це говорю, щоб ніхто вас не звів фальшивими доводами при суперечці.

5 Бо хоч тілом я й неprisутній, та духом я з вами, і з радістю бачу ваш порядок та твердість вашої віри в Христа.

Стережіться обмани

6 Отже, як ви прийняли були Христа Ісуса Господа, *так і* в Ньому ходіть,

7 будши вкорінені й збудовані на Ньому, та зміцнені в вірі, як вас навчено, збагачуючись у ній з подякою.

8 Стережіться, щоб ніхто вас не звів філософією та марною оманою за переданням людським, за стихіями світу, а не за Христом,

9 бо в Ньому тілесно живе вся повнота Божества.

10 І ви маєте в Нім повноту, а Він — Голова всякої влади й начальства.

11 Ви в Ньому були й обрізані нерукотворним обрізанням, скинувши людське тіло гріховне в Христовім обрізанні.

12 Ви були з Ним поховані у хрищенні, у Ньому ви й разом воскресли через віру в силу Бога, що Він з мертвих Його воскресив.

13 І вас, що мертві були в гріхах та в необрізанні вашого тіла, Він оживив разом із Ним, простивши усі гріхи,

14 знищивши рукописання на нас, що наказами було проти нас, — Він із серéдини взяв його та й прибив його на хресті,

15 роззброївши вла́ди й начальства, сміливо їх вивів на посміхóвисько, — перемігши їх *на хресті!*

Не надимайтесь людським розумом

16 Тож, хай ніхто вас не судить за їжу, чи за питвó, чи за чергове свято, чи за новомісяччя, чи за суботи, —

17 бо це — тінь майбу́тнього, а тіло — Христове.

18 Нехай вас не зводить ніхто уда́ваною покорою та службою ангола́м, вдаючися до того, чого не бачив, нерозважно надимаючись своїм тілесним розумом,

19 а не тримаючись Голови, від Якої все тіло, сугло́бами й зв'язями з'єднане й зміцнене, росте зростом Божим.

20 Отож, як ви вмерли з Христом для стихі́й світу, то чого ви, немов ті, хто в світі живе, пристаєте на постанови:

21 не дотикайся, ані їж, ані рухай,

22 бо то все зніщиться, як уживати його, — за при́казами та наукою лю́дською.

23 Воно ж має вид мудрости в самовільній службі й покорі та в знесілюванні тіла, та не має якогось значення, хіба щодо насичення тіла.

Думайте про небесне

З Отож, коли ви воскресли з Христом, то шукайте того, що вгорі, де сидить Христос по Божій правіці.

2 Ду́майте про те, що вгорі, *а* не про те, що на землі.

3 Бож ви вмерли, а життя ваше сховане в Бозі з Христом.

4 Коли з'явиться Христос, наше життя, тоді з'явитесь з Ним у славі і ви.

Усе робіть у Господнє Ім'я

5 Отож, умертвіть ваші земні члени: розпусту, нечисть, пристрасть, лиху пожадливість та зажерливість, що вона ідолослуження,

6 бо гнів Божий приходить за них на неслухняних.

7 І ви поміж ними ходили колись, як жили поміж ними.

8 Тепер же відкиньте і ви все оте: гнів, лютість, злобу, богозневагу, безсоромні слова з ваших уст.

9 Не кажіть неправди один на одного, якщо скинули з себе людину стародавню з її вчинками,

10 та зодягнулися в нову, що відновлюється для пізнання за образом Створителя її,

11 де нема ані геллена, ані юдея, обрізання та необрізання, варвара, скита, раба, вільного, — але все та в усьому Христос!

12 Отож, зодягніться, як Божі вибранці, святі та улюблені, у щире милосердя, добротливість, покору, лагідність, довготерпіння.

13 Терпіть один одного, і прощайте собі, коли б мав хто на кого оскарження. Як і Христос вам простив, *робіть* так і ви!

14 А над усім тим — *зодягніться* в любов, що вона — союз досконалости!

15 І нехай мир Божий панує у ваших серцях, до якого й були ви покликані в одному тілі. І вдячними будьте!

16 Слово Христове нехай пробуває в вас рясно, у всякій премудрості. Навчайте та напоумляйте самих себе! Вдячно співайте у ваших серцях Господеві псалми, гімни, духовні пісні!

17 І все, що тільки робите словом чи ділом, — усе *робіть* у Ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві.

Взаємні обов'язки членів родини

18 Дружини, — слухайтеся чоловіків своїх, як лицює то в Господі!

19 Чоловіки, — любіть дружин своїх, і не будьте суворі до них!

20 Діти, — будьте слухняні в усьому батька́м, бо це Господе́ві приємне!

21 Батькі́, — не драту́йте дітей своїх, щоб на ду́сі не впали вони!

22 Раби, — слухайтеся в усьому тілесних панів, і не працюйте тільки про лю́дське око, немов підле́щуючись, але в простоті серця, боя́чися Бога!

23 І все, що тільки чините, робіть від душі, немов Господе́ві, а не лю́дям!

24 Знайте, що від Господа при́ймете в нагороду спа́дщину, бо служите ви Господе́ві Христові.

25 А хто кривдить, той одержить за свою кривду. Бо не дивиться *Бог* на о́собо́у!

Як нам пово́дитись

4 Пани, — виявляйте до рабів справедливість та рівність, і знайте, що й для вас є на небі Госпо́дь!

2 Будьте тривалі в молитві, і пильнуйте з подякою в ній!

3 Моліться ра́зом і за нас, щоб Бог нам відчинив двері слова, — звіщати таємницю Христову, що за неї я й зв'язаний,

4 щоб звістив я її, як звіщати належить мені.

5 Пово́дьтеся мудро з чужими, використовуючи час.

6 Слово ваше *нехай* буде за́вжди ласка́ве, припра́влене сіллю, щоб ви знали, як ви маєте кожному відповідати.

Тихі́к та Оні́сим

7 Що́ зо мною, то все вам розпові́сть Тихі́к, улю́блений брат, і вірний служі́тель і співробі́тник у Господі.

8 Я саме на те його вислав до вас, щоб довідались ви про нас, і щоб ваші серця він поті́шив,

9 із Оні́симом, вірним та улю́бленим братом, який з-помі́ж вас. Вони все вам розповідя́ть, що́ діється тут.

Приві́тання

10 Поздоровлює вас Аристáрх, ув'язнений ráзом зо мною, і Мáрко, небіж Варна́вин, — що про нього ви дістали на́кази; як при́йде до вас, то прийміть його, —

11 теж Ісус, на прізвище Юст, — вони із обрі́заних. Для Божого Царства — єдині вони співробі́тники, що були́ мені втіхою.

12 Поздоровлює вас Епафра́с, що з ваших, раб Христа Ісуса. Він за́вжди обстоює вас у молитвах, щоб ви досконалі були та наповнені всякою Божою волею.

13 І я сві́дчу за нього, що він має велику горлі́вість про вас та про тих, що знахо́дяться в Лаодикі́ї та в Гіерапо́лі.

14 Вітає вас Лука́, улю́блений лі́кар, та Дима́с.

15 Привітайте братів, що в Лаодикі́ї, і Німфа́на, і Церкву домашню його́.

Закінчення

16 І як бу́де прочітаний лист *цей* у вас, то зробіть, щоб прочитаний був він також у Церкві Лаодикі́йській, а того, що написаний з Лаодикі́ї, прочитайте і ви.

17 Та скажіть Архі́пові: „Доглядай того служі́ння, що прийняв його в Господі, щоб ти його ви́конав!“

18 Привітання моєю рукою Павловою. Пам'ятайте про пу́та мої! Благодать *Божя* нехай бу́де з вами! Амі́нь.

ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО СОЛУНІЯН

Заохочування солуніян

1 Павло й Силуан та Тимофій до Церкви Солунської^[1] в Бозі Отці й Господі Ісусі Христі: благодать вам і мир!

2 Ми дякуємо Богові завжди за всіх вас, згадуючи *вас* у наших молитвах.

3 Ми згадуємо безперестанку про ваше діло віри, і про працю любови, і про терпіння надії на Господа нашого Ісуса Христа, перед Богом і Отцем нашим,

4 знаючи, Богом улюблені браття, про ваше обрання.

5 Бо наша Євангелія не була для вас тільки у слові, а й у силі, і в Дусі Святим, і з великим упевненням, як знаєте ви, які ми були поміж вами для вас.

6 І ви стали наслідувачі нам і Господеві, слово прийнявши в великому утискові з радістю Духа Святого,

7 так що ви стали взірцем для всіх віруючих у Македонії та в Ахаї.

8 Бо пронеслося Слово Господнє від вас не тільки в Македонії та в Ахаї, а й до кожного міста прийшла ваша віра в Бога, так що вам непотрібно казати чогось.

9 Вони бо звіщають про нас, який був прихід наш до вас, і як ви навернулись до Бога від ідолів, *щоб* служити живому й правдивому Богові,

10 і з неба очікувати Сина Його, що Його воскресив Він із мертвих, Ісуса, що визволює нас від майбутнього гніву.

Поводьтеся гідно перед Богом

2 Самі бо ви знаєте, браття, прихід наш до вас, що не марний він був.

2 Та хоч ми натерпілися перед тим, і дізнали зневаги в Філіпах, як знаєте, проте ми відважилися в нашім Бозі звіщати вам Божу Євангелію з великою боротьбою.

3 Бо покликання наше *було* не з обмани, ані з нечистоти, ані від лукавства,

4 але, як Бог визнав нас гідними, щоб нам доручити Єв́ангелію, ми говоримо так, не лю́дям дого́джуючи, але Богові, що випробóвує наші серця.

5 Ми сло́ва підлєсливого не вживали ніко́ли, як знаєте, і не винні в заже́рливості. Бог свідо́к *тому́*!

6 Не шукаємо ми слави в людей, ані в вас, ані в інших.

7 Хоч могли ми поту́жними бути, як Христові апóстоли, але ми серед вас були тихі, немов годува́льниця та, яка доглядає дітей своїх.

8 Так бувши ласка́ві до вас, хотіли ми вам передати не тільки Божу Єв́ангелію, але й ду́ші свої, бо були ви улю́блені нам.

9 Бо ви пам'ятаєте, браття, наше стру́дження й уто́му: день і ніч ми робили, щоб жодного з вас не обтя́жити, і проповідували вам Божу Єв́ангелію.

10 Ви свідо́ки та Бог, як свято, і праведно, і бездога́нно повóдилися ми між вами, віруючими!

11 Бож знаєте ви, як кожного з вас, немов ба́тько дітей своїх власних,

12 просили ми вас, і намо́влювали та показували, щоб ви гідно повóдилися перед Богом, що покликав вас у Своє Царство та в славу.

Юдеї переслідують Церкву Христову

13 Тому́ то й ми дякуємо Богові безпереста́нку, що, прийнявши почуте від нас Сло́во Боже, прийняли́ ви не як слово лю́дське, але — як правдиво то є — Слово Боже, що й діє в вас, віруючих.

14 Бо стали ви, бра́ття, наслідувачами Церква́м Божим, що в Юдеї в Христі Ісусі, бо те саме і ви були ви́терпіли від своїх землякі́в, як і ті від юдеї́в,

15 що вбили вони й Господа Ісуса, і пророків Йо́го, і вигнали нас, і Богові не догоджа́ють, і супротивні всім лю́дям.

16 Вони забороняють нам говорити погани́м, щоб спаслися, щоб тим доповня́ти їм за́вжди провини свої. Але *Божий* гнів їх спіткає вкінці!

Солі́няни — слава апосто́лів

17 А ми, браття, на короткий часок розлучившись з вами лицем, *а* не серцем, тим із більшим бажанням силкувались побачити ваше лице.

18 Тим то до вас ми хотіли прийти, я, Павло, раз і двічі, але сатанá перешкодив був нам.

19 Бо хто нам надія, чи радість, чи вінок похвали? Хіба ж то й не ви перед Господом нашим Ісусом в Його прихóді?

20 Бо ви наша слава та радість!

Апóстольство Тимофія до солўнян

3 Тому то, не стёрпівши більше, ми схотіли zostатися в Аtéнах самі,

2 і послали Тимофія, нашого брата й служителя Божого в Христовій Євáнгелії, щоб упéвнити вас та потішити в вашій вірі,

3 щоб ані один не хитався в цім горі. Самі бо ви знаєте, що на те нас призначено.

4 Бо коли ми булі в вас, то казали вам наперед, що маємо страждати, як і сталось, і знаєте ви.

5 Тому й я, не стёрпівши більше, послав довідатись про вашу віру, щоб часом спокўсник вас не спокусив, і труд наш не стався б дарёмний.

6 А тепер, як вернувся від вас Тимофій і приніс нам радісну звістку про віру та вашу любов, і що зáвжди ви маєте добру пам'ять про нас, і бажаєте бачити нас, як і ми вас,

7 через те ми потішились, бра́ття, за вас, у всякому горі та в нашій нўжді, ради вашої віри.

8 Бо тепер ми живемо́, якщо в Господі ви стої́те!

9 Яку бо подяку ми мо́жемо Богові дати за вас, за всю радість, що нею ми тї́шимся ради вас перед нашим Богом?

10 Ми вдень та вночі ревно мо́лимося, щоб побачити ваше лице та допóвнити те, чого не вистачає вашій вірі.

11 Сам же Бог і Отець наш, і Господь наш Ісус нехай вірівняє нашу дорогу до вас!

12 А в вас хай примножить Господь, і нехай збагатить вашу любов один до одного, і до всіх, як і наша є до вас!

13 Нехай Він зміцнить серця ваші невинними в святості перед Богом і нашим Отцем, при приході Господа нашого Ісуса з усіма святими Його!

Живімо в святості

4 А далі, браття, просимо вас та благаємо в Господі Ісусі, щоб, як прийняли ви від нас, як належить поводитись вам та догоджувати Богові, — як ви й поводитесь, — щоб *у тому* ще більше зростали!

2 Бо ви знаєте, які вам накази дали ми Господом Ісусом.

3 Бо це воля Божа, — освячення ваше: щоб ви береглись від розпусти,

4 щоб кожен із вас умів тримати начиння своє в святості й честі,

5 а не в пристрасній похоті, як і „погани, що Бога не знають“.

6 Щоб *ніхто* не кривдив і не визіскував брата свого в *якійбудь* справі, бо мėsник Господь за все це, як і перше казали ми вам та засвідчили.

7 Бо покликав нас Бог не на нечїстїсть, але на освячення.

8 Отож, хто *оце* відкидає, зневажає не людину, а Бога, що нам також дав Свого Духа Святого.

9 А про братолюбство немає потреби писати до вас, бо самі ви від Бога навчені любити один одного,

10 бо чините те всім братам у всій Македонії. Благаємо ж, браття, ми вас, щоб *у цьому* ще більш ви зростали,

11 і пильно дбали жити спокійно, займатися своїми справами та заробляти своїми руками, як ми вам наказували,

12 щоб ви перед чужими пристойно повóдилися, і щоб ні від кóго не залежали!

Про покійних

13 Не хóчу ж я, браття, щоб не відали ви про покійних, щоб ви не сумували, як і інші, що надії не мають.

14 Коли бо ми віруємо, що Ісус був умер і воскрес, так і покійних через Ісуса приведé Бог із Ним.

15 Бо це ми вам кажемо словом Господнім, що ми, хто живе, хто полишений до прихóду Господнього, — ми не попередимо покійних.

16 Сам бо Господь із на́казом, при голосі архáнгола та при Божій сурмі зійде з неба, і перше воскреснуть умерлі в Христі,

17 потім ми, що живемо́ й зоста́лись, б́удемо схóплені рáзом із ними на хмарах на зу́стріч Господню на повітрі, і так за́всіди б́удемо з Господом.

18 Отож, потішайте один óдного цими словами!

День Господній

5 А про часі та про по́ри, брати, не потрібно писати до вас,

2 бо самі ви докладно те знаєте, що прійде день Господній так, як злодій вночі.

3 Бо коли говоритимуть: „Мир і безпечність“, тоді несподівано прійде загібіль на них, як му́ка тієї, що носить в утрóбі, — і вони не втечуть!

4 А ви, браття, не в те́мряві, щоб той день захопів вас, як злодій.

5 Бо ви всі сини світла й сини дня. Не належимо ми ночі, ні те́мряві.

6 Тож не б́удемо спати, як інші, а пильнуймо та б́удьмо тверезі!

7 Ті бо, що сплять — сплять уночі, а ті, що напиваються — вночі напиваються.

8 А ми, що належимо дневі, б́удьмо тверезі, зодягнувшись в броню́ віри й любови, та в шолóм надії спасіння,

9 бо Бог нас не призна́чив на гнів, але щоб спасіння одérжали Господом нашим Ісусом Христом,

10 що помер був за нас, щоб, чи пильнуємо ми чи спимó, укупі з Ним ми жили́.

11 Утішайте тому́ один óдного, і збудóвуйте один óдного, — як і чините ви!

Як треба жити

12 Благаємо ж, бра́ття, ми вас, — шануйте тих, що працюють між вами, і в вас старшинують у Господі, і навчають вас вони,

13 і в великій любові їх майте за їхню працю. Між собою заховуйте мир!

14 Благаємо ж, бра́ття, ми вас: напоумляйте непорядних, потішайте малодушних, підтримуйте слаб́их, усім довготерпіть!

15 Глядіть, щоб ніхто ні́кому не віддавав злом за зло, але за́вжди дбайте про добро один для óдного й для всіх!

16 За́вжди радійте!

17 Безперестанку моліться!

18 Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі.

19 Духа не вгаша́йте!

20 Не горду́йте пророцтвами!

21 Усе досліджуючи, тримайтеся доброго!

22 Стережіться лихого в усякому ви́гляді!

Закінчення

23 А Сам Бог миру нехай освя́тить вас ці́лком доскона́ло, а непору́шений дух ваш, і душа, і тіло нехай непорочно збере́жені бу́дуть на при́хід Господа нашого Ісуса Христа!

24 Вірний Той, Хто вас кличе, — Він і вчинить *оте*!

25 Бра́ття, моліться за нас!

26 Привітайте всю бра́ттю свя́тим поцілунком!

27 Заклинаю вас Господом, — цього листа прочитати перед усіма братами!

28 Благодать Господа нашого Ісуса Христа *нехай буде* з вами. Амінь!

1. [↑](#) Місто в Македонії, гр. Θεσσαλονίκη, слов'янське Солунь, солунський, солуняни.

ДРУГЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО СОЛУНЬЯН

Привіт солун'янам

1 Павло, і Силуан, і Тимофій до Солунської Церкви в нашій Бозі Отці й Господі Ісусі Христі:

2 благодать вам і мир від Бога Отця й Господа Ісуса Христа!

Пильнуймо, щоб Бог учинив нас гідними покликання

3 Ми завжди повинні подяку складати за вас Богові, браття, як і годиться, бо сильно росте віра ваша, і примножується любов кожного з усіх вас один до одного.

4 Так що ми самі хвалимось вами по Божих Церквах за ваші страждання та віру в усіх переслідуваннях ваших та в утисках, що їх переносите ви.

5 А це доказ праведного Божого суду, щоб стали ви гідні Божого Царства, що за нього й страждаєте ви!

6 Бо то справедливе в Бога — віддати утиском тим, хто вас утискає,

7 а вам, хто утиски терпить, відпочинок із нами, коли з'явиться з неба Господь Ісус з англами сили Своєї, —

8 „в огні полум'яному, що даватиме помсту на тих, хто Бога не знає, і не слухає“ Євангелії Господа нашого Ісуса.

9 Вони кару приймуть, — вічну погібіль від лиця Господнього та від слави потуги Його,

10 як Він прийде того дня прославитися в Своїх святих, і стати дивним у всіх віруючих, бо свідчення наше знайшло віру між вами.

11 За це ми й молимося завжди за вас, щоб наш Бог учинив вас гідними покликання, і міццю наповнив усю добру волю доброти й діло віри,

12 щоб прославилося Ім'я Господа нашого Ісуса в вас, а ви в Ньому, за благодаттю Бога нашого й Господа Ісуса Христа.

Що станеться перед приходом Христовим

2 Благаємо ж, бр́аття, ми вас, щодо прихóду Господа нашого Ісуса Христа й нашого згрома́дження до Нього,

2 щоб ви не хвилювалися зараз умом та не жахались ані через духа, ані через слово, ані через листа, що він ніби від нас, — ніби вже настав день Господній.

3 Хай ніхто жодним способом вас не зведé! *Бо той день не настане*, аж перше прійде відстúплення, і вийвись беззакóнник, призначений на погибіль,

4 що противиться та несеться над усе, зване Богом чи св́ятощами, так що в Божому храмі він сяде, як Бог, і за Бога себе видаватиме.

5 Чи ви не пам'ятаєте, як, ще в вас живши, я це вам говорив?

6 І тепер ви знаєте, щó саме не допускає з'явитись йому своєчасно.

7 Бо вже діється таємни́ця беззакóння; тільки Той, Хто трима́є тепер, *буде тримати*, аж поки не б́уде усúнений Він із серéдини.

8 І тоді то з'явиться той беззаконник, що його Госпóдь Ісус заб'є Духом уст Своїх і знищить з'я́вленням прихóду Свого.

9 Його прихíд — за чином сатани — буде з усякою силою й знáками та з неправдивими ч́удами,

10 і з усякою обманою неправди між тими, хто гине, бо любови правди вони не прийняли́, щоб їм спастися.

11 І за це Бог пошле їм дію обмани, щоб у неправду повірили,

12 щоб стали засúджені всі, хто не вірив у правду, але полюбив несправедність.

Стіймо й тримаймося передáння

13 А ми з́авжди повинні дякувати Богові за вас, улюблені Господом бр́аття, що Бог вибрав вас спочáтку на спасіння осв́яченням Духа та вірою в правду,

14 до чого покликав Він вас через нашу Єв́ангелію, щоб отримати славу Господа нашого Ісуса Христа.

15 Отже, бр́аття, стійте й тримайтеся передáнь, яких ви навчились чи то словом, чи нашим послáнням.

16 Сам же Господь наш Ісус Христос і Бог Отець наш, що нас полюбив і дав у благодаті вічну потіху та добру надію, —

17 нехай ваші серця Він потішить, і нехай Він зміцнить вас у всякому доброму ділі та в слові!

Моліться, браття!

3 Наостанку, моліться, браття, за нас, щоб шірилось Слово Господнє та славилось, як і в вас,

2 і щоб ми вільно були від злих та лукавих людей, бо віра — не в усіх.

3 І вірний Господь, що зміцнить вас і збереже від лукавого.

4 А про вас покладемо надію на Господа, що й чините ви, і чинити будете те, що наказуємо вам.

5 Господь же нехай серця ваші спрямує на Божу любов та терпеливість Христову!

Хто не хоче робити, нехай той не їсть

6 А ми вам наказуємо, браття, Ім'ям Господа Ісуса Христа, щоб ви цуралися кожного брата, що живе по-ледачому, а не за переданням, яке прийняли ви від нас.

7 Самі бо ви знаєте, як належить наслідувати нас. Бо ми поміж вами не сидні справляли,

8 і хліба не їли ні в кого даремно, але в перевтомі й напруженні день і ніч працювали, щоб не бути нікому із вас тягарем,

9 не тому, щоб ми влади не мали, але щоб себе за взірця дати вам, щоб нас ви наслідували.

10 Бо коли ми в вас перебували, то це вам наказували, що як хто працювати не хоче, — нехай той не їсть!

11 Бо ми чуємо, що дехто між вами живуть по-ледачому, — нічого не роблять, а тільки вдають, ніби роблять.

12 Таким ми наказуємо та благаємо Господом нашим Ісусом Христом, щоб мовчки вони працювали та власний хліб їли.

13 А ви, браття, не втомлюйтеся, коли чините добре.^[1]

14 Коли ж хто не послухає нашого слова через *цього* листа, зауважте того, і не майте з ним зносин, щоб він був посоромлений.

15 Та не майте його за неприятеля, а навчайте, як брата.

Закінчення

16 А Сам Господь миру нехай завжди дасть вам мир усяким способом. Господь з вами всіма!

17 Привіт *вам* моєю рукою Павловою, — це править за знака в усякім листі. Так пишу я.

18 Благодать Господа нашого Ісуса Христа *нехай буде* з вами всіма! Амінь.

1. [↑] Цебто: чиніть добро без утоми!

ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ТИМОФІЯ

Привіт Тимофієві

1 Павло, апостол Христа Ісуса, з волі Бога, Спасителя нашого й Христа Ісуса, надії нашої,

2 до Тимофія, щирого сина за вірою: благодать, милість, мир від Бога Отця і Христа Ісуса, Господа нашого!

Остерігайтесь неправдивих учителів

3 Як я йшов у Македонію, я тебе вблагав був позостатися в Ефесі, щоб ти декому наказав не навчати іншої науки,

4 і не звертати уваги на вигадки й на родоводи безкраї, що викликають більше сварки, ніж збудування Боже, що в вірі воно.

5 Ціль же наказу — любов від чистого серця, і доброго сумління, і нелукавої віри.

6 Дехто в тім прогрішили були та вдалися в пустомовність, —

7 вони забажали бути вчителями Закону, — та не розуміли ні того, що говорять, ні про що запевняють.

8 А ми знаємо, що добрий Закон, коли хто законно вживає його,

9 та відає те, що Закон не покладений для праведного, але для беззаконних та для неслухняних, нечестивих і грішників, безбожних та нечистих, для зневажників батька та зневажників матері, для душогубців,

10 розпусників, мужоложників, розбійників, неправдомовців, кривоприсяжників, і для всього іншого, що противне здоровій науці,

11 за славною Євангелією блаженного Бога, яка мені звірена.

12 Я дяку складаю Тому, Хто зміцнив мене, — Христу Ісусу, Господу нашому, що мене за вірного визнав і поставив на службу,

13 мене, що давніше був богознева́жник, і гнобі́тель, і напасні́к, але був помилува́ний, бо я *те* чинив нетямучий у неві́рстві.

14 І ба́гато збільши́лась *у мені* благодать Господа нашого з вірою та з любов'ю в Христі Ісусі.

15 Ві́рне *це* слово, і гідне всякого прийня́ття, що Христос Ісус прийшов у сві́т спасти́ грішних, із яких перший — то я.

16 Але я то́му був помилува́ний, щоб Ісус Христос на перші́м мені показав усе довготерпіння, для при́кладу тим, що мають уві́рувати в Нього на ві́чне життя.

17 А Царе́ві ві́ків, нетлі́нному, невиді́мому, єдиному Бого́ві честь і слава на ві́чні ві́ки. Амі́нь.

18 Цього на́каза я передаю то́бі, сину *мій* Тимофі́є, за тими проро́цтвами, що про тебе давніше були, щоб ними прова́див ти до́бру війну,

19 маючи ві́ру та до́бре сумлі́ння, якого дехто відкину́лися та й розбилися в ві́рі.

20 Серед них Гіме́ней та Олекса́ндер, яких я передав сата́ні, щоб навчили́сь вони не знева́жати Бога.

Мо́лімось за всіх

2 Отже, перш над усе я благаю чинити мо́литви, бла́гання, проха́ння, подяки за всіх людей,

2 за ца́рів та за всіх, хто при вла́ді, щоб могли ми прова́дити тихе й мирне життя в уся́кій побо́жності та чистості.

3 Бо це до́бре й при́ємне Спасите́леві нашо́му Бого́ві,

4 що хоче, щоб усі люди спасли́ся, і прийшли до пі́знання пра́вди.

5 Один бо є Бог, і один Посере́дник між Богом та лю́дьми, — лю́дина Христос Ісус,

6 що дав Само́го Себе на ви́куп за всіх. *Таке* бу́ло свідо́цтво ча́су свого,

7 на що я поста́влений був за пропові́дника та за апо́стола, — правду кажу́, не обманю́, — за вчителя погані́в у ві́рі та в правді.

8 Отож, хочу я, щоб м'ужі чинили молітви на кожному місці, підіймаючи чисті руки без гніву та сумніву.

Як поводитись жінці

9 Так само й жінкі, — у скромнім убранні, з соромливістю та невинністю, — нехай прикрашають себе не плетінням волосся, не коштовними шатами,

10 але добрими вчинками, як то лічить жінкам, що присвячуються на побожність.

11 Нехай жінка навчається мовчки в повній покорі.

12 А жінці навчати я не дозволяю, ані панувати над мужем, але бути в мовчанні.

13 Адам бо був створений перше, а Єва потому.

14 І Адам не був зведений, але, зведена буди, жінка попала в переступ.

15 Та спасеться вона дітородженням, якщо пробуватиме в вірі й любові, та в посвяті з розвагою.

Яким має бути священнослужитель

3 Вірне це слово: коли хто єпископства хоче, — доброго діла він прагне.

2 А єпископ має бути бездоганний, муж однієї дружини, тверезий, невинний, чесний, гостинний до приходнів, здібний навчати,

3 не п'яниця, не заводіяка, але тихий, несварливий, не срібллюбєць,

4 щоб добре рядів власним домом, що має дітей у слухняності з повною чесністю, —

5 бо хто власним домом рядити не вміє, як він зможе пильнувати про Божу Церкву? —

6 не новонавернений, щоб він не запишався, і не впав у ворожий осуд.

7 Треба, щоб мав він і добре засвідчення від чужинців, щоб не впасти в догану та в сітку диявольську.

8 Так само дияконі *мають бути* поважні, не двомовці, не багато відд́ані вину, не соромнозахл́анні,

9 такі, що мають таємни́цю віри при чистім сумлінні.

10 Отже, і вони нехай перш випроб́овуються, а потому хай служать, якщо б́удуть бездога́нні.

11 Так само жінкі *нехай б́удуть* поважні, не обмовлі́ві, тверезі *та* вірні в усьому.

12 Дияконі мусять бути мужі однієї дру́жини, що добре рядя́ть дітьми́ й своїми домами.

13 Бо хто добре виконує службу, той до́брий ступі́нь набуває собі та велику відвагу в вірі через Христа Ісуса.

14 Це пишу́ я тобі, і сподіваюсь до тебе прийти незаба́ром.

15 А коли я спізнюся, то щоб знав ти, як треба пово́дитися в Божому домі, що ним є Церква Бога Живого, стовп і підвалина пра́вди.

16 Безсумні́вно, велика це таємни́ця благоче́стя: Хто в тілі з'я́вився, Той оправданий Духом, а́нгола́м показався, проповіданий був між наро́дами, увірувано в Нього в світі, Він у славі возні́сся!

Обов'язки служі́теля Божого

4 А Дух ясно говорить, що від віри відступля́ться дехто в останні часі́, ті, хто слухає духів підступних і наук де́монів,

2 хто в лицемі́рстві гово́рить неправду, і спалив сумління своє,

3 хто одру́жуватися забороняє, *наказує* стрі́муватися від їжі, яку Бог створив на поживу з подякою віруючим та тим, хто правду пізнав.

4 Кожне бо Боже твóриво добре, і ніщо не негі́дне, що прийма́ємо з подякою,

5 воно бо освячується Божим! Словом і молитвою.

6 Як б́удеш оце подавати братам, то будеш ти до́брий служі́тель Христа Ісуса, годований словами віри та доброї науки, що за нею слідо́м ти пішов.

7 Цурайся нечистих та бабських байок, а вправляйся в благочесті.

8 Бо вправа тілесна мало корисна, а благочестя корисне на все, бо має обітницю життя теперішнього та майбутнього.

9 Вірне *це* слово, і гідне всякого прийняття!

10 Бо на це ми й працюємо і зносимо ганьбу, що надію кладемо на Бога Живого, Який усім людям Спаситель, найбільше ж для вірних.

11 Наказуй оце та навчай!

12 Нехай молодим твоїм віком ніхто не гордує, але будь зразком для вірних у слові, у житті, у любові, у душі, у вірі, у чистості!

13 Поки прийду я, пильнуй читання, нагадування *та* науки!

14 Не занебуй благодатного дара в собі, що був даний тобі за пророцтвом із покладенням рук пресвітерів.

15 Про це піклуйся, у цім пробувай, щоб успіх твій був явний для всіх!

16 Уважай на самого себе та на науку, тримайся цього. Бо чинячи так, ти спасеш і самого себе, і тих, хто тебе слухає!

Не докоряй, але вмовляй

5 Старшого не докоряй, але вмовляй, немов батька, а молодших — як братів,
2 старших жінок — немов матірок, молодших — як сестер, зо всякою чистістю.

Про вдовиць

3 Шануй вдів, удів правдивих.

4 А як має вдовиця яка дітей чи внучат, нехай учаться перше побожно шанувати родину свою, і віддячуватися батькам, бо це Богові вгодно.

5 А вдовиця правдива й самотня надію складає на Бога, та перебуває день і ніч у молитвах і благаннях.

6 А котра у розкошах живе, — та живою померла.

7 І це наказуй, щоб були непорочні.

8 Коли ж хто про своїх, особливо ж про домашніх не дбає, той вирікся віри, і він гірший від невірнього.

9 А вдову вносити до списку не менше, як шістдесятлітню, що була за дружину одному чоловікові,

10 засвідчену в добрих ділах, якщо дітей виховала, якщо подорожніх приймала, якщо ноги святим умивала, якщо помагала обездо́леним, якщо всякий добрий учинок виконувала.

11 Але вдів молодих не приймай, бо вони, розпали́вшись, хочуть, наперекі́р Христові, заміж вихо́дити,

12 *через що* мають о́суд, бо від першої віри відкинулись.

13 А ра́зом із тим неробі́тні вони, бо вча́ться ходити по домах, і не тільки неробі́тні, але й лепетли́ві, і занадто цікаві, і гово́рять, чого не годі́ться.

14 Отож бо, я хочу, щоб молодші заміж вихо́дили, родили дітей, домом ря́дили, не давали противникові ані жодного по́воду для лихомовства.

15 Бо вже дехто пішли слі́дом за сатаною.

16 А коли має вдів який вірний, нехай їх утримує, а Церква нехай не обтяжується, щоб могла вона втримувати вдів правдивих.

Як поводитися з пресвітерами

17 А пресвітери, які добре пильнують діла, нехай будуть наділені подвійною честю, а надто ті, хто працює у слові й науці.

18 Бо каже Писання: „Не в'яжи рота воліві, що молотить“, та: „Вартий працівник своєї нагоро́ди.

19 Не приймай скарги проти пресві́тера, хібащо при двох чи трьох свідках.

Як поводитися з людьми

20 А тих, хто грішить, картай перед усіма́, щоб і інші страх мали.

21 Заклинаю тебе перед Богом й Ісусом Христом та вибраними анголами, щоб ти заховав це без лицемірства, нічого не рóbлячи з упередженням.

22 Не рукопокладай скоро нікого, і не приставай до чужих гріхів. Бережи себе чистим!

23 Води більше не пий, але трохи вина заживай ради шлунка твого та частих недугів твоїх.

24 У інших людей гріхи явні і йдуть перед ними на óсуд, а за іншими йдуть слідкомá.

25 Явні так само й добрі діла, а ті, що інші, сховатись не можуть.

Раби та пани

6 Усі раби, які під ярмом, нехай уважають панів своїх гідними всякої чести, щоб не зневажалися Боже Ім'я та наука.

2 А ті, хто має панів віруючих, не повинні недбати *про них* через те, що брátтя вони, але нехай служать їм тим більше, що вони віруючі та улюблені, що вони добродійства *Божі* приймають. Оцього навчай та нагадуй!

Правдиве благочестя

3 А коли хто навчає інакше, і не приступає до здорових слів Господа нашого Ісуса Христа та до науки, що вона за правдивою вірою, —

4 той згордів, нічого не знає, але захворів на суперечки й змагання, що від них повстають заздрість, сварки, богозневаги, лукаві здогади,

5 постійні сварні між людьмі зіпсутого розуму й позбавлених правди, які думують, ніби благочестя — то зиск. Цурайся таких!

6 Великий же зиск — то благочестя із задоволенням.

7 Бо ми не принесли в світ нічого, то нічого не можемо й вїнести.

Грошолобство — то корінь усього лихого

8 А як маєм поживу та одяг, то ми задоволені б́удьмо з того.

9 А ті, хто хоче багатіти, упадають у спокуси та в сітку, та в численні нерозумні й шкідливі пожадливісті, що втручають людей на загладу й загибель.

10 Бо корень усього лихого — то грошолобство, якому віддавшись, дехто відбилися від віри й поклали на себе великі страждання.

11 Але ти, о Божа людино, утікай від такого, а женися за праведністю, благочестям, вірою, любов'ю, терпеливістю, лагідністю!

12 Змагай добрим змагом віри, ухопися за вічне життя, до якого й покликаний ти, і визнавай добре визнання перед свідками багатьма.

13 Наказую перед Богом, що оживлює все, і перед Христом Ісусом, Який добре визнання засвідчив за Понтія Пилата,

14 щоб додержав ти заповідь чистою та бездоганною аж до з'явлення Господа нашого Ісуса Христа,

15 що його свого часу покаже блаженний і єдиний міцний, Цар над царями та Пан над панами,

16 Єдиний, що має безсмертя, і живе в неприступному світлі, Якого не бачив ніхто із людей, ані бачити не може. Честь Йому й вічна влада, амінь!

17 Наказуй багатим за віку теперішнього, щоб не неслися високо, і щоб надії не клали на багатство непевне, а на Бога Живого, що щедро дає нам усе на спожиток,

18 щоб робили добро, багатілися в добрих ділах, були щедрі та пильні,

19 щоб збирали собі скарб, як добру основу в майбутньому, щоб прийняти правдиве життя.

Стережися знання неправдивого

20 О Тимофію, бережи передання, стережися марного базікання та суперечок знання, неправдиво названого *так*.

21 Дехто віддався йому, та й від віри відпав. Благодать з тобою. Амінь.

ДРУГЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ТИМОФІЯ

Привіт Тимофієві

1 Павло, з волі Божої апостол Христа Ісуса, за обітницею життя, що в Христі Ісусі,

2 до Тимофія, сина улюбленого: благодать, милість, мир від Бога Отця й Христа Ісуса, Господа нашого!

Розгріваймо в собі Божий дар

3 Дякую Богові, Якому служу від предків чистим сумлінням, що тебе пам'ятаю я завжди в молитвах своїх день і ніч.

4 Я бажаю побачити тебе, пам'ятаючи сліди твої, щоб наповнитись радістю.

5 Я привожу на пам'ять собі твою нелицемірну віру, що перше була оселилася в бабі твоїй Лоїді та в твоїй матері Евнікії; певен же я, що й у тобі вона оселилась.

6 З цієї причини я нагадую тобі, щоб ти розгрівав Божого дара, який у тобі через покладання рук моїх.

7 Бо не дав нам Бог духа страху, але сили, і любови, і здорового розуму.

8 Тож, не соромся засвідчення Господа нашого, ні мене, Його в'язня, але страждай з Євангелією за силою Бога,

9 що нас спас і покликав святим покликом, — не за наші діла, але з волі Своєї та з благодаті, що нам дана в Христі Ісусі попереду вічних часів.

10 А тепер об'явилась через з'явлення Спасителя нашого Христа Ісуса, що й смерть зруйнував, і вивів на світло життя та нетління Євангелією.

11 що для неї я був настановлений за проповідника, апостола й учителя.

12 З цієї причини й терплю я оце, але не соромлюсь, бо знаю, в Кого я ввірував та впевнився, що має Він силу заховати на той день заставу мою.

13 Май же за взір здорових слів ті, які від мене почув ти у вірі й любові, що в Христі Ісусі вона.

14 Добро припоручене стережи Святим Духом, що в нас пробуває.

15 Ти знаєш оце, що відверну́лись від мене всі, хто в А́зії, а між ними Фігел та Гермоген.

16 Хай Господь подасть милосердя Онисіфоровому дому, бо він часто мене підкріпляв і кайданів моїх не соромився.

17 А коли він до Риму прибув, шукав мене пильно й знайшов, —

18 хай Господь йому дасть знайти милість від Господа в день той, — скільки ж він послужив був в Ефесі мені, ти відаєш краще!

Зміцняймося в благодаті Христовій

2 Отож, сину мій, зміцняйся в благодаті, що в Христі Ісусі вона!

2 А що чув ти від мене при багатьох свідках, те передай вірним лю́дям, що будуть спроможні й інших навчити.

3 А ти терпи лихо, як добрий во́як Христа Ісуса!

4 Бо жоден во́як не в'яжеться в справи життя, аби догодити тому, хто ві́йсько збирає.

5 А як хто йде на зма́ги, то вінка́ не одержує, якщо незаконно змага́ється.

6 Трудящому хліборобові нале́житься першому покуштувати з плоду.

7 Розумій, що́ я говорю́. А Господь нехай дасть тобі розум у всьому.

8 Пам'ятай про Ісуса Христа з насіння Давідового, що воскрес із мертвих, за моєю Єва́нгелією,

9 за яку я терплю́ муки аж до ув'язнення, як той злочі́нець. Але Сло́ва Божого не ув'язни́ти!

10 Через це перенóшу я все ради ви́браних, щоб і вони доступили спасі́ння, що в Христі Ісусі, зо славою вічною.

11 Вірне слово: коли разом із Ним ми померли, то й житимемо разом із Ним!

12 А коли терпимó, то будемо разом також царювати. А коли відцураємось, то й Він відцурається нас!

13 А коли ми невірні, застається Він вірним, бо не може зректися Самóго Себе!

Ухиляйтеся від нерозумних змагань

14 Нагадуй про це й закликай перед Богом, щоб не сперечались словами, бо нінащо воно, *хіба* слухачам на руїну.

15 Силкуйся поставити себе перед Богом гідним, працівником бездоганим, що вірно навчає науки правди.

16 Стережися ж базікань марних, бо вони ще більше провадять до безбожності,

17 а їхнє слово, як рак, буде шіритися. Від таких Гіменей і Філіт,

18 що вони погрішилися в правді, казавши, що воскресіння було вже, і віру деяких руйнують.

19 Та однак стоїть міцна Божа основа та має печатку оцю: „Господь знає тих, хто Його“, та: „Нехай від неправди відступиться всякий, хто Господнє Ім'я називає!“

20 А в великому домі знаходиться посуд не тільки золотий та срібний, але й дерев'яний та глиняний, і одні *посуди*ни на честь, а другі на нечість.

21 Отож, хто від цього очистить себе, буде посуд на честь, освячений, потрібний Володареві, приготований на всяке добре діло.

22 Стережися молодечих пожадливістей, тримайся праведності, віри, любови, миру з тими, хто Господа кличе від чистого серця.

23 А від нерозумних та від невчених змагань ухиляйся, знаючи, що вони родять сварки.

24 А раб Господній не повинен сваритись, але бути привітним до всіх, навчальним, до ліха терплячим,

25 що навчав би противників із лагідністю, чи Бог їм не дасть покайння, щоб правду пізнати,

26 щоб визволитися від сітки диявола, що він уловив їх для *рóблення* волі своєї.

Останні тяжкі часі

3 Знай же ти це, що останніми днями настануть тяжкі часі.

2 Будуть бо люди *тоді* самолюбні, грошлюбні, зарозумілі, горді, богозневажники, батькам неслухняні, невдячні, непобожні,

3 нелюбовні, запеклі, осудливі, нестримливі, жорстокі, ненависники добра,

4 зрадники, нахабні, бундючні, що більше люблять розкоші, аніж люблять Бога, —

5 вони мають вигляд благочестя, але сили його відреклися. Відвертайсь від таких!

6 До них бо належать і ті, хто пролазить до хат та зводить жінок, гріхами обтяжених, ведених усякими пожадливостями,

7 що вони завжди вчаться, та ніколи не можуть прийти до пізнання правди.

8 Як Янній та Ямврій протиставилися були Мойсеєві, так і ці протиставляться правді, люди зіпсутого розуму, неуки щодо віри.

9 Та більше не матимуть успіху, — бо всім виявиться їхній безум, як і з тими було.

10 Ти ж пішов услід за мною наукою, поступованням, заміром, вірою, витривалістю, любов'ю, терпеливістю,

11 переслідуваннями *та* стражданнями, що спіткали були мене в Антіохії, в Іконії, у Лістрах, — такі переслідування переніс я, та Господь від усіх мене визволив.

12 Та й усі, хто хоче жити побожно у Христі Ісусі, — будуть переслідувані.

13 А люди лихі та дурісвіти матимуть успіх у злому, зводячи й зведені бувши.

14 А ти в тім пробува́й, чо́го тебе на́вчено, і що тобі зві́рено, ві́даючи тих, від ко́го навчився був ти.

15 І ти знаєш з дити́нства Пи́сання святе, що може зробити тебе мудрим на спасі́ння вірою в Христа Ісуса.

16 Усе Пи́сання Богом на́дхнене, і корі́сне до навча́ння, до до́кору, до на́прави, до вихова́ння в праведно́сті,

17 щоб Божа лю́дина була доскона́ла, до всякого добро́го ді́ла готова.

Господь нагородить за добрі вчинки

4 Отже, я сві́дкую тобі перед Богом і Хри́стом Ісусом, що Він має судити живих і мертвих за Свого прихо́ду та за Свого Царства.

2 Пропові́дуй Слово, допомина́йся вча́сно-невча́сно, до́коряй, забороня́й, переконуй з терпели́вістю та з нау́кою.

3 Настане бо час, коли здоро́вої науки не будуть тримати́сь, але за свої́ми пожа́дливостями ви́беруть собі́ вчителі́в, щоб вони́ їхні́ ву́ха влещува́ли.

4 Вони́ слух *свій* від правди відверну́ть та до байо́к нахи́ляться.

5 Але ти будь пи́льний у всьому́, терпи́ ли́хо, виконуй пра́цю благові́сника, сповня́й свою́ службу́.

6 Бо я вже за жертву стаю́, і час відхо́ду мого́ вже настав.

7 Я зма́гався до́брим зма́гом, *свій* біг закінчи́в, віру збері́г.

8 Наостанку мені́ призначається віно́к праведно́сти, якого́ мені́ того́ дня дасть Госпо́дь, Суддя́ праведни́й; і не тільки́ мені́, але й усі́м, хто при́хід Йо́го полюби́в.

Закінчення

9 Подба́й незаба́ром прибу́ти до мене́.

10 Бо Дима́с мене́ кинув, цей ві́к полюбивши, і пішов до Солу́ня, Крі́скент до Гала́тії, Тит до Далма́тії.

11 Зо мною́ сам тільки́ Лука́. Візьми Ма́рка, і приведи́ з собою́, бо мені́ він потрі́бний для служби́.

12 А Тихі́ка послав я в Ефе́с.

13 Як будеш іти, то плаща́ принеси́, що його я в Троа́ді залишив у Ка́рпа, і книжки́, особливо пергаменóві.

14 Котля́р Олександр нако́їв був лиха чимало мені... Нехай Госпо́дь йому віддасть за його вчинками!

15 Стережись його й ти, бо він мі́цно противився нашим словам!

16 При першій мо́йй оборо́ні жо́ден не був при мені, але всі поки́нули мене... Хай Госпо́дь їм того не полічить!

17 Але Госпо́дь став при мені та й мене підкрі́пів, щоб проповідь виконалась через мене, та щоб усі погани почули її́. І я ви́зволився з па́щі ле́в'ячої.

18 А від усякого вчинку лихого Госпо́дь мене ви́зволить та збереже для Свого Небесного Царства. Йому слава на віки ві́чні, амі́нь!

19 Поздоров Приски́ллу й Акі́лу та дім Онисі́фора.

20 Ера́ст позоставси в Коринті, а Трохі́ма лишив я сла́бого в Міле́ті.

21 Попильну́й прийти до зимі́. Вітає тебе Евву́л, і Пуд, і Лин, і Кла́вдія, і вся бра́ття.

22 Госпо́дь з твоїм духом! Благода́ть з вами! Амі́нь.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ТИТА

Привіт Титові

1 Павло, раб Божий, а апостол Ісуса Христа, по вірі вибраних Божих і пізнанні правди, що за благочестям,

2 в надії вічного життя, яке обіцяв був від вічних часів необманивий Бог,

3 і часу свого з'явив Слово Своє в проповіданні, що доручене було мені з наказу Спасителя нашого Бога, —

4 до Тита, щирого сина за спільною вірою: благодать, милість та мир від Бога Отця й Христа Ісуса, Спасителя нашого!

Старшій церковні

5 Я для того тебе полишив був у Криті, щоб ти впорядкував недокінчене та пресвітерів настановив по містах, як тобі я звелів, —

6 коли хто бездоганний, муж єдиної дружини, має вірних дітей, недовкорених за блуд або неслухняність.

7 Бо єпископ мусить бути бездоганний, як Божий доморядник, не самолюбний, не гнівливий, не п'яниця, не заводіяка, не корисливий,

8 але гостинний до приходнів, добролюбець, поміркований, справедливий, побожний, стриманий,

9 що тримається вірного слова згідно з наукою, щоб мав силу й навчати в здоровій науці, і переконувати противних.

Визнаваймо Бога вчинками

10 Багато бо є неслухняних, марнословців, зводників, особливо ж з обрізаних,
—

11 їм треба уст затуляти: вони цілі доми баламуть, навчаючи, чого не належить, для зиску брудного.

12 Сказав один з них, їхній власний пророк:^[1] „Крітяни за́вжди брехливі, люті звірі, черевані лінів!“!

13 Це свідоцтво правдиве. Ради цієї причини докоряй їм суворо, щоб у вірі здорові були,

14 і на юдейські байки не вважали, ані на накази людей, що від правди відвертаються.

15 Для чистих все чисте, а для занечисчених та для невірних не чисте ніщо, але занечистилися і розум їхній, і сумління.

16 Вони твёрдять, немов знають Бога, але відкидаються вчинками, будши брудкі й неслухняні, і до всякого доброго діла нездатні.

Будьмо зразком добрих діл

2 А ти говори, що відповідає здоровій науці.

2 Щоб старі чоловіки тверезі були, поважні, помірковані, здорові у вірі, у любові, у терпеливості.

3 Щоб старі жінки в своїм стані так само були, як належить святим, — не обмовниці, не віддані п'янству, навчали добра,

4 щоб навчали жінок молодих любити *своїх* чоловіків, любити дітей,

5 щоб були помірковані, чисті, господарні, добрі, слухняні своїм чоловікам, щоб не зневажалось Боже Слово.

6 Так само благай юнаків, щоб були помірковані.

7 У всім сам себе подавай за зразка добрих діл, у навчанні непорушеність, повагу,

8 слово здорове, неосудливе, щоб противник був засоромлений, не мавши нічого лихого казати про нас.

9 Раби щоб корилися панам своїм, щоб догоджали, не перéчили,

10 не крали, але виявляли всяку добру вірність, щоб у всьому вони прикрашали науку Спасителя нашого Бога.

11 Бо з'явилася Божа благодать, що спасає всіх людей,

12 і навчає нас, щоб ми, відцуравшись безбожності та світських пожадливістей, жили помірковано та праведно, і побожно в теперішнім віці,

13 і чекали блаженної надії та з'явлення слави великого Бога й Спаса нашого Христа Ісуса,

14 що Самого Себе дав за нас, щоб нас визволити від усякого беззаконства та очістити Собі людей вибраних, у добрих ділах запопадливих.

15 Оце говори та нагадує, та з усяким наказом картай. Хай тобою ніхто не погордує!

Дбаймо про добрі діла пильнувати

З Нагадує їм, щоб слухали влади верховної та корилися їй, і до всякого доброго діла готові були,

2 щоб не зневажали нікого, щоб були не сварливі, а тихі, виявляючи повну лагідність усім людям.

3 Бо колись були й ми нерозсудні, неслухняні, зведені, служили різним пожадливістям та розкошам, жили в злобі та в заздрощах, бридкими *були*, ненавиділи один одного.

4 А коли з'явилась благодать та людинолюбство Спасителя, нашого Бога,

5 Він нас спас не з діл праведності, що ми їх учинили були, а з Своєї милости через обмиття відродження й обновлення Духом Святим,

6 Якого Він щедро вилив на нас через Христа Ісуса, Спасителя нашого,

7 щоб ми виправдались Його благодаттю, і стали спадкоємцями за надією на вічне життя.

8 Вірне слово, і я хочу, щоб ти і про це впевняв, щоб ті, хто ввірував у Бога, дбали про добрі діла пильнувати. Для людей оце добре й корисне!

9 Вистерігайтесь нерозумних змагань, і родоводів, і спорів, і суперечок про Закон, — бо вони некорисні й марні.

10 Людини єретика, по першій та другій наставленні, відрікайся,

11 Знавши, що зіпсувся такий та грішить, і він сам себе засудив.

Закінчення

12 Як пришлю я до тебе Артёма або Тихіка, поквápся прибути до мене в Нікопóль,^[2] бо думаю там перезімувати.

13 Закóнника Зіну та Аполлóса вишли квáпливо вперед, щоб для них не забракло нічóго.

14 Нехай же навчаються й наші дбати про добрі діла при конечних потребах, щоб безплóдні вони не булі.

15 Вітають тебе всі, хто зо мною. Вітай тих, хто любить нас у вірі. Благодáть з вами всіма! Амíнь.

1. ↑ Тут „пророк“ — це мудрець, поет.

2. ↑ Нікопóль — головне місто Епіру в Італії.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО ФИЛИМОНА

Привіт

1 Павло, в'язень Христа Ісуса, та брат Тимофій, улюбленому Филимонові й співробітникові нашому,

2 і сестрі любій Апфії, і співвойовникові нашому Архипові, і Церкві домашній твоїй:

3 благодать вам і мир від Бога Отця нашого й Господа Ісуса Христа!

Подяка Филимонові

4 Я завжди дякую Богові моєму, коли тебе згадую в молитвах своїх.

5 Бо я чув про любов твою й віру, яку маєш до Господа Ісуса, і до всіх святих,

6 щоб спільність віри твоєї діяльна була в пізнанні всякого добра, що в нас для Христа.

7 Бо ми маємо радість велику й потіху в любові твоїй, серця бо святих заспокоїв ти, брате.

8 Через це, хоч я маю велику відвагу в Христі подавати накази тобі про потрібне,

9 але більше з любови благаю я, як Павло, старій, тепер же ще й в'язень Христа Ісуса.

Прохання за Онисима

10 Благаю тебе про сина свого, про Онісима,^[1] що його породив я в кайданах своїх.

11 Колись то для тебе він був непотрібний, тепер же для тебе й для мене він дуже потрібний.

12 Тобі я вертаю його, того, хто є *неначе* серце моє.

13 Я хотів був тримати його при собі, щоб він замість тебе мені послужив у кайданах за Євангелію,

14 та без волі твоєї нічого робити не хотів я, щоб твій добрий учинок не був ніби вимушений, але добровільний.

15 Бо може для того він був розлучився на час, щоб навіки прийняв ти його,

16 і вже не як раба, але вище від раба, — як брата улюбленого, особливо для мене, а тим більше для тебе, — і за тілом, і в Господі.

17 Отож, коли маєш за друга мене, то прийми його, як мене.

18 Коли ж він чим скривдив тебе або винен *тобі*, — полічи це мені.

19 Я, Павло, написав *це* рукою своєю: „Я віддам“, щоб тобі не казати, що ти навіть самого себе мені винен.

20 Так, брате, — нехай я одержу те, що від тебе прохаю в Господі. Заспокой моє серце в Христі!

21 Пересвідчений я про слухняність твою, і тобі написав *оце*, відаючи, що ти зробиш і більше, ніж я говорю.

22 А разом мені приготуй і помешкання, бо надіюся я, що за ваші молитви я буду дарований вам.

Закінчення

23 Вітає тебе Епафра́с, мій співв'язень у Христі Ісусі,

24 Ма́рко, Ариста́рх, Дима́с, Лука́, — мої співробітники.

25 Благодать Господа Ісуса Христа з вашим духом! Амінь.

1. ↑ Слово Оні́сим, Ονήσιμος визначає „потрібний“, корисний (ὄνησις — користь, вигода). Про це натяк у віршах 11 та 20.

ПОСЛАННЯ ДО ЄВРЕЇВ

Христос вищий за Анголів

1 Багато разів і багатьма способами в давнину промовляв був Бог до отців через пророків,

2 а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина, що Його настановів за Наслідника всього, що Ним і вікі Він створив.

3 Він був сяєвом слави та образом істоти Його, тримав усе словом сили Своєї, учинив Собою очіщення наших гріхів, — і засів на правіці величності на висоті.

4 Він остільки був ліпший понад анголів, оскільки славніше за них успадкував Ім'я.

5 Кому бо коли з анголів Він промовив: „Ти Мій Син, — Я сьогодні Тебе породив“! І знову: „Я буду Йому за Отця, а Він Мені буде за Сина“!

6 І коли знов Він уводить на світ Перворідного, то говорить: „І нехай Йому вклоняться всі анголи Божі“.

7 А про анголів Він говорить: „Ти чиниш духів анголами Своїми, а палючий огонь — Своїми слугами“.

8 А про Сина: „Престол Твій, о Боже, навік віку; бérло Твого царювання — бérло праведности.

9 Ти полюбив праведність, а беззаконня зненáвидів; через це намастів Тебе, Боже, Твій Бог оливою радості більше, ніж друзів Твоїх“.

10 І: „Ти, Господи, землю колись заклáв, а небо — то чин Твоїх рук.

11 Загинуть вони, а Ти будеш стояти, — всі вони, як *той* одяг, постáріють.

12 Як одєжу, їх змíниш, — і минуться вони, а Ти *зáвжди* Той Сáмий, і роки Твої не закінчатся“!

13 Кому з анголів Він промовив коли: „Сядь правóруч Мене, доки не покладу Я Твоїх ворогів підніжком ногам Твоїм“!

14 Чи не всі вони ду́хи служебці, що їх посилають на службу для тих, хто має спасіння впадкувати?

2 Через це подобає нам більше вважати на почуте, щоб ми не відпали коли.

2 Коли бо те слово, що сказали його анголі, було певне, а всякий переступ та непослух прийняли справедливу заплату,

3 то як ми втечемо́, коли ми не дбали про таке велике спасіння? Воно проповідувалося спочатку від Гбспода, ствердилося нам через тих, хто почув,

4 коли Бог був засвідчив ознаками й ч́удами, і різними силами та обдарува́нням Духом Святим із волі Своєї.

5 Бо Він не піддав ангола́м світ майбутній, що про нього говоримо.

6 Але хтось десь засвідчив був, кажучи: „Що́ є чолові́к, що Ти пам'ята́єш про нього́, і син лю́дський, якого відвіду́єш?

7 Ти його вчинив мало меншим від анголі́в, і честю́ й вели́чністю Ти вінча́єш його́, і поставив його́ над діла́ми рук Свої́х,

8 усе піддав Ти під ноги йому́“! А коли Він піддав йому́ все, то не залиши́в нічого́ йому́ непідда́ного. А тепер ще не бачимо, щоб підда́не було́ йому́ все.

9 Але бачимо Ісуса, мало чим уменшеним від анголі́в, що за перетер́плення смерти Він уві́нчаний честю́ й вели́чністю, щоб за благодат́тю Божою смерть скуштува́ти за всіх.

10 Бо належало, щоб Той, що все ради Нього́ й усе від Нього́, Хто до слави привів багато синів, Провідника їхнього спасіння вчинив досконалим через стражда́ння.

11 Бо Хто освячу́є, і ті, хто освячу́ється — усі від Одно́го. З цієї причини не сороми́ться Він звати братами їх, кажучи:

12 „Спові́щу про Ім'я́ Твоє́ бра́ттям Свої́м, буду хвалити Тебе́ серед Церкви“!

13 І ще: „На Нього́ я бу́ду наді́ятися“! І ще: „Ото Я та діти, яких Бог Мені дав“.

14 А що діти стали спі́льниками тіла та крові, то й Він став учасником їхнім, щоб смертю́ знищити того́, хто має вла́ду смерті, це́бто диявола,

15 та визволити тих усіх, хто все життя страхом смерти тримався в неволі.

16 Бо приймає Він не Анголів, але Авраамове насіння.

17 Тому мусів бути Він у всьому подібний братам, щоб стати милостивим та вірним Первосвящеником у Божих справах, для вблагання за гріхи людей.

18 Бо в чому був Сам постраждав, випробовуваний, у тому Він може й випробовуваним допомогти.

Христос вищий за Мойсея

3 Отож, святі браті, учасники небесного покликання, уважайте на Апостола й Первосвященика нашого ісповідання, Ісуса,

2 що вірний Тому, Хто настановив Його, як був і Мойсей у всім домі Його,

3 бо гідний Він вищої слави понад Мойсея, поскільки будівничий має більшу честь, аніж дім.

4 Усякий бо дім хтось будує, а Той, хто все збудував, — то Бог.

5 І Мойсей вірний був у всім домі Його, як слуга, на свідоцтво того, що сказати повинно було.

6 Христос же, як Син, у Його домі. А дім Його — ми, коли тільки відвагу й похвалу надії додержимо певними аж до кінця.

7 Тому то, як каже Дух Святий: „Сьогодні, як голос Його ви почуєте,

8 не робіть затверділими ваших сердець, як під час нарікань, за дня випробовування на пустині,

9 де Мене випробовували отці ваші, Мене випробовували, і бачили працю Мою сорок років.

10 Через це Я розгнівався був на той рід і сказав: Постійно вони блудять серцем, вони не пізнали доріг Моїх,

11 тому Я присягнув у гніві Своїм, що вони до Мого відпочинку не ввійдуть“!

12 Стережіться, браті, щоб у комусь із вас не було злого серця невірства, що воно відступало б від Бога Живого!

13 Але кожного дня заохочуйте один одного, доки зветься „Сьогодні“, щоб запеклим не став котрій з вас через підступ гріха.

14 Бо ми стали учасниками Христа, коли тільки почате життя ми затрімаємо певним аж до кінця,

15 аж поки говориться: „Сьогодні, як голос Його ви почуєте, не робіть затверділими ваших сердець, як під час нарікань“!

16 Котрі бо, почувши, розгнівали *Бога*? Чи не всі, хто з Єгипту вийшов з Мойсеєм?

17 На ко́го ж Він „гнівався був сорок ро́ків?“ Хіба не на тих, хто згрішив, що їхні „кості в пустині полягли?“

18 Проти ко́го Він „був присягався, що не ввійдуть вони до Його відпочинку, „як не проти неслухняних?

19 І ми бачимо, що вони не змогли ввійти за невірство.

Пильнуймо ввійти до місця Його відпочинку

4 Отже, біймося, коли застається обітниця входу до Його відпочинку, щоб не виявилось, що хтось із вас опізнівся.

2 Бо Євангелія була звіщена нам, як і тим. Але не принісло пожитку їм слово почуте, бо воно не злучилося з вірою слухачів.

3 Бо до *Його* відпочинку входимо ми, що ввірували, як Він провістив: „Я присяг був у гніві Своїм, що до місця Мого відпочинку не ввійдуть вони“, хоч діла *Його* були вчинені від закладін світу.

4 Бо колись про *день* сьомий сказав Він отак: „І Бог відпочив сьомого дня від усієї праці Своєї“.

5 А ще тут: „До Мого відпочинку не ввійдуть вони“!

6 Коли ж залишається ото, що деякі ввійдуть до нього, а ті, кому Євангелія була перше звіщена, не ввійшли за непослух,

7 то ще призначає Він деякий день, — „сьогодні“, бо через Давида говорить по таким довгим часі, як вище *вже* сказано: „Сьогодні, як голос Його ви почуєте, не робіть затверділими ваших сердець“!

8 Бо коли б Ісус (*Навин*) дав їм відпочинок, то про інший день не казав би по цьому.

9 Отож, людові Божому залишається суботство, *спочи́нок*.

10 Хто бо ввійшов був у Його відпочинок, то й той відпочив від учинків своїх, як і Бог від Своїх.

11 Отож, попильнуймо ввійти до того відпочинку, щоб ніхто не потрапив у непослух за прикладом тим.

12 Бо Боже Слово живе та діяльне, гостріше від усякого меча обосічного, — проходить воно аж до поділу душі й духа, суглобів та мозків, і спосібне судити думки та наміри серця.

13 І немає створіння, щоб сховалось перед Ним, але все нагє та відкрите перед очима Його, — Йому дамо звіт!

Христос — Первосвященик

14 Отож, мавши великого Первосвященика, що небо перейшов, Ісуса, Сина Божого, тримаймося визнання *нашого*!

15 Бо ми маємо не такого Первосвященика, що не міг би співчувати слабостям нашим, але випробуваного в усьому, подібно *до нас*, окрім гріха.

16 Отож, приступаймо з відвагою до престолу благодаті, щоб прийняти милість та для своєчасної допомоги знайти благодать.

5 Кожен бо первосвященик, що з-між людей вибирається, настановляється для людей на служіння Богові, щоб принісати дари та жертви за гріхи,

2 і щоб міг співчувати недосвідченим та заблудженим, бо й сам він перейнятий слабістю.

3 І тому він повинен як за людей, так само й за себе самого принісати *жертви* за гріхи.

4 А чести *циєї* ніхто не бере сам собою, а покликаний Богом, як і Аарон.

5 Так і Христос, — не Сам Він прославив Себе, щоб Первосвящеником стати, а Той, що до Нього сказав: „Ти Мій Син, Я сьогодні Тебе породив“.

6 Як і на іншому місці говорять: „Ти Священик навіки за чином Мелхиседековим“.

7 Він за днів тіла Свого з голосінням великим та слізьми приніс був благання й молитви до Того, Хто від смерти Його міг спасти, — і був вислуханий за побожність Свою.

8 І хоч Сином Він був, протé навчився по́слуху з того, що вистраждав був.

9 А вдоскона́лившись, Він для всіх, хто слухняний Йому, спричинівся для вічного спасіння,

10 і від Бога був на́званий Первосвящеником за чином Мелхиседековим.

Страва тверда́ — для дорослих

11 Про це нам би треба багато казати, та ві́словити важко його, бо незді́бні ви стали, щоб слухати.

12 Ви бо за віком повинні б бути вчител́ями, але ви потребу́єте ще, щоб хтось вас навчав перших початків Божого Сло́ва. І ви стали такими, яким потрі́бне молоко, а не стра́ва тверда́.

13 Бо хто молока вживає, той недосві́дчений у слові праведности, — бо він немовля́.

14 А страва тверда́ — для дорослих, що мають чу́ття, при́вчені звичкою розрі́зняти добро й зло.

Покладаймося мі́цно на Бога

6 Тому́ полиші́мо початки науки Христа, та й зверні́мося до досконалости, і не кладі́мо зно́ву засади пока́йння від мертвих учинків та про віру в Бога,

2 Науки про хрищення, про покладáння рук, про воскресі́ння мертвих та ві́чний суд.

3 Зробимо й це, коли Бог дозволить.

4 Не можна бо тих, що раз просві́тились були, і скуштували небесного да́ру, і стали учáсниками Духа Святого,

5 і скуштували доброго Божого Слова та сили майбу́тнього віку,

6 та й відпали, знов відновляти покайнням, коли вдруге вони розпинають у собі Сина Божого та зневажають.

7 Бо земля, що п'є дощ, який падає часто на неї, і родить рослини, добрі для тих, хто їх і вирощує, — вона благословення від Бога приймає.

8 Але та, що приносить терня й будяччя, — непотрібна вона та близька до прокляття, а кінець її — спалення.

9 Та ми сподіваємось, любі, кращого про вас, що спасіння тримаєтеся, хоч говоримо й так.

10 Та не є Бог несправедливий, щоб забути діло ваше та працю любови, яку показали в Ім'я Його ви, що святим послужили та служите.

11 Ми ж бажаємо, щоб кожен із вас виявляв таку саму завзятість на певність надії аж до кінця,

12 щоб ви не розлінились, але переймали від тих, хто обітниці впадковує вірою та терпеливістю.

13 Бо Бог, обітницю давши Авраамові, як не міг ніким вищим поклястися, поклявся Сам Собою,

14 говорячи: „Поблагословити — Я кінче тебе поблагословлю, та розмножити — розмножу тебе!“

15 І, терплячи довго отак, *Авра́м* одержав обітницю.

16 Бо люди клянуться вищим, і клятва на ствердження кінчає всяку їхню суперечку.

17 Тому й Бог, хотівши переважно показати спадкоємцям обітниці незмінність волі Своєї, учинив те при помочі клятви,

18 щоб у двох тих незмінних речах, що в них не можна сказати неправди Богові, мали потіху міцну ми, хто прибіг прийняти надію, що лежить перед нами,

19 що вони для душі як котвіця, міцна та безпечна, що аж до середини входить за заслону,

20 куди, як предтеча, за нас увійшов був Ісус, ставши навіки Первосвященником за чином Мелхиседековим.

7 Бо цей Мелхиседék, цар Саліму,^[1] священник Бога Всеви́шнього, що був стрів Авраама, як той вертався по порáзці царів, і його поблагословів.

2 Авраам відділив йому й десяти́ну від усього, — найперше бо він визначає „цар праведности“, а потім „цар Саліму“, цебто „цар миру“.

3 Він без ба́тька, без матері, без родово́ду, не мав ані почáтку днів, ані кінця життя, уподóбився Божому Сину, — пробуває священником за́вжди.

4 Побачте ж, який він великий, що йому й десяти́ну з добичі найліпшої дав патріярх Авраам!

5 Ті з синів Леві́євих, що священство приймають, мають заповідь — брати за Зако́ном десяти́ну з наро́ду, цебто з братів своїх, хоч і вийшли вони з Авраамових стéгон.

6 Але цей, що не похóдить з їхнього роду, десяти́ну одержав від Авраама, і поблагословив того, хто обі́тницю мав.

7 І без усякої суперéчки більший меншого благословляє.

8 І тут люди смерте́льні беруть десяти́ну, а там той, про якого засвідчується, що живе.

9 І, щоб сказати отак, через Авраама і Леві́й, що бере десяти́ни, дав *сам* десяти́ни.

10 Бо ще в ба́тькових стéгнах він був, коли стрів його Мелхиседék.

11 Отож, коли б досконалість була через священство леві́тське, — бо люди Зако́на одéржали з ним, — то яка ще потреба була, щоб Інший Священик повстав за чином Мелхиседековим, а не зватися за чином Аарóновим?

12 Коли бо священство зміняється, то з потреби буває пере́міна й Зако́ну.

13 Бо Той, що про Нього говоритьс́я це, належав до іншого пле́мени, з якого ніхто не ставав був до же́ртівника.

14 Бож відóмо, що Госпо́дь наш походить від Юди, а про це плем'я, про священство його, нічого Мойсей не сказав.

15 І ще більше відомо, коли повстає на подобу Мелхиседека Інший Священик,
16 що був не за законом тілесної заповіді, але з сили незнищального життя.
17 Бо свідчить: „Ти Священик навіки за чином Мелхиседековим“.
18 Попередня бо заповідь відкладається через неміч її та некорисність.
19 Бо не вдосконалив нічого Закон. Запроваджена ж краща надія, що нею ми наближуємось до Бога.
20 І поскільки воно не без клятви, —
21 вони бо без клятви були священиками, Цей же з клятвою через Того, Хто говорить до Нього: „Клявся Господь — і не буде Він каятися: Ти Священик навіки за чином Мелхиседековим“, —
22 то постільки Ісус став запорукою кращого Заповіту!
23 І багато було їх священиків, бо смерть боронила лишатися їм,
24 але Цей, що навіки лишається, безперестанне Священство Він має.
25 Тому може Він завжди й спасати тих, хто через Нього до Бога приходить, бо Він завжди живий, щоб за них заступитись.
26 Отакий бо потрібний нам Первосвященик: святий, незлобивий, невинний, відлучений від грішників, що вищий над небеса́,
27 що потреби не має щодня, як ті первосвященики, перше принісати жертви за власні гріхи, а потому за людські гріхи, — бо Він це раз назавжди вчинив, принісши Самого Себе.
28 Закон бо людей ставить первосвящениками, що немочі мають, але слово клятви, що воно за Законом, *ставить* Сина, Який досконалий навіки!

Маємо Первосвященика

8 Головна ж річ у тому, про що я говорю: маємо Первосвященика, що засів на небеса́х, по правіці престолу величності,

2 що Він Священнослужитель святині й правдивої skinії, що її збудував був Господь, а не людина.

3 Усякий бо первосвященик настановляється, щоб прино́сити да́ри та жертви, а тому було треба, щоб і Цей щось мав, що принести.

4 Бо коли б на землі перебува́в, то не був би Він священиком, бо *тут* пробувають священики, що да́ри приносять за Зако́ном.

5 Вони служать образу́ й тіні небесного, як Мойсеєві сказано, коли мав докінчи́ти скинію: „Дивись бо, сказав, зроби все за зразко́м, що тобі на горі був показаний!“

6 А тепер одержав Він краще служі́ння, поскільки Він посередник і кращого заповіту, який на кращих обітницях був узаконений.

7 Бо коли б отой перший був бездоганий, не шукалося б місця для другого.

8 Бо їм докоряючи, каже: „Ото дні надхо́дять, говорить Господь, коли з домом Ізраїля й з Юдиним домом Я складу́ Заповіта Ново́го,

9 не за заповітом, що його Я склав був з отцями їхніми дня, коли взяв їх за руку, щоб вивести їх із землі єгипетської. А що вони не залишилися в Моїм заповіті, то й Я їх покинув, говорить Господь!

10 Оце Заповіт, що його Я складу́ по тих днях із домом Ізраїлевим, говорить Господь: Покладу Я Закони Свої в їхні думкі, і на їхніх серцях напишу́ їх, і буду їм Богом, вони ж будуть наро́дом Моїм!“

11 І кожен не буде навчати свого ближнього, і кожен брата свого, промовляючи: „Пізнай Господа“! Усі бо вони будуть знати Мене від малόго та аж до великого з них!

12 Буду бо Я милостівий до їхніх неправд, і їхніх гріхів не згадаю Я бі́льш“!

13 Коли ж каже „Новий Заповіт“, то *тим* назвав перший старім. А що́ порохнявіє й старіє, те близьке́ до зотлі́ння.

Жертви старозавітні й жертва Христова

9 Мав же і перший *заповіт* постанови богослужби та земну святиню.

2 Була́ бо уряджена перша скинія, яка зветься „Святе“, а в ній *був* світильник, і стіл, і жертвні хліби.

3 А за другою засло́ною скинія, що зветься „Святе Святих“.

4 Мала вона золоту кадильницю й ковче́га заповіту, усюди обку́того золотом, а в нім золота посу́дина з ма́нною, і розцві́ле жезло́ Ааро́нове та таблиці заповіту.

5 А над ним херуві́ми слави, що заті́нювали престо́ла благодаті, про що говорити докладно тепер не потрібно.

6 При такому ж уря́дженні до першо́ї скині́ї вхо́дили за́вжди священики, пра́влячи служби *Богові*,

7 а до друго́ї раз на рік сам первосвященик, не без крові, яку він прино́сить за себе й за лю́дські провини.

8 Святий Дух виявляє оцим, що ще не відкрита дорога в святиню, коли ще стоїть перша скині́я.

9 Вона образ для ча́су теперішнього, за якого прино́сяться да́ри та жертви, що того не можуть вдоскона́лити, щодо сумлі́ння того, хто служить,

10 що тільки в потравах та в напо́ях, та в різних обмива́ннях, в уставах тілесних, — установлено їх аж до ча́су направи.

11 Але́ Христос, Первосвященик майбутнього доброго, прийшов із більшою й досконалішою скині́єю, нерукотво́рною, цебто не цього втво́рення,

12 і не з кров'ю козлів та телят, але з власною кров'ю увійшов до святині один раз, та й набу́в вічне відку́плення.

13 Бо коли кров козлів та телят та попіл із ялівок, як покрóпить нечистих, освячує їх на очи́щення тіла,

14 скільки ж більш кров Христа, що Себе непорочного Богу приніс Вічним Духом, очистить наше сумлі́ння від мертвих учинків, щоб служити нам Богові Живому!

15 Тому Він — Посере́дник Ново́го Заповіту, щоб через смерть, — що бу́ла для відку́плення від пере́ступів, учинених за першого заповіту, — покликані прийняли́ обі́тницю вічного спа́дку.

16 Бо де заповіт, там має відбутися смерть заповітника,

17 заповіт бо важливий по мертвих, бо нічого не варт він, як живе заповітник.

18 Тому й перший *заповіт* освячений був не без крові:

19 Коли бо Мойсей сповістив усі заповіді за Зако́ном усьому наро́дові, він узяв кров козлів та телят із водою й червоною вовною та з ісопом, та й покropив і саму оту книгу, і людей,

20 проказуючи: „Це кров заповіту, що його наказав для вас Бог!“

21 Так само і скинію, і весь посуд служебний покropив він кров'ю.

22 І майже все за Зако́ном кров'ю очищується, а без пролиття крові немає відпущення.

23 Отож, треба було, щоб образи небесного очищалися цими, а небесне саме кращими від оцих жéртвами.

24 Бо Христос увійшов не в рукотворну святиню, що була на взір правдивої, але в саме небо, щоб з'явитись тепер перед Божим лицем за нас,

25 і не тому́, щоб часто принóсити *в жертву* Себе, як первосвященик входить у святиню кожнорічно з кров'ю чужою,

26 бо інакше Він мусів би часто страждати *ще* від заклáдин світу, а тепер Він з'явився один раз на схілку віків, щоб власною жертвою знищити гріх.

27 І як лю́дям призначено вмерти один раз, потім же суд,

28 так і Христос один раз був *у жертву* принéсений, щоб „понéсти гріхи багатьох“, і не в справі гріха другий раз з'явитися тим, хто чекає Його на спасіння.

10 Бо Зако́н, мавши *тільки* тінь майбутнього добра, а не самий óбраз речей, тими самими жертвами, що зáвжди щороку принóсяться, не може ніко́ли вдоскона́лити тих, хто приступає.

2 Інакше вони перестали б принóситись, бо ті, хто служить, очищені раз, уже б не мали жодної свідóмости гріхів.

3 Але в них спóмин про гріхи буває щороку,

4 бо тож неможливе, щоб кров биків та козлів здійскала гріхи!

5 Тому́ то, вхóдячи в світ, Він говорить: „Жертви й принóшення Ти не схотів, але тіло Мені приготу́вав.

6 Цілопáлення й жертви поку́тної Ти не жадав.

7 Тоді Я сказав: Ось іду́, — в звої книжки про Мене написано, щоб волю чиніти Твою, Боже“!

8 Він вище сказав, що „жертви й при́носу, та цілопáлення й жертви поку́тної, — які за Зако́ном прино́сяться, — Ти не жадав і Собі не вподо́бав“.

9 Потóму сказав: „Ось іду, щоб волю Твою чиніти, Боже“. Відміняє Він перше, щоб друге поставити.

10 У цій волі ми освячені жертвоприно́шенням тіла Ісуса Христа один раз.

11 І кожен священик щоденно стоїть, слугачи, і часто приносить жертви ті самі, що ніко́ли не можуть зняти гріхів.

12 А Він за гріхи *світу* приніс жертву один раз, і назáвжди „по Божій правиці засів“,

13 далі чекаючи, „аж вороги Його б́удуть покладені за підніжка Його ніг“.

14 Бо жертвоприно́шенням одним вдоскона́лив Він тих, хто освячується.

15 Свідкує ж і Дух Святий нам, як говорить:

16 „Оце заповіт, що його по цих днях встановляю Я з ними, говорить Господь, — Закони Свої Я дам в їхні серця́, і в їхніх думка́х напишу́ їх.

17 А їхніх гріхів та несправедливостей їхніх Я більш не згадаю“!

18 А де їхнє відпущення, там нема вже жертвоприно́шення за гріхи.

Віруймо на спасіння душі

19 Отож, браття, ми маємо відвагу вхóдити до святині кров'ю Ісусовою,

20 ново́ю й живою дорогою, яку нам обнови́в Він через завісу, цебто через тіло Своє,

21 *маємо* й Великого Священика над домом Божим, —

22 то приступі́мо з щирим серцем, у повно́ті віри, окропи́вши серця́ від сумні́ння лукавого та обмивши тіла́ чистою водою!

- 23 Тримаймо непохитне визнання надії, вірний бо Той, Хто обіцяв.
- 24 І уважаймо один за одним для заохоти до любови й до добрих учинків.
- 25 Не кидаймо збору свого, як то звичай у деяких, але заохочуймося, і тим більше, скільки більше ви бачите, що зближається день той.
- 26 Бо як ми грішимо самовільно, одержавши пізнання правди, то вже за гріхи не знаходиться жертви,
- 27 а страшливе якесь сподівання суду та гнів палючий, що має пожерти противників.
- 28 Хто відкидає Закона Мойсея, такий немилосердно вмирає „при двох чи трьох свідках“, —
- 29 скільки ж більшої муки, — додумується? — заслуговує той, хто потоптав Сина Божого, і *хто* кров заповіту, що нею освячений, за звичайну вважав, і *хто* Духа благодаті зневажив!
- 30 Бо знаємо Того, Хто сказав: „Мені помста *належить*, Я відплачу́, говорить Господь“. І ще: „Господь буде судити наро́да Свого“!
- 31 Страшна річ — упасти в руки Бога Живого!
- 32 Згадайте ж про перші дні ваші, як ви просвітилися й витерпіли запеклу боротьбу страждань.
- 33 Ви були то видо́вищем зневаги й зну́щання, то були учасниками тих, що жили́ так.
- 34 Ви бо страждали й з ув'язненими, і грабунок свого майна́ прийняли́ з потіхою, відаючи, що маєте в небі для себе майно немину́ще та краще.
- 35 Тож не відкидайте відваги своєї, бо має велику нагоро́ду вона.
- 36 Бо вам терпеливість потрібна, щоб Божу волю вчинити й прийняти обітницю.
- 37 Бо ще „мало, дуже мало, і Той, хто має прийти, прийде й барі́тись не бу́де!“
- 38 А „праведний житиме вірою“. І: „Коли захитається він, то душа Моя його не вподо́бає“.

39 Ми ж не з тих, хто хитається на загібіль, але віруємо на спасіння душі.

Сила віри

1 1 А віра — то підста́ва споді́ваного, доказ небáченого.

2 Бо нею засвідчені ста́рші бу́лі.

3 Вірою ми розуміємо, що ві́кі Словом Божим збудовані, так що з невидимого стало́сь видиме.

4 Вірою Авель приніс Богові жертву кра́шу, як Ка́їн; нею засвідчений був, що він праведний, як Бог сві́дчив про да́ри його; нею, і вмерши, він ще промовляє.

5 Вірою Ено́х був перене́сений *на небо*, щоб не бачити смерти; і його не знайшли, бо Бог переніс його. Бо ра́ніш, як його перенесено, він був засвідчений, що „Богові він догоді́в“.

6 Догоди́ти ж без віри не можна. І той, хто до Бога приходить, мусить вірувати, що Він є, а тим, хто шукає Його, Він дає нагороду.

7 Вірою Ной, як дістав об'я́влення про те, чо́го ще не бачив, побою́вшись, зробив ковче́га, щоб дім свій спасти́; нею сві́т засудив він, і став спадко́ємцем праведности, що з віри вона.

8 Вірою Авра́ам, покликаний на місце, яке мав прийняти в спадщину, послу́хався та й пішов, не відаючи, куди йде.

9 Вірою він перебува́в на Землі Обі́цяній, як на чужій, і проживав у наме́тах з Іса́ком та Яковом, співспадко́ємцями тієї ж обі́тниці,

10 бо чекав він міста, що має підва́лини, що Бог його будівні́чий та творе́ць.

11 Вірою й Са́ра сама дістала силу прийняти насіння, і породила понад час *свого* віку, бо вірним вважала Того, Хто обі́тницю дав.

12 Тому́ й від одно́го, та ще змертвілого, народило́сь так багато, як зорі́ небесні й пісок незчисле́нний край моря.

13 Усі вони повмирали за вірою, не одержавши обі́тниць, але зда́лека бачили їх, і повітали, і ві́рували *в них*, та визнавали, що „вони на землі чужа́ниці й прихо́дьки“.

- 14 Бо ті, що говорять таке, виявляють, що шукають батьківщини.
- 15 І коли б вони пам'ятали ту, що вийшли з неї, то мали б час повернутись.
- 16 Та бажають вони тепер кращої, цебто небесної, тому й Бог не соромиться їх, щоб звати Себе їхнім Богом, бо Він приготував їм місто.
- 17 Вірою Авра́ам, випробовуваний, привів *на жертву* Ісака, і, мавши обі́тницю, приніс однорóдженого,
- 18 що йому було сказано: „В Ісакові буде насіння тобі“.
- 19 Бо він розумі́в, що Бог має силу й воскресити з мертвих, тому й одержав його на проб́раз.
- 20 Вірою в майбу́тнє поблагословив Іса́к Якова та Іса́ва.
- 21 Вірою Яків, умираючи, поблагословив кожного сина Йо́сипового, і „схилився на верх свого́ жезла.“
- 22 Вірою Йо́сип, умираючи, згадав про ви́хід синів Ізраї́левих та про кості свої запові́в.
- 23 Вірою Мойсе́й, як родився, перехо́вувався батьками своїми три місяці, бо вони бачили, що гарне дитя, і не злякались на́казу царéвого.
- 24 Вірою Мойсе́й, коли виріс, відрікся зватися сином дочкі́ фарао́нової.
- 25 Він хотів краще страждати з наро́дом Божим, аніж мати доча́сну гріховну поті́ху.
- 26 Він наругу Христову вважав за більше багатство, ніж ска́рби єгипетські, бо він озирався на *Божу* нагороду.
- 27 Вірою він покинув Єгипет, не злякавшись гніву царéвого, бо він був непохитний, як той, хто Невиді́мого бачить.
- 28 Вірою справив він Пасху й покрóплення крови, щоб їх не торкнувся той, хто погубив первороджених.
- 29 Вірою вони перейшли Червоне море, немов суходо́лом, на що спокусившись єгиптяни, потопились.

30 Вірою впали єрихонські му́ри по семиденнім обхо́дженні їх.

31 Вірою блудни́ця Раха́в не згинула з невірними, коли з миром прийня́ла виві́дувачів.

32 І що ще скажу́? Бо не стане ча́су мені, щоб опові́дати про Геде́она, Вара́ка, Самсо́на, Ефта́я, Даві́да й Самуї́ла та про пророків,

33 що вірою ца́рства побива́ли, правду чинили, одержували обі́тниці, па́щі левам загороджували,

34 силу огне́нну гасили, утікали від ві́стря меча, зміцнялись від слабости, хоробрі бу́ли на війні, оберта́ли в розті́ч полкі́ чужоземців;

35 жінки діставали поме́рлих своїх із воскресі́ння; а інші́ бували скатовані, не прийня́вши визво́лення, щоб отримати краще воскресі́ння;

36 а інші́ дізнали нару́ги та рани, а також кайда́ни й в'язниці.

37 Камі́нням побиті́ бува́ли, допитувані́, перепі́лювані́, умирали́, зару́бані мече́м, тиня́лися в овечих та ко́зячих шкурах, збі́довані́, засумовані́, витерпі́лі.

38 Ті́, що сві́т не вартий бу́в їх, тиня́лися по пусти́нях та го́рах, і по печерах та прова́ллях зе́мних.

39 І всі́ вони, одержавши засві́дчення вірою, обі́тниці́ не прийня́ли,

40 бо Бог передбачив щось краще про нас, — щоб вони́ не без нас досконалі́сть одержали́.

Кого Бог любить, того й карає

12 Тож і ми, мавши навколо себе велику таку хмару свідків, скиньмо всякий тяга́р та грі́х, що обплутує нас, та й бі́жім з терпеливі́стю до боротьби, яка перед нами,

2 дивлячись на Ісуса, на Нача́льника й Виконавця́ віри, що замі́сть радости, яка була́ перед Ним, перетерпі́в хреста, не зверта́вши уваги на сором, і сів по прави́ці престо́лу Божого.

3 Тож подумайте про Того, хто перетерпі́в такий переки́р проти Себе́ від грі́шних, щоб ви не знемогли́сь, і не впали на душах своїх.

4 Ви ще не змага́лись до крови, борю́чись проти грі́ха,

5 і забули на́гад, що говорить до вас, як синів: „Мій сину, — не нехтуй Господньої кари, і не знемагай, коли Він докоря́є тобі.

6 Бо Господь, кого любить, того Він карає, і б'є кожного сина, якого приймає“!

7 Коли те́рпите кару, то роби́ть Бог вам, як синам. Хіба є такий син, що ба́тько його не карає?

8 А коли ви без кари, що спільна для всіх, то ви діти з перелюбу, а не сини.

9 А до того, ми мали батьків, що карали наше тіло, — і боялися їх, то чи ж не далеко більше повинні корі́тися ми Отцеві ду́хів, щоб жити?

10 Ті нас за короткого ча́су карали, як їм до вподоби було́, Цей же на ко́ристь, щоб ми стали учасниками Його святости.

11 Усяка кара в тепе́рішній час не здається потіхо́ю, але смутком, та згодом для на́вчених нею приносить ми́рний плід праведности!

Накази про праведне життя

12 Тому́ то „опущені руки й колі́на знемóжені ви́простуйте“,

13 і „чині́ть прості стежки́ ногам вашим“, щоб кульгаве не збóчило, але краще ви́правилось.

14 Пильнуйте про мир зо всі́ма, і про святі́сть, без якої ніхто не побачить Господа.

15 Диві́ться, щоб хто не зостався без Божої благодáті, щоб „не виріс який гі́ркий корі́нь і не наробив непоко́ю“, і щоб багато-хто не опогáнились тим.

16 Щоб не був хто блудник чи безбожник, немов той Ісав, що своє перворі́дство віддав за поживу са́му.

17 Бо зна́єте ви, що й після, як схотів він успадкува́ти благословення, відкинутий був, — не знайшов бо був можливости до пока́яння, хоч його з слі́зьми шукав.

18 Бо ви не приступили до гори дотика́льної та до палю́чого огню, і до хмари, і до те́мряви, та до бу́рі,

19 і до сурмобового звуку, і до голосу слів, що його ті, хто чув, просили, щоб більше не мовилось слово до них.

20 Не могли бо вони того витримати, що наказано: „Коли й звірина до гори доторкнётся, то буде камінням побита“.

21 І таке страшне те видіння було, що Мойсей проказав: „Я боюся й тремчу!“

22 Але ви приступили до гори Сіонської, і до міста Бога Живого, до Єрусалиму небесного, і до десятків тисяч анголів,

23 і до Церкви первороджених, на небі написаних, і до Судді всіх — до Бога, і до духів удосконалених праведників,

24 і до Посередника Нового Заповіту — до Ісуса, і до покріплення крові, що краще промовляє, як Авелева.

25 Глядіть, не відвертайтеся від того, хто промовляє. Бо як не повтікали вони, що зреклися того, хто звіщав на землі, то тим більше ми, якщо зрікаємся Того, Хто з неба звіщає,

26 що голос Його захитав тоді землю, а тепер обіцяв та каже: „Ще раз захитаю не тільки землею, але й небом“.

27 А „ще раз“ визначає заміну захитаного, як створеного, щоб zostалися ті, хто непохитний.

28 Отож ми, що приймаємо царство непохитне, нехай маємо благодать, що нею приємно служитимемо Богові з побожністю й зо страхом.

29 Бо наш Бог — то „палючий огонь“!

13 Братолібство нехай пробуває між вами!

2 Не забувайте любови до прихіднів, бо деякі нею, *навіть* не відаючи, гостинно прийняли анголів.

3 Пам'ятайте про в'язнів, немов із ними були б ви пов'язані, про тих, хто страждає, як такі, що й самі ви знаходитеся в тілі.

4 *Нехай* буде в усіх чесний шлюб та ложе непорочне, а блудників та перелюбів судитиме Бог.

5 Будьте життям не грошолюбні, задовольняйтеся тим, що маєте. Сам бо сказав: „Я тебе не покину, ані не відступлюся від тебе!“

6 Тому то ми сміливо говоримо: „Господь — мені Помічник, і я не злякаюсь нікого: що зробить людина мені?“

7 Спогадуйте наставників ваших, що вам говорили Слово Боже; і, дивлячися на кінець їхнього життя, переймайте *їхню* віру.

8 Ісус Христос учора, і сьогодні, і навіки Той С́амий!

9 Не захоплюйтеся всілякими та чужими науками. Бо річ добра зміцнити серця благодаттю, *а* не стравами, що користи від них не одержали ті, хто за ними ходив. ^[2]

10 Маємо жертовника, що від нього годуватися права не мають ті, хто skinії служить, —

11 бо котрих звірят кров первосвященик уносить до святині за гріхи, тих м'ясо палиться поза табором, —

12 тому то Ісус, щоб кров'ю Своєю людей освятити, постраждав поза брамою.

13 Тож виходьмо до Нього поза табір, і наругу Його понесімо,

14 бо постійного міста не маємо тут, а шукаємо майбутнього!

15 Отож, завжди приносимо Богові жертву хвали, цебто плід уст, що Ім'я Його славлять.

16 Не забувайте ж і про доброчинність та спільність, бо жертви такі вгодні Богові.

17 Слухайтеся ваших наставників та коріться їм, — вони бо пильнують душ ваших, як ті, хто має здати справу. Нехай вони роблять це з радістю, а не зідхаючи, — бо це для вас не корисне.

18 Моліться за нас, бо надіємося, що ми маємо добре сумління, бо хочемо добре в усьому поводитись.

19 А надто прошу це робити, щоб швидше до вас мене вернено.

20 Бог же миру, що з мертвих підняв великого Пáстиря вівцям кров'ю вічного заповіту, Господа нашого Ісуса,

21 нехай вас удоскона́лить у кожному доброму ділі, щоб волю чинити Його, чинячи в вас любе перед лицем Його через Ісуса Христа, Якому слава на віки вічні. Амі́нь.

Закінчення

22 Благаю ж вас, браття, прийміть слово поті́хи, бо коротко я написав вам.

23 Знайте, що наш брат Тимофі́й *вже* ви́пущений, і я з ним; коли незаба́ром він при́йде, я вас побачу.

24 Вітайте всіх ваших наставників та всіх святих. Вітають вас ті, хто в Італії.

25 Благодать зо всіма́ вами! Амі́нь.

1. ↑ Місто С а л и м — на південь від Генисаретського озера, на захід від Йордану. Гебрейське Šalem — мир.
2. ↑ Ходити — тут: жити, чинити.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ЯКОВА

Просіть у Господа з вірою

1 Яків, раб Бога й Господа Ісуса Христа, дванадцятьом племенам, які в Розпоробшенні,^[1] — вітаю я вас!^[2]

2 Майте, брати мої, повну радість, коли впадаєте в усілякі випробовування,

3 знаючи, що досвідчення вашої віри дає терпеливість.

4 А терпеливість нехай має чин доскона́лий, щоб ви досконалі та бездоганні були́, і недостачі ні в чому не мали.

5 А якщо кому з вас не стає мудрости, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, — і буде вона йому да́на.

6 Але нехай просить із вірою, без жодного сума́ніу. Бо хто має сума́ні, той подібний до морської хвилі, яку жене й кидає вітер.

7 Нехай бо така людина не гадає, що дістане щось від Господа.

8 Двоєдушна людина непостійна на всіх дорогах своїх.

Багатство непевне

9 А понижений брат нехай хвалиться високістю своєю,

10 а багатий — пониженням своїм, бо він промине, як *той* цвіт трав'яний, —

11 бо сонце зійшло зо спекотою, і траву посушило, — і відпав цвіт її, і зникла краса її виду. Так само зів'яне й багатий у дорогах своїх!

Блаженна людина, що пробу перетерпить!

12 Блаженна людина, що витерпить пробу, бо, будиши випробовувана, дістане вінця життя, якого Господь обіцяв тим, хто любить Його.

13 Випробовуваний, хай не каже ніхто: „Я від Бога спокушуваний“. Бо Бог злом не спокушується, і нікого Він Сам не спокушує.

14 Але кожен спокушується, як на́диться й звóдиться пожадливістю власною.

15 Пожадливість потóму, зачавши, народжує гріх, а зроблений гріх народжує смерть.

Гнів не рóдить правди

16 Не обмáнюйтесь, брати мої любі!

17 Усяке добре давáння та дар досконалий похóдить згори від Отця світил, що в Нього нема переміни чи тіні відміни.

18 Захотівши, Він нас породив словом правди, щоб ми стали якимсь первоплóдом творів Його.

19 Отож, мої браті любі, нехай буде кожна людина швидка́ послухати, забарна́ говорити, повільна на гнів.

20 Бо гнів лóдський не чинить праведности Божої.

Будьмо виконавцями Божого Слова

21 Тому́ то відкиньте всіяку нечисть та залишок злобі, і прийміть із ла́гідністю всіяне слово, що може спасти ваші душі.

22 Будьте ж викона́вцями слова, а не слухачами самими, що себе самих обманюють.

23 Бо хто слухáч слова, а не викона́вець, той подібний лю́дині, що риси обличчя свого розглядає у дзéркалі, —

24 бо розгляне себе та й віді́йде, і зараз забуде, яка вона є.

25 А хто заглядає в закóн досконалий, *закон* волі, і в нím пробуває, той не буде забúдько слухач, але виконавець діла, — і він буде блаженний у дія́нні своїм!

Хто побожний

26 Коли ж хто гада́є, що він побожний, і свого язика не вгамóвує, та своє серце обманює, — марна́ побожність тогó!

27 Чиста й непорочна побожність перед Богом і Отцем оця: згля́нутися над сірoтами та вдові́цями в утисках їхніх, себе берегти чистим від світу.

Не зважайте на особи. Не зневажайте бідного

2 Браті мої, не зважаючи на обличчя, майте віру в нашого Господа слави, Ісуса Христа.

2 Бо коли до вашого зібрання ввійде чоловік із золотим перснем, у шаті блискучій, увійде й бідар у вбогім вбранні,

3 і ви поглянете на того, хто в шаті блискучій, і скажете йому: „Ти сідай вигідно отут,“ а бідареві прокажете: „Ти стань там, чи сідай собі тут на підніжку моїм“,

4 то чи не стало між вами поділення, і не стали ви злодумними суддями?

5 Послухайте, мої брати любі, — чи ж не вибрав Бог бідарів цього світу за багатих вірою й за спадкоємців Царства, яке обіцяв Він тим, хто любить Його?

6 А ви бідаря зневажили! Хіба не багаті переслідують вас, хіба не вони тягнуть вас на суді?

7 Хіба не вони зневажають те добре ім'я, що ви ним називаєтесь?

8 Коли ви Закона Царського виконуєте, за Писанням: „Люби свого ближнього, як самого себе“, то ви робите добре.

9 Коли ж дивитеся на обличчя, то чините гріх, бо Закон удоводнює, що ви винуватці.

10 Бо хто всього Закону виконує, а згрішить в одному, той винним у всьому стає.

11 Бо Той, Хто сказав: „Не чини перелюбства“, також наказав: „Не вбивай“. А хоч ти перелюбства не чиниш, а вб'єш, то ти переступник Закону.

12 Отак говоріть і отак чиніть, як такі, що будете суджені законом волі.

13 Бо суд немилосердний на того, хто не вчинив милосердя. Милосердя бо ставиться вище за суд.

Віра без добрих діл — мертва

14 Яка користь, брати мої, коли хто говорить, що має віру, але діл не має? Чи може спасти його віра?

15 Коли ж брат чи сестра будуть нагі, і позбавлені денного по́корму,

16 а хтонебудь із вас до них скаже: „Ідіть з миром, грійтесь та їжте“, та не дасть їм потрібного тілу, — що ж то поможе?

17 Так само й віра, коли діл не має, — ме́ртва в собі!

18 Але скаже хтонебудь: „Маєш ти віру, а я маю діла; покажи мені віру свою без діл твоїх, а я покажу тобі віру свою від діл моїх“.

19 Чи віруєш ти, що Бог один? Добре робиш! Та й де́мони вірують, — і тремтять.

20 Чи хочеш ти знати, о марна́ людіно, що віра без діл — ме́ртва?

21 Авраам, отець наш, — чи він не з діл виправданий був, як поклав був на же́ртівника свого сина Ісака?

22 Чи ти бачиш, що віра допомгла його ділам, і вдоскона́лилась віра із діл?

23 І здійснилося Писа́ння, що каже: „Авраам же ввірував Богові, і *це* йому зараховане в праведність, і був на́званий він другом Божим“.

24 Отож, чи ви бачите, що людіна виправдується від діл, а не тільки від віри?

25 Чи так само і блудни́ця Раха́в не з діл виправдалась, коли прийняла́ посланців, і дорогою іншою випустила?

26 Бо як тіло без духа ме́ртва, так і віра без діл — мертва!

Гамуйте свого язика

З Не багато-хто ставайте, брати мої, учителями, знавши, що більший о́суд приймемо.

2 Бо багато ми всі помиляємось. Коли хто не помиляється в слові, то це муж досконалий, спроможний приборкувати й усе тіло.

3 От і ко́ням вкладаєм узде́чки до ро́та, щоб корилися нам, і ми всім їхнім тілом керуємо.

4 От і кораблі, хоч які величезні та гнані вітра́ми жорсто́кими, *проте* найменшим сте́рном скеро́вуються, куди хоче стерні́чий.

5 Так само й язык, — малий член, але хва́литься вельми! Ось маленький огонь, а запалює величезного ліса!

6 І язык — то огонь. Як світ^[3] неправости, поста́влений так поміж нашими членами, язык скверніть усе тіло, запалює круг життя, і сам запалюється від геєнни.

7 Бо всяка природа звірів і пташók, гадів і мórських *потвор* приборкується, і приборкана буде природою людською,

8 та не може ніхто із людей языка вгамувáти, — він зло безупінне, він повний отрути смертєльної!

9 Ним ми благословляємо Бога й Отця, і ним проклинаєм людей, що *створені* на Божу подобу.

10 Із тих самих уст виходить благословєння й проклýття. Не повинно, браті мої, щоб так це булó!

11 Хіба з однóго отвору виходить вода солодка й гірка?

12 Хіба може, бра́ти мої, фігове дерево родити оливки, або виноград — фіги? Солодка вода не тече з солонця.^[4]

Де за́здрість та сварка, там бє́злад

13 Хто мудрий і розумний між вами, нехай він покаже діла свої в ла́гідній мудрості добрим поводженням!

14 Коли ж гірку́ заздрість та сварку ви маєте в серці своєму, то не величайтесь та не говоріть неправди на правду, —

15 це не мудрість, що *ніби* звє́рху походить вона, але земна, тілесна *та* дє́монська.

16 Бо де за́здрість та сварка, там бє́злад та всяка зла річ!

17 А мудрість, що зверху вона, насамперед чиста, а потім спокійна, ла́гідна, покірлива, повна милосердя та добрих плóдів, безстороння та нелукава.

18 А плід праведности сіється творцями миру.

Бог проті́виться гордим

4 Звідки війни та свари між вами? Чи не звідси, — від ваших пожадливоростей, які в ваших членах воюють?

2 Бажаєте ви — та й не маєте, убиваєте й заздрите — та досягнути не можете, свари́теся та воюєте — та не маєте, бо не прохаєте,

3 прохаєте — та не одержуєте, бо прохаєте на зло, щоб ужити на розкоші свої.

4 Перелюбники та перелюбниці, чи ж ви не знаєте, що дружба зо світом — то ворожнеча супроти Бога? Бо хто хоче бути світові приятелем, той ворогом Божим стається.

5 Чи ви думаєте, що даремно Писання говорить: „Жадає аж до заздрости Дух, що в нас пробуває“?

6 Та ще більшу благодать дає, через що й промовляє: „Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать“.

Підкоряймося Богові

7 Тож підкоріться Богові та спротивляйтесь дияволу, — то й утече він від вас.

8 Наблізьтесь до Бога, то й Бог наблизиться до вас. Очистьте руки, грішні, та серця освятіть, двоєдушні!

9 Журіться, сумуйте та плачте! Хай обернеться сміх ваш у плач, а радість у сум!

10 У покоріться перед Господнім лицем, — і Він вас підійме!

Не судить один одного

11 Не обмовляйте, брати, один одного! Бо хто брата свого обмовляє або судить брата, той Закону обмовляє та судить Закону. А коли ти Закону осуджуєш, то ти не виконавець Закону, але суддя.

12 Один Законодавець і Суддя, що може спасти й погубити. А ти хто такий, що осуджуєш ближнього?

У всьому покладаймося на Бога

13 А ну тепер ви, що говорите: „Сьогодні чи вавтра ми підем у те чи те місто, і там рік проживемо, та будемо торгувати й заробляти“,

14 ви, що не відаєте, що *трапиться* вавтра, — яке ваше життя? Бо це пара, що на хвилю з'являється, а потім зникає!

15 Замість того, щоб вам говорити: „Як схоче Господь та будемо живі, то зробимо це або те“.

16 А тепер ви хвалитеся в своїх гордошах, — лиха всяка подібна хвальба!

17 Отож, хто знає, як чинити добро, та не чинить, — той має гріх!

Багатство гниле

5 А ну ж тепер ви, багачі, — плачте й ридайте над лихом своїм, що *вас* має спіткати:

2 ваше багатство згнило, а ваші вбрання міль поїла!

3 Золото ваше та срібло поіржавіло, а їхня іржа буде свідчити проти вас, і поїсть ваше тіло, немов той огонь! Ви скарби зібрали собі на останні дні!

Робітникам платіть належно й своєчасно

4 Ось голосить заплата, що ви затримали в робітників, які жали на ваших полях, — і голосіння женців досягли вух Господа Савабта!

5 Ви розкошували на землі й насолоджувались, серця свої^[5] вигодували, немов би на день заклання.

6 Ви Праведного засудили й убили, — Він вам не протівився!

Довготерпіть: Блаженний, хто витерпить

7 Отож, браття, довготерпіть аж до приходу Господа! Ось чекає рільник дорогоцінного пліду землі, довготерпить за нього, аж поки одержить дощ ранній та пізній.

8 Довготерпіть *же* й ви, зміцніть серця ваші, бо наблизився прихід Господній!

9 Не нарікайте один на одного, браття, щоб вас не засуджено, — он Суддя стоїть перед дверима!

10 Візьміть, браття, пророків за приклад страждання та довготерпіння, — вони промовляли Господнім Ім'ям!

11 Отож, за блаженних ми маємо тих, хто витерпів. Ви чули про Йóвове терпіння та бачили Господній кінець його́, що „вельми Господь милостивий та щедрий“.

Гаряча молитва праведного могутня

12 А найперше, браття мої, не клянїться ні небом, ані землею, і ніякою іншою клятвою! Слово ж ваше хай буде: „Так, так“ та „Ні, ні“, щоб не впасти вам в óсуд.

13 Чи страждає хто з вас? Нехай молиться! Чи тішитися хтось? Хай співає псалмї!

14 Чи хворіє хто з вас? Хай покличе пресвітерів Церкви, і над ним хай помоляться, намастївши його оливою в Господнє Ім'я,

15 і молитва віри вздорóвить недужого, і Господь його підійме, а коли він гріхи був учинив, то вони йому простяться.

16 Отже, призна́вайтесь один перед óдним у своїх про́гріхах, і моліться один за óдного, щоб вам уздорóвитись. Бо дуже могутня ре́вна молитва праведного!

17 Ілля́ був людина, подібна до нас при́страстями, і він помолився молитвою, щоб дощу́ не було́, — і дощу́ не було́ на землі аж три роки й шість місяців...

18 І він знов помолився, — і дощу́ далó небо, а земля вродила свій плід!

Навертаймо грішників із блудної дороги

19 Бра́ття мої, — коли хто з-поміж вас заблудить від правди, і його хто наверне,

20 хай знає, що той, хто грішника навернув від його блóдної дороги, той душу його спасає від смерти та бéзліч гріхів покриває!

1. ↑ Грецьке Διαπορά — місця поселення юдеїв по-за Палестиною.
2. ↑ Грецьке χαίρειν — радіти, радійте! Це привіт.
3. ↑ Грецьке κόσμος — прикраса, будова, вселенна, світ.
4. ↑ Солонець — джерело соли.
5. ↑ „Серця свої“ — гебраїзм: самих себе.

ПЕРШЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПЕТРА

Привіт

1 Петро, апостол Ісуса Христа, захожана́м Розпоро́шення: По́нту, Гала́тії, Каппадо́кії, Азі́ї й Віфі́нії, ви́браним

2 із передба́чення Бога Отця, посвя́ченням Духа, на по́кору й окро́плення кров'ю Ісуса Христа: нехай примно́житься вам благода́ть та мир!

Тіште́ся з віри

3 Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що великою Своєю милістю відродив нас до живої надії через воскресення з мертвих Ісуса Христа,

4 на спадщину нетлінну й непорочну та нев'янучу, заховану в небі для вас,

5 що ви бережені силою Божою через віру на спасіння, яке готове з'явитися останнього часу.

6 Тіште́ся з того, засмучені трóхи тепер, якщо треба, всілякими випробóвуваннями,

7 щоб досвідчення вашої віри було дорогоцінніше за золото, яке гине, хоч і огнем випробóвується, на похвалу́, і честь, і славу при з'явленні Ісуса Христа.

8 Ви Його любите, не бачивши, і віруєте в Нього, хоч тепер не бачите, а вірувавши, радієте невимóвною й славною радістю,

9 бо досяга́єте меті віри вашої — спасіння ду́шам.

10 Про це спасіння розвідували та допитувалися пророки, що звіщали про благода́ть, *призначену* вам.

11 Вони досліджували, на котрій чи на який час показував Дух Христів, що в них був, коли Він сповіщав про Христові стражда́ння та славу, що *прійдуть* по них.

12 Їм відкрито було́, що вони не для себе са́мих, а для вас служили тим, що тепер звіщено вам через благові́сників Духом Святим, із неба посланим, на що бажають дивитися анголи.

Маймо надію на благодать Христову

13 Тому́ то, підперезавши стéгна свого розуму та бувши тверезі, майте досконалу надію на благодáть, що принóситься вам в з'явленні Ісуса Христа.

14 Як слухняні, не застосовуйтеся до попередніх пожадливі́остей вашого неві́дання,

15 але за Святим, що покликав вас, будьте й самі святі в усім вашім повóдженні,

16 бо написано: „Будьте святі, — Я бо святий“!

17 І коли ви Отцем звете Того, Хто кожного, не зважаючи на особу, судить за вчинок, то в страху́ прова́дьте час вашого тимчасового замéшкання.

18 І знайте, що не тлінним сріблом або золотом відкуплені ви були від марно́го вашого життя, що передане вам від батьків,

19 але дорогоцінною кров'ю Христа, як непорочного й чистого Ягняти,

20 що призначений був іще перед заклáдинами світу, але був з'явлений вам за останнього ча́су.

21 Через Нього ви віруєте в Бога, що з мертвих Його воскресив та дав славу Йому, щоб була ваша віра й надія на Бога.

22 Послухом правді очистьте душі свої через Духа на нелицемірну братерську любов, і ревно від щирого серця любіть один óдного,

23 бо народжені ви не з тлінного насіння, але з нетлінного, — Словом Божим живим та тривалим.

24 Бо „кожне тіло — немов та трава, і всяка слава лю́дини — як цвіт трав'яний: засохне трава — то й цвіт опаде,

25 а Слово Господнє повік пробуває“! А це те Слово, яке звіщене вам у Євáнгелії.

Вироста́ймо на спасі́ння

Отож, відкладіть усяку злóбу, і всякий підступ, і лицемірство, і заздрість, і всякі обмови,

2 2 і, немов новонароджені немовлята, жадайте щирого духовного молока, щоб ним вирости вам на спасіння,

3 якщо ви спробували, що добрий Господь.

4 Приступайте до Нього, до Каменя живого, дорогоцінного, що відкинули люди Його, але вибрав Бог.

5 І самі, немов *те* каміння живе, будуйтеся в дім духовий, на священство святе, щоб принісати жертви духовні, приємні для Бога через Ісуса Христа.

6 Бо стоїть у Писанні: „Ось кладу Я на Сіоні Каменя вибраного, наріжного, дорогоцінного, і хто вірує в Нього, той не буде осоромлений“!

7 Отож бо, для вас, хто вірує, Він кошовність, а для тих, хто не вірує — „камінь, що його занедбали були будівничі, той наріжним став каменем“,

8 і „камінь спотикання, і скеля спокуси“, — і об нього вони спотикаються, не вірячи слову, на що й призначені були.

9 Але ви — вибраний рід, священство царське, народ святий, люд власности *Божої*, щоб звіщали чесноти Того, Хто покликав вас із темряви до дивного світла Свого,

10 колись „ненарод“, а тепер народ Божий, *колись* „непомилувані“, а тепер ви помилувані!

Коріться людському зарядуванню ради Господа

11 Благаю вас, любі, як прихоськів та подорожніх, щоб ви здержувались від тілесних пожадливостей, що воюють проти душі.

12 Поводьтеся поміж поганами добре, щоб за те, за що вас обмовляють вони, немов би злочинців, побачивши добрі діла, славили Бога в день відвідання.

13 Отож, коріться кожному людському творінню ради Господа, — чи то цареві, як найвищому,

14 чи то володарям, як від нього посланим для карання злочинців та для похвали добродійців.

15 Бо така Божя воля, щоб добродійці гамували неумцтво нерозумних людей,
—

16 як вільні, а не як ті, що мають волю на прикриття лихого, але як раби Божі.

17 Шануйте всіх, братство любіть, Бога бійтеся, царя поважайте.

18 Раби, — коріться панам із повним страхом, не тільки добрим та тихим, але й прикрим.

19 Бо то вгодне, коли хто, через сумління перед Богом, терпить недолю, непоправді страждаючи.

20 Бо яка похвала, коли терпите ви, як вас б'ють за провини? Але коли з мукою терпите за добрі вчинки, то це вгодне Богові!

21 Бо на це ви покликані. Бо й Христос постраждав за нас, і залишив нам приклада, щоб пішли ми слідами Його.

22 „Не вчинив Він гріха, і не знайшлося в устах Його підступу!“

23 Коли був лихословлений, Він не лихословив взаємно, а коли Він страждав, не погрожував, але передав Тому, Хто судить справедливо.

24 Він тілом Своїм Сам підніс гріхи наші на дерево, щоб ми вмерли для гріхів та для праведности жили; Його „ранами ви вздоровилися“.

25 Ви бо були як ті вівці заблукані, та ви повернулись до Пастиря й Опікуна ваших душ.

Дружини й чоловіки

3 Так само дружини, — коріться своїм чоловікам, щоб і деякі, хто не кориться слову, були приєднані без слова поводженням дружин,

2 як побачать ваше поводження чисте в страху.

3 А окрасою їм нехай буде не зовнішнє, — заплітання волосся та навішання золота або вбирання одерж,

4 але захована людина серця^[1] в нетлінні лагідного й мовчазного духа, що дорогоцінне перед Богом.

5 Бо так само колись прикрашали себе й святі ті жінки, що клали надію на Бога й корились своїм чоловікам.

6 Так Сара корилась Авраамові, і паном його називала. А ви — її діти, коли добро робите та не лякаєтесь жадного страху.

7 Чоловіки, — так само живіть разом із друзінами за розумом, як з слабішою жіночою посудиною, і виявляйте їм честь, бо й вони є співспадкоємиці благодаті життя, щоб не спинялися ваші молитви.

Блажен, хто за правду страждає!

8 Нарешті ж, *будьте* всі однодумні, спочутливі, братолюбні, милосердні, покірливі.

9 Не платіть злом за зло, або лайкою за лайку, навпаки, — благословляйте, знаючи, що на це вас покликано, щоб ви впадкували благословення.

10 „Бо хто хоче любити життя та бачити добрі дні, нехай здержить свого язика від лихого та уста свої від говорення підступу.

11 Ухиляйся від злого та добре чини, шукай миру й женися за ним!

12 Бо очі Господні — до праведних, а вуха Його — до їхніх прохань, а Господнє лице проти тих, хто чинить лихе!“

13 І хто заподіє вам зле, коли будете ви оборонцями доброго?

14 А коли ви за праведність і страждаєте, то ви блаженні! „А їхнього страху не бійтеся, і не тривожтеся!“

15 А Господа Христа освятіть у ваших серцях, і завжди готовими *будьте* на відповідь кожному, хто в вас запитає рахунку про надію, що в вас, із лагідністю та з страхом.

16 Майте добре сумління, щоб тим, за що вас обмовляють, немов би злочинців, були посоромлені лихослівники вашого поводження в Христі.

17 Бо ліпше страждати за добрі діла, — коли хоче того Бога воля, — аніж за лихі.

18 Бо й Христос один раз постраждав був за наші гріхи, щоб привести нас до Бога, Праведний за несправедних, хоч умертвлений тілом, але Духом оживлений,

19 Яким Він і духам, що в в'язниці були, зійшовши, звіщав;

20 вони колись непокірливі були, як їх Боже довготерпіння чекало за Нбєвих днів, коли будувався ковчєг, що в ньому мало, цебто вісім душ, спаслось від води.

21 Того образ, хрищення — не тілесної нечистоти позбуття, але обітниця Богові доброго сумління, — спасає тепер і нас воскресінням Ісуса Христа,

22 що, зійшовши на небо, пробуває по Божій правиці, а Йому підкорилися анголи, влади та сили.

Живімо по-Божому

4 Отож, коли тілом Христос постраждав за нас, то озбройтеся й ви тією самою думкою, бо хто тілом постраждав, той перестав грішити,

2 щоб решту часу в тілі жити вже не для пожадливоростей людських, а для Божої волі.

3 Бо дбсить минулого часу, коли ви чинили волю поган, ходили в розпусті, у пожадливоростях, у пияцтві, у гулянках, у пиятиках, у безаконних ідолослужбах.

4 Вони з того дивуються, що ви разом із ними не берете участи в розпусті, та зневажають.

5 Вони дадуть відповідь Тому, Хто судитиме живих та мертвих!

6 Бо на те й мертвим звіщувано Євangelію, щоб вони прийняли суд по-людському тілом, але жили по-Божому духом.

Любов покриває багато гріхів

7 Кінець же всьому наблизився. Отже, будьте мудрі й пильуйте в молитвах!

8 Найперше майте щиру любов один до одного, бо любов покриває багато гріхів!

9 Будьте гостинні один до одного без нехоті!

10 Служіть один одному, кожен тим даром, якого отримав, як доморядники всілякої Божої благодаті.

11 Коли хто говорить, *говори*, як Божі слова. Коли хто служить, то *служи*, як від сили, яку дає Бог, щоб Бог прославлявся в усьому Ісусом Христом, що Йому

слава та вла́да на віки вічні, амінь.

Християнське страждання

12 Улюблені, не дивуйтесь огневі, що вам посилається на випробовування, немов би чужому випадку для вас.

13 Але через те, що берете ви участь у Христових стражданнях, то тіштеся, щоб і в з'явленні слави Його раділи ви й звеселялись.

14 Коли ж вас ганьблять за Христове Ім'я, то ви блаженні, бо на вас спочиває Дух слави й *Дух* Божий.

15 Ніхто з вас хай не страждає, як душогуб, або злодій, або злочинець, або ворохобник,

16 а коли — як християнін, то нехай не соромиться він, але хай прославляє Бога за те.

17 Бо час *уже* суд розпочати від Божого дому; а коли він *почнеться* перше з нас, то який кінець тих, хто противиться Божій Євангелії?

18 А коли „праведний ледве спасеться, то безбожний та грішний де зможе з'явитись?“

19 Тому й ті, хто з Божої волі страждає, нехай душі свої віддадуть в добродійності *Йому*, як Створителю вірному.

Пресвітери, — будьте за взір!

5 Тож благаю між вами пресвітерів, співпресвітер та свідок Христових страждань, співучасник слави, що повинна з'явитись:

2 пасіть стадо Боже, що у вас, наглядайте не з примусу, але добровільно по-Божому, не для брудної наживи, а ревно,

3 не пануйте над спадком *Божим*, але будьте для стада за взір.

4 А коли Архипастир з'явиться, то одержите ви нев'янучого вінка слави.

5 Також молоді, — коріться старшим! А всі майте покору один до одного, бо „Бог противиться гордим, а смиренним дає благодать!“

Покладімо на Бога журбу

6 Тож покоріться під міцну́ Божу руку, щоб Він вас *Свого* ча́су пови́щив.

7 Покладіть на Нього всю вашу журбу́, бо Він опікується вами!

8 Будьте тверезі, пильнуйте! Ваш супротивник — диявол — ходить, ричучі, як лев, що шукає пожерти когó.

9 Противтесь йому́, тверді в вірі, знаючи, що ті самі му́ки трапляються й вашому братству по світу.

10 А Бог усякої благодаті, що покликав вас до вічної слави Своєї в Христі, нехай Сам удоскона́лить вас, хто трохи потерпів, хай упев́нить, зміцніть, угрунтує.

11 Йому слава та вла́да на вічні віки, амінь.

Закінчення

12 Я коротко вам написав через Силуя́на, як гада́ю — вірного брата. Закликаю та свідчу, що це Божа благодать правдива, що ви в ній стої́те.

13 Вітає вас разом ви́брана *Церква* в Вавилоні, і Ма́рко, мій син.

14 Вітайте один о́дного поцілунком любови. Мир вам усім у Христі! Амінь.

1. ↑ В євангельській мові „серце“ — це й розум.

ДРУГЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПЕТРА

Привіт

1 Симеон^[1] Петро, раб та апостол Ісуса Христа, до тих, хто одержав із нами рівноцінну віру в праведності Бога нашого й Спасителя Ісуса Христа:

2 благодать вам та мир нехай примножиться в пізнанні Бога й Ісуса, Господа нашого!

Плоди віри

3 Усе, що *потрібне* для життя та побожності, подала нам Його Божа сила пізнанням Того, Хто покликав нас славою та чеснотою.

4 Через них даровані нам цінні та великі обітниці, щоб ними ви стали учасниками Божої Істоти, утікаючи від пожадливого світового тління.

5 Тому докладіть до цього всю пильність, і покажіть у вашій вірі чесноту, а в чесноті — пізнання,

6 а в пізнанні — стримання, а в стриманні — терпеливість, а в терпеливості — благочестя,

7 а в благочесті — братерство, а в братерстві — любов.

8 Бо коли це в вас є та примножується, то воно зробить *вас* нелінивими, ані безплідними для пізнання Господа нашого Ісуса Христа.

9 А хто цього не має, той сліпий, короткозорий, він забув про очищення з своїх давніх гріхів.

10 Тому, браття, тим більше дбайте чинити міцним своє покликання та вибрання, бо, роблячи так, ви ніколи не спіткнетесь.

11 Бо щедро відкриється вам вхід до вічного Царства Господа нашого й Спасителя Ісуса Христа.

Спонукуймо нагадуванням

12 Тому то ніколи я не занебую про це вам нагадувати, хоч ви й знаєте, і впевнені в теперішній правді.

13 Бо вважаю я за справедливе, доки я в цій оселі, спонукувати вас нагадуванням,

14 знаючи, що я незабаром повинен покинути оселю свою, як і Господь наш Ісус Христос об'явив мені.

15 А я пильнуватиму, щоб ви й по моєму відході завжди мали це в пам'яті.

16 Бо ми сповістили вам силу та прихід Господа нашого Ісуса Христа, не йдучи за хитро видуманими байками, але будучи самовідцями Його величі.

17 Бо Він честь та славу прийняв від Бога Отця, як до Нього прийшов від величної слави голос такий: „Це Син Мій Улюблений, що Його Я вподобав!“

18 І цей голос, що з неба зійшов, ми чули, як із Ним були на святій горі.

19 І ми маємо слово пророче певніше. І ви добре робите, що на нього вважаєте, як на світильника, що світить у темному місці, аж поки зачне розвиднятися, і світова зірниця засяє у ваших серцях,

20 бо ви знаєте перше про те, що жодне прорóцтво в Писáнні від власного в'я́снення не залежить.

21 Бо прорóцтва ніко́ли не було з волі лю́дської, а звіщали *його* святі Божі му́жі, прова́джені Духом Святим.

Неправдиві пророки та вчителі

2 А між людом були й неправдиві пророки, як і будуть між вас учителі неправдиві, що впрова́дять згубні ересі, відречу́ться від Влади́ки, що викупив їх, і стягнуть на себе самі скору погибіль.

2 І багато-хто пі́дуть за пожадливістю їхньою, а через них доро́га правдива знева́житься.

3 І в зажерливості вони будуть ловити вас словами облесними. Суд на них відда́вна не ба́риться, а їхня загибіль не дре́має!

4 Бо як Бог анго́лів, що згрішили, не помилював був, а в кайда́нах те́мряви вкинув до а́ду, і передав зберігати на суд;

5 і Він не помилював першого світу, а зберіг *самово́сьмого* Но́я, проповідника праведности, і навів потóп на світ безбожних;

6 і міста Содом і Гоморру спопелів, засудивши на знищення, і дав приклада для майбутніх безбожників,

7 а рятував праведного Лота, змученого поведженням розпусних людей, —

8 бо цей праведник, живши між ними, день-у-день мучив *свою* праведну душу, ба́чачи й чуючи вчинки безбожні, —

9 то вміє Господь рятувати побожних від спокуси, а неправедних берегти на день суду для кари,

10 а надто тих, хто ходить за нечистими пожадливостями тіла та погорджує вла́дою; зухвалі свавільці, що не бояться зневажати слави,

11 хоч анголі, бувши міццю та силою більші *за них*, не несуть до Господа зневажливого суду на них.

12 Вони, немов звірина́ нерозумна, зроджена природою на зл́овлення та загибі́ль, зневажають те, чого не розуміють, і в тлі́нні свої́м будуть знищені,

13 і при́ймуть заплáту за лихі вчинки. Вони повсякденну розпусту вважають за ро́зкіш; *самі* бруд та неслава, вони насолоджуються свої́ми оманами, бенкету́ючи з вами.

14 Їхні очі на́повнені перелю́бом та грі́хом безупинним; вони зва́блюють душі незмі́цнені; вони, діти прокля́ття, мають серце, привче́не до заже́рливости.

15 Вони покинули пр́осту дорогу та й заблудили, і пішли слідо́м за Валаа́мом Бебровим, що полюбив нагороду несправедливости,

16 але був докорений у свої́м беззако́нні: німа під'яре́мна ослиця проговорила лю́дським голосом, та й бе́зум пророка спинила.

17 Вони — джерéла безводні, хмари, бурею гнані; для них приготóваний мо́рок те́мряви!

18 Бо, висло́влюючи марне́ базі́кання, вони зваблюють пожадливі́стю тіла *й* розпустою тих, хто ледве втік від тих, хто живе в розпусті.

19 Вони волю обі́цяють їм, самі бувши раба́ми тлі́ння. Бо хто ким пере́можений, той тому й раб.

20 Бо коли хто втече від нечистоти світу через пізнання Господа й Спасителя Ісуса Христа, а *потому* знов заплутуються ними та перемагаються, — то останнє буває для них гірше першого.

21 Бо краще було б не пізнати їм дороги праведности, аніж, пізнавши, вернутись назад від переданої їм святої заповіді!

22 Бо їм трапилося за правдивою приказкою: „Вертається пес до своєї блювотини“, та: „Помита свиня *йде* валятися в калюжу“.

День суду

3 Це вже другого листа пишу я до вас, улюблені. У них нагадуванням я буджу вашу чисту думку,

2 щоб ви пам'ятали слова, що святі пророки давніше звістили їх вам, і заповідь Господа й Спасителя, що *одержали* через ваших апостолів.

3 Насамперед знайте оце, що в останні дні прийдуть із насмішками глузії, що ходитимуть за своїми пожадливостями,

4 та й скажуть: „Де обітниця Його приходу? Бо від того часу, як позасинали наші батьки, усе залишається так від початку творіння“.

5 Бо сховане від тих, хто хоче цього, що небо було напочатку, а земля із води та водою складена словом Божим,

6 тому тодішній світ, водою потоплений, згинув.

7 А теперішні небо й земля заховані тим самим словом, і зберігаються для огню на день суду й загибелі безбожних людей.

8 Нехай же одне це не буде заховане від вас, улюблені, що в Господа один день — немов тисяча років, а тисяча років — немов один день!

9 Не бариться Господь із обітницею, як деякі вважають це барінням, але вам довготерпить, бо не хоче, щоб хто загинув, але щоб усі навернулися до каяття.

10 День же Господній прибуде, як злодій вночі, коли з гуркотом небо мине, а стихії, розпечені, рунуть, а земля та діла, що на ній, погорять.

11 А коли все оце поруїнується, то якими мусите бути в святому житті та в побожності ви,

12 що чекаєте й прагнете скорого приходу Божого дня, в яким небо, палючися, зникне, а розпалені стихії розтопляться?

13 Але за Його обітницею ми чекаємо неба нового й нової землі, що праведність на них пробуває.

14 Тож, улюблені, чекаючи цього, попильнуйте, щоб ви знайшлися для Нього нескверні та чисті у мирі.

15 А довготерпіння Господа нашого вважайте за спасіння, як і улюблений брат наш Павло написав був до вас за даною йому мудрістю,

16 як і по всіх посланнях, що в них він говорить про це. У них є дещо тяжко зрозуміле, що неуки та незміцнені перекручують, як і інші Писання, на власну загибель свою.

17 Тож ви, улюблені, знаючи *це* наперед, стережіться, щоб не були ви зведені блудом безбожних і не відпали від свого вґрунтування,

18 але щоб зростали в благодаті й пізнанні Господа нашого й Спасителя Ісуса Христа. Йому слава і тепер, і дня вічного! Амінь.

1. [↑] Симеон — це гебрейська форма, у старших списках. Інші списки дають Сімон.

ПЕРШЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ІВАНА

Іван пише, як самовідець

1 Що було від початку, що ми чули, що бачили власними очима, що розглядали, і чого руки наші торкалися, — про Слово життя, —

2 а життя з'явилося, і ми бачили, і свідчимо, і звіщаємо вам життя вічне, що в Отця перебувало й з'явилося нам, —

3 що ми бачили й чули — про те ми звіщаємо вам, щоб і ви мали спільність із нами. Спільність же наша з Отцем і Сином Його Ісусом Христом.

4 А це пишемо вам, щоб повна була ваша радість!

Бог є світло

5 А це звістка, що ми її чули від Нього і звіщаємо вам: Бог є світло, і немає в Нім жадної темряви!

6 Коли ж кажемо, що маємо спільність із Ним, а ходимо в темряві, то неправду говоримо й правди не чинимо!

7 Коли ж ходимо в світлі, як Сам Він у світлі, то маємо спільність один із одним, і кров Ісуса Христа, Його Сина, очищує нас від усякого гріха.

8 Коли ж кажемо, що не маєм гріха, то себе обманюємо, і немає в нас правди!

9 Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої.

10 А як кажемо, що ми не згрішили, то чинимо з Нього неправдомовця, і слова Його нема в нас!

Ісус — наш Заступник

2 Діточки мої, — це пишу я до вас, щоб ви не грішили! А коли хто згрішить, то маємо Заступника перед Отцем, — Ісуса Христа, Праведного.

2 Він убагання за наші гріхи, і не тільки за наші, але й за *гріхи* всього світу.

3 А що ми пізнали Його, пізнаємо *це* з того, коли заповіді Його додержуємо.

4 Хто говорить: „Пізнав я Його“, але не додержує Його заповідів, той неправдомовець, і немає в нім правди!

5 А хто додержує Його слово, у тому Божа любов справді вдосконалилась. Із того ми пізнаємо, що в Нім пробуваємо.

6 А хто каже, що в Нім пробуває, той повинен поводитись так, як поведився Він.

7 Улюблені, — не пишу я для вас нову заповідь, але заповідь давню, яку мали від початку: заповідь давня, — то слово, що чули його від початку.

Любімо брата свого

8 Але нову заповідь я вам пишу, що справді вона в Нім та в вас, — що минається темрява, і світло правдиве вже світить.

9 Хто говорить, що він пробуває у світлі, та ненавидить брата свого, той у темряві досі.

10 А хто любить брата свого, той пробуває у світлі, і в ньому спотикання немає.

11 Хто ж ненавидить брата свого, пробуває той у темряві й ходить у темряві, і не знає, куди він іде, бо темрява очі йому осліпила.

Гріхи нам прощаються

12 Пишу я вам, дітоньки, що гріхи вам прощаються ради Ймення Його.

13 Пишу вам, батьки, бо ви пізнали Того, Хто від початку. Пишу вам, юнакі, бо перемогли ви лукавого.

14 Пишу, діти, вам, бо ви пізнали Отця. Я писав вам, батьки, бо ви пізнали Того, Хто від початку. Писав я до вас, юнакі, бо міцні ви, і Слово Боже в вас пробуває, і лукавого перемогли ви.

Не любіть світового

15 Не любіть світу, ані того, що в світі. Коли любить хто світ, у тім немає любови Отцівської,

16 бо все, що в світі: пожадливість тілесна, і пожадливість очам, і пиха́ життєва, — *це* не від Отця, а від світу.

17 Минається і світ, і його пожадливість, а хто Божу волю виконує, той повік пробуває!

Остання година

18 Діти, — остання година! А що чули булі, що антихрист іде, — а тепер з'явилося багато антихристів, — з цього ми пізнаємо, що остання година настала!

19 Із нас вони вийшли, та до нас не належали. Коли б були належали до нас, то залишилися б з нами; але *вийшли*, щоб відкрилося, що не всі вони наші.

20 А ви маєте пома́зання від Святого, і знаєте все.

21 Я не писав вам, немов ви не знаєте правди, але що знаєте її, і що всяка лжа не від правди.

22 Хто неправдомовець, як не той, хто відкидає, що Ісус є Христос? Це антихрист, що відрікається Отця й Сина!

23 Кожен, хто відрікається Сина, не має Отця; хто визнає Сина, той має Отця.

24 Тож, що́ ви чули з початку, нехай в вас пробуває воно; якщо в вас пробуватиме те, що́ ви чули з початку, то й ви пробуватимете в Сині й Отці.

25 А оце та обі́тниця, яку Він Сам обіцяв нам: вічне життя.

26 Це я написав вам про тих, хто обманює вас.

27 А пома́зання, яке прийняли́ ви від Нього, — воно в вас залишається, і ви не потребу́єте, щоб вас хто навчав. А що те пома́зання само вас навчає про все, — воно *бо* правдиве и нехібне, — то як вас навчило воно, у тім пробуйте.

28 А тепер, діточки, залишайтеся в Нім, щоб, як з'явиться Він, то щоб ми мали відвагу та не були засоромлені Ним під час Його приходу.

29 Коли знаєте, що Він праведний, то знайте, що всякий, хто чинить праведність, народився від Нього.

Діти Божі й дияволові

3 Подивіться, яку любов дав нам Отець, щоб ми були дітьми Божими, і *ними* ми є. Світ нас не знає тому, що Його не пізнав.

2 Улюблені, — ми тепер Божі діти, але ще не виявилось, що ми будемо. Та знаємо, що, коли з'явиться, то будемо подібні до Нього, бо будемо бачити Його, як Він є.

3 І кожен, хто має на Нього надію оцю, очищає себе *так же само*, як чистий і Він.

4 Кожен, хто чинить гріх, чинить і беззаконня. Бо гріх — то беззаконня.

5 І ви знаєте, що Він був з'явився, щоб гріхи наші взяти, а гріха в Нім нема.

6 Кожен, хто в Нім пробуває, не грішить; усякий, хто грішить, не бачив Його, і не пізнав Його.

7 Діточки, хай ніхто вас не зводить! Хто чинить праведність, той праведний, як праведний Він!

8 Хто чинить гріх, той від диявола, бо диявол грішить від початку. Тому то з'явився Син Божий, щоб зніщити справи диявола.

9 Кожен, хто родився від Бога, не чинить гріха, бо в ній пробуває насіння Його. І не може грішити, бо від Бога народжений він.

Любим один одного

10 Цим пізнаються діти Божі та діти дияволові: Кожен, хто нраведности не чинить, той не від Бога, *як і той*, хто брата свого не любить!

11 Бо це та звістка, яку від початку ви чули, — щоб любили один одного,

12 не так, як *той* Каїн, що був від лукавого, і брата свого забив. А за що він забив його? Бо лукаві були його вчинки, а брата його — праведні.

13 Не дивуйтеся, браття мої, коли світ вас ненавидить!

14 Ми знаємо, що ми перейшли від смерті в життя, бо любимо братів. А хто брата не любить, пробуває той в смерті.

15 Кожен, хто ненавидить брата свого, той душоуб. А ви знаєте, що жоден душоуб не має вічного життя, що в ній перебувало б.

16 Ми з того пізнали любов, що ду́шу Своєю́ Він покла́в був за нас. І ми мусимо класти ду́ші за братів!

17 А хто має достаток на світі, і бачить брата свого в недостатчі, та серце своє зачинає від нього, то як Божа любов пробуває в такому?

18 Ді́точки, — любі́мо не словом, ані́ язико́м, але ді́лом та правдою!

19 Із цього дові́дуємось, що ми з правди, і впокорю́єм наші́ серця́ перед Ним,

20 бо коли винуватить нас серце, то Бог більший від нашого серця та ві́дає все!

21 Улю́блені, — коли не винуватить нас серце, то ма́ємо відвагу до Бога,

22 і чо́го тільки попра́симо, одержимо від Нього, бо викону́ємо Йо́го запові́ді та чинимо лю́бе для Нього.

23 І оце Йо́го запові́дь, щоб ми вірували в Ім'я́ Сина Йо́го — Ісуса Христа, і щоб любили один о́дного, як Він нам запові́дь дав!

24 А хто Йо́го запові́ді береже́, той у Ні́м пробу́ває, а Він у ньому́. А що в нас пробу́ває, пізна́ємо це з того́ Ду́ха, що Він нам Йо́го дав.

Дух правди й дух обмани

4 Улю́блені, — не кожному́ духові́ вірте, але випро́буйте́ духі́в, чи від Бога вони, бо неправдивих пророків багато з'явилося в світ.

2 Ду́ха Божого́ цим пізна́вайте: ко́жен дух, який ві́знає, що Ісус Христос прийшов був у тілі, той від Бога.

3 А ко́жен дух, який не визна́є Ісуса, той не від Бога, але́ він анти́христів, про якого ви чули, що йде, а тепер уже він у світі.

4 Ви від Бога, діткі́, і ви перемогли їх, — більший бо Той, Хто в вас, ані́ж той, хто в світі.

5 Вони від світу, тому́ то говорять від світу, а світ слухає їх.

6 Ми від Бога, — хто зна́є Бога, той слуха́є нас, хто не від Бога, той не слуха́є нас. Цим пізна́ємо Ду́ха правди та ду́ха обмани.

Бог — то любов

7 Улюблені, — любім один одного, бо від Бога любов, і кожен, хто любить, родився від Бога та відає Бога!

8 Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов!

9 Любов Божа до нас з'явилася тим, що Бог Сина Свого Однородженого послав у світ, щоб ми через Нього жили.

10 Не в тому любов, що ми полюбили Бога, а що Він полюбив нас, і послав Свого Сина вблаганням за наші гріхи.

11 Улюблені, — коли Бог полюбив нас отак, то повинні любити і ми один одного!

12 Бога не бачив ніколи ніхто. Коли один одного любимо, то Бог в нас пробуває, а любов Його в нас удосконалювалась.

13 Що ми пробуваємо в Ньому, а Він у нас, пізнаємо *це* тим, що Він дав нам від Духа Свого.

14 І ми бачили й свідчимо, що Отець послав Сина Спасителем світу.

15 Коли хто визнає, що Ісус — то Син Божий, то в нім Бог пробуває, а він у Бозі.

16 Ми пізнали й увірували в ту любов, що Бог її має до нас. Бог є любов, і хто пробуває в любові, пробуває той в Бозі, і в нім Бог пробуває!

17 Любов удосконалюється з нами так, що ми маємо відвагу на день судний, бо який Він, такі й ми на цім світі.

18 Страху немає в любові, але досконала любов проганяє страх геть, бо страх має муку. Хто ж боїться, той не досконалий в любові.

19 Ми любимо Його, бо Він перше нас полюбив.

20 Як хто скаже: „Я Бога люблю“, та ненавидить брата свого, той неправдомовець. Бо хто не любить брата свого, якого бачить, як може він Бога любити, Якого не бачить?

21 І ми оцю заповідь маємо від Нього, щоб, хто любить Бога, той і брата свого любив!

Віра світ перемогла

5 Кожен, хто вірує, що Ісус — то Христос, той родився від Бога. І кожен, хто любить Того, Хто породив, любить і Того, Хто народився від Нього.

2 Що ми любимо Божих дітей, дізнаємося з того, коли любимо Бога і Його заповіді додержуємо.

3 Бо то любов Божа, щоб ми додержували Його заповіді, Його ж заповіді не тяжкі.

4 Бо кожен, хто родився від Бога, перемагає світ. А оце перемога, що світ перемогла, — віра наша.

5 А хто світ перемагає, як не той, хто вірує, що Ісус — то Син Божий?

6 То Той, що прийшов був водою та кров'ю, — Ісус Христос. І не тільки водою, а водою та кров'ю. І Дух свідчить, бо Дух — то правда.

Свідчення про Ісуса Христа

7 Бо троє свідкують на небі: Отець, Слово й Святий Дух, і ці Троє — Одно.

8 І троє свідкують на землі: дух, і вода, і кров, і троє — в одно.

9 Коли ми приймаємо свідчення людське, то свідчення Боже вартніше, бо це свідчення Бога, яким свідчив про Сина Свого.

10 Хто вірує в Божого Сина, той свідчення має в собі. Хто не вірує Богові, той учинив Його неправдомовцем, бо не вірив у свідчення, яким Бог свідчив про Сина Свого.

Бог життя вічне нам дав

11 А це свідчення, що Бог життя вічне нам дав, а життя це — у Сині Його.

12 Хто має Сина, той має життя; хто не має Сина Божого, той не має життя.

13 Оце написав я до вас, що віруєте в Ім'я Божого Сина, щоб ви знали, що ви віруючи в Ім'я Божого Сина, маєте вічне життя.

Бог слі́хає наші́ проха́ння

14 І оце та відвага, що ми маємо до Нього, — що коли чого просимо згідно волі Його, то Він слухає нас.

15 А як знаємо, що Він слухає нас, чого тільки ми просимо, то знаємо, що одержуємо те, чого просимо від Нього.

Мо́лімось за грішних браті́в

16 Коли хто бачить брата свого́, що грішить гріхом не на смерть, нехай мо́литься за нього́, — і Він життя йому дасть, тим, хто грішить не на смерть. Є й гріх на смерть, — не про нього́ кажу́, щоб молився.

17 Усяка неправда — то гріх. Та є гріх не на смерть.

18 Ми знаємо, що кожен, хто народився від Бога, не грішить, — бо хто народився від Бога, той себе береже, і лукавий його не торкається.

19 Ми знаємо, що ми від Бога, і що весь світ лежить у злі.

Син Божий розум нам дав

20 Ми знаємо, що Син Божий прийшов, і розум нам дав, щоб пізнати Правдивого, і щоб бути в правдивому Сині Його, Ісусі Христі. Він — Бог правдивий і вічне життя!

21 Дітоньки, — бережіться від ідолів! Амінь.

ДРУГЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ІВАНА

Привіт

1 Стáрець — вибраній пані та дітям її, яких я поправці люблю, і не тільки я, але й усі, хто правду пізнав,

2 за правду, що в нас пробував й повік буде з нами:

3 нехай буде з вами благодать, милість, мир від Бога Отця та Ісуса Христа, Сина Отцевого, у правді та в любові!

Пробуваймо в науці Христовій

4 Я дуже зрадив, що між дітьми твоїми знайшов таких, що ходять у правді, як заповідь ми прийняли від Отця.

5 І тепер я благаю тебе, пані, не так, ніби пишу тобі нову заповідь, але ту, яку маємо від початку, — щоб ми любили один одного!

6 А любов ця — щоб ми жили згідно з Його заповідями. Це та заповідь, яку ви чули від початку, щоб ви згідно з нею жили.

7 Бо в світ увійшло багато обманців, які не визнають Ісуса Христа, що прийшов був у тілі. Такий — то обманець та антихрист!

8 Пильнуйте себе, щоб ви не згубили того, над чим працювали, але щоб прийняли повну нагороду.

9 Кожен, хто робить переступ та не пробуває в науці Христовій, той Бога не має. А хто пробуває в науці *Його*, той має і Отця, і Сина.

10 Коли хто приходить до вас, але не приносить науки цієї, не приймайте до дому його, і не вітайте його!

11 Хто бо вітає його, той участь бере в лихих учинках його.

Закінчення

12 Багато я мав написати до вас, але не схотів на папері й чорнилом. Та маю надію побути до вас, і говорити устами до уст, щоб повна була ваша радість!

13 Вітають тебе діти вибраної сестри твоєї. Амінь.

ТРЕТЄ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ІВАНА

Не будьмо подібні до злого

1 Старець — улюбленому Гаєві, якого я на правду люблю.

2 Улюблений, — я молюся, щоб добре велося в усьому тобі, і щоб був ти здоровий, як добре ведеться душі твоїй.

3 Бо я дуже зрадів, як прийшли були браття, і засвідчили правду твою, як ти живеш у правді.

4 Я не маю більшої радості від цієї, щоб чути, що діти мої живуть у правді.

5 Улюблений, — вірно ти чиниш, як що робиш для братті та для чужинців, —

6 вони про любов твою свідчили Церкві; добре ти зробиш, як їх випровадиш, як достойно для Бога,

7 бо вийшли вони ради Ймення Його, нічого не взявши від поган.

8 Отож, ми повинні приймати таких, щоб бути співробітниками правді.

9 Я до Церкви писав був, але Діотрэф, що любить бути першим у них, нас не приймає.

10 Тому́ то, коли я прийду́, то згадаю про вчинки його, що їх робить, словами лихими обмовляючи нас. І він тим не задовольнюється, — а й сам не приймає братів, і тим, що бажають *приймати*, боронить, і вигонить із Церкви.

11 Улюблений, — не робися подібним до лихого, а до доброго: доброчинець від Бога, а злочинець Бога не бачив.

12 Про Димитрія свідчили всі й сама правда. І свідчимо й ми, а ви знаєте, що свідчення наше правдиве.

Закінчення

13 Багато хотів я писати, та не хочу писати до тебе чорнилом та очеретінкою,

14 але маю надію побачити тебе незабаром, і говорити устами до уст.

15 Мир тобі! Друзі вітають тебе. Привітай друзів поименно! Амінь.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ЮДИ

Привіт

1 Юда, раб Ісуса Христа, а брат Якова, — покликаним, улюбленим у Бозі Отці та збереженим Ісусом Христом:

2 милість вам, і мир, і любов хай примножиться!

Безбожні вчителі

3 Улюблені, всяке дбання чинивши писати до вас про наше спільне спасіння, я признав за потрібне писати до вас, благаючи боротись за віру, раз дану святим.

4 Бо крадькома повхóдили деякі люди, на цей óсуд віддавна призначені, безбожні, що благодать нашого Бога обертають у розпусту, і відкидаються єдиного Владики і Господа нашого — Ісуса Христа.

5 А я хóчу нагадати вам, що раз усе знаєте, що Господь візволив людей від землі єгипетської, а згодом вигубив тих, хто не вірував.

6 І анголів, що не зберегли початкового стану свого, але кинули жítло своє, Він зберіг у вічних кайдáнах під тёмрявою на суд великого дня.

7 Як Содóм і Гомóрра та міста́ коло них, що таким самим способом чинили перéлюб та ходили за іншим тілом, понéсли кару вічного огню, і поставлені в при́клад, —

8 так само *буде* й цим сновідам, що опоганюють тіло, погóрджують вла́дами, зневажають слави.

9 І сам архáнгол Михаїл, коли сперечався з дияволом і говорив про Мойсееве тіло, не нава́жився винести суду зневажливого, а сказав: „Хай Господь докóрить тобі!“

10 А ці зневажають, чого не знають; а що знають із природи, як німа звірина́, то й у тому псуються.

11 Горе їм, бо пішли вони дорогою Каїновою, і попали в обману Валаáмової заплати, і загинули в бунті Корéя!

12 Вони скелі підводні на ваших вечéрях любови, бо з вами без стра́ху їдять та себе попаса́ють; хмари безводні, що носяться вітром; осінні дере́ва безплідні, двічі померлі, викорінені;

13 люті хвилі мо́рські, що з піною викидають власний сором; зорі блудні́, що для них морок те́мряви береже́ться повік.

14 Про них же звіщав був Ено́х, сьомий від Ада́ма, і казав: „Ось іде Госпо́дь зо Своїми десятками тисяч святих,

15 щоб суд учинити над усіма́, і винуватити всіх безбожних за всі вчинки безбожності їхньої, що безбожно набі́їли, та за всі жорстокі *слова*, що їх говорили на Нього безбожні грішники“.

16 Це ре́мствувачі, незадоволені з долі своєї, що ходять у своїх пожадливість, а уста їхні говорять чванли́ве; вони вихваляють особи для зиску!

17 А ви, улюблені, згадуйте слова́, що їх давніше казали апосто́ли Господа нашого Ісуса Христа,

18 які вам говорили: „За останнього ча́су будуть глузі́, що ходитимуть за своїми пожадливостями та безбожністю“.

19 Це ті, хто відлу́чується від єдності, тілесні, що духа не мають.

Будуйте себе найсвятішою вірою

20 А ви, улюблені, будуйте себе найсвятішою вашою вірою, моліться у Дусі Святі́м,

21 бережіть себе са́мих у Божій любові, і чекайте милости Господа на́шого Ісуса Христа для вічного життя.

22 І до одних, хто вагається, будьте милосі́ві,

23 спасайте і викидайте з огню, а до інших будьте милосердні зо стра́хом, і нена́видьте навіть одежу, опоганену від тіла!

А Богові слава

24 А Тому́, Хто може вас зберегти від упадку, і поставити перед Своєю славою непорочними в радості,

25 Єдиному премудрому Богові, Спасителеві нашому через Ісуса Христа, Господа нашого, слава, могутність, сила та вла́да перше всього віку, і тепер, і на всі віки! Амі́нь.

ОБ'ЯВЛЕННЯ СВ. ІВАНА БОГОСЛОВА

Вступ

1 Об'явлення^[1] Ісуса Христа, яке дав Йому Бог, щоб показати Своїм рабам, що незабаром статися має. І Він показав, і послав Своїм ́анголом рабові Своєму Іванові,

2 який свідчив про Слово Боже, і про свідчення Ісуса Христа, і про все, що він бачив.

3 Блаженний, хто читає, і ті, хто слухає слова пророцтва та додержує написане в ньому, — час бо близький!

Ісуса побачить кожне око

4 Іван до семи Церков, що в Азії: благодать вам і мир від Того, Хто є, Хто був і Хто має прийти; і від семи Духів, що перед престолом Його,

5 та від Ісуса Христа, а Він „Свідок вірний, Первенець з мертвих і Владика з́емних царів“. Йому, що нас полюбив і кров'ю Своюю обмив нас від наших гріхів,

6 що вчинив нас „царями, священиками Богові“ й Отцеві Своєму, — Тому слава та сила на вічні віки! Амінь.

7 „Ото Він із хмарами йде“, і побачить Його кожне око, і ті, що Його „прокололи були, і всі племена землі будуть плакати за Ним“. Так, амінь!

8 Я Альфа й Оме́га,^[2] говорить Господь, Бог, Той, Хто є, і Хто був, і Хто має прийти, Вседержитель!

Об'явлення Іванові на острові Патмосі

9 Я, Іван, ваш брат і спільник у біді, і в царстві, і в терпінні в Ісусі, був на острові, що зветься Патмос, за Слово Боже і за свідчення Ісуса Христа́.

10 Я був у Дусі Господнього^[3] дня, і почув за собою голос гучний, немов сурми́,

11 який говорив: „Що бачиш, — напиши *те* до книги, і пошли до сімох Церков: до Ефёсу, і до Смірни, і до Перга́му, і до Тіяті́рів, і до Сард, і до Філадельфії і до Лаодикії“.

12 І я оглянувся, щоб побачити голос, що говорив зо мною. І, оглянувшись, я побачив сім світильників золотих;

13 а посеред семи світильників „Подібного до Людського Сина, одягненого в до́вгу оде́жу і підперезаного“ по гру́дях золотим поясом.

14 А „Його голова та волосся — білі, немов біла вóвна, як сніг; а очі Його — немов по́лум'я огняне́.

15 А ноги Його подібні до міді“, розпáлені, наче в печі́; а „голос Його — немов шум великої води“.

16 І сім зір Він держав у правиці Сво́йї, а з уст Його меч обосі́чний виходив, а обличчя Його, немов сонце, що світить у силі сво́йї.

17 І коли я побачив Його, то до ніг Йому впав, немов мертвий. І поклав Він на мене правицю Свою та й промовив мені: „Не лякайся! Я Перший і Останній,

18 і Живий. І був Я мертвий, а ось Я Живий на вічні віки. І маю ключі Я від смерті й від а́ду.

19 Отже, напиши, що́ ти бачив, і що́ є, і що́ має бути по цьо́му!

20 Таємниця семи зір, що бачив ти їх на правиці Мо́йї, і семи світильників золотих: сім зір, — то анго́лі семи Церков, а сім світильників, що ти бачив, — то сім Церков“.

Посла́ння до семи азійських Церков:

Посла́ння до Ефёської Церкви

2 До анго́ла Церкви в Ефёсі напиши: „Оце каже Той, Хто трима́є сім зір у правиці Сво́йї, Хто ходить серед семи світильників золотих:

2 Я знаю діла тво́ї, і працю твою́, і твою терпели́вість, і що не можеш терпіти лихих, і ви́пробував тих, хто себе назива́є апосто́лами, але ними не є, і знайшов, що фальшиві вони.

3 І ти маєш терпіння, і працюва́в для Йме́ння Мого, але не знемі́гся.

4 Але маю на тебе, що ти покинув свою першу любов.

5 Отож, пам'ятай, звідки ти впав, і покайся, і вчинки давніші роби. Коли ж ні, то до тебе прийду́ незаба́ром, і зру́шу твого світильника́ з його місця, якщо не покаєшся.

6 Але маєш оце, що нена́видиш учинки Николаїтів,^[4] яких і Я нена́виджу.

7 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церква́м: переможцеві дам їсти від дерева життя, яке в раю́ Божім“.

Послання до Смірнської Церкви

8 А до ангола Церкви в Смірні напиши: „Оце каже Перший й Останній, що був мертвий й ожив:

9 Я знаю діла твої, і біду́, і убо́зтво, — але ти багатий, — і зневагу тих, що говорять про себе, ніби юдеї вони, та ними не є, але вони — зборище сатани.

10 Не бійся того, що маєш страждати! Ось диявол вкидатиме декого з вас до в'язниць, щоб вас випробувати. І будете мати біду́ десять день. Будь вірний до смерти, і Я тобі дам вінця́ життя!

11 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церква́м: переможець не буде пошко́джений від другої смерти“.

Послання до Перга́мської Церкви

12 А до ангола Церкви в Перга́мі напиши: „Оце каже Той, що має меча́ обосі́чного:

13 Я знаю діла твої, і *що* де ти живеш, там престол сатани. І трима́єш ти Йме́ння Моє, і ти не відкинувся від віри Моєї навіть за днів, коли в вас, де живе сатана́, був убитий Анти́па,^[5] свідок Мій вірний.

14 Але трохи Я маю на тебе, бо маєш там тих, хто трима́ється науки Валаа́ма, що навчав був Бала́ка покласти спотика́ння перед синами Ізраїля, щоб їли ідо́льські жертви й розпу́сту чинили.

15 Так маєш і ти таких, що трима́ються науки Николаїтської так само.

16 Тож покайся! Коли ж ні, то до тебе прийду́ незаба́ром, і воюватиму з ними мечем Своїх уст.

17 Хто має вухо, хай чує, що́ Дух промовляє Церквám: переможцеві дам їсти приховану манну, і дам йому́ білого каменя, а на камені написане ймення нове́, якого не знає ніхто, — тільки той, хто приймає його́“.

Послання до Тіятірської Церкви

18 І до ангола Церкви в Тіятірах напиши: „Оце каже Син Божий, що має очі Свої, як по́лум'я огняне́, а ноги Його́ подібні до міді:

19 Я знаю діла твої, і любов, і віру, і службу, і твою терпеливість, і останні вчинки твої, що́ більші за перші.

20 Але маю на тебе, що́ жінці Єзавелі, яка каже, ніби вона пророкіня, ти попускаєш навчати та зводити рабів Моїх, чинити розпусту та їсти ідо́льські жертви.

21 І Я дав був їй ча́су, щоб пока́ялася, — та вона не схотіла покаятися в розпусті своїй.

22 Ось Я кину її на ложе, а тих, що́ чинять із нею розпусту, у велику біду, коли тільки в учинках своїх не покаються,

23 а діти її поб'ю́ смертю. І пізнають усі Церкві, що́ Я Той, Хто нирки й серця ^[6] вивіряє, і Я кожному з вас дам за вчинками вашими.

24 А вам, та іншим, що́ в Тіятірах, що́ не мають науки цієї, і — як кажуть — не розуміють *так званих* глибін сатані, кажу́: не накладу́ на вас іншого тягара,

25 тільки те, що́ ви маєте, трима́йте, аж поки прийду́.

26 А переможцеві, і тому́, хто аж до кінця доде́ржує Мої вчинки, Я дам йому́ вла́ду „над поганами,

27 і буде пасти́ їх залізним жезлом; вони, немов гліняний по́суд, покру́шаться“, як і Я одержав *владу* від Свого́ Отця,

28 і дам Я йому́ збро́ю до́світню.

29 Хто має вухо, хай чує, що́ Дух промовляє Церквám!“

Послання до Сардійської Церкви

3 А до ангола Церкви в Сárдах напиши: „Оце каже Той, Хто має сім Божих Духів і сім зір: Я знаю діла твої, що маєш ім'я, ніби живий, а ти мертвий.

2 Будь чуйний та решту зміцняй, що мають померти. Бо Я не знайшов твоїх діл закінченими перед Богом Моїм.

3 Отож, пам'ятай, як ти взяв і почув, і бережи, і покайся. А коли ти не чуйний, то на тебе прийду́, немов злодій, і ти знати не будеш, якої години на тебе прийду́.

4 Та ти маєш і в Сárдах кілька імен, що одежі своєї вони не опоганили, і в білій зо Мною ходитимуть, бо гідні вони.

5 Переможець зодягнеться в білу одєжу, а ймєння його Я не змию із книги життя, і ймення його візнаю перед Отцем Своїм і перед Його алголами.

6 Хто має вухо, хай чує, щó Дух промовляє Церквám!“

Послання до Філадельфійської Церкви

7 І до ангола Церкви в Філядєльфії напиши: „Оце каже Святий, Правдивий, що має „ключа Давидового, що Він відчиняє, — і ніхто не зачинить, що Він зачиняє, — і ніхто не відчинить“.

8 Я знаю діла твої. Ось Я перед тобою дверей не зачинив, — і їх зачинити не може ніхто. Хоч малу маєш силу, але слово Моє ти зберіг, і від Ймєння Мого не відкинувся.

9 Ось Я зроблю, що декого з зборища сатани, із тих, що себе називають юдеями, та ними не є, але кажуть неправду, — ось Я зроблю, що вони „прийдуть та вклоняться перед ногами твоїми“, і пізнають, що „Я полюбив тебе“.

10 А що ти зберіг слово терпіння Мого, то й Я тебе збережу від години випробовування, що має прийти на весь світ, щоб випробувати мешканців землі.

11 Я прийду́ незабаром. Тримай, щó ти маєш, щоб твого вінця ніхто не забрав.

12 Переможця зроблю Я стовпом у храмі Бога Мого, і він вже не вийде назовні, і на нім напишу́ Ім'я Бога Мого й ім'я міста Бога Мого, Єрусалиму Новóго, що з неба сходить від Бога Мого, та нове Ім'я Своє.

13 Хто має вухо, хай чує, щоб Дух промовляє Церквám!“

Послання до Лаодикійської Церкви

14 І до ангола Церкви в Лаодикії напиши: „Оце каже Амíнь, Свідок вірний і правдивий, почáток Божого твóрива:

15 Я знаю діла твої, що ти не холодний, ані гарячий. Якби то холодний чи гарячий ти був!

16 А що ти літеплий, і ні гарячий, ані холодний, то виплюну тебе з Своїх уст.

17 Бо ти кажеш: „Я багатий, і збагатів, і не потребу́ю нічого“. А не знаєш, що ти нужде́нний, і мізерний, і вбогий, і сліпий, і голий!

18 Раджу тобі купити в Мене золота, в огні перочищеного, щоб збагаті́тись, і білу одежу, щоб зодягтис́я, і щоб га́ньба наготі́ твоєї не видна була, а ма́стю на очі нама́стї свої очі, щоб бачити.

19 Кого Я люблю́, тому докоряю й караю *того*. Будь же ревний і покайся!

20 Ось Я стою́ під дверима та стукаю: коли хто почує Мій голос і двері відчинить, Я до нього ввійду́, і буду вечє́рати з ним, а він зо Мною.

21 Переможцеві сісти Я дам на Моєму престолі зо Мною, як і Я переміг був, і з Отцем Своїм сів на престолі Його.

22 Хто має вухо, хай чує, щоб Дух промовляє Церквám!“

Божий престол

4 По цьому я поглянув, — і ось двері на небі відчинені, і перший голос, що я чув його, як сурму́, що зо мною говорив, сказав: „Іди сюди, і Я тобі покажу́, що́ статися має по цьому!“

2 І зараз у Дусі я був. І ось престол стояв на небі, а на престолі Сидячий.

3 А Сидячий подібний був з вігляду до каменя яспіса й сардіса, а веселка навколо престолу видом подібна була до смара́гду.

Стáрці на престолах

4 А навколо престолу — двадцять чотири престоли, а на престолах я бачив двадцятьох чотирьох старців, що сиділи, у шати білі одягнені, а на головах своїх мали вінці́ золоті.

5 А від престолу виходили блискавки, і голоси, і громи. А перед престолом горіли сім світильників огняних, а вони — сім Духів Божих.

Чотири тваріни

6 І перед престолом — як море скляне, до кришталю подібне. А серед престолу й навколо престолу четверо тварин, повні очей спереду й ззаду.

7 І перша тваріна подібна до лева, а друга тварина подібна до теляти, а третя тварина мала лице, як людина, а четверта тварина подібна до орла, що летить.

8 І ті чотири тварини, — кожна з них мала навколо по шість крил, а всередині повна очей. І спокію не мають вони день і ніч, промовляючи: „Свят, свят, свят Господь, Бог Вседержитель, що Він був, і що є, і що має прийти!“

Тваріни і старці поклоняються Богові

9 І коли ті тварини складають славу, і честь, і подяку Тому, Хто сидить на престолі й живе віки вічні,

10 тоді падають двадцять чотири старці перед Тим, Хто сидить на престолі, і вклоняються Тому, Хто живе віки вічні, і складають вінці свої перед престолом та кажуть:

11 „Достойний Ти, Господи й Боже наш, прийняти славу, і честь, і силу, бо все Ти створив, і з волі Твоєї існує та створене *все!*“

Книга в Божій правиці з сімома печатками

5 І я бачив в правиці Того, Хто сидить на престолі, книгу, написану всередині й назовні, і запечатану сімома печатками.

2 І бачив я потужного ангола, який гучним голосом кликав: „Хто гідний розгорнути книгу, і зламати печатки її?“

3 І не міг ніхто ні на небі, ні на землі, ані під землею розгорнути книги, ані навіть зазирнути в неї.

4 І плакав я гірко, що не знайшовся ані один гідний розгорнути й прочитати книгу, ані навіть зазирнути в неї.

Агнець Божий, Ісус Христос, відкриває книгу

5 А один із старців промовив до мене: „Не плач! Ось Лев, що з племени Юдиного, корінь Давидів, переміг так, що може розгорнути книгу, і зламати сім печаток її“.

6 І я глянув, — і ось серед престолу й чотирьох тварин і серед старців стоїть Агнець, як заклений, що має сім рогів і сім очей, а це — сім Божих Духів, посланих на всю землю.

7 І Він підійшов, і взяв книгу з правиці Того, Хто сидить на престолі.

Тварини і старці співають Агнцеві нову пісню

8 А коли Він узяв книгу, то чотири тварини й двадцять чотири старці попадали перед Агнцем, а кожен мав гусла й золоті чаші, повні пахоців, а вони — молитви святих.

9 І нову пісню співають вони, промовляючи: „Ти достойний узяти цю книгу, і розкрити печатки її, бо Ти був заклений, і кров'ю Своєю Ти викупив людей Богові з усякого племени, і язика, і наробу, і люду.

10 І Ти їх зробив для нашого Бога царями, і священиками, — і вони на землі царюватимуть!“

Анголі прославляють Агнця, Ісуса Христа

11 І я бачив, і чув голос багатьох анголів навколо престолу, і тварин, і старців, — і число їх було десятки тисяч раз по десять тисяч і тисячі тисяч.

12 І казали вони гучним голосом: „Достойний Агнець, що заколений, прийняти силу, і багатство, і мудрість, і міць, і честь, і славу, і благословення!“

Уся вселенна прославляє Сидячого на престолі й Агнця

13 І кожне створіння, що воно на небі, і на землі, і під землею, і на морі, і все, що в них, чув я, говорило: „Тому, Хто сидить на престолі, і Агнцеві — благословення, і честь, і слава, і сила на вічні віки!“

14 А чотири тварини казали: „Амінь!“ І двадцять чотири старці попадали та поклонились Тому, Хто живе повік віку!

З книги розкриваються шість печаток, і з'являються шість нещасть

6 І я бачив, що Агнець розкрив одну з семи печаток, і почув я одну з чотирьох тих тварин, яка говорила, як голосом грому: „Підійди!“

2 І я глянув, — і ось кінь білий, а той, хто на ньому сидів, мав лука. І вінця йому дано, і він вийшов, немов переможець, і щоб перемогти.

3 І коли другу печатку розкрив, я другу тварину почув, що казала: „Підійди!“

4 І вийшов кінь другий, — червоний. А тому, хто на ньому сидів, було дано взяти мир із землі та щоб убивали один одного. І меч великий був даний йому.

5 І коли третю печатку розкрив, я третю тварину почув, що казала: „Підійди!“ І я глянув, — і ось кінь вороний. А той, хто на ньому сидів, мав вагу в своїй руці.

6 І я ніби голос почув посеред чотирьох тих тварин, що казав: „Ківш ^[7] пшениці за динарія, і три ковші ячменю за динарія, а оливи й вина не марнуй!“

7 А коли Він четверту печатку розкрив, я четверту тварину почув, що казала: „Підійди!“

8 І я глянув, — і ось кінь чалій. ^[8] А той, хто на ньому сидів, на ім'я йому Смерть, за ним же слідом ішов Ад. І дана їм влада була на четвертій частині землі забивати мечем, і голодом, і мором, і земними звірмі.

9 І коли п'яту печатку розкрив, я побачив під жертовником душі побитих за Боже Слово, і за свідчення, яке вони мали.

10 І клікнули вони гучним голосом, кажучи: „Аж доки, Владико святий та правдивий, не будеш судити, і не мститимеш тим, хто живе на землі, за кров нашу?“

11 І кожному з них дано білу одежу, і сказано їм іще трохи спочити, аж поки доповнять число їхні співслуги, і браті їхні, що будуть побиті, як і вони.

12 І коли шосту печатку розкрив, я поглянув, — і ось сталось велике трясіння землі, і сонце зчорніло, як міх волосяний, і весь місяць зробився, як кров.

13 І на землю попадали зорі небесні, як фігове дерево ронить свої недозрілі плоді, коли потрясе сильний вітер.

14 І небо сховалось, згорнувшись, немов той сувій пергамену, і кожна гора, і *кожен* бстрів порушилися з своїх місць.

15 І зёмні царі, і вельможі та тисячники, і багаті та сильні, і кожен раб та кожен вільний, — поховались у печери та в скелі гірські,

16 та й кажуть до гір та до скель: „Поспадайте на нас, і позакривайте ви нас від лица Того, Хто сидить на престолі, і від гніву Агнця!

17 Бо прийшов *це* великий день гніву Його, і хто встояти може?“

Попечатання Божих рабів

7 А по цьому я бачив чотирьох алголів, що стояли на чотирьох кутах землі та тримали чотири земні вітри, щоб вітер не віяв на землю, ані на море, ані на жодне дерево.

2 І бачив я іншого ангола, що від схід сонця виходив, і мав печатку Бога Живого. І він гучним голосом крикнув до чотирьох алголів, що їм дано пошкодити землі та морю,

3 говорячи: „Не шкодьте ані землі, ані морю, ані дереву, аж поки ми покладемо печатки рабам Бога нашого на їхніх чόлах!“

4 І почув я число попечатаних: сто сорок чотири тисячі^[9] попечатаних від усіх племен Ізраїлевих синів:

5 з племени Юдиного — дванадцять тисяч попечатаних, з племени Рувімового — дванадцять тисяч, з племени Гáдового — дванадцять тисяч,

6 з плéмени Асірового — дванадцять тисяч, з племени Нефталімового — дванадцять тисяч, з племени Манасіїного — дванадцять тисяч,

7 з племени Симеóнового — дванадцять тисяч, з племени Левіїного — дванадцять тисяч, з племени Іссахáрового — дванадцять тисяч,

8 з племени Завулóнового — дванадцять тисяч, з племени Йóсипового — дванадцять тисяч, з племени Веніямінового — дванадцять тисяч попечатаних.

Бідарі перед Божим престолом

9 Потому я глянув, — і ось натовп великий, що його зрахувати не може ніхто, з усякого люду, і племён, і нарбодів, і язиків, стояв перед престолом і перед Агнцем, зодягнені в білу одежу, а в їхніх руках було пальмове віття.

10 І взивали вони гучним голосом, кажучи: „Спасіння нашому Богові, що сидить на престолі, і Агнцеві!“

11 А всі анголі стояли навколо престолу та старців і чотирьох тих тварин. І вони на обличчя попадали перед престолом, і вклонилися Богові,

12 кажучи: „Амінь! Благословення, і слава, і мудрість, і хвала, і честь, і сила, і міць — нашому Богу на вічні віки! Амінь!“

13 І відповів один із старців, і до мене сказав: „Оці, що зодягнені в білу одежу, — хто вони й звідкіля поприходили?“

14 І сказав я йому: „Мій пане, ти знаєш!“ Він же мені відказав: „Це ті, що прийшли від великого горя, і випрали одіж свою, та вибілили її в крові Агнця.

15 Тому то вони перед Божим престолом, і в храмі Його день і ніч Йому служать. А „Той, Хто сидить на престолі, розтягне намета над ними“.

16 „Вони голоду й спраги терпіти не будуть уже, і не буде палити їх сонце, ані спека яка“.

17 Бо Агнець, що серед престолу, „буде їх пасти, і водитиме їх до джерел вод життя. І Бог кожную сльозу з очей їхніх зітре!“

Розкриття сьомої печатки. Нищення землі по сурмленні шістьох анголів

8 І коли сьому печатку розкрив, німа тиша настала на небі десь на півгодини.
2 І я бачив сімох анголів, що стояли перед Богом. І дано було їм сім сурем.

3 І прийшов другий ангол, та й став перед жертовником із золотою кадильніцею. І було йому дано багато кадила, щоб до молитов усіх святих додав на золотого жертовника, що перед престолом.

4 І знявся дим кадильний з молитвами святих від руки ангола перед Бога.

5 А ангол кадильніцю взяв, і наповнив її огнем із жертовника, та й кинув на землю. І зчинилися гроби, і гуркотнява, і блискавиці та трясіння землі.

6 І сім анголів, що мали сім суре́м, пригото́ували́ся, щоб сурми́ти.

7 І засурми́в перший ангол, — і вчинили́ся град та огонь, переми́шані з кров'ю, і впали на землю. І спали́лась тре́тина землі, і згорі́ла тре́тина дере́в, і всі́яка зеле́на тра́ва погорі́ла.

8 І засурми́в дру́гий ангол, — і немов би вели́ка го́ра, розпо́лена о́гнем, була́ вки́нена в мо́ре. І тре́тина мо́ря зроби́лася кров'ю,

9 і померла́ тре́тина мо́рського створи́ння, що маю́ть жит́тя, і за́гинула тре́тина ко́раблів.

10 І засурми́в тре́тій ангол, — і вели́ка зоря́ спала́ з неба́, пала́ючи, як смо́лоскі́п. І спала́ вона́ на тре́тину рі́чок та на водні́ дже́рела́.

11 А йме́ння зорі́ тій По́лін. І ста́ла тре́тина во́ди, як по́лін, і ба́гато з люде́й по́вмира́ли з во́ди, бо згі́ркла вона́.

12 І засурми́в ангол че́твертий, — і вда́рено тре́тину со́нця, і тре́тину ми́сяця, і тре́тину зі́р, щоб за́тьми́лася їхня́ тре́тина, щоб тре́тина д́ня не сві́тила, так само́ ж і ні́ч.

13 І ба́чив, і чу́в я одно́го орла́, що ле́тів се́ред неба́ і клі́кав гу́чним го́лосом: „Го́ре, го́ре, го́ре тим, хто жи́ве на землі́, від го́лосів сурмо́вих по́зоста́лих трьох анго́лів, що маю́ть сурми́ти!“

9 І засурми́в п'я́тий ангол, — і я ба́чив збо́рю, що спала́ із неба́ до́долу. І ї́й да́ний бу́в ключ від кри́ниці безо́дної́.

2 І вона́ віді́мкнула кри́ницю безо́дню, — і ди́м по́валив із кри́ниці, мо́в ди́м із вели́кої пе́чі. І за́тьми́лося со́нце й по́вітря від кри́ничного ди́му.

3 А з ди́му на землю́ ви́йшла са́рана́, і да́но ї́й ми́ць, як маю́ть ми́ць ско́рпіо́ни земні́.

4 І на́казано ї́й, щоб вона́ не шко́дила земні́й тра́ві, ані жа́дному зі́ллю, ані жа́дному дере́ву, але́ ті́льки тим лю́дям, які́ на чо́лах не маю́ть печатки́ Бо́жої́.

5 І бу́ло да́но ї́й, щоб їх не вби́вати, але́ му́чити п'я́ть ми́сяців; а му́ка від не́ї, як му́ка від ско́рпіо́на, ко́ли вку́сить лю́ди́ну.

6 І в ті дні люди смерти шукатимуть, — та не знайдуть її! Померти вони захотять, — та втече від них смерть!

7 А вигляд сарані був подібний до коней, на війну приготованих; а на головах у неї — немов би вінки, подібні на золото, а обличчя її — немов людські обличчя.

8 І мала волосся — як волосся жіноче, а її зуби були — немов лев'ячі.

9 І мала вона панцери, немов панцери залізні; а шум її крил — немов шум колесниць, коли коней багато біжить на війну.

10 І мала хвости, подібні до скорпіонових, та жала, а в неї в хвостах її влада — п'ять місяців шкодити людям.

11 І мала вона над собою царя, ангола безодні; йому по-єврейському ім'я Авадд'он, а по-грецькому звався він Аполліон!^[10]

12 Одне горе минуло! Ось за ним ще два горя надходять!

13 І засурмів шостий Ангол, — і я почув один голос із чотирьох рогів золотого жертовника, який перед Богом,

14 що казав шостому Анголові, який мав сурму: „Розв'яжи чотирьох Анголів, що пов'язані при великій річці Ефраті“.

15 І були порозв'язувані чотири Ангoli, пригот'овані на годину, і на день, і на місяць, і на рік, щоб убили третину людей.

16 А число кінного війська — двадцять тисяч раз по десять тисяч; і я чув їхнє число.

17 І так бачив я коней в видінні, а на них верхівців, що панцери мали огняні, і гіяцінтови, і сірчані. А голови в коней — немов голови лев'ячі, а з їхнього рота виходив огонь, і дим, і сірка.

18 І побита була третина людей від цих трьох поразок, — від огню, і від диму, і від сірки, що виходили з їхніх ротів.

19 Сила бо коней була в їхнім роті та в їхніх хвостах. А хвости їхні подібні до вужів, що мають голови, і ними вони шкоду чинять.

20 А решта людей, що не вбита була цими порáзками, не пока́ялася за діла своїх рук, щоб не кланятись де́монам, ані ідолам золотим, і срібним, і мідяним, і кам'яні́м, і дерев'яним, що не можуть вони ані бачити, ані чути, ані ходити.

21 І вони не пока́ялися в своїх убивствах, ані в чарах своїх, ні в розпусті своїй, ні в краді́жках своїх.

Пізнáння а́нголової книжки

10 І бачив я іншого поту́жного Ангола, що сходив із неба. *Був одя́гнений в хмару, і над його головою весéлка була, а обличчя його — немов сонце, а ноги його — як стовпі́ огняні,*

2 і мав у руці своїй книжку розгóрнену. І він поставив свою праву ногу на море, а ліву — на землю,

3 і закричав гучним голосом, як лев той ричить. І як він закричав, то заговоріли сім грóмів голосами своїми.

4 А як заговорили сім грóмів голосами своїми, я хотів був писати. Та я почув голос із неба, що до мене казав: „Запечатай оте, що сім грóмів казали, і того не пиши!“

5 А Ангол, що я бачив його, як стояв він на морі й землі, зняв до неба праві́цю свою

6 та й поклявся Живучим по вічні віки, Який створив небо та те, що на ньому, і землю та те, що на ній, і море й що в нім, — що вже ча́су не бу́де,

7 а дня голосу сьомого Ангола, коли він засу́рмить, доверші́ться Божа таємни́ця, як Він благові́стив був Своїм рабам пророкам.

8 І голос, що я чув його з неба, став знов говорити зо мною й казати: „Піди, та візьми розгóрнену книжку з руки Ангола, що стоїть на морі й землі“.

9 І пішов я до Ангола та й промовив йому, щоб дав мені книжку. А він мені каже: „Візьми, і з'їж її! І гі́ркість учинить вона для твого живота, та в устах твоїх буде солодка, як мед“.

10 І я взяв з руки Ангола книжку та й з'їв її. І була вона в устах моїх, немов мед той, солодка. Та коли її з'їв, вона гі́ркість зробила в моїм животі...

11 І сказали мені: „Ти мусиш зно́ву пророкувати про наро́ди, і поган, і язýки, і про багато царів“.

Скатува́ння двох пророків і їх воскресе́ння

11 І да́но трості́ну мені, поді́бну до па́лиці, і сказано: „Устань, і зми́ряй хра́ма Божого й же́ртівника, і тих, хто вкло́няється в ньому.

2 А двір, що за храмом, лиши та не міряй його, бо він да́ний поганам, — і сорок два місяці́ бу́дуть топтати вони святе місто.

3 І звелю́ Я двом свідкам Свої́м, і бу́дуть вони пророкувати тисячу двісті й ші́стдесят день, ^[11] зодя́гнені в волося́ницю.

4 Вони́ — дві оли́вки і два світи́льники, що сто́ять перед Богом землі́.

5 І коли́ б хто схоті́в учинити ї́м кривду, то вийде о́гонь з їхніх уст, — і пої́сть ворогів їхніх. А коли́ хто захоче вчинити ї́м кривду, — той отак му́сить бути забитий.

6 Вони́ маю́ть вла́ду небо замкнути, щоб за днів їхнього пророцтва не йшов дощ. І маю́ть вла́ду вони над водою, — у кров оберта́ти її, і вдарити землю́ всіля́кою карою, скільки разі́в вони схочу́ть.

7 А коли́ вони скі́нчать свідо́цтво своє, то зві́рина, що з безодні виходить, із ними ві́йну поведе́, — і вона їх пере́може та їх повби́ває.

8 І їхні трупи поли́шить на майда́ні великого міста, що зве́ться духовно Со́до́м і Єгипет, де й Госпо́дь наш був розп'я́тий.

9 І ба́гато з наро́дів, і з племен, і з язýків, і з поган бу́дуть дивитися пів́чверта дні на їхні трупи, не дозво́лять покласти в гробі́ їхніх тру́пів.

10 А ме́шканці землі́ буду́ть тішитися та радіти над ними, і дару́нки пошлю́ть один о́дному, бо мучили ці́ два пророки ме́шканців землі́.

11 А по пів́чверта днях дух життя́ ввійшов у них від Бога, — і вони повста́вали на ноги свої́. І напав жах вели́кий на тих, хто дивився на них!

12 І почули вони гучний го́лос із неба, що ї́м говорив: „Зійді́ть сюди!“ І на небо зійшли вони в хмарі́, і вороги їхні́ дивили́сь на них.

13 І тієї години зчинився страшний землетрус, і десята частина міста *того* завалилась... І в цім трусі загинуло сім тисяч людських імен, а решта обгорнена жахом була, — і вони віддали славу Богу Небесному!

14 Друге горе минуло! Ото незабаром настане за ним третє горе!“

Царство Боже по сьомій сурмі

15 І засурмив сьомий ангол, — і на небі зчинились гучні голосі, що казали: „Перейшло панування над світом до Господа нашого та до Христа Його, — і Він зацарює на вічні вікі!“

16 І двадцять чотири старці, що на престолах своїх перед Богом сидять, попадали на обличчя свої, та й уклонилися Богові,

17 кажучи: „Дяку складаємо Тобі, Господи, Боже Вседержителю, що Ти є й що Ти був, що прийняв Свою силу велику та й зацарював!“

18 А погани розлюбилися, та гнів Твій прийшов, і час настав мертвих судити, і дати заплату рабам Твоїм, пророкам і святим, і тим, хто Ймення Твого боїться малим і великим, і знищити тих, хто нищить землю“.

19 І розкрився храм Божий на небі, — і ковчег заповіту Його в Його храмі з'явився. І зчинилися блискавки, і гуркіт, і громи, і землетрус, і великий град.

Жінка, зодягнена в сонце, та семиголовий змії

12 І з'явилась на небі велика ознака: Жінка, зодягнена в сонце, а під ногами її місяць, а на її голові вінок із дванадцяті зір.

2 І вона мала в утробі, і кричала від болю, та муки терпіла від пороку.

3 І з'явилася інша ознака на небі, — ось змії червоноогняні, великий, що мав сім голів та десять рогів, а на його головах сім вінців.

4 Його хвіст зміїв третину зір із неба та й кинув додолу. І змії стояв перед жінкою, що мала вродити, щоб з'їсти дитину її, коли вродить.

5 І дитину вродила вона чоловічої статі, що всі народи має пасти залізним жезлом. І дитина її була взята до Бога, і до престолу Його.

6 А жінка втекла на пустиню, де вона мала місце, від Бога для неї вготоване, щоб там годували її тисячу двісті шістьдесят день.

Архангол Михаїл скидає змія на землю

7 І сталась на небі війна: Михаїл та його анголі вчинили зо змієм війну́. І змій воював та його анголи,

8 та не втрималися, і вже не знайшлося їм місця на небі.

9 І скінений був змій великий, вуж стародавній, що зветься диявол і сатана́, що зводить світ, і скинений був він додолу, а з ним і його анголі були скинені.

10 І я почув гучний голос на небі, який говорив: „Тепер настало спасіння, і сила, і царство нашого Бога, і вла́да Христа Його, бо скинений той, хто братів наших ска́ржив, хто перед нашим Богом оскáржував їх день і ніч!

11 І вони його перемогли кров'ю Агнця та словом свого засві́дчення, і не полюбили життя свого навіть до смерті!

12 Через це звеселі́ся ти, небо, та ті, хто на нім пробуває! Горе землі та морю, до вас бо диявол зійшов, маючи лютість велику, знаючи, що короткий час має!“

Змій-диявол переслідує жінку

13 А коли змій побачив, що додолу він скінений, то став переслі́дувати жінку, що вродила хлоп'я́.

14 І жінці да́ні були два крила великого орла, щоб від змія летіла в пустиню до місця свого, де будуть її годувати час, і часі́, і півча́су.

15 І пустив змій за жінкою з уст своїх во́ду, як рі́чку, щоб річка схопи́ла її.

16 Та жінці земля допомгла, — і розкрила земля свої́ уста, та й випила річку, яку змій пустив із своїх уст.

17 І змій розлютува́вся на жінку, і пішов воювати з останком насіння її, що вони бережуть Божі заповіді та мають свідо́цтво Ісусове.

18 І я став на морсько́му піску́.

Анти́христ і його пророк: Семиголова звірі́на звелá світ

13 І я бачив звірі́ну, що виходила з моря, яка мала десять ро́гів та сім голів, а на ро́гах її *було* десять вінці́в, а на її го́ловах богознева́жні імена́.

2 А звіріна, що я її бачив, подібна до рися бу́ла, а но́ги її — як ведме́жі, а па́ща її — немов ле́в'яча па́ща. І змі́й дав їй свою́ силу, і престо́ла сво́го, і владу велику.

3 А одна з її голів була ніби забита на смерть, але рана смерте́льна її вздо́рбилась. І вся зем́ля дивува́лась, слі́дкуючи за звіріною!

4 І вклонилися змієві, що дав владу зві́рині. І вклонились зві́рині, говорячи: „Хто до зві́рини поді́бний, і хто воюва́ти з нею може?“

5 І їй да́но уста, що говори́ли зухва́ле та богознева́жне. І їй да́но владу ді́яти сорок два місяці.

6 І відкри́ла вона свої́ уста на знева́гу проти́ Бога, щоб богозневажа́ти Ім'я́ Йо́го й оселю́ Йо́го, та тих, хто на не́бі живе.

7 І їй да́но прова́дити війну́ зо святи́ми, та їх пере́могти. І їй да́на вла́да над ко́жним пле́менем, і наро́дом, і язико́м, і лю́дом.

8 І їй вкло́няться всі, хто живе на землі́, що їхні́ імена́ не написані́ в кни́гах жит́тя А́гнця, за́коленого від за́кла́дин сві́ту.

9 Коли ма́є хто ву́хо, нехай слуха́є:

10 Коли хто до по́лону веде́, — *сам* пі́де в по́лон. Коли хто мече́м уби́ває, — та́кий муси́ть *сам* бу́ти вби́тий мече́м! Отут терпели́вість та ві́ра святи́х!

Друга звірі́на помага́є зводити́ сві́т

11 І бачи́в я іншу́ зві́рину, що вихо́дила з землі́. І вона́ мала́ два ро́ги, поді́бні я́гнчым, та говори́ла, як змі́й.

12 І вона́ виконува́ла всю́ владу́ першо́ї зві́рини́ перед не́ю, і робила́, щоб зем́ля та ті, хто живе́ на ній, вклонили́ся першій́ зві́рині, що в не́ї вздо́рблена́ була́ її́ рана́ смерте́льна.

13 І чини́ть вона́ великі́ озна́ки, так що́ й о́гонь зводи́ть з не́ба до́долу́ перед лю́дьми́.

14 І зводи́ть вона́ ме́шканців́ землі́ чере́з озна́ки, що́ ї́х да́но ї́й чини́ти перед зві́ріною́, намовля́ючи ме́шканців́ землі́ зроби́ти о́браза́ зві́рини, що ма́є ра́ну від ме́ча, та живе́.

15 І да́но їй вкля́сти духа о́бразові зві́рини, щоб заговори́в о́браз зві́рини, і зроби́ти, щоб усі, хто не поклони́ться о́бразові зві́рини, поби́ті бу́ли.

16 І зроби́ть вона, щоб усім — малим і великим, багатим і вбогим, вільним і рабам — бу́ло да́но знаме́но на їхню прави́цю або на їхні чо́ла,

17 щоб ніхто не міг ані купити, ані продати, якщо він не має знаме́на ймення зві́рини, або числа ймення його.

18 Тут мудрість! Хто має розум, нехай порахує число зві́рини, бо воно число лю́дське. А число її — ші́стсот ші́стдеся́т ші́сть.

Агнець на Сіонській горі

14 І я гляну́в, — і ось Агнець стої́ть на Сіонській горі́, а з Ним сто сорок чоти́ри тисячі, що маю́ть Ім'я́ Його́ й Ім'я́ Отця́ Його́, написа́не на своїх чо́лах.

2 І почу́в я го́лос із неба, немов шум велико́ї води, і немов гук міцно́го грому. І почу́в я го́лос гу́слярі́в, що грали на гу́слах своїх,

3 і спі́вали, як пі́сню нову́ перед престо́лом і перед чоти́рьома́ твари́нами й ста́рцями. І ніхто не міг навчи́тися пі́сні, окрім цих ста соро́ка чоти́рьох тисяч, ви́куплених від землі́.

4 Це ті, хто не оскверни́вся з жі́нками, бо чи́сті вони. Вони йду́ть за Агнцем, куди Він і́де. Вони ви́куплені від лю́дей, пе́рвістки Бого́ві й Агнцеві́,

5 не знайшло́ся бо підсту́пу в їхніх уста́х, бо вони непоро́чні!

Настає година суду Божого

6 І побачи́в я іншого а́нгола, що ле́тів серед неба́, і мав благові́стити ві́чну Єва́нгелію ме́шканцям землі́, і ко́жному лю́дові, і пле́мені, і яз́ику, і наро́дові.

7 І він говори́в гучним го́лосом: „Побі́йтеся Бога́ та сла́ву відда́йте Йому́, бо наста́ла година́ суду́ Йо́го, і вкло́ніться То́му, Хто створи́в небо́, і землю́, і море́, і водні́ дже́рела!“

8 А інший, дру́гий а́нгол *леті́в* слідо́м і ка́зав: „Упа́в, упа́в Вавило́н, мі́сто вели́кий, бо лю́тим ви́ном розпо́сти сво́єї він напо́їв усі наро́ди!“

9 А інший, третій ангол *летів* услід за ним, гучним голосом кажучи: „Коли хто вклоняється звіріні та образу її, і приймає знамено на чолі своїм чи на руці своїй,

10 то той питиме з вина Божого гніву, вина незмішаного в чаші гніву Його, і буде мучений в огні й сірці перед анголами святими та перед Агнцем.

11 А дим їхніх мук підійматиметься вічні вікі. І не мають спокію день і ніч усі ті, хто вклоняється звіріні та образу її, і приймає знамено ймення його“.

12 Тут терпеливість святих, що додержують заповіді Божі та Ісусову віру!

Блаженні, хто вмирає в Господі

13 І почув я голос із неба, що до мене казав: „Напиши: Блаженні ті мертві, хто з цього часу вмирає в Господі! Так, каже Дух, — вони від праць своїх заспокояться, бо їхні діла йдуть за ними слідом“.

Початок суду Божого

14 І я глянув, — і ото біла хмара, а на хмарі сидить подібний до Людського Сина. Він мав на Своїй голові золотого вінця, а в руці Його гострий серп.

15 І інший ангол вийшов із храму, і гучним голосом кликнув до Того, Хто на хмарі сидів: „Пошли серпа свого й жни, бо настала година пожати, дозріло бо жніво землі!“

16 І Той, Хто на хмарі сидів, скинув додолу серпа свого, — і земля була вижата.

17 І інший Ангол вийшов із храму, що на небі, — і він мав гострого серпа.

18 І інший ангол, що мав владу над огнем, вийшов від жертовника. І він гучним голосом клікнув до того, що мав гострого серпа, говорячи: „Пошли свого гострого серпа, і позбирай грона земної виноградини, бо грона її вже доспіли“.

19 І ангол кинув додолу серпа свого, і зібрав виноград на землі, і вкинув в велике чавіло Божого гніву.

20 І потівчене було чавіло за містом, і потекла кров із чавіла аж до кінських вуздечок, на тисячу шістсот стадій.

Сім Анголів пока́рання

15 І бачив я інше знаме́но на небі, велике та дивне, — сім анголі́в, що сім кар вони мали, бо ними кінча́вся гнів Божий.

2 І я бачив *щось*, ніби як море скляне́, з огнем перемішане. А ті, що перемогли звіріну та о́браз а його, і знаме́но його, і число його ймення, — стояли на морі скляні́м, та мали гу́сла Божі.

3 І співали вони пісню Мойсея, раба Божого, і пісню Агнця, говорячи: „Великі та дивні діла Твої, о Господи, Боже Вседержителю! Справедливі й правдиві дороги Твої, о Царю святих!

4 Хто́ Тебе, Господи, не побої́ться, та Йме́ння Твого не просла́вить? Бо один Ти святий, бо наро́ди всі прийдуть та вкло́няться перед Тобою, бо з'явилися су́ди Твої!“

5 А по цьому я глянув, — і ось відчинився храм скі́нї свідчення в небі,

6 і сім анголі́в вийшли з храму, і сім кар вони мали. Вони були вдягнені в ша́ти льняні́, чисті й ясні́, і підперезані довкола грудей золотими пояса́ми.

7 І одна з чотирьох тих тварин да́ла сімом ангола́м сім чаш золотих, наповнених гніву́ Бога, що живе повік віку.

8 І храм переповни́вся димом від Божої слави, і від сили Його. Та до храму ніхто не спромігся ввійти, аж поки не скінчили́ся ті сім кар сімох а́нголів.

Сім чаш гніву́ Божого нищать землю

16 І я почув гучний голос із храму, що ка́зав до семи анголів: „Ідіть, і вилийте на землю сім чаш гніву́ Божого!“

2 І пішов перший ангол, і вилив на землю чашу свою. І шкідливі та люті болячки обсі́ли людей, хто мав знаме́но звіріни й вклонявсь її о́бразу.

3 А другий ангол вилив свою чашу до моря. І сталася кров, немов у мерця́, — і кожна істота жива вмерла в морі.

4 Третій же ангол вилив чашу свою на річки́ та на водні джерела́, — і сталася кров.

5 І почув я ангола вод, який говорив: „Ти праведний, що Ти є й що Ти був, і святий, що Ти це присудив!

6 Бо вони пролили кров святих та пророків, — і Ти дав їм напиться крові. Вони варті *того!*“

7 І я чув, як жертовник говорив: „Так, Господи, Боже Вседержителю! Правдиві й справедливі суди Твої!“

8 А ангол четвертий вилив свою чашу на сонце. І дано йому палити людей огнем.

9 І спека велика палила людей, і зневажали вони Ім'я Бога, що має владу над карами тими, — і вони не покалися, щоб славу віддати Йому.

10 А п'ятий ангол вилив чашу свою на престола звірини. І затьмілося царство її, і *люди* від болю кусали свої язикі,

11 і Бога Небесного вони зневажали від болю свого й від своїх болячок, — та в учинках своїх не покаїлись!

12 Шостий же ангол вилив чашу свою на річку велику Ефрат, — і вода її висохла, щоб приготувати дорогу царям, які від схід сонця.

13 І я бачив, *що виходили* з уст змія, і з уст звірини, і з уст неправдивого пророка три дүхи нечисті, як жаби, —

14 це духи демонські, що чинять ознаки. Вони виходять до царів усього світу, щоб зібрати їх на війну того великого дня Вседержителя Бога.

15 Ось іду, немов злодій! Блаженний, хто чуйний, і одежу свою береже, щоб нагім не ходити, і щоб не бачили ганьби його!

16 І зібрав їх на місце, яке по-єврейському зветься Армагеддон. [\[12\]](#)

17 Сьомий же ангол вилив чашу свою на повітря. І голос гучний залунав від небесного храму з престолу, говорячи: „Сталося!“

18 І сталися блискавки й гуркіт та гроби, і сталось велике трясіння землі, якого не було, відколи людина живе на землі. Великий такий землетрус, такий міцний!

19 І місто велике розпалося на три частини, і попадали людські міста. І великий Вавилон був згаданий перед Богом, щоб дати йому чашу вина Його лютого гніву.

20 І зник кожен острів, і не знайдено гір!

21 І великий град, як важкі тягарі, падав із неба на людей. І люди зневажали Бога за покарання градом, — бо кара Його була дуже велика!

Велика розпусниця

17 І прийшов один із семи анголів, що мають сім чаш, і говорив зо мною, кажучи: „Підійди, — я покажу тобі засудження великої розпусниці, що сидить над багатьма водами.

2 З нею розпусту чинили земні царі, і вином розпусти її впивались мешканці землі“.

3 І в дусі повів він мене на пустиню. І побачив я жінку, що сиділа на червоній звірині, переповненій іменами богозневажними, яка мала сім голів і десять рогів.

4 А жінка була одягнена в порфіру й кармазін, і приоздоблена золотом і дорогоцінним камінням та перлами. У руці своїй мала вона золоту чашу, повну гидоти та нечести розпусти її.

5 А на чолі її було написане ім'я, таємниця: „Великий Вавилон, — мати розпусти й гидоти землі“. [\[13\]](#)

6 І бачив я жінку, п'яну від крові святих і від крові мучеників Ісусових, і, бачивши її, дивувався я дивом великим.

Таємниця жінки й звірини

7 А ангол промовив до мене: „Чого ти дивуєшся? Я скажу тобі таємницю жінки й звірини, яка носить її, яка має сім голів і десять рогів.

8 Звірина, яку бачив я, була — і нема, і має вийти з безодні — і піде вона на погибіль. А мешканці землі, що їхні імена не записані в книгу життя від закладін світу, дивуватися будуть, як побачать, що звірина була — і нема, і з'явиться.

9 Тут розум, що має він мудрість. Сім голів — це сім гір, що на них сидить жінка. І сім царів, —

10 п'ять їх упало, один є, другий іще не прийшов, а як прийде, то мусить він трохи пробути.

11 І звіріна, що була — і нема, і вона — сама восьма й з сімох, і йде на погибіль.

12 А десять тих рогів, що бачив ти їх, — то десять царів, що ще не прийняли царства, але приймуть владу царську із звіріною на одну годину.

13 Вони мають одну думку, а силу та владу своєю віддадуть звіріні.

14 Вони воюватимуть проти Агнця та Агнець переможе їх, бо Він — „Господь над панами та Цар над царями“. А ті, хто з Ним, покликані, і вибрані, і вірні“.

15 І говорить до мене: „Води, що бачив ти їх, де сидить та розпусниця, то народи та люди, і племена та язики.

16 А десять рогів, що ти бачив їх, та звіріна, — вони зненавидять розпусницю, спустошать її й обнажать, і з'їдять її тіло, і огнем її спалять.

17 Бо Бог дав їм до серця, щоб волю чинили Його, маючи одну думку, і щоб царство своє віддали звіріні, аж поки не виповняться слова Божі.

18 А жінка, яку ти бачив, то місто велике, що панує над царями земними“.

Загибіль Вавилону

18 Після цього побачив я іншого ангола, що сходив із неба, і що владу велику він мав. І земля освітілась від слави його.

2 І він гучним голосом кликнув, говорячи: „Упав, упав великий Вавилон! Став він оселею демонів, і сховищем усякому духові нечистому, і сховищем усіх птахів нечистих та ненавидних,

3 бо лютим вином розпусти своєї він напоїв всі народи! І земні царі з ним розпусту чинили, а земні купці збагатіли від сили розкоші його!“

4 І почув я інший голос із неба, який говорив: „Вийдіть із нього, люди мої, щоб не сталися ви спільниками гріхів його, і щоб не потрапили в карання його.

5 Гріхи бо його досягли аж до неба, і Бог згадав про неправди його.

6 Відплатіть ви йому, як і він вам платив, і вдвоє подвойте йому за вчинки його! Удвоє налийте до чаші, що нею він вам наливав!

7 Скільки він славив себе та розкошував, стільки муки та смутку завдайте йому! Бо в серці своєму говорить: „Сиджу, як цариця, і я не вдова, і бачити смутку не буду!“

8 Через це одного дня прийдуть кари його, смерть, і плач, і голод, і спалений буде огнем, бо міцний Господь, Бог, що судить його!“

Плач за Вавилоном

9 І будуть плакати та голосити за ним царі земні, що з ним розпусти чинили та розкошували, коли побачать дим пожежі його.

10 Вони через страх його мук стоятимуть здалека та говоритимуть: „Горе, горе, о місто велике, Вавилоне, місто могутнє, бо суд твій прийшов однієї години!“

11 І земні купці будуть плакати та голосити за ним, бо ніхто не купує вже їхнього вантажу, —

12 вантажу золота, і срібла, і каміння дорогоцінного, і перел, і віссону, і порфіри, і шовку, і кармазину, і всякого дерева запашного, і всякого посуду з слонової кости, і всякого посуду з дорогоцінного дерева, і мідяного, і залізного, і мармурового,

13 і кориці, і шафрану, і пахоців, і мирри, і ливану, і вина, і оливи, і тонкої муки, і пшениці, і товару, і овець, і коней, і возів, і рабів, і душ людських.

14 І плоди пожадливості душі твоєї відійшли від тебе, і все сите та світле пропало для тебе, — і вже їх ти не знайдеш!

15 Купці цими речами, що вони збагатилися з нього, від страху мук його стануть здалека, і будуть плакати та голосити,

16 і казати: „Горе, горе, місто велике, зодягнене в віссон і порфіру та в кармазин, і прикрашене золотом і дорогоцінним камінням та перлами,

17 бо за одну годину згинуло таке велике багатство“. І кожен стернік, і кожен, хто пливає на кораблях, і моряки, і всі, хто працює на морі, — стали здалека,

18 і, бачивши дим від пожежі його, кричали й казали: „Котре до великого міста подібне?“

19 І вони посіпали порошком голови свої, і закричали, плачучи та голбсячи, і кажучи: „Горе, горе, місто велике, що в ньому з його дорогоцінностей збагатілися всі, хто має кораблі на морі, бо за одну годину воно спорожніло!

20 Радій з цього, небо, і святі апостоли та пророки, бо Бог виконав суд ваш над ним!“

Вавилон остаточно загине

21 І один сильний ангол узяв великого каменя, як жорно, і кинув до моря, говорячи: „З таким розгоном буде кинений Вавилон, місто велике, — і вже він не знайдеться!

22 І голос гусярів, і співаків, і сопільників, і сурмачів уже не буде чутий в тобі! І вже не знайдеться в тобі жодного мистця й ніякого мистецтва, і шум жорен уже не буде чутий в тобі!

23 І світло свічників уже не буде світити в тобі, і голос молодого й молодої вже не буде чутий в тобі. Бо купці твої були земні вельможі, бо твоїм ворожбінством були зведені всі народи!

24 Бо в нім знайдена кров пророків, і святих, і побитих усіх на землі“.

Радість від осуду Вавилону

19 По цьому почув я на́че гучний голос великого на́товпу в небі, який говорив: „Алілу́я!^[14] Спасі́ння, і слава, і сила Господе́ві нашо́му,

2 правдиві бо та справедливі суди́ Його, бо Він засудив ту велику розпусницю, що землю зіпсула своєю розпущо́ю, і помстив за кров Свої́х рабів з її рук!“

3 І вдруге сказали вони: „Алілу́я! І з неї дим виступає на вічні віки!“

4 І попада́ли двадцять чотири ста́рці й чотири тварі́ни, і поклонилися Богові, що сидить на престолі, говорячи: „Амінь, алілу́я!“

5 А від престолу вийшов голос, що клікав: „Хваліть Бога нашого, усі раби Його, і всі, хто боїться Його, і малі, і великі!“

6 І почув я ніби голос великого натовпу, і наче шум великої води, і мов голос громів гучних, що вигукували: „Алілуя, бо запанував Господь, наш Бог Вседержитель!“

7 Радіймо та тішмося, і даймо славу Йому́, бо весілля Агнця настало, і жона Його себе приготувала!“

8 І їй дано було зодягнутися в чистий та світлий вісón, бо вісón — то праведність святих.

9 І сказав він мені: „Напиши: Блаженні покликані на весільну вечерю Агнця!“ І сказав він мені: „Це правдиві Божі слова!“

10 І я впав до його ніг, щоб вклонитись йому. А він каже мені: „Таж ні! Я співслуга твій та братів твоїх, хто має засвідчення Ісусове, — Богові вклонися!“ Бо засвідчення Ісусове, — то дух пророцтва.

Явлення Ісуса Христа́

11 І побачив я небо відкрите. І ось білий кінь, а Той, Хто на ньому сидів, зветься Вірний і Правдивий, і Він праведно судить і воює.

12 Очі Його — немов полум'я огняне́, а на голові Його — багато вінців. Він ім'я́ мав написане, якого не знає ніхто, тільки Він Сам.

13 І зодягнений був Він у шату, покрáшену кров'ю. А Йому на ім'я: Слово Боже.

14 А війська́ небесні, зодягнені в білий та чистий вісón, їхали вслід за Ним на білих ко́нях.

15 А з Його уст виходив гострий меч, щоб ним бити народи. І Він па́стиме їх залізним жезлом, і Він буде топтати чаві́ло вина лютого гніву Бога Вседержителя!

16 І Він має на шаті й на стéгнах Своїх написане ймення: „Цар над царями, і Господь над панами“.

Знищення звірини та її прихильників

17 І бачив я одного ангола, що на сонці стояв. І він гучним голосом клікнув, ка́жучи до всіх птахів, що серед неба літали: „Ходіть, — і зберіться на велику Божу вечерю,

18 щоб ви їли тіла царів, і тіла тісячників, і тіла сильних, і тіла ко́ней і тих, хто сидить на них, і тіла всіх вільних і рабів, і малих, і великих“.

19 І я побачив звіріну, і зёмних царів, і війська́ їхні, зібрані, щоб учинити війну з Тим, Хто сидить на коні, та з військом Його.

20 І схóплена була звірі́на, а з нею неправдивий пророк, що ознаки чинив перед нею, що ними звів тих, хто знаме́но звірі́ни прийняв і поклонився був о́бразові її. Обоє вони були вкинені живими до огня́ного озера, що сіркою горіло.

21 А решта побита була мечем Того, Хто сидів на коні, що виходив із уст Його. І все пта́ство наїлося їхніми трупами.

Сатана́ скі́тий на тисячу літ

20 І бачив я ангола, що схóдив із неба, що мав ключа від безодні, і кайдáни великі в руці своїй.

2 І схо́пив вій змíя, вужа́ стародавнього, що диявол він і сатана́, і зв'язав його на тисячу ро́ків, —

3 та й кинув його до безо́дні, і замкнув його, і печатку над ним поклав, щоб наро́ди не звóдив уже, аж поки не скі́нчиться тисяча ро́ків. А по цьо́му він розв'язаний буде на короткий час.

Останній суд Божий. Перше воскресіння

4 І бачив я престоли та тих, хто сидів на них, — і суд їм був да́ний, — і душі стятих за сві́дчення про Ісуса й за Слово Боже, які не вклонились звірі́ні, ані о́бразові її, і не прийняли́ знаме́на на чо́ла свої та на руку свою. І вони ожи́ли, і царювали з Христом тисячу ро́ків.

5 А інші померлі не ожи́ли, аж поки не скі́нчиться тисяча ро́ків. Це перше воскресіння.

6 Блаженний і святий, хто має частку в першому воскресінні! Над ними друга смерть не матиме вла́ди, але вони будуть священиками Бога й Христа, і царюватимуть з Ним тисячу ро́ків.

Останній наступ сатані й перемога над ним

7 Коли ж скінчиться тисяча років, сатана́ буде віпущений із в'язниці своєї.

8 І вийде він зводити народи, що вони на чотирьох краях землі, Го́га й Маго́га, [\[15\]](#) щоб зібрати їх до бою, а число їхнє — як морський пісок.

9 І вийшли вони на ширину́ землі, і оточили та́бір святих та улю́блене місто. І зійшов огонь з неба, — і пожер їх.

10 А диявол, що зводив їх, був укинений в озеро огняне́ та сірча́не, де звірі́на й пророк неправдивий. І мучені будуть вони день і ніч на вічні вікі́.

Загальне воскресіння й останній суд

11 І я бачив престола великого білого, і Того, Хто на ньому сидів, що від лиця Його втекла земля й небо, і місця для них не знайшло́ся.

12 І бачив я мертвих малих і великих, що стояли перед Богом. І розгорну́лися книги, і розгорну́лась інша книга, — то *книга* життя. І су́джено мертвих, як написано в книгах, за вчинками їхні́ми.

13 І далó море мертвих, що в ньому, і смерть і ад дали мертвих, що в них, — і су́джено їх згідно з їхні́ми вчинками.

14 Смерть же та ад були вкинені в озеро огняне́. Це друга смерть, — озеро огняне́.

15 А хто не знайшовся написаний в книзі життя, той укíнений буде в озеро огняне́.

Новій Єрусалим — невіста Агнця

21 І бачив я небо нове́ й нову́ землю, перше бо небо та перша земля проминули, і моря вже не було́.

2 І я, Іван, бачив місто святе, Новій Єрусали́м, що схóдив із неба від Бога, що був приготóваний, як неві́ста, прикра́шена для чоловіка свого.

3 І почув я гучний голос із престолу, який клі́кав: „Оце́ оселя Бога з людьмі́, і Він житиме з ними! Вони́ бу́дуть наро́дом Його, і Сам Бог буде з ними“,

4 „і Бог кожду сльозу з очей їхніх зітрé“, і не буде вже смерти. Ані смутку, ані крику, ані болю вже не буде, бо перше минулося!“

5 І сказав Той, Хто сидить на престолі: „Ось новé все творю!“ І говорить: „Напиши, що слова ці правдиві та вірні!“

6 І сказав Він мені: „Сталося! Я Альфа й Омéга, Почáток і Кінець. Хто прагне, тому дармо Я дам від джерéла живої води.

7 Переможець наслідить усе, і Я буду Богом для нього, а він Мені буде за сина!

8 А лякливим, і невірним, і мерзкім, і душогубам, і розпусникам, і чарівника́м, і ідоля́нам, і всім неправдомовцям, — їхня частина в озері, що горить огнем та сіркою“, а це — друга смерть!

9 І прийшов до мене один із семи анголі́в, що мають сім чаш, наповнених сімомá останніми карами, та й промовив до мене, говорячи: „Ходи, покажу́ я тобі невісту, жону Агнця“.

10 І заніс мене духом на го́ру велику й високу, і місто велике мені показав, — святий Єрусали́м, що сходив із неба від Бога.

11 Славу Божу він має. А світлість його подібна до каменя дорогоцінного, як каменя я́списа, що блищить, як кришта́ль.

12 Мур воно мало великий і високий, мало дванадцять брам, а на брамах дванадцять анголі́в та ймення написані, а вони — імення дванадцятьо́х племе́н синів Ізраїля.

13 Від сходу три брами, і від півночі три брами, і від півдня три брами, і від заходу три брами.

14 І міський мур мав дванадцять підвалин, а на них дванадцять імен дванадцяти апóстолів Агнця.

15 А той, хто зо мною говорив, мав міру, — золоту трості́ну, щоб змі́ряти місто, і брами його і його мур.

16 А місто чотирикутне, а довжина́ його така, як і ширина́. І він змі́ряв місто трості́ною на дванадцять тисяч стаді́й^[16]; довжина́, і ширина́, і вишина́ його рівні.

17 І зміряв він мура його на сто сорок чотири лікті міри людської, яка й міра ангола.

18 Його мур був збудований з яспису, а місто було — щире золото, подібне до чистого скла.

19 Підвалини муру міського прикрашені були всяким дорогоцінним камінням. Перша підва́лина — яспис, друга — сапфі́р, третя — халкидо́н, четверта — смара́гд,

20 п'ята — сардо́нікс, шоста — са́рдій, сьома — хризолі́т, восьма — бері́л, дев'ята — топа́з, десята — хрисопра́с, одинадцята — які́нт, дванадцята — аметі́ст.

21 А дванадцять брам — то дванадцять перлі́н, і кожна брама зокре́ма була́ з однієї перлі́ни. А вулиці міста — щире золото, прозо́рі, як скло.

22 А храму не бачив я в ньому, бо Госпо́дь, Бог Вседержі́тель — то йому храм і Агнець.

23 І місто не має потреби ні в сонці, ні в місяці, щоб у ньому світили, — слава бо Божа його освітила, а світильник для нього — Агнець.

24 І наро́ди ходитимуть у світли його, а зе́мні царі принесу́ть свою славу до нього.

25 А брами його зачиня́тись не бу́дуть уде́нь, бо там но́чі не бу́де.

26 І принесу́ть до нього славу й честь наро́дів.

27 І не вві́йде до нього ніщо нечисте, ані той, хто чинить гидо́ту й неправду, але тільки ті, хто записаний у книзі життя Агнця“.

Ріка живої води і дерево життя

22 І показав він мені чисту ріку́ живої води, ясну́, мов кришта́ль, що випли́вала з престолу Бога й Агнця.

2 Посеред його вулиці, і по цей бік і по той бік ріки́ — дерево життя, що родить дванадцять раз плоди, кожного місяця прино́сячи плід свій. А листя дерев — на вздорóвлення наро́дів.

3 І жодного прокляття більше не буде. І буде в ньому престол Бога та Агнця, а раби Його будуть служити Йому,

4 і побачать лице Його, а Ймення Його — на їхніх чолах.

5 А нощі вже більше не буде, і не буде потреби в світлі світильника, ані в світлі сонця, бо освітлює їх Господь, Бог, а вони царюватимуть вічні вікі.

Будьте чуйні, час бо близький!

6 І сказав він до мене: „Це вірні й правдиві слова, — а Господь, Бог духів пророчих, послав Свого ангола, щоб він показав своїм рабам, що незабаром статися мусить.

7 Ото, незабаром приходжу. Блаженний, хто зберігає пророчі слова цієї книги!“

8 І я, Іван, чув і бачив оце. А коли я почув та побачив, я впав до ніг ангола, що мені це показував, щоб вклонитись йому.

9 І сказав він до мене: „Таж ні! Бо я співслуга твій і братів твоїх пророків, і тих, хто зберігає слова цієї книги. Богові вклонися!“

10 І сказав він до мене: „Не запечатуй слів пророцтва цієї книги. Час бо близький!

11 Неправедний — хай чинить неправедність ще, і поганий — хай ще опоганюється. А праведний — хай ще чинить праведність, а святий — нехай ще освячується!

12 Ото, незабаром приходжу, і зо Мною заплата Моя, щоб кожному віддати згідно з ділами його.

13 Я Альфа й Омега, Перший і Останній, Початок і Кінець.

14 Блаженні, хто випере шати свої^[17], щоб мати право на дерево життя, і ввійти брамами в місто!

15 А поза ним будуть пси, і чарівники, і розпусники, і душогуби, і ідоляни, і кожен, хто любить та чинить неправду.

16 Я, Ісус, послав Свого Ангола, щоб засвідчити вам це у Церквах. Я корінь і рід Давідів, зоря ясна і досвітня!

17 А Дух і невіста говорять: „Прийди!“ А хто чує, хай каже: „Прийди!“ І хто прагне, хай прийде, і хто хоче, хай воду життя бере дармо!“

Осторога

18 Свідкую я кожному, хто чує слова пророцтва цієї книги: Коли хто до цього додасть *що*, та накладе на нього Бог кар, що написані в книзі оцій.

19 А коли хто *що* відійме від слів книги пророцтва цього, то відійме Бог частку його від дерева життя, і від міста святого, що написане в книзі оцій.

Незабаром прийду́

20 Той, Хто свідкує, говорить оце: „Так, — незабаром прийду́!“ Амінь.
Прийди, Господи Ісусе!

21 Благодать Господа нашого Ісуса Христа зо всіма вами! Амінь.

1. ↑ Грецьке Ἀποκάλυψις, лат. revelatio, церк. слов. **откровеніє**. Пор. 1 Петр. 4. 13, Гал. 1. 12.
2. ↑ Альфа — початкова, а Омега — остання буква грецької азбуки. Цебто: „Я Початок і Кінець“. Пор. Об. 22, 13.
3. ↑ Κυριακή ἡμέρα — день Господній.
4. ↑ Николаїти — еретики апостольського часу, Пор 2 Петр. 2. 10-22, Юди 1. 8-13.
5. ↑ Антипа — муж апостольський, учень Івана Богослова, єпископ Пергамський, убитий року 92-го.
6. ↑ Нирки й серце в біблійній мові — це центр духового життя.
7. ↑ Грецьке χοῖνιξ — хлібна міра, вистачальна людині на один день. Динарій — римська монета, денна оплата робітника.
8. ↑ Грецьке χλωρός — жовтавий, буланій, блідий. Церк. слов. **Бледъ**.
9. ↑ Цебто 12 раз по 12 тисяч. Племен Ізраїлевих було 12.
10. ↑ А в а д д о н — ад, Аполліон — погубник.
11. ↑ Тут 1260 день — це теж 42 місяці, три з половиною роки.
12. ↑ Ἀρμαγεδών — гора або місто Мегіддо; розпорошення, убивство.
13. ↑ Назви міст по-гебрейському й по-грецькому — жіночого роду, тому тут до слова Вавилон різні уподібнення жіночого роду.
14. ↑ А л і л у я — хвалить Господа!
15. ↑ За Єз. 38. 2. Гог це цар землі Магог. Збір тих, що сильно хваляться.
16. ↑ Грецьке στάδιον — міра довжини, 125 кроків.
17. ↑ Інші грецькі тексти дають: „хто виконує заповіді Його“.

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](http://wikisource.org)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](https://www.gnu.org/licenses/fdl.html)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- BibliophileUK
- Віктор Синельніков
- 46.119.117.153
- DixonD
- Magistrik
- 46.118.181.27
- Shmurak
- Djadjko
- Yuri V.
- Оксана Горшкова
- Madvin
- Володимир Ф
- 91.245.72.96
- 86.57.255.92
- 91.245.72.163
- Крутивус
- Arxivist
- Artem.komisarenko

1. [↑ http://wikisource.org](http://wikisource.org)

2. [↑ http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](http://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
3. [↑ http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
4. [↑ http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](http://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)